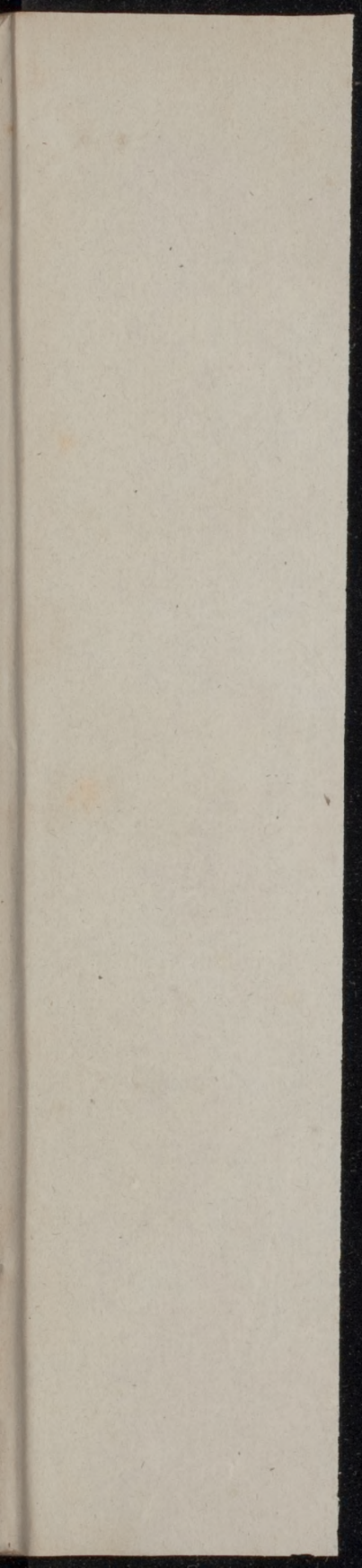

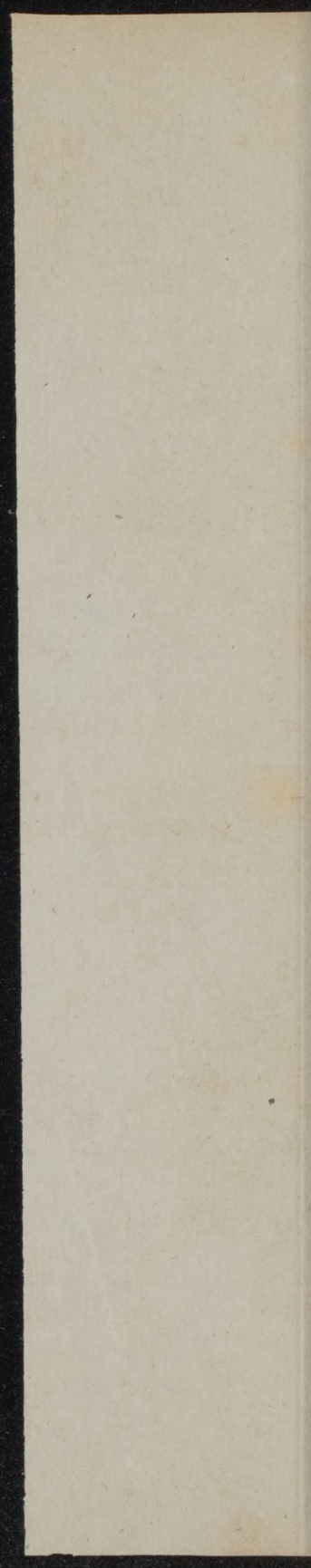
~~V. O. 532.~~

2d1.

E. 1.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN,

IN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

ERSTES THEIL.

Verlag des Verlegers

DEELT, bij

de Wed. J. ALLART.

1827.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERBODING VAN WETTEN

IN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

Gedrukt te 's Gravenhage, bij
Gelt.^r GIUNTA D'ALBANI.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN,

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

DOOR

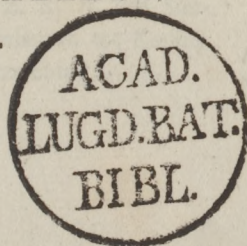
Mr. *W. Y. VAN HAMELSVELD*,

RAAD IN HET HOOG GERECHTSHOF TE GRAVENHAGE.

~~~~~  
EERSTE DEEL.  
~~~~~

—————
TE DELFT, bij
de Weduwe J. ALLART.

~~~~~
1827.

NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN

Geen Exemplaar zal voor echt erkend worden, dat niet door de Uitgeefster, de Weduwe J. ALLART, of door haren zoon, uit vroeger huwelijk, CORNELIS ROELOFFS, daartoe door haar gequalificeerd, aldus is onderteekend:

Weduwe J. Allart

HERSHEN DEEL

DE WEDUWE J. ALLART

I N H O U D

VAN HET

E E R S T E D E E L.

INLEIDING.....	Bladz. 1
Algemeene schets van den oorsprong en de grondslagen der maatschappijen, onze Grondwet aan dezelve getoetst; alsmede een beknopt geschiedkundig verslag wegens derzelver aanneming en invoering.....	” 16
Akte van het Weener Congres	” 39
Tractaat van grenscheidingen met Oostenrijk, gesloten te Weenen, den 31sten Mei 1815.....	” 46
Bijvoegfel op Art. 8 van hetzelfde Tractaat.....	” 52
Tractaat tusschen Oostenrijk, Groot-Brittannie, Pruisen en Rusland, ter eenre, en Frankrijk ter andere zijde, geteekend te Parijs den 20sten November 1815.....	” 55
Extract van een Protocol, wegens de regeling der bepalingen van de territoiren en vestingen, door Frankrijk bij de art. 1, 2, 3 van het jongste Tractaat afgegaan.....	” 62
Proclamatie van den 16den Maart 1815, n ^o . 1, bij gelegenheid van de Verheffing van Z. K. H. den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden tot Koning der Nederlanden en Hertog van Luxemburg.....	” 64

Besluit ter benoeming van eene Commissie tot herziening der Grondwet van de Vereenigde Nederlanden.....	Bladz. 67
Proclamatie van den 18den Junij 1815, bevattende de Artikelen door Zijne Majesteit aangenomen, op welke Belgie met de Vereenigde Nederlanden is vereenigd; en voorschrijvende de wijze, waarop de nieuwe en gewijzigde Grondwet in de Zuidelijke Provinciën zoude worden beoordeeld.....	” 70
Rapport der Commissie tot herziening der Grondwet, uitgebragt den 13den Julij 1815 aan Z. M. den Koning.....	” 73
GRONDWET voor het Koningrijk der Nederlanden...	” 91
Bijvoegsel betrekkelijk Art. 161 van de Grondwet enz.....	” 145
WAPEN VAN HET KONINGRIJK EN RIDDER-ORDE.	
Besluit van den 24sten Augustus 1815, waarbij het Rijkswapen wordt vastgesteld.....	” 148
Wet, houdende instelling van de Militaire Willems-orde; gearresteerd den 30sten April 1815.....	” 150
Reglement van administratie en discipline voor de Militaire Willems-orde, van den 25sten Junij 1815..	” 153
Circulaire, betreffende het houden van contrôles van Ridders der Militaire Willems-orde, van den 17den Augustus 1815.....	” 163
Circulaire, houdende bepalingen omtrent de wijze van betaling der verhooging van soldij, toegestaan aan de Ridders van de 3de en 4de klasse der Militaire Willems-orde, van den 17den Augustus 1815.....	” 166
Besluit, bepalende de hoegrootheid van het Ridderpenfioen voor de Marechausfées, van den 22sten April 1817.....	” 169

Besluit, bepalende, dat aan gegageerd wordende militairen, gedecoreerd met de Militaire Willems-orde, zal gelaten worden de toegesane verhooging van tractement, van den 31sten Maart 1816 ..... Bladz. 170

Besluit nopens het vervallen verklaren van de Militaire Willems-orde van gedecoreerde militairen, welke defesteren, en onder-officieren, die gedegradeerd worden, van den 9den September 1818..... „ 172

Wet, houdende instelling van de Orde van den Nederlandfchen Leeuw, gearresteerd den 29sten September 1815..... „ 173

ALGEMEEN BESTUUR.

Raad van State..... „ 177

Raad van Ministers ..... „ 178

Algemeene Rekenkamer. Wet van den 21sten Junij 1820, nopens de zamenstelling der Algemeene Rekenkamer, derzelver werkzaamheden, bevoegdheid en verplichtingen..... „ 180

Hooge Raad van Adel..... „ 190

Raad en Generaalmeesteren van de Munt. Wet van den 19den Mei 1819, bevattende de zamenstelling van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, deszelfs werkzaamheden enz..... „ 191

Besluit van den 12den Mei 1826 over de bedoeling der wet van den 19den Mei 1819, met betrekking tot de beflifing der kwestien over het allooi, esfal, en wat dies meer is, van gouden en zilveren werken... „ 197

MINISTERIELE DEPARTEMENTEN.

Departement van Buitenlandsche Zaken..... „ 199

Departement van Oorlog..... „ 199

Departement van Marine en Koloniën..... „ 202

Departement van Finantien..... „ 202

<i>Raad van Ontvangsten en van Administrateurs.....</i>	Bladz. 204
Besluit van den 16den November 1823, n ^o . 89, wegens de inrigting, werkzaamheden enz. van den voormaligen Raad van Administratie enz.....	„ 205
<i>Raad van Administratie van het Fonds van Pensioenen voor ambtenaren tot de Rijks ontvangsten.</i> Besluit van Zijne Majesteit van den 29sten Mei 1822, n ^o . 19, inhoudende een reglement op het fonds van pensioenen enz.....	„ 211
<i>Departement van Binnenlandsche Zaken.....</i>	„ 240
<i>Departement van Justitie.....</i>	„ 243
<i>Departement voor de zaken van de Hervormde en andere Eerediensten, behalve die der Roomsche Katholijken.</i>	„ 243
<i>Departement der Opperhoutvesterij.</i> Wet, houdende bepalingen op het stuk der jagt en vischerij, van den 11den Julij 1814.....	„ 244
Besluit van den 9den Augustus 1818, houdende voorzieningen tegen de toenemende jagtstrooperijen, in die gedeelten van het Rijk, alwaar de wet van den 11den Julij 1814 niet is ingevoerd.....	„ 257
Besluit van den 3den Mei 1821, houdende bepaling nopens het gebruik voor een <i>permis de port d'armes</i> buiten de Provincie, waarin hetzelfde is afgegeven.	„ 260
Wet van den 21sten Februarij 1822, welke doet vervallen de verordeningen, door den Gouverneur-Generaal van den Neder- en Midden-Rijn, op het stuk der jagt vastgesteld.....	„ 261
Besluit van den 17den Februarij 1817, Litt. V. 4, ter regeling van den loop en behandeling der zaken bij de onderscheidene Departementen van Algemeen Bestuur.....	„ 271
Besluit van den 4den September 1823, n ^o . 7, betrekkelijk de tegenwoordige inrigting der bureaux bij de Departementen van Algemeen Bestuur.....	„ 276

Besluit van den 18den October 1823, n°. 141, bevattende eene ampliatie van Art. 43 van het Besluit van Zijne Majesteit van den 4den September 1823... Bladz. 284

Besluit van den 8ften Januarij 1825, n°. 100, houdende maatregelen van orde, ter bespoediging van de werkzaamheden bij de Departementen van Algemeen Bestuur..... " 285

Referendarissen, Commiesen van Staat,..... " 289

STATEN-GENERAAL. Reglement van orde voor de Vergadering der Tweede Kamer van Hun Edel Mog. de Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, gearresteerd den 25sten September 1815..... " 290

Instructie voor den Griffier der Tweede Kamer van Hun Edel Mog. de Heeren Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, gearresteerd den 28sten September 1815..... " 294

PROVINCIALE STATEN. Reglement omtrent de zamenstelling der Staten in de onderscheidene Provinciën des Rijks (*behalve Vriesland*) en het Groot-Hertogdom Luxemburg, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 30sten Mei 1825, n°. 98..... " 297

TABEL, behoorende tot de Reglementen omtrent de zamenstelling der Staten in de onderscheidene Provinciën des Rijks (*behalve Vriesland*) en het Groot-Hertogdom Luxemburg, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 30sten Mei 1825..... " 325

Reglement omtrent de zamenstelling der Staten van de Provincie Vriesland, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 31sten Julij 1825... " 361

Besluit van den 20sten April 1814, waarbij de Provinciale Gouverneurs gelast worden, hunne functien te aanvaarden, en de Departementale Commisarisfen-Generaal van hunne dienften worden ontslagen; tevens met opgave eeniger attributien van eerstgemelden.... " 390

Besluit van den 25sten Junij 1814, houdende provinciale Instructie voor de Gouverneurs in de Provinciën of Landschappen..... Bladz. 392

Instructie voor de Gouverneurs in de Provinciën, bij besluit van Zijne Majesteit van den 16den Decem- ber 1820..... „ 398

Circulaire van den Procureur-Generaal bij het Hoog Geregts-hof, bevattende een Koninklijk besluit, betref- fende de verpligtingen van Collegien, Ambtenaren enz. daarin genoemd, tot het geven van informatien en consideratien aan de Gouverneurs der Provinciën, van den 22sten Junij 1821..... „ 412

Dispositie van den Directeur-Generaal voor de Zaken der Hervormde Kerk enz., ten opzigte der be- voegdheid van de Heeren Gouverneurs in de Provin- ciën, om van alle Collegien en Ambtenaren de nood- dig hebbende informatien en consideratien te vorde- ren, van den 6den Junij 1821..... „ 416

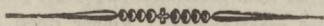
NEDERLANDSCHE PANDECTEN

OF

VERZAMELING VAN WETTEN

IN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

INLEIDING.

„Meermalen,” zegt de Heer Mr. J. SCHELTEMA (1), „meermalen is het lot van den Staat bij dat van een schip vergeleken. Wij hebben hetzelfde in onze jeugd bij mooi weer en voor den wind met eene labberkoelte en met eene rijke lading zien drijven; wij hebben de onweëren zien opkomen, en de golven al hooger en hooger gaan; wij hebben het schip zien verzeilen, door de tweedragt van het scheepsvolk; wij hebben veel geleden door de onkunde des vreemden stuurmans; dan het was door NAPOLEON dat wij de hulk hebben zien nemen; deze heeft de vlag doen strijken, en door roof van lading en volk, en door wreede prijsmeesters ons meer doen lijden dan ooit scheepsvolk van Algerijn of Tunitaan ondervond.” Wanneer men de geschiedrol van ons vaderland, ten aanzien der gebeurtenissen, welke in de laatst afgeloopen tijdperken Europa deden verbaasd staan, opslaat, dan moet men erkennen, dat dit beeld naar waarheid geschetst is, en in een beknopten omvang ons den bloei, de welvaart en den rijkdom van ons zoo gezegend land, maar ook tevens, helaas! deszelfs val en ondergang voor oogen stelt.

Ons volksbestaan nam door geweld en overheersching een einde. Tractaten en verbonden werden met voeten getreden; een vrije Staat werd verguisd en vernietigd. Het vereenigd Nederland werd een deel van het rijk des gewelds, en deszelfs onafhankelijkheid bestond niet meer. Neen, ingelijfd in dat

(1) *Vergelijking van de afschudding enz.*

groote rijk, moest het met hetzelfde slechts één geheel uitmaken, en dezelve constitutie, dezelve wetten hebben. Het werd een Fransch departement. — Hetgeen de voormalige VII Vereenigde Provinciën, als een zelfstandig volk onderscheidde, verdween; onze voormalige 's Lands regten, zoo naauw met de zeden en gewoonten der ingezetenen verbonden, werden vervangen door Fransche wetten; — Noord-Nederland, dat weleer zoo gelukkig land, werd bij de vernietiging van deszelfs Nationaal aanwezen inderdaad aan eene overheersching onderworpen, welke haar ondragelijk juk, op allen, zelfs op de mindere standen der maatschappij, zwaar deed drukken. Had in het laatste gedeelte der zestiende eeuw eene merkwaardige staatsverandering dit land allengs tot eenen vrijen en onafhankelijken Staat in de rei der volkeren geplaatst, en in de geschiedenis van ons vaderland een nieuw tijdvak geopend, veel roemruchtiger dan alle de vorige immer geweest waren; wij moeten erkennen, hoe smartelijk ook voor elk Nederlandsch hart deze bekenenis zijn moge, dat met de laatste gewelddadige staatsverandering, en met de geheele vernietiging van den Nederlandschen naam, het einde van dat tijdvak geteekend staat. Wij vinden dit met gevoel en met nadruk voorgesteld door Z. M. den Koning:

„ Het Bestuur van het land was in de hand des vreemdelings
 „ overgegaan, de schaduw zelve der staatkundige zelfstandigheid
 „ verdwenen, en met de magt ook de naam des Nederlandschen
 „ volks vernietigd (1).” Met dit ophouden van ons Nederlandsch nationaal bestaan, en zóó diep vernederende sluiting van dit tijdvak, moesten dan ook alle geleerde werken en geschriften over onze voormalige staatsinrigting, staatsbestuur, wetten, costumen, usancien en gewoonten, en wat dies meer zij, derzelve practicale waarde, derzelve meer algemeen nut verliezen, ofschoon ze nimmer zullen ophouden de sprekendste gedenkzuilen te zijn van de kunde, de bekwaamheid, den ijver en de vaderlandsliefde onzer voorouderen; en voor den beoefenaar der wetenschappen, en voormalige geschiedenis zijns vaderlands de rijkste bronnen zullen blijven, om eene grondige kennis te kunnen be-

---

(1) *Aanspraak van Z. M. in de eerste Vergadering van de beide Kamers der Staten-Generaal, gedaan ten dage van Hoogstdezelfs inhuldiging, te vinden in de Bijvoegselen tot het Staatsblad, II. D. IV. St. bladz. 225t.*

komen, terwijl hij nimmer, dan met eerbied, en hulde doende aan hunne doorknede kunde, de namen zal noemen van hun, die voor het vaderland door hunne geschriften den regten staatsman, den waren regtsgeleerde vormden. De zoo aanzienlijke vermindering in den prijs, welke deze werken allengs ondergingen, frekke ten bewijze van dit gevolg. Onder deze werken nu, welke dit practicaal nut geheel verloren hebben, mag, gelijk een ieder zal moeten toestemmen, wel in de eerste plaats genoemd worden het werk, waarvan in het midden der XVII. eeuw het eerste deel in het licht verscheen, bekend onder den titel van *Groot Placaatboek*, waarin door den regtsgeleerde CORNELIS CAU waren verzameld alle placaten, ordonnantien enz., een aanvang nemende met onze zoogenaamde fundamentele wetten, en door dien geleerde in vijf boeken verdeeld, waarvan het eerste moest bevatten de Placaten van de Policie in het gemeen; het tweede moest inhouden die der koopmanschappen met den gevolge en aanleve van dien; het derde, die de domeinen en gemeene middelen met het stuk van de munt betroffen; het vierde, die de militie, zoo te water als te lande, en het vijfde eindelijk de Placaten, welke de Administratie der Justitie raakten.

Dus eindigde dit tijdvak in de geschiedenis van ons Vaderland, en bragt noodwendig dit gevolg voort. Een nieuw tijdvak nam een aanvang op het oogenblik, dat wij in den strijd van Europa, toen het, en met hetzelfde, de beleedigde menschheid zegevierde, onze onafhankelijkheid weder hernamen: „toen immers (1) de Hooge „ bondgenooten, de redders van Europa, naderden, aan onze „ uiterste grenzen de zegevierende vanen wapperden, toen zij „ over *Rijn* en *IJssel* begonnen te trekken, hunne zegepraal den „ hoogmoed van onzen Onderdrukker vernederde, en zijne reu- „ zenmagt vergruisde, ontwaakte met het oude vertrouwen op de „ Voorzienigheid, en het uitzigt op hulp en bijstand van deze

---

(1) Deze woorden gebruikte ik in een werkje, door mij in het jaar 1815 uitgegeven, onder den titel van: *de Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden, aangenomen den 29 Maart 1814, op oudheid, zeden, gewoonten en behoefte des volks gegrond*. Ik heb daarin kortelijk betoogd, in de twee eerste afdeelingen: 1°) dat het Volk van Nederland regt had, om zijne vrijheid en onafhankelijkheid te hernemen; 2°) dat het met regt in zijne verloren regten terug trad, en bevoegd was, om over zijne regeringsvorm te beschikken; dit gronde ik voornamelijk op het *Jus postliminii*, en het *Jus naturae*.

„helden, de geestdrift der Nederlanders; gerugsteund door deze „naderende magt, stormden zij, als een orkaan, op hunne on- „derdrukkers neder, en verdreven hunne vijanden.” Dus vonden de Hoog verbondene Mogendheden in 1813, naarmate zij in de Nederlanden voorwaarts gingen, aldaar een vrij volk weder.

Met een dankbaar hart erkennende en met eerbied bewonderende het zichtbaar, maar al te dikwijls miskend, bestuur der Goddelijke Voorzienigheid, hebben wij het gezien, dat dit volk, ten ondergang gedoemd, zich zelve wederom heeft weten te plaatsen in den door geweld aan hetzelfde ontworpen rang der volken. Ons Nederland ontbrak het nog niet aan brave mannen, die met wijs beleid, kloek beraad, en vaste beslotenheid op een oogenblik, dat men van de laatste pogingen der dwingelandij nog het ergste te verwachten had, zich aan het hoofd plaatsen, waardoor de oude moed herleefde, de vorige nog niet geheel vernietigde geestkracht opgebeurd, de hulk heroverd, en de vlag rondom in top geheschen werd. Zoo herstelde zich dan ook ons volksbestaan, doch met deze herstelling is een nieuw leven, als het ware, aangevangen, „waarin,” gelijk één dier edele mannen, welke zoo veel, ja alles bijbragten tot deze herstelling, en wier namen voor den waren Nederlander onsterfelijk zullen blijven (1), „uit het oude niets is overgegaan, „dan alleen de glans der groote namen, welke in het verloopene „tijdvak den roem van Nederland voor altijd verheerlijkt hebben.”

De Prins van Oranje, onze thans geëerbiedigde Koning, door de algemeene en onverdeelde stem des volks geroepen, onder den naam van WILLEM I., tot de Souvereiniteit der Vereenigde Nederlanden, aanvaardde het Bestuur, en eene Grondwet naar Hollands behoefte en den toestand van Europa berekend, alle de burgerlijke regten, welke een vrij volk kenschetsen, verze-kerende, onderschraagde dit nieuw opgericht Staatsgebouw. Wij mogen er onzen roem in stellen, dat wij dit door geweld ver-

---

(1) Het zijn de woorden van wijlen den Hoogleeraar KEMPER, in zijnen brief aan den Heer H. H. KLIJN, over zijn Gedicht: *de Heldendood van M. ADR. DE RUITER*, en door dien Heer, met zijne toestemming, geplaatst voor dat dichtstuk. Een brief, waarin ieder, die wijlen den Hoogleeraar KEMPER van nabij kende, zoo geheel en al hem wedervindt.

broken Staatsgebouw weder zelve hebben opgerigt; de onafhankelijkheid van onzen Staat niet uit handen van eenige Mogendheid hebben terug ontvangen; en dat onze Koning de Souvereiniteit slechts, naast de Goddelijke Voorzienigheid, verschuldigd is aan het bloed, door zijne Voorouderen, voor het vaderland vergoten, aan den roem, daardoor verkregen, aan het vertrouwen, gelijk ook aan de geheel vrijwillige keuze van een vrij volk. De minste twijfeling daaraan is eene beleediging, de Natie aangedaan, en wij aarzelen dan niet, met de redactie van het tijdschrift *de Weegschaal*, voor 1826, n°. 9, te betuigen, dat wij doordrongen zijn van het gevoel van eerbied voor en dankbaarheid aan onzen geliefden Koning, voor den ernst en nadruk, waarmede Hoogstdezelve de belangen en de eer des vaderlands, den roem van den Nederlandschen naam, en Zijne eigene Waardigheid heeft verdedigd, of door Hoogstdezelfs Minister van buitenlandsche zaken, Zijne Excellentie den Heer Baron VERSTOLCK VAN SOELEN, doen verdedigen, tegen den hoogen, onbescheiden, en aanmatigenden toon, welke het Oostenrijksche Ministerie, bij de onderhandeling, omtrent de Vaart op den *Rijn* heeft aan den dag gelegd, in de Nota aan den Graaf VAN MIER, buitengewoon Gezant en Minister Plenipotentiaris van Oostenrijk bij het Hof der Nederlanden.

De eenstemmige wil der Mogendheden op het Congres van Weenen had zich voor de Vereeniging van al de Nederlanden onder hetzelfde gemeenschappelijk gebied verklaard, en zoo werd dan ook tot de ingezetenen der Belgische Provinciën dat Souverein gezag, hetwelk de liefde der Hollanders aan Z. M. had opgedragen, ook door Hoogstdenzelve op den 16. *Maart* 1815 uitgestrekt. Het was op dien dag, dat Zijne Majesteit wilde, (1) dat de benaming zelve van den nieuwen Staat reeds dadelijk ten onderpand zoude frekken van de nauwe en broederlijke verbindtenis, die tusfchen alle Zijne onderdanen plaats moest vinden, en daarom ook verklaarde, dat alle de tot denzelve behorende landen, van toen af zouden vormen *het Koninkrijk der Nederlanden*, hetwelk, als zoodanig, door Hem en Zijne wettige nakomelingen, volgens het regt van eerstgeboorte, moest worden bezeten; en dat Hoogstdezelve zoo voor Zich

---

(1) Zie de *Proclamatie* hierna.

zelve, als voor de Vorsten, die, in het vervolg, den alzoo opgerigten troon bekleeden zullen, de Koninklijke waardigheid en titel aannam, bij dezen laatsten dien van *Hertog van Luxemburg* voegende (1).

De eenmaal vereenigd geweest zijnde zeventien Gewesten van Nederland vormden dus wederom één Vaderland. Het voormalige Vaderland, bekend onder den naam der Vereenigde Nederlanden, hield slechts op, afzonderlijk, te bestaan; „hetwelk,” zoo als de Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, ter gelegenheid der sluiting van de gewone (of enkele) Vergadering van de Staten-Generaal, onder de eerste Grondwet, zich uitdrukte: „hetwelk, ofschoon later door burgertwisten verdeeld, „wij allen nogtans als den zetel van het hoogstmogelijk volks- „geluk gekend hebben, en hetwelk ook dan, wanneer deszelfs „luisterrijke hereeniging met volken, die nimmer van hetzelfde „hadden behooren te worden afgescheiden, al dat heil zal aan- „brengen, hetwelk wij ons daarvan beloven mogen, bij dit ge- „flacht steeds in dankbare herinneringen voor genoten weldaden „blijven zal (2).”

In dezen alzoo nieuw gevormden Staat is vervolgens aangenomen en vastgesteld eene naar de verschillende omstandigheden en betrekkingen der beide volken, gewijzigde en geschikte Grondwet. Een nieuw tijdperk opent zich hier dan weder, waarin wij, onder het zacht en vaderlijk Bestuur van eenen geliefden Koning, in vergelijking van vele andere naburige volken, zoo vreedzaam leven en waarlijk gelukkig zijn, en het is van dit tijdvak af aan, dat wij, ons het voorbeeld van CAU in het afgehoopen tijdperk voor oogen stellende, het voegzaam en gepast oordeelden het werk, waarvan wij thans aan onze Landgenooten het eerste deel aanbieden, een' aanvang te doen nemen, na eene voorafgaande inlafsching der Tractaten en Proclamatien, waaruit men ons thans bestaand grondgebied kan leeren kennen.

---

(1) Door de Ministers Plenipotentiarissen van den Koning was reeds den 28. Maart 1815, op het Congres te Weenen, aan de Ministers van de onderscheidene Hoven van Duitschland, bij eene schriftelijke nota kennis gegeven, dat de Souvereine Vorst der Nederlanden den titel van Koning der Nederlanden had aangenomen. Men vindt dezelve in *Cours de Style diplomatique rédigé par H. MEISEL*, p. 40.

(2) Zie de *Bijvoegselen tot het Staatsblad*, II. D. IV. St. bladz. 2198.

Het zal wel niet aan eenigen twijfel kunnen onderhevig zijn, of ieder ingezetene van den nieuwen Staat, in welken rang hij ook moge geplaatst zijn, en welken stand hij in de maatschappij moge bekleeden, heeft er het grootste belang bij, de wetten te kennen, op welke de Staat rust, en derzelver Bestuur gevestigd is, en naar welke, ter bevordering der maatschappelijke orde, bloei, welvaart en geluk van denzelfden, alles zich behoort te bewegen en te werken. Niets immers kan meer nuttig en betamelijk zijn voor elken staatsburger, dan dat hij op eene ware kennis van den Staat zich toelegt (1); zonder deze zal hij gestadig gevaar loopen in dwalingen wegens de staatsgesteldheid van zijn vaderland te vervallen, welke niet dan tot onheil kunnen leiden, en waartegen de ware kennis alleen een zeker behoedmiddel is. Ieder, welke deswege eenigzins doordenkt, zal dezelve dan ook niet min noodzakelijk en belangrijk achten, dan de kennis aan die verordeningen in den Staat, welke ten aanzien der betrekkingen tusschen de ingezetenen onderling, zoowel ten opzichte van hunne personen, als van hunne eigendommen en goederen, vastgesteld en gemaakt zijn.

Het zal evenmin aan geenen redelijken twijfel kunnen onderhevig zijn, of het is, daar veranderde omstandigheden, het gebruik en de ondervinding, sedert de invoering van onze Staatswet, het dikwijls vorderden, om nu deze dan gene wetten weder door andere te doen vervangen, of aan dezelve eene nadere wijziging of uitlegging te geven, bijna onmogelijk, ten minste zeer moeilijk, en meer tijd vereischende, dan dikwijls de beroepsbezigheden van velen onzer landgenooten overig laten, daaraan te besteden, zich zelven op de verkrijging van deze hoogstnoodzakelijke kennis toe te leggen, naardien wij, zonder dat wij alle afzonderlijke werken, die over het een of ander gedeelte van het inwendig Staatsbestuur of Wetgeving sedert zijn in het licht verschenen, willen te kort doen, tot heden toe geen werk hebben bekomen, waarin tot één geheel is gebragt ons *Nederlandsch* inwendig Staatsregt, vereenigd met ons burgerlijk regt, hetwelk als een volledig *Corpus Juris Belgici* konde beschouwd worden, dit woord in eenen meer uitgebrei-

(1) CICERO, *de Legg.* Libr. III. cap. 18. § 41. et Libr. II. *de Orat.* cap. 82.

den zin genomen. Het Staatsblad der Nederlanden toch kan men daarvoor niet houden; het doel met de uitgave van hetzelfde van Gouvernementswege immers is enkel, om de *infertie* der Wetten, Proclamatien, Publicatien, en van alle zoodanige besluiten, als waarvan de bekendmaking nuttig of noodig wordt geoordeeld, te doen beschouwen, als derzelve *Publicatie* en als vervangende de bevorens gebruikelijke toezending van gedrukte exemplaren (1). Wanneer men dit hoofddoel van het Staatsblad in aanmerking neemt, waaraan het volkomen beantwoordt, begrijpt men ligtelijk, dat het wel niet gemist kan worden, maar echter niet dadelijk over alle de wetten, betrekkelijk een en hetzelfde vak van inwendig bestuur, een geheel en volkomen overzicht geeft, dewijl toch de plaatfing der Wetten enz. daarin geschieden moet, naar mate dezelve worden gearresteerd, ten gevolge waarvan onderscheidene vaststellingen, geheel vreemd van elkander, over zeer verschillende onderwerpen loopende, achter elkander moeten opgenomen worden; terwijl eene nadere Wet, die de eerste of geheel vervangt of nader wijzigt en uitlegt, geheel van dezelve blijft afgezonderd, en eerst vervolgens kan opgenomen worden. De bladwijzer der maanden en jaren, waarin de Wet enz. wordt vastgesteld, komt den zoekende wel eenigzins te hulp, maar steeds moet er een geruime tijd verlopen, vóór dat men dit hulpmiddel kan bekomen, en inmiddels dwaalt men zonder dezen wegwijzer dikwijls van het regte spoor. In *de Bijvoegselen tot het Staatsblad* ligt de voorraad zoo door elkander, en op één gehoopt, dat het ongetwijfeld niet als een daartoe geschikt werk kan worden beschouwd. Dit werk is door de uitgevers, met het begin van 1825, vervangen geworden door een ander werk, onder den titel van *Handleiding tot de kennis van het Staatsbestuur in het Koninkrijk der Nederlanden* enz., en hoezeer wij gereedelijk daarvan met den Gouverneur van Vriesland het getuigenis mogen afleggen, dat deze „handleiding, door een ervaren en kundigen „redacteur bewerkt, door derzelve min kostbaarheid, beknopt- „heid, bruikbaarheid en volledigheid onmiskenbare voordeelen

---

(1) Zie het Besluit van Z. Majest. van den 28. December 1813, in het *Staatsblad van het jaar 1814*, n°. 1.

„boven het eerstgemelde werk bezit (1),” blijft het echter slechts eene *Handleiding*, waardoor ongetwijfeld zeer wordt medegewerkt ter bevordering van de kennis der nieuwste vaderlandsche wetten en verordeningen van het Bestuur, maar het levert ons nog geen aaneengeschakeld en geregeld samenstel van onze Wetgeving. Dit echter belet niet, dat er tusfchen zoodanig werk, hetgeen dit ten hoofddoel hebben moet, en zulk eene welbearbeide beredeneerde Alfabetafche *Handleiding* het naauwfte verband kan blijven bestaan.

De behoefte aan zulk eene Verzameling van Wetten, welke wij vooronderstellen mogen, dat velen met ons, die zich federt eene reeks van jaren met de Wetten en Wetgeving moesten onledig houden, zullen gevoeld hebben; het belang voor het algemeen, om een werk te hebben, waarin men de algemeene wetten met de daarop in het vervolg nader gemaakte wetsbepalingen, verdeeld en bijeengevoegd, onder zoodanige afdeelingen van de takken van Bestuur, waartoe zij behooren, en betrekking hebben, aantreft, bragten ons op het plan, om zulk een werk te ondernemen. Dan hoe belangrijker het voorkomen is, dat eene zaak aanneemt, des te moeilijker ook dikwijls de onderneming wordt, om dezelve ten uitvoer te brengen. Hoe groot ook bij eigene ondervinding ons was gebleken de behoefte te zijn aan zulk eene Verzameling, welk een nut wij bij eigen ondervinding hadden mogen trekken uit eene kleinere en beperkte Verzameling ten eigen gebruike, zoo was het echter bij de voorstelling der belangrijkheid, nuttigheid en noodzakelijkheid daarvan, dat wij aarzelden om handen aan den ploeg te slaan; bevreesd, dat de krachten in eenen reeds gevorderden ouderdom niet toereikende zouden zijn, om de zwaarte van zulk een werk te torfchen, waren wij beschroomd, dien last op ons te nemen. Het oog vestigende, op al hetgeen dit werk zoude moeten bevatten; de onderwerpen gadeslaande, welke daarin tot één geheel zouden moeten gebragt worden, en, als het ware, in één punt telkens samenloopen; ons voor den geest brengende het geheele Nederland in alle de vakken van Bestuur, alle welke wij zouden moeten doorwandelen, was het ons, als of wij ons op een wijd, onoverzien-

---

(1) Zie die *Misfieve* van den Heer Gouverneur, geplaatst in het Voorberigt der *Handleiding*, I. D. II. St.

baar veld bevonden, waar het gezigt, door bosch, noch boom, noch struik beperkt, geen einde kan vinden. Deze onoverzienbare, en zich wijduitgestrekt voordoende ruimte had ons bijna terug doen keeren; doch de stellige overtuiging, van onzen Landgenooten nuttig te kunnen zijn, het befe, dat voor den mensch, die wil, en op Goddelijke hulp vertrouwt, niets te zwaar kan zijn, deed ons bij het besluit, om aan zulk een werk te beginnen, volharden.

Intusfchen oordeelden wij het onze pligt te zijn, dit besluit niet ten uitvoer te brengen, vóór dat wij ons voornemen ter kennisfe van onzen Koning zouden hebben gebragt, ten einde verzekerd te zijn, dat het Hoogstdenzelven niet ongevallig zoude wezen, dit werk in het licht te doen verschijnen. Toen wij dan in het begin van het afgeloopen jaar dit plan hadden gevormd, waagden wij het onzen geëerbiedigden Koning te naderen met een berigt van dit voornemen, en een eerbiedig verzoek, om van Z. M. te mogen verstaan, of het Zijne Majesteit welgevallig zoude zijn, dat wij op zoodanigen voet en wijze, als op eene bijgevoegde schets stond uitgedrukt, voortgingen en vervolgden met het opmaken en verzamelen van hetgeen tot zulk een werk behoorde, met vrijlating, om daarin te mogen overnemen en plaatsfen de Wetten, en voorts met verdere vergunning, om hetzelfde onder onzen naam in druk te mogen geven.

Op dit ons verzoek behaagde het Zijne Majesteit, den 9. Januarij 1827, goedgunstig het volgende Besluit te nemen:

BESLUIT van den 9den Januarij 1827, houdende vergunning tot de uitgave van een werk, ten titel voerende: Nederlandsche Pandecten of Verzameling van Wetten in het Koninkrijk der Nederlanden (N°. 2).

Wij WILLEM, enz.

Gezien de requeste van den Raadsheer *W. T. van Hamelsveld*, te 's Gravenhage, strekkende om vergunning te erlangen tot de uitgave van een werk, ten titel zullende voeren: *Nederlandsche Pandecten, of, Verzameling van Wetten in het Koninkrijk der Nederlanden bestaande enz.;*

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie, van den 29sten April ll., n°. 131, en van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 15den October ll., n°. 4;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op Ons besluit van den 2den Julij 1822 (*Staatsblad* n°. 16);

Hebben goedgevonden en verstaan, aan den Heer *W. T. van Hamelsveld*, voor zoo veel noodig, te vergunnen, om, op de door hem, bij zijn voorschreven request, voorgedragene wijze, over te gaan tot de uitgave van een werk, ten titel voerende: *Nederlandsche Pandecten, of, Verzameling van Wetten in het Koningrijk der Nederlanden bestaande, enz.*, en om daarin over te nemen en te plaatsen die wetten, en verordeningen van het openbaar gezag, welke betrekkelijk zijn tot de te behandelen onderwerpen.

En zijn Onze Ministers van Justitie, en van Binnenlandsche Zaken, belast met de uitvoering dezes, waarvan aan den Raad van State zal worden kennis gegeven; zullende voorts de inhoud, overeenkomstig art. 3 van ons voorschreven besluit, van den 2den Julij 1822, in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Brusfel, den 9den Januarij 1827.

(*Geteekend*)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(*Geteekend*)

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den zestienden Januarij 1827.

De Secretaris van Staat,

(*Geteekend*)

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Na dit gunstig besluit van Z. M. zijn wij dan ook dadelijk tot de verdere bewerking overgegaan, en ten rigtfoer nemende de Grondwet, uit welke al het overige moet voortvloeijen, hebben wij de takken van Bestuur ieder afzonderlijk genomen, onder iedere afdeeling afzonderlijk alle de wetten, welke tot dezelfde behooren, en daarop betrekking hebben, gebragt, met bijvoeging der artikelen van de onderscheidene bijzondere dispositien, bepalingen en besluiten, waaruit over de algemeene wetten eenig nader licht verspreid mogt worden, of door welke eene meer uitgestrekte of meer beperkende uitlegging mogt worden gegeven, met verwijzing tevens tot zoodanige authentieke wer-

ken, welke reeds in het licht zijn, of gedurende de bearbeiding van dit werk in het licht mogten verschijnen, en deze bijzondere besluiten reeds hebben opgenomen.

Op deze wijze komt het ons voor, dat wij tot een zoo na mogelijk geheel zamenstel van de Staatsregten van het Koninkrijk der Nederlanden zullen kunnen opklimmen, terwijl wij daarmede vereenigen en er op laten volgen het Burgerlijk regt, en eindigen met alle de Policiewetten. Zoo doende, vertrouwen wij, het doel, hetwelk wij ons met dit werk hebben voorgesteld, bereikt te zullen hebben. En alhoewel nu onze Landgenooten, uit al hetgeen reeds is gezegd, zich een begrip zullen kunnen vormen van dit ons voorgenomen werk, zoo vermeenen wij echter verpligt te zijn, en achten dit niet overbodig, noch ongepast, bij een werk van dezen aard en van dien omvang, alles te moeten opgeven, hetwelk daartoe nog verder zoude kunnen strekken, en iets zoude kunnen bijdragen. Daartoe diene dan de volgende opgave van het geheele beloop van dit werk.

Nadat door ons eene korte vergelijking van onze Grondwet met de grondslagen der Maatschappijen in het algemeen en een beknopt geschiedkundig overzicht wegens de invoering van deze Grondwet, en wegens de inrigting van ons Staatsbestuur, zullen gegeven zijn, en nadat wij eenige der voornaamste Tractaten en Proclamatien zullen geplaatst hebben, om ook eenigzins met den omvang van ons thans bestaand grondgebied bekend te worden, zullen wij met ons werk eenen aanvang nemen en hetzelfde op de volgende wijze afdeelen:

I. DE GRONDWET. *Hooge Collegien, Ministeriële Departementen; Staten-Generaal; Provinciale Staten.* Telkens, en bij elke afdeeling, en dus ook hier zullen wij daarbij voegen de inlichtingen en ophelderingen, welke ons zullen voorkomen voegzaam te zijn, met aanwijzing waar men de reglementen, besluiten enz., tot dezelve betrekkelijk, vinden kan, voor zoo verre dezelve niet door ons zullen of kunnen overgenomen worden.

II. DEFENSIE VAN DEN STAAT. Deze afdeeling zal opgeven: de Algemeene Wetten voor het Krijgsvolk, zoo te Water als te Lande; de Wetten wegens den Krijgsdienst; de Wet op de wijze van procederen en geregtelijke instellingen van het *Hoog Militair Geregts-hof; Krijgsraden.* Voorts zullen wij mededeelen

of aanwijzen de bijzondere besluiten, reglementen enz., betrekkelijk *Landmilitie*; *Landweer* en *Schutterijen*; *Marine*.

III. WATERSTAAT. Algemeene Wetten betrekkelijk onze rivieren en stroomen; *Collegien*; *Heemraadschappen*; *Polderbesturen* enz.

IV. HOOG EN LAGER ONDERWIJS. Algemeene Wetten; *Akademien*; *Seminariën*; *Lagere scholen*.

V. ARMENBESTUUR. De Wetten; onderscheidene liefdadige inrigtingen van *Frederiksoord* enz.

VI. KERKELIJKE ORGANISATIE. De Algemeene Wetten; de meer bijzondere als Proces-verbaal van het Synode, en Reglementen door hetzelfde vastgesteld; *Concordaat* enz.

VII. FINANTIËN. Na een beknopt overzicht van het algemeen stelsel der finantiën, zal deze afdeling bevatten: de Algemeene Wetten; de bijzondere van Registratie; *Succesfiereg*t enz.

VIII. STEDELIJKE EN PLAATSELIJKE BESTUREN. De Algemeene Wetten betrekkelijk de Administratie, zoo in steden als ten platten lande.

IX. COLONIËN. De Wetten, welke tot onze Oost- en West-indische Colonien betrekking hebben.

X. HET JUSTITIEWEZEN. De Algemeene burgerlijke Wetten; *Wet van Koophandel*; *Van Lijfstraffelijk regt*; *Manier van procederen*; *Zamenstelling der Regterlijke magt*; *Hoogen Raad*; *Provinciale Hoven*; *Regtbanken* enz.

XI. POLICIE. De Algemeene Wetten, Reglementen enz.

Wat nu nog mogt ontbreken, aan hetgeen wij gemeend hebben te zeggen, ten einde onze Landgenooten bekend te maken met dit werk, hopen wij dat aangevuld zal zijn door deze ingelaschte schets, welke ook gevoegd was bij het door ons aan Zijne Majesteit gedane verzoek.

Onder den Goddelijken zegen, en voortdurende gezondheid hopen wij in tien deelen dit werk volbragt te zullen hebben, en hebben ons daartoe een tijdverloop van vier of vijf jaren voorgesteld, binnen welken wij ons beijveren zullen, het ten einde te brengen. Gelijk het echter wel te voorzien is, dat, nadat dit werk alzo compleet zal zijn, er nadere Wetten enz. zullen komen, zijn wij voornemens, om, zoo lang het God behaagt ons daartoe de krachten te verleen, dezelve onzen

Landgenooten mede te deelen, als Bijvoegfelen, onder en met dezelfde verdeelingen, en gedrukt op eene wijze, dat ze bij iedere afdeeling, waartoe ze betrekking hebben, des begeerende, kunnen gevoegd worden.

Geene moeite zal worden gespaard, dit werk zoo volledig mogelijk te maken, en met alle naauwkeurigheid en netheid, welke bijzonder in een werk van dezen aard behoort in acht genomen te worden, ten uitvoer te brengen, waartoe ook de Uitgeeffter aangenomen heeft, al wat in haar vermogen is, te zullen bijdragen; de meer dan gewone kosten echter, welke er vereischt worden, om dit naar eisch te kunnen doen, maken het voor haar noodzakelijk, om hetzelve bij intekening, volgens het door haar gegeven berigt, aan te bieden. Intusfchen zal ieder, die redelijk denkt en de feilbaarheid van den menschelijken geest niet uit het oog verliest, geen geheel volmaakt werk verwachten; en gaarne, zoo er hier of daar gebreken in mogten gevonden worden, gelijk uit dien hoofde zeer zeker het geval moet en zal zijn, dezelve niet alleen voor zich verbeteren, maar op eene befcheidene wijze ons mededeelen, om ze te kunnen herstellen, waarvoor wij fleeds, en bijzonder met dit werk hun dankbaar zullen zijn. — Welligt is er iemand, die op het gekozen woord *Pandecten*, als van Griekfchen oorsprong, aanmerkingen maakt; doch dit moge zoo zijn, wij hebben geene reden gevonden, om hetzelve niet te gebruiken; het bijgevoegde: *of Verzameling van Wetten in het Koningrijk der Nederlanden*, geeft de beteekenis daarvan dadelijk op (1).

(1) Hoezeer er niemand is, die twijfelén zal, of de Romeinsche *Pandecten* bevatten eene verzameling van de fragmenten van oude regtsgeleerden enz., kunnen wij ons echter niet vereenigen met het thans bijzonder onder de Hoogduitsche regtsgeleerden aangenomen gevoelen, dat men ze daarom slechts *fragmenten* moet noemen. Wanneer wij slechts inzien den titel: *de Veteri Jure enucleando, et de auctoritate Juris prudentium, qui in digestis referuntur*, komt het ons voor: dat JUSTINIANUS daaraan kracht van wet heeft willen geven, en dus de *Pandecten* eene Verzameling van Wetten zijn geworden, waarnaar ook de Staat moest worden geregeerd. *L. 1. § 11. Cod. de Vet. Jur. enucl.* Wanneer wij lezen voor deze *Pandecten* de voorredenen van dezen Keizer, en den titel van: *Justiniani Sacratissimi Principis digesta sive Pandectae Juris enucleati, ex omni veteri Jure collecti Libri quinquaginta*, behoeven wij den door ons gekozen titel nog niet in een' oneigenlijken zin op te vatten.

Meer hebben wij onzen Landgenooten niet te berigten. Ontvangt dezen onzen arbeid met die toegenegenheid, welke wij meermalen reeds hebben mogen ondervinden; onze voornaamste drijfveer is daarmede nut te sichten, en wanneer wij dat doel mogen bereikt hebben, zullen wij onze moeite en arbeid het beste beloond vinden. Hartelijk is tevens onze wensch, dat de gezamenlijke inwoners van het Koninkrijk der Nederlanden niet moedwillig de oogen zullen sluiten voor de onschatbare voorregten, die zij werkelijk genieten, en het voor hun hoogste belang zullen achten, dezelve met alle magt te beschermen; en dat bij voortduring alzoo geen volk van den aardbodem zich gelukkiger zal kunnen noemen, dan de *Nederlanders*. Het Opperwezen verleene onzen geliefden Koning bij voortduring de noodige krachten; om, ter bevordering van deze dierbaarste belangen Zijner onderdanen, met de Hem eigen standvastigheid werkzaam te zijn en te blijven, en ten vasten steun van ons opgerigt Staatsgebouw nog eene reeks van jaren te strekken.

ALGEMEENE SCHEETS VAN DEN OORSPRONG EN
DE GRONDSLAGEN DER MAATSCHAPPIJEN, ONZE
GRONDWET AAN DEZELVE GETOETST; ALSMEDE
EEN BEKNOPT GESCHIEDKUNDIG VERSLAG WEGENS
DERZELVER AANNEMING EN INVOERING.

Wanneer men den eersten oorsprong der Maatschappijen wil opsporen, gelijk vele kundige en bekwame mannen getracht hebben te doen, verwacht men in gisfingen; welligt heeft geweld en overheersching, het verlangen tot meerder regtsveelheid, en om meerder voordeel, meer gemak, meer genot van het aangename van het leven te smaken, welligt de zoo ingeschapen zucht tot gezelligheid de menschen vereenigd, de menschen met menschen zamengebonden, en tot volken gevormd.

Dan, wat daarvan ook moge zijn, men kan met meerdere zekerheid er uit opmaken, dat het hooge beginsel en doel is geweest, om, door gemeenschappelijke samenwerking, de vrijheid van personen, de veiligheid van bezittingen en eigendommen, en van geluk en welvaart van allen door allen te waarborgen en te verzekeren. Is dit nu waar, dan moet ook elk staatsverzorgend wijs beleid naar dit hoofdbeginfel, hetwelk de Maatschappijen deed ontstaan, zich regelen. Het moet onwrikbaar en heilig zijn, en alle magt moet daaraan getoetst worden; de wil en de kracht van alle leden tot éénen wil, tot ééne kracht vereenigd, moet samenwerken, om aan de op te rigten Maatschappij vastheid, samenhang, orde en veerkracht te geven, onverschillig, welke vorm van regering door de zich samen vereenigde personen worde aangenomen.

Wanneer men zich dan een' Staat voorstelt, niet als een gevaarte, dat op gouden of zilveren spillen wordt rondgedraaid, maar als een zedelijk geheel, uit de vereeniging van zedelijke wezens zamengesteld, moet eene wijze, weldenkende, staats-

zorg, ongetwijfeld, bij de in achtneeming van dit beginsel en doel der Maatschappijen, er zich ook met naauwgezetheid op toeleggen, dat vooral de Grond- en Staatswet, waarop de Staat rust, gelijkelijk in zich bevat de middelen, geschikt en dienstig ter bevordering der zedelijkheid en beschaving.

Door het volle regtsgenot aan al de leden der Maatschappij te verzekeren, en tevens de beginselen en gronden vast te stellen, waarop de uitbreiding van kunde en deugd moet bevorderd worden, bewijst zulk eene staatszorg op eene sprekende wijze, dat zij slechts ten doel heeft, om het waar geluk en de welvaart der Maatschappij te vestigen, duurzaam en bestendig te maken. In de zeden te verzachten, het verstand te verlichten, en de nijverheid te bevorderen, alle volks- en maatschappelijke deugden aan te kweeken, en welig te doen groeijen, ligt toch op de krachtadigste wijze de kiem voor het waar geluk, den bloei en de welvaart van eene Maatschappij ingesloten, en met de uitbreiding van kennis en wetenschap voor te staan, legt men eenen goeden grondslag voor het Staatsgebouw, zonder welken het altijd wankelbaar moet blijven, en steeds gevaar loopen van weder in te storten. Wanneer men aan alle rangen en standen van burgersen de gelegenheid verschaft, om eene juiste en opgeklearde kennis zoowel van hunne algemeene als bijzondere regten en plichten te kunnen verkrijgen, wordt inderdaad de weg tot een zuiver en onafgebroken geluk geopend. Verliest de Staatkunde dit uit het oog, moeten de wetten en instellingen van den Staat de bevordering en den voortgang der zedelijkheid, der beschaving en der verlichting stuiten; moet het volk in eenen staat van domheid, onkunde, en barbaarschheid gehouden worden, moet de mensch slechts een kunstmensch blijven, en den dwang der wet volgen; moet geen verlicht innerlijk gevoel voor het Staatsbestuur, geen innerlijk vrij beginsel tot gehoorzaamheid aan de wetten hem bezielen: dan handelt zulk eene Staatkunde niet alleen tegen den eersten en voornaamsten grondslag der Maatschappijen, maar ze zal ook steeds den Staat doen waggelen, en nimmer rust, veiligheid, geluk en welvaart doen genieten.

Het moge zoo zijn, dat er vele verstanden, door valsche begrippen van beschaving en verlichting in verwarring zijn gebragt; en deze valsche en dwalende begrippen de verschrikkelijkste gevolgen hebben naar zich gesleept; doch het is, onzes inziens

een bewijs van onkunde, of zwakheid, ware denkbeelden en begrippen te verwerpen, omdat men van de woorden, waarin zij worden voorgedragen, een schandelijk misbruik heeft gemaakt. De Godsdienst wordt (en dit werd steeds tot het krachtigste en meest afdoende voorbeeld gekozen, en ook thans door ons voorgesteld ten bewijze), wanneer dweeperij of bijgeloof denzelfen inroepen, wel gehoord, maar daardoor niet beroofd van hare hooge waarde.

Hoe gewichtig, doch hoe moeilijk het tevens ook zij, om op de Staatskunde de Zedekunde toe te passen, behoort men ze echter met elkander te vereenigen, zal eene Grondwet aan het doel der Maatschappijen beantwoorden, en dezelve vormen tot oefenscholen ter ontwikkeling der menschelijke voortreffelijkheid, ter bevordering van der menschen geluk. Gegrond is, wij erkennen zulks, de aanmerking, welke gemaakt wordt (1), dat het eene onvergeeflijke dwaasheid zoude zijn, te gelooven, dat eene staatkundige Constitutie een Talisman zij, die het geluk met zich brengt; en om dit te bewijzen, behoeven wij zekerlijk ons oog slechts op het land onzer Vadersen te vestigen (2); doch wij moeten daaromtrent eene aanmerking maken, welke even zeer kracht van waarheid heeft (3), namelijk dat, hoezeer de menschen, welke ook de regeringsvorm wezen moge, gelukkig kunnen zijn, dewijl de Overheid te allen tijde hare pligten vervullen kan, echter de onderdanen van een eenhoofdig bestuur, als zij hun geluk aan de wijsheid van hunnen Vorst verschuldigd zijn, zich in eenen toestand bevinden, zeer ver verschillende van dien, in welken zij zich bevinden zouden, bijaldien dat zelfde geluk het uitwerkfel ware van een zamenstel van blijvende wetten. In het laatste geval bestaat er zekerheid voor de toekomst; in het eerste bestaat er slechts eene voordeelige lijfrente, gevestigd op het hoofd van den Vorst. Het geslacht der menschen gaat voorbij, de instellingen blijven!

(1) Jos. DROZ, *Grondslagen der Maatschappij* enz., vertaald door P. DE HAAN, bladz. 37.

(2) Tweede redevoering van Mr. C. J. VAN ASSEN, oyer het Staatsbestuur volgens CICERO, geplaatst in het *Magazijn van Wetenschappen* enz., VII. D. I. St. bladz. 47.

(3) Jos. DROZ, *l. c.* bladz. 148.

Daarenboven, het is toch ook eene op de ondervinding ge-
gronde waarheid, dat er aan geene beftendige pligtsbetrachting
te denken is (1), waar geene wetten zijn, welke de pligten
omfchrijven, en het nakomen en vervullen derzelven waarbor-
gen; er moeten derhalve ook wetten zijn, welke de regten en
pligten der regeerders en der genen, welke geregeerd worden,
duidelijk aanwijzen, wetten, welke te zamen het *Staatsregt* uitma-
ken, en ter beveiliging van het geheel en van al deszelfs deelen
strekken. Inderdaad „ de leer van grondwettige Staatsregelingen
„ is geenszins een uitbroeifsel der Revolutionairen van onzen
„ leeftijd,” zegt de Schrijver van het stukje: *over Grondwet-
ten en Staatsvormen* (2). „ Integendeel,” zegt hij verder,
„ er is geen zekerder middel, om tegen omwentelingen te be-
„ veiligen, dan eene wel begrepen, wel omfchreven Grond-
„ wet. Groot-Britannie, dat, tot 1688 toe, van eeuwen
„ herwaarts, niets dan verwarring, oproer, binnenlandschen
„ oorlog vertoonde, levert, na de daarstelling der Constitutie
„ en de regering van WILLEM III., een tafereel op van steeds
„ toenemendén voorfpoed en welvaart.”

Eene Grondwet is derhalve noodzakelijk, en moet bestaan in
een zamenftel der eerste hoofdgronden, waarop men zich beroepen,
en waar men alles toe brengen kan, wat tot het algemeen belang
der Maatschappij behoort; dezelve moet de eerste grondbeginfelen,
voorfchriften en instellingen inhouden, door welke de Staatsvorm
omfchreven is, het Rijk gevestigd wordt, en het hoofd van
den Staat, zoowel als de Staatsburgers, verbonden zijn: met één
woord, dezelve moet bevatten al hetgeen tot eene volledige be-
werkтуiging van een Staatswezen vereischt wordt, de beginfels
waaruit gewerkt moet worden, en waaraan allen verbonden zijn.

Gelukkig inderdaad ons Nederland, dat hetzelve, door het wijs
bestuur van onzen Koning, zulk eene Grondwet bezit, gestemd
naar den Staat, voor welken zij geschikt, en naar de verftande-
lijke behoefte en den trap van verlichting en befchaving van
het volk, voor hetwelk zij gemaakt is; dat hetzelve die voor-

(1) Zie het tijdschrift *de Weegfchaal* (1825) n°. 1.

(2) Zie hetzelve tijdschrift (1826) n°. 1.

schriften en instellingen bekomen heeft, waardoor de Staatsvorm omschreven is, het Rijk gevestigd wordt, en het hoofd van den Staat, zoowel als de Staatsburgers verbonden zijn; het eerste om de Burgermaatschappij naar derzelver voorschriften te besturen, de laatste om dit grondwettig bestuur te eerbiedigen; eene Grondwet, waarbij het hoofddoel der Burgermaatschappijen niet is uit het oog verloren; het volle regtsgenot aan alle de leden wordt verzekerd en welke tevens op regt en deugd rust, de menschelijke waarde erkent, eerbiedigt en bevestigt.

Wanneer wij toch onze Grondwet toetsen aan deze grondslagen en beginselen, zullen wij de waarheid van dit gestelde bevestigd vinden. De Staatsvorm vloeit uit eene Grondwet voort. Indien nu, gelijk bij deze onze Grondwet, de drie beginselen *Monarchie*, *Aristocratie* en *Democratie* onderling in een behoorlijk en naauw aaneensluitend verband bevonden worden gebracht te zijn, dan zal men reeds moeten erkennen, dat men eene Staatsinrigting heeft, welke niet de vrucht van het vernuft, maar berekend is naar de behoefte der Natie in het begin der negentiende eeuw, door welke voorzigtige vereeniging, volgens het oordeel der Ouden, een duurzame en bestendige toestand voor den Staat is geboren en gevestigd.

Onze regeringsvorm is grondwettelijk *Monarchaal*. Er is één Souverein gezag, van hetwelk alle andere magten uitgaan; dit Souverein gezag berust, volgens onze Staatswet, bij den Koning; en de Koninklijke magt is erfelijk aan het Huis van Oranje opgedragen. De Koning is het hoofd van den Staat, de beschermer der algemeene en bijzondere vrijheid en der regten van alle zijne onderdanen; de eerste leidsman van zijn volk, gesterkt met hun vertrouwen en genegenheid, op de baan des voorspoeds, des roems en der eer. — Aan de Wetgeving heeft de Koning een gelijk aandeel met de Nationale Vertegenwoordiging. Het vertegenwoordigingsstelsel maakt de ziel en het wezen der Grondwet uit, gelijk wij ons dit in de woorden, welke de Commissie in hare aanspraak aan den Koning gebruikt, en welke wij zullen overnemen, omdat men den geest der Grondwet niet beter kan leeren verstaan, dan uit den mond van hen, aan wie de zoo vereerende als gewigtige last, om aan hunne Landgenooten eene Staatsinrigting te geven, is opgedragen geweest, op de krachtigste wijze vinden voorgesteld: „de Grondwet,” zeggen zij, „zon-

„ der aanleiding te geven tot al de ongelegenheden van eigenlijk gezegde Volksvergaderingen, beschouwt alle de gestelde magten als schakels van eene gemeene keten, door van den eenen tot den anderen af te dalen, zelfs eindelijk tot de lagere standen der maatschappij, welke, hoezeer een gering gedeelte in de vervulling der behoeften van den Staat bijdragende, echter belang hebben in de Nationale Vertegenwoordiging.” Deze echter zou een schaduwbeeld worden zonder stemregt, maar ook daarom stelde de Grondwet dit vast.

Veel, zeer veel hangt er af van de uitoefening van dit regt, en hoogst wenschelijk is het, dat de Nederlander van dit voorregt het gewigt gevoele en erkenne, en nimmer verzuime, dien burgerpligt naar behooren te vervullen. Het geheel hangt als schakels van één keten zamen. De eerste is het *Kiescollegie*, „ hoe beter dit,” zegt naar waarheid en te regt de schrijver eener verhandeling: *Over de voortreffelijkheid van de Grondwet, beschouwd als middel ter aankweeking van den Nationalen geest in ons Vaderland* (1), „ in eene gemeente is ingerigt, hoe gelukkiger de stedelijke Raad zal worden zamengesteld; hoe voortreffelijker de Raad is, zoo veel te meer zorg hij zal dragen, dat de Provinciale Staten uit mannen bestaan, die aan rijkdom en aanzien de vereischte kundigheden en zelfstandigheid van karakter paren, en alzoo bewaard blijven, om zich aan iederen indruk onbezorgd over te geven. Eindelijk, hoe meer de Provinciale Staten aan hunne instelling beantwoorden, hoe naauwkeuriger zij acht geven op de openbare meening, des te eerder zullen zij hen leeren kennen, die waardig zijn, de Natie in de Wetgevende Vergadering te vertegenwoordigen; hoe grooter verachting zij werpen op de zoodanigen, die zich niet schamen, persoonlijk stemmen ter hunner benoeming af te bedelen, des te beter zal ook de Wetgevende Vergadering zijn daargesteld; des te ijveriger zullen hare leden de pligten vervullen, aan hunne verhevene roeping verbonden; des te geruster zal de Natie hare belangen aan die Vergadering toebetrouwen.

„ Zoo zal het evenwigt bewaard blijven, hetwelk de Grondwet, door de instelling van twee Kamers der Staten-Generaal,

---

(1) Geplaatst in het tijdschrift *de Weegschaal* van 1825, bladz. 76.

„ heeft gevestigd: de *Eerste*, geheel naar 's Konings welgevallen
 „ zamengesteld, zal aan den Vorst dien invloed doen bekomen,
 „ op de eerste standen der Maatschappij, welke het Koninklijk
 „ gezag ondersteunt, en zich allerwege verspreidt; doch welke
 „ invloed binnen deszelfs grenzen gehouden wordt door de *Twee-*
 „ *de Kamer*, welker leden door de Natie zelve worden gekozen,
 „ en welke Natie het dan ook aan zich zelve te wijten zoude
 „ hebben, indien zij, door hare onverschilligheid omtrent het
 „ stemregt, het evenwigt verbrak, hetwelk de Grondwet wijs-
 „ selijk heeft daargesteld.”

Het belang van den Vorst en van het Volk is door de Grondwet onafscheidbaar verbonden; de Koning, als Opperbefuurder van het geheel, en de Natie, door hare Vertegenwoordigers, komen, als het ware, zamen, om de algemeene belangen der Maatschappij te vestigen, te handhaven, en te bezorgen. — Maar tallooze inrigtingen, openbare werken van het grootste belang en de steeds bloeiende welvaart van vroegere dagen hadden, zoo in de Noordelijke als Zuidelijke Provinciën, de nuttige strekking van een Provinciaal Bestuur bewezen; de Grondwet stelt dienvolgens dit Bestuur vast. Aan de steden, districten en dorpen zijn hunne bijzondere besturen toegestaan; hunne huishouding mag naar elks plaatselijke gesteldheid ingerigt worden, mits het algemeen belang daarbij niet worde uit het oog verloren. De Plaatselijke regeringen moeten, als goede huisvaders, het bestuur voeren, maar hunne bijzondere huishouding maakt een gedeelte van de algemeene uit; zij moeten derhalve tegen de belangen daarvan in geenerlei wijze handelen. Het Plaatselijk Bestuur is aan den eenen kant zoo vrij mogelijk ingesteld, maar aan de andere zijde in een behoorlijk verband gebragt met de Staten der Provinciën en met de Kroon. Deze eerste in den Staat gevestigde Oppermagt mist ook bij deze deszelfs eigenaardigen invloed niet; de Kroon, hoezeer de Provinciale Staten ordonnantien, en reglementen, zoo als zij voor het algemeen provinciaal belang noodig oordeelen, mogen maken, heeft het regt van goed- of afkeuring behouden. De Staten der Provinciën handelen vrij, maar hunne besluiten kunnen geschorst en buiten werking gesteld worden door den Koning, als zij met de algemeene wetten, of het algemeen belang strijdig bevonden worden. De Koning moet steeds als Opperbefuurder van het geheel op eene regelmatige wijze on-

verricht kunnen worden van alles wat deszelfs Vaderlijke bezorgdheid noodig heeft te weten; ook daarin heeft de Grondwet voorzien, met de daarstelling van eenen Commisfaris, welke de benaming heeft verkregen van *Gouverneur*, en door den Koning benoemd wordt. Deze is Voorzitter in de Vergadering dier Staten, en van hunne Gedeputeerden, belast met de zorg voor de belangen der Provinciën, voor die der algemeene Regering, en alzoo voor de rigtge ultvoering der wetten.

Doch het is niet alleen, dat onze Grondwet met juistheid en nauwkeurigheid het gezag en de magt zoowel van den Koning, als van de Staten en verdere Besturen afbakt, maar zij draagt ook de duideljkste blijken van regtvaardigheid, en billijkheid. Niet alleen, dat er behoorlijke tegenwigten gesteld worden, waardoor geene magt zich verder mag uitbreiden, dan voorgeschreven en vrijgelaten wordt, maar zij waarborgt ook de persoonlijke vrijheid en het rustig bezit der eigendommen; niemand mag van zijn eigendom ontzet worden, dan, wanneer het algemeen belang zulks vordert, en slechts tegen eene billijke schadeloosstelling; elk onderdaan des Konings is veilig in zijne woning. Zij verbiedt alle willekeurige gevangenneming; zij zorgt wel, dat steeds de schuldige gestraft worde, maar dat de onschuldige nimmer er bij lijde, door te bepalen, dat op geene misdaad de straf van verbeurdverklaring der goederen mag gesteld worden. Daarenboven verzekert en waarborgt de Grondwet ook de vrijheid van een ieder daardoor, dat niemand tegen zijnen wil aan den dageljkfchen regter mag worden onttrokken; dat de regter bij uitsluiting beslifen moet alle twistgedingen over eigendom, of daaruit ontstaande regten, en over schuldvordering of burgerlijke regten, zoodat geen Bestuur, hoe verheven en van welken aard ook, zich daarmede bemoeijen kan; dat aan de regtspleging alle openbaarmaking moet worden gegeven; de vonnissen met opene deuren moeten worden uitgesproken, en de gronden inhouden, waarop zij rusten; terwijl in criminele vonnissen daarenboven de misdaad met hare omstandigheden, en de wet, die den grond tot veroordeeling oplevert, uitgedrukt moet worden.

De grootste en zekerste waarborg der vrijheid, rust en veiligheid van den Staat, bestaat in de regterlijke onafhankelijkheid; in eene onbeperkte vrijheid in zijne oordeelvelling. Geene vrees

of hoop moeten de drijfveren kunnen zijn, welke regters in beweging brengen, noch de maatstaf worden, waarnaar zij zich rigten. Wanneer de Staatswet daarvoor zorgt, wanneer de Staatswet den invloed van alle magten, hoe verheven van aard, belet den toegang te vinden tot de harten van de regters; het beginsel, als onschendbaar en heilig vaststelt, dat de regters op niets behoeven te zien, noch mogen zien, dan op de wet, en de daadzaken, welke hun voorgesteld worden (1); naar niets moeten luisteren, dan naar de stem van het geweten; niets behoeven te schroomen, noch te vreezen, dan God en dat geweten, zoo ligt de juiste afscheiding der drie magten in de Grondwet gevestigd; zoo ligt toch daarin opgesloten, dat de Wetgever geen regter zal zijn; de wil en de sterkte zich niet zal vereenigen in ééne magt, en de regter nimmer de eigen uitvoerder van zijne uitspraken zal worden.

Deze is die regterlijke onafhankelijkheid, welke, naar het ons voorkomt, ongekrenkt bewaard behoort te blijven, en waarop wij gelooven, dat Nederland ook roem mag dragen. Deze regterlijke onafhankelijkheid bestaat en is bij ons aanwezig volgens onze Grondwet, hoezeer de regterlijke magt van het Souverein gezag alléén kracht ontvangt, en geenszins eene geheel op zich zelve staande magt wezen kan, noch is. Neen! de Grondwet strengelt den band van vereeniging onverbreekbaar vast, zoodanig, dat het Oppergezag in den Staat kracht aan het justitiewezen schenkt, door zijne magt, en wederkeerig die terug ontvangt door deszelfs regtvaardigheid. Ondersteund door dit hoogste gezag, houdt de regter eene gelijke schaal voor zwakken en veelvermogenden, en spreekt met onpartijdigheid zijn oordeel uit; doet regt, volgens de wet, *in naam en van wege den Koning*.

Maar zal deze regterlijke onafhankelijkheid niet verbroken worden door de instelling inzonderheid van een *Openbaar Ministerie*, als *Officieren van den Koning*? Daar in de Vergadering van de Staten-Generaal, bij de beraadslagingen over het Ontwerp van Wet op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie, door mannen van doorknede kunde en bekwaamheid, beproefde trouw en genegenheid voor Vorst en Vaderland, nog

---

(1) Ook dit zelfde vindt men geleerd bij den Heer MEIJER, *Espr. Orig. et progr. des Instit. Jud.*, Tom. VI. Chap. 16. pag. 256 et suiv.

onlangs, met kracht van taal en welsprekendheid, hierover gesproken is, zijn wij beschroomd, ons gevoelen deswege mede te deelen; het gewigtige en belangrijke der vraag echter duldt niet, dat wij dezelve geheel met stilzwijgen voorbij gaan.

De Grondwet beveelt den Koning de zorg over de algemeene belangen; daarmede belast, is het ongetwijfeld niet onvoegzaam, en strijdig met de Staatswet, dat de Koning een' tolk en zaakwaarnemer heeft bij de regterlijke magt, ten einde de regter steeds worde voorgelicht en opmerkzaam gemaakt op het doel en de strekking der wetten in het belang der algemeene zaak, door de juiste ontwikkeling der beginselen en door in dien zin requisitoren te doen, of conclusien te nemen, zonder immer iets te beslissen, of den regter tot iets te verbinden. Uit dit gezigtspunt deze instelling beschouwende, vinden wij niet, dat door dezelve de regterlijke onafhankelijkheid worde verbroken; maar dezelve zou dan eene inbreuk daarop maken, indien het Openbaar Ministerie eene regterlijke autoriteit werd, en niet bleef een magistratuur, van het eigenlijk gezegd regterambt geheel afgescheiden. — Den regtsregel ons voorstellende, dat niemand meer regt op een ander kan overdragen, dan hij zelve heeft, vereenigen wij ons te dien opzichte met hetgeen de Minister van Justitie in zijne redevoering in de Vergadering der Staten, bij voormelde gelegenheid, op den 10. April laatstl. gehouden, deswege zegt: „Even weinig als de Koning zelf, volgens de Grondwet, het minste of geringste in regtszaken beslissen kan, even weinig mag zulks ook door hun gedaan worden, aan welken Hij de waarneming van het Openbaar Ministerie bij de regterlijke magt heeft opgedragen, die Hem, als het ware, bij dezelve vertegenwoordigen.”

Als men deze instelling van dien kant, naar ons inzien, het gezigtspunt, waaruit men dezelve in aanschouw behoort te nemen, beschouwt, dan ook beschrijft de Heer MEIJER (1) ze te regt: „Ce n'est point par méfiance envers les Juges, ou par une espèce de surveillance sur leurs actions, ou sur leur conduite, que le ministère public doit tenir le Souverain au courant de ce qui peut éclairer leurs démarches; mais c'est, que les juges devant être parfaitement indépendans, n'ont de

---

(1) *Espr. Orig. et Progr., etc. l. e. Chap. 16. pag. 271 et suiv.*

„ compte à rendre, qu'à leur conscience, ni d'ordre à rece-
 „ voir, que d'eux mêmes, tandis que des magistrats destinés à
 „ être des interprètes du voeu de la société, doivent à leur
 „ supérieur tous les éclaircissemens, d'après lesquels il décide
 „ ce que chacun d'eux pourra faire. C'est encore par le mi-
 „ nistère public, que le législateur est informé du sens qu'on
 „ attache à ses lois, de l'interprétation qu'on leur donne, de
 „ l'application, qu'on en fait; c'est par son organe, qu'il peut
 „ faire connaître aux tribunaux sa véritable intention, afin de
 „ prévenir ces explications, erronées ou abusives, sans néan-
 „ moins gêner la liberté du juge, qui à la faculté de rejeter
 „ les considérations suggérées.”

Wanneer wij de Grondwet der Nederlanden verder gadeslaan, dan zien wij, dat zij de naarstigheit en arbeidzaamheid bevorderen wil, daar zij aan elk ingezeten de verzekering wil gegeven hebben, dat hij voor zich zelve en zijn gezin het zweet zijns aangezichts besteedt; en niet wil, dat de vrije binnenlandsche handel immer beperkt, belemmerd of bezwaard zal worden. De koophandel, fabrieken en trafijken, landbouw, kunsten en wetenschappen handhaaft, beschermt, en begunstigt deze Staatswet. Het openbaar onderwijs, de liefdadigheid en mededeelzaamheid, te regt steeds gerangschikt en geteld onder onze goede volkshoedanigheden, moedigt en wekt de Grondwet op, als zij bepaalt, dat dit als eene zaak van het hoogste belang aan de aanhoudende zorg der regering moet blijven aanbevolen.

Doch deze onze Grondwet staat ook verder de ware vrijheid voor. De burgerlijke handelingen toch van elk ingezeten ondergaan hier geene de minste bepaling. De tong, de veder, en de drukpers worden volkomen vrij gelaten, en zijn aan geen' anderen dwang onderworpen, dan aan dien, welken de eerbied voor beschaafdheid, godsdienst, en goede zeden met de rust der Maatschappij haar van zelve gebieden. Is er een ongelukkige, die dezen eerbied uit het oog verliest, en deze voorregten misbruikt, tot eigen en andereder bederf, en de maatschappelijke orde stoornis zoude toebrengen; de burgerlijke wet zal zijne overtreding, en de daaruit voortvloeiende schrikkelijke gevolgen beteugelen moeten, en de goede maatregelen tegen het misbruik zullen altijd eene algemeene goedkeuring wegdragen.

Gegronnd zijn de waarnemingen van brave, godvruchtige man-

nen, dat het land rampzallig is, waar de Godsdienst verwaarloosd wordt; waar de Regering zich tot de Godsdienst niet verbonden acht en ze alleen aanmerkt als een werktuig en middel, waarvan ze zich naar goedvinden bedienen mag; en gelukkig inderdaad mogen wij ons derhalve achten, dat de staatszorg in deze Grondwet de bevordering van godsdienstigheid, zedelijkheid, kennis en deugd bijzonder ter harte neemt. Maar even gegrond en waarachtig is het, dat een land en volk diep ongelukkig is, alwaar men over het geweten heerschen, en hetzelfde dwingen wil, om zich in de vereering van het Heilig Opperwezen te schikken en te voegen naar het begrip van anderen; gelukkig dan ook weder ons Vaderland, waar het tot eenen vasten en onwrikbaren staatsregel is, om de volkomene vrijheid van godsdienstige begrippen aan elk te waarborgen. Toepasfelijk blijft het zeggen van den Ridder TEMPLE te dien aanzien nog op ons Nederland, waarmede hij éénmaal onzen roem vermeldde: „Het is bijna ongelooflijk hoe alle de heftigheden en
 „ bitterheid, die de verscheidenheden van religie in andere lan-
 „ den vergezelschappen, hier schijnen bevredigd en verzacht te
 „ zijn door de algemeene vrijheid, die alle man, of door ver-
 „ gunning of door oogluiking, geniet: hoe dat de verdeeldhe-
 „ den en eerzucht daardoor magteloos worden, om hare oog-
 „ merken onder den dekmantel van religie te verbloemen, wel-
 „ ke de Christenwereld in deze laatste honderd en vijftig jaren
 „ lang zoo veel bloeds heeft gekost. Niemand kan hier kla-
 „ gen van verdrukking in de consciëtie, of genoodzaakt te
 „ zijn tot eenige publieke belijdenis van zijn particulier ge-
 „ loof.”

Wij vertrouwen, door al dit bijgebragte, zonder nu nog van andere beginfelen melding te maken, op welke onderscheidene voor den Staat hoogst belangrijke voorwerpen rusten, als finantien, defensie, waterstaat enz., en naar welke de Regering in hare werkzaamheden, tot die voorwerpen betrekkelijk, handelen moet, overvloedig bewezen te hebben, dat onze Grondwet, getoetst aan het algemeene doel der Maatschappijen, dien toets kan doorstaan; en aan alle de leden het volle regtsgenot verzekert, en, voor zoo verre eene onvolmaakte menschelijke instelling zulks vermag, alle middelen tot behoud der Nationale onafhankelijkheid, en der burgerlijke vrijheid in zich bevat.

Gelyk intusfchen de volkomenheid het menschedom oneigen is, en men de spreuk kent: dat het fchoonfte gezigt zijn vlekje heeft, zoude het eene dwaasheid zijn te willen ontkennen, dat onze Grondwet ook niet hare gebreken heeft, welke de tijd, het gebruik en de ondervinding, reeds te voorfchijn hebben gebragt en kenbaar doen worden. Wij erkennen het, er zijn gebreken in, en een verdienstelijk Staatsman geeft van diegene, welke hij oordeelt daarin ontdekt te hebben, een overzigt (1), maar voegt er tevens bij: „Zoo lang de gebreken dragelijk zijn, en „ door andere middelen min fchadelijk kunnen worden gemaakt, „ doen wij beter, om den eerbied voor de Grondwet aan te „ kweeken, en er de handen nog niet aan te flaan.” Vooral niet, daar toch bij het onderzoek, of er gebreken in de Grondwet te vinden waren, uit hoofde van welke het evenwigt tusfchen de hoofdmagten in den Staat verbroken was, en dreigde verder verbroken te worden, aan dien grijzen en steeds eerbiedwaardigen Staatsman gebleken was, dat de aangewezen gebreken dat gevolg of in het geheel niet hebben, of in eene zeer geringe mate gehad hebben. Wij moeten liever geringe gebreken dulden, en de genezing van dezelve uitstellen, tot dat er meerder tijd verloop is, om den eerbied, welken wij voor deze Grondwet behooren te koesteren, niet te beleedigen, niet te krenken. Diep, zeer diep behoort in elk regt vaderlandfch hart gegrift te zijn, hetgeen men daar opgeteekend vindt: „Wie de Grondwet voorftaat, helpt de Nationale vrijheid bewaren. Wie de Grondwet voorftaat, helpt het Koninklijk gezag bewaren. Het Koninklijk gezag en de Nationale vrijheid zijn gevestigd door de Grondwet. Uit beiden, dezelve grondwettig in evenwigt gehouden zijnde, kan te allen tijde de Nationale welvaart opgroeijen. Onderdrukt het gezag de vrijheid, zoo ontftaat er despotismus; vernietigt de vrijheid het gezag, zoo ontftaat er regeringloosheid (2).”

Wij eindigen hiermede de fchets, welke wij ons voorftelden te geven, om daaraan onze Grondwet te toetsen, en gaan nu over tot een *beknopt gefchiedkundig verflag wegens derzelve aan-neming en invoering.*

(1) De Heer VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de Huishouding van Staat*, VIII. D. bladz. 401. volg.

(2) *Ibid.* V. D. bladz. 144.

Nadat de Souvereine Vorst der Vereenigde Nederlanden had goedgekeurd en aangenomen de voorwaarden van vereeniging tus-
schen België en de Vereenigde Nederlanden, welke in de maand
Junij 1814 te Londen waren vastgesteld, en waarvan het hier
voldoende is bij te brengen het *eerste artikel*, inhoudende: „dat
„er eene volkomene en innige vereeniging zoude zijn, zoodat
„de beide landen slechts één' enkelen staat zouden uitmaken,
„welke bestuurd zoude worden volgens de reeds in Holland vast-
„gestelde Grondwet, die met wederzijdsche overeenstemming,
„naar de omstandigheden zoude gewijzigd worden.” Nadat die
beginselen bij het Tractaat te Weenen bevestigd waren, bepaalden
zich de eerste werkzaamheden van onzen Monarch daartoe, dat
door eene bijzondere commissie onderzocht werd, welke veran-
deringen nuttig of noodzakelijk waren, in de in Holland ge-
vestigde Grondwet.

De zeden en gewoonten des volks, deszelfs huishoudelijk be-
staan, en deszelfs inrigtingen door eeuwen beproefd, hadden den
grond gelegd van deze eerste Grondwet, berekend naar de be-
hoefte der Natie in het begin der negentiende eeuw. Opmerkelijk
is de uitdrukking, welke de door Z. M. benoemde commissie, be-
staande uit dertien kundige en aanzienlijke mannen uit Zuid Neder-
land, om met een gelijk getal Noord Nederlanders onze Grondwet
te herzien, in derzelve rapport aan Z. M., den 13. Julij 1815,
uitgebracht, bezigt, als zij zegt: „In zulk een wel ingerigt za-
„menfel van wetten en inrigtingen, erkenden de leden der com-
„missie uit de zuidelijke provincien spoedig de gronden hunner
„aloude gesteldheid; de beginselen hunner aloude vrijheid en
„onafhankelijkheid; en het heeft weinig moeite gekost, Sire!
„deze Grondwet te wijzigen en te schikken, naar de behoeften
„van twee volkeren, die éénmaal tot hun ongeluk, en dat van
„geheel Europa, gescheiden, niets meer ter harte hebben, dan
„zich nu, ter bevordering van eigen welvaart, en aller volke-
„ren waar belang, door eenen onverbreekbaren band te veree-
„nigen.”

Z. M. keurde het Hoogstdenzelven aangeboden ontwerp der
nieuwe grondwet goed, maar wilde, alvorens tot de invoering
van dezelve over te gaan, ook overtuigd zijn, dat Hoogstdeszelfs
onderdanen derzelve voornaamste bepalingen goedkeurden; te dien
einde bepaalde Zijne Majesteit de wijze, waarop de beoordeeling

zoude geschieden, bij de proclamatie van den 18den Junij 1815.

Waren de woorden, die wij aanhaalden uit het rapport der commissie, wel waardig, om aan de vergetelheid onttrokken te worden; niet minder verdienen de uitdrukkingen, die Z. M. bezigt, met een dankbaar gevoel diep geprent te blijven in het hart van ieder Nederlander: „ziet daar, Nederlanders! de maat-
 „ regelen, die ons meest voegzaam zijn voorgekomen voor
 „ de invoering van een Verdrag, dat uw lot bestemmen, en
 „ het oogenblik verhaasten moet, waarop uw Souverein van
 „ eene wettiglijk zamengestelde volksvertegenwoordiging zal om-
 „ ringd zijn. Gelukkig over een vrijmoedig en ijverig volk
 „ te regeren, houden wij ons zeker, in hetzelfde die trouwhartig-
 „ heid en opregtheid te zullen aantreffen, die het te allen tijde,
 „ bij uitstekendheid hebben gekenschetst. Alle onze pogin-
 „ gen zullen ten doel hebben het bevestigen der gronden van
 „ deszelfs voorspoed en roem, en de burgers van alle standen
 „ en provincien zullen in ons een' even welwillenden als onpar-
 „ tijdigen beschermmer van hunne regten en welvaart vinden.”

Het was derhalve alleen om het ontwerp te vormen, waarin de eenparig vast te stellen wijzigingen moesten gebragt worden, dat deze commissie was aangesteld, en het was alleenlijk, om ons van de woorden te bedienen van den Commisaris Generaal van Justitie in België, gebezigd bij deszelfs aanspraak ter gelegenheid van de opening der zitting van de Notabelen, om te delibereren over de aanneming of verwerping der herziene en gewijzigde Grondwet, op den 5den Augustus 1815, dat die vergadering was zamengeroepen, om te erkennen, of de wijzigingen, zoodanig als zij er in gebragt waren, de goedkeuring der Notabelen konden wegdragen: „Met één woord, het is niet,” dus vervolgt hij, „het is niet over de wet, bepaald door Europa
 „ op het Weener Congres vergaderd, dat zij geraadpleegd wor-
 „ den, maar alleen over de wijzigingen, welke hetzelfde autori-
 „ seert, eenpariglijk tusschen de zuidelijke en noordelijke Pro-
 „ vincien van het Koningrijk te doen.”

Dat dit slechts het oogmerk en de bedoeling dezer bijeenkomst der Notabelen geweest is, wordt bevestigd door de misfive van den Secretaris van Staat in België aan de Presidenten der Notabelen aldaar, van den 8sten Augustus 1815, toen de godsdienstige gevoelens van sommige Notabelen verontrust schenen, door

de twee artikelen der Grondwet, betrekking hebbende op de verdraagzaamheid omtrent alle godsdienstige gezindheden en den toegang tot alle ambten voor alle ingezetenen, hoedanig ook hunne geloofsbelijdenis mogt wezen. „Ten einde,” zegt de Secretaris van Staat daarin, „de bekommring der angstvalligste gemoederen deswege te doen verdwijnen, meen ik, dat het gepast zal zijn, dat gij aan de Notabelen verklaart, dat zij de bepalingen, in die artikelen vervat, niet moeten beschouwen, als te behoreen tot het getal dier gene, over welker aanneming zij geroepen zijn, hunne stem uit te brengen. Die bepalingen zijn toch in het Ontwerp van Grondwet niet ingelascht, dan omdat zij, door de, op het Weener Congres vergaderde Mogendheden bekrachtigd zijnde, onder het getal waren der voorwaarden, tot de Vereeniging van België en de Vereenigde Provinciën geregeld, en als zoodanig grondbeginfels zijn geworden der Wetten van het nieuwe Koningrijk. Derhalve kan er, in de tegenwoordige omstandigheid, geene kwestie zijn, om de Natie te raadplegen over de aanneming van eene der voorwaarden, waaraan de Mogendheden, die het nieuw staatkundig stelsel van Europa vastgesteld hebben, de oprigting van de Monarchij der Nederlanden verbonden, en dit Koningrijk onder de Souvereiniteit van onzen Doorluchtigen Monarch geplaatst hebben. De Notabelen kunnen dus, bij het onderzoeken der Grondwet, de bedoelde artikelen ter zijde stellen, en beschouwen als bedingen, die, uit haren aard, een geheel moesten uitmaken met de gezamenlijke Constitutionele dispositiën van den Staat, maar, vóór de opstelling der laatste, definitivèlijk bekrachtigd waren, en waarvan men, sedert dat de Conventie van Londen dezelve geregeld had, niet meer mogt afwijken.”

Wij zullen voor een oogenblik nu ons oog afwenden van de zuidelijke Provinciën, waar, bij gebrek eener Vergadering, die geacht konde worden het Volk wettiglijk te vertegenwoordigen, deze Vergadering van Notabelen, volgens het door Zijne Majesteit gegeven voorschrift, derzelve plaats moest vervangen, en straks de uitkomst melden, ons thans tot de noordelijke Provinciën bepalende, waar, naar aanleiding der daar gevestigde Constitutie, in 's Hage door Zijne Majesteit tegen den 8ten Augustus 1815 beschreven werd eene dubbele Vergadering

der Staten-Generaal, om te raadplegen over de aanneming of verwerping der herziene of gewijzigde Grondwet.

De Koning opende met eene aanspraak, waarin de gevoelens van Hoogstdenzelven voor het welzijn en belang van den nieuw gevormden Staat zoo sprekend worden blootgelegd, de raadplegingen over de nieuwe Grondwet, „waarbij,” gelijk Zijne Majesteit zich uitdrukt, „geene der artikelen van de eerste Grondwet ter zijde zijn gesteld, door welke de aan onze Natie steeds dierbare regten worden verzekerd, neen, in tegendeel alle zorg is aangewend, om die regten, zoo veel mogelijk, uit te breiden, en duidelijker te omschrijven, en om aan het nieuwe Staatsverbond den stempel eener verlichte Eeuw en van het Nationaal karakter te doen kennelijk zijn.”

Deze Vergadering gaf aan Z. M. op den 19den Augustus 1815 kennis, dat dezelve, na rijpe, bedaarde en vrije overwegingen, in het voorgeslagen ontwerp gewaarborgd vindende de onschendbaarheid der regterlijke magt, de gewetensvrijheid, de zekerheid der eigendommen, de vrije uitdrukking van meening en gedachten, de dadelijke toegang tot den troon, een gelijk bezwaar van lasten, met één woord, alles wat Z. M. in deszelfs aanspraak verzekerd had, en tot heil en welzijn zijner onderdanen strekken kon, ook met eenparigheid besloten had, het voorgesteld ontwerp als eene Grondwet voor het Koningrijk der Nederlanden aan te nemen. Deze kennisgeving aan Z. M. door eene Commissie uit deze Vergadering gedaan zijnde, werd dezelve uit naam van Z. M. door den Secretaris van Staat voor de binnenlandsche zaken, verzeld van twee leden van den Raad van State, de Heeren BURMANIA RENGERS en VAN GENNEP, gescheiden en gesloten op denzelfden dag.

Wij kunnen ons niet onthouden ook hier in te laschen een gedeelte van de aanspraak bij deze gelegenheid gehouden, welke inderdaad voor ons belangrijk is te kennen. „Te regt,” zegt het hoofd dier Commissie dan, „te regt hebben UEd. Mog. begrepen, dat het in dezen niet zoo zeer een ontwerp van overweging behoorde uit te maken, of in het voorgedragen ontwerp alle die veranderingen gevonden worden, welke ter bevordering van het algemeen belang strekken kunnen; maar alleen, of die, welke daarbij zijn vastgesteld, een geheel opleveren, hetwelk, onder een wijs bestuur, vol-

„doende kan geacht worden, om het geluk der maatschappij
„op duurzame gronden te vestigen.”

„Met niet minder doorzigt hebben UEd. Mog. het beginsel
„aangekleefd, dat het alhier niet op de beoordeeling der vrage
„aankwam, of het gewijzigd ontwerp voor een gedeelte, maar
„alleen, of hetzelfde, met inachtneming der voorwaarden, waar-
„op het rusten moest, voor het geheel der Nederlandfche vol-
„ken berekend ware.”

„Wij gevoelen zeer levendig, Ed. Mog. Heeren, wat het
„Ulieden kosten moest, wijzigingen te helpen vaststellen in
„eene Grondwet, die eene genoegzame ondervinding reeds ge-
„leerd had, voor de belangen van hen, waarvoor dezelve ont-
„worpen was, zoo volkomen gefchikt te zijn, dat dezelve
„niets te verlangen overliet; doch een ieder Uwer zal, zoo
„wij vertrouwen, gereedelijk instemmen, dat Staatsregelingen
„niet voor alle volken dezelfde kunnen zijn, maar naar hunne
„verschillende omftandigheden en betrekkingen moeten gewij-
„zigd worden, en dat hetgeen voor het eene wenschelijk is,
„voor het andere verwerpelijk zijn kan. Zoo dan de aangele-
„genheden der met ons vereenigde volken niet de volkomene
„opvolging van alle de verordeningen der oorfpronkelijke Grond-
„wet hebben toegelaten, behelzen echter de gemaakte wijzi-
„gingen niets, hetwelk in staat zoude zijn, aan het genot van
„een enkel der voorregten, waarop wij prijs felden, eenige
„belemmering toe te brengen.”

„Neen, Ed. Mog. Heeren! wij kunnen het heil der ver-
„eeniging fmaken, zonder den zegen der afzondering te mis-
„fen. Dit wordt ons gewaarborgd door het bestaan van het
„Huis, dat ons regeert, door de beginfelen, waarop Hij, die
„over ons gesteld is, het bestuur zijner volkeren wenscht te ves-
„tigen, en inzonderheid door de juiste beperkingen, welke bij
„de Grondwet, omtrent alle uitoefening van gezag, gemaakt
„zijn, en, zoo veel menfchelijke wijsheid vermag, tegen alle
„overtreding verzekeren.”

Dus werd in de noordelijke Provinciën van het Koningrijk
der Nederlanden deze herziene en gewijzigde Grondwet, door
de Staten - Generaal, eenparig aangenomen, in welke eenparige
goedkeuring van zulk eene zeer talrijke Vergadering Z. M., bij
Hoogstdezelfs Proclamatie, houdende de aanneming der Grond-

wet, van den 24sten Augustus 1815, te regt meende te mogen vinden de duidelyk uitgedrukte meening van al de bewoners der noordelyke Provinciën.

Niet zoo gunstig was de uitslag in de zuidelyke Provinciën, tot welke wij nu weder moeten terug keeren. Bijna een zesde der opgeroepene personen was niet in de Vergadering verscheenen; en hoezeer dan hunne afwezendheid voor een bewijs van goedkeuring mogt worden aangenomen, moest het echter onzen Monarch min behagelyk zyn, dat men zoo onverschillig scheen te wezen, nu het er op aankwam, om over de hoogste belangen van den Staat zyn gevoelen vrijmoedig te uiten. „Van de zes-
 „ verhonderd zes en negentig Notabelen, door welken het ont-
 „ werp is afgekeurd,” zegt Z. M. in bovengemelde Proclamatie,
 „ hebben honderd zes en twintig uitdrukkellyk verklaard, dat zulks
 „ geschied was uit hoofde van eenige artikelen over den eere-
 „ dienst: artikelen,” dus drukt Z. M. zich verder uit, „die,
 „ overeenkomstig met de sedert lang bestaande wetgeving, ge-
 „ grond op de tractaten, en srookende met de beginselen, wel-
 „ ke de godsdienstigste Souvereinen in het Europeische systhema
 „ hebben ingevoerd, uit de Nederlandsche Grondwet niet kon-
 „ den worden weggelaten, zonder het bestaan der Monarchij in
 „ de waagschaal te stellen en zonder juist de waarborg van die
 „ genen te verminderen, welken de bedoelde bepalingen beden-
 „ kelyk voorgekomen zyn. Zoo deze waarheid niet verduisterd
 „ ware door eenige menschen, van welke de maatschappij inte-
 „ gendeel het voorbeeld der Evangelische liefde en verdraag-
 „ zaamheid verwachten mogt, zouden ten minste de gemelde
 „ stemmen zich gevoegd hebben bij die der vijf honderd zeven
 „ en twintig Notabelen, welke het ontwerp hebben goedge-
 „ keurd.”

Naardien dan aan Z. M. bij de optelling en vergelyking der respectively uitgebrachte stemmen geene twijfeling overig bleef omtrent de gevoelens en wenschen der groote meerderheid zijner onderdanen en de toestemming dier meerderheid, aarzelde Z. M. niet, maar achtte zich integendeel verpligt, het ontwerp, door Hoogstdenzelven aan de Staten-Generaal en aan de Notabelen medegedeeld, plegtig te bekrachtigen, en te verklaren, dat de daarin vervatte bepalingen van dit oogenblik af zouden uitmaken *de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden.*

Den diepsten indruk voorwaar moet, bij al wie zijn vaderland bemint en een gevoelig hart omdraagt, de stem maken, welke Z. M. bij deze Proclamatie aan Zijn volk doet hooren: „Wij zullen,” dus is de taal van Z. M., „onverwijld de maatregelen nemen, die tot het in werking brengen der Grondwet vereischt worden, en vooral door eene spoedige bijeenroeping der beide Kamers, de Staten-Generaal in de gelegenheid stellen, om gezamenlijk met Ons de Wetgevende magt uit te oefenen. De eed, die Wij aldaar zullen uitspreken, staat Ons federt lang gegrift in het harte. Nimmer hebben Wij eene andere bedoeling gehad, nimmer kunnen Wij eene andere bedoeling hebben, dan het bevorderen der algemeene welvaart en het beschermen der algemeene en bijzondere vrijheid en der regten van alle Onze onderdanen.”

„Gezind om zelve de maatschappelijke instellingen te eerbiedigen, welke die treffelijke panden waarborgen, verwachten en vorderen Wij denzelfden eerbied van alle de inwoners dezer landen, en hij, die zich voortaan veroorloven mogt door daden of geschriften de gevoelens van onderwerping, verkleefdheid en trouw, die elk burger aan de Grondwet verschuldigd is, tegen te gaan, of aan het wankelen te brengen, zal zich zelve het leed te wijten hebben, dat voor hem uit de strenge toepassing der wetten, op zulke overtreding gesteld, volgen zal.”

Maar, neen! Z. M. heeft zich, Gode zij dank! tot heden toe niet bedrogen gevonden in Zijne goede meening omtrent Zijne onderdanen. De Nederlanders miskennen de weldaden niet, die de algoede Voorzienigheid hun aanbiedt. De stem der driften zwijgt meer en meer voor het koelzinnig oordeel, dat dezen landaard eigen is, en allen deelen in de overtuiging, dat het Nationaal geluk, waarvan de grondslagen gelegd zijn, niet anders kan worden voltooid of bevestigd, dan door onderlinge welwillendheid en een onwrikbaar vertrouwen op den Souverein, die hun allen gelijkelijk genegen is, en die Zijn geheele bestaan toewijdt aan hunnen voorspoed en aan hunnen roem.

De aanvaarding van de regering door Z. M. den Koning, en de plegtige beëediging en inhuldiging van Hoogstdenzelven, volgens onze nu aangenomene Grondwet (*art. 52 volg.*), hadden op eene

allezins stateijike en eerbiedwekkende wijze plaats te Brusfel in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal, daartoe voornamelijk tegen den 21sten September 1815 beschreven.

De Koning opende de Vergadering met eene aanspraak, waarbij Z. M. ons met zoo veel nadruk wijst op dat zoo krachtig middel, hetwelk het Vaderland vrij en onafhankelijk van de Spaansche overheersching gemaakt heeft, en in bloei en welvaart heeft doen toenemen, te weten op eendragt. „De natie”, zoo liet Z. M. zich hooren! „voor het eerst in haar geheel verte-
„genwoordigd heeft het oog op uwe handelingen. Vergeten wij
„nimmer, dat de eensgezindheid de beste waarborg is voor onze
„veiligheid” enz. „Gelukkig dan de Monarchie der Nederlanders”, met deze woorden eindigt Z. M. „en gelukkig de Souverein,
„die hun, gesterkt door hun vertrouwen en genegenheid, op de
„baan des voorspoeds, en der glorie zal geleiden.” De voorzitter der Eerste Kamer (de Graaf DE THIENNES) beantwoordde Z. M. den Koning. De leden van de Staten-Generaal met de Griffiers der beide Kamers legden in handen van den Koning, den bij *art. 84 der Grondwet* voorgeschreven eed af, de lezing der Grondwet volgde, en daarop sprak Z. M. den bij *art. 53* bepaalden eed uit, met eene aandoening en gevoel welke, op ieder, die het hoorde, den diepsten indruk moest maken, en waarin men reeds het gelukkig voortteeken vond van de getrouwe uitvoering van het verdrag, waaraan ons lot is verbonden. De zoo plegtige verklaring, voorgeschreven bij *art. 54 van de Grondwet*, werd door de Presidenten der beide Kamers uitgesproken en voorts door hen en elk der leden hoofd voor hoofd met eede gestaafd (1).

Deze Vergadering der Staten-Generaal, het hoofdoogmerk van hare bijeenroeping bereikt hebbende, werd namens Z. M. door den Minister van Binnenlandsche zaken op den 29sten September 1815 met eene aanspraak gesloten. Te gewigtig, te belangrijk is het voor een ieder, welke zijn Vaderland bemint, dan dat wij

---

(1) De geheele beschrijving van deze voor Nederland zoo gewigtige en belangrijke gebeurtenis en staatsplegtigheid vindt men in een programma geplaatst in de *Staatscouranten van 20 en 23 September 1815*, n°. 223 en 226.

ons zouden kunnen onthouden, eenige zinsneden uit deze aanspraak hier in te laschen. Zoo betuigt de Minister: „ Wij mogen het met vertrouwen zeggen, de eed van uwen Koning is de zekerste waarborg, dat hij de bezworene Grondwet ongeschonden zal bewaren en als een heilig pand aan de nakomelingschap trachten over te brengen — maar ook gijl. Edel Mog. Heeren, hebt voor het oog van den Alwetende verklaard, alle de bepalingen en voorschriften te zullen naleven en handhaven, welke de Grondwet zoo wijsfelijk heeft vastgesteld, om, aan den eenen kant, den troon te helpen schragen, en aan den anderen kant, de regten en belangen der gene, die door Ulied. vertegenwoordigd worden, voor te staan. Die eed was niet minder plegtig, niet minder aandoenlijk, dan die van den Monarch. Een ieder, die denzelven heeft afgelegd, heeft daardoor, even als Hij, eene verplichting op zich geladen, waarvan niets hem ontslaan kan. De vervulling daarvan, Edel Mog. Heeren, zal echter voor Ulied. niet moeilijk wezen; de Koning zelf zal de eerste voorstander der belangen zijn, waarvan de behartiging aan UEd. Mog. is toevertrouwd. Hij kent de regten en belangen zijns volks, in het algemeen; hij kent die van elk gedeelte, in godsdienstige zoo wel als burgerlijke betrekkingen, in het bijzonder. — Maar! zoo de Koning, aan den eenen kant, aan een ieder ingezetene geven wil, waarop hij aanspraak heeft, hij verwacht niet minder, dat een ieder op zijn beurt, zijne pligten kenne, nakome, en zich de bescherming der wetten waardig make.” — Zoo moet inderdaad door elk bevest worden, die het Vaderland lief heeft, de waarheid van hetgeen de Minister verder zegt: „ dat de volken, thans onder den scepeter van het aloude Huis vereenigd, waaraan allen, ook die, welke van de overigen waren afgescheiden, zoo groote verplichting hebben, eene vereeniging van kracht uitmaken, sterker zelfs dan die, waartoe de grootste hunner Vorsten zijnen wensch durfde uitstrekken; en dat alle ander doel, dan het belang van het geheel, dat alle andere naijver, dan die, welke uit liefde tot het algemeen Vaderland, en de zorg tot vermeerdering van deszelfs welvaart en luister ontspruit, uit aller harten behoort geweerd te worden.”

Wij vertrouwen, hiermede, na de algemeene aanmerkingen, waar-

In tevens een overzicht van het geheel van onze Grondwet voortkomt, gegeven te hebben, ook het meest gewigtige en meest belangrijke der aanneming, en invoering van dezelve, en daarfstelling van onzen regeringsvorm, als een zaakrijk geschiedkundig berigt te hebben medegedeeld, en besluiten hetzelve met den wensch, dat eendragt, belangloosheid, en wijsheid, als noodzakelijke voorwaarden van ons geluk mogen beschouwd worden, en een volk, hetwelk bij uitstekendheid een gezond verstand, en een goeden geest van orde en gematigdheid bezit, dezelve zal blijven vervullen en blijven betrachten als de eenigste, geschikt ter bevestiging en instandhouding van het Nationaal geluk en de welvaart van het rijk der Nederlanden.

AKTE VAN HET WEENER CONGRES.

De Mogendheden , enz.

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN EN GROOT-HERTOGDOM
LUXEMBURG.

Koningrijk der Nederlanden.

Art. 65. De voormalige vereenigde provincien der Nederlanden en de voormalige Belgifche provincien, beide bevat binnen de grenzen, bij het volgend artikel bepaald, zullen, vereenigd met de landen en het grondgebied, in hetzelfde art. vermeld, onder de opperheerfchappij van Z. K. H. den Prins van Oranje-Nasfau, Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, uitmakende het Koningrijk der Nederlanden, erfelijk in de volg-orde, zoo als dezelve bij de akte van staatsregeling der Vereenigde Nederlanden geregeld is, bezeten worden. De titel en voorregten, aan de koninklijke waardigheid verknocht, worden door al de Mogendheden aan het Huis van Oranje-Nasfau toegekend.

Grenzen van het Koningrijk der Nederlanden.

Art. 66. De grenslijn, welke het grondgebied in zich bevat, waaruit het koningrijk der Nederlanden bestaat, is op de volgende wijze bepaald: zij begint aan de zee en strekt zich uit langs de Fransche grenzen naar den kant der Nederlanden, zoodanig als dezelve verbeterd en bepaald zijn, bij het 3de artikel van het traktaat, den 30sten Mei 1814, te Parijs gesloten (1). Deze lijn loopt tot aan de Maas, en vervolgens langs

---

(1) Dit artikel luidt aldus:

„ Van den kant van Belgie, Duitschland en Italie, zal de oude grens-
„ fcheiding, zoodanig als die bestond, op den 1sten Januarij 1792, her-
„ steld worden, beginnende met de Noordzee, tusschen Duinkerken en
„ Nieuwpoort, tot aan de Middellandsche zee, tusschen Cagnes en Nice,
„ in dezer voege:

dezelfde grenzen, tot aan de oude grenzen van het Hertogdom Luxemburg. Van daar volgt zij den loop der grenzen tusschen dat hertogdom en het voormalig bisdom van Luik, tot dat zij (ten zuiden Deiffelt) de westelijke grenzen van dat kanton ontmoet, en voorts die van het kanton van Malmédy, tot op het punt, alwaar deze laatste tegen de grenscheidingen van de voormalige departementen van de Ourthe en de Roer sluiten; vervolgens loopt zij langs deze grenzen tot aan die van het voormalig Fransche kanton Eupen, in het hertogdom Limburg, en, de westelijke grenzen van dat kanton in de rigting van het noorden volgende, en, aan hare regter zijde, een klein gedeelte

„ 1°. In het departement van Jemappes zullen de kantons van Dour, Marbes-le-Chateau, Beaumont en Chimay aan Frankrijk verblijven; de demarcatie-linie zal de plaats doorloopen, alwaar dezelve het kanton van Dour raakt, tusschen dat kanton en die van Bousfu en Paturage, zoo als ook verder tusschen dat van Marbes-le-Chateau en die van Binch en Thuin.

„ 2°. In het departement der Sambre en Maas, zullen de kantons Valcourt, Florennes, Beauraing en Gedinne aan Frankrijk behooren: de demarcatie zal, wanneer zij dit departement bereikt, de linie volgen, welke de hiervoor genoemde kantons van het departement van Jemappes en van het overige van dat der Sambre en Maas bereikt.

„ 3°. In het departement van de Moezel, zal de nieuwe demarcatie, daár, waar zij zich van de oude verwijdert, door eene linie gevormd worden, welke van Perle tot aan Fremensdorf zal loopen, als ook door die, welke het kanton Tholey van het overige des departements van den Moezel afscheidt.

„ 4°. In het departement van de Sarre, zullen aan Frankrijk verblijven de kantons van Saarbruck en Arneval, alsmede het gedeelte van dat van Lebach, hetwelk ten zuiden gelegen is van eene linie, die getrokken moet worden langs de grenzen van Herchenbach, Ueberhofen, Hilsbach en Hall (die verschillende plaatsen buiten de Fransche grenzen latende), tot aan het punt, alwaar de linie, beginnende van Querfelle (dat aan Frankrijk toebehoort), de kantons Arneval en Ottwieler van een scheidende, uitloopt op die, welke de kantons van Arneval en Lebach van elkander scheidt; de grenzen, van dien kant, zullen door de hierboven gemelde linie, en vervolgens door die, welke het kanton Arneval van dat van Bliès Castel scheidt, gevormd worden.

„ 5°. De vesting Landan, enz.“ (*)

(*) Als men de artikelen van het traktaat van Parijs van den 20sten November 1815, hierna door ons geplaatst en medegedeeld zullende worden, vergelijkt met bovenstaande artikelen, zal men ontwaar worden, dat bij art. 1 van hetzelfde traktaat in deze grenzen eenige verandering gemaakt wordt.

van het voormalig Fransch kanton Aubel latende, vereenigt zij zich op het punt van aanraking der drie voormalige departementen van de Ourthe, van de Nedermaas, en van de Roer; van dat punt afgaande, volgt deze lijn die, welke de twee laatste departementen van een scheidt, tot aan het punt, waarop dezelve aan de Worm (eene rivier, die in de Roer valt) komt; zij loopt deze rivier langs, tot op het punt, alwaar dezelve weder de grenzen der beide voorgemelde departementen bereikt, volgt deze grenzen tot ten zuiden van Hillensberg (in het voormalig departement van de Roer), gaat van daar noordwaarts op, en Hillensberg aan de rechterhand latende, alsmede het kanton van Sittard in twee bijna gelijke deelen doorsnijden- de, zoodanig dat Sittard en Susteren aan de linkerhand blijven, bereikt zij het voormalig Hollandsch grondgebied; dit grondge- bied vervolgens aan de linkerhand latende, volgt zij de ooste- lijke grenzen van hetzelfde tot op het punt, alwaar deze gren- zen naar den kant van Roermond het voormalig gedeelte van Gelderland, dat aan Oostenrijk heeft toebehoord, raken, en naar het oostelijk gedeelte van het Hollandsch grondgebied ten noor- den van Schwalmen loopende, omvat zij verder dat grondge- bied in zich.

Zij vereenigt zich eindelijk, van het oostelijkst gedeelte loo- pende, met het overige grondgebied van Holland, waarin Venlo gelegen is, en fluit deze vesting en haar grondgebied in. Van daar, tot aan het oude Hollandsche grondgebied bij Mook be- neden Gennip gelegen, volgt zij den loop der Maas, op zoo- danigen afstand van den regteroever dier rivier, dat al de plaat- sen, welke niet verder van dien oever dan duizend Rijnlandsche roeden gelegen zijn, met hun regtsgebied aan het Koninkrijk der Nederlanden behooren zullen, met dien verstande nogtans, wat de wederkeerige in achtneming van dat grondbeginsel aangaat, dat het Pruisfisch grondgebied op geen punt de Maas aanraken, noch ook die rivier op eenen afstand van acht honderd Rijn- landsche roeden zal mogen naderen. Van het punt, alwaar de bovengemelde grenslijn het voormalig grondgebied van Holland raakt tot aan den Rijn toe, zullen die grenzen, wat het we- zenlijke derzelve aangaat, blijven in den staat, waarin zij zich in 1795, tusfchen Kleef en de Vereenigde Nederlanden bevon- den. Dezelve zullen onderzocht worden door eene onverwijld

van wege de gouvernementen van Pruisfen en de Nederlanden te benoemen commissie, ten einde de naauwkeurige grenscheiden-
ding, zoo van het koninkrijk der Nederlanden, als van het groot-
hertogdom Luxemburg, in het 68ste artikel vermeld, te bepa-
len; en deze commissie zal, met behulp van deskundigen, rege-
len al hetgene de waterkundige werken en andere voortgelijke
zaken aangaat; en zulks op de billijkste en met het belang der
Pruisfische en Nederlandsche staten meest overeenkomstige wijze.
Deze bepaling strekt zich uit tot de grenscheideningen in de dis-
tricten van Kijzerswaard, Lobitzen en het geheele grondgebied
tot aan Kekerdom.

De enklaveringen Huifen, Malburg, de Lijmers, met de stad
Sevenaar en de heerlijkheid Weel, zullen een gedeelte van het
koninkrijk der Nederlanden uitmaken, doende Z. PR. MAJ. zoo
voor zich als voor zijne nakomelingen en opvolgers, ten eeuwi-
gen dage afstand van dezelve.

Groothertogdom Luxemburg.

Art. 67. Het gedeelte van het voormalig hertogdom Luxem-
burg, begrepen in de grenzen bij het volgend artikel bepaald,
wordt insgelijks aan den Souvereinen Vorst der Vereenigde Ne-
derlanden, als nu Koning der Nederlanden, afgeftaan, om voor
altijd door hem en zijne opvolgers in vollen eigendom en op-
perheerschappij bezeten te worden. De Souverein der Neder-
landen zal bij zijne titels dien van Groothertog van Luxemburg
voegen; aan Z. M. wordt nogtans de magt overgelaten, om, wat
de erfopvolging van dat Groothertogdom aangaat, hieromtrent
zoodanige familie beschikkingen tusfchen de Prinzen zijne Zo-
nen te maken, als Hoogstdezelve voor zijn rijk en zijne vader-
lijke voornemens nuttig en noodig oordeelen zal.

Daar het groothertogdom Luxemburg tot schavergoeding strekt
voor de vorstendommen Nasfau - Dillenburg, Siegen, Hadamar
en Dietz, zal hetzelfde een' der Staten van het Duitsche Verbond
uitmaken, en de Vorst, Koning der Nederlanden, zal, als Groot-
Hertog van Luxemburg, deel aan het Duitsche Verbond nemen,
en al de privilegien en voorregten, aan hetzelfde verbonden,
even als andere Duitsche Vorsten, genieten.

De stad Luxemburg zal, uit een militair punt beschouwd, als
eene vesting, aan het Duitsch Verbond behoorende, aangemerkt

worden. Aan den Groothertog wordt echter het regt toegekend, om den Gouverneur en den militairen Kommandant dier vesting te benoemen, behoudens de goedkeuring van de uitvoerende magt van het Verbond, en onder alle zulke andere bepalingen, welke bij de aanstaande staatsregeling van gemeld Verbond noodig zullen geoordeeld worden.

Grenzen van het Groothertogdom Luxemburg.

Art. 68. Het groothertogdom Luxemburg zal zamengefeld zijn uit het grondgebied, gelegen tusfchen het koninkrijk der Nederlanden, zoo als hetzelfde bij art. 66 vermeld is, Frankrijk, de Moezel tot aan het punt, waar de Surc in die rivier valt, den loop der Surc tot aan hare vereeniging met de Our, en den loop van deze laatste rivier tot aan de grenzen van het voormalig Fransch kanton Saint-Vith, hetwelk niet aan het groothertogdom Luxemburg behooren zal.

Schikkingen, betrekkelijk het Groothertogdom Bouillon.

Art. 69. Z. M. de Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, zal, ten eeuwigen dage, voor zich en zijne opvolgers, de volle en geheele Souvereiniteit van dat gedeelte van het hertogdom Bouillon, dat bij het traktaat van Parijs aan Frankrijk niet is afgeftaan, bezitten, en, in deze betrekking, zal hetzelfde met het groothertogdom Luxemburg vereenigd worden.

Daar er geschillen over het gemelde hertogdom Bouillon ontstaan zijn, zal diegeen der mededingers, wiens regten, op de wijze hieronder bepaald, wettiglijk erkend zullen worden, het gemelde deel van het hertogdom in allen eigendom bezitten, zoo als hetzelfde door den laatste Hertog bezeten is, en zulks onder de Souvereiniteit van Z. M. den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg.

Deze besliffing zal onherroepelijk bij arbitraal vonnis uitgesproken worden. Scheidsmannen zullen te dien einde benoemd worden, een door ieder der beide mededingers, en de andere, ten getale van drie, door de Hoven van Oostenrijk, Pruiffen en Sardinie. Zij zullen te Aken bijeenkomen, zoodra de staat van oorlog en de omftandigheden het zullen toelaten, en hunne beoordeeling zal binnen zes maanden, te rekenen van hunne bijeenkomst, moeten afgedaan zijn.

Z. M. de Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, zal, in dien tusschentijd, het eigendom van het gemeld gedeelte van het hertogdom Bouillon in bewaring nemen, om het terug te geven, te gelijk met de inkomsten van dit tusschenbestuur, aan dien der mededingers, ten voordeele van welken de arbitrale beslissing zal uitgesproken zijn. Gemelde Z. M. zal hem voor het verlies der inkomsten, herkomende van de regten der Souvereiniteit, schadeloos stellen, mits onder eene billijke schikking. En, indien aan den prins KAREL VAN ROHAN deze teruggave geschieden moet, zullen deze goederen, in zijne handen, aan de wet van erfopvolging, die zijn' titel uitmaakt, onderworpen zijn.

Afstand der bezittingen van het Huis van Nasfau-Oranje in Duitschland.

Art. 70. Z. M. de Koning der Nederlanden ziet ten eeuwigdage af, voor zich en zijne afstammelingen en opvolgers, ten voordeele van Z. M. den Koning van Pruissen, van de Souvereine bezittingen, welke het Huis van Nasfau-Oranje in Duitschland bezat, namelijk van de vorstendommen Dillenburg, Dietz, Siegen en Hadamar, daaronder begrepen de heerlijkheid van Beilstein, en zoodanig als deze bezittingen onder de beide takken van het Huis van Nasfau, door het traktaat van den 14den Julij 1814, in 's Gravenhage gesloten, bepaaldelijk geregeld zijn. Z. M. ziet insgelijks van het vorstendom Fulda af, en van de andere districten en landen, die hem verzekerd waren bij het twaalfde artikel van het hoofdreces der buitengewone rijksdeputatie, van den 25ten Februarij 1803.

Familieverdrag tuschen de Prinsfen van Nasfau.

Art. 71. Het regt en de orde van successie tuschen de beide takken van het Huis van Nasfau, door de akte van 1783, genaamd *Nasfauischer Erbverein*, bepaald, wordt behouden, en van de vier vorstendommen van Oranje-Nasfau op het groot hertogdom van Luxemburg overgedragen.

Lasten en verpligtingen, verbonden aan de van Frankrijk afgescheiden provincien.

Art. 72. Z. M. de Koning der Nederlanden, onder deszelfs heerschappij de landen, in de artikelen 66 en 68 aangewezen,

vereenigende , treedt in al de regten , en neemt op zich al de lasten en al de verpligtingen , bij het vredes-traktaat te Parijs , den 30sten Mei 1814 gesloten , betrekkelijk de van Frankrijk afgescheidene provincien en districten , bepaald.

Akte van vereeniging der Belgische provincien.

Art. 73. Z. M. de Koning der Nederlanden , onder dagteekening van den 21sten Julij 1814 , erkend en bekrachtigd hebbende , als grondregels van de vereeniging der Belgische provincien met de Vereenigde provincien , de acht artikelen , vervat in het stuk , aan het tegenwoordig traktaat gehecht , zullen gezegde artikelen dezelfde kracht en waarde hebben , als of zij woorde-lijk in de tegenwoordige transactie geïnfereerd waren.

Zaken enz.

TRACTATEN VAN GRENSSCHEIDING VAN HET
KONINGRIJK.

*TRACTAAT van grenscheideningen met Oosten-
rijk, gesloten te Weenen, den 31sten Mei
1815 (1).*

In naam der allerheiligste en ondeelbare Drieëenheid !

Z. M. de Koning der Nederlanden en Z. M. de Keizer van Oostenrijk, begeerig om ten uitvoer te brengen en volkomen te maken de bepalingen van het te Parijs, op den 30sten Mei 1814, gesloten vredestractaat, hetwelk, ten einde een juist evenwigt in Europa daar te stellen en de Vereenigde Provinciën in die evenredigheid te brengen, welke dezelve in staat stellen kan, door eigene middelen hare onafhankelijkheid te handhaven, aan haar de verkregene en tusschen de zee, de grenzen van Frankrijk en de Maas gelegene landen verzekert, maar hetwelk de grenzen op den regter oever van die rivier nog niet bepaalt; en Hunne voormelde Majesteiten besloten hebbende te dien einde een afzonderlijk tractaat, overeenkomstig de bepalingen van het Congres van Weenen, daar te stellen, hebben gevolmagtigden benoemd, ten einde omtrent al hetgeen tot dit onderwerp betrekking heeft, overeen te komen, vast te stellen en te teekenen; te weten: Z. M. de Koning der Nederlanden, de Heer GERHARD KAREL, Baron van Spaen van Voorstonden, Lid van de Ridderfchap van Gelderland, buitengewoon Gezant en gevolmagtigd Minister van Z. M. den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groothertog van Luxemburg, bij het Hof van Weenen, en een' der gevolmagtigden bij het Weener Congres, en den Heer FRANS CHRISTOPH ERNST, Baron von Ga-

(1) Gelijkkluidende Tractaten zijn op denzelfden dag met Groot-Brittannië en Pruissien gesloten.

gerh, Grootkruis van de orde van den Hessifchen Leeuw en van de getrouwheid van Baden, gevolmagtigde van Zijne voormelde Majesteit bij het Weener Congres, en Z. K. K. Apost. M., den Heer CLEMENS WENCESLAUS LOTHARIUS, Prins von Metternich-Winneburg-Ochsenhausen, Ridder van het Gulden Vlies, Grootkruis van de koninklijke orde van den heiligen Stephanus van Hongarije, Ridder van de orden van St. Andries, St. Alexander, Newsky en Ste Anna, van de eerste klasfe, Grootkruis van het Legioen van Eer, Ridder van de Olifantsorde, van de hooge orde van de Annunciade, van den zwarten Adelaar en van den rooden Adelaar, van de Seraphijnsorde, van die van St. Jozef van Toscane en van St. Hubert, van den gulden Adelaar van Wurtemberg, van de getrouwheid van Baden, van St. Jan van Jeruzalem, en van vele anderen, Kanselier van de Militaire orde van Maria Theresia, Curator van de Akademie der fchoone kunften, Kamerheer, werkelijk Geheimraad van Z. M. den Keizer van Oostenrijk, Koning van Hongarije en Bohemen, Hoogstdezelfs Staatsminister van de conferentien en buitenlandsche zaken; en Hoogstdezelfs eerften Gevolmagtigden bij het Weener Congres, en den Heer JAN BAPTIST, Baron van Wefemberg, Kamerheer en werkelijk Geheimraad van Z. K. en K. Apost. Maj., Hoogstdezelfs tweeden Gevolmagtigden bij het Weener Congres; welke, na hunne in goede orde bevondene volmagten uitgewisfeld te hebben, omtrent de volgende artikelen zijn overeengekomen.

Art. 1. De oude provincien der Vereenigde Nederlanden en de voormalige Belgifche provincien zullen, de eene zoowel als de andere, binnen de, bij het volgend artikel, bepaalde grensfcheidingen, gezamenlijk met de in hetzelfde artikel aangeduide landen en grondgebied, onder de Souvereiniteit van Z. K. H. den Prins van Oranje-Nasfau, Souverein der Vereenigde Nederlanden, uitmaken het Koningrijk der Nederlanden, erfelijk in de reeds door de akte van Conffitutie der voormelde Vereenigde Nederlanden vastgestelde orde van opvolging. Z. K. K. Apost. Maj. erkent den titel en de voorregten der koninklijke waardigheid in het Huis van Oranje-Nasfau.

Art. 2. De linie van het grondgebied, hetwelk het Koningrijk der Nederlanden zal uitmaken, is bepaald op de volgende wijze: dezelve begint van de zee af, en strekt zich uit langs

de grenzen van Frankrijk, aan de zijde der Nederlanden, zoodanig als dezelve grenzen bij art. 3 van het tractaat van Parijs, van den 30sten Mei 1814, zijn vastgesteld en bepaald, tot aan de Maas, en vervolgens, langs diezelfde grenzen, tot aan de oude grensfcheidingen van het Hertogdom Luxemburg; van daar volgt dezelve de rigting der grensfcheidingen tusschen dat Hertogdom en het oude Bisdom van Luik, tot dat dezelve (ten zuiden van Deifelt) de westelijke grenzen van dat kanton en van dat van Malmedy ontmoet, tot aan het punt, waarop deze laatste de grensfcheidingen tusschen de oude departementen van de Ourthe en van de Roer bereikt; dezelve gaat vervolgens langs die grensfcheidingen, tot dat deze met die van het voormalig Fransch kanton van Eupen, in het Hertogdom Limburg, in aanraking komen, en volgende de westelijke grensfcheiding van dat kanton noordwaarts, latende ter regterzijde een gedeelte van het voormalig Fransch kanton van Aubel liggen, vereenigt zij zich op het punt van aanraking der drie oude departementen van de Ourthe, de Neder-Maas en de Roer, en van dit punt der linie afgaande, volgt dezelve linie die, welke deze twee laatste departementen van een scheidt, tot daar, waar dezelve raakt aan de Worm (eene rivier, welke in de Roer uitloopt), en gaat langs die rivier, tot aan het punt, alwaar dezelve de grensfcheidingen dier twee departementen aanraakt; zij volgt deze grensfcheiding tot aan het zuiden van Stillenberg (oud departement van de Roer), gaat van daar naar het noorden, latende ter regterzijde het kanton Stillenberg liggen; en het kanton van Sittard in twee genoegzaam gelijke deelen doorsnijdende, zoodanig, dat Sittard en Susteren ter linkerzijde blijven, komt zij aan het oud Nederlandsch grondgebied; vervolgens dat grondgebied ter linkerzijde latende liggen, volgt zij deszelfs oostelijke grensfcheiding, tot aan het punt, waar deze met het Oostenrijksch Prinsdom van Gelder, naar den kant van Roermonde, in aanraking komt; en zich rigtende naar het meest oostelijke punt van het Nederlandsch grondgebied ten noorden van Swalmen, gaat zij voort dat grondgebied te omvatten. Eindelijk uitgaande van het meest oostelijke punt, gaat zij zich vereenigen met dat andere gedeelte van het Nederlandsch grondgebied, waarop zich Venlo bevindt. Zij zal die stad en derzelver grondgebied bevatten. Van daar zal zij tot aan de oude Neder-

landsche grenscheidung, bij Mook, beneden Gennep gelegen, den loop der Maas volgen, op eenen afstand van den regter-oever, zoodanig dat al de plaatsen, welke van dien oever niet meer dan duizend duitsche roeden (waarvan 1970 met het vijftiende gedeelte van een' graad van den Meridiaan overeenkomen), gelegen zijn, met derzelver jurisdictien aan het koninkrijk der Nederlanden zullen behooren, wel te verstaan echter, ten opzichte der wederkeerigheid van dit grondbeginsel, dat geen punt van de rivier de Maas eenig deel van het Pruisisch grondgebied zal uitmaken, hetwelk daaraan niet dan op den afstand van 800 duitsche roeden raken mag.

Van het punt, waarop de hierboven beschrevene linie de oude Nederlandsche grenzen bereikt, tot aan den Rijn, zullen die grenzen voornamelijk blijven, zoo als dezelve zich in 1795 bevonden, tusschen Kleef en de vereenigde provinciën. Dezelve zullen onderzocht worden door de commissie, welke onmiddellijk door de beide Gouvernemen ten zal worden benoemd, ten einde tot de naauwkeurige bepaling der grenscheideningen, zoo wel van het koninkrijk der Nederlanden als van het groothertogdom Luxemburg, welke in het 4de artikel opgegeven zijn, over te gaan. En deze commissie zal, met behulp van deskundigen, al hetgeen de waterbouwkundige werken en andere punten betreft, overeenkomstig het gemeenschappelijk belang der beide hooge contracterende partijen, op de billijkste en geschikteste wijze, regelen. Deze zelfde bepaling strekt zich uit tot de bepaling der grenscheideningen in de districten van Kijfwaerd, Löbith en van het geheele grondgebied tot aan Kekerdom. De ingefloten plaatsen, Huysen, Malburg, de Lymer, met de stad Sevenaar en de heerlijkheid Weel, zullen een gedeelte van het koninkrijk der Nederlanden uitmaken, en zijne Pruisische Majesteit doet daarvan, zoo voor zichzelven als zijne afstammelingen en opvolgeren, afstand ten eeuwigē dage.

Art. 3. Het gedeelte van het oud hertogdom Luxemburg, binnen de, in het volgend artikel opgegevene, grenscheideningen gelegen, is aan den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, thans Koning der Nederlanden, op gelijke wijze afgestaan, om, ten eeuwigē dage, door Hoogstdenzelven en Hoogstdeszelfs opvolgers, in volle eigendom en Souvereiniteit te worden bezeten. De Souverein der Nederlanden zal bij zijne titels

voegen dien van Groothertog van Luxemburg; en het vermogen om, ten opzichte van de opvolging in het groothertogdom van Luxemburg, tusfchen de Prinsfen, zijne Zonen, zoodanige familiebeschikking te maken, als Hoogstdezelve zal oordeelen met de belangen van het rijk en Hoogstdeszelfs vaderlijke oogmerken overeenkomstig te zijn, is aan Z. M. voorbehouden.

Het groothertogdom Luxemburg, strekkende tot vergoeding voor de prinsdommen Nasfau-Dillenburg, Siegen, Hadamar en Dietz, zal een' der staten van het Duitfche Verbond uitmaken, en de Vorst, Koning der Nederlanden, zal, als Groothertog van Luxemburg, tot het stiefel van dat Verbond toetreden, met al die prerogativen en privilegien, welke alle de andere Duitfche Vorsten genieten zullen.

De stad Luxemburg zal, met betrekking tot het krijgswezen, beschouwd worden als eene vesting van het Duitfche Verbond; de Groothertog zal echter het regt hebben den Gouverneur en militairen Kommandant dier vesting te benoemen, behoudens de goedkeuring van de uitvoerende magt van het Verbond, en onder zoodanige andere voorwaarden, als men geschikt en noodzakelijk zal oordeelen, vast te stellen, overeenkomstig de toekomstige constitutie van het gezegd Verbond.

Art. 4. Het groothertogdom Luxemburg zal bestaan uit het geheele grondgebied, hetwelk gelegen is tusfchen het koninkrijk der Nederlanden, zoodanig als hetzelfde in art. 2 is aangeduid, tusfchen Frankrijk, de Moezel, tot aan de monden van de Sure, tusfchen den loop der Sure tot aan de zamenvloeiing van de Oure, en tusfchen den loop van deze laatste rivier tot aan de grenfscheidingen van het voormalig Fransch kanton van St. Vith, hetwelk niet aan het groothertogdom Luxemburg zal behooren.

Aangezien er, wegens den eigendom van het hertogdom Bouillon gefchillen gerezen zijn, verbindt zich Z. M. de Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, dat gedeelte van dit hertogdom, hetwelk binnen de hiervoren opgegevene grens-linie is begrepen, aan die der partijen, wier regten op eene wet-tige wijze zullen uitgewezen zijn, terug te zullen geven.

Art. 5. Z. M. de Koning der Nederlanden doet, zoo voor zich als voor zijne afstammelingen en opvolgers, ten voordeele van Z. M. den Koning van Pruifsen, ten eeuwigen dage, afstand van de Souvereine bezittingen, welke het Huis van Nasfau-Oranje

in

in Duitschland bezeten heeft, en wel met name van de vorstendommen Dillenburg, Dietz, Siegen en Hadamar, daaronder begrepen de heerlijkheid Beilstein, en zoodanig als deze bezittingen bepaaldelijk tusfchen de twee takken van het Huis van Nasfau, bij het, op den 14den Julij 1814, in 's Gravenhage, gefloten verdrag, geregeld geworden zijn. Z. M. doet even zeer afstand van het vorstendom Fulda en van alle andere districten en territorien, welke aan Hoogstdenzelven, bij het 12de artikel van het hoofdreces der buitengewone Rijksdeputatie, van den 21sten Februarij 1803, verzekerd waren.

Art. 6. Het regt en de orde van opvolging tusfchen de beide takken van het Huis van Nasfau, vastgesteld bij akte van 1783, *Nausdnischer Erbverein* genaamd, wordt gehandhaafd, en van de vier vorstendommen van het Huis van Oranje-Nasfau op het groothertogdom van Luxemburg overgebracht.

Art. 7. Z. M. de Koning der Nederlanden, de hierboven in art. 2 en 4 aangewezen landen onder zijne Souvereiniteit vereenigende, treedt in al de regten, en neemt op zich al de lasten en al de verbindtenissen, welke bedongen zijn betrekkelijk de van Frankrijk, ingevolge het te Parijs, op den 30sten Mei 1814, gefloten traktaat, afgetrokken provincien en distrikten.

Art. 8. Z. M. de Koning der Nederlanden, op den 21sten Julij 1814, de acht artikelen (1), in het aan dit verdrag gehechte stuk vermeld, erkend en bekrachtigd hebbende als grondslagen van de vereeniging der Belgifche provincien met de Vereenigde provincien, zullen de gezegde artikelen dezelfde kracht hebben, als of zij woordelijk in dit tegenwoordig verdrag vervat waren.

Art. 9. Z. M. de Koning der Nederlanden en Z. M. de Koning van Pruifsen zullen dadelijk eene commissie benoemen, ten einde al dat gene te regelen, hetwelk betrekking heeft tot den afstand der Nasfaufche bezittingen van Z. M., ten aanzien der archieven, fchulden, faldos van kassen en andere voorwerpen van denzelfden aard. Dat gedeelte der archieven, hetwelk niet de afgeftane landen, maar het Huis van Oranje betreft, en al het geen, zoo als bibliotheken, verzamelingen van kaarten en andere dergelijke zaken, het bijzonder en personeel eigendom van Z. M.

---

(1) Deze acht artikelen vindt men in het hier volgende bijvoegfel op dit artikel.

den Koning der Nederlanden uitmaakt, zal aan Z. M. verblijven, en aan Hoogstdenzelven worden uitgeleverd. Daar een gedeelte der voormelde bezittingen geruild is tegen bezittingen van den Hertog en den Prins van Nassau, zoo verbindt zich Z. M. de Koning van Pruïssen, en Z. M. de Koning der Nederlanden slemt daarin toe, om de, bij dit tegenwoordig artikel, bedongene verpligting op HH. DD. HH. den Hertog en Prins van Nassau te zullen doen overbrengen, wat betreft dat gedeelte dier bezittingen, hetwelk met hunne staten zal vereenigd worden.

Art. 10. Dit tegenwoordig verdrag zal worden geratificeerd, en de ratificatien zullen, binnen den tijd van zes weken, en, zoo mogelijk, eer, worden uitgewisfeld.

In kennisfe waarvan de hierboven vermelde gevolmagtigden hetzelfde geteekend, en met het cachet hunner wapenen voorzien hebben.

Gedaan te Weenen, den een en dertigsten Mei duizend acht honderd vijftien.

(geteekend)

De Baron VAN SPAEN, de Baron
VON GAGERN, de Prins VON
METTERNICH, de Baron VON WES-
SENBERG.

Voor eensluidend:

*De Secretaris van Staat voor
het Departement van Buiten-
landsche Zaken.*

(geteekend)

A. W. C. VAN NAGELL.

---

*BIJVOEGSEL op art. 8 van het Tractaat
van den 31sten Mei 1815.*

Akte, geteekend door den Secretaris van Staat voor de buitenlandsche zaken, voor de aanneming der Souvereiniteit der Belgische provincien door Zijne Koninklijke Hoogheid.

Z. Exc. de Graaf VAN CLANCARTY, buitengewoon Gezant en Gevolmagtigde Minister van Z. Britt. Maj. bij Z. K. H.

den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, aan den ondergeteekenden ter hand gesteld hebbende het protocol eener conferentie, welke, in de maand julij 11., tusfchen de Ministers der hooge verbondene Mogendheden heeft plaats gehad, en welk protocol door hen is geteekend, betrekkelijk de vereeniging van Belgie met Holland; en de gezegde Gezant hem insgelijks hebbende medegeedeeld de instructien, welke hij van zijn Hof ontvange had, ten einde zich te verstaan met den Baron VAN VINCENT, Gouverneur-Generaal van Belgie, wegens de overgifte van het provifioneel Gouvernement der Belgifche provincien aan hen, welke daarmede door Z. K. H., uit naam der Verbondene Mogendheden, tot aan derzelver volftrekte en volledige vereeniging, zouden belast zijn, mits de gezegde Gezant vooraf en gezamenlijk met de zich thans in 's Gravenhage bevindende Ministers of diplomatieke Agenten van Oostenrijk, Rusland en Pruifsen, van Z. K. H. bekwam Hoogstdeszelfs volledige aanneming van de voorwaarden der vereeniging der beide landen, volgens het aan den Souverein, bij voormeld protocol, gedaan verzoek, heeft de ondergeteekende kopie van het protocol en de officiele nota van dien Gezant, welke den beknopten inhoud van zijne instructien te dien opzigte bevat, onder het oog van Z. K. H. gebragt. Z. K. H. de Souvereine Vorst erkent, dat de in het protocol vervatte voorwaarden van de vereeniging, overeenkomstig zijn met de acht artikelen, waarvan de inhoud hier volgt:

Art. 1. Deze vereeniging zal naauw en volledig moeten zijn, zoodanig, dat de beide landen een' en denzelfde staat zullen uitmaken, bestuurd door eene reeds in Holland gevestigde staatsregeling, die, met gemeenschappelijk overleg, overeenkomstig de nieuwe omftandigheden, zal gewijzigd worden.

Art. 2. Er zal niets veranderd worden in de artikelen dezer staatsregeling, welke aan alle eeredienften eene gelijke befcherming en gunst verzekeren, en de toelating van alle burgers, welke ook hunne godsdienstige begrippen zijn, tot openbare ambten en bedieningen waarborgen.

Art. 3. De Belgifche provincien zullen behoorlijk vertegenwoordigd worden in de vergadering der Staten, waarvan de gewone zittingen, in vredeftijd, bij afwifeling in eene Nederlandifche en in eene Belgifche ftad, zullen gehouden worden.

Art. 4. Alle inwoners der Nederlanden alzo, volgens de staatsregeling onderling gelijk gesteld zijnde, zullen de onderscheidene provincien gelijkelijk alle voordeelen van den handel en andere, welke hunne respective ligging gedooft, genieten, zonder dat er eenige beletselen of bepalingen aan de eene, ten voordeele van de andere, zullen kunnen opgelegd worden.

Art. 5. Terstond na de vereeniging, zullen de Belgische provincien en steden toegelaten worden tot den handel en de zeevaart op de kolonien, op denzelfden voet als de Hollandsche provincien en steden.

Art. 6. De lasten zoo wel als de voordeelen algemeen moeten- de zijn, zullen de schulden, welke, tot op de vereeniging, door de Hollandsche provincien, ter eenre, en door de Belgische provincien ter andere zijde, gemaakt zijn, komen ten laste van de algemeene schatkist der Nederlanden.

Art. 7. Overeenkomstig deze zelfde gronden, zullen de voor de daarstelling en het onderhoud der vestingen op de grenzen van den nieuwen staat noodige uitgaven, als voortspruitende uit eene zaak, welke voor de zekerheid en onafhankelijkheid van alle provincien en van de geheele natie van het grootste belang is, door de algemeene schatkist gedragen worden.

Art. 8. De kosten van het maken en het onderhoud der dijken zullen blijven voor rekening der distrikten, welke een meer dadelijk belang hebben bij dat gedeelte van den publieken dienst, behoudens de verpligting van den staat in het algemeen, om hulp te verleenen, in geval van buitengewone rampen.

En Z. K. H. die acht artikelen als den grondslag en de voorwaarden der vereeniging van Belgie met Nederland, onder de Souvereiniteit van Z. K. H. aangenomen hebbende,

Is de ondergeteekende ANNE WILLEM KAREL, Baron van NAGELL, Kamerheer van Z. K. H. den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, en Hoogstdeszelfs Secretaris van Staat van buitenlandsche zaken, gevolmagtigd en geautoriseerd om, uit naam en van wege zijn' Doorluchtigen Meester, de Souvereiniteit der Belgische provincien, onder de in de acht voorgaande artikelen vervatte voorwaarden aan te nemen, en de aanneming en uitvoering daarvan, door deze tegenwoordige akte, te waarborgen.

In kennisfe waarvan, de ondergeteekende ANNE WILLEM KAREL, Baron VAN NAGELL, Kamerheer van Z. K. H. den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden, en Hoogstdeszelfs Secretaris van Staat van Buitenlandsche zaken, deze tegenwoordige akte met zijne onderteekening heeft voorzien en met het cachet zijner wapenen doen zegelen.

Gedaan in 's Gravenhage, den een en twintigsten Julij, duizend acht honderd veertien.

(geteekend) A. W. C. VAN NAGELL,

TRACTAAT tuschen Oostenrijk, Groot-Brittannie, Pruisfen en Rusland, ter eenre en Frankrijk ter andere zijde, geteekent te Parijs den 20sten November 1815.

In naam der allerheiligste en ondeelbare Drieëenheid.

De geallieerde Mogendheden, door hunne pogingen en door het geluk hunner wapenen, Frankrijk en Europa voor zoodanige ommekeeringen behoed hebbende, waarmede Napoleon Buona-parté's jongste onderneming en het tot ondersteuning daarvan in Frankrijk herboren revolutionnair stelsel dezelve bedreigden;

Thans met Zijn Allerchristelijkste Majesteit in het verlangen deelende, om, door de onkreukbare handhaving van het Koninklijk gezag en door het weder in werking brengen van het constitutioneel charter, die in Frankrijk gelukkiglijk herstelde orde te bevestigen, mitsgaders tuschen Frankrijk en deszelfs naburen die betrekkingen van wederzijdsch vertrouwen en welwillendheid terug te brengen, welke, door de noodlottige uitwerking van de revolutie en van het stelsel van verovering, zulk een' geruimen tijd, verstoord zijn geworden;

En overtuigd zijnde, dat dit laatste oogmerk alleenlijk door eene schikking kan bereikt worden, welk hun eene billijke schavergoeding voor het verledene en stevige waarborgen voor het toekomende kunnen verschaffen:

Zoo hebben zij, gemeenschappelijk met Z. Maj. den Koning van Frankrijk, de middelen tot bewerkstelling van deze schikking overwogen, en begrepen hebbende, dat de aan de Mogendheden toekomende schavergoeding noch geheel in afstand van land, noch geheel in geldcontributien konde bestaan, zonder op eenige der wezenlijke belangen van Frankrijk inbreuk te maken, en dat het voegzamer zijn zou deze beide wijzen van schavergoeding zoodanig in verband te brengen, dat die beide nadeelen vermeden wierden: hebben HH. Keizerlijke en Koninklijke Maj. dezen grondslag tot hunne tegenwoordige transactien aangenomen, en vermits zij het tevens eens waren, ten opzigte der noodzakelijkheid, om, gedurende eenen bepaalden tijd, de grens-provincien van Frankrijk door een zeker aantal geallieerde troepen bezet te houden, zoo zijn zij overeengekomen de onderscheiden op dezen grondslag berustende bepalingen in een definitief traktaat te vereenigen.

Met dit oogmerk en te dien einde heeft Z. M. de Keizer van Oostenrijk, Koning van Hongarije en Bohemen, Z. M. de Koning van het vereenigd koninkrijk van Groot-Brittannie en Ierland, Z. M. de Koning van Prujsen en Z. M. de Keizer aller Rusfen, voor zich en hunne Bondgenooten, ter eenre, en Z. M. de Koning van Frankrijk en Navarre, ter andere zijde, hunne Gevolmagtigden benoemd, om het voorz. definitief traktaat te bediscutieren, vast te stellen en te onderteekenen, te weten:

Z. M. de Keizer van Oostenrijk, Koning van Hongarije en Bohemen:

Den Heer CLEMENT-WENCESLAUS-LOTHARIUS, Prins van Metternich-Winneburg-Ochsenhausen, Ridder van het Guldenvlies; Groot-Kruis der Koninklijke orde van St. Stephanus; Ridder der orden van St. Andries, St. Alexander Newsky en St. Anna van de eerste klasfe; Groot Kordon van het legioen van Eer; Ridder der Olifants-orde, van de Serafijns-orde, van de verheven orde der Annonciade, van der Zwart en Rooden Adelaar, van St. Joseph van Toskane, van St. Hubert, van den Gouden Adelaar van Wurtemberg, van de Getrouwheid van Baden, van St. Jan van Jeruzalem en van verscheiden anderen; Kantelier der militaire orde van Maria-Theresia, Curator der Akademie van schoone kunsten, Kamerheer, werkelijk geheim Staats-

raad van Z. M. den Keizer van Oostenrijk, Koning van Hongarije en Bohemen, Hoogstdezelfs Staats- en Conferentie-Minister en Minister van Buitenlandsche zaken;

En den Heer JOHAN PHILIPS, Baron von Wesfenberg, Groot-Kruis der Koninklijke St. Stephanus-orde; Ridder, Groot-Kruis der Militaire en Geestelijke orden van Mauritius en Lazarus; groot-Kruis van de orde van den Rooden Adelaar van Pruïsen en van de Kroon van Beijeren, van St. Jozef van Toskane en van de Getrouwheid van Baden; Kamerheer en werkelijk Geheimraad van Z. Keiz. Koninkl. en Apost. Majesteit.

Z. M. de Koning van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannie en Ierland:

Den zeer Edelen ROBERT STEWART, Burggraaf Castlereagh, Ridder van de zeer edele orde van den Koufband; Lid van gemelde Zr. Ms. geheimen Raad; Lid van het Parlement; Kolonel van het regiment militie van Londondery, en voornaam Secretaris van Staat, belast met het Departement van Buitenlandsche zaken, enz. enz.;

En den zeer Doorluchtigen en Edelen Heer ARTHUR, Hertog, Marquis en Graaf van Wellington, Marquis van Douro, Burggraaf van Wellington, van Talavera en van Wellington, en Baron Douro van Wellesley, Lid van Hoogstgedachte Zr. Ms. geheimen Raad, Veldmaarschalk van deszelfs legers, Kolonel van het koninklijk regiment garde te paard, Ridder der zeer Edele orde van den Koufband, Ridder Groot-Kruis van de zeer Edele Baths-orde, Prins van Waterloo, Hertog van Ciudad-Rodrigo en Grande van Spanje van de eerste klasse, Hertog van Vittoria, Marquis van Torres Vedras, Graaf van Vimeira in Portugal, Ridder van de zeer Doorluchtige orde van het Gulden vlies, van de Militaire St. Ferdinands-orde van Spanje, Ridder Groot-Kruis van de Keizerlijke Militaire orde van Maria Theresia, Ridder Groot-Kruis van de Keizerlijke St. Joris orde van Rusland, Ridder Groot-Kruis van de orde van den Zwarten Pruïssischen Adelaar, Ridder Groot-Kruis van de Koninklijke Militaire orde van Portugal, van den Toren en het Zwaard, Ridder Groot-Kruis van de Koninklijke Militaire Zweedsche orde van het Zwaard, Ridder Groot-Kruis van de Olifants orde van Denemarken, van de Nederlandsche Willems-orde, van de orde van Maximiliaan Jozeph van Beijeren en van

verscheiden anderen; Opperbevelhebber der Britsche Legers in Frankrijk, en van die van Z. M. den Koning der Nederlanden.

Z. M. de Koning van Pruïsen :

Den Prins VON HARDENBERG, Hoogstdezelfs Staats-Kanfelier, Ridder der groote orden van den Rooden en Zwartten Adelaar, van die van St. Jan van Jeruzalem en van het IJzeren Kruis van Pruïsen, van die van St. Andries, van St. Alexander-Newski en van St. Anne van de eerste klasfe van Rusland; Groot-Kruis van de Koninklijke St. Stephanus orde van Hongarije; Groot Kordon van het Legioen van Eer, Groot-Kruis van de orde van Karel III. van Spanje, van de verheven orde van de Annunciade van Sardinie, van die van St. Hubert van Beijeren; Ridder van de H. Serafijns orde van Zweden, van de Olifants-orde van Denemarken; van den Gouden Adelaar van Wurtemberg en van verscheiden anderen;

En den Heer KAREL WILHELM, Baron von Humboldt, Staatsminister van genoemde Z. M., Hoogstdezelfs Kamerheer, buitengewoon Gezant en gevolmagtigd Minister bij Z. K. K. Apostolische Maj.; Ridder der Groote orde van den Rooden Adelaar en van die van het IJzeren kruis van Pruïsen; Groot-Kruis van de Oostenrijksche Leopolds orde, van de orde van St. Anna van Rusland, van de Deensche Dannebroggs-orde; Ridder Groot-Kruis van die der Kroon van Beijeren en van de orde der Getrouwheid van Baden.

Z. M. de Keizer aller Rusfen :

Den Heer ANDREAS, Prins van Rafumowsky, Hoogstdezelfs werkelijk Geheimraad, Senateur, Ridder der orden van St. Andries, van St. Alexander Newsky; Groot-Kruis van die van St. Wlodimir van de eerste klasfe; Groot-Kruis van de Koninklijke Hongaarsche St. Stephanus-orde en van die van den Rooden en Zwartten Adelaar van Pruïsen;

En den Heer JOHAN Graaf de Capo-d'Istria, Hoogstdezelfs werkelijk Staatsraad, Secretaris van Staat, Groot-Kruis van de St. Wlodimirs orde van de tweede klasfe en Ridder van de orde van St. Anna van de eerste klasfe; Groot-Kruis van de Oostenrijksche Leopolds-orde en van die van den Rooden Adelaar van Pruïsen.

En Z. M. de Koning van Frankrijk en Navarre:

Den Heer ARMAND - EMMANUEL DU - PLESSIS - RICHELIEU, Hertog van Richelieu, Ridder van de Koninklijke en Militaire orde van Sint - Louis en van de orden van Sint - Alexander - Newsky, Sint - Wlodimir en van Sint - Joris van Rusland; Pair van Frankrijk; eersten Kamerheer van Z. Allerchrist. Majesteit, Hoogst-deszelfs Minister en Secretaris van Staat voor de Buitenlandfche zaken, en President van den Raad van Hoogst-deszelfs Ministerie.

Dewelke, na hunne volmagten in goede orde bevonden en uitgewisfeld te hebben, de navolgende artikelen hebben geteekend:

Art. I. De grenzen van Frankrijk zullen zoodanig zijn, als zij in 1790 waren, behoudens de in dit artikel vermelde wederzijdfche wijzigingen.

1°. Op de noordelijke grenzen blijft de scheidslinie, zoo als die bij den vrede van Parijs bepaald was, tot tegenover Quiévrain; van daar zal dezelve loopen langs de oude grenzen van de Belgifche provincien, van het voormalig bisdom Luik en van het hertogdom Bouillon, zoo als die in het jaar 1790 waren, zoodat het daar binnen liggende gebied van Philippeville en Marienburg, benevens de vestingen van dien naam, alsmede het geheele hertogdom Bouillon, buiten de Fransche grenzen komen te liggen; van Villers, bij Orval (aan de grenzen van het departement der Ardennes en van het hertogdom Luxemburg) tot aan Perle, aan den straatweg, welke van Diedenhoven naar Trier loopt, zal de grenslinie blijven, zoo als die bij het vredes-traktaat van Parijs is vastgesteld. Van Perle zal dezelve over Launsdorf, Wallwich, Schardorf, Niederweiling en Pellweiler loopen, alle welke plaatsen met derzelver regtsgebied aan Frankrijk verblijven, tot aan Houvre, en van daar langs de oude grenzen van het landschap Saarbruck, zoo dat Saarlouis en de loop van de Staat, benevens de ter regterzijde van bovengemelde linie gelegen plaatsen en derzelver regtsgebied buiten de Fransche grenzen komen te liggen. Van de grenzen des landschaps Saarbruck af, zal de grenslinie dezelfde zijn, welke thans de departementen de Moezel en de Neder-Rijn van Duitschland afscheidt, tot aan de Lauter toe, die, tot waar zij in den Rijn uitloopt, vervolgens tot grensfcheiding strekken zal. Het ge-

heele op den linker oever van de Lauter gelegen gebied, de vesting Landau daaronder begrepen, zal tot Duitschland behooren; de stad Weissemburg nochtans, door welke de Lauter heen loopt, zal, benevens een strook lands op den linker oever, geheel aan Frankrijk blijven; deze strook zal niet meer dan 1000 toises belopen, en door de commissarissen, aan welke de op handen zijnde regeling der grensscheiding opgedragen zal worden, nog meer bijzonder worden bepaald.

2°. Van den mond der Lauter te beginnen, langs het departement van den Neder-Rijn, den Boven-Rijn, den Doubs en den Jura, tot het kanton Waadland, zullen de grenzen blijven, zoo als dezelve bij den vrede van Parijs zijn bepaald. De dalweg van den Rijn zal de scheidslinie tusschen Frankrijk en de Duitse Staten uitmaken; doch het eigendom der eilanden, zoo als hetzelve, ten gevolge van een nieuw onderzoek van den loop dezer rivier, bepaald zal worden, zal onveranderd blijven, de loop der rivier moge dan, in het vervolg van tijd, veranderen, zoo die wil. Er zullen, binnen drie maanden, door de Hooge contracterende partijen wederzijds commissarissen benoemd worden, om het voormelde onderzoek in het werk te stellen. De helft der brug tusschen Straatsburg en Kehl zal tot Frankrijk, en de andere helft tot het groothertogdom van Baden behooren.

3°. Om eene direkte gemeenschap tusschen het kanton Geneve en Zwitserland daar te stellen, zal het gedeelte van het landschap Gex, hetwelk oostelijk begrensd wordt door het meer van Geneve, zuidelijk door het gebied van het kanton Geneve, noordelijk door dat van het kanton Waadland, en westelijk door den loop van de Verfoix en door eene linie, welke de gemeenten Collex, Busfy en Meyrin insluit, aan het Zwitsersch bondgenootschap afgestaan en met het kanton Geneve vereenigd worden, latende de gemeente Ferney aan Frankrijk. De Fransche tollinie zal ten westen van den Jura gevestigd worden, zoodat het geheele landschap Gex buiten deze linie komt te liggen.

4°. Van de grenzen van het kanton Geneve tot aan de Middellandsche zee, zal dezelfde grensline plaats hebben, welke, in het jaar 1790, Frankrijk van Savoye en het graafschap Nice afscheidde. De betrekkingen, welke het tractaat van Parijs van 1814 tusschen Frankrijk en het prinsdom Monaco her-

steld had, zullen voor altijd ophouden, en dezelfde betrekkingen tusfchen dit prinsdom en Z. M. den Koning van Sardinie plaats grijpen.

5°. Al de binnen de grenzen van het Franfche grondgebied liggende landen en districten, zoodanig als dezelve bij dit artikel bepaald zijn, zullen met Frankrijk vereenigd blijven.

6°. De Hooge contracterende partijen zullen, binnen den tijd van drie maanden na de onderteekening van het tegenwoordig tractaat, commissarisfen benoemen, om al hetgeen te regelen, wat betrekking heeft tot de wederzijdsche grenfscheiding der landen: en zoodra de arbeid dezer commissarisfen afgelopen zal zijn, zullen er kaarten vervaardigd en palen geplaatst worden, welke de respectieve grenzen zullen aanwijzen.

Art. 2. De vestingen en districten, welke, ten gevolge van het vorig artikel, geen gedeelte meer van het Franfche grondgebied moeten uitmaken, zullen ter beschikking gesteld worden van de verbonden Mogendheden, binnen de termijnen, bepaald bij art. 9 der Militaire Conventie, welke bij het tegenwoordig tractaat gevoegd is; terwijl Z. M. de Koning van Frankrijk, voor altijd, voor zich en zijne erven en opvolgers, afziet van de regten van Souvereiniteit en eigendom, door Hoogstdenzelven, tot dus ver, op de gemelde vestingen en districten uitgeoefend.

Art. 3. enz.

Art. 12. Het tegenwoordig tractaat, met de daarbij gevoegde conventien, zal in eene eenige akte worden geratificeerd, en de ratificatien daarvan zullen, binnen den tijd van twee maanden, of, zoo mogelijk, vroeger, worden uitgewisfeld.

Des ten oorkonde hebben de respectieve Gevolmagtigden hetzelfde onderteekend en er het zegel hunner wapens op afgedrukt.

Gedaan te Parijs, den 20sten November van het jaar onzes Heeren achttienhonderd en vijftien.

(Get.)

RICHELIEU, METTERNICH, HARDENBERG, CASTLEREAGH, RASUMOWSKI, CAPO - D'ISTRIA, HUMBOLDT, WELLINGTON, WESSEMBERG.

EXTRACT van een protocol, wegens de regeling der bepalingen van de territoiren en vestingen, door Frankrijk, bij de artikels 1, 2 en 3 van het jongste tractaat afgeslaan.

De Ministers der Keizerlijke en Koninklijke Hoven van Oostenrijk, Rusland, Groot-Brittannie en Pruisen, de maatregelen in overweging genomen hebbende, welke door die schikkingen met Frankrijk, welke den tegenwoordigen oorlog moeten eindigen, noodzakelijk worden, zijn overeengekomen, om in het tegenwoordig protocol de bepalingen vast te stellen, betrekkelijk zoo tot de territoriale cessionen, door Frankrijk te doen, als tot de contributien, ter versterking der verdedigingslinie van de aangrenzende Staten bestemd.

Koningrijk der Nederlanden.

Art. 1. Overwegende, dat Z. M. de Koning der Nederlanden, in eene billijke evenredigheid in de voordeelen, uit de tegenwoordige schikking met Frankrijk voortspruitende, behoort te deelen, en den staat van deszelfs grenzen naar den kant van dat land in aanmerking nemende, zoo is men overeengekomen, dat de districten, welke een gedeelte van de Belgische provincien, van het bisdom van Luik en van het hertogdom van Bouillon hebben uitgemaakt, benevens de steden Philippeville en Marienburg, met dezelver grondgebied, welke Frankrijk aan de Bondgenooten moet afstaan, aan Z. M. den Koning der Nederlanden zal toegewezen worden, om met deszelfs Staten vereenigd te worden.

Z. M. de Koning der Nederlanden zal daarenboven, uit dat gedeelte der Franche contributien, welke tot versterking der verdedigingslinie der aan Frankrijk grenzende Staten bestemd is, de som van 60 millioenen franken ontvangen, welke besteed zal worden tot het versterken der frontieren van de Nederlanden, overeenkomstig de plans en regelingen, welke de Mogendheden te dien opzigte bepalen zullen.

Daarenboven is men overeengekomen, dat, uit overweging der voordeelen, welke Z. M. de Koning der Nederlanden uit deze schikkingen bekomen zal, zoo in de vermeerdering als in de verdedigingsmiddelen van Zijn grondgebied, dat aandeel van pecuniële door Frankrijk te betalen schâvergoeding, waarop gezegde Z. M. aanspraak zou kunnen maken, strekken zal, om de schâvergoedingen van Oostenrijk en Pruïssen in eene billijke evenredigheid te brengen.

TRACTAAT VAN OVERSCHIEDEN VAN 1815

—

PORCLAMATIE VAN DEN 16DEN MAART 1815,
N^o. I, BIJ GELEGENHEID DER VERHEFFING
VAN Z. K. H. DEN SOUVEREINEN VORST DER
VEREENIGDE NEDERLANDEN TOT KONING
DER NEDERLANDEN EN HERTOG VAN
LUXEMBURG.

WIJ WILLEM, ENZ.

Aan alle de genen die deze zullen zien of hooren lezen,
salut!

Natuurlijks had de eenstemmige wil der Mogendheden, op het Congres van Weenen vergaderd, zich voor de vereeniging van al de Nederlanden onder het zelfde gemeenschappelijk gebied verklaard, of de ingezetenen der Belgische provincien betuigden Ons om strijd hunne vreugde over dien gewigtigen maatregel, en hun verlangen dat tot hen wierde uitgestrekt, dat souverain gezag, hetwelk de liefde der Hollanders Ons bevorens opgedragen had.

Door die betuiging diep getroffen, hadden Wij echter besloten alle verandering in de bestaande betrekkingen uit te stellen, tot dat de raadplegingen van het Congres volkomen ten einde zouden zijn geloopen en deszelfs beslissingen in haar geheel konden worden ten uitvoer gebracht. Maar de onverwachte gebeurtenissen, die in eenen naburigen Staat plaats vinden, nopen Ons om dat besluit te laten varen. Zij schrijven Ons voor, om aan den ijver Onzer onderdanen door gelijken ijver te beantwoorden, en niemand hunner in de onzekerheid te laten over zijne pligten en Onze voornemens. Het is, nu zich nieuwe zwarigheden in het verschiep schijnen te vertoonen, het is op het oogenblik dat voor zoo vele volken de droeve herinnering eener vreemde overheersching herboren is, dat de oprigting dringender wordt van een Rijk, welks aanzijn de staatkunde van geheel Europa als een noodzakelijk bolwerk der algemeene rust en veiligheid beschouwd heeft

PROCLAMATIE VAN DEN 16den MAART 1815. 65

Bemoedigd door de denkwijze der magtigste Souvereinen; Ons verlatende op de edele zucht voor burgerlijke vrijheid en onafhankelijkheid, het Nederlandsche karakter eigen; sterker nog door de menigvuldige bewijzen van verknochtheid, die Wij dagelijks ontvangen, aanvaardden Wij thans den scepeter met geene andere bedoeling dan om onze heerschappij te doen dienen tot heil van al de genen, die aan dezelve zijn onderworpen en om hun het ongestoorde genot te verzekeren van al de weldaden des vredes en der eendragt.

En alzoo Wij willen, dat de benaming zelve van den nieuwen Staat reeds dadelijk ten onderpand strekke van de nauwe en broederlijke verbindtenis, die tusschen alle Onze onderdanen plaats vinden moet, hebben Wij Ons bewogen gevonden om te verklaren, zoo als Wij verklaren bij dezen, dat alle de tot denzelven behorende landen, van nu af, vormen *het koninkrijk der Nederlanden*, hetwelk als zoodanig door Ons en Onze wettige nakomelingen, volgens het regt van eerstgeboorte, moet worden bezeten; en dat Wij, voor Ons zelve, en voor de Vorsten die, na Ons, den alzoo opgerigten troon bekleeden zullen, de Koninklijke waardigheid en titel aannemen; bij dezen laatsten echter dien van *Hertog van Luxemburg* voegende, uit hoofde der afzonderlijke betrekkingen, welke dat landschap bestemd is om met Duitschland te onderhouden.

Maar hoezeer ook deze bepalingen strooken met hetgene Wij aan de uitgestrektheid der Nederlanden, en aan de beschaaftheid van derzelve talrijke en nijvere inwoners verschuldigd zijn, niet minder achten Wij Ons verplicht om zorg te dragen, dat niet de naam, dien Wij steeds, in alle wisselingen van de fortuin, met eere gedragen, en onder welken Onze Voorvaderen aan de zaak der vrijheid zoo menigvuldige diensten bewezen hebben, vernietigd worde en verdwijne. En begeeren en bepalen Wij uit dezen hoofde, dat voortaan de vermoedelijke Erfgenaam van het koninkrijk der Nederlanden zal aannemen, voeren en behouden den naam en titel van *Prins van Oranje*, dezelve reeds onmiddellijk bij dezen aan Onzen beminden oudsten Zoon, met des te inniger genoegen verleende, om dat Wij Ons verzekerd houden dat Hij den alouden luister daarvan zal handhaven door de slijpbeurt vervulling zijner pligten als Onze eerste Onderdaan en als toekomstige Beheerscher van den nieuwen Staat,

en door, ten allen tijde, met moed en zelfopoffering te waken voor de veiligheid van het vreedzame en gastvrije grondgebied der Nederlanden.

Gij allen, Landgenooten! die dat grondgebied bewoont, ontfluit uwe harten voor het vertrouwen en de hoop! De bestanddeelen van het staatsgeluk zijn allen in uwe eigene magt! Zijt den vaderlande verkleefd, eendragtig en vrij van allen naijver, en gij zult sterk genoeg zijn voor de afwering van alle gevaren, die u bedreigen mogten! Europa beschouwt uwe hereeniging met belangstelling en welwillendheid! De Grondwet, die bereids voor een groot aantal uwer verbindende is, zal welhaast de wijzigingen ondergaan, die haar met de belangen en wenschen van allen in overeenstemming moeten brengen, en dáár zult gij dien waarborg vinden van den godsdienst, op welchen Wij allen den hoogsten prijs stellen. Weldadige inrigtingen zullen, onder den zegen des Allerhoogsten, de vrije ontwikkeling van alle soort van volksvlijt en de herleving uwer van ouds beroemde kunsten bevorderen. En zoo uwe gevoelens en uwe pogingen aan die beantwoorden, welke uw Koning u, op dezen plegtigen dag, hartgrondig en onherroepelijk toewijdt, zal de voorspoed, die u te beurt valt, nog eeuwen lang het erfdeel zijn van een dankbaar nageslacht.

Gedaan in 's Gravenhage, den 16den Maart 1815.

(Get.)

W I L L E M.

Ter Ordonnantie van Zijne Majesteit,

(Get.)

A. R. F A L C K.

BESLUIT TER BENOEMING VAN EENE
COMMISSIE TOT HERZIENING DER
GRONDWET VOOR DE VEREENIGDE
NEDERLANDEN.

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende de noodzakelijkheid eener Grondwet, die, zich over het geheele Nederlandsche Rijk uitstreckende, des te beter de regten Onzer getrouwe onderdanen waarborge en Ons in staat stelle, om het bestuur allerwege met heilzamen klem en op een gelijkmatigen voet te oefenen;

Willende, hoe eer hoe liever, de beloften vervullen, die Wij deswege bij de aanvaarding van het Koninklijk gezag aan de Natie gedaan hebben en alzoo het gelukkig oogenblik verhaasten, waarop Wij, omringd van hare wettige Vertegenwoordigers, de maatregelen zullen kunnen beramen, die de vereeniging van de Noordelijke en Zuidelijke provincien moeten voltooijen en den voorspoed van den nieuwen Staat, met de vrijheid van deszelfs inwoners, bevestigen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene speciale commissie, door Ons te benoemen, zal zich onverwijld bezig houden met de herziening *der Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden*.

Art. 2. Aan die commissie zal worden ter hand gesteld:

A. De acht artikelen, behelzende de bepalingen, welke, volgens het protocol door de Plenipotentiarissen der Hooge Bondgenooten, op den 20sten Junij 1814, te Londen ondertee-kend, en, op den roden Julij daaraanvolgende, door Ons ge-accepteerd, bij de zamenvoeging van het voormalig België en van de Vereenigde Nederlanden in acht moeten worden genomen;

B. Het protocol van het Congres te Weenen, waaruit de grenzen en omvang der aan Ons gezag onderworpenen landen ten

volle blijken; wel verstaande, dat het groothertogdom van Luxemburg, niettegenstaande de afzonderlijke betrekkingen, welke Wij, wegens hetzelfde, met Duitschland mogten te onderhouden hebben, wat de vertegenwoordiging en verdere wettelijke instellingen betreft, als een integreerend deel van den Staat te beschouwen is;

C. De Wet, op den 23sten Maart 1815, door Ons, met gemeen overleg van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, gemaakt.

3. De commissie zal overwegen, welke veranderingen noodzakelijk of dienstig zouden zijn, om, naar aanleiding der even-gemelde stukken en van hetgeen de ondervinding des afgelopen jaars geleerd heeft, de Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden overeenkomstig te maken met den nieuwen toestand der zaken en heilzaam voor alle gedeelten des Koninkrijks in deszelfs tegenwoordige uitgestrektheid.

Art. 4. Zij zal een gaaf ontwerp formeren der Grondwet, zoo als die, ten gevolge van hare voorschrevene beraadslagingen en naar haar oordeel, zoude behooren te worden vastgesteld en ingevoerd.

Art. 5. Bij de aanbieding van dat ontwerp, zal de commissie Ons tevens dienen van confideratien en advijs, over de wijze, waarop dit verbond tusschen de Natie en Ons zal moeten worden bekrachtigd en van wederzijden beëdigd, en over alle verdere maatregelen, welke de invoering der nieuwe Grondwet behooren vooraf te gaan en te vergezellen.

Art. 6. Tot de voormelde commissie worden benoemd de Heeren:

G. K. van Hogendorp, President,
Graaf van Aerschot,
Alberda van Bloemersma,
H. W. van Aylva,
De Coninck,
Dotrengé,
Ferd. Dubois,
Van der Duyn van Maasdam,
C. T. Elout,
Gendebien
Holvoet,

Lampsius ,
Leclerc ,
Van Lynden van Hoevelaken ,
C. F. van Maanen ,
Graaf Cesar de Meun ,
Graaf de Merode Westerloo ,
J. H. Mollerus ,
W. Queysen ,
Raepsaet ,
Grave de Thiennes de Lombize ,
Van Tuyll van Serooskerken van Zuylen ,
 En tot haren Secretaris de Heer *J. D. Meyer.*

Art. 7. Wij reserveren Ons, om het getal der leden van deze commissie te vermeerderen, naar gelang de dadelijke bezetting der aan het Rijk toegewezen landen, of andere beweegredenen, Ons zullen voorkomen zulks te vorderen.

Art. 8. De leden der commissie zullen de aan haar opgedragene werkzaamheden onder zich mogen verdeelen, op zoodanige wijze, als zij meenen zullen meest bevorderlijk te zijn voor het gemak en den spoed hunner deliberatien.

Art. 9. De commissie zal vergaderen in 's Gravenhage, en hare eerste bijeenkomst houden op maandag den eersten Mei aanstaande, in het loocaal, dat voor haar zal worden aangewezen en in gereedheid gebragt, door de zorg van Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaken, welken Wij daartoe qualificeren bij dezen.

Art. 10. Ons tegenwoordig besluit zal kopieliijk, onder bijvoeging der stukken, in art. 2 vermeld, worden toegezonden aan den Heer VAN HOGENDORP, Prefident der commissie, en gelijke kopij van hetzelfde aan ieder der verder benoemden, alsmede aan het Departement van Binnenlandsche zaken, tot informatie en narigt respectavelijk.

Gegeven te Brusfel, den 22sten April des jaars 1815, het tweede van Onze regering.

(Geteekend) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Geteekend) A. R. FALCK.

PROCLAMATIE VAN DEN 18den JUNIJ 1815,
BEVATTENDE DE ARTIKELEN, DOOR ZIJNE
MAJESTEIT AANGENOMEN, OP WELKE *BELGIE*
MET DE *VEREENIGDE NEDERLANDEN* IS
VEREENIGD; EN VOORSCHRIJVENDE DE WIJZE,
WAAROP DE NIEUWE EN GEWIJZIGDE GRONDWET
IN DE ZUIDELIJKE PROVINCIEN ZOUDE WORDEN
BEOORDEELD.

W^{IS} WILLEM, ENZ.

Toen het oppergezag in België, ons door de Hooge verbondene Mogendheden werd opgedragen, hadden wij vooraf onze plegtige toestemming gegeven tot de voorwaarden van vereeniging tusschen België en de Vereenigde Nederlanden, welke door de gevolmagtigden der gemelde Mogendheden, in de maand Junij 1814, te Londen, waren vastgesteld, en welker inhoud de volgende is enz. (1).

Het tractaat van Weenen, den stelligen afstand der Belgische gewesten, op dezelfde beginselen, en om, gezamenlijk met de vereenigde Nederlanden, één koninkrijk uit te maken, hebbende bevestigd, hebben wij ons beijverd om door eene bijzondere commissie te doen onderzoeken, welke veranderingen het nuttig of noodzakelijk was, in de in Holland gevestigde Grondwet te brengen.

Van dezen belangrijken arbeid hebben zich een aantal mannen, die zich door hunne kundigheden, vaderlandsliefde en braafheid onderscheidden, met den lofwaardigsten ijver gekweten.

---

(1) Daar wij hier voren, op bladz. 52, de akte in zijn geheel hebben overgenomen, kunnen wij gevoegelijk deze acht artikelen hier weglaten, en den lezer tot dezelve verwijzen.

Het ontwerp, dat zij ons hebben aangeboden, behelst ver-
 eerende onderscheidingen voor den adel; verzekert aan alle gods-
 dienften gelijke bescherming en voordeelen, en waarborgt de be-
 noembaarheid van alle burgers tot openbare bedieningen en amb-
 ten. Het vestigt de verdeeling van het gezag op den grondslag
 van beveiligende, en den Nederlanderen altijd dierbare, instel-
 lingen. Het erkent vooral de onafhankelijkheid der regterlijke
 magt. Het vereenigt de onschendbaarheid en de kracht van het
 maatschappelijk ligchaam met de bijzondere regten van elk van
 deszelfs leden, en bevat eindelijk in zich de beginselen van
 alle verbeteringen, waarvan de ondervinding en de verdere over-
 weging der verschillende betrekkingen, allengskens, de noodza-
 kelijkheid zullen doen inzien.

Alvorens echter tot de invoering der nieuwe Grondwet over
 te gaan, verlangen Wij Ons te overtuigen, dat Onze onderda-
 nen derzelver voornaamste bepalingen goedkeuren.

Te dezen einde zullen, voor elk arrondisfement van onder-
 intendance, notabelen vereenigd worden, in de evenredigheid
 van één op twee duizend ingezetenen. Wij hebben bevolen,
 dat derzelver keuze onpartijdiglijk geschieden zoude uit de gefchikt-
 ste en het vertrouwen hunner medeburgers meest waardige per-
 sonen. Maar, om zeker te zijn dat aan Ons verlangen te dezen
 opzigte is voldaan, en dat zij, die als notabelen zullen worden
 opgegeven, inderdaad de eer verdienen van de tolken der alge-
 meene denkwijze te zijn, bevelen Wij daarenboven, dat de lij-
 sten hunner namen bekend gemaakt, en, gedurende acht dagen, in
 de hoofdplaatsen der verschillende onder-intendances nedergelegd
 worden. Tevens zullen er registers worden geopend, op welke
 het ieder ingezetene, hoofd des huisgezins zijnde, vrijstaan zal
 op een of meerdere van de voorgestelde notabelen eene afkeu-
 rende stem uit te brengen. Het is, volgens de opneming van
 deze registers, dat de lijsten zullen worden vastgesteld en de
 notabelen voor ieder arrondisfement bijeengeroepen, om over
 het ontwerp van Grondwet, dat hun zal toegezonden zijn, te
 stemmen. Ieder van deze vergaderingen zal haar proces-verbaal
 naar Brusfel zenden, en drie leden benoemen, om aldaar, in
 eene algemeene bijeenkomst, getuigen te zijn van de opening
 der procesfen-verbaal en van de optelling der stemmen van de
 notabelen.

Ziet daar, Nederlanders, de maatregelen die Ons meest voegzaam zijn voorgekomen voor de invoering van een verdrag, dat uw lot bestemmen en het oogenblik verhaasten moet, waarop uw Souverein van eene wettiglijk zamengefelde volksvertegenwoordiging zal omringd zijn.

Gelukkig over een vrijmoedig en ijverig volk te regeren, houden wij ons zeker, in hetzelfde die trouwhartigheid en oprechtheid te zullen aantreffen, die het, te allen tijde, bij uitstekendheid hebben gekenschetst. Alle onze pogingen zullen ten doel hebben het bevestigen der gronden van deszelfs voorspoed en roem, en de burgers van alle standen en provincien zullen in ons een' even welwillenden als onpartijdigen beschermmer van hunne regten en welvaart vinden. In het bijzonder verzekeren wij aan de Katholieke kerk haren staat en hare vrijheden; en wij zullen die voorbeelden van wijsheid en gematigdheid niet uit het oog verliezen, die ons daaromtrent Onze Voorzaten, uwe oude Vorsten, wier geheugen nog te regt bij u in eerbied staat, gelaten hebben.

Gedaan in 's Gravenhage, den 18den Junij des jaars 1815, het tweede van Onze Regering.

(Geteekend)

W I L L E M.

RAPPORT DER COMMISSIE TOT HERZIENING
DER GRONDWET, UITGEBRAGT DEN 15DEN
JULIJ 1815 AAN Z. M. DEN KONING.

SIRE!

De commissie door Uwe Majesteit benoemd, tot herziening van de Grondwet der Vereenigde Nederlanden, en het voorstellen der wijzigingen door de vergrooting van het grondgebied, de oprigting van het Koninkrijk der Nederlanden, en de bepalingen der tractaten van Londen en Weenen noodig geworden, heeft zich van deze taak gekweten, met al den ijver, welken het gewigt der zaak en de begeerte om aan het vertrouwen, door Uwe Majesteit in haar gesteld, te beantwoorden, verderde.

Uwe Majesteit heeft in het afgelopen jaar aan de Aanzienlijken, te Amsterdam bijeen gekomen, verklaard, dat dezelve de Souvereiniteit aanvaard had, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de vrijheid der personen, de zekerheid der eigendommen, alle burgerlijke voorregten, in één woord, die een waarlijk vrij volk kenmerken, bij eene doelmatige Grondwet zouden gewaarborgd worden.

Deze woorden dankbaarlijk in aller harten geprent, de zeden en gewoonten des volks, zijn huishoudelijk bestaan, inrigtingen door de eeuwen beproefd, hadden dan ook den grond gelegd eener eerste Grondwet, bij welker zamenstelling zeker mistrouwen voor loutere bespiegelingen geheerscht heeft, door zoo veel staatsregelingen van het oogenblik geregvaardigd; die Grondwet is niet eene vrucht van het vernuft, maar berekend naar de behoeften der Natie in het begin der negentiende eeuw.

Zij had niet opgebouwd, wat door den tijd geheel vervallen was, zij had enkel vernieuwd hetgeen met vrucht kon behouden blijven, en in dien geest had zij de Staten der Provinciën

doen herleven, maar tevens haar bestaan gewijzigd. In hunne betrekking tot de algemeene landsregering was hunne bemoeienis niet altijd boven billijke bedenkingen verheven geweest; die bemoeienis heeft opgehouden, maar belast met het inwendig bestuur, hebben de Provinciale Staten oneindig veel toegebracht tot de welvaart van het land; dat bestuur was hun terug gegeven, gelijk mede aan de steden en het platte land die vrije regeling hunner inwendige huishouding was verzekerd, welke met het algemeen welzijn bestaanbaar kan gerekend worden.

De wet had voorts den Souverein bekleed met al het gezag en de magt, welke geschikt is om Zijne hooge waardigheid allerwege te doen eerbiedigen. Zij had de wetgevende magt geplaatst in de zamenstemming van den Vorst met de Staten-Generaal, benoemd door de Provinciale Staten, welke ieder op hunne beurt gekozen worden door alle ingezetenen die eenig belang in 's lands welvaart hadden.

In zulk een wel ingerigt zamenstel van wetten en inrigtingen erkenden de leden der commissie uit de Zuidelijke provincien spoedig de gronden hunner aloude gesteldheid, de beginselen hunner aloude vrijheid en onafhankelijkheid, en het heeft weinig moeite gekost, Sire! deze Grondwet te wijzigen en te schikken naar de behoeften van twee volkeren, die eenmaal tot hun ongeluk, en dat van geheel Europa, gescheiden, niets meer ter harte hebben, dan zich nu, ter bevordering van eigen welvaart en aller volkeren waar belang, door eenen onverbreekbaren band te vereenigen.

Daartoe bepaalde zich onze taak: ten grondslag van onze werkzaamheden die eerste wet, en hare welmeenende en vaderlijke bedoelingen genomen hebbende, zoo hebben wij de algemeene beginselen en bijzondere bepalingen, daarin voorkomende, geleidelijk nagegaan.

Wij hebben getracht, Sire! in Uwen geest in te dringen, en aan de Staatswet, naar welke uw schoon Rijk zal bestuurd worden, dat kenmerk van regtvaardigheid, en algemeene welwillendheid te geven, dat men in alle uwe daden, in alle uwe gevoelens telkens wedervindt.

Verre was van ons de trotsche waan in alles te willen voorzien, alles te regelen, en wij hebben aan de ondervinding van lateren tijd ook haar deel ter volmaking van dit werk gelaten;

dikwijls hebben wij alleenlijk de fundamenten gelegd, waarop uwe wijsheid, door andere raadslieden en den tijd zelven voorge-licht, de inrigtingen vestigen zal, welke nu meer aangewezen, dan daargesteld zijn, en daarna zonder schadelijke overhaasting, maar tevens zonder onnoodig dralen opgetrokken, het gebouw volmaken zullen, waarvan wij de omtrekken geteekend, de gronden gevestigd hebben.

Bij de verdeeling van het Rijk hebben wij voor de noordelijke provincien die der eerste grondwet behouden, en alzoo aan elke provincie hare oude grenzen met weinige veranderingen, die haar belang zelve kenfchetst, terug gegeven. Gelijk belang heeft ons bewogen, voor de zuidelijke provincien eenen tegengeftelden grond aan te nemen, en de uitgestrektheid der tegenwoordige departementen te behouden, met verandering alleenlijk van de benamingen (art. 2). Een tijdverloop van meer dan twintig jaren heeft tusfchen de ingezetenen der departementen betrekkingen daargesteld, welke men niet kan losfcheuren, zonder ontallijke belangen te kwetsen, en eene verwarring te weeg te brengen, even moeilijk voor de regering, als onnut, ja schadelijk voor de ingezetenen zelve.

Wij hebben den rang der provincien bepaald, zoo als die vóór hare fcheiding bestond ten tijde van KAREL den Vijfden.

De provincie Luxemburg, welke den titel van Groot-Hertogdom voert, en die voor Uwe Majesteit en deszelfs Huis de plaats der vorige Duitfche Staten bekleedt, is voor het Rijk eene zeer belangrijke aanwinst. — Wij weten, Sire! dat verdragen, tusfchen de leden van Uw Vorstelijk Geslacht gefloten, aan den tweeden Uwer Zonen bepaalde regten op de Nasfaufche staten gewaarborgd hebben; maar wij gelooven, Sire! dat aan de Staten-Generaal moet worden overgelaten, om, hetzij bij wege eener overgifte van domeinen, of op eenige andere wijze daaromtrent de vergoeding voor te stellen, welke het meest gefchikt zijn zal, om te voldoen aan hetgeen de billijkheid eischt en de erkenenis der natie voorschrijft. — Wij verftouten ons nog, Sire! den wensch te uiten, dat, met overeenstemming Uwer Bondgenooten zoodanige fchikkingen gemaakt worden, door welke het Groothertogdom Luxemburg nimmer en in geen geval kan ophouden een gedeelte van het Koningrijk uit te maken; deze wensch is gegrond op het belang van den Staat, maar niet minder op dat van Europa zelve.

Alle de waarborgen, welke bij de eerste Grondwet aan de persoonlijke vrijheid, en het rustige bezit der eigendommen gegeven waren, zijn ook in het nieuw ontwerp te vinden, en wij hebben niet noodig gehad veel daarbij te voegen.

Alle willekeurige gevangennemingen zijn verboden (art. 168).

Vorderen gewigtige bedenkingen eene politieke aanhouding, binnen drie dagen moet dan de aangehouden persoon aan den regter worden aangegeven (art. 169).

Niemand wordt tegen zijnen wil aan den dagelijkschen regter onttrokken (art. 167).

De onregtvaardige straf van verbeurdverklaring blijft afschaffacht (art. 171).

Alle vonnissen worden in het openbaar uitgesproken (art. 174): die, in burgerlijke zaken te vellen, moeten de gronden inhouden, op welke zij berusten (art. 173): in criminele vonnissen moet de misdaad met hare omstandigheden, en de wet, die den grond tot veroordeeling oplevert, uitgedrukt worden (art. 172).

Niemand mag van zijn eigendom ontzet worden, dan, wanneer het algemeen belang zulks vordert, en tegen eene billijke schadeloosstelling (art. 164).

De woning van elk onderdaan des Konings, is hem een veilig verblijf (art. 170).

De wet erkent en regelt op eene voegzame wijze het regt van elk ingezetenen, om zijne belangen bij 'slands regering in te brengen (art. 161).

Zij gedooft geene voorregten in 't stuk der belastingen (art. 198).

Des Konings onderdanen zijn, zonder onderscheid van geboorte of godsdienstige begrippen, tot ambten en bedieningen bevoegd (art. 11 en 198).

Tot de hoogere posten zijn alleenlijk verkiesbaar ingezetenen, geboren uit ouders binnen het Rijk gevestigd (art. 8); maar tot alle andere kunnen ook zij geroepen worden, die door wetduiding of naturalisatie voor Nederlanders gehouden worden. Het gastvrije Nederland toch, zal bij voortdoring bescherming en hulp verleen en aan allen, die door deszelfs zachte wetten en vaderlijke regering gelokt, zich in hetzelfde nederzetten; maar het regt om over de hoogere belangen van het volk zijne stem uit te brengen, en aan de bestiering der gemeene zaak deel te

nemen, kan aan niemand worden toegekend, die niet de liefde voor het vaderland met de eerste melk heeft ingezogen.

De vrijheid der drukpers is aan geene andere bepalingen onderworpen, dan elke andere daad der burgeren, de verantwoordelijkheid namelijk van den schrijver, drukker en uitgever (art. 227).

Wij hebben onder de eerste pligten van 'slands regering gebragt de zorg voor het openbaar onderwijs: hetzelfde tóch verspreidt bij alle klasfen der maatschappij nuttige kennis, en bij derzelver beschaafde standen die liefde voor de wetenschappen en fraaije letteren, welke het leven veraangenamen, een gedeelte van den waren volksroem uitmaken, en met de welvaart zoo wel als met de zekerheid van den Staat in een waarlijk belangrijk verband staan (art. 226).

In weinige landen is zoo veel voor de onvermogenen gedaan, als in het onze; men zoekt vergeefs elders zoo veel gestichten, waar de grijsaard eene rustplaats, de zwakke hulp en bijstand, en de jeugd kosteloos onderwijs vinden kan. —

Het levendig belang, dat Uwe Majesteit in die gedenkteeken van voorvaderlijke godsdienst, christelijke liefde en weldadigheid stelt, is bij de Grondwet aan alle onze Koningen voorgeschreven (art. 225).

Bij hetzelfde is eindelijk het dierbaarste van alle regten verzekerd, de vrijheid van geweten (art. 190).

Wij durven ons vleijen, Sire! dat deze onderscheiden bepalingen aan Uwe edele bedoelingen beantwoorden.

De steden, districten en dorpen, rigten hunne huishouding naar elks plaatselijke gesteldheid in, mits maar het algemeen belang daarbij niet worde uit het oog verloren. — De plaatselijke regeringen besturen als goede huisvaders, maar hunne bijzondere huishouding maakt een gedeelte van de algemeene uit, zij moeten dus dezer belangen niet kwetsen (art. 155).

De Staten der provincien keuren de begrooting der plaatselijke uitgaven goed (art. 156). De algemeene regering neemt daarvan (des noods) kennis en beschikt daaromtrent zoo als het algemeen welzijn vordert (art. 159). Zij schorst en stelt buiten werking alle de handelingen der plaatselijke regeringen, welke tegen de wetten en het algemeen belang aandruisfchen (art. 155).

De gemeenten ten platten lande zullen hunne oude, of later afgebakende scheidings behouden, of ook geheel nieuwe verkrijgen; hunne oude en bestaande of geheel nieuwe benamingen aannemen, naar mate de omstandigheden en het plaatselijke belang zulks medebrengen. Dit alles zoo wel als de wijze waarop het bestuur zal geregeld worden, wordt bij reglementen bepaald, door den Koning vast te stellen, na ingenomen advijs van de provinciale Staten, der plaatselijke regeringen of bijzondere commissien, zamengesteld uit leden, die met de plaatselijke aangelegenheden bekend zijn en daarin belang hebben (art. 132 en 154).

Wij hebben straks het goede aangestipt door het bestuur der provinciale Staten in vroegere dagen tot de algemeene welvaart bijgebragt. — Van alle bemoeienis met de grootere belangen van den Staat ontslagen, zal hun bestuur nog nuttiger zijn. Tallooze inrigtingen, openbare werken van het grootste belang, en de steeds bloeiende welvaart van vroegere dagen, hebben zoo in de noordelijke als zuidelijke provincien de nuttige strekking van zulk een bestuur bewezen, en met weêrzin had men deszelfs vernietiging daargesteld gezien. — Door verlichte mannen in een naburig land, alwaar zulke regeringen niet zeer algemeen bekend waren, boven alle andere wijze van bestuur aangeprezen, zal hetzelfde in ons zamenstel van regering een heilzaam en doelmatig middel zijn, om de gehechtheid en den eerbied voor de wetten aan te kweeken, welke zoo veel te vaster kleven, naar mate zij meer op ernstig vertrouwen gegrond zijn. — In uw hart toch, Sire! kunnen die heillooze Staatsregelen niet opwellen, welke het belang des Vorsten van dat des volks afscheiden, en alzoo het heil en de kracht miskennen, dat door derzelver standvastige en naauwe vereeniging alleen wordt daargesteld.

De Staten zullen de behoeften en nooden hunner provincien en de redelijke begeerten van des Konings onderdanen ter zijner kennis brengen (art. 151).

Belast met de inwendige huiskouding hunner provincien, maken zij onder 's Konings goedkeuring de noodige bepalingen te dien aanzien (art. 146).

Zij deelen naar bepaalde regelen de beheering van den waterstaat (de bruggen en wegen daaronder begrepen), met een be-

ftuur, aan hetwelk de vorige Grondwet om de belangrijkheid der zaak zeker constitutioneel beftaan gegeven heeft, hetwelk ook wij behouden hebben (art. 215 en 225).

Voor het overige behooren alle takken van het provinciaal beftuur tot de bemoeijenis der Staten: — maar het getal der leden moet uit den aard en infteiling aanzienlijk zijn; zij kunnen dus niet altijd vergaderd blijven; en noemen daarom tot uitvoering van dat gedeelte van hun gezag, hetwelk eene dagelijksche zorg en een steeds voortdurend toezigt vordert, eene vaste commissie uit hun midden, die wegens hare daden aan hen verantwoordelijk is (art. 158).

De vergadering der Staten, zoo wel als die van hunne gedeputeerden, heeft tot haren voorzitter eenen commissaris door den Koning benoemd, en die tevens belast is met de zorgen voor de belangen der provincien, voor die der algemeene regering, en alzoo voor de rigtige uitvoering der wetten (art. 137).

Door deze tufchenkomst wordt de Koning als opperbeftuurder van het geheel, op eene regelmatige wijze onderrigt van alles, wat deszelfs vaderlijke bezorgdheid noodig heeft te weten; deze ambtenaar kan alzoo, door de ware beweegredenen van vele bepalingen op te geven, welker doel ligtelijk zou kunnen miskend worden, een nuttig verband daarftellen tufchen de hoofden der departementen van algemeen beftuur en de Staten.

Bij de eerste Grondwet waren geene vaste bepalingen omtrent de zamenftelling der provinciale Staten gemaakt, naderhand is die zamenftelling voor elke provincie bij een reglement geregeld, hetwelk met Uwer Majesteits goedkeuring is bekrachtigd. Bij die reglementen zijn in het oog gehouden de oude inrigting in de Vereenigde Nederlanden te voren beftaan hebbende; en zij bevatten niets dat met de Belgifche gefteeldheid ftrijdig is. — Wij hebben het nuttig geacht dat de beftanddeelen der Staten in de Grondwet zelve vervat wierden (art. 29).

De Edelen, welke zich al of niet tot ridderschappen kunnen vereenigen (art. 131), de fteden, en het platte land nemen deel aan het provinciaal beftuur in eene evenredigheid, welke naar het belang van elke provincie kan geregeld worden (art. 129): alleen het beginfel staat vast, en is overal gelijkvormig; al het overige verfchilt naar de plaatselijke aangelegenheden, en kan door Uwe Majesteit naar hetgeen de ondervinding leeren zal nut-

tig te wezen, worden gewijzigd. Hoe gelukkig is niet het volk, dat in het vormen van zijnen staat zich niet behoeft te wagen aan eenen schadelijken spoed, noch zich over te geven aan eene geheel blinde toekomst, maar met het volste vertrouwen aan zijnen Koning de zorg kan overlaten, om de algemeene staatswetten af te werken en te volmaken.

Wij hebben echter begrepen, Sire! dat er eindelijk een tijd moet geboren worden, na welken de gestadige begeerte ter verbetering niet behoorde te worden ingewilligd, daar de vastheid en zekerheid van hetgeen goed bevonden is, verkiësfelijk is boven de ijdele pogingen om zonder ophouden naar volmaaktheid te streven. Wij hebben daarom vastgesteld om de reglementen, door Uwe Majesteit bekrachtigd, voor zoo verre het stemregt, en de zitting in de vergaderingen, dat is de beoefening der politieke regten betreft, na een tijdverloop van tien jaren als een deel der grondwet te doen beschouwen (art. 7).

De verkiezing der leden van de Staten-Generaal is ook bij het nieuwe ontwerp aan de provinciale Staten verbleven: daar deze toch middellijk of onmiddellijk door de natie zelve verkozen worden, zoo zoude het geheel overtollig zijn een ander kies-collegie, ten gemelden einde, op te rigten. Het is bovendien geheel overeenkomstig met den geest der Grondwet, die, zonder aanleiding te geven tot alle de ongelegenheden van eigenlijk gezegde volksvergaderingen, alle de gestelde magten als schakels van eene gemeene keten beschouwd, door van den eenen tot den anderen af te dalen, zelfs eindelijk tot de lagere standen der maatschappij, welke, hoezeer een gering gedeelte in de vervulling der behoeften van den Staat bijdragende, echter belang hebben in de nationale vertegenwoordiging (art. 133, 134).

Ten aanzien van het getal der leden, door elke provincie tot de vergadering der Staten-Generaal te benoemen, heeft eenig verschil van gevoelen plaats gehad. Sommige leden der commissie waren van meening, dat daartoe de bevolking als de eenvoudigste, billijkste en zekerste grond in aanmerking komen moest, en bragten vele redenen en voorbeelden bij tot staving van dit gevoelen; anderen dachten, dat de juistheid van dezen grond, en vooral ook deszelfs toepassing op de vereeniging onzer provincien met klem kon worden tegengesproken, en er wierd wijders aangemerkt dat de buitenlandsche bezittingen, welke de

neordelijke provincien tot moederland hebben, de uitgebreidheid van den handel daaruit geboren, en de millioenen inwoners onder hare regering levende, niet gedoogden den grondslag voor de vertegenwoordiging, enkel in de Europeesche bevolking te zoeken; eindelijk, dat het eenige middel tot vestiging van eene opregte en altoosdurende vereeniging tusschen de twee gedeelten van het Rijk was een geheel gelijke vertegenwoordiging van beiden. Met dit gevoelen heeft zich de meerderheid vereenigd.

Het getal van leden uit elk der noordelijke provincien is hetzelfde gebleven; dat der zuidelijke is op eene billijke wijze, en in evenredigheid zoo van het getal der ingezetenen, als van dat der gedeputeerden, door welke zij reeds waren vertegenwoordigd, geregeld (art. 79).

Dan er is een ander deel der Staten-Generaal, Sire! hetwelk wij meenen dat niet behoort te worden afgewisseld. De vergrooting van den Staat, de rang dien dezelve onder de Volken van Europa bekleedt, de verschillende bestanddeelen, waaruit dezelve is zamengesteld, deszelfs meer ingewikkelde belangen, maakten ons ten pligt met de ondervinding te rade te gaan.

Ten einde dan alle overijling in de raadplegingen te voorkomen, in moeilijke tijden aan de driften heilzame palen te stellen, den Troon te omringen door een bolwerk, waar tegen alle partijen aftluiten, aan de natie eene volkomen zekerheid te waarborgen tegen alle willekeurige uitbreiding van gezag, oordeelden wij het nuttig, Sire! op het voorbeeld van magtige Rijken en bloeiende Gemeenebesten de vertegenwoordiging des volks in twee kamers af te deelen; wij hebben te dezen aanzien echter geene vreemde instellingen nagevolgd, welke met onze zeden niet waren overeen te brengen; wij hebben de gronden en wijziging dezer instelling gezocht in het wezenlijk doel van dezelve.

Aan de afdeeling der Staten-Generaal, daargesteld met oogmerk om driften en dwalingen van het oogenblik tegen te gaan, is niet toegekend het regt om eenige voorstellen te doen — zij behoort enkel lijdelijk te wezen, en bepaalt zich alzoo tot de aanneming of verwerping der voorstellen aan haar gezonden. — Voorzigtigheid en wijsheid zijn de groote vereischten in hare leden — de ontworpen grondwet vordert een ouderdom van 40 jaren.

De grootste waarborg, welken zij aan den Staat kunnen geven, is het groot belang, dat zij zelve bij het algemeen welzijn hebben; — zij worden daarom gekozen uit hen, die door diensten, aan den Staat bewezen, door hunne geboorte, of door hun vermogen tot de aanzienlijkste van den lande behooren. — Niets is er bijna, wat elk mensch krachtdadiger zoekt te handhaven, dan persoonlijke achting en aanzien, en de herinnering en de belooning der diensten door hem bewezen: hartelijk dus moet de verkleefdheid zijn aan het Vaderland, van hen, die het aanzijn, dat hij geniet, verschuldigd is aan eenen naam, dien zijne voorouders door werkelijke diensten aan het vaderland veredeld hebben. De bezitters van een groot vermogen, in vaste goederen gevestigd, aan den Staat verstrekt, of nuttiglijk in den handel aangelegd, zullen buiten twijfel zorgvuldiglijk waken, dat geen bron van algemeenen welvaart worde gestopt of uitgedroogd.

Om hun eene nuttige onafhankelijkheid te bezorgen, hebben wij voorgedragen, dat zij voor hun leven zullen worden aangesteld. Hunne benoeming staat geheel aan den Koning. De geest der monarchie en het belang der natie vorderen dit om strijd; daardoor bekomt de Vorst op de eerste standen der maatschappij eenen invloed, welks nut zich allerwege verspreidt. — Wij hebben ons steeds ten vasten regel uitgekozen, de Grondwet overeen te brengen met den waren aard eener gematigde monarchie (art. 80).

De Koning zendt de voorstellen, welke Hij in den Raad van State heeft doen overwegen, aan de Kamer, welke door de provinciale Staten verkozen is (art. 106); deze onderzoekt dezelve, en brengt ze bij aanneming in de Eerste Kamer, welke op gelijke wijze de zaak onderzoekt (art. 109); deze kamer ontvangt en overweegt mede de voorstellen door de Tweede Kamer aan den Koning gedaan; nimmer stelt zij zelve iets voor (art. 114 en 115).

Zoo zij zulk een voorstel aanneemt, zendt zij het aan den Koning, die hetzelfde aanneemt of verwerpt (art. 116).

Veelal zal deze kamer bij het afslaan van eenig voorstel der andere, aan den Koning besparen de oefening van een heilzaam en hoogstnoodzakelijk regt, maar hetwelk toch door eene te veelvuldige herhaling het onderling vertrouwen zou kunnen dee-

ren, welks behoud zoo nuttig voor de Vorsten, zoo heilzaam voor de Volkeren is. Overigens is de wet steeds het uitvloeisel van het gemeen overleg des Konings en der beide Kamers van de Staten-Generaal (art. 119).

In vele onzer provincien, bijzonder in de noordelijken, hadden de gezamenlijke burgers een niet onbeduidend aandeel in de besturing der zaken, door de wijze zelve, op welke de verschillende regeringscollegien op zichzelve en onderling waren gewijzigd; deze deelneming bevorderde den publieken geest, dien grooten springveer van alle besturen, die eene vertegenwoordiging ten grondslag hebben. 's Lands regering bekomt meer kracht en wordt beter gehoorzaamd, wanneer zij de beweegredenen van hare wetten en bepalingen openlegt, en het doel der opofferingen, welke zij vordert, en der krachten, welke inspanning zij begeert, doet kennen. — Verscheide voorbeelden strekken ten bewijze, welk groot vermogen het Gouvernement verkrijgt, wanneer de gehechtheid des volks aan de bevolen maatregelen voortvloeit uit beredeneerde overtuiging.

Wij hebben gemeend, dat deze belangrijke voordeelen best verkregen en bewaard wierden in het openlijk vergaderen der Tweede Kamer, onder zoodanige bepalingen nogtans als geschikt zijn ter wering van alle misbruik en het tegengaan van eene verkeerde strekking (art. 108).

Om de ware reden van eenig voorstel met kracht te doen ontwikkelen en de heilzame inzigten van het gouvernement naar waarde te doen kennen en beoordeelen, om gelegenheid te geven tot het daarstellen van doelmatige wijzigingen, zoo zullen de hoofden der departementen van algemeen bestuur tot beide de Kamers der Staten-Generaal toegang hebben; de bevoegdheid echter om de vergadering voor te lichten, geeft hun geen regt van stemmen (art. 91).

Er zijn bij de Grondwet eenige bepalingen gemaakt omtrent de wijze van raadplegen, welke in den eersten opslag beter bij een reglement van orde schijnen te kunnen worden geregeld — dan wij hebben aan dezelve een des te grooter gewigt gehecht, naarmate wij overtuigd wierden van het nut van eene gestadige en onderlinge verhouding tusschen de leden der vergadering uit de verschillende oorden van het Rijk te zamen gevloeid, en tevens van het daarstellen eener gemakkelijke wijze om aan allen

de ware gronden en de teederste bedenkingen te doen kennen, welke ter aanneming of verwerping van eenig voorstel leiden kunnen (art. 107).

Het is ter behouding van de volmaaktste eensgezindheid, dat wij de onderscheiden formulieren hebben voorgeschreven, welke in de gestadige wisfeling der Kamers en onderling en met het gouvernement moeten worden gebezigd.

Wij achten het voor onnoodig, Sire! de redenen op te geven, die ons bewogen hebben tot het voorschrijven van de onderscheiden eedsformulieren. Uwe Majesteit heerscht over een volk, dat voor den eed eenen heiligen eerbied voedt, denzelven nimmer ligtvaardig aflegt, maar getrouwelijk nakomt.

De gronden tot opbouw der regterlijke verordeningen in de eerste Grondwet gelegd, waren grootendeels overeenkomstig met de oude Hollandsche instellingen, en weken niet wezenlijk van die der Belgische provincien af. Wij hebben dezelve behouden.

Tot beslissing van burgerlijke zaken, bestaan er regtbanken van eersten aanleg naar het meest gerijf der twistende partijen geplaatst (art. 134). Een hof van hooger beroep spreekt regt over één of meer provincien (art. 182).

Een opperste gerechtshof heeft het toezigt over de handelingen van alle regterlijke kollegien, en is bekleed met zoodanig gezag, als de wet aan hetzelfde nader zal toekennen (art. 180).

De vervolging en de bestraffing der misdaden is in elk regtsgebied toebetrouwd aan regters, die ook in burgerlijke geschillen uitspraak doen, en alzoo matigt deze hunne dubbele betrekking eene te groote helling tot strengheid, welke door eene uitsluitende oefening van het strafregt welligt bij hen zoude kunnen geboren worden.

Een Hoog Militair Gerechtshof uit regtsgeleerden en krijgslieden zamengesteld, is bestemd om de vonnissen der krijgsraden na te gaan, en zelve de regtsmagt door de wet aan hetzelfde toe te kennen, te beoefenen, terwijl zeer belangrijke bedenkingen ons hebben doen besluiten, de kennisneming van alle misdaden, door het krijgsvolk begaan, aan die regtbank op te dragen (art. 186).

Voorts zullen de bepalingen van het burgerlijk en lijfstraffelijk regt, van de regten des koophandels en het beleid en het za-

menstel van het Justitiewezen, voor het geheele Rijk in algemeene wetboeken vervat worden (art. 163).

De onafhankelijkheid der regters is gewaarborgd; zij worden op eenen vasten en wettelijken voet bezoldigd, door den Koning benoemd, en wel de meesten hunner voor hun leven, op voordragt der Provinciale Staten, of van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (art. 126, 182 en 183). Zie daar, Sire! de gronden van een stelsel, hetwelk door Uwe Majesteit overwogen, en door de Staten-Generaal aangenomen, eene nieuwe weldaad voor dit volk wezen zal.

Al wat in de eerste Grondwet betrekkelijk de verdediging van den Staat bepaald was, hebben wij ook hier overgenomen.

Eene vaste en duurzame krijgsmagt zal, als het ware, de voorhoede der natie zijn (art. 204).

Eene militie, wijsfelijk geregeld, zal steeds gereed zijn om ter verdediging van het Vaderland toe te snellen (art. 206 en 212).

De geheele natie eindelijk in schutterijen vereenigd, zal (is het nood) hare vrijheid en onafhankelijkheid tegen eenen vijand weten te verdedigen (art. 213).

Het is ons verder nuttig toegeefchenen eenige bepalingen der onlangs gemaakte wetten op de militie in de Grondwet over te nemen, daar zij aan den Staat de diensten verzekert, welke deze regt heeft te vorderen, en aan de ingezetenen de opvolging van vaste en onwrikbare voorschriften toezegt, en hen alzoo behoedt tegen willekeurige en ondoordachte maatregelen.

Bij het regelen van dezen heiligen pligt, hebben wij ons twee der belangrijkste tijdperken onzer geschiedenis verlevendigd: de *bevrediging van Gend*, welke de ongelukkige scheiding der zeventien provincien vooraf ging, en de *Unie van Utrecht*, dien eersten grondslag van nationale onafhankelijkheid, dien bron van zoo veel roems en voorspoed. Eenmaal zal onze nakomelingschap met eene edele trotschheid terug zien op die gedenkwaardige dagen, toen Hollanders en Belgen, nog niet geheel tot éenen staat vereenigd, maar door onderlinge liefde en achting naauw verbreederd, onder de standaarden uwer dappere zonen, gewedijverd hebben met de geoeffendste krijgsbenden op de oevers van de Sambre en de vlakten van Waterloo; — op die schoone dagen, toen zij waardig om onder het geleide van Nasau's heldenkroost te strijden, de achting Uwer Bondgenooten, den wel-

verdienden roem, en onverwelkbare lauweren verwierven, welke de heilige onderpanden zijn van den moed en ijver, waarmede zij ten allen tijde zullen gereed zijn, om hun Vaderland, hunnen Koning, en eene Grondwet, welke onder zulke gunstige voor- teekenen wordt daargesteld, met hun bloed tegen allen aanval te beschermen. Alzoo zal de onafhankelijkheid eens volks, waardig om vrij te zijn, en aan het hoofd hebbende een geslacht, waarin wijsheid en heldenmoed erfgoederen zijn, door zijne naburen steeds geëerbiedigd worden.

De Vorsten van uw Huis, Sire! zullen zekerlijk met wijze behoedzaamheid gebruik maken van het regt om oorlog te verklaren; dit regt is, in eene welgeregelde monarchie, onaffcheide- lijk van den persoon des Vorsten; wij hebben hetzelfde niet in het minste beperkt. Sire! wij mogen vrijmoediglijk aan Uwe Majesteit verklaren, dat wij in de overdenking en behandeling der regten van de Kroon nooit uit het oog verloren hebben, hoezeer de vrijheid en de regten des volks U ter harte gaan; wij zijn overtuigd, dat de ontworpen Grondwet aan den Vorst al het gezag geeft, hetwelk uit het wezen onzer regeringsvorm voortvloeit, door de uitgestrektheid van het grondgebied geboden, en dat tot eene steeds werkzame en vaste bescherming van aller regten, en aller belangen, vereischt wordt. Wij hebben echter gemeend hier en daar bepalingen te maken, welke wij ons verzekerd houden, dat Uwe Majesteit zelve zal willen gesteld zien voor een Monarch in latere tijden, die het ongeluk had niet geheel met Uwe Majesteit te kunnen vergeleken worden.

De onderlinge betrekkingen en verplichtingen tusschen den Koning en de Natie worden door plegtige eeden versterkt. De inhuldiging des Koning zal vergezeld gaan met al dien luister, aan zulk eene gewigtige gebeurtenis eigen, en overeenkomstig de oude gebruiken, openlijk onder den blooten hemel in tegenwoordigheid van eene groote schaar zijner onderdanen, zal de Koning hulde en verklaring van trouw ontvangen van de geheele Natie, en Hij zal zelve met plegtigen eede zweren de Grondwet te zullen nakomen, het geluk van zijn volk met al zijn vermogen te zullen bevorderen, en alzoo zich te zullen gedragen naar de voorbeelden, door den Stichter onzer nationale onafhankelijkheid, en den eersten onzer Koningen gegeven.

De overdragt der Kroon in Uwer Majesteits aanzienlijk geslacht, zoo als zij bij de eerste Grondwet geregeld was, is bij de tractaten, welke Europa bevredigd hebben, bevestigd. Wij hebben aan de gelegde gronden alleenlijk die nadere ontwikkeling gegeven, welke vereischt schenen, om in alle gevallen twijfelingen en uitleggingen te voorkomen, welke aan de volken dikwijls zoo veel onheil hebben berokkend (art. 14—21).

Verscheidene godsdienstige gezindheden zijn in de Vereenigde Nederlanden zamengekomen, en derwaarts gelokt door de zachtheid der wetten en de bescherming der regering: zij blijft dezelfde (art. 151).

Welligt was er geene andere bepaling noodig geweest, en had men aan Uwe Majesteit geheel kunnen overlaten om naar de inspraak des harten voor de leeraars van den Godsdienst te zorgen. Dan wij meenden, dat de Grondwet voor Uwe opvolgers ten pligt moest maken, Uwe edele gevoelens over te nemen, en dat zij daarenboven de verzekering geven moest, dat nooit eenige gezindheid eene andere in de beoefening van zijnen eerdienst flooren kon, door stellig te verklaren, dat de Staatswet aan allen gelijke bescherming verleent (art. 193—198).

Wij hebben reeds aangemerkt, Sire! dat naar ons inzien eene Staatsregeling, welke alle wettige regten verzekert, welker gronden geheel in de zeden, en in de geaardheid der natie liggen, op eene grootere duurzaamheid hopen mag, dan wanneer zij op louter bespiegelingen gebouwd is; maar de tijd verandert en wijzigt alles, en het is ons toegeschenen, dat er groote nuttigheid was in het behouden van een middel om die veranderingen, niet op een te voren geregeld en bepaald tijdstip, maar in geval van gebiedende noodzakelijkheid te kunnen verkrijgen, zonder gevaar te loopen, tot alle verkeerde nieuwigheden te vervallen (art. 229—233).

De Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden, had aan de commissie, die dezelve ontworpen had, opgedragen de bevoegdheid, om derzelve bepalingen, in geval van twijfeling, gedurende de drie eerste jaren na derzelve invoering, uit te leggen: wij hebben gedacht dat de wet, die het gemeen overleg van den Koning en de Staten - Generaal uitdrukt, de meeste bevoegdheid tot zulk eene uitlegging had, daar dezelve in waarheid niets is, dan eene juiste toepassing van de Grondwet zelve.

Ten einde met behoedzaamheid en zonder schokken de veranderingen daar te stellen, welke de nieuwe Grondwet noodig maakt, heeft zij bij eenige afzonderlijke artikelen aan Uwe Majesteit opgedragen, om geleidelijk alle de onderscheiden bepalingen in werking te brengen, welke zij inhoudt, en om voor de eerste reis de leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, en alle andere magistraatspersonen en ambtenaren aan te stellen, al ware hunne benoeming voor het vervolg op eene andere wijze geregeld (art. add. 1).

Volgens die artikelen blijven ook in volle kracht de wetten, welke de onderscheiden gedeelten van het Rijk besturen, tot op het oogenblik dat zij met den wenschelijken spoed, maar tevens zonder overhaasting, door andere rijpelijk doordachte wetten zullen zijn vervangen, en aldus heeft de Grondwet zich de beste steun, de magtigste hulp verschaft, welke zij erlangen kan, dat is Uwe wijsheid, en Uw onbegrensde liefde voor het volk (art. add. 2).

Mogt, Sire! deze Grondwet door Uwe doorzigt gelouterd, door den tijd verbeterd, tot de welvaart van het Rijk medewerken, het geluk der Natie vermeerderen, en de onderlinge liefde en genegenheid van Vorst en Onderdanen aankweken, welke zoo vruchtbaar tot waar heil, alleenlijk het voorregt is van eenen goeden Vorst en onder Uw bestuur en dat van Uw Huis ons de heerlijkste toekomst oplevert.

's Gravenhage, den 13 Julij 1815.

GYSBERT KAREL VAN HOGENDORP.

W. VAN TUYLL VAN SEROOSKERKE VAN ZUYLEN.

Le Baron d'ANETHAN.

Par procuration de Mr. RAEPSAET,

B. J. HOLVOET.

J. H. MOLLERUS.

H. W. VAN AYLVA.

GENDEBIEN.

A. J. C. LAMPSINS.

WILH. QUEYSSSEN.

Le Comte DE THIENNE LOMBIZE.

Le Comte DE MÉAN.

O. LE CLERQ.

THÉOD. DOTRENGE.

Le Comte DE MÉRODE WESTERLOO.

B. J. HOLVOET.

J. v. D. DUSSEN.

CORNELIS THEODORUS ELOUT.

F. DU BOIS.

J. E. N. VAN LYNDEN.

C. F. VAN MAANEN.

E. J. ALBERDA.

F. VAN DER DUYN VAN MAASDAM.

DE CONINCK.

Le Comte d'ARSHOT.

J. D. MEYER, Secretaris.

GRONDWET

VOOR HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN HET RIJK EN DESZELFS INWONERS.

Art. I. **H**et koninkrijk der Nederlanden (1) (zoo als hetzelfde omschreven is bij het tractaat tusschen de Mogendheden van Europa, op het Congres van Weenen vergaderd, gefloten en geteekend op den 9den Julij 1815), bestaat uit de volgende provincien (2).

Braband, (Noord-)

Braband, (Zuid-)

(1) Wij verwachten binnen kort van de commissie, welke door Z. M. belast is met de statistieke werkzaamheden van dit Rijk, eene opgave der bevolking van het koninkrijk der Nederlanden, gedurende den jare 1815, tot en met 1824, enz., vervat in een en dertig tabellen, welke op dit oogenblik ter algemeene 'slands drukkerij worden in gereedheid gebragt; zullende deze opgave vergezeld zijn van eene niet officiële toelichtende memorie, onder den titel van: *Ontwikkeling der een en dertig tabellen*, uitgegeven door de Commissie van statistiek, enz., vervaardigd door den heer ED. SMITS, secretaris dier commissie.

(2) De rang der provincien is bepaald, zoo als die vóór hare scheiding bestond ten tijde van KAREL V., zie *Rapport der Commissie tot herz. der Grondwet*, bladz. 77, hiervoren gemeld.

De algemeene verdeeling van het Rijk bestaat in noordelijke en zuidelijke provincien. Onder de eerstgemelde behooren die landen, welke bevoeren de VII. Vereenigde Gewesten genaamd wierden; onder de laatstgemelde die, welke als de Oostenrijksche provincien bekend waren: *Oostenrijksch Braband, Vlaanderen en Henegouwen*. Wijders zijn sommige provincien weder verdeeld in districten; de provincie Gelderland in hoofdamtben; Holland in Noord- en Zuidholland; Antwerpen, Utrecht, Vriesland, Overijsel, Groningen en Drenthe in arrondisfementen. Zie *Staatsalmanak van het jaar 1827*.

Limburg,
 Gelderland,
 Luik,
 Vlaanderen, (Oost-)
 Vlaanderen, (West-)
 Henegouwen,
 Holland,
 Zeeland,
 Namen,
 Antwerpen,
 Utrecht,
 Vriesland,
 Overijsfel,
 Groningen, en
 Drenthe.

Het Groothertogdom van Luxemburg, in de grenzen bij het gemelde tractaat bepaald, onder dezelfde Souvereiniteit als het Koningrijk der Nederlanden geplaatst zijnde, zal dezelfde Grondwet hebben, behoudens deszelfs betrekkingen tot het Duitsch Verbond (1).

Art. 2. De provincien van Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijsfel, Groningen en Drenthe, behouden hare tegenwoordige grenzen.

Noordbraband bestaat uit de provincie, die tegenwoordig den naam van Braband draagt, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk tot het departement der Benedenmaas heeft behoord.

De provincie van Zuidbraband (departement van de Dyle), van Oostvlaanderen (departement van de Schelde), van Westvlaanderen (departement van de Lys), van Henegouwen (depar-

---

(1) Van onze overzeesche bezittingen wordt geen gewag gemaakt. Intusfchen, hoezeer dan ook niet uitdrukkelijk opgegeven, moeten zij stilzwijgend verstaan worden tot het Rijk te behooren; want, daar de noordelijke provincien, welke ze tot moederland hebben, met al de uitgestrektheid van derzelver gebied, zoo wel in Europa als buiten Europa gelegen, een gedeelte van het Rijk uitmaken, moeten die bezittingen, tot dat gebied behoorende, verondersteld worden, daaronder begrepen te zijn. Als men toch het geheel opgeeft, verstaat men daaronder al de deelen, welke dat geheel uitmaken. Zij hebben dan ook ten grondslag mogen verstreken voor de vertegenwoordiging. Zie *bovengenoemd Rapport*, bladz. 81, en art. 8 van de Grondwet.

rement van Jemmapes), en van Antwerpen (departement der beide Nethen), behouden de grenzen van die departementen.

De provincie van Limburg is zamengefeld uit het geheele departement van de Benedenmaas, en die gedeelten van het departement van de Roer, die volgens het tractaat van Weenen tot het Rijk behooren.

De provincie van Luik bevat het departement der Ourthe, met uitzondering van dat gedeelte, hetwelk bij hetzelfde tractaat daarvan afgescheiden is.

De provincie van Namen bestaat uit dat gedeelte van het departement der Sambre en Maas, dat niet tot het Groothertogdom van Luxemburg behoort.

De grenzen van het Groothertogdom Luxemburg, zijn bij het gemelde tractaat bepaald.

Art. 3. De meer juiste bepalingen, welke nader omtrent de grenscheidingen der provincien onderling mogten noodig en dienftig worden geoordeeld, zullen bij eene wet worden geregeld, met inachtneming, zoo wel van de belangen der ingezetenen als van het gerief der algemeene administratie (1).

---

(1) Wij laten hier volgen onderscheidene wetten, waarbij deze onderlinge grenscheiding geregeld wordt, daarbij, zoo veel mogelijk, de rangschikking der provincien, bij art. 1 vastgesteld, in acht nemende: wegens de provincien

Noordbrabant en Limburg, bij de wet van den 20sten December 1823, Staatsblad no. 54.

Noordbrabant en Antwerpen, op het punt, alwaar de gemeenten van *Goirle* en *Poppel* in aanraking zijn. Wet van den 3den Januarij 1824, Staatsblad no. 2. Nopens dezelfde provincien op het punt alwaar de gemeenten *Grootzundert* en *Westwezel* en van *Calmpthout* in aanraking zijn. Wet van den 18den December 1824, Staatsblad n°. 66 en 67. — En op het punt alwaar de gemeenten *Hoogmierden* en *Arendonck* in aanraking zijn. Wet van den 23sten December 1826, Staatsblad n°. 63. Op het punt, alwaar de gemeenten *Huybergen* en *Calmpthout* in aanraking zijn. Wet van den 22sten December 1825, Staatsblad n°. 81.

Limburg en Luik, op het punt van aanraking der gemeenten *Fresin* en *Rofoux*. Wet van den 18den Maart 1826, Staatsblad n°. 10.

Gelderland en Utrecht, op het punt van aanraking der gemeenten van *van Hoogland* en *Hoeyelaken*. Wet van den 18den December 1824, Staatsblad n°. 68.

Luik en Namen, eenige verandering gemaakt in de grenscheiding, bij de wet van den 20sten December 1823, Staatsblad n°. 55.

Art. 4. Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hetzij ingezetenen of vreemdelingen, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

Art. 5. De oefening der burgerlijke regten wordt bij de wet bepaald.

Art. 6. De oefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, zoo wel als de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, wordt bij de provinciale en plaatselijke reglementen geregeld (1).

Art. 7. De beschikkingen dezer reglementen, het regt en de bevoegdheid in het vorig artikel gemeld betreffende, zoo als dezelve op het einde van het tiende jaar na de afkondiging dezer Grondwet in werking zijn, zullen beschouwd worden een deel van deze Grondwet uit te maken.

Art. 8. Tot leden der Staten-Generaal, hoofden of leden van de departementen van algemeen bestuur, leden van den Raad van State, Commisfarissen des Konings in de provincien, en leden van den Hoogen Raad, kunnen alleenlijk benoemd wor-

Wegens Oostvlaanderen en Antwerpen. Wet van den 11. Januarij 1819, *Staatsblad* n°. 4.

Tusschen de provincien *Holland* (noordelijk gedeelte) en *Utrecht*, eene rectificatie der grenscheiding, bij de Wet van den 19den Mei 1819, *Staatsblad* n°. 30.

Omtrent de grenscheiding tusschen de provincien *Holland* (zuidelijk gedeelte) en *Utrecht*, bij de Wet van den 27sten April 1820, *Staatsblad* n°. 13; en der provincien *Holland* (zuidelijk gedeelte) en *Gelderland*, bij de Wet van den 27sten April 1820, *Staatsblad* n°. 12; eene rectificatie der grenscheiding tusschen de provincien *Antwerpen* en *Zuidbrabant*, in de Wet van den 11den Januarij 1819, *Staatsblad* n°. 3, en van den 12den Julij 1821, *Staatsblad* n°. 8; en, betrekkelijk de provincien *Groningen* en *Drenthe*. Wet van den 5den December 1817, *Staatsblad* n°. 32, en van den 21sten December 1822, *Staatsblad* n°. 55.

Bij besluit van den 13den April 1823, *Staatsblad* n°. 16, zijn, met alteratie van het besluit van den 30sten December 1822, *Staatsblad* n°. 60, behoudens art. 5, 6 en 7 van dit laatstgenoemde besluit, eenige gemeenten van het kanton *Geldernaken* toegevoegd aan het kanton *Thienen*. — Bij besluit van den 4den December 1824, *Staatsblad* n°. 62, zijn eenige gemeenten van het arrondissement *Tiel* bij het arrondissement *Nymegen* gevoegd.

(1) In de reglementen op het bestuur in de steden en ten platten lande, vindt men die bepalingen gemaakt; — meer zal men er over vinden in het vervolg onder de rubriek *Stedelijke en Plaatselijke Besturen*.

den Nederlandsche ingezetenen, geboren binnen het Rijk of deszelfs buitenlandsche bezittingen, uit ouders aldaar gevestigd.

Die uit zoodanige ouders, ter oorzaak van 's Lands dienst afwezend, of anderzins op reis zijnde, buiten het Rijk geboren zijn, worden met de vorige gelijk gesteld.

Art. 9. Tot alle andere bedieningen zijn alle de ingezetenen, zonder onderscheid, benoembaar, welke geboren Nederlanders zijn, of hetzij door wetduiding, hetzij door naturalisatie, daar voor gehouden worden.

Art. 10. Gedurende een jaar na de invoering dezer Grondwet, staat het den Koning vrij, aan personen buiten 's Lands geboren, doch binnen het Rijk gevestigd, het volle régt van inboorlingchap en de verkiesbaarheid tot alle ambten, zonder onderscheid, te vergunnen.

Art. 11. Ieder is, zonder onderscheid van rang en geboorte, tot alle ambten en bedieningen benoembaar, behoudens hetgene betrekkelijk de zamenstelling der provinciale Staten, bij de reglementen ingevolge het IV. Hoofdstuk is bepaald.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN DEN KONING.

I. AFDEELING.

Van de Troonopvolging (1).

Art. 12. De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, om door Hem en zijne wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.

Art. 13. De wettige nakomelingen van den regerenden Koning zijn de kinderen, reeds geboren, of die nog mogten gebo-

(1) De geest van deze afdeeling is, de bevestiging van het Monarchie beginfel, door middel van het erfregt. Het regt van opvolging is erfelijk gemaakt niet alleen in de mannelijke, maar ook in de vrouwelijke linie; HOOGENDORP, *Bijdragen tot de Huishoudkunde van Staat*, VIII. Deel, bl. 226.

ren worden, uit Zijn tegenwoordig huwelijk, met Hare Majesteit FREDERIKA LOUISA WILHELMINA, Prinses van Pruisfen; en voorts in het algemeen alle afstammelingen, welke geboren zullen worden uit een huwelijk door den Koning, met gemeen overleg der Staten-Generaal aangegaan, of toegestemd (1).

Art. 14. De Kroon gaat over bij regt van eerstgeboorte, des dat de oudste Zoon van den Koning, of wel het mannelijk oir van den oudsten Zoon, bij representatie opvolgt.

Art. 15. Bij ontstentenis van mannelijk oir uit den oudsten Zoon gesproten, gaat de Kroon over aan diens Broeders of hun mannelijk oir, insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.

Art. 16. Bij geheele ontstentenis van mannelijk oir uit het Huis van Oranje-Nassau, gaat de Kroon over op de Dochters van den Koning, bij regt van eerstgeboorte.

Art. 17. Ook Dochters van den Koning ontbrekende, brengt de oudste Dochter van de oudste nedergaande mannelijke lijn uit den laatsten Koning, de Koninklijke waardigheid in haar huis over, en wordt bij vooroverlijden door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 18. Zoo er geene mannelijke nedergaande lijn uit den laatsten Koning bestaat, erft de oudste nedergaande vrouwelijke lijn, des dat de mannelijke tak vóór de vrouwelijke tak, en de oudste vóór de jongere, en in iedere tak mannen vóór vrouwen, en ouder vóór jonger den voorrang hebben.

Art. 19. Wanneer de Koning zonder nakomelingschap sterft, en er geen mannelijke oir uit het Huis van Oranje-Nassau overig is, volgt hem zijne naaste bloedverwante, mis van den Koninklijken Huize zijnde, op, en wordt mede bij vooroverlijden, door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 20. Wanneer eene vrouw de Kroon in een ander Huis heeft overgebracht, treedt dit Huis in alle de regten van het

---

(1) Ter voldoening aan dat artikel der Grondwet, is op den 14den December 1815 toestemming verleend tot de Echtverbintenis van Z. K. H. den Prins van Oranje, met H. K. H. Mevrouw de Grootvorstin ANNA PAUWLOWNA, zuster van Z. M. den Keizer aller Rusfen, geplaatst in het Staatsblad van 1824, n°. 60. Ingelijks tot de Echtverbintenis van Prins WILLEM FREDERIK KAREL der Nederlanden, met Mevrouw de Prinses LOUISA AUGUSTA WILHELMINA AMELIA, dochter van Z. M. den Koning van Pruisfen, verleend op den 1sten November 1824. Staatsblad n°. 61.

oorspronkelijk stambuis en de vorige artikelen zijn op hetzelfde toepasfelijk, met dat gevolg, dat haar mannelijk oir vóór alle vrouwen of vrouwelijke afstammelingen erft, en geene andere lijn geroepen wordt, zoo lang iemand van hare nakomelingen in leven is.

Art. 21. Eene Prinfes', buiten toestemming der Staten-Generaal, een huwelijk hebbende aangegaan, heeft geen regt tot de Kroon.

Eene Koningin, buiten die toestemming een huwelijk aangaande, doet afstand van de Kroon.

Art. 22. Bij ontftentenis van nakomelingschap uit den tegenwoordigen Koning WILLEM FREDERIK *van Oranje-Nasfau*, gaat de Kroon over aan deszelfs Zuster, Prinfes FREDERIKA LOUISA WILHELMINA *van Oranje*, Douarière van wijlen CAREL GEORGE AUGUST, Erfprins van Brunswijk-Lunenburg, of hare wettige nakomelingen, uit zoodanig nader huwelijk, als door dezelve, overeenkomstig art. 13 mogt worden aangegaan.

Art. 23. Indien ook de wettige nakomelingschap van deze Vorstin ontbreekt, gaat het erfregt over op het wettig mannelijk oir van Prinfes CAROLINA *van Oranje*, Zuster van wijlen Prins WILLEM V., en Gemalin van wijlen den Prins van Nasfau-Weilburg, insgelijks bij regt van eerstgeboorte en representatie.

Art. 24. Wanneer bijzondere omftandigheden eenige verandering in de opvolging van den Troon mogten noodzakelijk maken, is de Koning bevoegd, daaromtrent eene voordragt te doen aan de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting van de beide Kamers. In dat geval wordt de Tweede Kamer opgeroepen in dubbele getale.

Art. 25. Ingeval er geen bevoegde Troonopvolger volgens deze Grondwet mogt bestaan, draagt de Koning aan de Staten-Generaal, vergaderd en zamengefteld in voege als bij het vorig artikel is aangewezen, eenen Opvolger voor.

Art. 26. De Staten-Generaal deze voordragt hebbende goedgekeurd, brengt de Koning dien Opvolger ter kennis van den volke, op de wijze waarop de wetten worden afgekondigd, en doet denzelven plegtiglijk uitroepen.

Art. 27. Indien zulk een Opvolger niet mogt benoemd zijn vóór het overlijden van den Koning, zullen de Staten-Generaal, vergaderd en zamengefteld als bij art. 24, eenen Opvolger benoemen en plegtiglijk uitroepen.

Art. 28. In de gevallen, bij art. 22, 23, 24, 25 en 27 omschreven, wordt de Troonopvolging geregeld naar de bepalingen van art. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 en 20.

Art. 29. De Koning der Nederlanden kan geene vreemde Kroon dragen.

In geen geval kan de zetel van de regering buiten het Rijk worden verplaatst.

II. A F D E E L I N G.

Van het inkomen der Kroon.

Art. 30. De Koning geniet uit 's Lands kas, een jaarlijksch inkomen van f 2,400,000.

Art. 31. Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen Koning WILLEM FREDERIK *van Oranje-Nassau*, des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het gemelde jaarlijksch inkomen, in vollen eigendom als patrimonieel goed zullen worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen (1).

---

(1) De woorden van dit artikel: *in vollen eigendom als patrimonieel goed* kunnen niet verstaan worden van eenigen bezwaarden of onvolledigen eigendom, of fidei-commis, of van goederen van den Kroon; de domeinen aan den Koning, volgens het art. der Grondwet over te geven, moeten Hoogst-deszelfs volkomen, vrij en ontegenzeggelijk eigendom worden, waarover Hij alleen naar goedvinden kan beschikken. Z. M. heeft in het jaar 1822 van het regt, dat dit 31ste art. der Grondwet van Zijne verkiezing heeft doen afhangen, verkozen gebruik te maken, en gewild, dat Zijn jaarlijksch inkomen van 24 tonnen gouds, op 19 tonnen gouds zoude worden gebragt, maar dat aan Hem in vollen eigendom als patrimonieel goed tevens zouden worden overgegeven zoo veel domeinen als een som van 5 tonnen gouds opbrengen. En is dienvolgens bij de Wet van den 26sten Augustus 1822, *Staatsblad n°. 40*, aan den Koning in vollen eigendom overgegeven de daarbij vermelde en in het breede omschreven domeinen. In de aanspraak van Z. Exc. den Minister van Justitie, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betreffende deze Wet, gehouden, komen belangrijke inlichtingen voor wegens dit artikel der Grondwet, wordende tevens daarbij aangemerkt dat op de vraag: hoe het met den Opvolger van den Troon zoude gaan? of deze het regt zal hebben op een jaarlijksch inkomen van 24 tonnen gouds, aan den Koning bij art. 30 der Grondwet toegelegd; of slechts 19 tonnen gouds kunnen genieten? noch door Z. M. eene verklaring kon worden uitgebragt; noch de tegenwoordige Staten-Generaal bevoegd waren om op dezelve iets te beslissen, maar dat het voor latere tijden bewaard moest

Art. 32. Den Koning worden tot deszelfs gebruik zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan *f* 100,000 jaarlijksch, ten laste van den lande kunnen worden gebragt.

Art. 33. De Koning, mitsgaders de Prinzen en Prinsessen van zijn Huis, zijn vrij van alle personele lasten en beschreven middelen, met uitzondering van de verponding. De gebouwen tot hunne woning of gebruik bestemd, zijn van de verponding ontheven.

Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.

Art. 34. De Koning rigt zijn huis naar eigen goedvinden in.

Art. 35. Eene Koningin, weduwe, geniet gedurende haren weduwenstaat, uit 's Lands kas, een jaarlijksch inkomen van *f* 150,000.

Art. 36. De oudste van des Konings Zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon, is des Konings eerste onderdaan, en voert den titel van Prins van Oranje.

Art. 37. De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas, een jaarlijksch inkomen van *f* 100,000, te rekenen van den tijd dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op *f* 200,000 na het voltrekken van een huwelijk, overeenkomstig art. 13 dezer Grondwet.

III. AFDEELING.

Van de Voogdij des Konings.

Art. 38. De Koning is meerderjarig als zijn achttiende jaar vervuld is.

Art. 39. Ingevalle van minderjarigheid staat de Koning onder de voogdij van eenige leden van het Koninklijk Huis, en eenige aanzienlijke inboorlingen van het Rijk.

---

blijven om de onzekerheid, welke daaromtrent heden aanwezig kon zijn, te doen ophouden. Deze aanspraak is overgenomen in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, IX. Deel, 1ste Stuk, 1822, bladz. 511; ook het verslag der centrale afdeling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betreffende gemelde wet, bladz. 515.

Art. 40. Deze voogdij wordt vooraf beraamd door den regerenden Koning en de Staten-Generaal, in eene vereenigde zitting der beide Kamers.

Art. 41. Indien de schikking, betreffende de voogdij, niet mogt gemaakt zijn vóór het overlijden van den regerenden Koning, wordt daarin door de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers voorzien, met overleg, zoo veel mogelijk, van eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning.

Art. 42. Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elk der voogden in eene vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal, in handen van den President af den volgenden eed:

„Ik zweer trouw aan den Koning, en dat ik wijders
 „alle de pligten, welke de voogdij mij oplegt, heilig-
 „lijk zal vervullen, en mij bijzonderlijk zal toeleggen,
 „om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde
 „voor zijn volk in te boezemen.”

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig.”

IV. AFDEELING.

Van het Regentschap (1).

Art. 43. Gedurende de minderjarigheid van den Koning, wordt het Koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent.

Deze Regent wordt door den regerenden Koning en de Staten-Generaal in eene vereenigde zitting der beide Kamers te voren benoemd.

Op gelijke wijze kan worden vastgesteld de opvolging in het Regentschap, tot des Konings meerderjarigheid toe.

Art. 44. Wanneer bij het leven van den overleden Koning geene schikking omtrent het Regentschap is gemaakt, wordt daarin door de Staten-Generaal, volgens de bepalingen in art. 24 vergaderd en zamengesteld, voorzien.

---

(1) De grondslag van deze afdeeling in het algemeen is: dat de Regent het Koninklijk gezag waarneemt, en derhalve zijne verplichting dezelfde is, als die van den Koning, gedurende den tijd, dat hij het bestuur voert.

Ingevalle de opvolging in het Regentschap niet is geregeld, kan dezelve door den Regent en de Staten-Generaal als voren gezamenlijk worden beraamd.

Art. 45. De Regent legt in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal in handen van den voorzitter den navolgenden eed af:

„ Ik zweer trouw aan den Koning, dat ik voorts in de
 „ waarneming van het Koninklijk gezag, zoo lange de
 „ Koning minderjarig is (zoo lange de Koning buiten
 „ staat blijft de regering waar te nemen) de Grondwet
 „ van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven,
 „ en dat ik daarvan bij geene gelegenheid, of onder
 „ geen voorwendfel hoegenaamd, zal afwijken of ge-
 „ doogen dat daarvan afgeweken worde.

„ Ik zweer wijders, dat ik de onafhankelijkheid van
 „ het Rijk, en de algeheele uitgestrektheid van deszelfs
 „ grondgebied, met al mijn vermogen zal verdedigen en
 „ bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid
 „ en de regten van alle des Konings onderdanen, en van
 „ een ieder derzelve zal beschermen, en tot instandhou-
 „ ding en bevordering van den algemeenen en bijzonderen
 „ welvaart, alle middelen aanwenden, welke de wetten
 „ ter mijner beschikking stellen, gelijk een goed en ge-
 „ trouw Regent schuldig is en behoort te doen.”

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Art. 46. Het Koninklijk gezag wordt mede waargenomen door een' Regent, ingevalle de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer aan den Raad van State, zamengesteld uit de leden daarin gewone zitting hebbende, en de hoofden der ministeriële departementen, na een naauwkeurig onderzoek gebleken is, dat zulk een geval bestaat, roept dezelve de Staten-Generaal, en wel de Tweede Kamer in dubbelen getale bijeen, tén einde daarin gedurende het bestaande beletfel te voorzien.

De leden der Staten-Generaal die zich op den een en twintigsten dag na deze oproeping ter plaatse bevinden, waar de zetel van het Gouvernement gevestigd is, openen de vergadering.

Art. 47. Indien er eenig toezigt op den perfoon des Konings, die zich in de omstandigheden, bij het vorig artikel bedoeld, bevindt, noodig is, wordt daarin voorzien, naar de beginselen omtrent de voogdij van eenen minderjarigen Koning, bij art. 39 en 41 bepaald.

Art. 48. Wanneer de Prins van Oranje in dat geval zijn achttiende jaar vervuld heeft, is hij van regtswege Regent.

Art. 49. Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld, gelijk mede in de gevallen bij art. 27 en 44 voorzien, wordt het koninklijk gezag uitgeoefend door den Raad van State, zamengesteld op dezelfde wijze als bij art. 46, tot dat daaromtrent door de Staten-Generaal is voorzien.

De leden van dien Raad leggen in handen van den Voorzitter, en deze in tegenwoordigheid der Vergadering af den navolgenden eed:

„ Ik zweer, dat ik als lid (voorzitter) van den Raad
 „ van State, de Grondwet van het Rijk zal helpen on-
 „ derhouden en handhaven, in de waarneming van het
 „ Koninklijk gezag, tot dat daarin door de Staten-Generaal zal zijn voorzien.”

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!

Art. 50. Bij de benoeming van den Regent wordt tevens bepaald de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen, voor de kosten van het Regentschap. Deze bepaling kan gedurende het Regentschap niet worden veranderd.

Art. 51. Indien de Koning aan de Staten-Generaal geen Troonopvolger heeft voorgedragen (art. 25); indien gezamenlijk met dezelve geene voogdij over den minderjarigen Koning is beraamd (art. 40); indien er geen Regent is benoemd (art. 43), verklaren de Staten-Generaal plegtiglijk welk geval bestaat, en voorzien daarin vervolgens op de gronden hiervoren gelegd bij art. 27, 41 en 44.

V. AFDEELING.

Van de inhuldiging des Konings (1).

Art. 52. De Koning wordt bij het aanvaarden der regering plechtiglijk beëdigd en ingehuldigd, in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal, welke te dien einde onder den blooten Hemel gehouden wordt; in tijden van vrede heeft deze plechtigheid plaats beurtelings te Amsterdam en in eene der steden van de zuidelijke provincien, ter keuze des Konings.

Art. 53. In deze openbare vergadering wordt aan den Koning de geheele Grondwet voorgelezen, en daarna door denzelfden de volgende eed afgelegd:

„ Ik zweer aan het Nederlandsche Volk, dat ik de
 „ Grondwet des Rijks steeds zal onderhouden en hand-
 „ haven, en dat ik daarvan bij geene gelegenheid en on-
 „ der geen voorwendfel hoegenaamd, zal afwijken, of
 „ gedogen dat daarvan afgeweken worde.”

„ Ik zweer wijders dat ik de onafhankelijkheid van
 „ het Rijk en de algeheele uitgestrektheid van deszelfs
 „ grondgebied met al mijn vermogen zal verdedigen en
 „ bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid
 „ en de regten van alle mijne onderdanen en van ieder
 „ derzelfden zal beschermen en beveiligen, en tot instand-
 „ houding en bevordering van den algemeenen en bijzon-
 „ deren welvaart, alle middelen zal aanwenden, welke de
 „ wetten ter mijner beschikking stellen, zoo als een goed
 „ Koning schuldig is en behoort te doen.”

„ Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.”

---

(1) Zie ons hiervoren opgegeven *Beknopt geschiedkundig verslag*. Na ons inzien bevat deze afdeeling de plechtige en wettige bekrachting en sluiting van het maatschappelijk verdrag tusschen Vorst en Volk. De natie verbindt zich, om den Koning en de Koninklijke waardigheid te handhaven; de Koning neemt op zich de verpligting, om te regeren volgens de Grondwet.

Art. 54. Na het afleggen van den voormelden eed, wordt de Koning in dezelfde openbare vergadering ingehuldigd bij de Staten Generaal, welker Voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden hoofd voor hoofd beëdigd wordt:

„ Wij zweren in den naam van het Volk der Nederlanden, dat wij, krachtens de Grondwet van dezen Staat, U als Koning hulden en ontvangen; dat wij de regten Uwer Kroon zullen bewaren en onderhouden, U getrouw en gedienschtig zullen zijn in de bescherming van Uwen perfoon en van Uwe Koninklijke waardigheid, wij zweren voorts alles te zullen doen, wat goede en getrouwe Staten - Generaal schuldig zijn en behooren te doen.”

„ *Zoo waarlijk helpe ons God Almagtig!*”

Art. 55. Na dat deze beëdiging en inhuldiging door den Koning zijn gebragt ter kennisse van de Staten der provincien, brengen deze aan Hem hunne hulde toe, in maniere als volgt:

„ Wij zweren dat wij U, den wettigen Koning der Nederlanden, steeds gehouw en getrouw zullen zijn, in de bescherming van Uwen perfoon, en van Uwe Koninklijke waardigheid; dat wij achtervolgens de verpligting ons bij de Grondwet opgelegd, de bevelen door U, of van Uwentwege aan ons gegeven, zullen gehoorzamen: voorts alle Uwe dienaren en raden in de nakoming van dezelve zullen helpen en bijstaan, en wijders alles zullen doen wat getrouwe onderdanen schuldig zijn en behooren te doen.”

„ *Zoo waarlijk helpe ons God Almagtig!*”

De Staten der provincien brengen deze schriftelijke verklaringen aan den Koning over, door eene plegtige bezending van eenige Leden uit hun midden (1).

---

(1) Deze, als het ware, meer bijzondere inhuldiging, schijnt, oppervlakkig beschouwd, overbodig; doch als men in aanmerking neemt, dat de Staten der provincien de ingezetenen van hunne provincien vertegenwoordigen, met opzigt tot derzelver provinciale en plaatselijke belangen, is het niet overtollig, dat aan hen bij de Grondwet is opgelegd de verpligting, om ook nog afzonderlijk aan den Koning hunne hulde toe te brengen.

VI. AFDEELING.

Van de magt des Konings (1).

Art. 56. De Koning heeft het bestuur der buitenlandsche betrekkingen. Hij benoemt en herroept de Gezanten en Confuls.

Art. 57. De Koning verklaart oorlog en maakt vrede; Hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten - Generaal, met bijvoeging van alle de openingen, welke Hij met het belang en de zekerheid van het Rijk bestaanbaar oordeelt.

Art. 58. Insgelijks wordt aan den Koning opgedragen het regt om alle andere verbonden en verdragen te doen sluiten en te bekrachtigen.

Hij geeft daarvan kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van het Rijk zulks toelaten.

Ingevalle de verbonden en verdragen, in tijd van vrede gesloten, mogten inhouden eenige afstand of ruiling van een gedeelte van het grondgebied des Rijks of van deszelfs bezittingen in andere wereldeelen, worden dezelve door den Koning niet bekrachtigd, dan na dat de Staten-Generaal op dezelve hunne goedkeuring hebben gegeven.

Art. 59. De Koning heeft het oppergezag over de vloten en legers. De Militaire-officiëren worden door Hem benoemd en ontslagen, of, daartoe termen zijnde, op pensioen gesteld.

Art. 60. De Koning heeft bij uitsluiting het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van het Rijk in andere wereldeelen.

Art. 61. De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene

---

(1) Na ons inzien bevat deze afdeeling eerstelijk al hetgeen aan den Vorst dat gezag geeft, hetwelk uit het wezen van onzen regeringsvorm voortvloeit, en Hem met al die magt bekleedt, welke geschikt is, om zijne Hooge waardigheid allerwege te doen eerbiedigen; en voorts al hetgeen men gemeenlijk begrijpt onder de uitvoerende magt, welke in den uitgestreften zin aan den Koning wordt opgedragen; terwijl de Wetgevende magt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal wordt uitgeoefend; stellig en bepaaldelijk wordt dit bij art. 105 uitgedrukt: „de Wetgevende magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend.”

geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle kollegien en ambtenaren die uit 's Lands kas betaald worden, en brengt dezelve op de begrooting der staatsbehoeften.

De bezoldiging der ambtenaren van de regterlijke magt wordt door de wet geregeld.

Art. 62. De Koning heeft het regt van de munt. Hij vermag zijne beeltenis op de muntspecien te doen stellen.

Art. 63. De Koning verheft in den adelftand: al wie door den Koning in den adelftand verheven wordt, brengt de brieven van adeldom ter kennis van de Statea zijner provincie, en deelt aanstonds in alle de voorregten daaraan verbonden, bijzonderlijk in de bevoegdheid, om beschreven te worden in de ridderschap, mits voldoende aan de vereischten voor dezelve bepaald.

Art. 64. Ridderorden worden door eene wet, op het voorstel des Konings, ingesteld (1).

Art. 65. Vreemde orden, waaraan geene verpligtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning en met zijne toestemming door de Prinzen van zijn Huis.

In geen geval mogen de overige onderdanen des Konings vreemde orden aannemen, zonder deszelfs bijzonder verlof (2).

Art. 66. Insgelijks wordt tot het aannemen van vreemde titels, waardigheden en charges, het bijzonder verlof van den Koning vereischt.

Het is in het vervolg geen Nederlander geoorloofd, vreemden adeldom aan te nemen.

Art. 67. De Koning heeft het regt van gratie, na ingenomen advijs van den Hoogen Raad der Nederlanden (3).

Art. 68. Behalve de gevallen waarin het regt van dispensatie aan den Koning bij de wet zelve wordt toegekend, verleent

(1) De Wet, houdende de instelling der Militaire Willemsorde, en van de Orde van den Nederlandfchen Leeuw zullen wij, na het plaatfen der Grondwet, opnemen.

(2) Door den Kanselier van de Militaire Willemsorde is eene bekendmaking betrekkelijk het vragen van zoodanig verlof gedaan op den 22sten Maart 1817, geplaatst in het *Bijvoegfel op het Staatsblad*, IV. Deel, I. Stuk, bladz. 286.

(3) Eene Commissie, bestaande uit de Presidenten der Kamers, en uit den Procureur - Generaal bij elk Geregts-hof, is tot nu toe belast geweest met het onderzoek der verzoeken om *gratie*, en dient op dezelve van haar advijs. *Staatsalmanak van het jaar 1827*, bladz. 90.

dezelve ook, wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, en de zaken niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden, na den Raad van State gehoord te hebben, dispensaties op bepaalde verzoeken van bijzondere personen, wier belangen na ingenomen adviſs van den Hoogen Raad in materie van Justitie, en na behoortlijk onderzoek der zaken bij de overige departementen van algemeen bestuur, welke zulks aangaat, gebleken zijn zoodanige vrijstelling van wettelijke bepalingen in billijkheid te vereischen.

Bij de eerst volgende vergadering der Staten-Generaal, wordt door den Koning opening gegeven, van alle de dispensaties door Hem alzoo verleend (1).

Art. 69. De Koning beslist alle geschillen welke tusſchen twee of meer provincien zouden mogen ontstaan, wanneer Hij dezelve in der minne niet kan bijleggen.

Art. 70. De Koning draagt aan de Staten-Generaal wetten voor, en doet zoodanige andere voorstellen, als Hij noodig oordeelt.

Hij heeft het regt om de voordragten, aan Hem door de Staten-Generaal gedaan, al of niet goed te keuren.

---

(1) Die de wet maakt kan ook de wet veranderen, en kan dispensatie, dat is, vrijstelling of ontslag van de gehoorzaamheid aan de wet verleenen. De Koning en de Staten-Generaal gezamenlijk zijn derhalve bevoegd om te dispensereren van eene wet. Er kunnen echter gevallen voorkomen, dat eene dispensatie noodig, ja dringend noodzakelijk is, en het uitstel tot den tijd, wanneer de Staten gewonelijk vergaderd zijn, hoogst schadelijk voor de belanghebbende zoude kunnen zijn; de Grondwet verleent dan, daarin willende voorzien, aan den Koning de magt, om ook wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, onder daarbij bepaalde voorwaarden, dispensatie te verleenen. „Zoo lang” zegt de Heer VAN HOGENDORP, *l. c.*, bl. 240, „de oefening van dit regt van dispensatie binnen de gestelde grenzen blijft, „in overeenstemming met den geest der Grondwet, is er geen schadelijk „gevolg van te vreezen. Maar indien het verder uitgestrekt wierd, strijdig „met den geest der Grondwet, zoo zou de geheele wetgevende magt van „aard veranderen.”

Bij gelegenheid, dat er staande het bijeen zijn der Staten-Generaal (2de Kamer) in 1826 en 1827, een verzoek, om dispensatie, ten einde te mogen trouwen met eene vrouws zuster, *dadelijk* aan deze Kamer werd ingeleverd, is in de beraadslagingen in aanmerking gekomen: of de Tweede Kamer der Staten-Generaal competent was, om dispensaties, langs den weg van het initiatief, te verleenen; is deze vraag bij meerderheid ontkennender wijze beslist. *Staatscourant van den 19den Maart 1827, n° 67.*

VII. AFDEELING.

Van den Raad van State en de Ministeriële departementen (1).

Art. 71. Er is een Raad van State.

De Koning benoemt deszelfs Leden, ten getale van niet meer dan vier en twintig, zoo veel mogelijk uit de verschillende provincien van het Rijk. Hij ontslaat dezelve naar welgevallen.

De Koning zelve is Voorzitter van den Raad: zulks noodig oordeelende, stelt Hij eenen Secretaris van Staat Vice-Président aan.

Art. 72. De Prins van Oranje is van regtswege lid van den Raad van State, en neemt zitting in denzelven, wanneer zijn achttiende jaar vervuld is.

Het staat aan den Koning vrij de Prinsfen van den Huize, die tot meerderjarigheid gekomen zijn, zitting in den Raad van State te verleenen.

Het getal der gewone Leden, ondergaat daardoor geene vermindering.

Art. 73. De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen door Hem aan de Staten-Generaal te doen, of door dezen aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen.

Aan het hoofd der uit te vaardigen wetten en bevelen wordt melding gemaakt, dat de Raad van State deswegens gehoord is.

De Koning neemt wijders de gedachten van den Raad van State in over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waarin hij zulks noodig oordeelt.

De Koning alleen besluit, en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad.

---

(1) Deze afdeeling handelt van de voorname werktuigen, geschikt ter uitoefening van de Koninklijke magt, in de vorige afdeeling beschreven. In den ruimsten zin is het algemeen bestuur geheel en al aan den Koning alléén opgedragen; niet min uitgebreid is Zijne magt over den Raad van State, en de Ministeriële departementen, waarvan de eene dient om te adviſeren, en de andere om ten uitvoer te brengen. Zie wijders hier onder: *Raad van State en Ministeriële departementen.*

Art. 74. De Koning kan buitengewone Staatsraden benoemen: zij genieten geen traktement.

Hij roept dezelve in den Raad wanneer Hij zulks noodig oordeelt.

Art. 75. De Koning stelt Ministeriële departementen in, benoemt derzelve hoofden, en ontslaat die naar welgevallen.

Hij roept, zulks geraden oordeelende, een of meer derzelve, tot bijwoning der deliberatien, in den Raad van State.

Art. 76. Onverminderd den verderen inhoud van den eed, welken de Koning goedvindt aan de hoofden van Ministeriële departementen en gewone of buitengewone Staatsraden voor te schrijven, wordt hun daarbij opgelegd getrouwheid aan de Grondwet te zweren.

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DE STATEN-GENERAAL.

I. AFDEELING.

Van de zamenstelling der Staten-Generaal.

Art. 77. De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche Volk.

Art. 78. De Staten-Generaal bestaan uit twee Kamers (1).

Art. 79. Eene dier Kamers bestaan uit 110 leden, benoemd door de Staten der provincien (2), te weten: voor

(1) De twee Kamers stellen derhalve één ligchaam van de Staten-Generaal daar, en beide de Kamers zijn aan dezelfde pligten verbonden. Het oogmerk der verdeeling in twee Kamers is, om in de behandeling van zaken zonder overhaasting iets daar te stellen en de besluiten tot een hooger trap van rijpheid op te voeren.

(2) De Staten der provincien zijn de kiezers van de Staten-Generaal. Onze Nationale Vertegenwoordiging is verre verwijderd van eene regelrechte verkiezing door de Natie, dat is, door de stemgeregtigden onder de Natie; maar de verkiezing gaat trapswijze in de steden en landelijken stand; terwijl echter de Ridderfchappen eene regelrechte benoeming tot de Staten der provincien doen. De staatkundigen verschillen nog in gevoelen, welke verkiezing de beste is voor de Nationale vertegenwoordiging, of die onmiddellijk door de Natie geschiedt, dan of die middellijk geschiedt door kiezers.

Noord-Brabant.....	7.
Zuid-Brabant.....	8.
Limburg.....	4.
Gelderland.....	6.
Luik.....	6.
Oost-Vlaanderen.....	10.
West-Vlaanderen.....	8.
Henegouwen.....	8.
Holland.....	22.
Zeeland.....	3.
Namen.....	2.
Antwerpen.....	5.
Utrecht.....	3.
Vriesland.....	5.
Overijsfel.....	4.
Groningen.....	4.
Drenthe.....	1.
Luxemburg.....	4.

---

 110 Leden (1).

Art. 80. De andere Kamer, welke den naam van Eerste draagt, is zamengesteld uit niet minder dan veertig en niet meerder dan zestig leden, den vollen ouderdom van veertig jaren bereikt hebbende, welke door den Koning voor hun leven benoemd worden, en gekozen uit hen die door dienften aan den Staat bewezen, door hunne geboorte of gegoedheid onder de aanzienlijksten van den lande behooren (2).

(1) Twee volken werden bij deze Grondwet vereenigd; beiden behoorden derhalve een gelijk aandeel in deze honderdtien leden te verkrijgen. De eenvoudige reden van deze gelijkheid ligt daarin, dat de belangen en denkbeelden van het eene volk, de belangen en de denkbeelden van het andere niet moesten onderdrukken. Voor het tijdperk, waarin wij leven, is er eene redelijke evenredigheid in acht genomen.

(2) De Grondwet bepaalt derhalve, waardoor zij aanzienlijk moeten zijn: door dienften aan den Staat bewezen, of door geboorte, of door gegoedheid.

II. AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 81. Tot Leden der Tweede Kamer zijn verkiesbaar ingezetenen der provincie, waaruit zij genoemd worden, bereikt hebbende den vollen ouderdom van dertig jaren.

De Leden uit dezelfde provincie gekozen, mogen elkander niet nader dan in den derden graad van bloedverwantschap (1) of zwagerschap bestaan; geen zee- of landofficieren zijn daartoe verkiesbaar, welke eenen minderen rang dan dien van hoofdofficier hebben.

Art. 82. De Leden dezer Kamer hebben zitting gedurende drie jaren.

Een derde van hen valt jaarlijks uit, volgens een daarvan te maken rooster.

De uitvallende zijn dadelijk weder verkiesbaar.

Art. 83. De Leden dezer Kamer stemmen voor zichzelf, en zonder last van, of ruggespraak met de Vergadering, door welke zij benoemd zijn (2).

Art. 84. Bij het aanvaarden hunner waardigheid, doen zij ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid den navolgenden eed:

„ Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet der Nederlanden zal onderhouden en handhaven: dat ik bij geene gelegenheid en onder geen voorwendfel, hoe ook genaamd, daarvan zal afwijken, of toestemmen dat daarvan afgeweken worde; dat ik voorts de onafhankelijkheid van den Staat, de algemeene en bijzondere vrij-

(1) Bloedverwantschap en zwagerschap sluiten slechts de Leden van dezelfde provincie uit, en dan nog slechts in den eersten en tweeden graad. Deze beschikking strekt ongetwijfeld, om de verkiesbaarheid zoo ver mogelijk uit te strekken, en allen, die de Natie met vrucht kunnen vertegenwoordigen, verkiesbaar te laten.

(2) Elk Lid moet zich beschouwen als vertegenwoordiger van de geheele Natie; hij staat onder geene bevelen; kent geen voorschrift dan de Grondwet, en gedraagt zich volgens dezelve naar zijn begrip en overtuiging: de Grondwet sluit uitdrukkelijk uit alle ruggespraak met de Vergadering, door welke een Lid benoemd is.

„heid der ingezetenen bewaren en beschermen, en het
 „algemeen belang met al mijn vermogen bevorderen
 „zal, zonder mij daarvan door eenige provinciale of
 „andere bijzondere belangen te laten aftrekken (1).”

„*Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

Zij zullen alvorens tot dien eed te worden toegelaten, doen den volgende eed van zuivering:

„Ik zweer (verklare) dat ik, om tot Lid van de
 (1) „Tweede Kamer der Staten-Generaal te worden be-
 „noemd, directelijk of indirectelijk aan geene personen,
 „hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of
 „voorwendfel ook, eenige giften of gaven beloofd of
 „gegeven heb, noch te belooven of geven zal.

„Ik zweer (belove) dat ik om iets hoegenaamd in
 „deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoe-
 „genaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal,
 „directelijk of indirectelijk.

„*Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

Deze eeden worden afgelegd in handen van den Koning, ofte wel in de Vergadering der Tweede Kamer, in handen van den President, daartoe door den Koning gemagtigd.

Art. 85. De Koning benoemt uit eene opgave van drie Leden Hem door de Kamer aangeboden, één' om het Voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

Art. 86. De Leden dezer Kamer genieten voor reiskosten zoodanige som, als in evenredigheid der afstanden, bij de wet zal worden geregeld.

Tot goedmaking der verblijfkosten in de plaats der bijeenkomst, wordt hun toegelegd eene som van f 2500.00 's jaars.

Deze verblijfkosten die maandelijks betaald worden, worden in het tijdvak van de eene zitting tot de andere niet genoten, door de Leden, die bij de laatste zitting niet zijn tegenwoordig geweest, ten ware zij bewezen door ziekte belet te zijn geworden.

---

(1) Geene bijzondere betrekkingen mogen de bevordering van Nationale belangen en van het algemeen welzijn in den weg staan. De Leden worden aan deze verplichting herinnerd in het slot van den eed.

III. AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 87. De Leden der Eerste Kamer genieten voor reis- en verblijfkosten 's jaarlijks eene som van f 3000.00.

Art. 88. Bij het aanvaarden hunner waardigheid, leggen zij in handen van den Koning af dezelfde eeden, als voor de Leden der Tweede Kamer zijn bepaald, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid.

Art. 89. De Voorzitter van de Eerste Kamer wordt door den Koning benoemd, om het Voorzitterschap gedurende den tijd van het openen tot het sluiten der zitting waar te nemen.

IV. AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 90. Niemand kan te gelijk Lid der beide Kamers zijn.

Art. 91. De hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben zitting in de beide Kamers.

Zij hebben alleenlijk eene raadgevende stem, ten ware zij tot Leden der Vergadering mogten benoemd zijn.

Art. 92. De Leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn, Leden van de Rekenkamer, nochte eenigen aan den lande comptabelen post bekleeden (1.)

Art. 93. Leden van provinciale Staten in eene der Kamers van de Staten-Generaal zitting nemende, houden op tot de provinciale Staten te behooren.

Art. 94. Iedere Kamer in den haren, onderzoekt de geloofs-brieven der nieuw inkomende leden (2), en beslist de geschillen, welke dien aangaande mogten oprijzen.

Art. 95. Elke Kamer benoemt haren Griffier.

---

(1) Vele der beschikkingen hebben ten oogmerk, de onafhankelijkheid van de Staten-Generaal te waarborgen. Onder dezelve behoort ook de uitsluiting der comptabele ambtenaren, en de bepaling bij het volgende artikel 93, opdat de provinciale belangen niet den voorrang zouden kunnen bekomen.

(2) De reden van deze grondwettige bepaling komt ons voor, deze te zijn, dat geen ander gezag een inkomend lid zou kunnen weren.

Art. 96. De beide Kamers der Staten - Generaal voeren den titel van *Edel Mogende Heeren*.

Art. 97. De Staten - Generaal vergaderen ten minste eenmaal 's jaars.

Hunne gewone vergadering wordt geopend op den derden maandag in October.

De Koning roept de buitengewone vergadering bijeen, zoo dikwijls hij zulks noodig oordeelt.

Art. 98. In tijd van vrede worden de zittingen der Staten - Generaal beurtelings om het andere jaar in eene stad der noordelijke, en in eene der zuidelijke provincien gehouden.

Art. 99. De Staten - Generaal vergaderen zonder voorafgaande oproeping, bij overlijden des Konings. De leden, die zich op den vijftienden dag, na dit overlijden bevinden op de plaats, waar de zetel van het gouvernement gevestigd is, openen de buitengewone vergadering.

Art. 100. De vergadering der Staten - Generaal wordt in eene vereenigde zitting der beide Kamers, door den Koning, ofte wel door eene commissie van Zijnentwege geopend, en op dezelfde wijze gesloten, wanneer hij oordeelt, dat het belang van het Rijk niet vordert, de vergadering langer bijeen te houden.

De gewone jaarlijksche vergadering blijft ten minste twintig dagen bij een.

Art. 101. Geene der beide Kamers vermogen eenige zaak te beslissen, zoo niet meer dan de helft van hare leden tegenwoordig is (1).

Art. 102. Alle besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.

Art. 103. Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd; doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ondergeteekende briefjes.

---

(1) Deze zeer wijze bepaling moet daartoe strekken, dat er geene zaken zouden kunnen voorgedragen worden naar den zin van eenige weinige leden, in de afwezigheid der andere; terwijl echter de bepaling bij art. 102 zorgt, dat, als de groote helft der Leden tegenwoordig is, de zaken kunnen afgedaan worden, moete alle besluiten bij volstrekte meerderheid van stemmen worden opgemaakt.

Art. 104. Wanneer volgens deze Grondwet, de beide Kamers eene vereenigde zitting houden, hetzij de Tweede Kamer in enkelen of in dubbelen getale zij, zitten de leden zonder onderscheid, tot welke Kamer zij behooren.

De voorzitter der Eerste Kamer heeft het beleid der vergadering.

V. AFDEELING.

Van de Wetgevende magt.

Art. 105. De wetgevende magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten - Generaal uitgeoefend.

Art. 106. De Koning zendt zijne voorstellen aan de Tweede Kamer, hetzij bij eene schriftelijke boodschap, welke de redenen van het voorstel inhoudt, of door eene commissie.

Art. 107. Over eenig ingekomen voorstel des Konings, wordt bij de volle kamer niet geraadpleegd, dan na dat hetzelfde is overwogen in de onderscheidene afdeelingen, waarin alle de Leden der kamer zich verdeelen, en welke op gezette tijden bij loting vernieuwd worden.

Art. 108. De zittingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal worden in het openbaar gehouden. De Kamer raadtpleegt met gesloten deuren, wanneer een tiende gedeelte der tegenwoordige leden het vordert, of de president het noodig oordeelt.

Over de punten, die in de besloten kamer zijn behandeld, kan ook in dezelve een besluit genomen worden.

Art. 109. Wanneer de Tweede Kamer, na geraadpleegd te hebben over het algemeen verslag, uit naam der onderscheidene afdeelingen uitgebragt, tot het aannemen van het voorstel besluit, zendt zij hetzelfde aan de eerste kamer met het volgend formulier van goedkeuring:

„ De Tweede Kamer der Staten - Generaal zendt
 „ aan de Eerste Kamer het hiernevensgaande voor-
 „ stel des Konings, en is van oordeel, dat de
 „ Staten - Generaal zich met hetzelfde behooren te
 „ vereenigen.”

Art. 110. Zoo de Tweede Kamer vermeent het gedane voorstel niet te moeten aannemen, geeft zij daarvan kennis aan den Koning in de volgende bewoordingen:

„ De Tweede Kamer van de Staten-Generaal
 „ betuigt den Koning haren dank voor deszelfs
 „ ijver in het bevorderen van 's Rijks belangen,
 „ en verzoekt denzelven eerbiediglijk het gedane
 „ voorstel in nadere overweging te nemen.”

Art. 111. Zoo de Eerste Kamer eenig voorstel des Konings door de Tweede Kamer aangenomen ontvangt, verzendt zij hetzelfde naar de verschillende afdeelingen, waarin zij verdeeld is.

Zoo zij, na geraadpleegd te hebben over het algemeen verflag, uit naam der onderscheidene afdeelingen uitgebragt, het voorstel aanneemt, geeft zij daarvan kennis aan den Koning in de volgende bewoordingen:

„ De Staten-Generaal betuigen den Koning hun-
 „ nen dank voor deszelfs ijver in het bevorderen
 „ van 's Rijks belangen, en vereenigen zich met
 „ het voorstel.”

mitsgaders aan de Tweede Kamer in de volgende bewoordingen:

„ De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft
 „ aan de Tweede Kamer kennis, dat zij zich met
 „ het voorstel des Konings aan haar door de Twee-
 „ de Kamer op den.....betrekkelijk.....
 „ toegezonden, heeft vereenigd.”

Art. 112. Zoo de Eerste Kamer vermeent, het voorstel niet te moeten aannemen, drukt zij zich op dezelfde wijze uit, als in art. 110.

Zij geeft daarvan kennis aan de Tweede Kamer in de volgende bewoordingen:

„ De Eerste Kamer van de Staten-Generaal geeft
 „ aan de Tweede Kamer kennis, dat zij den Ko-
 „ ning eerbiediglijk verzocht heeft, deszelfs voor-
 „ stel van den.....betrekkelijk.....
 „ in nadere overweging te nemen.”

Art. 113. De Staten-Generaal hebben het regt, om aan den Koning voorstellen te doen, met inachtneming der volgende voorschriften.

Art. 114. De voordragt daartoe behoort bij uitsluiting aan de Tweede Kamer, die dezelve overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van des Konings voorstellen is bepaald.

Art. 115. Zoo zij het gedane voorstel goedkeurt, zendt zij hetzelfde aan de Eerste Kamer, bij het volgende formulier:

(1) „De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt
 „aan de Eerste Kamer het hierbijgaand voorstel,
 „en is van oordeel, dat hetzelfde aan den Koning
 „zoude behooren te worden aangeboden.”

Art. 116. Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze geraadpleegd te hebben, het voorstel goedkeurt, zendt zij hetzelfde ter bekrachtiging aan den Koning, in dezer voege:

„De Staten-Generaal oordeelende, dat het ne-
 „vensgaande voorstel tot bevordering van 's Lands
 „belangen zoude kunnen strekken, verzoeken eer-
 „biediglijk des Konings bewilliging op hetzelfde.”

Zij geeft daarvan kennis aan de Tweede Kamer op deze wijze:

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft
 „kennis aan de Tweede Kamer, dat zij zich met
 „haar voorstel van den..... betrekkelijk.....
 „heeft vereenigd, en hetzelfde namens de Staten-
 „Generaal aan den Koning ter bekrachtiging heeft
 „gezonden.”

Art. 117. Ingeval van afkeuring geeft zij daarvan aan de Tweede Kamer kennis in deze woorden:

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft
 „geene genoegzame reden gevonden, om het hier-
 „nevens teruggaande voorstel den Koning aan te
 „bieden.”

Art. 118. Wanneer de Koning het voorstel van de Staten-Generaal aanneemt, wordt zulks in de volgende bewoordingen uitgedrukt:

„De Koning bewilligt in het voorstel.”

Zoo de Koning het niet aanneemt, wordt zulks op deze wijze te kennen gegeven:

„De Koning houdt het voorstel in overweging.”

Art. 119. Alle voorstellen van wet, door den Koning en de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen, verkrijgen kracht van wet, en worden door den Koning afgekondigd.

Art. 120. De wijze van afkondiging der wetten, en de tijd wanneer zij verbindende zijn, worden door de wet geregeld (1).

Het formulier van afkondiging is het volgende:

„Wij, enz.... Koning der Nederlanden, enz....
 „ allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
 „ doen te weten.
 „ Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat
 „ enz. (de beweegredenen der wet.)
 „ Zoo is het dat Wij den Raad van State gehoord,
 en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben
 „ goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en
 „ verstaan bij deze, enz.”

(De inhoud der Wet.)

„ Gegeven, enz.

VI. AFDEELING.

Van de begrooting der uitgaven van het Rijk (2).

Art. 121. De inwilliging der Staten-Generaal wordt vereischt op de begrooting van de uitgaven van het Rijk, welke aan de Tweede Kamer door den Koning in de gewone vergadering wordt ingezonden.

(1) Bij de wet van den 2den Augustus 1822, *Staatsblad n°. 33*, is bepaald en vastgesteld, *art. 2, tweede alinea*, „ dat de wetten terfond, na dat „ derzelver afkondiging in alle deelen van het Koninkrijk zal kunnen bekend „ zijn, werken;” *artikel 3.* „ Wanneer bij de wet geen ander tijdstip is „ vastgesteld, wordt de afkondiging gerekend, in het geheele Koninkrijk bekend te zijn op den twintigsten dag na dien der dagteekening van het „ Staatsblad, in hetwelk de wet geplaatst is.”

(2) Deze afdeeling bevat de beschrijving van de finantiele wetgeving. Wij zullen de wetten, welke ten gevolge van dien gemaakt zijn, hier slechts aanstippen, doch in de rubrick der finantien van dit werk opnemen, waar de Lezer dezelve zal kunnen vinden.

Art. 122. De gemelde begrooting wordt in twee afdeelingen gesplitst; deze splitting zal moeten plaats hebben bij de begrooting over den jare 1820, of zoo veel vroeger als de omstandigheden het toelaten.

Art. 123. De eerste afdeeling bevat alle zoodanige gewone, zekere en steeds voortdurende uitgaven, welke uit den gewonen loop der zaken voortvloeiende, in het bijzonder tot den staat van vrede betrekking hebben.

Deze uitgaven door de Staten-Généraal goedgekeurd zijnde, zijn gedurende de tien daarop volgende jaren aan geene jaarlijkse toestemming onderworpen.

Er kan over die uitgaven geene nadere beraadslaging vallen, ten zij de Koning in dien tusschentijd te kennen geve, dat een gedeelte dier uitgaven veranderd is, of geheel opgehouden heeft.

Art. 124. Bij de goedkeuring van deze afdeeling worden tevens voor gelijken tijd vastgesteld, de middelen tot de vinding dier uitgaven bestemd.

Deze middelen eens bepaald zijnde, blijven vastgesteld gedurende dien tijd, ten zij de Koning, noodig oordeelende, dat een dier middelen gewijzigd, of door een ander vervangen wierd, daaromtrent een voorstel doet (1).

Art. 125. Een jaar vóór den afloop van den termijn, voor welken deze vaste uitgaven geregeld zijn, wordt door den Koning de nieuwe staat voor de tien jaren, die op dien termijn volgen, voorgesteld.

Art. 126. De tweede afdeeling der begrooting bevat die bui-

(1) De eerste afdeeling der begrooting, aanvang nemende met 1820, is vastgesteld bij de wet van den 27sten April 1820, en eenige nadere bepalingen desaangaande in de wet van den 23sten December 1824, van den 23sten December 1825, en van den 27sten December 1826, de middelen tot voorziening in de uitgaven, begrepen in de eerste afdeeling der begrooting, zijn bepaald bij de wet van den 27sten April 1820.

De tweede afdeeling is bij eene andere wet mede van den 27sten April 1820, over dat jaar bepaald; gelijk ook bij eene wet van denzelfden datum de middelen ter bestrijding van de uitgaven over dat jaar zijn bepaald, gelijk successiefelijk van jaar tot jaar is geschied; en nadat nu bij de wet van den 27sten December 1826, eenige voorloopige bepalingen waren gemaakt omtrent de begrooting van 1827, ten einde er gezorgd wierd, dat 's Rijks dienst geen stilland ondervond, is bij de wet van den 11den April 1827 de begrooting over den jare 1827 vastgesteld, en bij de wet van denzelfden datum, de middelen ter bestrijding van de uitgaven over den jare 1827.

tengewone, onvoorziene en onzekere uitgaven, welke, inzonderheid in tijden van oorlog, naar voorkomende omstandigheden, moeten worden geregeld.

Deze uitgaven en de middelen tot bestrijding derzelve, worden slechts voor een jaar vastgesteld.

Art. 127. De uitgaven voor ieder departement van algemeen bestuur maken een afzonderlijk hoofdstuk der algemeene begroting uit.

De penningen, voor een departement toegestaan, kunnen alleenlijk en bij uitsluiting worden gebruikt voor uitgaven, tot dat departement behorende, zoo dat geene som kan worden overgeschreven van het eene hoofdstuk van algemeen bestuur op een ander, dan met gemeen overleg der Staten-Generaal.

Art. 128. De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een uitvoerig verslag geven van het gebruik der geldmiddelen (1).

VIERDE HOOFDSTUK (2).

VAN DE STATEN DER PROVINCIEËN.

I. AFDEELING.

Van de zamenstelling der Staten van de provincieën.

Art. 129. De Staten der provincieën zijn zamengesteld uit Leeden, gekozen door de volgende drie standen, namelijk:

(1) Door middel van zulk een uitvoerig verslag verkrijgt de Nationale vertegenwoordiging, en de Natie de verzekering van eene goede huishouding van Staat. Deze instelling wordt met weinige woorden voorgedragen, maar bevat veel, en behoort gewis tot de voornaame grondslagen van het stelsel van finantiën, en van eene constitutionele regering.

(2) Wanneer men een algemeen overzicht neemt van hetgeen de vier afdeelingen van dit IV. Hoofdstuk der Grondwet bevatten, dan bevindt men, dat volgens de Grondwet de vertegenwoordiging in de eerste plaats Nationaal, maar ook in de tweede plaats provinciaal, en in de derde plaats lokaal is.

De nationale vertegenwoordiging vloeit voort uit de provinciale, en deze uit de locale; niet tegenstaande dit, blijft hetzelfde regt van vertegenwoordiging; alle de provincieën zamengenomen maken het geheele land uit; en alle de steden en dorpen zamengenomen maken wederom het geheele land uit; maar het voorwerp van de onderscheidene vertegenwoordigingen is onderscheiden.

Door de Edelen of Ridderfchappen,
Door de Steden,
Door den Landelijken Stand (1).

Art. 130. Het getal van Leden der provinciale Staten-Vergadering en de evenredigheid der verschillende standen, wordt geregeld door den Koning, die uit elke provincie eene commissie benoemt, om Hem dienaangaande te dienen van advijs.

Art. 131. In elke provincie maken de Edelen of een ligchaam van Ridderfchap uit of niet, naarmate zulks het voegelijkst geoordeeld wordt.

De eerste bijeenroeping der Edelen of Ridderfchappen en de eerste admisie tot dezelve, wordt door den Koning gedaan en verleend.

Zij ontwerpen zoodanige reglementen als zij, behoudens deze Grondwet, noodig oordeelen, en zenden dezelve aan den Koning ter bekrachtiging (2).

Art. 132. De stedelijke regeringen zijn zamengesteld op zoodanige wijze als noodig wordt geoordeeld bij de reglementen, door de bestaande regeringen of bijzondere commissien door den Koning te benoemen, ontworpen.

De alzoo ontworpen reglementen worden aan de provinciale Staten toegezonden, die dezelve met hunne bedenkingen aan den Koning ter bekrachtiging aanbieden.

Bij deze reglementen wordt bepaald de wijze, op welke de

---

(1) Een belangrijk regt der ingezetenen is de stemgeregtigheid, waardoor zij aandeel nemen in de Nationale vertegenwoordiging, tot bepaling daarvan strekt de verdeling der Natie in drie standen; der edelen, der steden en van den landelijken stand; en voorts dat die ingezetenen alleen stemgeregtigd zijn, welke men eenigzins *welgezeiten* kan noemen; en dat de verkiezingen trapswijze geschieden; terwijl *art.* 134 de maatfap bevat waarnaar de welgezeitenheid moet berekend worden.

(2) Het blijkt derhalve, dat het ontwerp van reglement het eigen werk van dit ligchaam is, maar door den Koning moet worden goedgekeurd en bekrachtigd. Zoo maakt ook elke stad voor zich zoodanig een reglement, op hetwelk de Sta en der provincien bedenkingen kunnen maken; doch de bekrachtiging hangt van den Koning af; terwijl voor den landelijken stand door de Staten het ontwerp gevormd wordt onder inwachting van 's Konings goedkeuring.

Leden der provinciale Staten, die ter benoeming van dien stand staan, zullen gekozen te worden (1).

Art. 133. In alle steden worden ingevoerd kiezers-collegien. Zij worden eenmaal in het jaar door de regering bijeen geroepen, alleenlijk tot het bedoelde einde, om de raadplaatsen in dien tusfchentijd opengevallen, door bevoegde personen te vervullen.

Art. 134. De openvallende plaatsen in de kiezers-collegien, worden vervuld bij meerderheid van stemmen der gezeten burgeren, eene zekere, in iedere stad bij het stedelijk reglement te bepalen fom betalende in de beschrevene middelen. Daar over brengt elk dier burgeren eens in het jaar zijne stem uit, bij behoorlijk geteekende en gesloten briefjes, die aan de huizen opgehaald worden van wege de regering.

Art. 135. Tot de verkiezing door den landelijken stand ter provinciale vergadering wordt elke provincie verdeeld in districten.

Art. 136. Niemand kan te gelijk Lid zijn der Staten van meer dan eene provincie.

Art. 137. De Koning stelt in alle provincien Commisarisfen aan, onder zulke benaming als Hij goedvindt, en op zoodanige instructien, als Hij tot de rigtige uitvoering der wetten, tot de waarneming van het belang van den lande en van de provincie, noodig oordeelt.

Deze Commisarisfen zitten vóór in de vergaderingen der Staten en in die der Gedeputeerde Staten, volgens art. 153 te benoemen.

Zij doen bij hunne aanstelling den eed van getrouwheid aan de Grondwet.

Art. 138. De Leden der provinciale Staten leggen bij het aanvaarden hunner functien, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgende eed af:

„ Ik zweer (belove) dat ik de Grondwet van het

„ Rijk zal onderhouden, zonder daarvan op eeniger-

(1) Voor elke stad is er zulk een grondwettig reglement gemaakt geworden; wij zullen er bij de rubriek van *stedelijke en plaatselijke besturen* melding van maken. Voor zoo verre het stemregt en de bevoegdheid tot het bestuur betreft, zullen zij gelijk ook de provinciale reglementen ten dezen opzichte, na den afloop van tien jaren als een deel der Grondwet worden beschouwd, volgens art. 7 der Grondwet.

„lei wijze, of onder eenig voorwendfel, hoe ook
 „genaamd, af te wijken: dat ik de reglementen
 „dezer provincie zal achtervolgen en nakomen, en
 „voorts de welvaart van deze provincie met alle
 „mijne krachten zal bevorderen.”
 „Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig”!

Zij worden tot dien eed toegelaten na alvorens te hebben afgelegd den eed van zuivering en tegen verboden giften en gaven, hierboven art. 84 voor de Leden der Staten-Generaal bepaald.

Art. 139. De Staten der provincien vergaderen ten minste eens in het jaar, en vervolgens zoo dikwijls als zij door den Koning worden bijeen geroepen.

Art. 140. De Leden der Staten stemmen ieder voor zich zelve en zonder ruggespraak met de vergadering die hen benoemd heeft.

Art. 141. Tot het nemen van eenig besluit wordt de tegenwoordigheid van meer dan de helft der Leden vereischt.

De besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt.

Art. 142. Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd; doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.

II. A F D E E L I N G.

Van de magt der Staten provinciaal.

Art. 143. De Staten dragen de kosten van hun bestuur voor, aan den Koning, die dezelve in gevalle van goedkeuring op de begrooting der staatsbehoeften brengt (1).

(1) De Grondwet spreekt niet van het heffen van eenige vaste belastingen voor de provincien, echter verbiedt zij zulke belastingen niet, en bij de wet kunnen zij worden ingevoerd, indien de ondervinding bewees, dat ze noodig en nuttig waren. Zoo worden dan ook bij het stelsel van 's Rijks belastingen bij de wet van den 12den Julij 1821, welke wet wij onder de rubriek van *Finantien* zullen opnemen, zes opercenten geheven op de hoofdsom der belastingen op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, en op het personeel voor iedere provincie, uitsluitend bepaald, om te bestrijden de

Art. 144. Aan de Staten der provincien wordt opgedragen hen verkiezen van Leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in of buiten hun midden, en zoo veel doenlijk uit alle de oorden van hunne provincie.

Art. 145. De Staten worden belast met de uitvoering der wetten opzigtelijk de bescherming der verschillende godsdienstige gezindheden, en derzelver uitwendigen eerdienst, het openbaar onderwijs en armbestuur, de aanmoediging van den landbouw, den koophandel, de fabrieken en trafijken, en voorts omtrent alle andere zaken tot de algemeene belangen betrekkelijk, welke aan hen te dien einde door den Koning worden toegezonden (1).

Art. 146. Aan de Staten wordt geheel en al overgelaten de beschikking en beslissing van alles wat tot de gewone inwendige policie en oeconomie behoort. Alle zoodanige reglementen en ordonnantien als zij voor het algemeen provinciaal belang noodig oordeelen te maken, moeten, alvorens haar beslag te hebben, aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

Art. 147. Zij zorgen dat de doorvoer door, de uitvoer naar, of de invoer uit eenige andere Provincien geene belemmering ondergaan, voor zoo verre bij de algemeene wetten dienaangaande geene bijzondere voorzieningen mogten zijn gemaakt.

Art. 148. Zij trachten alle verschillen tusfchen plaatselijke besturen in der minne bij te leggen. Indien zij daarin niet kunnen slagen, dragen zij het geval ter beslissing voor aan den Koning (2).

Art. 149. De Koning heeft het vermogen de besluiten der Staten, die met de algemeene wetten of het algemeen belang strijdig mogten zijn, te schorsen en buiten effect te stellen.

---

uitgave van elke provincie, enz. De belastingen zijn daardoor niet vermenigvuldigd, en er is tevens eene provinciale kas ontstaan, niet alleen om de bestemde uitgave daar uit te doen, maar ook om bij eene goede huishouding iets uit te sparen, en te besteden tot provinciale behoeften.

(1) De Staten der Provincien worden in zekere betrekking gebragt tot het algemeen bestuur. Zij worden belast met de uitvoering der wetten enz. Het oogmerk van deze instelling is, om de uitvoering der wetten zekerder en gemakkelijker te maken.

(2) Het oogmerk is om regtsgedingen tusfchen besturen te voorkomen, die tot zware kosten, haat en rijd kunnen aanleiding geven.

Art. 150. De Staten dragen aan den Koning voor het onderhouden en aanleggen van zoodanige werken, als zij voor het belang van hunne Provincie nuttig oordeelen. Zij kunnen de middelen daarbij voordragen, om daarin geheel of ten deele ten koste der Provincie te voorzien. In geval van goedkeuring, wordt aan hun het bestuur der werken en de beheering der penningen opgedragen, onder de verpligting tot rekening en verantwoording.

Art. 151. Zij mogen de belangen van hunne Provinciën en derzelve ingezetenen bij den Koning en de Staten-Generaal voorstaan.

Art. 152. De wijze, waarop het gezag en de magt aan de Provinciale Staten, bij ten gevolge van deze Grondwet gegeven, wordt geoefend, wordt geregeld bij zoodanige reglementen, als door de Staten der Provinciën gemaakt en door den Koning goedgekeurd worden (1).

Art. 153. De Staten benoemen uit hun midden een kollegie van Gedeputeerde Staten, aan hetwelk moet worden opgedragen in het algemeen alles wat tot het dagelijksch beleid der zaken en de uitvoering der algemeene wetten betrekking heeft, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.

In de Provincie Holland vermogen, wegens derzelve uitgestrektheid en bevolking, twee kollegiën van Gedeputeerde Staten te worden aangesteld.

III. AFDEELING.

Van de plaatselijke besturen.

Art. 154. De besturen ten platten lande, hetzij van heerlijkheden, districten of dorpen, worden ingerigt op zoodanigen voet, als met de bijzondere omstandigheden van elk derzelve, met de belangen der ingezetenen en het wettig verkregen regt der belanghebbenden onderling bestaanbaar geoordeeld wordt, alles in overeenstemming met deze Grondwet, en volgens nadere reglementen op last der Staten te maken, welke dezelve met

(1) Zie rubriek *Provinciale Staten*.

hunne consideratiën aan de bekrachtiging van den Koning onderwerpen (1).

Art. 155 (2). De plaatselijke besturen hebben, overeenkomstig den inhoud hunner reglementen, de vrije beschikking over hunne huishoudelijke belangen, en maken daaromtrent de vereischte plaatselijke verordeningen, welke echter in geen geval met de algemeene wetten of het algemeen belang strijdig mogen zijn.

Zij zenden afschriften van dezelve aan de Staten der Provinciën, blijvende het voorts den Koning onverlet, om ten allen tijde inzage te vorderen, en zoodanige bevelen te geven, als Hij vermeent te behooren (3).

Art. 156. De plaatselijke besturen zijn gehouden en verplicht de begrooting hunner inkomsten en uitgaven aan de Staten over te leggen, en gedragen zich naar hetgeen dienaangaande door gemelde Staten noodig geoordeeld wordt (4).

Art. 157. Voor zoo verre tot goedmaking der plaatselijke uitgaven eenige belastingen mogten noodig zijn, gedragen dezelve besturen zich stiptelijk naar hetgeen deswege bij de algemeene financiële wetten, ordonnantiën en bepalingen is vastgesteld (5).

Alvorens deze belastingen in te voeren, zenden zij de daaromtrent gemaakte ontwerpen, tot goedkeuring aan de Staten der Provinciën, met overlegging tevens van eenen juisten staat hunner behoeften.

(1) Er kan derhalve voor elk bestuur een bijzonder Reglement; doch er kan ook voor elke Provincie inzonderheid een algemeen Reglement gemaakt worden, hetwelk geschied is, gelijk ons nader blijken zal.

(2) Dit artikel, zoowel als de volgende, begrijpt onder de benaming van plaatselijk bestuur zoowel de steden als het platte land.

(3) De waarborg, dat de plaatselijke verordeningen nooit strijdig zijn met de algemeene wetten, of het algemeene belang, vindt men in de tweede alinea.

(4) In de jaarlijksche begrooting is de voornaamste werkzaamheid der plaatselijke regering gelegen.

(5) Alle de plaatselijke belastingen zullen met den tijd slechts opcenten zijn van de algemeene belastingen volgens de wet van 12 Julij 1821, art. 15 en 16. Zie ook wegens de opcenten bestemd tot een fonds voor de Provinciale kasfen, VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de Huishouding van Staat*, VIII. D. bladz. 106 volg.

Bij het onderzoek daarvan, houden de Staten ook bijzonderlijk in het oog, dat de voorgedragene belastingen nimmer bezwaren den vrijen invoer en doorvoer van producten van den grond of voortbrengfels van nijverheid van andere Provincien, steden of plaatsen, boven die van de plaats zelve waar de belasting gelegd wordt (1).

Art. 158. Geene nieuwe plaatselijke belastingen kunnen worden ingevoerd, zonder voorafgaande goedkeuring des Konings.

Art. 159. De Staten zenden aan den Koning alle de begroeringen van inkomsten en uitgaven, welke Hij vordert.

Ten aanzien van het opnemen en sluiten der plaatselijke rekeningen, worden door den Koning de vereischte voorzieningen voorgefchreven (2).

Art. 160. De gemelde besturen mogen de belangen van hunne plaatsen en derzelver ingezetenen, bij den Koning en de Staten hunner Provincien voorstaan.

IV. AFDEELING.

Algemeene beschikking.

Art. 161. Ieder ingezetene heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wege ligchamen wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot derzelver bepaalde werkzaamheden behoorende (3).

(1) De volmaakte vrijheid van den binnenlandschen handel wordt hiermede bedoeld.

(2) In het opnemen en sluiten der rekeningen is eene groote waarborg van het goed gebruik der plaatselijke inkomsten te vinden.

(3) Toen bij gelegenheid der raadplegingen over het ontwerp van wet op de organisatie der regterlijke magt aan de Staten-Generaal Tweede Kamer, eenige gemeentebesturen verzoeken inleverden tot behoud der regtbanken in hunne steden, werd de vraag geopperd: of volgens dit artikel der Grondwet dergelijke requesten, door besturen geteekend, mogten worden aangenomen? Deze vraag is toen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal toestemmend beslist. Zie het *Dagblad van 's Gravenhage van den ouden Maart 1827.*

V I J F D E H O O F D S T U K .

VAN DE JUSTITIE (1).

I. AFDEELING.

Algemeene beschikkingen.

Art. 162. Er wordt alomme in de Nederlanden regt gesproken in naam en van wege den Koning.

Art. 163. Er zal worden ingevoerd een algemeen wetboek van burgerlijk regt, van koophandel, van lijfstraffelijk regt, van de zamenstelling der regterlijke magt, en van de manier van procederen (2).

Art. 164. Ieder ingezetene wordt gehandhaafd bij het vreedzaam bezit en genot zijner eigendommen. Niemand kan van eenig gedeelte derzelve worden ontzet, dan ten algemeenen nutte in de gevallen en op de wijze bij de wet te bepalen, en tegen behoorlijke schadeloosstelling.

Art. 165. Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspuitende regten, over schuldvordering of burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Art. 166. De regterlijke magt wordt alleen geoefend door

De aanschrijving van den Heer Gouverneur van Zuidholland aan de Heeren Burgemeesteren, Wethouders en Raden der steden en Schouten en Gemeenteraden ten platten lande in Zuidholland van den 12. Junij 1824, omtrent de uitlegging van dit art. der Grondwet, komt ons voor, zoo belangrijk te zijn, dat wij dezelve, als bijvoegsel achter de Grondwet zullen laten volgen.

(1) Het had bij de Grondwet natuurlijk kunnen blijven bij de bepaling van art. 162 en 163 en de uitvoering daarvan aan de wetgevende magt zijn aanbevolen, doch onze Grondwet blijft daar niet alleen bij stilstaan, maar geeft de beginselen op, van welke bij een in te voeren nationaal wetboek niet zoude mogen afgeweken worden.

Deze eerste afdeling bevat die beginselen, welke tot de wetten zelve, en de manier van procederen betrekkelijk zijn; de tweede afdeling houdt die beginselen in, betrekking hebbende tot de inrigting der regterlijke magt. Men vergelijke hetgeen wij reeds in de Inleiding gezegd hebben.

(2) Het wetboek van burgerlijk regt, van koophandel en van de zamenstelling der regterlijke magt is reeds aangenomen: na de vaststelling der nog overige, namelijk die van lijfstraffelijk regt, en van de manier van procederen zal de invoering volgen. Wij zullen alle deze wetten opnemen in de rubriek *Justitiewezen*.

regtbanken, welke bij of ten gevolge dezer Grondwet worden ingesteld (1).

Art. 167. Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent.

Art. 168. Behalve het geval, dat iemand op heeter daad wordt betrapt, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding, en welk bevel bij, of onmiddellijk na de aanhouding, moet beteekend worden aan dengeen, tegen wien hetzelfde is gerigt.

De wet bepaalt den form van dit bevel en den tijd binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord.

Art. 169. Wanneer een ingezeten in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag mogt worden gearresteerd, is hij, op wiens bevel zoodanige arrestatie plaats heeft gehad, gehouden daarvan terstond kennis te geven aan den plaatselijken regter, en hem voorts den gearresteerden binnen den tijd van drie dagen over te leveren.

De criminele regtbanken zijn verplicht, elk in haar ressort te zorgen, dat zulks sfiptelijk worde nagekomen.

Art. 170. Niemand mag in de woning van eenen ingezeten zijns ondanks treden, dan op last van eene magt, daartoe bij de wet bevoegd verklaard, en volgens de formen daarbij bepaald.

Art. 171. Op geene misdaad mag ten straf gesteld worden, de verbeurdverklaring der goederen, den schuldigen toebehoorende.

Art. 172. In alle criminele vonnissen, ten laste van eenen beschuldigden geweest, moet de misdaad worden uitgedrukt en omschreven, met aanhaling van de artikelen der wet, waarop de uitspraak is gegrond.

Art. 173. Alle civiele vonnissen moeten de gronden inhouden, waarop dezelve zijn geweest.

Art. 174. Alle vonnissen worden met opene deuren uitgesproken.

---

(1) Onzes inziens is de aanmerking gegrond, dat, behalve de regterlijke magt, die bij of ten gevolge der Grondwet ingesteld is, geene andere magt bevoegd is, regt te spreken, ten gevolge waarvan alle regtsgebied van heerlijkheden, het geheele leenregt, en al wat men uit vorige tijden zoude kunnen inroepen, wordt uitgesloten.

II. AFDEELING.

Van den Hoogen Raad, de Hoven en Regtbanken.

Art. 175. Er bestaat voor het geheele Rijk een Opperste Gerechtshof, onder den naam van Hoogen Raad der Nederlanden.

Deszelfs Leden worden zoo veel mogelijk uit alle de provincien genomen.

Art. 176. Van eene voorgevallen vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven, die, ter vervulling van dezelve, eene nominatie van drie personen aan den Koning zal aanbieden, ten einde daaruit eene keuze te doen. De Koning benoemt den President uit de Leden van den Hoogen Raad, en heeft de directe aanstelling van den Procureur-Generaal.

Art. 177. De Leden van de Staten-Generaal, de hoofden der departementen van algemeen bestuur, de Leden van den Raad van State, de Commisfariſfen van den Koning in de provincien, ſtaan te regt voor den Hoogen Raad, wegens alle misdrijven, gedurende den tijd hunner functien begaan. Wegens misdrijven in het uitoefenen van derzelve functien begaan, worden zij nimmer in regten betrokken, dan na dat door de vergadering der Staten-Generaal daartoe uitdrukkelijk verlof is verleend.

Art. 178. Bij de wet wordt nader bepaald welke andere ambtenaren en Leden van Hooge Collegien, wegens misdaden door hen gedurende den tijd hunner functien begaan, voor den Hoogen Raad te regt ſtaan.

Art. 179. De Hooge Raad oordeelt over alle actien, waarin de Koning, de Leden van het Koninklijk Huis, of de Staat als gedaagden worden aangesproken, met uitzondering der reële actien, die voor den gewonen regter worden behandeld.

Art. 180. De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelten loop en de afdoening van regtsgedingen, mitsgaders op de nakoming der wetten bij alle Hoven en Regtbanken, en kan derzelve handelingen, dispositien en vonniſſen, daarmede ſtrijdig, vernietigen en buiten effect ſtellen, volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken.

Art. 181. Aan den Hoogen Raad valt beroep van alle ge-
wijsden, welke ter eerster instantie gediend hebben voor de
provinciale Hoven, naar de bepalingen hiervan bij de wet te
maken.

Art. 182. In elke provincie is een Geregts-hof, ten ware bij
de wet een hof over meer dan eene provincie mogt worden ge-
feld (1). Bij eene voorgevallene vacature wordt door de pro-
vinciale Staten eene nominatie van drie personen, ter vervulling
van dezelve den Koning aangeboden, ten einde daaruit de keuze
te doen.

De Koning benoemt de Presidenten dier Hoven uit de Leden,
en heeft de directe aanstelling van den Procureur-Generaal.

Art. 183. Het beleid der criminele justitie wordt bij uitflui-
ting aan de provinciale Hoven en de Regtbanken, welker op-
rigting daartoe zal noodig worden bevonden, toebetrouwd.

Art. 184. De civiele Justitie wordt uitgeoefend, door de
provinciale Geregts-hoven, en civiele Regtbanken.

Art. 185. De zamenstelling der provinciale Geregts-hoven,
der criminele en civiele Regtbanken, derzelve benaming, magt
en regtsgebied, zoo wel als het gezag der Procureurs-Generaal,
Hoofd-Officieren en Baljuwen wordt door de wet bepaald.

Art. 186. De Leden en Ministers van den Hoogen Raad, de
provinciale Geregts-hoven, en criminele Regtbanken, benevens

---

(1) Nopens den zin en de bedoeling der woorden van dit artikel, is bij
de Staten-Generaal, Tweede Kamer, ter gelegenheid van de raadplegingen
over de organisatie der regterlijke magt, op eene zeer onderscheidene wijze
door de Leden in dezelve Vergadering hun gevoelen geopenbaard. De vraag
was: vordert de Grondwet bij dit artikel stelling de aanstelling van een *Ge-
regts-hof in elke provincie*? mag men bij de wet van dit grondwettig voor-
schrift niet afwijken? Zeer belangrijk zijn de discoursen toen gevoerd, ter-
wijl eindelijk bij meerderheid is beslist, de daarstelling van *achtien Hoven*.
Na deze uitspraak vermeten wij ons niet, iets ten aanzien van deze vraag te
zeggen, dan enkel dit: dat naar ons gevoelen, hoedanig men ook over deze
questie denken moge, de beslissing niet tegen de Grondwet strijdt. De
Grondwet van 1814, op welke deze onze Grondwet gebouwd is, bepaalt toch
in art. 109: „*Er zal zijn in elke provincie of landschap één Geregts-
hof; ten ware bij de wet een Hof over meer dan eene provincie mogt wor-
den gesteld.*” Dit is ook hoofdzakelijk de inhoud van art. 182 onzer
Grondwet. De Grondwet stelt dus wel eenen algemeenen regel, maar laat
echter toe, dat daarvan, als het algemeen belang het vorderen mogt, uit-
zonderingen zouden mogen gemaakt worden. De Wetgever heeft dit niet
noodig geoordeeld, maar is bij den regel gebleven.

de Procureurs-Generaal, en Hoofd-Officieren bij dezelve, worden voor hun leven aangesteld.

De wet regelt den tijd der bediening van andere regters en regterlijke ambtenaren.

Geen regter mag, gedurende den bepaalden tijd zijner bediening, van zijnen post worden ontslagen, dan op eigen verzoek of bij regterlijk vonnis.

Art. 187. De wet regelt de judicature wegens verschillen en overtredingen op het stuk van alle belastingen zonder onderscheid.

Art. 188. Het krijgsvolk te water en te lande wordt wegens alle delicten, door hen gepleegd, te regt gesteld voor Krijgsraden en een Hoog Militair Geregts-hof, volgens de bepalingen bij de wet vast te stellen.

Dit Geregts-hof zal uit een gelijk getal Regtsgeleerden, Zee-Officieren, en Land-Officieren bestaan, die voor hun leven door den Koning worden benoemd.

De President zal altijd een regtsgeleerde zijn.

Art. 189. Het krijgsvolk te water en te lande is, met betrekking tot alle civiele zaken, aan den burgerlijken regter onderworpen.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN DEN GODSDIENST (1).

Art. 190. De volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.

---

(1) In de geschiedenis van ons Vaderland heeft het beroemde tijdstip, toen de Pacificatie van Gend gesloten werd, met het tijdstip van onze vereeniging met België, en invoering dezer Staatswet, vele punten van overeenkomst. Men wilde toen de belangen van alle de provincien der Nederlanden overeen brengen: toen waren er even als nu, Katholijke en Gereformeerde, of Protestantische, provincien; en de godsdienstige denkbeelden hadden op de voorwaarden van dat Tractaat, gesloten den 8ten November 1576, eenen grooten invloed. Bij BOR, *Geschiedenis der Nederlandsche Onlusten*, I. Deel, bladz. 766, vindt men aangeteekend, dat JAN van Oostenrijk het door den Prins van Oranje voorgeslagen Tractaat van bevrediging niet wilde goedkeuren, ten zij bewezen wierd, dat het niets strijdigs tegen den R. K. gods-

Art. 191. Aan alle godsdienstige gezindheden, in het Koninkrijk bestaande, wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 192. De belijders der onderscheiden godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en politieke voorregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

Art. 193. Geene openbare oefening van godsdienst kan worden belemmerd, dan ingevalle dezelve de openbare orde of veiligheid zoude kunnen storen.

dienst inhiel, en dat dien ten gevolge de Staten-Generaal op dit stuk de regts- en godgeleerde faculteiten van de universiteit te Leuven hadden geraadpleegd. Bij dit Tractaat werd de vrijheid der Gereformeerde Kerk niet alleen bepaald, maar daarenboven de vrije uitoefening van dien godsdienst, in de provincien, waar dezelve reeds bestond, toegestaan, en eene gelijke bescherming aan dezelve verleend, als welke de Katholieke godsdienst genoot. Het zal onzen Lezers niet ongevallig zijn, de declaratoiren van beide deze faculteiten te kennen. Wij zullen dezelve dus letterlijk mededeelen, zoo als ze gevonden worden bij BOR, en overgenomen zijn in de *Staatscourant van 1815*, n°. 122.

Het *Declaratoir van de Theologische Faculteit te Leuven* is van den volgenden inhoud:

„ Aan een iegelijk, die deze zal zien ofte hooren lezen, zij kond en kennelijk, dat wij Deken en Leden van de Faculteit der Heilige godgeleerdheid te Leuven, na het Vredestractaat, bepaald tusschen de Staten der Nederlanden, en den Prins van Oranje, deszels bondgenooten, en alle van deszels partij, naauwkeurig te hebben onderzocht, na alle de artikelen van hetzelve, ieder afzonderlijk, rijpelijk te hebben overwogen, ten einde ons te overtuigen, of er zich in dezelve niet eenige punten bevonden, strijdig met den Katholijken godsdienst, en het Roomsche geloof, en na den staat der zaken te hebben in overweging genomen, zoo als die was, ten tijde, toen gezegd Tractaat bepaald werd, en in welken het ons voorkomt, dat wij alsnog bij voortdoring zullen blijven, oordeelen wij dit Tractaat zelf zeer dienstig voor het Katholieke geloof; degene, die, nopens gezegde artikelen, ter Vergadering der Staten-Generaal zullen worden ge-roepen, verzoekende, om dezelve zoo spoedig mogelijk ten uitvoer te brengen; ten welken einde wij oirbaar geacht hebben, de tegenwoordige brieven af te zenden, dezelve met het zegel der Faculteit te voorzien, en eigenhandig te onderteekenen.”

„ Gegeven te Leuven, in het Bisdom van Mechelen, in het groot Kapittel der collegiale Kerk van Sint Pieter, den 25. December 1576.

(was geteekend)

JOH. MILANUS, *Deken in der tijd*; MICHEL DE BAY, AUGUSTINUS HUNNES, CORNELIS REINERI, GONDANUS ROBERT MALCOTIUS, *Priester van Sint Pieters Kerk, te Leuven*, enz, enz.

Art. 194. De tractementen, pensioenen en andere inkomsten, van welken aard ook, thans door de onderscheiden godsdienstige gezindheden of derzelve leeraars genoten wordende, blijven aan dezelve gezindheden verzekerd.

Aan de Leeraars, welke tot nog toe uit 's Lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten, kan een traktement toegelegd, of het bestaande vermeerderd worden.

Art. 195. De Koning zorgt dat de toegestane penningen, die voor den openbaren godsdienst uit 's Lands kas worden betaald, tot geene andere einden besteed worden, dan waartoe dezelve bestemd zijn.

Art. 196. De Koning zorgt, dat geen godsdienst gestoord worde in de vrijheid van uitoefening, die de Grondwet waarborgt.

Hij zorgt tevens, dat alle godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Declaratoir van de Doctoren in de Regtsgeleerdheid te Leuven.

„ Wij ondergeteekende, Doctoren in de Burgerlijke en Kanonieke regten van de Doorluchtige Universteit van Leuven, Profesoren in de algemeene studien, door de Staten der Nederlanden geraadpleegd en gerequireerd zijnde, om onze gedachten mede te deelen over het Vredestractaat, tusschen de Commisfarissen en Afgevaardigden van gezegde Staten, mitsgaders de Commisfarissen des Prinzen van Oranje, op den 8sten November II, te Gend gesloten, en voornamelijk om hen te kennen te geven, of dat Tractaat ook eenige punten inhoudt, strijdig met het geloof van JEZUS CHRISTUS en met den Roomsch Katholijken godsdienst, na alle de artikelen van dat Tractaat naauwkeurig te hebben onderzocht en overwogen, antwoorden wij en verklaren, dat er, volgens ons oordeel, in gezegd tractaat niets gevonden wordt, dat den Roomsch Katholijken godsdienst aantast, maar dat die akte duidelijk daarheen strekt, om het herstel en de weder invoering van dienzelfden godsdienst voor te bereiden, in zoodanige aan Zr. Ms. gebied onderworpen plaatsen, waar dat geloof en die godsdienst zeer verzwakt, ja tot eenen wanhopigen toestand gebragt zijn; wij onderwerpen daarenboven dit ons gevoelen zeer eerbiediglijk aan de Censuur en het goëddunken van den Heiligen Apostolischen Stoel.”

„ Gegeven te Leuven, den 16. December 1576.

(was geteekend)

JAN WARNESIN, PIETER PECKINS, JAN RAMUS,
MICHEL HERWOUT, en, JAN DE BYENEN.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

VAN DE FINANTIEN.

Art. 197. Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's Lands kas worden geheven, dan uit kracht van eene wet.

Art. 198. Geene privilegien kunnen in het stuk van belastingen worden verleend (1).

Art. 199. De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat (2).

Art. 200. Het gewigt en gehalte der muntspeciën zoo wel als derzelve waarde, wordt door de wet geregeld (3).

Art. 201. Het toezigt en de zorg over de zaken van de munt met den aanleve van dien en de beslissing der questien over het allooi, esfai en wat dies meer is, wordt opgedragen aan een collegie, onder den titel van *Raden en Generaal-Mees-*

---

(1) Hier door wordt de gelijkheid in het dragen der belastingen vastgesteld; worden dezelve met meer gemak gedragen en brengen meer op.

(2) Door de slijpe vervulling der verbindtenissen wordt het openbaar crediet gevestigd en verzekerd.

(3) Wet van den 23sten September 1816, tot regeling van het Nederlandsche muntwezen, *Staatsblad n°. 50*. Boven en behalve de gouden standpenningen van tien guldens, volgens deze wet, is bij de wet van den 22sten December 1825, *Staatsblad n°. 80*, ook bepaald, dat er gouden standpenningen van vijf guldens zouden worden gemunt, en wordt de gehalte daarvan opgegeven.

Bij de wet van den 25sten Februarij 1825, *Staatsblad n°. 8*, betrekkelijk het doen ophouden van den wettelijken koers der oude en nieuwe fransche munten in de zuidelijke provincien van het Rijk, bepaald bij art. 14 en 15 van de wet van den 28sten September 1816, is vastgesteld, dat op het tijdstip, door Z. M. den Koning nader te bepalen, en wel vóór den 1sten Januarij 1826, die artikelen in zoo verre buiten werking zouden worden gesteld. Dit tijdstip is vervolgens door Z. M. bepaald op den 14den Junij 1825, bij besluit van den 13den Mei 1825, *Staatsblad n°. 50*.

Eene resolutie van den Administrateur der directe belastingen van den 21sten Januarij 1825, betrekkelijk het niet admittibel zijn van de oude muntspeciën der zuidelijke provincien in 's Lands kassen in de noordelijke provincien, en omgekeerd, vindt men geplaatst in de *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, I. Deel, I. Stuk, bladz. 425; en

ters van de Munt, achterevolgens zoodanige instructien, als bij de wet zullen worden vastgesteld (1).

Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

Art. 202. Er zal eene Algemeene Rekenkamer zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen der verschillende departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantwoording te vorderen van alle bijzondere lands comptabele en andere, alles achterevolgens zoodanige instructien, als bij de wet zullen worden vastgesteld (2).

De Leden dezer Rekenkamer worden zoo veel mogelijk uit alle de provincien genomen.

Bij vacature zendt de Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene nominatie van drie personen aan den Koning, welke daaruit de verkiezing doet.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN DE DEFENSIE.

Art. 203. Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van deszelfs grond-

---

in het I. Deel, II. Stuk, van datzelfde werk, een besluit des Gouverneurs van Gelderland, van den 31sten December 1825, bevattende inlichting hoedanig de berekening der gedeelten of breuken van cents moet geschieden (*).

(1) De wet van den 19den Mei 1819, heeft het Collegie van Raden en Generaal-Meesteren der Munt ingesteld, en deszelfs werkzaamheden bepaald, enz. *Staatsblad* n°. 31 (†).

(2) Wet van den 21sten Junij 1820, *Staatsblad* n°. 45.

(*) Om allen twijfel weg te nemen, of art. 132, 133, 135, 136, 137 en 138 van het nog vigerend lijfstraffelijk wetboek, op de misdaden, welke begaan zouden kunnen worden omtrent de muntspecien, vermeld bij art. 12 en 14 der wet van den 28sten September 1816, is voorzien bij de wet van den 30sten November 1816, *Staatsblad*, n°. 65.

(†) Wij hebben hier slechts, nopens het muntwezen, opgave van tenige wetten gedaan; in de rubrick *Finantie* komen wij op dezelve nader terug.

gebied blijft, overeenkomstig 's Lands oude gewoonte, den geest van de Pacificatie van Gend, en de grondbeginselen bij de Unie van Utrecht aangenomen, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk (1).

Art. 204. De Koning zorgt, dat er te allen tijde eene toereikende Zee- en Landmagt onderhouden worde, aangeworven uit vrijwilligers, hetzij inboorlingen of vreemdeelingen, om te dienen in of buiten Europa, naar de omstandigheden (2).

Art. 205. Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal in dienst genomen; de capitulatiën dienaangaande door den Koning gemaakt, worden aan de Staten-Generaal medegedeeld, zoodra Hij zulks geraden oordeelt.

Art. 206. Behalve de vaste Zee- en Landmagt, is er steeds eene Nationale Militie, waarvan in vreedstijd jaarlijks een vijfde gedeelte wordt ontslagen.

Art. 207. De Militie wordt zoo veel mogelijk genomen uit vrijwilligers, op de wijze als bij de wet bepaald wordt.

Bij gebrek van genoegzame vrijwilligers, wordt de Militie voltallig gemaakt bij loting uit de ingezetenen, die op den 1sten Januarij van elk jaar ongehuwd zijn, hun 19de jaar ingetreden zijn en hun 23ste jaar nog niet hebben volbragt; zij, die hun ontslag bekomen hebben, kunnen onder geen voorwendsel tot eenigen anderen dienst, dan de hierna te melden Schutterrijen, worden opgeroepen.

Art. 208. De Militie komt in gewone tijden jaarlijks eenmaal te zamen, om gedurende eene maand of daaromtrent in den wapenhandel te worden geoefend: blijvende het nochtans

(1) Zie rubriek: *defensie van den Staat*.

(2) Wegens de vrijwillige diensten is het gebleken, dat over het algemeen de ingezetenen daartoe niet zeer genegen zijn, en ten aanzien van vreemdeelingen, dat dezelve, met uitzondering alleen der Zwitsers, geenen vrijwilligen dienst meer bij ons mogen nemen. Deze omstandigheden hebben dan ook veroorzaakt, dat men de vrijwillige wervingen heeft moeten laten varen, en eene vermeerdering van de Nationale Militie getreden is in de plaats van de vaste Landmagt. Uit dezen veranderden staat der zaken zoude moeten volgen, dat bij eene eerste herziening der Grondwet in art. 204, ten dezen opzichte eene verandering wierd daargesteld, om het strijdige daarvan met het thans bestaande voorschrift der Grondwet weg te nemen. Zie VAN HOGENDORP, *l. c.*, VIII. Deel, bladz. 364.

aan den Koning voorbehouden, om, wanneer hij zulks voor 's Rijks belangen mogt geraden oordeelen, een vierde van het geheele getal te doen zamenblijven.

Art. 209. Indien het bij dreigend oorlogsgevaar, of andere buitengewone omstandigheden noodig mogt zijn, de geheele Militie bijeen te roepen en te doen zamenblijven, zal zulks, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelve, ten einde van het verrigte opening te geven en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen.

Art. 210. De Militie mag nimmer en in geen geval naar de kolonien worden gezonden.

Art. 211. De Militie kan nimmer zonder bijzondere toestemming der Staten-Generaal buiten de grenzen van het Rijk worden gezonden, ten zij in een oogenblikkelijk dringend gevaar, of ook wanneer bij garnizoensveranderingen de kortste marschroute over vreemden bodem loopt. In beide deze gevallen geeft de Koning van de door Hem deswege gestelde orders, zoodra mogelijk kennis aan de Staten-Generaal.

Art. 212. Alle de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Lands kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverancien, van welken aard ook, aan 's Konings legers of vestingen, kunnen niet ten laste van een' of meerdere inwoners of gemeenten worden gebragt. Zoo door onvoorziene omstandigheden zoodanige transporten of leverancien van bijzondere personen of gemeenten worden gevorderd, zal het Rijk dezelve te gemoet komen en, op den voet bij de reglementen (1) bepaald, schadeloos stellen.

Art. 213. In alle gemeenten, welker bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen, 2500 zielen en daar boven bedraagt, worden, als van ouds, schutterijen opgerigt, tot behoud der inwendige rust. Deze schutterijen dienen in tijden van oorlog en gevaar, tegen de aanvallen van den vijand. In andere gemeenten worden, in tijd van vrede, rustende schutterijen ingesteld, welke ingeval van oorlog, gezamenlijk met de voren-gemelde dienen als een landstorm, tot verdediging des Vaderlands.

---

(1) Zie rubriek: *defensie van den Staat*.

Art. 214. De bepalingen, welke door den Koning, zoo omtrent het getal en de inrigting der Militie, als opzigtelijk hetgeen de Schutterijen en den Landstorm betreft, noodig geoordeeld worden, zijn het voorwerp eener door Hem voor te dragen wet (1).

NEGENDE HOOFDSTUK (2).

VAN DEN WATERSTAAT (3).

Art. 215. De Koning heeft het oppertoezicht over alles wat betreft den Waterstaat van het Koninkrijk, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Lands kas, of op eene andere wijze gevonden.

Art. 216. De Koning doet het algemeene bestuur van den Waterstaat, wegen en bruggen, uitoefenen op zoodanige wijze, als Hij meest geschikt zal oordeelen.

Art. 217. Het gemelde algemeen bestuur zal, behalve de uitoefening van zoodanig algemeen oppertoezicht als de Koning

(1) Voor zoo verre de wet van den 8ten januarij 1817, omtrent de inrigting der Nationale Militie, *Staatsblad* n°. 1; en de wet van den 23sten November 1818, betreffende de organisatie der Infanterie van de Nationale Militie, *Staatsblad* n°. 18, niet zijn gewijzigd door de wet van den 27sten April 1820, *Staatsblad* n°. 11, zijn deze twee eerstgemelde wetten nog in volle kracht; ten aanzien der Schutterijen is thans in kracht de wet van den 11den April 1827, *Staatsblad* n°. 17, houdende, oprigting van Schutterijen over de geheele uitgestrektheid des Rijks. Wij zullen in de rubriek van defensie van Staat hierop mede nader terug komen, en verder aanstippen de vervolgens nog vastgestelde wetten, bevattende verklaringen van de bepalingen der eerstgemelde wet enz., als ook de besluiten, decisiën, ministeriële interpretatien nopens de Nationale Militie, met opgave, waar men dezelve zal kunnen vinden.

(2) Dit Hoofdstuk der Grondwet wordt ongetwijfeld duidelijk, als men, volgens den Heer VAN HOGENDORP, *l. c.* VIII. D. bl. 144 *volg.* en bl. 364 *volg.* daarbij in aanmerking neemt, dat de Grondwet in deze zoo gewichtige zaak eene sprekende overeenkomst wil daarstellen met het algemeen Binnenlandsch bestuur, waar men drie onderscheidene belangen, *Nationaal*, *Provinciaal* en *Locaal*, ontmoet, en welke men in den *Waterstaat* weder vindt, en onder het oog houdt. De Grondwet trekt hier eene wijze scheidslijn tuschen die belangen, en heeft de bevordering van aller belangen ten oogmerk.

(3) Daaronder wordt ook begrepen hetgeen betrekking heeft tot de wegen, en tot verscheidene andere werken.

goedvindt aan hetzelfde op te dragen over de werken, die door collegien, gemeenten of particulieren bekostigd worden, meer bepaaldelijk en achterevolgens de instructie, door den Koning te geven, belast zijn met alle zoodanige waterwerken van zeehavens, reeden, rivieren, schorren, duinen, dijken, sluizen als anderzins, mitsgaders van alle zoodanige wegen en bruggen, waarvan de kosten van aanleg en onderhoud, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, zijn tot laste van 's Lands kas.

Art. 218. Voor zoo verre nogtans onder de werken, wegen en bruggen in het slot van het voorgaande artikel vermeld, de zulke gevonden worden, waarvan de beheering, hetzij uit hoofde dat dezelve niet van een zoodanig algemeen belang voor den Staat zijn, hetzij om andere redenen uit het nut der zaak ontleend, beter en gevoeglijker door de Staten der provincie, waarin zij gelegen zijn, zouden kunnen worden uitgeoefend, zal dezelve beheering aan gemelde Staten, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk, met de algemeene directie worden opgedragen.

Art. 219. De Koning na de Staten der provincie gehoord, en het advijs van den Raad van State ingenomen te hebben, bepaalt welke de werken zijn die uit hoofde van gemelde onderscheiding onder de beheering der Staten zullen worden geteld, zoo wel als de wijze op welke in de betaling der onkosten van die werken zal worden voorzien.

Art. 220. Zoodanige zee- of rivierwaterkeerende dijk-, sluis- en andere waterwerken, als door collegien, gemeenten of particulieren bekostigd en beheerd worden, staan onder het onmiddellijk toezigt van de algemeene directie van den Waterstaat; welke zorgt, dat bij het aanleggen of herstellen dier werken niets gefchiede, hetwelk nadeel aan de algemeene belangen zoude kunnen toebrengen, en aan dezelve collegien, gemeenten of particulieren daaromtrent de noodige voorschriften geeft.

Het onmiddellijk toezigt over de in dit artikel vermelde werken, zal almede door den Koning aan de Staten der provincie, in welke de werken zich bevinden, kunnen worden opgedragen, voor zoo veel omtrent eenige van dezelve redenen van nuttigheid bestaan.

Art. 221. De provinciale Staten hebben het toezigt over alle andere in het vorig artikel niet bedoelde waterwerken, mitsgaders de kanalen, vaarten, meren, plasfen, wegen en bruggen

binnen hunne provincie, welke worden beheerd en bekostigd door collegien, gemeenten of particuliereh. Zij zorgen dat die werken behoorlijk worden gemaakt en onderhouden (1).

Art. 222. De Staten hebben het toezigt en gezag over alle Hooge en andere Heemraadschappen, Wateringen, Waterschappen, Dijk- en Polderbesturen en andere dergelijke collegien, hoe ook genaamd, binnen hunne provincien, onverminderd nogtans hetgeen in art. 220, omtrent het onmiddellijk toezigt van de algemeene directie van den Waterstaat over de daarbij genoemde zee- of rivierwaterkeerende werken is bepaald.

De laatstgoedgekeurde reglementen dezer collegien maken den voet van derzelver inrigtingen uit, behoudens nogtans het regt der Staten, om daarin, onder goedkeuring van den Koning, verandering te maken, en onverminderd de bevoegdheid dier collegien, om aan de Staten zoodanige veranderingen daaromtrent voor te stellen, als zij voor het belang der ingelanden zullen vermeenen te behooren. Wat de benoeming en het maken van nominatien voor gemelde collegien aangaat, zal daaromtrent door de Staten der provincien eene voordragt aan den Koning gedaan worden (2).

Art. 223. De Staten hebben het toezigt over alle verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, mijnwerken en steengroeven binnen hunne provincie.

De Koning kan, uit hoofde van het grooter en algemeen belang van zoodanige ondernemingen het onmiddellijk toezigt over dezelve aan de algemeene directie van den waterstaat, wegen en bruggen opdragen.

Art. 224. Wanneer bij vervolg eenig subsidie uit de algemeene schatkist van het Rijk wordt verleend, ter zake van eenige in dit hoofdstuk bedoelde werken, zal tevens worden bepaald

---

(1) Extract van het besluit van Zijne Majesteit van den 10den Mei 1820, houdende reglementaire en administrative verordeningen, ten opzichte van de beheering der groote wegen, wordt gevonden in de *Handleiding tot het Nederlandsch Staatsbestuur*, I. D. I. St. bl. 584 volg.

(2) Bij besluit van Zijne Majesteit van den 29sten Maart 1822, *Staatsblad* n°. 7, zijn eenige bepalingen gemaakt omtrent de wijze van benoeming der Dijk- en Polderbesturen; en bij besluit van den 7den September 1822, *Staatsblad* n°. 42, is eene nadere uitlegging gegeven aan art. 1 van gemeld besluit.

op welke wijze het beheer of het toezigt over zoodanig werk zal worden uitgeoefend.

Art. 225. (1). De opbrengst van weg-, brug- en fluisgelden is uitsluitend bestemd tot het onderhoud en verbetering van die wegen, bruggen, vaarten, en bevaarbare rivieren, waarop de zelve betaald worden; hetgeen boven dit onderhoud mogt overschieten, wordt tot uitgaven van denzelven aard in dezelfde provincie besteed, met uitzondering der gelden, ontvangen op de groote communicatiën van het Rijk, waarvan het overschot tot gelijke einden kan worden besteed, dáár, waar de Koning zal goedvinden (2).

TIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET ONDERWIJS EN HET ARMBESTUUR (3).

Art. 226. Het openbaar onderwijs is een aanhoudend voorwerp van de zorg der Regering. De Koning doet van den staat der hooge, middelbare en lage scholen, jaarlijks, aan de Staten-Generaal een uitvoerig verflag geven.

---

(1) Tot vinding der kosten van de werken betrekkelijk tot de groote communicatiën van het Rijk, dat is, tot het aanleggen en voltoojen van die wegen, bruggen, vaarten en rivieren, welke tot de groote communicatiën behooren, werd eene negotiatie geopend bij de wet van den 30sten Januarij 1817, *Staatsblad n°. 9*. Het plan en het berigt, dien ten gevolge, en waarbij bepaald werd, dat deze negotiatie zoude bedragen f 6000,000, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 11den Maart 1817, staat in de *Bijvoegf. tot het Staatsbl.*, IV. D. 1. St. bl. 104.

(2) Deze gelden dragen den naam van land- en watertollen. Zij zijn eene indirecte belasting op de ingezetenen, betaalbaar door degenen, die gebruik maken van de vaarten en wegen. Zij moeten enkel dienen tot onderhoud en verbetering dier wegen en vaarten, op welke zij geheven worden: en het overschot moet mede worden aangelegd tot onderhoud en verbetering van andere wegen en vaarten. Het onderhoud en de verbetering der wegen en vaarten is in het belang van handel en nijverheid; en het doel van deze geheele inrigting is, dat zij eens de rijkste vruchten van eene gemakkelijke gemeenschap, tot het minst mogelijk bezwaar mogen plukken.

(3) Hetgeen bij de artikelen, welke dit Hoofdstuk uitmaken, wordt vastgesteld, moet voor den Staat hoogstbelangrijke gevolgen hebben, daar derzelve blijkbaar doel is, de zedelijke verbetering der staatsburgers. Het 's jaarlijks doen door Zijne Majesteit van een uitvoerig verflag van den staat

Art. 227. Het is aan elk geoorloofd om zijnen gedachte en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlot daartoe noodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beleedigd.

Art. 228. Als eene zaak van hoog belang wordt ook het armbestuur en de opvoeding der arme kinderen aan de aanhoudende zorg der Regering bevolen. De Koning doet insgelijks, van de inrigtingen dienaangaande, jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

ELFDE HOOFDSTUK.

VAN VERANDERINGËN EN BIJVOEGSELEN.

Art. 229. Ingeval in het vervolg eenige verandering of bijvoeging in de Grondwet noodig mogte zijn, moet deze noodzakelijkheid bij eene wet verklaard, en de verandering of bijvoeging zelve, duidelijk aangewezen en uitgedrukt worden.

Art. 230. Deze wet wordt aan de Staten der provincien gezonden, welke binnen den tijd daartoe telkens bij de wet bepaald, aan de gewone leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal een gelijk getal buitengewone toevoegen, die op dezelfde wijze als de gewone benoemd worden.

---

der hooge, middelbare en lage scholen, zoowel als van de inrigtingen ten behoeve der armen, moet daartoe noodzakelijk dienen.

De rampen, die ons Vaderland sedert eenige jaren heeft ondergaan, hebben het getal der armen zoodanig vermeerderd, dat de gewone middelen niet meer toereikend waren, om in de dringende behoefte te voorzien; van daar, dat de Regering op nieuwe middelen diende bedacht te zijn, en de Grondwet haar dit als eene verpligting oplegt. De Natie heeft ook de noodzakelijkheid gevoeld, om de Regering te hulp te komen. Van daar alle die pogingen, om de armoede te verzachten en verdere verarming te weren; van daar die vereenigde werkzaamheden van de Regering en het Publiek geboren, aan het hoofd van welke onze Koninklijke Prinzen staan, en waar de Koning zulk een levendig deel in neemt.

Art. 231. In de gevallen, waarin, volgens art. 27, 44 en 46, de Tweede Kamer der Staten-Generaal, volgens deze Grondwet, in dubbelen getale moet bijeenkomen, wordt deze benoeming door de Staten der Provinciën gedaan, op last van den genen, die het Koninklijk gezag uitoefent.

Art. 232. De Tweede Kamer der Staten-Generaal mag over geene voorstellen tot verandering of bijvoeging in de Grondwet, eenig besluit nemen, ten zij twee derde gedeelte der leden, die de vergadering uitmaken, tegenwoordig zijn.

De besluiten worden bij eene meerderheid van drie vierde gedeelte der tegenwoordige leden opgemaakt.

Voor het overige wordt in allen gevolgd hetgeen over het maken der wetten is bepaald.

Art. 233. Geene verandering in de Grondwet of in de erfopvolging, mag gedurende een regentschap worden gemaakt.

Art. 234. De veranderingen of bijvoegfelen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd, en bij de algemeene Grondwet gevoegd.

ADDITIONELE ARTIKELLEN.

Art. 1. De Koning is bevoegd, alle die maatregelen te nemen, welke vereischt worden, om de vorenstaande Grondwet in alle hare deelen op eene geregelde wijze, en zoo spoedig als de aard der zake zulks zal toelaten, in werking te brengen; te dien einde zal Hij voor de eerste reize benoemen en aanstellen alle kollegien en ambtenaren, van welke anderzins de aanstelling of voordragt bij de Grondwet aan anderen is toegekend.

Art. 2. Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren, en alle thans in werking zijnde wetten behouden kracht, tot dat daarin op eene andere wijze zal zijn voorzien.

Art. 3. De eerste aftreding der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal plaats hebben met den derden maandag in October van het jaar 1817.

BIJVOEGSEL BETREKKELIJK ART. 161 VAN DE
GRONDWET. AANSCHRIJVING VAN DEN HEER
GOVERNEUR VAN ZUIDHOLLAND AAN DE HEE-
REN BURGEMEESTEREN, WETHOUDERS EN RA-
DEN DER STEDEN, EN SCHOUTEN EN GEMEEN-
TERADEN TEN PLATTEN LANDE, IN ZUIDHOL-
LAND, VAN DEN 12den JUNIJ 1824.

Van tijd tot tijd is mij gebleken, dat eenige plaatselijke besturen zich niet ontzien, zonder voorkennis van de Provinciale autoriteit, adresfen aan den Koning en de Staten-Generaal te vervaardigen, die adresfen of voor zich zelve en hunne gemeenten, of ook uit naam van meerderen en zelfs van andere gemeenten te onderteekenen, en alzoo op eene onbehoorlijke wijze in te dienen.

Deze handelwijze is niet alleen *onvoegzaam* ten aanzien van de Provinciale autoriteit, welke daardoor eerst laat, en langs andere wegen dan die, welke de besturen in natuurlijke verhouding tot haar stellen, met de gemaakte adresfen bekend wordt; maar zij is ook *bemoeijelijkende* voor Zijne Majesteit, die veelal, zonder noodzake, verplicht wordt, de behartiging van hoogere aangelegenheden ondergeschikt te maken aan de afdoening van minder beteekenende zaken, waaromtrent, in het belang dier zaken zelve, welligt door de Provinciale autoriteit, of, op hare voordragt, door den Minister, wien het aangaat, had kunnen worden beslist; — doch, hetgeen hier alles afdoet, die handelwijze is ook *strijdig met de Grondwet*.

Bij art. 161 dier Grondwet is wel aan ieder het regt toegestaan, om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen; doch onder de mits, dat dezelve perfoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend. Voorts is bij gezegd artikel wel bepaald, dat dit laatste alleen zal kunnen

geschieden door of van wege lichamen, wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend; doch, in dat geval, niet anders dan over onderwerpen, tot *derzelver bepaalde werkzaamheden* behoorende.

Elk bestuur derhalve, dat zich tevens adresseert voor *andere* besturen, en ook elk bestuur, dat zich adresseert over *nationale* belangen, en niet over zaken, welke speciaal deszelfs gemeente betreffen, handelt strijdig met de Grondwet. Maar bovendien handelt hetzelfde strijdig met die wet, wanneer het zich niet wendt tot de *bevoegde magt*, dat is, (voor zoo veel de besturen betreft,) die magt, welke de Grondwet, bij art. 160, heeft aangewezen: *de Koning* en de *Provinciale autoriteit*.

Trouwens, gelijk volgens art. 151, de Provinciale autoriteiten de belangen van hunne Provinciën en van derzelver ingezetenen *bij den Koning en de Staten-Generaal* mogen voorstaan, zoo ook mogen de plaatselijke besturen, naar aanleiding van art. 160, de belangen van hunne plaatsen en derzelver ingezetenen voorstaan *bij den Koning* en bij de *Staten hunner Provinciën*, tot welke noodwendig, volgens art. 137 en 153, mede de Gedeputeerde Staten en de Gouverneurs behooren.

Het spreekt intusschen wel van zelve, dat het doen van verzoeken aan den Koning door de besturen dan alleen kan te pas komen, wanneer zij door de Provinciale autoriteit zelve, om goede redenen, tot Zijne Majesteit worden verwezen; of wanneer die besturen zich met de beslissingen van de Provinciale autoriteit mogten bezwaard achten.

In geen ander geval kan het aannemelijk en te verdedigen zijn, dat de besturen zich, als zoodanig, aan den Koning schriftelijk adreseren. Zijner Majesteits gewigtige werkzaamheden worden daardoor nutteloos vermeerderd, en de hieruit voortvloeiende vertraging der zaken kan zelfs zeer nadeelig zijn voor de belangen der ingezetenen.

Maar het maken van adresen aan de Staten-Generaal kan, gelijk aangetoond is, in geen geval, den besturen, als zoodanig, geoorloofd zijn.

Om alle deze redenen heb ik het nuttig geacht UEd. aan te schrijven, gelijk ik doe bij deze:

Om voortaan geene schriftelijke verzoeken in te dienen dan bij de *bevoegde magt*.

BIJVOEGSEL TOT ART. 161 DER GRONDWET. 147

Om, voortaan, geene adresfen aan Zijne Majesteit te maken dan in de boven bedoelde gevallen, en om die adresfen alsdan, bij voorkeur, *door mijne tusfchenkomst*, aan Hoogstdezelve te doen geworden; of, voor zoo verre UEd., ter bespoediging of om andere redenen, wenschen mogt, van die tusfchenkomst geen gebruik te maken, mij dan vooraf tijdig van uw voorne- men kennis te geven, onder overlegging van een affchrift van het door UEd. ontworpen adres.

Eindelijk, om nimmer adresfen in te dienen, dan over on- derwerpen, tot *uwe bepaalde werkzaamheden* behoorende, en met het blijkbare doel, om de belangen uwer stad of gemeente en van derzelve ingezetenen voor te staan.

De Gouverneur van Zuidholland,

(Geteekend) VAN DER DUYN.

Art. 4. De oudste Dochter van den Koning zal mede het Rijks wapen voeren, doch gebroken met een barensteel van keel van drie stukken en op het middelste eene gouden Koninklijke kroon.

Art. 5. Aan de jongere Zonen en Dochters des Konings wordt insgelijks het Rijks wapen met een barensteel van keel van drie stukken toegewezen, doch voorzien van zoodanige verdere teekenen of *brisures* als in der tijd zal worden bepaald.

Art. 6. De jongere Zonen en de Dochteren des Prinzen van Oranje, alsmede de verdere Kleinzonen en Kleindochteren des Konings, voeren het Rijks wapen gebroken met een barensteel van vijf stukken, onder bijvoeging van zoodanige teekenen als in der tijd voor ieder hunner zal worden bepaald.

Art. 7. Alle Onze wettige Descendenten, zoo vrouwelijke als mannelijke, zullen, tot dekking hunner wapenschilden, de Koninklijke kroon en tot schildhouders of *tenants* twee gekroonde Leeuwen voeren.

Art. 8. Wij behouden voor Ons en Onze mannelijke Descendenten het devies *Je Maintiendrai* en het aloude Nasfausche helmteeken of Cimier, zijnde twee uit eene gouden kroon zich verheffende Olifantstrompen van Azur, met gouden blokken bezaaid; tusfchen welke de ongekroonde gouden Leeuw zit.

Gegeven in 's Gravenhage, den 24sten Augustus des jaars 1815, het tweede van Onze Regèring.

(Geteekend)

WILLEM.

Van wege den Koning.

(Geteekend)

A. R. FALCK.

WET, HOUDENDE INSTELLING VAN DE MILI-
TAIRE WILLEMS - ORDE. GEARRESTEERD
DEN 30sten APRIL 1815, N°. 5.

WIJ WILLEM, ENZ.

Alzoo Wij in aanmerking hebben genomen, dat het toeleggen van vereerende belooningen aan, en het dragen der daartoe behoorende teekenen of decoratien door diegenen, welke zich van de pligten aan den krijgsdienst te water en te lande verbonden, door uitstekende daden van moed, beleid en trouwe hebben gekweten, bijzonder geschikt is tot opwakkering en aankweeking dier krijgshaftige deugden; en dat ook uit dien hoofde bij meest alle Europeesche Mogendheden militaire orden van verdiensten zijn ingesteld; dat het bovenal voor den militairen stand vereerend is en tot een' prikkel tot het verrigten van groote daden kan verstrekken, wanneer elk en een ieder van dien stand, van den hoogsten tot den laagsten in rang, in het geval zijn, om, door schitterende bedrijven, in het verwerven van zoodanige eervolle onderscheidingsteekenen te kunnen deelen, en dat Onze verheffing tot den Nederlandschen Troon eene geschikte gelegenheid is, om voor Ons krijgsvolk te water en te lande eene zoodanige eervolle militaire orde in te stellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, goedgevonden hebben te bepalen en te statuëren, gelijk Wij bepalen en statuëren bij deze:

Art. I. Er wordt ingesteld eene orde, strekkende tot belooning van uitstekende daden van moed, beleid en trouwe, bedreven door diegenen, welke, zoo ter zee als te lande, in welke betrekking ook en zonder onderscheid van stand of rang, Ons en het vaderland dienen.

Deze orde zal echter in bijzondere gevallen ook kunnen worden gegeven aan vreemde militairen, niet in Nederlandschen dienst zijnde.

Art. 2. De orde zal den naam dragen van de *Militaire Willems-Orde*.

Art. 3. Wij verklaren Ons, te zijn Grootmeester dezer orde.

Het Grootmeesterchap van dezelve zal onaffcheidelijk aan de Kroon der Nederlanden verbonden zijn.

Art. 4. De *Militaire Willems-Orde* zal bestaan uit vier klassen:

De Ridders van de 1ste klasse dragen de benaming van *Groot-Kruifsen*; die van de 2de klasse dragen den naam van *Kommandeurs*; die van de 3de en 4de klasse worden onderscheiden door de vermelding van eene der beide klassen, waartoe zij benoemd zijn.

Art. 5. De benoeming tot alle plaatsen van Groot-Kruifsen, Kommandeurs en Ridders zal door Ons geschieden.

Art. 6. Het versierfel der orde zal bestaan in een wit geëmailleerd kruis met acht gouden geparelde punten. Op de armen van het kruis de woorden: *voor Moed, Beleid, Trouw*. Over hetzelfde ligt het Bourgondische Kruis, bestaande uit groene laurierstokken, zaam verbonden door den gouden vuurslag; op de tegenzijde vervangen door een blaauw geëmailleerd medaillon, waarop in het midden van eene laurierkrans *W*, alles gedeckt door eene gouden Koninklijke kroon.

Het lint oranje met twee finale donker blaauwe strepen.

Art. 7. Het teeken van onderscheiding zal zijn:

Voor de Groot-Kruifsen:

Eene zilveren ster, geborduurd op den rok aan de linkerzijde en het juweel van de orde aan een lint, vier vingeren breed, en écharpe van de regter- naar de linkerzijde.

Voor de Kommandeurs:

Het ordesteeken geborduurd op den rok aan de linkerzijde, zonder star, doch met de kroon, en het juweel aan een lint, drie vingeren breed en *sautoir* om den hals.

Voor de Ridders van de derde klasse:

Het ordesteeken aan een lint, twee vingeren breed aan het knoopsgat; en

152 WET NOPENS DE MILITAIRE WILLEMS-ORDE.

Voor de Ridder van de vierde klasse:

Een kleiner ordesteeken, hebbende de punten, vuurslag en kroon in zilver aan een lint, een vinger breed, aan het knoopsgat.

Art. 8. De militairen te water en te land, die geen' officiers rang hebben, krijgen, wanneer zij tot Ridder van de vierde klasse benoemd worden, eene verhooging van inkomen, gelijk staande met de helft van de soldij, welke door hun op het oogenblik hunner benoeming wordt genoten. De soldij zal worden verdubbeld voor diegenen der voormelde militairen, welke tot Ridder van de derde klasse mogten worden benoemd.

Art. 9. Tot betaling der gemelde verhooging van soldij en goedmaking der verdere onkosten der orde, zal jaarlijks eene som op de begrooting der Staatsbehoefden worden gebragt.

Art. 10. Het lidmaatschap en versierfel dezer orde kan niet worden verloren, dan ten gevolge van een onteerend vonnis.

Art. 11. Het kapittel der orde zal bestaan uit zoo vele leden, als door Ons noodig zal worden geoordeeld, en Wij daartoe uit de Groot-Kruifen, Kommandeurs of Ridder zullen benoemen. — Bij hetzelfde kapittel zullen fungeren een Kanselier en een Thesaurier, daartoe door Ons uit de leden der orde te benoemen.

Art. 12. Door Ons zullen in het vervolg worden vastgesteld zoodanige bepalingen, als Wij opzigtelijk de voordragten, om tot lid van deze orde te worden benoemd, alsmede opzigtelijk het soort en den aard der bewijzen, welke daartoe zullen moeten worden ingediend, en het onderzoek van dezelve, dienstig mogten oordeelen; gelijk mede de vereischte reglementen omtrent al hetgeen tot de administratie en discipline der orde, de beheering der aan dezelve geaffecteerde fondsen en de werkzaamheden van het kapittel betrekkelijk.

En op dat zulks kome ter kennis van een iegelijk wien het mag aangaan, zal de tegenwoordige wet in het Staatsblad worden geplaatst.

Gegeven te Brussel, den 30sten April des jaars 1815, het tweede van Onze Regering.

(Get.)

W I L L E M.

Van wege den Koning,

(Get.)

A. R. F A L C K.

RIDDERSORDE

REGLEMENT VAN ADMINISTRATIE EN
DISCIPLINE VOOR DE MILITAIRE WIL-
LEMSORDE, VAN DEN 25sten JUNIJ
1815.

Art. 1. **D**aar het getrouw en wel nakomen zijner pligten van ieder krijgsman met reden kan gevorderd worden, en hun aanspraak geeft op de algemeene achting, niet op bijzondere belooningen, zoo worden alleen voor *uitstekende krijgsdaden*, op de *Militaire Willemssorde* aanspraak gevende, gehouden, de zoodanigen, welke hadden kunnen nagelaten worden, zonder zich even daardoor aan pligtverzuim schuldig te maken, en welke dus eenen meer dan gewonen graad van moed, beleid en trouw openbaren.

Art. 2. Aan dezen algemeenen regel zullen getoetst worden alle bijzondere krijgsdaden door welke men meenen zoude op de *Militaire Willemssorde* aanspraak te kunnen maken, doch welke die belooning slechts verdienen, wanneer zij het uitwerkfel zijn geweest van uitstekenden moed, beleid of trouw; als, bij voorbeeld: het winnen van veld- en zeeslagen, het nemen van vestingen, schepen, sterke posities, redouten, batterijen, stukken geschut, vaandels, standaarden en andere eereteekens, het voordragen en helpen uitvoeren van plans van operatiën, het verdedigen van plaatsen, posten, schepen, het met chaloupes aanval- len, enteren en veroveren van vijandelijke schepen in eene haven of baai, het door eigen handen gevangen nemen of des noods afmaken van verre in rang boven den uitvoerder verhevene personen, het beschermen, beveiligen en hernemen van verre in rang boven zich zijnde chefs, het ter hulp snellen van bedreigde punten, het nemen en verwoesten van vijandelijke magazijnen, transporten, krijgskassen, het eerst beklimmen van bresfen, het eerst overspringen op geënterde schepen, het eerst invallen in eene beformd wordende redoute of batterij, het

zich eenen weg banen, door grootere magt omfingeld zijnde, en andere daden met eenige der bovengemelde van gelijken aard.

Art. 3. Eene uitstekende daad bedreven zijnde, zal zulks moeten blijken door de duidelijfste befchrijving derzelve, geftaafd door de getuigeniften van vijf officieren, ooggetuigen van het verrigte en zoo veel het zijn kan in rang naderende aan den genen die vermeend wordt zich te hebben onderfcheiden, wanneer deze namelijk een officier is. Indien er zoo vele officieren ooggetuigen der daad niet worden gevonden, zal een dubbel getal onder-officieren en foldaten de plaats van de ontbrekende officieren kunnen vervullen.

Art. 4. Indien de omftandigheden, waarin de daad is verrigt, van dien aard zijn, dat het vereifchte getal ooggetuigen niet wel kan gevonden worden, zoo zal een minder getal van verklaringen van de belooning niet uitfluiten, wanneer overigens de daad genoegzaam zeker kan bewezen worden.

Art. 5. Alle chefs zijn, op hunne verantwoordelijkheid, verplicht, ter kennis van hunne fuperieuren te brengen, de uitstekende daden onder hunne bevelen bedreven en ter hunner kennis gekomen, al gefchiedde ook door de uitvoerders derzelve geene bijzondere aanvraag daarvan. Deze rapporten komen tot hem, die de armée of vloot of eene bijzondere afdeeling kommandeert, zonder overfchrijding der militaire hierarchie.

Art. 6. Even min kan de militaire hierarchie worden overfchreden, door dengenen welke meent eene aanvraag te kunnen doen tot het verkrijgen van het ordesteeken; alleen wanneer de reclamant vermeent, dat uit ongunst de naaste fuperieur de aanvraag niet hooger brengt, zal hij zich kunnen wenden tot den naaftvolgenden bij opklimming in rang, en, dezelve reden ook bij dezen beftaande, tot den volgenden en zoo voorts tot aan Ons.

Art. 7. Zij, welke opgeroepen worden of zich aangeven tot het doen van verklaringen ten behoeve van dezulke, welke veronderfeld worden uitgemunt te hebben, zullen deze verklaring moeten afleggen in handen van den auditeur bij het leger, of van den fiscaal der vloot, den kommanderenden officier van het korps of fchip, den chef van den ftaf eener brigade, divisie of eskader, of den generaal - adjudant van het leger, en zulks naar gelang van den rang van den perfoon of der omftandigheid, waar-

onder de daad is verrigt, en na vooraf op hun eere-woord de belofte te hebben gedaan, van in de verklaring zich niet te zullen laten leiden door bijzondere genegenheid voor, of afkeer van den perfoon, die er het voorwerp van is, maar alleen door liefde voor de waarheid.

Art. 8. Deze verklaring behoorlijk geverbalifeerd zijnde, zal duidelijk worden voorgelezen en door den declarant, bij dezelve perfisterende, door zijne handteekening worden bekrachtigd.

Art. 9. Verklaringen van foldaten of matrozen, die niet kunnen fehrijven, zullen door dezelve met een merk worden geteekend, in tegenwoordigheid van twee officieren, anderen als die in wier handen de verklaring wordt afgelegd, welke met hunne handteekening zullen moeten certificeren, dat zulks het werk is van den declarant en dat hij ten duidelijkfte getoond heeft te begripen, wat hij verklaard en geattesteerd heeft.

Art. 10. De chefs der korpsen of fchepen zenden zoodanige verklaringen op, aan den kommandant der brigade of van het eskader of wel aan zoodanigen bevelhebber onder wiens onmiddellijk bevel zij ftaan, tot dat dezelve in handen van den kommanderenden generaal of admiraal komen, welke de verzoeken en attesten aan den Secretaris van Staat voor de marine of den Commisfaris-Generaal voor het departement van oorlog doet toekomen, om door hem aan Ons ingeleverd te worden.

Art. 11. Alle stukken betrekkelijk aanvragen, om met de *Militaire Willemorde*, verfierd te worden, zullen in handen van het kapittel dier zelve orde gefield worden, om Ons daarop te dienen van confideratien en advies; wordende aan het kapittel der orde wel uitdrukkelijk aanbevolen, om geene gunftige voordragt te doen indien de bewijsftukken niet in behoorlijke orde zijn, alsmede wanneer hetzelve kennis draagt, dat voor uitftekender daden, dan die waarvoor de belooning wordt gevraagd, het ordesteeken aan anderen niet mogt zijn vergund.

Art. 12. Bij deze beoordeeling der daden, zal het kapittel in aanmerking moeten nemen den rang van hem, welke heeft uitgemunt, de omftandigheden waarin hij zich bevindt, de middelen over welke hij befchikken konde, den graad van moed, beleid en trouw, welke hij heeft aan den dag gelegd, en naar mate van de uitftekendheid der daad, adviferen tot het beloonen derzelve met het ordesteeken der eerfte, tweede, derde of vierde klasfe.

In het bijzonder in acht nemende, dat de teekening der derde of vierde klasse aan onder-officieren, matrozen en soldaten, zoodanig geschiede, dat diegeen welke eene daad van uitstekende dapperheid heeft bedreven de vierde klasse bekome, doch de derde klasse alleen verleend worde aan hem, die bij uitstekende dapperheid, bijzonder beleid zal gevoegd hebben.

Art. 13. Wanneer het kapittel vermeent, dat iemand, schoon niet tot het eereteken der orde gerechtigd, evenwel Onze bijzondere attentie verdient, zal hetzelfde kunnen voordragen, dat bij het geheele leger of vloot, bij dag-order, honorable mentie van de verrichtingen van den zoodanigen worde gemaakt, terwijl zijn naam op eene lijst, bij het kapittel te houden, zal aangeteekend blijven, om, ingeval dezelfde persoon andermaal uitmunt, daarop regard te slaan.

Art. 14. De verheffing tot ridder of bevordering in de orde wordt altoos aan het kapittel medegedeeld: zij zal ook op de orde der armée of vloot en door de Staats-Courant worden bekend gemaakt, met aanwijzing van de daad, waarvoor deze eervolle belooning is toegestaan. Tevens zullen daarbij de namen en kwaliteiten worden opgegeven van diegenen, welke de verklaring ter staving van het verrigte hebben afgelegd.

Art. 15. Iemand verdiend hebbende om tot ridder eener hoogere klasse verheven te worden, zal eerst tot ridder der lagere klasfen benoemd worden, indien hij dezelve niet reeds te voren heeft verkregen, en alsdan terstond tot de hoogere klasse worden bevorderd.

Art. 16. De bepalingen in de vorige artikelen van 3 tot 15 voorkomende, zullen niet van toepassing zijn op de eerste door Ons te doene benoeming van ridders.

Art. 17. Wij behouden aan Ons de magt om, bij het leger tegenwoordig zijnde, diegenen, welke onder Ons oog door uitstekende daden uitmunten, zonder iemands tuschenkomst, dadelijk, door het schenken der ordesteekenen te beloonen.

Art. 18. Indien een korps bijzonder heeft uitgemunt, zal hetzelfde, bij een bijzonder besluit de eer kunnen genieten, dat deszelfs vaandels of standaarden met het teeken der *Willems-Orde* versierd worden.

Art. 19. Bij het uitreiken der decoratiën zal altoos de meest mogelijke militaire luister plaats hebben en op het oogenblik der ceremonie, militair muzijk en trompettenschal gehoord worden.

Art. 20. Er zullen bij die gelegenheid zoo vele ridders vereenigd worden als geschieden kan, zonder eenige stremming aan den dienst toe te brengen.

Art. 21. Bij het ontvangen der decoratie zullen de ridders in handen van hem die dezelve aan hen uitreikt, den navolgenden Eed afleggen:

„ Ik beloof en zweer mij als een getrouw en wakker
 „ ridder te zullen gedragen; mijn leven altoos te zullen
 „ veil hebben voor Koning en Vaderland, en door al
 „ mijn vermogen mij steeds trachten waardig te maken
 „ de onderscheiding mij door den Koning toegeestaan.”
 „ *Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!*”

Art. 22. De onder-officieren, soldaten en matrozen bekomen de decoratie uit handen van den bevelhebber van hun korps of schip, het geheele korps onder de wapenen, of wel de equipage op het dek vereenigd zijnde, bij welke gelegenheid de kommanderende officier eene gepaste aanspraak aan den gedecoreerd wordende doet, en eene andere aan het gezamenlijke korps, tot aanmoediging om meerdere eeretekens te verdienen.

Art. 23. Op den dag op welchen de onder-officier of soldaat wordt gedecoreerd, zal hij aan de officiers-tafel van zijn korps of van zijn chef ter maaltijd worden genoodigd en toegelaten.

Art. 24. De officieren ontvangen het ordesteeken uit handen van den generaal of admiraal, het leger, de vloot of de afdeling kommanderende, altoos met een gedeelte troepen onder de wapenen en met gepaste aanspraken als boven.

Art. 25. De kommandeurs ontvangen hunne decoratie, op de wijze hiervoren omschreven, uit handen van den generaal en chef of van den vlootvoogd.

Art. 26. De grootkruisen ontvangen dezelve, met eene vermeerdering van plegtigheid, op dezelfde wijze.

Wij behouden evenwel aan Ons om de decoratie zelve uit te reiken.

Art. 27. Bij die gelegenheid zal de plegtigheid plaats hebben voor Onzen troon, in het bijzijn der leden van het kapittel en andere ridders; zullende de kandidaat, geknield op den trap des troons, de decoratie uit Onze handen ontvangen, waarna de kanselier der orde aan hem de accolade zal geven. En voorts

zoodanige ceremonien zullen plaats hebben, als telken reize zullen bepaald worden.

Art. 28. Bij alle uitreikingen van decoratien, hetzij door generaals, admiraals, chefs van korpsen of kommandanten van schepen, zal dadelijk na de overgifte der decoratie diegene die het ordesteeken ontvangen heeft, de accolade van de aanwezige ridders ontvangen.

De onder-officieren en soldaten altoos van officieren, tot dezelfde of hoogere klasfen in de orde behoorende, en de officieren van hunne gelijke of hoogereren in de orde.

Art. 29. Aan ieder ridder wordt bij deszelfs benoeming tevens met de decoratie door den kanselier toegezonden een exemplaar van de wet van den 30sten April 1815, n°. 5, benevens een exemplaar van het reglement van administratie en discipline der orde. Ook ontvangt hij van de kanselarij, zonder eenige kosten, zijn ridder-diploma.

Art. 30. Een gedecoreerd onder-officier, soldaat of matroos, schildwachten passerende, zullen dezelve voor hem het geweer aantrekken en in het algemeen dezelfde honneurs aan hem, als aan eenen officier bewijzen.

Art. 31. Alle de schildwachten presenteren het geweer voor de kommandeurs, al is hun rang beneden die, welke op deze eerbewijzingen regt hebben.

Art. 32. De grootkruifen, geenen hoogereren rang dan dien van generaal-majoor of schout bij nacht hebbende, ontvangen de militaire eerbewijzingen in eenen graad hooger, dan dien welke zij in de armée of marine bekleeden.

Art. 33. De etiquette van het paleis bepaalt de plaats, die de grootkruifen bij den troon, ter gelegenheid van groote plegtigheden zullen innemen, alsmede welke onderscheiding aan de ridders van de verschillende klasfen ten hove zal worden toegestaan.

Art. 34. Bij korpsen die eewachten geven bij Ons, bij de Koningin of de Prinzen van den bloede, zullen de gedecoreerde onder-officieren en soldaten onder dezelve altoos, bij voorkeur, tot die wachten worden bestemd.

Art. 35. Bij het overlijden van ridders, zal het ceremonieel der begrafenis altoos voor eenen graad hooger, dan dien zij in de armée of marine bekleeden, plaats hebben, derzelve decoratie zal voor het laatst op het kleed dat het lijk bedekt, prij-

ken, en de hoeken des kleeds zoo veel doenlijk gedragen worden door gedecoreerden; de ridders die tot het korps behooren, zoo het een onder-officier of soldaat is, zullen het lijk volgen; indien een officier met de orde van de 3de klasse versierd is, alle de ridders die bij de brigade, het kantonnement of in het garnizoen tegenwoordig zijn; en bij de kommandeurs en grootkruifen alle de ridders van de armée of vloot, voor zoo verre hiertoe geene voor den dienst schadelijke verplaatfing vereischt wordt.

Art. 36. Een ieder die de eer heeft tot de *Militaire Willems - Orde* te behooren, zal altoos in het openbaar met het riddeeteeken verschijnen, het groote lint evenwel wordt niet dan *in gala*, boven den rok, gedragen.

Art. 37. De grootkruifen, kommandeurs en ridders, mogen derzelver wapens met het ordesteeken versieren.

Art. 38. Bij derzelver overlijden zijn hunne erfgenamen verplicht het versiersel der orde aan den kanselier terug te zenden.

Art. 39. Geen krijgsraad of regter spreekt een onteerend vonnis over een ridder uit, dan na aan hem het ordesteeken te hebben doen afleggen.

Art. 40. Onder de onteerende vonnissen wordt mede gerekend, het met een briefje van ontslag wegzenden van een onder-officier of soldaat, hetgeen dierhalve, ten opzigte van eenen gedecoreerden niet zal kunnen geschieden op een eenvoudig voorstel van den kommandant van het korps aan den kommissaris-generaal voor het departement van oorlog; maar indien onverhoopt een gedecoreerd onder-officier of soldaat zich aan zoodanige fouten mogt schuldig maken, om welke hij met een briefje van ontslag verdient weggezonden te worden, zal de chef van het korps een raad van zeven leden bijéén roepen, zoo veel doenlijk zamen gesteld uit gedecoreerde officieren, onder-officieren en soldaten van het korps, welke, na het gedrag van den beschuldigde te hebben onderzocht, derzelver opinie zullen uitbrengen, of de van doorgaande *inconduite* beschuldigde gedecoreerde, al of niet verdient van het korps te worden weggezonden, en indien vijf stemmen tegen den beschuldigde zijn, zal de voordragt aan den kommissaris-generaal geschieden.

Onder de leden die in zulk een geval oordeelen, zullen er

geenen beneden den graad van den beschuldigten zijn, maar des mogelijk twee met hem in rang gelijk staande, en zoo er zich geen twee gedecoreerden van zijn graad bevinden, zal de beoordeeling alleen toevertrouwd worden aan hunne superieure officieren en onder-officieren.

Art. 41. Door Ons zullen uit de grootkruisen, kommandeurs en ridders benoemd worden, om het kapittel der orde uit te maken, zeven leden, één van welke te gelijk kanselier, en één ander thesaurier der orde zijn zal.

Art. 42. Dit kapittel wordt door den kanselier beschreven op Onze bijzondere autorisatie.

Art. 43. Hetzelve zal Ons dienen van advijs op alles deze orde betreffende, hetgeen Wij te dien einde noodig zullen oordeelen in deszelfs handen te stellen, en meer bepaaldelijk omtrent de voordragten en aanvragen om in de orde te worden aangenomen en bevorderd.

Art. 44. Het kapittel zal vermogen aan Ons voorstellen te doen omtrent alles wat tot roem en nut der *Militaire Willems-Orde* kan verstreken.

Art. 45. Het kapittel ontvangt op Onze bijzondere autorisatie van de departementen van marine en oorlog extracten uit de condeu-lijsten, voor zoo verre de gedecoreerde officieren betreft.

Art. 46. Het kapittel maakt, onder Onze goedkeuring, de noodige schikking met den Secretaris van Staat voor de financiën omtrent de gelden, die ter beschikking der orde in de kas van den Thesaurier zullen worden gefort.

Art. 47. Het kapittel beraamt met den Secreraris van Staat voor de marine en den Kommissaris-Generaal voor het departement van oorlog de wijze waarop geregeld aan de militairen en zeelieden, de pensioenen, van de *Militaire Willemsorde* ontvangen, zullen worden uitbetaald, ten einde het vermeederen van noodelooze ambtenaren te voorkomen.

Art. 48. Het kapittel maakt jaarlijks tijdig op het budget van deszelfs waarschijnlijke behoeften voor het volgende jaar, en biedt zulks Ons aan.

Art. 49. Het kapittel zal vervaardigen en Ons aanbieden concept instructien voor den Kanselier en Thesaurier, alsmede eene voordragt omtrent het getal en de kwaliteit der ambtenaren, die ter rigtige uitvoering van alles wat de orde betreft, zullen vereischt worden.

Art. 50. De instructie voor den Kanselier, door het kapittel te vervaardigen, bepaalt de onderwerpen die de Kanselier kan afdoen, en welke hij ter kennisfe van het kapittel moet brengen.

Art. 51. De Kanselier voert de correspondentie voor het kapittel, ontvangt en opent alle brieven en voordragten.

Art. 52. Door den Kanselier wordt, onder medetoevoorzigt van de overige leden van het kapittel, gehouden een register van alle de Ridders der Orde, bevattende derzelver familie- en doopnamen, de namen hunner ouders, de namen en het getal hunner kinderen, derzelver geboorteplaats; een uitvoerige dienststaat der Ridders, en wel bijzonder de beschrijving van de daden waarvoor, en gelegenheid waarbij zij de decoratie van de orde hebben bekomen of bevorderingen bij dezelve hebben verkregen.

Art. 53. De Kanselier houdt mede aantekening van vreemde Ridder-orden of Decoratien, waarmede eenige der Ridders mogten begiftigd zijn geweest of worden, en of het dragen daarvan aan hen al of niet is toegestaan.

Art. 54. De Kanselier ordonnanceert de betalingen op de kas van den Thefaurier, doet alle aankopen en heeft de administratie over alles wat onkosten veroorzaakt.

Art. 55. De Thefaurier is verantwoordelijk voor de fondsen en justificeert de uitgaven door ordonnantien, welke altoos ten minste door één Lid, benevens den Kanselier zullen moeten ge teekend worden.

Art. 56. De Kanselier doet ééns 'sjaars administratieve verantwoording en de Thefaurier de geldelijke, aan het kapittel, hetwelk daarna een algemeen verslag aan Ons zal aanbieden.

Art. 57. Het kapittel zal aan Ons voordragen, éenen verdienstelijken, talenten bezittenden persoon, als Historiograaph en Redenaar van de Orde.

Art. 58. Ieder jaar zal er een feest der Orde gevierd worden, waartoe de dag van den zestienden Januarij bestemd is.

Art. 59. Bij gelegenheid van het jaarfeest der *Militaire Willemsoorde* houdt de redenaar eene redevoering, en doet verslag van hetgeen belangrijk in het afgelopen jaar, de Orde betreffende, is voorgevallen, en van de benoeming en bevordering der Ridders, met de beschrijving der daden die daartoe hebben gelegenheid gegeven.

Art. 60. Hij doet verslag van het afsterven der Ridder's in het afgelopen jaar, met melding der verdiensten die ieder hunner onderscheiden.

Art. 61. De redevoering door den Redenaar te voeren, wordt vooraf aan het kapittel onderworpen, en niet dan met deszelfs goedkeuring uitgesproken.

Art. 62. Wij behouden Ons voor, om dit reglement, naar het belang der Orde zulks zoude mogen vereischen, te amplïeren of te veranderen.

Aldus gearresteerd bij besluit van Zijne Majesteit, den 25sten Junij 1815.

Mij bekend,

(geteekend)

A. R. FALCK.

RIDDERS-ORDE

CIRCULAIRE, BETREFFENDE HET-HOUDEN
VAN CONTROLES VAN RIDDERS DER MILI-
TAIRE WILLEMS-ORDE, VAN DEN 17den
AUGUSTUS 1815.

---

*Aan alle de onder-inspecteurs der ad-
ministratie van de 1ste en 2de klasfe.*

Ik zende u nevens deze, een aantal exemplaren mijner circulaire van heden, n°. 52, aan alle de korpfen der armée, houdende bepalingen omtrent de wijze van betaling der verhooging van foldij, toegestaan aan de ridders der 3de en 4de klasfe der *Militaire Willems-Orde*, geen rang van officier hebbende, overeenkomstig de in dezelve gemaakte bepalingen, zullende de onder-inspecteurs van de 1ste en 2de klasfe behoorlijke controles in hunne bureaux moeten aanleggen, de eerste van de ridders der 3de en 4de klasfe, die tot geen *corps d'armée* behooren, voor zoo veel zij in hun kommando woonachtig zijn, alsmede van die bij korpfen in de provincie, van welke hunne residentie de hoofdplaats is, en de laatste *alleen* van ridders bij korpfen dienende, in hunne provincie gestationeerd; voor zoo verre de ridders bij de korpfen dienende betreft, zullen de onder-inspecteurs de controles daarvan aanleggen bij het viferen van derzelver diploma's, bij bovengemelde circulaire bevolen, terwijl, ingeval dat de ridders van woonplaats veranderen mogten, daarvan onmiddellijk aan de onder-inspecteurs, naar wiens provincie zij zich verplaatfen, kennis zal moeten worden gegeven, terwijl met de controles van de ridders bij de korpfen, bij garnizoensveranderingen van de eene provincie naar de andere, zal moeten worden gehandeld, zoo als bij art. 19 der instructie van den 20sten Februarij 11., n°. 21, is voorgeschreven.

De ridders van de 3de en 4de klasse, tot geen korps der armée behorende, zullen voorts alle drie maanden door den onder-inspecteur der 1ste klasse, in wiens kommando zij woonachtig zijn, op productie van derzelver attestatie *de vita*, op eene speciale betalingsrol worden gebragt, voor de aan hun ingevolge hunne rangen toekomende ridder-foldij, en welke betalingsrol zal moeten worden geaffecteerd op de 6de afdeeling, 2de kapittel der jaarlijksche begrooting.

Bij de eerste te doene betaling, welke, voor zoo veel er reeds ridders in de kommando's der onder-inspecteurs van de 1ste klasse mogten woonachtig zijn, op den 1sten October aanstaande zal moeten plaats hebben, zal, even als aan de officieren zonder troepen, livretten of betalingsboekjes aan hun worden uitge-reikt, terwijl zij voor het vervolg niet dan op productie van dit boekje op de betalingsrollen zullen mogen worden gebragt.

Van deze betalingsrollen zullen wijders alle drie maanden twee afschriften aan de Generale Intendance der Administratie van Oorlog worden ingezonden, en bij een van dezelve de door gezegde ridders geproduceerde attestaties *de vita* worden gevoegd.

Ik gelast u, mijnheer, u in allen deele ten stipste overeenkomstig deze bepalingen te gedragen; voegende ik ter uwer informatie hiernevens een exemplaar der wet van den 30sten April 11., n°. 5, houdende instelling der Willems-Orde.

*De Staatsraad, Intendant-Generaal van de
Administratie van Oorlog,*

(Geteekend)

PIEPERS.

RIDDER-ORDE

CIRCULAIRE, HOUDENDE BEPALINGEN OM-
TRENT DE WIJZE VAN BETALING DER VER-
HOOGING VAN SOLDIJ, TOEGESTAAN AAN
DE RIDDERS VAN DE 3de EN 4de KLASSE
DER MILITAIRE WILLEMS - ORDE, VAN DEN
17den AUGUSTUS 1815.

---

*Aan de Administrateurs van alle de
korpfen der armée.*

In de *Militaire Willems-Orde*, door Zijne Majesteit, bij besluit van den 30sten April 11., n°. 5, ingesteld, tot belooning van uitstekende militaire daden, thans reeds onderscheidene braven der armee opgenomen zijnde, welke, behalve van de distinctie daaraan verknocht, ook regelmatig behooren te jousiferen van de pecuniële voordeelen aan die verheffing verbonden, heb ik, op aanzoek van Zijne Excellentie den Kanselier van opgemelde orde, opzigtelijk de betaling van de verhoogde soldij der Ridder van de *derde* en *vierde* klasfe respectvelijk, geen rang van officier hebbende, de bepalingen gemaakt, welke ik mij haast ulieden, mijne heeren, bij deze mede te deelen.

De aan hen toegelegde *Ridder-soldij*, zijnde voor de Ridder der derde klasfe het *dubbel*, en voor die van de vierde klasfe de *helft* van die, welke zij op den dag hunner benoeming genieten, en welke verhooging echter bij eventuële promotie *niet* accresceert, zal geregeld alle *drie maanden* door de zorg der administrateurs van het korps, waartoe zij op den laatsten dag van zoodanig kwartaal zullen behooren, worden uitbetaald, na alvorens te hebben geproduceerd het diploma van derzelve creatie, behoorlijk geviseerd door den onder-inspecteur in de provincie.

Voor de eerstemaal zal die betaling plaats hebben op den zoften September aanstaande, voor het te goed zijnde, te rekenen van en met den dag hunner benoeming tot aan dien datum, en voorts alle kwartalen op eene driemaandelijksche lijst, waarop de Ridders, die zich bevinden zullen ter plaatse waar de administratie van het korps zal zijn gestationeerd, in *margin*e voor voldaan zullen teekenen.

De Ridders, welke zich elders mogten bevinden, zullen individuele kwitantien afgeven, welke bij opgemaalde lijst zullen worden gevoegd.

De bewijzen van gedane betalingen zullen bij de administrateurs der korpsen blijven berusten.

Bij de monsterrollen der laatste maand van ieder kwartaal, zal bij elk korps, waarbij zich Ridders, vallende in de opgemaalde termen, bevinden, als bijlage gevoegd worden een staat *in duplo* der uitbetaalde *Ridder-soldij* volgens bijgaand model, en welke staten van de eerste gedane betalingen, mitsdien zullen moeten worden gevoegd bij de monsterrollen over de maand September aanstaande.

Het montant van deze staten zal den korpsen der armee, in het bijvoegsel op hunne monsterrollen worden geleden.

De *Ridder-soldij* wordt zoowel in geval van absentie als van presentie genoten, derhalve zullen de Ridders van de 3de en 4de klasse, geen rang van officier hebbende, welke in de hospitalen, met verlof of anderzins absent zullen zijn geweest, bij hunne terugkomst, bij hun korps voor hunne te goed gemaakte *Ridder-soldij* worden gerappelleerd.

De opgemaalde Ridders, welke zich met verlof of anderzins voor eenigen tijd van hun korps verwijderen, zullen vóór hun vertrek de betaling van hunne te goed hebbende *Ridder-soldij* tot den dag van hun vertrek ontvangen.

Hetzelfde zal plaats hebben, wanneer een der opgemaalde Ridders met pensioen, gagement, demissie of paspoort afgaat, als wanneer hun tevens een *certificaat van ophouding van betaling* zal worden afgegeven.

De noodige gelden tot deze betalingen zullen door de administrateurs der korpsen in het bijvoegsel op hunne vijftiendaagsche aanvragen om traktementen en soldijen worden gebragt en aan hen worden verstrekt.

De administrateurs der korpsen zullen vervolgens door hun kwartiermeester eene rekening op zijn grootboek doen openen, getiteld *Ridder-soldij*; naar mate dat de betalingen aan Ridders geschieden, zal die rekening daarvoor worden gedebiteerd, en, wanneer alle de betalingen voor een kwartaal zullen zijn gedaan, zal het *Land zijne rekening* voor het montant derzelve gedebiteerd worden, op dezelfde wijze als ten aanzien der gewone traktementen en soldijen plaats heeft.

Ingeval van overlijden, zal de te goed gemaakte soldij, op individuele kwitantie der wettige erfgenamen, tot den dag toe van het overlijden van den Ridder, aan hen worden uitbetaald.

De gepensioneerde en gegageerde of anderzins, tot geen korps der armée behoorende, Ridders der 3de en 4de klasse, geen rang van officier hebbende, zullen alle drie maanden, op productie van derzelve attestatie *de vita*, de betaling van hunne *Ridder-soldij* ontvangen, op betalingsrollen en advijsbrieven van de onder-inspecteurs der administratie in de generale kommando's en betaalbaar bij de assistent-betiaalmeesters in de provincie alwaar de Ridders zullen woonachtig zijn; de opgemelde attestaties *de vita* zullen door de onder-inspecteurs worden gevoegd bij de duplicaten der betalingsrollen, welke 's maandelijks door hun aan de Generale Intendance der Administratie van Oorlog worden ingezonden.

Ik gelast u, mijne heeren, u in allen deele ten slipste overeenkomstig deze bepalingen te gedragen.

*De Staatsraad, Intendant-Generaal van de
Administratie van Oorlog,*

(Geteekend)

PIEPERS.

BESLUIT, BEPALENDE DE HOEGROOTHEID
VAN HET RIDDER - PENSIOEN VOOR DE
MARECHAUSSEES.

W IJ WILLEM, ENZ.

Gezien de voordragt van Onzen Luitenant - Generaal Kanselier der *Militaire Willemsoorde*, met betrekking tot het bepalen der hoegrootheid van het Ridder - pensioen aan elke der bij de zee-magt bekende rangen, alsmede bij de Marechaussees, alles beneden den rang van officier, in evenredigheid van de rangen der landarmée, toe te leggen.

Gezien het rapport van Onzen Minister van Marine en van Onzen Staatsraad, Intendant - Generaal der administratie van oorlog, in dato 14 April 1817;

Hebben goedgevonden en verstaan :

- 1°. Aan de subalterne rangen bij de zeemagt, enz.
- 2°. Te bepalen, dat de Marechaussee te paard, wat de Ridderpensioenen aangaat, zal worden gelijk gesteld met het wapen der Rijdende Artillerie, de manschappen, beneden den rang van brigadier, beschouwd als kanonniers der eerste klasse, en de marechaussee te voet, met het wapen der artillerie te voet, insgelijks de manschappen beneden den rang van brigadier geassimileerd aan den kanonnier der eerste klasse.

En zullen afschriften dezes, enz.

's Gravenhage, den 22sten April 1817.

BESLUIT, BEPALENDE, DAT AAN GEGAGEERD
WORDENDE MILITAIREN, GEDECOREERD MET
DE *MILITAIRE WILLEMSORDE*, ZAL
GELATEN WORDEN, DE TOEGESTANE VER-
HOOGING VAN TRACTEMENT.

W IJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Commisfaris - Generaal van oorlog, in dato 27 Maart ll., n°. 12;

Hebben goedgevonden en verftaan te bepalen, zoo als bepaald wordt bij deze, dat aan alle militairen met de *Militaire Willemfiorde* gedecoreerd, die geenens officiers rang hebben, en aan wie het gagement wordt geaccordeerd, bij en boven hetzelve zal gelaten worden, de aan hun ingeolge art. 8 der wet van den 30ften April 1815, n°. 5, toegestane verhooging van traktement.

En zullen affchriften dezer worden gezonden aan Onzen Commisfaris - Generaal voornoemd, aan den Intendant - Generaal van de adminiftratie van oorlog, aan den Kancelier der *Militaire Willemfiorde*, aan Onzen Minister van financien, en aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie en narigt respectivelijk.

Brusfel, den 31ften Maart 1816.

(geteekend) W I L L E M.

Van wege den Koning,

(geteekend) A. R. FALCK.

RIDDERS-ORDE

BESLUIT, NOPENS HET VERVALLEN VERKLAREN VAN DE MILITAIRE WILLEMS-ORDE, VAN GEDECOREERDE MILITAIREN, WELKE DESERTEREN, EN ONDER-OFFICIEREN, DIE GEDEGRADEERD WORDEN.

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Luitenant-Generaal, Kanfelier der *Militaire Willemsorde*, van den 8ten Junij 11., n°. 3141, strekkende om de deserteurs, alsmede de gedegradeerde onder-officiers, Ridders zijnde, van de Orde vervallen te verklaren;

Gezien de rapporten van Onzen Adjudant-Generaal, en van Onzen Minister van Justitie, van den 25ten Junij en van den 10den Augustus 11., n°. 1 en n°. 147;

Den Raad van State gehoord;

Gelet op de wet van den 30sten April 1815, *Staatsblad* n°. 33, houdende instelling der *Militaire Willemsorde*;

Gelet op het reglement van administratie en discipline voor die Orde, gearresteerd bij Ons besluit van den 25ten Junij 1815, n°. 10;

Gelet op het reglement van discipline voor het krijgsvolk te lande;

En in aanmerking nemende, dat de misdaad van desertie in den genen, die dezelve begaat, afkeer van den dienst, moedwillige verzaking en strafbare schending van zijnen plicht aanduidt; — dat een onder-officier, die uit hoofde van wangedrag gedegradeerd wordt, mede moet gerekend worden, onder die genen, welke opgehouden hebben, zich de eenmaal verworvene onderscheiding waardig te maken; — dat zoodanige personen, Ridders zijnde, geheel hebben gehandeld tegen de beginselen die de leden der *Militaire Willemsorde* behooren te bezielen, namelijk,

om door eene slijpe vervulling hunner pligten en de naauwkeurige waarneming van den dienst, boven anderen uit te munten; — en dat, indien het versierfel dier Orde door de zoodanigen, welke zich die onderscheiding onwaardig hebben getoond, gedragen wierd, daardoor ten eenemaal zoude verloren gaan het doel der instelling van de *Militaire Willemsorde*, welke is, om, door het toelagen van vereerende belooningen aan degenen, die zich van de pligten, aan den krijgsvolk verbonden, door uitstekende daden van moed, beleid en trouw hebben gekwet, krijgshaftige deugden op te wakkeren en aan te kweeken, den militairen stand ten prikkel te versterken tot het verrigten van groote daden, en alzoo eene prijslijke eerezucht en een' loffelijken nijd te wekken;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen: dat een militair, Ridder zijnde, wanneer hij als deserter bekend is, of een gedecoreerd onder-officier, wanneer hij, uit hoofde van wangedrag, gedegradeerd wordt, het lidmaatschap der *Militaire Willemsorde* zal verliezen; zullende echter, indien onverhoopt een gedecoreerd onder-officier, zich aan zoodanige fouten mogt schuldig maken, om welke hij zoude verdienen te worden gedegradeerd, de chef van het korps, alvorens overeenkomstig art. 39 van het reglement van discipline voor het krijgsvolk te lande, die degradatie op te leggen, een raad van zeven leden bijeen roepen, zoo veel doenlijk zamengesteld uit gedecoreerde officieren en onder-officieren van het korps, welke, na het gedrag van den beschuldigde te hebben onderzocht, derzelver opinie zullen uiten, of de van doorgaand wangedrag beschuldigde gedecoreerde, al of niet verdient te worden gedegradeerd, en, indien vijf stemmen tegen hem zijn, zal de degradatie geschieden.

En zullen onder de leden, die in zulk een geval oordeelen, geenen beneden den rang van den beschuldigde mogen zijn, maar des mogelijk twee met hem in rang gelijk staande; terwijl, bijaldien er zich van zijnen graad geen twee gedecoreerden bevinden, de beoordeeling alleen aan deszelfs superieure officieren en onder-officieren zal worden toevertrouwd.

Affchriften dezes zullen worden gezonden, enz.

Het Loo, den 9den September 1818.

WET, HOUDENDE INSTELLING VAN DE ORDE
 VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW.
 GEARRESTEERD DEN 29sten SEPTEMBER
 1815, N°. 49.

WILLEM, ENZ.

Alzoo wij in aanmerking genomen hebben dat het uitdeelen van vereerende onderscheidingsteekenen, aan hen, die door beproefde vaderlandsliefde, bijzonderen ijver en trouw in het volbrengen hunner burgerpligten of buitengewone bekwaamheid in wetenschappen en kunsten, zich eene billijke aanspraak op de algemeene achting, en Onze erkenenis verworven hebben, eenen heilzamen invloed oefenen kan op de aankweeking van deugd en kennis;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, goedgevonden hebben te bepalen en te statuëren, gelijk Wij bepalen en statuëren bij deze:

Art. 1. Er wordt ingesteld eene Orde, strekkende ter vereerende onderscheiding van alle Nederlanders, die bewijzen geven van beproefde vaderlandsliefde, bijzonderen ijver en trouw in het volbrengen hunner burgerpligten of buitengewone bekwaamheid in wetenschappen en kunsten.

Deze Orde zal in bijzondere gevallen ook aan vreemdelingen kunnen gegeven worden.

Art. 2. Deze orde zal den naam dragen van *Orde van den Nederlandschen Leeuw*.

Art. 3. Wij verklaren Ons te zijn Grootmeester dezer Orde. Het Grootmeesterfchap van dezelve zal onafscheidelijk aan de kroon der Nederlanden verbonden zijn.

Art. 4. De Orde van den Nederlandschen Leeuw zal bestaan uit drie klassen.

De Ridders van de eerste klasfe dragen den naam van Groot-Kruifen, die van de tweede klasfe dragen den naam van Kommandeurs, die van de derde klasfe dragen enkel den naam van Ridders.

Art. 5. Zij die zich door nuttige daden, door zelfopoffering of door andere blijken van menschenliefde eene onderscheiding waardig maken, zullen onder den naam van *Broeders*, aan de Orde kunnen worden verbonden.

Art. 6. Alle benoemingen bij de Orde geschieden door den Grootmeester.

Art. 7. Het versiersel der Orde zal bestaan in een wit geëmailleerd kruis met een gouden W tusfchen elk der armen van hetzelfde, hebbende aan de eene zijde in het midden een blaauw geëmailleerd rond, waarop in gouden letteren geschreven zijn de woorden *Virtus Nobilitat*, en aan de tegenzijde de Leeuw zoo als hij in het wapen van het Rijk voorkomt, alles gedekt met eene gouden Koninklijke Kroon.

Het lint zal zijn van Nasfausch blaauw met twee smalle oranje strepen.

Art. 8. Het teeken van onderscheiding zal zijn:

Voor de Groot-kruifen.

Het ordesteeken van de zijde waarop de spreuk *Virtus Nobilitat* gevonden wordt, zonder kroon op een gouden ster geborduurd op den rok aan de linkerzijde, en het juweel van de Orde aan een lint vier vingeren breed en *écharpe* van de regter naar de linkerzijde.

Voor de Kommandeurs.

Het ordesteeken als voren geborduurd op den rok zonder ster, doch gedekt met de kroon, en het juweel aan een lint drie vingeren breed en *fautoir* om den hals.

Voor de Ridders.

Het ordesteeken aan een lint twee vingeren breed aan het knoopsgat.

Art. 9. De Broeders zullen, in plaats van het kruis, eene zilveren medaille dragen, hebbende aan de eene zijde het zinnebeeld der Orde en aan de keerzijde hare spreuk, en hangende

aan een Nasfausch blaauw lint, ter breedte van anderhalf duim met een oranje streep in het midden.

Art. 10. Degenen die tot Broeders van den *Nederlandschen Leeuw* benoemd worden, treden dadelijk in het genot eener jaarlijkfche toelage van *twee honderd guldens*, waarvan, ingeval van overlijden, de helft voor hunne weduwen behouden blijft.

Art. 11. Tot goedmaking van deze en van de andere onkosten der Orde zal jaarlijks eene fomme op de begrooting der ftaatsbehoeften worden gebragt.

Art. 12. Het lidmaatschap en versierfel dezer Orde kan niet worden verloren, dan ten gevolge van een onteerend vonnis.

Art. 13. Het kapittel der Orde zal bestaan uit zoo veel leden als door Ons noodig zal worden geoordeeld, en Wij daartoe uit de *Grootkruifen*, *Kommandeurs* of *Ridders*, zullen aanstellen.

Bij hetzelfde kapittel zullen fungeren een Kanselier en een Thefaurier, door Ons uit de leden der Orde te benoemen (1).

---

(1) De versierfelen der Orde van den *Nederlandschen Leeuw*, moeten in geval van overlijden, zoo wel als in geval van verhooging der gedecoreerden, terug gezonden worden aan den Kanselier der Orde. Dit is bepaald bij befluit van Z. M. van den 23ften April 1825, en is daarvan aan de Ridders der Orde kennis gegeven door Zijne Excellentie den Minister van Staat en Kanselier der Orde van den *Nederlandschen Leeuw*, bij eene circulaire van den volgenden inhoud:

Amsterdam, den 15 Junij 1825.

Circulaire.

*Orde van den Nederlandschen Leeuw,
Kanselarij, n^o.*

Ik heb de eer U Hoog Welgeb. bij dezen kennis te geven, dat het ZIJNE MAJESTEIT behaagd heeft, om, ten gevolge van eene ontftane twijfeling, of de versierfelen der Orde van den *Nederlandschen Leeuw*, in geval van overlijden, zoo wel als in geval van verhooging der gedecoreerden, behoorden te worden terug gezonden, bij befluit van den 23ften April 11., n°. 124, ftellig te bepalen, dat deze terugzending, in het eene, zoo wel als het andere hier gevallen (even gelijk zulks omtrent de versierfelen der *Willems-Orde* is vastgefteld) zal behooren te gefchieden; weshalve ik de vrijheid neem, U Hoog Welgeb. te verzoeken, de noodige maatregelen te nemen, ten einde in der tijd aan den inhoud des opgemelden befluits voldaan worde, en wel door middel der gewone brievenpost, onder het adres van den Kanselier der Orde.

Ik neem enz.

*De Minister van Staat, en Kanselier der Orde
van den Nederlandschen Leeuw.*

Art. 14. Door Ons zullen in het vervolg worden vastgesteld zoodanige statutaire bepalingen, als Wij ter rigtige uitvoering dezer wet geschikt oordeelen zullen.

En opdat zulks kome ter kennisse van een iegelijk wien het mag aangaan, zal de tegenwoordige wet in het Staatsblad en in het Officiële blad worden geplaatst.

Gegeven te Brusfel den 29sten September des jaars 1815, en van Onze regering het tweede.

(geteekend) W I L L E M.

Van wege den Koning,

(geteekend) A. R. FALCK.

ALGEMEEN BESTUUR.

RAAD VAN STATE.

De Raad van State is zamengesteld uit een Secretaris van Staat, Vice-Président, en uit niet meer dan vier en twintig leden. Volgens art. 72 van de Grondwet, is Z. K. H. de Prins van Oranje, van regtswege, Lid van dezen Raad. Het staat aan den Koning vrij aan de Prinzen van den Huize, die tot meerderjarigheid zijn gekomen, zitting in den Raad te verleen. De Raad van State wordt bij afwezendheid van Zijne Majesteit geprefideerd door den Secretaris van Staat, Vice-Président, die op alle punten praadviseert (1). Volgens art. 73 van de Grondwet, raadpleegt Z. M. den Raad van State over zoodanige onderwerpen, als door Hoogstdenzelven aan de Staten-Generaal, of door deze aan den Koning worden voorgefeld; als ook over alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen (2). Van alle zaken, door den Raad van State behandeld, moet de uitflag der overwegingen aan den Koning worden ingezonden in een schriftelijk en met redenen omkleed advijs.

De buitengewone Staatsraden, welke, volgens art. 74 der Grondwet, kunnen worden benoemd, door den Koning tot de beraadslagingen geroepen wordende, hebben gelijk regt van stemming met de gewone Staatsraden.

(1) De tegenwoordige Secretaris van Staat, Vice-Président, is de Heer J. H. Baron MOLLERUS.

(2) De Koning is aan geen advijs van den Raad gebonden; maar besluit alléén, en geeft van Zijn besluit kennis aan den Raad. Hoogstderzelfs verpligting volgens de Grondwet, bestaat daarin alléén, dat die voorstellen en algemeene bepalingen moeten gebragt worden ter overweging bij den Raad van State. Het oogmerk van deze grondwettige instelling ligt in de voorzorg, dat er geen besluit met overhaasting, of met verrassing zoude kunnen genomen worden. Uit de woorden, welke de Grondwet gebruikt, kan men ook verder opmaken, dat alléén bedoeld wordt op algemeene besluiten, doch desnietteenstaande kan de Koning ook op alle andere het advijs van den Raad van State vragen.

Eene commissie uit den Raad van State is belast met het onderzoek der zaken, betrekkelijk den Roomsch Katholijken Eeredienst, over welken de Koning goedvindt dezelve te raadplegen, en vervult de functien, welke aan den Franschen Staatsraad, krachtens het Concordaat, tusfchen den Heiligen Stoel en het Fransch gouvernement, op den 26 Mesfidor IX. jaar (15 Julij 1801) gesloten, zijn opgedragen. Op gelijke wijze is eene andere commissie uit den Raad van State belast met het onderzoek der zaken, welke den Hervormden en andere Eerediensten, behalve dien der Roomsch Katholijken, betreffen, over welke de Koning goedvindt dezelve te raadplegen.

RAAD VAN MINISTERS.

Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 19den September 1823, n°. 132, vastgesteld, het houden van een Raad van Ministers, tot het voorloopig onderzoek van, en het gemeen overleg omtrent alle ontwerpen van wetten, en omtrent alle zoodanige besluiten, reglementen, en verordeningen van bestuur, welke de algemeene administratie betreffen.

Deze Raad is zamengesteld uit den Secretaris van Staat, Vice-President van den Raad van State, alle de in de Residentie aanwezige Ministers, die aan het hoofd van eenig departement van algemeen bestuur geplaatst zijn, den Commisfaris-Generaal van Oorlog en den Secretaris van Staat.

De voorzitter, zijnde de Vice-President van den Raad van State, en bij deszelfs afwezendheid of ziekte, de oudst benoemde Minister, designeert een der Referendarisfen van den Raad van State, om de functien van Secretaris waar te nemen.

De Voorzitter doet den Raad zoo dikwijls buitengewoon bijeen komen, als de werkzaamheden zulks vorderen. De beraadflagingen van den Raad leiden tot geene beslissing bij meerderheid, maar de slotsom der overwegingen, zoo wel van de meerderheid als van de minderheid der Leden, gelijk ook de vooren tegen aangevoerde redenen en gronden, worden door den Minister, wien het stuk, hetgeen het onderwerp van overweging geweest is, meer bepaaldelijk betreft, in zijne voordragt over hetzelfde aan den Koning bekend gemaakt.

Deze Raad onderzoekt de ontwerpen van wetten, besluiten, reglementen, en ordonnantien, niet alleen met betrekking tot derzelver verband, toepassing, en overeenkomst van den Nationalen met den Franschen tekst, maar ook met betrekking derzelver overeenstemming met de Grondwet en de bepalingen van dezelve, hetwelk ten oogmerk heeft om éénheid en verbinding in alle takken van administratie, en eenen gelijken uitslag in de daarstelling en uitvoering dezer wetten te brengen.

De door eene Ministeriële dispositie, krachtens eene wet of Koninklijk besluit, genomen reglementen, of instructien, kunnen door den Minister, wien zulks aangaat, aan de overweging van den Raad voorgelegd worden, wanneer zij in verband staan met het algemeen bestuur. Indien er ten aanzien van dergelijke Ministeriële dispositien in den Raad verschil van gevoelens bestaat, is de Minister verplicht, Z. M. hiervan verflag te doen.

Alle deze opgenoemde stukken moeten aan den Raad der Ministers voorgedragen en in overweging genomen worden, voor dat de Chefs der departementen aan Zijne Maj., en ook aan den Staatsraad, hunne voorstellen ten dien aanzien onderwerpen, en verzenden. Zijne Majesteit heeft zich voorbehouden, indien Hoogstdezelve zulks noodig oordeelde, om op nieuw, na de confideratien en het advijs van den Raad van State gehoord te hebben, het gevoelen van den Raad van Ministers te verneemen (1).

---

(1) De gewone en buitengewone Staatsraden en Ministers moeten, volgens art. 76 van de Grondwet, ook getrouwheid aan de Grondwet zweren. De Heer Graaf VAN HOGENDORP, in de *Bijdragen tot de Huishouding van Staat*, VIII. Deel, bladz. 251, en *volgg.*, is van oordeel, dat, behalve de verantwoordelijkheid, welke uit dezen eed geboren wordt, bij elk voor zijn eigen geweten, het van zelve spreekt, dat er ook eene verantwoordelijkheid plaats vindt voor de regtbanken; en voegt er bij: dat in Engeland vooral de verantwoordelijkheid der Ministers beschouwd wordt als eene der grondzuilen van de Constitutie, ook in andere landen de Grondwetten naar dit beginsel zijn ingerigt, en het denkbeeld alomme verspreid is, dat zulk eene verantwoordelijkheid tot een' vrijen regeringsvorm behoort; dat bij onze Natie en bij hare Vertegenwoordigers dit gevoelen menigmaal is uitgesproken geworden, en in de Staten-Generaal beweerd is, dat deze verantwoordelijkheid zoodanig in den geest der Grondwet was, dat dezelve geacht moest worden te bestaan, alhoewel zij niet letterlijk daarin was uitgedrukt.

ALGEMEENE REKENKAMER.

WET, van den 21sten Junij 1820 nopens de zamenstelling der Algemeene Rekenkamer, derzelver werkzaamheden, bevoegdheid en verpligtingen.

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat bij art. 202 der Grondwet is bepaald: *dat er eene Algemeene Rekenkamer zal zijn, ten einde jaarlijks de rekeningen der verschillende departementen van algemeen bestuur op te nemen en te liquideren, mitsgaders behoorlijke rekening en verantwoording te vorderen van alie bijzondere lands comptabelen en andere; alles achtervolgens zoodanige instructien als bij de wet zullen worden vastgesteld;*

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, zoo als Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. De Algemeene Rekenkamer zal bestaan uit zestien Leden, zoo veel mogelijk uit al de provincien van het Koninkrijk genomen, geadfisteerd door eenen Secretaris.

Art. 2. De Leden van de Algemeene Rekenkamer zullen moeten bereikt hebben den vollen ouderdom van *dertig* jaren; uit geenerhanden hoofde aan den Lande comptabel mogen zijn; geen ander ambt mogen bekleeden, noch Leden zijn van de Staten-Generaal of Provinciale Staten; — Zij zullen elkander niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantfchap of zwagerschap.

Art. 3. De Leden en de Secretaris der Algemeene Rekenkamer, mogen, direct of indirect, geen aandeel hebben in eenige befieding, leverancie, verpachting van goederen, regten of middelen, of in eenige zaak waarover met het Rijk om voordeel of winst wordt gecontracteerd.

Het is hun almede verboden eenige pretensien ten laste van het Rijk, vatbaar om door de Kamer te worden verevend, het

zij vóór of na de verevening te koopen, of voor hunne rekening te nemen, onder welke benaming zulks ook zoude mogen zijn, als ook om op eenige wijze, direct of indirect, deel te hebben in den aankoop of inlevering van zoodanige pretensien.

Art. 4. Ingeval van vacature geeft de algemeene rekenkamer daarvan kennis aan Ons, en aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ten einde in de vervulling van het lidmaatschap, overeenkomstig het bepaalde bij art. 202 der Grondwet, worde voorzien. De Secretaris wordt door Ons benoemd.

Art. 5. Uit de leden der algemeene rekenkamer wordt door Ons een President verkoren; dezelve wordt slechts voor een vierendeeljaars benoemd, doch is bij zijne aftreding weder verkiesbaar.

Art. 6. De President brengt al de stukken die aan de algemeene rekenkamer, of aan hem in deze zijne qualiteit worden toegezonden, ter deliberatie van de vergadering, maakt de conclusien volgens de meerderheid der stemmen op, en beslist, de stemmen slakende, door de presidiale stem.

Geene conclusien zullen in de vergadering der algemeene rekenkamer kunnen genomen worden, indien niet acht leden, de President daaronder begrepen, tegenwoordig zijn.

Art. 7. De President en Leden mogen niet delibereren over eenige zaak, hun zelve of hunne naastbestaanden, in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap betreffende.

Art. 8. De president is bevoegd, aan de leden en den Secretaris permisie te geven om zich, uiterlijk voor den tijd van acht dagen, te absenteren.

Het kollegie zelve staat verlof toe voor meer dan ééne week, en voor niet langer dan zes weken.

Wanneer eenig langer verlof mogt noodig zijn, zal het verzoek daartoe, onmiddellijk aan Ons worden gedaan.

Art. 9. Alle rekeningen zullen in de algemeene vergadering moeten opgenomen en gesloten worden. Ter bevordering van het voorloopig onderzoek der zaken, waaromtrent de beslissing van de vergadering vervolgens moet plaats hebben, en ter behandeling van de zoodanige welke daaraan niet behoeven te worden onderworpen, verdeelt de algemeene rekenkamer zich in onderscheidene tafels; deze verdeeling, en alles hetgeen de verdere

interieure werkzaamheden van de algemeene rekenkamer betreft, zal worden geregeld bij een reglement van orde, hetwelk door Ons, op hare voordragt, zal worden gearresteerd.

Art. 10. De organisatie der bureaux van de algemeene rekenkamer en de instructie voor den Secretaris, zullen door Ons op hare voordragt worden vastgesteld; de Kamer zelve zal hare geëmployeerden en bedienden van de noodige instructien voorzien, en zullen deze geëmployeerden en bedienden door Ons, op hare voordragt, worden aangesteld.

Het bepaalde bij het 3de artikel is insgelijks toepasselijk op al de ambtenaren en bedienden der algemeene rekenkamer, zonder uitzondering.

Art. 11. Alle charters, stukken of dokumenten, ter algemeene rekenkamer berustende, zullen aldaar zorgvuldig moeten worden bewaard; zullende daarvan geene afgifte geschieden, anders dan ten gevolge van een besluit door Ons genomen, of op requisitie van den Regter; door het kollegie zal visie, afschriift, of extract van de voorzeide charters, stukken en dokumenten mogen worden toegestaan.

Art. 12. Door de algemeene rekenkamer wordt eene nauwkeurige controle uitgeoefend op de uitgave (1) en de verantwoording van 's Rijks penningen, goederen en eigendommen, overeenkomstig de bepalingen hierna gemaakt.

Art. 13. De rekening wegens de gewone en buitengewone Staatsinkomsten, die, door de wet, tot befrijding van 's Rijks uitgaven zullen zijn aangewezen, moet ter algemeene rekenkamer worden overgebracht, en aldaar opgenomen en gesloten; deze rekening wordt vergezeld van volledige bewijzen, dat de daarbij vermelde sommen, met er daad bij 's Rijks schatkist zijn ingekomen. Het model van deze rekening en de formulieren van deze bewijzen, zoo wel als het tijdstip van overbrenging ter algemeene rekenkamer, worden door Ons vastgesteld, na deswege de consideratien van de algemeene rekenkamer te hebben gehoord.

Art. 14. De algemeene rekenkamer zal speciaal toezien, dat

(1) Onder de bedenkingen, die door den Heer VAN HOGENDORP, *l. c.*, bladz. 100, *volg.*, gemaakt worden, is ook deze; dat bij dit artikel wel wordt vastgesteld de contrôle op de uitgaven, doch niet op de inkomsten.

de verordeningen omtrent de Staatsuitgaven bij het 127ste artikel der Grondwet daargesteld, behoorlijk effect forteren, mitsgaders dat de sommen bij de tienjarige en jaarlijksche begrotingen van staatsbehoefsten, door Ons disponibel gesteld, niet worden overschreden, noch tot andere einden aangewend dan waartoe deze posten, door Ons, bestemd zullen zijn.

Art. 15. Geene dispositie van betaling op de begrooting der Staatsuitgaven geaffecteerd, zal geordonneerd kunnen worden, zonder dat die uitgave, vooraf, bij de Kamer zij onderzocht, verevend en geregistreerd.

Alle provisonale betalingen, welke op Onze autorisatie door eenig departement van algemeen bestuur zouden mogen geordonneerd worden, zullen als voorschotten aangemerkt, en aan het onderzoek en de verevening en registratie van de algemeene rekenkamer onderworpen zijn, alvorens als volkomen gewettigde Staatsuitgaven te mogen worden beschouwd. De verordeningen die, ten aanzien van dit een en ander, zullen worden gevolgd, worden door Ons gearresteerd, na deswege de consideratien der algemeene rekenkamer te hebben gehoord.

Art. 16. De algemeene rekenkamer zal niet vermogen over te gaan tot de daarstelling der in het voorgaand artikel bedoelde vereveningen, ten zij aan dezelve gebleken zij, dat de uitgaven bij algemeene of speciale besluiten, door Ons zijn geautoriseerd.

Art. 17. De bedenkingen, die bij de algemeene rekenkamer zouden mogen vallen, wegens schuldvorderingen ten laste van den Staat bij haar ingebracht, en in het algemeen op alle stukken ter verevening bij haar ingediend, zullen door de Kamer worden medegedeeld aan het departement van algemeen bestuur, met het beheer van 's Rijks schatkist belast, ten einde gelegenheid te geven tot het hooren der belanghebbenden, tot het oplossen der gemaakte bedenkingen, of tot het maken van tegenbedenkingen door het departement van algemeen bestuur dien het aangaat.

Art. 18. De rekening wegens de gewone en buitengewone Staatsuitgaven, moet ter algemeene rekenkamer worden overgebracht, en aldaar opgenomen en gesloten; daarin worden geenerhande betalingen definitieflijk geadmitteerd, omtrent welke het onderzoek en de verevening bij art. 15 vermeld, niet hebben plaats gehad. Het model van deze rekening, mitsgaders het tijd-

stip van derzelver indiening wordt door ons vastgesteld, na deswege de consideratien van de algemeene rekenkamer te hebben gehoord.

Art. 19. Achtervolgens art. 5 der wet van den 12den Januarij 1816, houdende toewijzing van fondsen aan de amortisatiekas, zal jaarlijks eene speciale commissie uit de algemeene rekenkamer door Ons worden benoemd, tot het opnemen en sluiten der rekening van de gehoudene directie over dezelve kas; bij het opnemen der gezegde verantwoording, zullen de bestaande wettelijke voorschriften, mitsgaders de regelen eener strikte comptabiliteit, en eene behoorlijke geheimhouding in het oog worden gehouden.

Art. 20. Het dubbel van het grootboek der nationale schuld zal ter algemeene rekenkamer berusten, en worden aangehouden overeenkomstig de bepalingen en reglementen, deswege reeds gemaakt of nog te maken.

Ten aanzien van de inschrijving der pensioenen, zullen insgelijks worden gevolgd de bepalingen deswege reeds gemaakt of nog te maken, zoo wel als de algemeene voorschriften hiervoren bij art. 16 vastgesteld.

Art. 21. De algemeene rekenkamer houdt mede de noodige registers van alle geldleeningen, voorschotten en andere operatien tot stijving van 's Lands schatkist, zoodanig als vereischt zal worden om de rigtige verantwoording derzelve te verzekeren.

Art. 22. De algemeene rekenkamer zal opnemen en sluiten de rekeningen van de provinciale Ontvangers-Generaal; zij zal zich moeten verzekeren dat de Staatsinkomsten daarbij verantwoord worden, overeenkomstig de algemeene rekening van ontvangst, welke, volgens art. 13, aan haar zal zijn overgelegd.

Wat de Staatsuitgaven aangaat, zal de algemeene rekenkamer zich moeten verzekeren, alvorens die uitgaven in de rekeningen van de Ontvangers-Generaal definitief te lijden, dat dezelve een deel uitmaken van de rekening en verantwoording in art. 18 vermeld.

Art. 23. Bij afzonderlijke besluiten, zullen door Ons aangewezen worden de verdere gewone en buitengewone lands comptabelen en anderen, welker rekeningen, zoo wegens geldelijke administratie als wegens goederen en eigendommen van het Rijk, door de algemeene rekenkamer zullen worden opgenomen en gesloten;

daaronder zullen in allen gevalle gebragt worden al degene aan welke uit 's Lands penningen, eenige gelden ter goede rekening worden verstrekt.

Art. 24. Tusschen de algemeene rekenkamer en de comptabelen bestaat, ten aanzien van het doen van rekening, eene onmiddellijke betrekking, onafhankelijk van de departementen van algemeen bestuur, waaronder deze comptabelen zouden mogen resorteren.

Art. 25. De tijd binnen welke ieder comptabele zijne rekening ter algemeene rekenkamer moet inzenden, zal door Ons, bij speciale besluiten, worden bepaald, op voordragt van het daarbij betrokken departement van algemeen bestuur, en na gehoord te hebben de consideratien van de algemeene rekenkamer.

Art. 26. Alle gelden, ter goede rekening, verstrekt, zullen moeten zijn verantwoord, uiterlijk binnen zes maanden, na dat dezelve zullen zijn toegestaan; wanneer eenig comptabele te dezen aanzien in gebreke blijft, zullen, te zijnen behoeve, geene verdere dispositien tot soortgelijke verstrekingen ter algemeene rekenkamer kunnen worden geregistreerd; maar zal van de nalatigheid dezer rekenpligtigen door de algemeene rekenkamer aan Ons worden kennis gegeven, ten einde, deswege, naar bevind van zaken, zoude kunnen worden gedisponeerd.

Art. 27. Onverminderd de verpligting van de departementen van algemeen bestuur, om de aan hun ondergeschikte comptabelen tot het doen van behoorlijke verantwoording te houden, zal de algemeene rekenkamer de comptabelen in art. 22 en volgende bedoeld, tot het inzenden hunner rekeningen interpellieren, onder oplegging aan de nalatigen eener gepaste boete, ten profijte van 's Rijks schatkist, die, in geen geval, de helft van het vaste traktement van den comptabelen zal mogen te boven gaan; het bedrag van deze boete, zal op aanvraag der algemeene rekenkamer, door tusschenkomst van het departement van algemeen bestuur met het beheer van 's Rijks schatkist belast, worden ingevorderd, en de quitantie wegens de gedane betaling binnen den tijd, door de algemeene rekenkamer te bepalen, aldaar door den comptabelen worden ingezonden; wanneer de comptabele gedurende den tijd van zes maanden, te rekenen van den dag dat hij kennis van de interpellatie zal bekomen hebben, nalatig mogt blijven zijne rekening in te zenden, zal van die nala-

tigheid, door de algemeene rekenkamer aan Ons worden kennis gegeven, ten einde deswege, naar bevind van zaken, zoude kunnen worden gedisponeerd.

Art. 28. De algemeene rekenkamer is verplicht om de aanmerkingen op de rekeningen vallende, ook mede te deelen aan het departement van algemeen bestuur, waaronder de comptabele resforteert, en is voorts gehouden, tot de finale opneming en sluiting der rekening uiterlijk binnen drie maanden, na dat die rekening ontvangen, of de laatste beantwoording der gemaakte bedenkingen ter algemeene rekenkamer zal zijn ingekomen; van de onafgedaan gebleven rekeningen gedurende de laatst verlopen drie maanden, zal succesfelijk door de algemeene rekenkamer aan Ons eene opgave worden gedaan, waarbij de redenen der vertraagde afdoening zullen moeten worden opgegeven.

Art. 29. Ingeval de opgenomene rekening een voor den comptabelen voordeelig slot oplevert, zal dit slot van rekening, door de algemeene rekenkamer onverwijld aan het daarbij geconcerneerd departement van algemeen bestuur worden toegezonden, ten einde tot de meest spoedige voldoening daarvan de noodige maatregelen te nemen.

Art. 30. Het dubbel der geslotene rekening wordt, in allen gevalle aan den comptabelen toegezonden, die de vrijheid zal hebben om zich binnen twee maanden na den ontvangst ter algemeene rekenkamer, in geval van bezwaar, aan te melden.

De Kamer zal bevoegd zijn, om, op verzoek van den belanghebbenden, werkelijk door haar gedane diminutien, roijementen, extensien, loquaturs en andere apostillen bij refumtie of bij verhaal af te doen of te admitteren; alles met in het oog houding van de algemeene of bijzondere autorisatiën door Ons, op het stuk der Staatsuitgaven verleend.

Art. 31. Na verloop van de twee maanden in het vorig artikel vermeld, of na verloop van gelijke twee maanden na dat eenige rekening ter algemeene rekenkamer bij refumtie zal zijn opgenomen en gesloten, of na dat, wegens de ingediende klagte van den comptabelen, volgens de hierna in art. 33 gemaakte bepalingen, uitspraak is gedaan, en deze uitspraak ter kennis van de algemeene rekenkamer gebracht zal zijn, wordt de rekening gehouden voor geheel afgedaan en gesloten; zullende mitsdien eene acte, het nadeelig slot der rekening bepalende, door

de algemeene rekenkamer worden opgemaakt en gezonden aan het departement van algemeen bestuur met het beheer van 's Rijks schatkist belast; ten einde de invordering daarvan plaats hebbe; een duplikaat dezer akte wordt door de algemeene rekenkamer mede gebragt ter kennis van het departement van algemeen bestuur, waaronder de comptabele behoort.

Art. 32. De bewijzen der betaling van alle nadeelige sloten van rekening zullen door de daarbij geconcerneerden ter algemeene rekenkamer moeten worden ingezonden, ten einde daarop decharge te bekomen der sommen, waarmede zij alsnog in de registers der algemeene rekenkamer stonden belast; van deze decharge zal behoorlijk bewijs aan den belanghebbenden moeten worden afgegeven. Van de bewijzen van betaling die, ter algemeene rekenkamer niet zullen zijn ontvangen, binnen drie maanden, na het uitgeven der akte bij het voorgaande artikel gemeld, zal aan Ons worden kennis gegeven, gelijktijdig met de opgave van de niet opgenomene rekeningen, aan het slot van art. 28 voorkomende.

Art. 33. Alle klagten tegen diminutiën, royementen, extensien, loquatur en andere apostillen bij de algemeene rekenkamer geordonneerd of gearresteerd, omtrent aan haar door de comptabelen gedane rekeningen of verantwoordingen, zullen door die genen, welke zich daarbij bezwaard mogten oordeelen, aan Ons worden ingediend, ten einde vervolgens, door eene commissie van vijf leden, uit den Raad van State, daartoe jaarlijks door Ons te benoemen, te worden beoordeeld.

Ingeval deze commissie van revisie de ingebragte bezwaren ongegrond mogte bevinden, beslist dezelve dadelijk, zonder hooger beroep; wanneer de bezwaren daarentegen gegrond mogten schijnen, zal de commissie deswege met de algemeene rekenkamer in correspondentie treden, ten einde die op te heffen, en daarin niet kunnende slagen, zal zij Onze uitspraak inroepen, met overlegging van al de stukken in de zaak gewisfeld en tot dezelve betrekkelijk.

Art. 34. Door de algemeene rekenkamer wordt toegezien, dat 's Lands comptabelen, de vereischte borgtogten stellen, achtervolgens de algemeene of speciale besluiten, dien aangaande door Ons genomen of verder te nemen.

Indien uit de opgaven wegens de gestelde borgtogten, die ter algemeene rekenkamer worden ingezonden, van verzuim blijken mogt, zal de algemeene rekenkamer den comptabelen deswege interpelleren, en dit zonder vrucht blijvende, wordt daarvan door haar aan Ons kennis gegeven.

Art. 35. De algemeene rekenkamer zal door het belanghebbende departement van algemeen bestuur worden gehoord, alvorens over te gaan tot vermindering of translatie van hypotheken, gesteld tot securiteit van den lande door fungerende comptabelen, of door ontslagene, wier rekeningen niet zijn gesloten.

Art. 36. De algemeene rekenkamer zal Ons dienen van rapport, berigt, confidatien en advijs, op al zoodanige stukken, als door Ons, tot dat einde, aan haar zullen worden gezonden; zij zal binnen de drie eerste maanden van ieder jaar, aan Ons een naauwkeurig verslag geven van de werkzaamheden door haar in het vorig jaar verrigt; zij is bevoegd om aan Ons al zulke voordragten te doen, als naar haar inzien kunnen strekken tot vereenvoudiging of besparing van Staatsuitgaven; mitsgaders om aan het daarbij belanghebbende departement van algemeen bestuur de haar voorkomende bedenkingen mede te deelen, wegens den aard of de geldelijke strekking van de bedingen of van de daarmede verbonden leverancien en prestatien, zonder dat deze bedenkingen den loop der zaken of het verkregen regt van derden zullen kunnen verragen of belemmeren.

Art. 37. Aan de onderscheidene departementen van algemeen bestuur, zal de algemeene rekenkamer, des verzocht, al zulke inlichtingen geven als tot derzelve werkzaamheden betrekking hebben, met wederkerige verplichting aan de zijde der departementen van algemeen bestuur, ten opzichte van de algemeene rekenkamer.

Art. 38. De vorm van de instelling der verantwoording van 's Lands gelden of eigendommen, zoo wel als van de justificatoire bescheiden, daartoe behoorende, en in het algemeen van alle rekenbare documenten en stukken, tot de werkzaamheden der algemeene rekenkamer betrekkelijk, en waaromtrent hiervoren Onze onmiddellijke dispositie niet is voorbehouden, wordt door haar niet gearresteerd, zonder voorafgaand overleg met de daarbij geconcerneerde departementen van algemeen bestuur, die mede

van hunne zijde geene verordeningen van zoodanigen aard voorschrijven, zonder vooraf dienaangaande de consideratien van de algemeene rekenkamer te hebben ingenomen.

Art. 39. Bijaldien directelijk of indirectelijk ter kennis der algemeene rekenkamer mogt komen, dat eenige aanslagen gefmeed, of pogingen gedaan werden tot ondermijning van 's Lands credit, tot benadeeling van 's Lands financiën, tot vermindering der eigendommen van den Staat of tot verwarring der administratie van 's Lands penningen, zal de Kamer zulks onverwijld ter Onzer kennisse brengen, en bovendien vermogen en gemeenschappelijk met de departementen van algemeen bestuur behooren mede te werken tot al dat geen, hetwelk ter bevordering van tegenovergestelde einden zoude kunnen versprekken.

Art. 40. De Leden en de Secretaris der algemeene rekenkamer zullen, alvorens in functie te treden, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, in Onze handen afleggen den eed (belofte) dat zij, om te worden benoemd tot het ambt waartoe zij geroepen zijn, noch directelijk, noch indirectelijk, aan eenige personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige gifte of gave beloofd of gegeven hebben, nochte beloven of geven zullen; en voorts, dat zij zullen zijn getrouw aan den Koning, dat zij de Grondwet zullen onderhouden en handhaven, en dat zij hunnen post, ter goede trouw, met alle naarligheid, eerlijkheid en onzijdigheid zullen waarnemen; dat zij wijders nimmer direct of indirect eenige giften of geschenken, zelfs niet van spijs of drank, zullen aannemen, genieten of zich doen toezeggen, van eenige comptabelen, aannemers, leveranciers of andere personen, welke zij weten of vermoeden eenige rekening, pretensie of andere zaak te zullen hebben of krijgen, waarover de algemeene rekenkamer op eenigerhande wijze, zoude hebben te beslissen, en dat zoowel vóór als na de opneming en sluiting der rekeningen, declaratien of andere stukken, of na den afloop der zaak; en dat zij eindelijk hunne instructien, met alle naauwgezerheid zullen opvolgen en nakomen, zonder zich van de slijp te vervullen der pligten, die op hen rusten, te laten aftrekken. Soortgelijke eed zal ook door al de ambtenaren en bedienden der Kamer worden afgelegd in handen van den President.

Lasten en bevelen, enz.

HOOG E RAAD VAN ADEL.

De Hooge Raad van Adel is, volgens besluit van Z. M. van den 24sten Junij 1814, n°. 10, voorloopig zamengefeld uit één President, vier Raden en één Secretaris. De President en twee der Raden moeten behooren tot den Adel, terwijl in het ligchaam van den President en Raden twee gegradueerde personen moeten zijn.

Volgens besluit van Z. M. van den 26sten Januarij 1822 (1), art. 2, moet de Hooge Raad van Adel aan Hoogstdenzelven, in eene alphabetische orde ingerigt, voorleggen algemeene lijsten van de personen of geslachten, wier titels en adeldom op zijne registers zijn ingeschreven, wordende bij art. 1 van dat besluit de hoven en regtbanken, ambtenaren van den burgerlijken stand, en alle andere openbare beambten uitdrukkelijk gelast, om in hunne akten aan de personen, daarin voorkomende, toe te schrijven de adellijke titels of kwalificatien, waarmede zij door Zijne Majesteit zijn erkend of begiftigd enz., en uitdrukkelijk verboden in hunne akten eenige adellijke titels of kwalificatien toe te kennen aan personen, welke daarmede door Zijne Majesteit niet erkend of begiftigd zijn (2). De Hooge Raad heeft de eerste lijst van de personen of geslachten, wier titels en adeldom op de registers van den Hoogen Raad van Adel zijn ingeschreven, en op welke toepasselijk zijn de bovengemelde bepalingen, vervat in art. 1 van gezegde Koninklijk besluit van den 26sten Januarij 1822, in het jaar 1825 aan Zijne Majesteit overgelegd, welke dezelve bij besluit van den 25sten Julij 1825 heeft goedgekeurd (3). De Hooge Raad voormeld heeft eene

---

(1) Dit besluit is te vinden in het *Staatsblad van 1822, n°. 1.*

(2) Op hun, die zich zoodanige titels of qualificatien zouden aanmatigen, is toepasselijk art. 259 van het lijfstraffelijk wetboek en de wet van den 6den Maart 1818, te vinden in het *Staatsblad van 1818, n°. 12.*

(3) Dit besluit en deze eerste lijst is te vinden in het *Staatsblad van het jaar 1825, n°. 61*, en de tweede goedgekeurde lijst in het *Staatsblad van het jaar 1827, n°. 1.* Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 24sten Mei 1827 (*Staatsblad n°. 28*) bepaald, dat aan zoodanige adellijke personen, welker namen nog niet werden gevonden op de, ingevolge art. 2 en 5 van het besluit van den 26sten Januarij 1822, opgemaakte of nog op te maken lijsten, de hen toekomende titelen en predicaten zouden worden toegekend op vertoon, hetzij van het aan hen door den Hoogen Raad van

tweede of aanvullingslijst ingeleverd aan Zijne Majesteit, welke door Hoogstdenzelven bij besluit van den 2den Januarij 1827 is goedgekeurd.

De Hooge Raad van Adel is wijders verplicht aan Zijne Majesteit aan te bieden aanvullingslijsten van hen, die bij vervolg door Hoogstdenzelven in den Nederlandschen adelstand ingelijfd, of tot den adelstand verheven, of met adellijke titels begunstigd mogten worden enz.

De Hooge Raad van Adel overweegt de instellingen door de Ridderchap of Edelen in de onderscheidene Provinciën te ontwerpen, benevens alle de veranderingen of wijzigingen daarin te maken, en dient Zijne Majesteit deswege van confideratien en advijs. Dezelve beslist, onder Hoogstdezelfs goedkeuring, alle verschillen, welke over de genoegzaamheid der bewijzen tot het zitting nemen in of onder de Provinciale Ridderchap of Edelen mogten ontstaan. Dezelve, eindelijk, doet de noodige voordragten strekkende tot eer, luister en handhaving van den Adel en van Vorstenhoogheid.

RAAD EN GENERAALMEESTEREN VAN DE MUNT.

WET van den 19den Mei 1819, bevattende de samenstelling van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, deszelfs werkzaamheden enz. (1).

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat bij art. 201

Adel toegezonden, en door de Staten hunner Provincie geviseerde diplom^{en}, hetzij van eene verklaring van denzelven Raad, geteekend door den Voorzitter, en gecontrafigneerd door den Secretaris enz.

(1) Over deze wet handelt de Heer VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de Huishouding van Staat*, IV. D. bl. 193 volg. en VIII. D. bl. 102 volg.

van de Grondwet is bepaald, dat het toezigt en de zorg over de zaken van de Munt, met den aankeve van dien, en de beslissing der kwestien over het allooï, esfai en wat dies meer is, zal worden opgedragen aan een Collegie, onder den titel van *Raden en Generaalmeesteren van de Munt*, achtervolgens zoodanige instructien als bij de wet zullen worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten - Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan, bij deze:

Art. 1. Het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt zal bestaan uit zes leden, allen gelijken rang hebbende, geasfiteerd door eenen Inspecteur Esfayeur-generaal en eenen Secretaris.

Art. 2. Raden en Generaalmeesteren van de Munt en de Inspecteur Esfayeur-generaal zullen moeten bereikt hebben den vollen ouderdom van dertig jaren, en zullen elkander, ten tijde van hunne aanstelling, niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerfchap.

Art. 3. Het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt zal gevestigd zijn binnen de stad *Utrecht*.

Art. 4. Het presidium zal elke drie maanden afwisselen.

Art. 5. De Inspecteur Esfayeur-generaal heeft rang van Raad en Muntmeester-generaal, en zitting in het Collegie, doch alleen eene raadgevende stem.

Het Collegie vermag geene zaak te beslissen, zoo niet drie van deszelfs leden tegenwoordig zijn.

Art. 6. De President is bevoegd aan de leden en aan den Inspecteur Esfayeur-generaal permiffie te geven, om zich uiterlijk voor den tijd van acht dagen te abfenteren.

Het Collegie zelve staat verlof toe voor meer dan eene week, en voor niet langer dan zes weken.

Wanneer eenig lid, of de Inspecteur Esfayeur-generaal, een langer verlof mogt behoeven, zal het verzoek daartoe onmiddellijk aan Ons worden gedaan.

Art. 7. Het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt is verpligt, om behoorlijk te zorgen voor de ftipte en naauwkeurige uitvoering van alle de wetten en besluiten, relatief

den Muntflag, zoowel van de standpenningen als van de negotiepenningen (1).

Door hetzelfde wordt eene nauwkeurige contrôle uitgeoefend op het gehalte, het gewigt en de hoegrootheid der gewerkt wordende specien, en tevens gezorgd voor de behoorlijke verantwoording aan 's Rijks schatkist van het regt, den Lande aankomende, van de specien op aanvraag van bijzondere personen gemunt wordende.

Art. 8. Er zullen twee Munthuizen worden in werking gebragt: het eene binnen de stad *Utrecht*, het andere binnen de stad *Brusfel*.

Art. 9. Het opzigt over die beide munthuizen, over de ambtenaren bij elk derzelve te benoemen, en over de werkzaamheden aldaar verrigt wordende, behoort aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt.

Art. 10. Voor zoo veel betreft het Munthuis te Utrecht, zal het voorschreven opzigt onmiddellijk worden uitgeoefend door het Collegie: zullende het opzigt over het munthuis, de ambtenaren en de werkzaamheden te Brusfel worden toebetrouwd aan een' der leden van het Collegie, telken jare daartoe door Ons te despiceren, en welke onder den titel van *Commisfaris des Konings bij de Munt te Brusfel*, binnen die stad zal residere: zullende nogtans alle onderwerpen van eenig belang door gedachten Commisfaris ter kennis en beslissing van het Collegie worden gebragt.

Art. 11. Raden en Generaalmeesteren zijn verpligt in de eerste dagen van elke maand aan Ons te doen toekomen eene opgave der specien, in de afgelopen maand in elk der beide Munthuizen gewerkt.

Art. 12. In de eerste maand van elk jaar wordt door het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, door tusschenkomst van het Departement van Finantien, aan Ons ingezonden een generaal verslag van de muntwerkzaamheden in het

(1) Wij zullen onder de rubriek van FINANTIEN de wetten en besluiten, welke tot het Nederlandsch Muntwezen behooren, en waaronder de wet van den 23sten September 1816, wegens het nieuwe Muntstelsel, zal gevonden worden enz., ook die, welke betrekkelijk zijn tot de Waarborg op de gouden en zilveren werken, plaatsen; weshalve wij den lezer tot die rubriek verwijzen.

afgeloopen jaar, voorzien van zoodanige aanmerkingen als de aard der zaken vereischt, en het belang van den Lande mogt vorderen.

Art. 13. Ingeval van het ontdekken van eenige in omloop zijnde valsche specien, hetzij inlandsche, hetzij vreemde, waartoe de ambtenaren van het regt van den waarborg der gouden en zilveren werken bijzonder dienstbaar zullen zijn, is het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt verplicht dezelve door den Inspecteur Esfayeur-generaal te doen examineren, en daarvan dadelijk aan de Departementen van Finantien en van Justitie kennis te geven, ten einde de verdere verspreiding en omloop tegengegaan, en de schuldigen gestraft worden. Raden en Generaalmeesteren zullen, naar bevind van zaken, den uitslag van het onderzoek en van het esfai op de valsche specien gedaan, ter kennisse van het publiek brengen, en tevens de onderscheidende kenteekenen derzelve opgeven, ten einde een ieder zich voor schade kunne wachten.

Art. 14. De handel in gemaakte gouden en zilveren werken, met het muntwezen in een naauw verband staande, behoort het toezigt over dien handel, de waarborg over de gouden en zilveren werken, en de zorg voor de invordering en verantwoording der belasting op dezelve tot de werkzaamheden van Raden en Generaalmeesteren der Munt.

Art. 15. Raden en Generaalmeesteren zijn alzoo belast met het toezigt op alle de Kantoren van Waarborg, thans bestaande, of die in het vervolg mogten worden opgericht.

De Inspecteurs, Controleurs, Esfayeurs, Ontvangers en verdere beambten, tot dezelve kantoren behoorende, staan onder de orders van Raden en Generaalmeesteren der Munt.

Art. 16. De Kantoren van Waarborg doen maandelijks aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt toekomen een extract uit het register van administratie, bevattende de interieure en exterieure handelingen van het geheel Bureau, zoo mede een borderel van de fabricatie, in het resfort van het kantoor plaats gehad hebbende, en van het montant van de belasting deswege opgebracht.

Uit de staten en borderellen, van de onderscheiden kantoren ingekomen, worden door Raden en Generaalmeesteren, om de drie maanden, staten geformeerd, en aan het Departement van

Finantien ingezonden, ten einde te strekken tot contrôle van den opbrengst van dit middel.

Art. 17. Op gelijke wijze zullen de respective Kantoren van Waarborg aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, in de eerste dagen van elk jaar, doen toekomen een generaal rapport van de fabricatie, gedurende het afgelopen jaar, in hunne resforten hebbende plaats gehad, en van het generaal rendement der belasting, gedurende hetzelfde jaar, ten behoeve van de schatkist ontvangen.

Het Collegie behandelt de resultaten van deze rapporten tevens in het generaal jaarlijksch verslag, hiervoren bij art. 12 van hetzelfde, ten aanzien van de Munt, gevorderd.

Art. 18. De beslissing der kwestien over het allooï, esfai en wat dies meer is, van gouden en zilveren werken en specien, hetzij deze kwestien op de kantoren, hetzij bij de visitatien, hetzij in den loop der rehtsgedingen, door of tegen 's Rijks ambtenaren gevoerd, voorkomen, behoort uitsluitend aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt.

Art. 19. Aan Raden en Generaalmeesteren der Munt wordt almede, bij uitsluiting, de magt opgedragen tot het admitteren van Esfayeurs voor de Commercie. — Niemand zal als zoodanig kunnen of mogen fungeren, dan nadat hij vooraf behoorlijk zal zijn geëxamineerd, en door Raden en Generaalmeesteren der Munt met eene akte van admisfie als Esfayeur zal zijn voorzien.

Art. 20. Het Collegie zal in elk der beide Munthuizen doen daarfstellen een Rijks-magazijn van coupellen sterkwater, gezuiverd lood, en andere, tot het Esfai benoodigde, scheimidellen, van welke alle Esfayeurs zich, bij uitsluiting, zullen moeten bedienen.

Art. 21. Het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt zal een behoorlijk en meest doelmatig toezigt en contrôle vaststellen over de vervaardiging en uitgifte van de stempels en poinçoenen van den Staat.

Art. 22. Het algemeen depôt der Munt- en Keurstempels met den aanleve van dien, zal zijn gevestigd in de plaats der residentie van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren.

De vernietiging der afgesleten, of om andere redenen, onbruikbaar geworden dienst en andere 's Lands stempels zal ge-

geschieden in tegenwoordigheid van den tijdelijken President, en een der leden van het Collegie, geadfisteerd van den Inspecteur Esfayeur-generaal en van den Secretaris.

Art. 23. Al de kosten op het Muntwezen en op den Waarborg der gouden en zilveren werken vallende, zullen, op aanvraag van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, door het Departement van Finantien worden geordonnanceerd op gelijken voet als zulks plaats heeft voor alle verdere uitgaven op de algemeene begrooting van staatsbehoeften gebragt.

Art. 24. Het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt is bevoegd, Ons alle zoodanige voordragten tot deszelfs werkzaamheden betrekkelijk, te doen, als hetzelve voor 's Lands belang zal vermeenen te behooren; — in het bijzonder zal hetzelve zich bezig houden met het onderzoek naar de verbeteringen, welke in de thans bestaande wetten en reglementen op den goud- en zilverfmeden handel, den Waarborg op de gouden en zilveren werken, en de belasting op dezelve, zouden kunnen en behooren te worden daargesteld.

De voordragten van het Collegie zullen worden ingezonden aan het Departement van Finantien, ten einde door hetzelve aan Ons te worden ingediend, met zoodanige consideratien als de aard der zaak zal vereischen.

Art. 25. Bij vacature van één der leden van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, wordt daarvan door hetzelve Collegie kennis gegeven aan Ons, en aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ten einde in de vervulling der vacature, overeenkomstig het bepaalde bij art. 201 van de Grondwet, worde voorzien.

Art. 26. Wij behouden aan Ons de benoeming van den Inspecteur Esfayeur-generaal, en van den Secretaris van het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt.

De aanstelling van alle Munt-officianten, en van de Inspecteurs, Controleurs, Esfayeurs, Ontvangers en verdere beambten van de Kantoren van Waarborg voor de gouden en zilveren werken, en van alle beambten of bedienden der Generale Administratie, zal door Ons geschieden uit de nominatien door Raden en Generaalmeesteren aan Ons aan te bieden, door tusschenkomst van het Departement van Finantien.

Art. 27. De Raden en Generaalmeesteren der Munt, de Inspecteur Esfayeur-generaal, de Secretaris van het Collegie, en de Ambtenaren van den Waarborg, vermogen noch direct, noch indirect eenigen handel te drijven of deel te hebben in eenigen handel in goud of zilver muntmateriaal, in gouden of zilveren specien, noch ook in eenige gouden of zilveren werken, of andere objecten, aan het regt van waarborg onderworpen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden gefinfereerd, en dat alle Ministeriële Departementen en Ahtoriteiten, Collegien en Ambtenaren, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden (1).

Gegeven te Brusfel, enz.

BESLUIT van den 12den Mei 1826, over de bedoeling der wet van den 19den Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 31), met betrekking tot de beslissing der kwestien over het allooï, esfai en wat dies meer is, van gouden en zilveren werken.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien de wet van den 19den Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 31), waarbij aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, overeenkomstig art. 201 der Grondwet, onder anderen, wordt opgedragen *het toezigt over den handel in gemaakte gouden en zilveren werken en de waarborg over die werken, mitsgaders de beslissing der kwestien over het allooï, esfai en wat dies meer is, van gouden en zilveren werken*;

Overwegende, dat de bedoeling dier wet geene andere geweest is, dan om aan het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt op te dragen, het toezigt over het werktuigelijke der fabrikaadje van gouden en zilveren werken en de beslissing van alle daaromtrent voorkomende twijfelingen en bedenkingen, zoowel als omtrent het allooï, esfai enz. dier werken, zonder eenige uitzondering hoe ook genaamd;

(1) Bij het besluit, hetwelk wij hier laten volgen, is de bedoeling van deze wet opgegeven, voor zoo verre het allooï betreft.

Overwegende dat deze bedoeling der wet bij eenige Hoven en Regtbanken is miskend, door het oordeel omtrent gepleegde overtredingen te doen afhangen van het gevoelen van bijzondere daartoe door hen benoemde deskundigen;

Gezien de rapporten Onzer Ministers van Justitie en van Finantien;

Den Raad van State gehoord,

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen, zoo als geschiedt bij deze, dat de regter, wanneer hij tot de beoordeeling en beslissing van zaken, welke den waarborg van gouden en zilveren werken betreffen, de voorlichting van deskundigen behoeft, alleen zal kunnen acht slaan op de beslissingen, welke daaromtrent zullen zijn gegeven, door het Collegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, zonder te dien opzichte het gevoelen van eenig ander deskundige in aanmerking te mogen brengen.

Onze Ministers van Justitie en van Finantien zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden gedrukt.

's Gravenhage, den 12den Mei 1826.

W I L L E M.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *twintigsten* Mei 1826.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

MINISTERIELE DEPARTEMENTEN.

DEPARTEMENT VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN.

Aan het hoofd van dit departement staat de *Minister van buitenlandsche zaken* (1). Tot de voornaamste werkzaamheden en attributen van dezen Minister behoort:

- a. de instandhouding, naarkoming en uitvoering van tractaten en conventien, zoo publicke als commerciële;
- b. de uitvoering der besluiten van Z. M., betrekkelijk de benoeming der Ambassadeurs, Envoyé's, Residenten en andere Diplomatieke of Consulaire Agenten;
- c. de correspondentie met de Ministers en Consuls, hetzij van Z. M., buiten 's lands, hetzij van buitenlandsche Mogendheden, geaccrediteerd bij den Koning, of residerende in de havens van het Koningrijk.

DEPARTEMENT VAN OORLOG.

Aan het hoofd van dit departement is volgens besluit van Zijne Majesteit, van den 15den Junij 1826, n°. 94 (2), geplaatst, Z. K. H. Prins FREDERIK *der Nederlanden*, als Com-

(1) De tegenwoordige Minister van Buitenlandsche zaken is de Baron J. G. VERSTOLK VAN SOELEN.

(2) Zie de algemeene order aan het leger, geplaatst in het *Recueil Militair van 1826*, I. Deel. De attributen van den Secretaris van Staat voor de zaken van oorlog, en van den Adjutant-Generaal, zijn bij besluit van Z. M. van den 5den Februarij 1819 vereenigd, en gebragt onder het bestuur van den Commisaris van Oorlog.

misfariis-Generaal van Oorlog. Tot de attributien en werkzaamheden van dit Hoofd behoort het oppertoezicht over het personeel der armée, en in het algemeen over alles wat de defensie te Lande betreft; over de administratie van het materieel der armée, en over alles wat de comptabiliteit aangaat; over den geneeskundigen dienst en het geneeskundig bestuur der armée (1).

De directie van de weduwen- en weezen-kas van de officieren van onze landmagt (2) behoort verder tot Hoogstdeszelfs attributien en werkzaamheden. Ten gevolge van eene veranderde inrigting, welke het Z. M. behaagde te geven aan de onderscheidene departementen van algemeen bestuur, in het jaar 1823, had er ook eene wijziging plaats in de behandeling der zaken bij het departement van oorlog, naardien toen de werkzaamheden werden verdeeld onder drie Directeurs: Eén voor het personeel en de eigenlijk gezegde militaire zaken; één voor de administratie; één voor het materieel der artillerie en genie. Zie circulaire van den 31sten December 1823, n°. 315 (*Recueil Militair*, II. D. 1823, bladz. 276). Wijders is door Z. M., bij besluit van den 9den September 1826, n°. 117, goedgevonden, eenige verandering in het beheer der zaken van het materieel en personeel der genie te brengen; ten gevolge waarvan met den 25sten September 1826, de werkzaamheden en verrigtingen, tot dus verre aan den Inspecteur-Generaal der fortificatien, enz., met

---

(1) Wat het geneeskundig bestuur betreft, merken wij aan, dat onder Hoogstdeszelfs toezicht ook behoort het groot Rijkshospitaal te Utrecht, gevestigd bij besluit van Z. M. van den 30sten Maart 1822 (*Recueil Militair*, I. Deel, 1822), bij dit zelfde besluit zijn de posten der twee Inspecteurs voor den geneeskundigen dienst, bij besluit van Z. M. van den 20sten Maart 1817, vastgesteld, vervallen verklaard. Het reglement nopens de administratie, enz., der hospitalen en ziekenzalen, mitsgaders het door het Hoofdbestuur tot aanmoediging van den gewapenden dienst in de Nederlanden, verbeterd reglement voor het *Invalidenhuis* te Leyden, waarin Zijne Majesteit, bij besluit van den 17den juni 1819, berust heeft, is geplaatst in het *Recueil Militair*, I. Deel, bladz. 200, en *volg.*

(2) De besluiten van Z. M. van den 14den Januarij en 24 Februarij 1815, zijn geplaatst in het *Recueil Militair*, I. Deel, 2de Stuk, bladz. 472, *volg.* De Commisfariis-Generaal van Oorlog heeft in de maand April 1826, bij circulaire, aan de Generaals en verdere Officieren van het leger, eene opgave gedaan van den stand der kas, sedert derzelve oprigting tot en met 1824 ingesloten, geplaatst in het *Recueil Militair*, van 1826, bladz. 92, *volg.*, en voorts over den jare 1825, bij circulaire van den 9den Februarij 1827.

het departement van oorlog zijn vereenigd, om onder het onmiddellijk toezigt van den Commisfaris - Generaal, te gelijk behandeld te worden met dat gedeelte der werkzaamheden, het materieel der genie betreffende, hetwelk reeds tot het departement van oorlog behoorde; is verders aan hetzelfde departement door Z. M. een Chef der algemeene directie van de genie toegevoegd.

Bij het besluit van Zijne Majesteit van den 14den Maart 1814 (*Recueil Mil. van 1813 en 1814, I. D. bladz. 178*), werd een staf bij het korps artillerie geformeerd, welke zoude bestaan uit een Grootmeester der artillerie, belast met het opperbevel en oppertoezigt over het personeel en materieel der artillerie enz., De Grootmeester der artillerie heeft, onder 's Konings onmiddellijke bevelen, het opperbevel en oppertoezigt over de artillerie der landmagt, zoo in de Nederlanden, als voor zoo verre de afstand toelaat, in 's Rijks overzeefche bezittingen. Zie *Instructie voor den Grootmeester der Artillerie*, bij besluit van Z. M. van den 21sten Maart 1820 vastgesteld (*Recueil Mil. 1820, bl. 174 volg.*). Bij besluit van Z. M. van den 17den Julij 1825 (*Recueil Mil. 2de St. bl. 10*) is aan den Grootmeester der artillerie ook opgedragen een algemeen oppertoezigt over de artillerie der Marine. Tot het Departement van den Grootmeester der artillerie behoort de behandeling en oppertoezigt der zaken, het wapen der artillerie betreffende, der fortificatie-directien en artillerie-directien, der stapel- en constructie-magazijnen, en grof geschutgieterijen, met de fabriekadje der geweren enz.

Bij besluit van Z. M. van den 1sten Februarij 1819 (*Recueil Mil. van 1819, bl. 41*) zijn ter assistentie van het Departement van Oorlog, in ieder Generaal militair commando (1) agenten en adjunct-agenten toegevoegd.

- (1) De provinciën zijn verdeeld in zes groote Militaire commando's:
Het 1ste	bestaat uit de provinciën,	Holland en Utrecht.
" 2de	" " " "	Gelderland, Overijsfel, Vriesland, Groningen en Drenthe.
" 3de	" " " "	Oost- en Westvlaanderen.
" 4de	" " " "	Noordbrabant, Antwerpen en Zeeland.
" 5de	" " " "	Limburg, Luik, en Zuidbrabant.
" 6de	" " " "	Groothertogdom Luxemburg en de provinciën Namen en Henegouwen.

DEPARTEMENT VAN MARINE EN KOLONIEN.

De Minister, welke dit Departement bestuurt, voert den titel van *Minister voor de Marine en Kolonien* (1).

Tot de werkzaamheden en attributen van dit Departement behoort:

- a. Het bestuur der werven en magazijnen van de Marine;
- b. De aanbouw, de herstelling, het onderhouden, en de uitrusting der schepen en vaartuigen van oorlog;
- c. De verzorging van levensmiddelen, de geneeskundige dienst, de aanwerving der scheeps-equipagien, de bewegingen der navale magt;
- d. De rangen, de bevorderingen, belooningen der officieren en scheepsvolkeren, de onderstand aan oude en gebrekkige zeelieden, het opzigt over de quarantaine;
- e. De superintendie over het loodswezen, vuren, tonnen en bakens;
- f. Het opzigt over het bestuur en de administratie van al de bezittingen en etablissementen, en van het Justitiewezen in de kolonien van den Staat, derzelver finantien, landbouw, nijverheid en handel, in hare betrekkingen tot het moederland.

Het Departement is verdeeld in drie onderscheidene Departementen, als: in het Departement der Marine van de ZUIDERZEE, van de MAZE, en van de SCHELDE (2).

DEPARTEMENT VAN FINANTIEN.

De Minister van Finantien (3) is, onder de onmiddellijke bevelen van Zijne Majesteit, persoonlijk belast met de directie van 's Rijks schatkist, met de algemeene contrôle van alle Rijks ontvangsten, en met het bestuur van al de uitgaven, welke uit de schatkist gedaan worden.

(1) De thans fungerende Minister is Zijne Excell. Mr. C. T. ELOUË.

(2) *Staatsalmanak van het jaar 1827.*

(3) Thans Zijne Excellentie Mr. J. H. APPELIUS.

De tienjarige en jaarlijkſche begrootingen van ſtaatsbehoeften worden door denzelven aan Zijne Majesteit aangeboden, met voordragt tevens van de middelen, geſchikt om dezelve te beſtrijden. De Miniſter van Financien heeft alléén de beſchikking over de fondſen, tot de ſchatkist van het Rijk behoorende, echter niet anders, dan uit krachte van algemeene of bijzondere authoriſaties, door Zijne Majesteit hem daartoe verleend wordende.

De zorg voor de inſtandhouding van het Grootboek der Nationale ſchuld is hem aanbevolen; en voor al hetgeen betrekkelijk is tot de verevening, inſchrijving en voldoening der uit 's Rijks ſchatkist voldaan wordende penſioenen; voor het houden der registers van de in gereede gelden geſtort wordende borgtogten en de rentebetaling en teruggave daarvan.

In zijne betrekking van Preſident van het Amortifatieſyndicaat heeft hij het toezigt over de rigtige rentebetaling der Nationale ſchuld en andere aangelegenheden van hetzelve.

In de directie van de ſchatkist en de algemeene contróle over Rijks ontvangſten, mitſgaders in het beſtuur der uitgaven, wordt hij bijgeſtaan door eenen Adminiſtrateur van de Generale Theſaurie, en door eenen Adminiſtrateur van 's Rijks uitgaven.

De Miniſter van Financien maakt met deze Adminiſtrateurs gezamenlijk een' raad uit, in welken in overweging moeten worden gebragt, alvorens aan Zijne Majesteit te worden voorgedragen, alle ontwerpen van wetten, beſluiten en verordeningen, die van eene algemeene werking zijn, alsmede alle wijzigingen in dezelve; wijders alle circulaire bevelen en voorschriften betrekkelijk de in- en uitvoering van voorschrevene wetten, beſluiten en verordeningen, wanneer dezelve aan Zijner Majesteits goedkeuring moeten worden onderworpen, of door den Miniſter van Financien worden geoordeeld voor eene beraadſlaging in den raad vatbaar te zijn. Er kunnen ook in dezen raad vervolgens door den Miniſter in overweging worden gebragt alle zoodanige gewone zaken, over welke hij, uit hoofde van derzelve belang, of ook om andere redenen, mogt noodig oordeelen, het gevoelen van den raad te vragen (1).

---

(1) Wij zullen onder de rubriek van FINANCIEN opnemen en terugkomen op al hetgeen verder wegens 's Rijks ſchatkist, het Amor-

RAAD VAN ONTVANGSTEN EN VAN ADMINISTRATEURS.

Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 30sten Maart 1824, n°. 111, bepaald, dat het Departement door den Minister van Staat bestuurd, en belast met de generale directie der ontvangsten, en vijf Administrateurs, zoude overgaan onder het beheer van een Raad der ontvangsten en van Administrateurs. Bij dezen Raad worden dezelfde onderwerpen behandeld, welke, volgens Koninklijk besluit van den 16den November 1823, n°. 89, in overweging moesten genomen worden, bij den toen ingestelden Raad van Administratie.

De Raad van ontvangsten heeft het oppertoezicht over de invordering, de recherche, surveillance en verantwoording van alle Lands middelen, bekend onder den naam van *directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnzen, watertollen*; het bestuur der werkzaamheden tot daarstelling van het *Kadaster* (1);

tifatiefyndicaat, de Domeinen, wateren en boschen, behoorende onder het Amortisatiefyndicaat, en de directie van het Grootboek der Nationale schuld enz. is vastgesteld en bepaald, bij onderscheidene wetten en besluiten; en voorts ook daar brengen de bijzondere oprigting der Nederlandsche Bank, Algemeene Nederlandsche Maatschappij ter begunstiging der volksvlijt en de Nederlandsche Handelmaatschappij.

(1) Bij DOORMAN en *comp.* te Amsterdam is in het jaar 1812 uitgekomen: *Methodique Verzameling der wetten, decreten, reglementen, instructien, en beslissen, betreffende het Kadaster.*

Bij besluit van den 6den December 1825, n°. 163, zijn er nieuwe verordeningen wegens het Kadaster gemaakt: bij voorb. dat met den 1sten Januarij 1826 de Administratie van het Kadaster zoude zijn afgescheiden van het Hoofdbestuur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnzen, en overgaan onder het Hoofdbestuur der registratie en loterijen (art. 1). De Staatsraad, belast met het hoofdbestuur der registratie en loterijen, zou den titel aannemen van *Staatsraad, Administrateur der registratie van het kadaster en de loterijen* (art. 2); bij art. 4 is het bepaalde van art. 23 van het besluit van den 16den September 1825, n°. 110, uitgebreid, ten aanzien der werkzaamheden van het Kadaster, in de Provinciën, waar Directeuren der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnzen aanwezig blijven, als wordende die werkzaamheden onder het onmiddellijk beheer en bevel van den Gouverneur gebragt enz.

Bij besluit van den 19den December 1825, n°. 10, zijn, ten einde te voorzien in de spoedige, gelijkvormige en geregelde uitvoering van de kadastrale werkzaamheden, daargesteld bepalingen en verordeningen wegens het algemeen plaatselijk toezigt op de verrigtingen van de bij het Kadaster aangestelde ambtenaren; enz.

Bij besluit van den 21sten December 1825, n°. 149, zijn bepalingen vast-

over de regten van *registratie*, *griffie*, *hypotheek* en *zegel*, de *succesfie* en *eigendoms-overgang* bij overlijden, mitsgaders over de *loterijen* (1); de directie over al hetgeen betrekking heeft tot den dienst der *brieven- en paarden-posterijen* en *verdere middelen van vervoer*; de verificatie en contrôle der verantwoording van de Directeurs der *brieven-posterijen*.

Naardien bij dezen nieuw ingestelden Raad moeten behandeld worden dezelfde onderwerpen, welke bevorens bij den bestaen hebbenden Raad van Administratie moesten komen, volgens het Koninklijk besluit van den 16den November 1823, n°. 89, vinden wij ons verplicht dit besluit hier te laten volgen.

*BESLUIT van den 16den November 1823, n°. 89,
wegens de inrigting, werkzaamheden enz.
van den voormaligen Raad van admini-
stratie enz.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet enz.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De Raad van Administratie bij het Departement voor

gesteld wegens de kadastrale opmetingen, over de geheele uitgestrektheid van het Rijk, ten einde dezelve krachtadig zouden worden voortgezet, en zoodanig bevorderd, dat dezelve, zoo mogelijk, binnen drie jaren tot zoodanige hoogte zouden gebragt zijn, als noodig is, om tot de daarstelling van de nieuwe hypotheekregisters te kunnen worden gebezigd.

Het besluit van den 31sten December 1825, n°. 115, bevat de bepaling: dat er voor de geheele uitgestrektheid van het Rijk voorloopig vijf en twintig surnumeraire ambtenaren benoemd zouden worden, voor de werkzaamheden van het Kadaster enz. Alle deze besluiten met de instructie, strekkende ter uitvoering van Zijner Majesteits besluit van den 21sten December 1825, n°. 149, betrekkelijk de bespoediging van de kadastrale opmetingen, vindt men in de *Handleiding tot de kennis van het Nederlandsch Staatsbestuur*, I. D. 2de St. bladz. 130 en volg.

(1) In de 137ste Koninklijke Nederlandsche Loterij, gearresteerd den 6den Julij 1827, is eenige verandering gemaakt, dezelve bestaat uit 32.000 loten, 32.000 prijzen en 12 premien, en is verdeeld in vier klasfen. De bepalingen, vervat in het Reglement betrekkelijk de Loterij, gearresteerd den 13den October 1812, blijven in volle kracht, behoudens de verordeningen, voorkomende in Zijner Majesteits besluit van den 5den November 1818, *Staatsblad van dat jaar*, n°. 37.

de Ontvangsten, zal voorloopig blijven zamengesteld op den tegenwoordigen voet.

Art. 2. De Minister van Staat, belast met de generale directie der Ontvangsten, is steeds Voorzitter van den Raad van Administratie: bij ziekte of afwezigheid wordt hij in dat voorzitterschap tijdelijk vervangen door den Administrateur, die de oudste in benoeming is.

Art. 3. De Secretaris-Generaal bij de generale directie der Ontvangsten, neemt de functien van Secretaris bij den Raad van Administratie waar.

Art. 4. In den Raad van Administratie zullen, alvorens dezelve aan Ons worden voorgedragen, in overweging moeten gebragt worden alle ontwerpen van wetten, van besluiten en verordeningen, die van eene algemeene werking zijn, alsmede alle wijzigingen in dezelve; voorts alle circulaire orders en voorschriften betrekkelijk de in en uitvoering van voorschreven wetten en verordeningen, wanneer dezelve aan Onze goedkeuring moeten onderworpen worden, of door den Minister worden geoordeeld voor eene deliberatie in den Raad vatbaar te zijn.

Insgelijks zullen aldaar in overweging worden gebragt alle zoodanige zaken, omtrent welke de Minister, uit hoofde van derzelve belang, of ook om andere redenen, dienstig mogt oordeelen het gevoelen van den Raad in te nemen.

Art. 5. De Raad vergadert gewoonlijk eenmaal in de week op een vast bepaalden dag, en verder zoo dikwijls als de aard der zaken of de omstandigheden dit den Minister raadzaam doen achten.

Art. 6. De Voorzitter heeft het beleid van de vergadering en brengt alle stukken en zaken in overweging.

Art. 7. De Voorzitter is bevoegd om, zulks noodig keurende, het geheim op te leggen over eene in overweging gebragte zaak.

De perfoonlijke gevoelens, door de leden van den Raad in de vergadering aan den dag gelegd, zullen nimmer geopenbaard worden.

Art. 8. Bij de voordragten, welke aan Ons zullen worden gedaan omtrent zaken, waarop de Raad moet worden gehoord, zal steeds van dit hooren en van het gevoelen van den Raad

worden melding gemaakt; terwijl ook bij dezelve zal blijken, of de Minister zich met de meening van den Raad of deszelfs meerderheid vereenigt, en wanneer zijne meening daarvan afwijkt, zal van de opinien, welke verschillend zijn, opening worden gegeven, met ontwikkeling der redenen waarop dezelve berusten.

Art. 9. De Raad van Administratie als zoodanig in collective, werkt nimmer naar buiten, noch doet dezelve eenige voordragt of aanschrijving hoe ook genaamd.

Art. 10. De Secretaris van den Raad houdt behoorlijk notulen van het bij den Raad verhandelde, en biedt dezelve in de eerstvolgende zitting ter resumtie aan.

Art. 11. De Secretaris zal in den Raad zijne consideratien omtrent de in overweging zijnde zaak mededeelen.

Art. 12. De Minister heeft het oppertoezicht over al de zaken tot het Departement van Ontvangsten behoorende: als zoodanig neemt hij kennis van — en heeft hij inzage in het beheer en bestuur door de Administrateurs uitgeoefend wordende, en geeft hun, des noodig oordeelende, de vereischte bevelen, overeenkomstig den inhoud en de strekking van dit besluit.

Art. 13. Aan den Minister blijft in het bijzonder opgedragen:

a. Alle voordragten en rapporten, van welken aard ook, die uit zijn Departement aan Ons moeten gerigt worden;

b. Al hetgeen het personeel, de benoemingen, de verplaatsingen, de bevorderingen, de pensioering enz. aanbelangt (behoudens de bepalingen deswege gemaakt bij Ons besluit van heden, n°. 88) (1), zoowel van de ambtenaren bij het Ministerie, als van alle soorten van ambtenaren zonder onderscheid in de geheele uitgestrektheid des Rijks, voor zoo verre die onder de generale directie der ontvangsten behooren; des echter, dat de Administrateur, wien het aangaat, over de onderwerpen, in deze paragraaf begrepen, vooraf worde gehoord;

c. Alle zoodanige algemeene zaken van bestuur, welke niet klaarblijkelijk, en naar den geest van dit besluit, kunnen en moeten gerangschikt worden onder de vakken van bestuur, aan een der respectieve Administrateurs opgedragen.

---

(1) Dit besluit vindt men ook in de *Handleiding tot de kennis van het Nederlandsch Staatsbestuur*, I. D. 2. St. bl. 399.

Art. 14. De Secretaris-Generaal bij de generale directie der ontvangsten adisteert den Minister in de behandeling van alle zoodanige zaken en stukken, welke meer bepaaldelijk onder het bijzonder toezigt van den Minister moeten behandeld worden.

Art. 15. De Administrateurs zijn, ieder in het vak waarvoor zij bijzonder zijn aangesteld, bevoegd tot het behandelen, voorbereiden en instruëren van alle zaken dat vak betreffende, en om, te dien einde, door regtfreesksche correspondentien, zoodanige berigten en informatien te requireren, als zij noodig zullen oordeelen,

Zij zijn voorts bevoegd tot de afdoening van dezelve zaken, wanneer het alleen aankomt op eene toepassing der bestaande of in het vervolg van tijd vast te stellen wetten, besluiten of verordeningen van algemeen bestuur, dat is, wanneer op die zaken kan worden gedisponeerd op grond van algemeene beginselen en bepalingen, die op de zoo even gemelde wetten, besluiten en verordeningen berusten.

Art. 16. Alle stukken, welke, Onzentwege, bij den Minister inkomen, en krachtens het bepaalde bij art. 15 door den Administrateur kunnen worden afgedaan, zullen, dien ten gevolge, door den Minister, ten fine van dispositie, verzonden worden aan den Administrateur, dien zulks aanbelangt.

Art. 17. De Administrateurs corresponderen onmiddellijk met alle hoofden van Departementen van algemeen bestuur, collegien, autoriteiten en personen, over al hetgeen hun vak van administratie betreft; zij doen aan de Gouverneurs in de Provinciën, met uitsluiting van alle andere ambtenaren, toekomen de noodige mededeelingen, kennisgevingen en instructien, welke zij, overeenkomstig de hun bij dit besluit opgedragen magt, bevoegd zijn te geven (1).

Art. 18. Alhoewel gewoonlijk alle stukken Onzentwege door tusschenkomst van den Minister aan de Administrateurs zullen worden verzonden, zoo behouden Wij ons echter voor, om, des noodig oordeelende, de Administrateurs onmiddellijk over zaken te raadplegen, of tot mondelinge behandeling van zaken tot Ons te roepen.

(1) Dit bepaalde is bij art. 3 van het besluit van den 4den September 1823, n°. 9, veranderd; en zij staan thans in onmiddellijke en wederkerige betrekking met de Gouverneurs.

Art. 19. Voor zoo verre een Administrateur mogt oordeelen, dat zaken en stukken, tot welker afdoening hij, ingevolge de bepalingen van dit besluit, bevoegd verklaard is, uit hoofde van derzelve gewigt of om andere redenen, eene beslissing van den Minister zouden vereischen, zal hij dezelve kunnen inroepen.

Art. 20. Hij zal dezelve inroepen, wanneer bij hem twijfeling mogt ontstaan op welke wijze eene zaak, volgens de bestaande wetten, besluiten en verordeningen, zoude behooren te worden afgedaan.

Art. 21. Alle stukken, welke Onzentwege aan den Minister ten fine van consideratien en advijs verzonden worden, zullen door hem in handen van den belanghebbenden Administrateur of Administrateurs kunnen worden gesteld, ten einde daarop de noodige informatien in te winnen, en hem daaromtrent binnen eenen te bepalen tijd te dienen van rapport.

Art. 22. De Administrateurs zijn voorts verplicht den Minister te adfisteren in het bewerken van alle zoodanige stukken, het vak van administratie, hetwelk hun is toebetrouwd, aangelangende, als hij mogt goedvinden hen op te dragen.

Art. 23. De Minister bepaalt de dagen en uren, op welke de Administrateurs zullen rapporteren omtrent de stukken, welke hij in hunne handen, ten fine van consideratien en advijs, of ter bewerking heeft gesteld, alsmede tot het aanhooren hunner voordragten.

Art. 24. Wanneer door den Minister of een der Administrateurs eene dispositie wordt genomen, welke het voor den richtigen gang der administratie van belang is, dat de overige Administrateurs kennen, zal een afschrift derzelve aan den belanghebbenden Administrateur moeten worden afgegeven.

Art. 25. De Administrateurs zullen overigens geene officiële briefwisseling met elkander houden, maar zich in mondelinge conferentien, onderling verstaan en elkander de hand leenen in alle zoodanige zaken, welker behandeling, afdoening en uitvoering meer dan eenen Administrateur betreft, ten einde, op dusdanig eene wijze, de eenheid en overeenstemming in alle takken van het bestuur, zonder vertraging, te bevorderen.

Art. 26. Alle dispositien, door de Administrateurs genomen, moeten door henzelfen geteekend worden, zoo wel als derzelver expeditien.

Art. 27. De Administrateurs zullen behoorlijk notulen doen houden van alle hunne handelingen.

Art. 28. Aan elk der Administrateurs zal het noodig aantal redigerende ambtenaren tot zijne assistentie worden toegevoegd.

Art. 29. Behalve de algemeene bepalingen in art. 15 voorkomende, zal de Administrateur der directe belastingen, met betrekking tot het Kadaster, al dat geen verrigten, hetwelk bij de reglementen op het Kadaster aan den daarbij vermelden Commissaris was opgedragen.

Art. 30. De Administrateur der comptabiliteit vereenigt bij zich al wat betrekkelijk is tot de comptabiliteit der onderscheidene vakken van administratie, onder de generale directie der ontvangsten behoorende, en zulks voor zoo ver die vakken betreft, welke tot nu toe bij andere Administrateurs zijn behandeld, te rekenen van de dienst van den jare 1824.

Art. 31. Onverminderd de overdragt in het voorgaande artikel vermeld, zal het voorloopig onderzoek, hetwelk uit den aard der zaak bij de onderscheidene vakken van administratie moet plaats hebben, om de wettigheid van eene schuld te beoordeelen, aan zoodanige administratie toebetrouwd blijven, alvorens, ten fine van liquidatie of aanvraag, door den Administrateur der comptabiliteit te worden behandeld.

Art. 32. Wederkeerig zullen de respectieve Administrateurs, alvorens aan den Minister te rapporteren, of hem eene voordragt te doen, waaruit eenige nieuwe uitgave zoude mogen voortvloeijen, zich deswegens verstaan met den Administrateur der comptabiliteit.

Art. 33. Met betrekking tot die gedeelten der comptabiliteit, welke op den Administrateur derzelve nog niet zijn overgegaan, en die tot het jaar 1823, en vroeger, behooren, zal Onze Minister van Staat de noodige schikkingen omtrent derzelve behandeling tusschen de Administrateurs beramen en regelen.

Art. 34. Onze Minister van Staat, belast met de generale directie der ontvangsten, zal aan alle belanghebbende autoriteiten de noodige kennis geven van de bepalingen in dit besluit vervat, en daarbij verder zoodanige inlichtingen voegen, als tot het behoorlijk naleven derzelve, voor elke autoriteit respectievelijk noodig of dienstig kunnen zijn.

Art. 35. Wij behouden Ons voor, om de bepalingen van dit besluit zoodanig te veranderen en te vermeerderen, als Wij nader mogten vermeenen te behooren.

Affchrift van dit besluit zal, enz.

**RAAD VAN ADMINISTRATIE VAN HET FONDS VAN
PENSOENEN VOOR AMBTENAREN TOT DE
RIJKSONTVANGSTEN.**

*BESLUIT van Z. M. van den 29sten Mei
1822, n°. 19, inhoudende een Reglement
op het fonds van pensioenen voor de
ambtenaren bij de administratien der di-
recte belastingen en van het kadaster,
der posteryen, der in- en uitgaande reg-
ten en accijnsen, en der registratie,
domeinen en loterijen, mitsgaders voor
derzelver weduwen en weezen.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het fonds in het algemeen.

Art. 1. In het fonds zullen begrepen zijn alle ambtenaren, welke in het tot nu toe bestaan hebbende pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnsen hebben deel gehad, alsmede de Administrateurs, als leden van den hierna te melden raad van administratie, de Inspecteurs-Generaal, Inspecteurs, en de verdere hoogere of mindere ambtenaren, bij de vakken van beheer, in het hoofd dezes genoemd, behoudens zoodanige uitzonderingen, als door den Koning zullen worden bepaald.

Art. 2. Bijaldien aan eenig ambtenaar, niet behoorende onder het departement der ontvangsten, definitief mogt worden opgedra-

gen eenlge post of bediening, welke in het fonds is begrepen, zal zoodanige ambtenaar daardoor stilzwijgende deelgeregtigde van het fonds worden, voor zoo ver de belooning betreft, welke hem, voor zoodanigen in het fonds begrepen post, zal worden toegelegd, en hij dus ook, voor zoo ver, in alle opzigten, als een nieuw, onder het departement der ontvangsten aangesteld ambtenaar, worden behandeld.

Art. 3. Wanneer een ambtenaar, na den dienst vrijwillig en honorabel te hebben verlaten, weder mogt worden aangesteld, zal hij, even als een geheel nieuw ambtenaar, aan de achtjarige buitengewone contributie, hierna in art. 38 bepaald, onderworpen zijn, doch zullen, in kas van pensioering van hem, zijne weduwe of kinderen, zoowel zijne vroegere als latere diensten, welke vallen in de termen van dit reglement, in computatie komen.

Art. 4. De ambtenaren, vallende in de termen van art. 104, en welke, ingevolge van hetzelfde, het regt voor hunne weduwen en weezen hebben voorbehouden, en aan hunne verplichting, te dien aanzien, hebben voldaan, zullen uit dien hoofde, bij weder aanstelling in voorschreve administratie, worden beschouwd als geene interruptie in den dienst te hebben gehad.

Art. 5. De ambtenaren, in het voorschreve artikel vermeld, die van het daarin toegekende regt geen gebruik hebben gemaakt, zullen, bij weder plaatsing in de administratie, als geheel nieuwe ambtenaren, aan de buitengewone achtjarige contributie onderworpen zijn, onder korting nogtans van hetgeen zij, staande hun vroegere emplooi, wegens buitengewone contributie, hebben voldaan.

Art. 6. De, uit krachte van dit reglement, te verleenen pensioenen, zullen worden bij- en ingeschreven in het bestaande algemeen register van inschrijving der pensioenen voor ambtenaren der in- en uitgaande regten en accijnsen; welk register alzoo zal zijn, en moeten erkend worden te zijn, het algemeen register van inschrijving der pensioenen voor al de ambtenaren, in het tegenwoordige reglement begrepen.

T W E E D E H O O F D S T U K .

Van het beheer en de administratie.

Art. 7. Het beheer van het fonds is, onder het *presidium* van den Minister van Staat, belast met de generale directie der ontvangsten, opgedragen aan eenen raad, die den titel zal voeren van: *Raad van administratie van het fonds van pensioenen voor ambtenaren tot de Rijksontvangsten.*

Art. 8. De raad zal bestaan uit acht leden, behalve den President. De Administrateurs bij het departement der ontvangsten zijn leden van den raad. De overige leden zullen door den Koning worden gekozen uit ambtenaren, deelgenooten van het fonds.

Art. 9. Bij den raad zal zijn een Secretaris, tevens onder den titel van Directeur, belast met zoodanige administratieve en voorbereidende werkzaamheden, als hierna zullen worden omschreven.

Art. 10. Uit het fonds zullen worden betaald de traktementen van den Secretaris-Directeur, en zoodanige verdere geëmployeerden, als door den Koning zullen worden noodig geoordeeld, tot verrigting der werkzaamheden, zoo bij den raad als bij de generale directie der ontvangsten, betreffende het fonds; zij worden door den Koning aangesteld en beschouwd als Rijksambtenaren, behoorende tot de centrale administratie der ontvangsten.

Art. 11. Tot regeling van het onderwerp, in het voorgaande artikel vervat, zal de Minister van Staat, na den raad te hebben gehoord, aan den Koning de noodige voordragt doen.

Art. 12. De raad is verplicht den Minister van Staat, des gevraagd zijnde, over alle onderwerpen, het werk der pensioenen en gratificatiën betreffende, van deszelfs consideratiën of rapport te dienen.

Art. 13. De raad is bevoegd, om van de Directeuren en verdere beambten bij de administratiën, in het reglement begrepen, alle zoodanige informatiën en rapporten, omtrent het werk der pensioenen en gratificatiën te vragen, als dezelve zal vermeenen benoodigd te hebben.

Art. 14. De werkzaamheden van den raad van administratie hebben wijders ten doel:

Vooreerst: het algemeen beheer van het pensioenfonds.

Ten tweede: het onderzoeken van, en adviferen op alle verzoeken tot het toestaan van pensioen of gratificatie, ten laste van het fonds, alsmede alle zoodanige stukken, die de Minister van Staat mogt oordeelen te kunnen aanleiding geven tot eene daartoe aan den Koning te doene voordragt.

Dienvolgens worden al zulke verzoeken en stukken, waarop Zijne Majesteit het advijs van den Minister zal vragen, of die anderzins aan hem toekomen, door denzelfven aan het rapport van den raad gerenvoyeerd, zoo ver hij oordeelt er termen tot pensioneren zijn.

De raad zal voorts en in het algemeen aan den Minister van Staat alle zoodanige inlichtingen en openingen, omtrent al hetgeen betrekkelijk tot het fonds is, geven, als door denzelfven mogten worden verlangd. De Minister informeert den raad van alle zoodanige zaken, die, uit haren aard, ter kennisse van denzelfven behooren gebracht te worden.

Art. 15. De raad, als beheerende het fonds, heeft ter zijner beschikking alle bezittingen van het gesupprimeerde pensioenfonds van de ambtenaren der in- en uitgaande regten en accijnfen, en voorts de opkomsten aan het fonds toegevoegd, of nader toe te voegen, zonder onderscheid.

Art. 16. De raad van administratie zal de eigendommen, in het vorig artikel bedoeld, overnemen van de administratie van het pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnfen.

Hij zal zorg dragen, dat zulks gegrond zij op de bepalingen van het reglement van het pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnfen, en deswege décharge verleen.

Art. 17. Tot het beheer van den raad behoort de zorg voor de eigendommen dezer instelling, het beleggen van gelden, en de aankoop der fondsen, doch geenszins de beschikking over de reeds bestaande kapitalen of de zoodanige, welke uit de reventuen van het fonds nader mogten worden aangelegd, als welke nimmer vervreemd, verplaatst of aangesproken zullen mogen worden, zonder speciale autorisatie van den Koning.

Art. 18. De raad regelt het overbrengen der gelden, aan het fonds toebehoorende, en schrijft den loop der administratie en

comptabiliteit voor, overeenkomstig welken al de daarbij betrokken ambtenaren en verdere belanghebbenden zich zullen gedragen.

Art. 19. De raad zerdt jaarlijks aan den Koning, door tusschenkomst van den Minister van Staat, eenen financiëlen staat van het fonds, zoodanig als hetzelve zich op den laatsten December van het afgelopen jaar heeft bevonden.

Art. 20. Bij alle rapporten op verzoeken van pensioen of gratificatie, of voorstellen daartoe, legt de Minister van Staat aan den Koning over, het daaromtrent ingenomen advijs van den raad.

Art. 21. Aan den raad van administratie is opgedragen de zorg voor alle ontvang en uitgaaf, voor het algemeen register van alle gepensioneerden, de afgifte van bewijzen van inschrijving aan de gepensioneerden, de voldoening van alle pensioenen, gratificatien of betalingen, het sluiten van de rekeningen en verantwoordingen der rekenplichtigen, en om de weduwen en weezen, ingeval van overgang van pensioen, het genot daarvan toe te leggen.

DERDE HOOFDSTUK.

Van den raad van administratie.

Art. 22. De raad vergadert, tot regeling der werkzaamheden, eenmaal in iedere maand, en wel op den derden Maandag derzelve, en verder buitengewoon, zoo dikwijls de President zulks noodig acht.

Art. 23. De raad zal geene wettige zitting kunnen houden wanneer minder dan vijf leden tegenwoordig zijn.

Art. 24. Alle besluiten zullen moeten worden genomen met eene volkomene meerderheid van stemmen der presente leden.

Art. 25. Als de stemmen steken zal de stem van den President beslissen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van den Directeur en Secretaris.

Art. 26. De Directeur prepareert alle stukken, hetzij dezelve door den Minister van Staat of door den Raad aan hem zijn gervoyeerd, of wel dat dezelve, en voor zoo ver zulks in de attributen van zijn ambt mogt treden, dadelijk aan hem zelve zijn geadresseerd; hij brengt mitsdien voorloopig alle stukken in zoodanigen staat, dat daarop eene behoorlijke beslissing kan worden genomen.

Art. 27. De Directeur is bovendien belast met het maken van alle berekeningen en ramingen, welke voor den dienst van het fonds zullen benoodigd zijn, het formeren van alle staten van opbrengst, het behoorlijk in orde houden van het grootboek der pensioenen, het formeren der akten van inschrijving, het controleren van alle gewone en buitengewone contributien, het toezigt over de administratie der ontvangers, het examineren der jaarlijkse rekeningen, en voorts met alles wat de afdoening van de comptabiliteit kan bespoedigen, en het sluiten der rekeningen kan bevorderen.

Art. 28. Aan de zorg van den Directeur is inzonderheid opgedragen het houden van alle registers en journaalen, bij de administratie benoodigd, de staat van de eigendommen van het fonds, en de rekeningen-courant, welke met de onderscheidene deelhebbende contribuabelen, wegens buitengewone contributien, moeten worden gehouden.

Art. 29. Tot het behoorlijk verrigten van de aan hem toebetrouwde werkzaamheden is de Directeur bevoegd, de benoodigde ophelderingen, renfeignementen en consideratien van de Directeurs en de overige ambtenaren te vragen.

Art. 30. De functien van den Directeur zullen overigens, in overeenkomst van dit reglement, door den Raad van administratie, zoo noodig, meer gedetailleerd, en naar vereisch kunnen worden geregeld.

Art. 31. Als Secretaris van den Raad zal de Directeur waarnemen de functien, welke aan den gezegden post zijn verbonden, en volgen de orders, welke hem door den Raad van administratie zullen worden gegeven.

Art. 32. De Secretaris van den Raad is inzonderheid voor de notulen en de archiven van den Raad verantwoordelijk.

Art. 33. De Secretaris-Directeur en de geëmployeerden, in art. 10 bedoeld, zullen, in handen van den Raad van administratie, afleggen den vereischten eed, wegens de getrouwe waarneming hunner posten, benevens dien van zuivering.

V I J F D E H O O F D S T U K .

Van de fondsen.

Art. 34. Tot de opzigting, instandhouding en uitbreiding van deze instelling worden toegestaan :

Al de fondsen, welke, op het oogenblik van de invoering dezer verordening, het eigendom van het tot nu toe bestaande pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnzen zullen zijn, om het even van waar dezelve hunnen oorsprong nemen; en mitsdien alle ingefchrevene kapitalen op het grootboek der publieke schuld, alle renten van ingefchrevene kapitalen, en voorts, in één woord, alle opkomsten, revenuen, batige sloten of achterfallen, van welken aard dezelve ook zouden kunnen zijn, en die het laatstgemelde fonds mogten competeren;

Zoodanig aandeel in de confiscatien en boeten, wegens overtreding der wetten in de vakken, waartoe de in het fonds begrepene ambtenaren behooren, als door den Koning is of nader zal worden bepaald;

Twee ten honderd van de werkelijk uitbetaald wordende vaste traktementen van de ambtenaren, welke in het fonds deelen, in voege, dat op alle inhoudingen van traktementen, hetzij wegens vacatures, suspensien of anderzins, deze kortingen niet kunnen worden toegepast, maar deze ten profijte van 's Rijks kas zullen verblijven;

Twee per cent van de belooningen, die werkelijk worden goedgedaan aan die ambtenaren, welke alleen eene percentsgewijze belooning genieten;

Eene jaarlijksche subsidie uit 's Rijks kas, ten bedrage van het te kort, tot *dertig duizend guldens* bijaldien aan den Koning

blijkt, dat de inkomsten van het fonds niet toereikende zijn, om de uitgaven te bestrijden, met reserve om deze subsidie te verhoogen, zoo ver en zoo lang mogt bevonden worden het fonds te zeer te zijn bezwaard door het effect van het eerste onderdeel van art. 104, betrekkelijk de ambtenaren, die hunne posten, door suppressie, combinatie of dergelijke, mogten komen te verliezen; en zal dezelve subsidie worden gevonden uit den post, op de begrooting voor burgerlijke pensioenen uitgetrokken.

Art. 35. Alle fondsen, aan deze instelling toebehoorende, en derhalve ook de certificaten van werkelijke of uitgestelde schuld, welke zij mogt bezitten, zullen, door de zorg van den Raad van administratie, worden geconverteerd in inschrijvingen op het grootboek, ten name van het bij dit reglement ingestelde pensioenfonds.

Art. 36. Geene gelden, aan het fonds behoorende, zullen anders dan in inschrijvingen op het grootboek der *werkelijke schuld* mogen belegd worden, op gelijke wijze ten name van het fonds ingeschreven.

Art. 37. Op de vaste traktementen of percentsgewijze be looning van ambtenaren, welke minder dan *een honderd guldens* jaarlijks bedragen, zullen geene kortingen geschieden, ook dan niet, wanneer deze ambtenaren voor leges of emolumenten, boven hunne traktementen, in het fonds mogten geadmitteerd zijn geworden; zullende in dat geval alleen de contributie van zoodanige leges of emolumenten worden ingevorderd.

Art. 38. Alle zoodanige ambtenaren, welke tot nu toe geen deel hebben gehad aan het pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnsen, zullen, gedurende de eerste acht jaren, aan eene korting van 3 per cent, in plaats van 2 per cent, en dus aan eene buitengewone contributie van 1 per cent, gedurende deze acht jaren, zijn onderworpen.

Gelijke kortingen zullen van alle nieuw benoemde ambtenaren, gedurende de acht eerste jaren, na hunne benoeming, worden gevorderd.

De ambtenaren, welke, bij de invoering van het tegenwoordige reglement, in het vak der in- en uitgaande regten en accijnsen, den gezegden termijn van acht jaren zijn ingetreden, zullen niet verder verplicht zijn, dan tot eene geheele aanzuivering over dat reeds ingetreden tijdvak.

De ontslagen en vervolgens wederom benoemd wordende ambtenaren worden, in alle opzichten, met nieuw benoemde gelijk gesteld, onder de uitzonderingen, welke bij dit reglement zijn gemaakt.

Art. 39. Van het bedrag, hetwelk boven de traktementen aan sommige ambtenaren, als bureaunkosten, mogt worden toegekend, zal de korting geene plaats hebben, en hetzelfde even min als leges of emolumenten kunnen worden geadmitteerd. Nogtans zullen de admissien, welke bereids aan sommige ambtenaren der in- en uitgaande regten en accijnzen zijn verleend, wegens zoodanige bureaunkosten, als onder hunne traktementen, overeenkomstig art. 4 van het afgeschafte pensioenreglement, zijn begrepen geweest, derzelver effect kunnen behouden.

Art. 40. De hoegrootheid der contributie van het geadmitteerde bedrag der leges zal dezelfde zijn, als het montant der korting op de vaste traktementen, en daarmede volkomen gelijk staan.

Art. 41. Aan zoodanige ambtenaren, die vaste leges, boven hun traktement, genieten, en die mogten verlangen, in evenredigheid derzelve, in het pensioenfonds te deelen, zal zulks worden toegestaan, onder de navolgende bepalingen:

- a. Dat zij zich, binnen de eerste zes maanden na het in werking komen dezes, of, voor degenen, die later tot zoodanige posten benoemd worden, binnen de zes eerste maanden na hunne benoeming, aan den Raad van administratie adresferen, en hun verlangen tot deelneming, naar rato hunner emolumenten, te kennen te geven;
- b. Dat zij tevens opgeven de som, voor welke zij verlangen, wegens deze emolumenten, in het fonds te worden geadmitteerd;
- c. Dat voorschreven som zoo laag kan worden gesteld, als de adresfanten verkiezen, doch dat aan den Raad van administratie zal overgelaten zijn, de gedane opgave te modereren, voor zoo verre dezelve overdreven mogt voorkomen;
- d. Dat de eenmaal gedane keuze zal zijn onherroepelijk, en van kracht blijven, zoo lang de ambtenaar niet in eene andere betrekking, of naar eene andere standplaats overgaat, zonder dat eenige vermindering of vermeerdering, om welke reden ook, zal worden toegelaten;

e. Dat, bij het overgaan in eene andere betrekking, of naar eene andere standplaats, zoo ver zulks eene vermindering van inkomsten mogt ten gevolge hebben, de ambtenaar voor vroeger traktement en emolumenten, zamengenomen, kan blijven contribuëren, onder gehoudenheid nogtans, om binnen zes maanden, nadat hij tot de opgevolgde functie zal zijn aangesteld, aan de administratie van het fonds, zijn verlangen deswege te kennen te geven; zullende bij ontstentenis van dien het daarvoor gehouden worden, dat hij vrijwillig heeft gerenuciëerd aan alle voordeelen en gevolgen, welke eventueel uit de aan hem verleende admisfie zouden hebben kunnen voortvloeijen, en mitsdien de akte van admisfie, aan hem afgegeven, worden gehouden als op het oogenblik van zijne veranderde bestemming te zijn vervallen.

Art. 42. Van een' intermediair waargenomen wordende post is de korting gelijke 2 per cent als van effectief bezit, zonder dat zoodanige tusschenbekleeding eenige de minste aanspraak op het fonds doet verkrijgen door hem, die geen werkelijk deelgenoot van hetzelfde is.

De extra korting van 1 per cent zal daarvan bovendien plaats hebben, indien met de intermediaire waarneming wordt belast een ambtenaar, die nog in zijn' eigen' post aan deze extra korting is onderworpen, doch zal dezelve, gedurende het *interim*, tot geen het minste fournifement wegens zijnen eigenlijke post gehouden zijn.

Art. 43. Ten einde den raad van administratie in staat te stellen, het beheer der penningen naar behooren te kunnen houden, zullen de sommen, ten behoeve van het fonds wordende gepercipieerd, als een afzonderlijk fonds, op het respect der pensioenkas, bij de particuliere ontvangers kunnen worden overgestort.

Art. 44. De administratie der generale thesaurie, doet iedere maand aan den raad eene opgave toekomen van de som, waarvoor het fonds, op het einde der laatst vorige maand, in de boeken der generale thesaurie, per saldo, stond gecrediteerd; zij doet tevens, in de maand Januarij van ieder jaar, aan de administratie van het fonds geworden eene rekening-courant van de ontvangsten en uitgaven, gedurende het afgelopen jaar hebbende plaats gehad.

Art. 45. De raad doet aanvragen aan den Minister van Financien, tot bekoming van mandaten, welke bij de generale thesaurie zullen worden betaalbaar gesteld op zoodanige kantoren-generaal, als door den raad zullen worden opgegeven; voor het beloop daarvan zal de rekening van het fonds in de boeken van de generale thesaurie worden gedebiteerd.

Art. 46. De raad van administratie zorgt, dat nimmer meerder penningen voorhanden zijn dan de dienst wezenlijk vordert, en dat het batig slot, tot verbetering van het fonds, in aankoop van inschrijvingen op het grootboek der werkelijke schuld, ten laste van het Rijk, worde besteed.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de comptabiliteit en het doen der verantwoordingen.

Art. 47. De ontvangers, die belast zijn met de uitbetaling der traktementen aan de ambtenaren, zijn tevens ontvangers van het pensioenfonds, voor zoo ver dezelve, door den Minister van Staat voornoemd, speciaal als zoodanig zullen worden gedefinieerd.

Art. 48. Deze ontvangers zullen deswege genieten eene percentsgewijze belooning, in billijkheid, en naar gelang der meerdere of mindere werkzaamheden, door den raad te regelen, zoodra eene genoegzame ondervinding den raad zal in staat stellen, om, te dezen aanzien, met kennis van zaken, te kunnen besluiten. Deze belooning zal gegrond zijn op het bedrag, hetwelk de gezegde ontvangers, wegens reële inkomsten, voor het fonds, zullen incasferen, en nimmer meer dan drie per honderd mogen belooopen.

Art. 49. In die qualiteit zijn deze ontvangers belast met den ontvang en uitgave voor het fonds, en volgen zij de voorschriften, die aan hen, door of van wege den raad, zullen worden gegeven.

Art. 50. De raad zal, tot verzekering der voor het fonds geincasfeerde penningen, van de ontvangers eenen speciaal, personelen of anderen borgtogt deswege, mogen eischen, doch

voor zoo ver de geringheid der som, of andere omstandigheden, zulks toelaten, zal dezelve kunnen berusten in den borgtocht in numerair, door de ontvangers, voor al hetgeen hen in die qualiteit is of wordt opgedragen, en dus ook voor de gelden van het pensioenfonds, gesteld; des echter dat het regt van verbaal, hetwelk 's Rijks kas daarop in de eerste plaats heeft, nimmer door dat van het fonds kan worden geprejudicieerd.

Art. 51. Jaarlijks, en zoo spoedig mogelijk, des noods binnen eenen door den raad te bepalen termijn, zullen de ontvangers eene behoorlijke rekening en verantwoording van hunne administratie, over het afgelopen jaar, afleggen en inzenden aan den Directeur.

Art. 52. Na het afleggen van de rekeningen, door de Ontvangers, zal de Directeur eene behoorlijke administratieve rekening en verantwoording, van de geheele administratie, over het alsdan afgelopen jaar, afleggen en inzenden aan den raad, om door laatstgemelden behoorlijk te worden opgenomen en gesloten.

Art. 53. De wijze op welke deze rekeningen en verantwoordingen zullen worden ingerigt, zal door den raad worden voorgeschreven.

Art. 54. Omtrent de uitbetaling der pensioenen en de formaliteiten, daarbij in acht te nemen, zullen door den raad van administratie de vereischte reglementen uitgevaardigd worden, welke het meeste gerijf voor de gepensioneerden, met de zekerheid en orde in de administratie, zullen te zamen voegen.

Art. 55. Alle ten behoeve van het fonds gemaakte kosten (niet inloopende tegen de bepalingen van het reglement), zullen ten laste van het fonds kunnen worden gebragt en betaald, mits op speciale dispositie van den raad gegrond.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het verleenen van pensioenen.

Art. 56. Aan de in het fonds begrepene ambtenaren, welke, uit hoofde van ouderdom, zwakheid, of uit hoofde van verkre-

gene lichaamsgebreken, volstrekt buiten staat zijn, te kunnen blijven dienen, zal uit dit fonds pensioen kunnen worden verleend, op den voet, bij dit reglement bepaald.

Art. 57. Noch ouderdom, noch tijd van dienst, geven een verkregen regt tot pensioen, zoo lang een ambtenaar in staat behoorlijk is, om de hem opgelegde pligten behoorlijk te vervullen.

Art. 58. Tot berekening van de dienstjaren der te pensioneren of der overledene ambtenaren, voor welke de weduwen en weezen optreden, zullen in aanmerking komen, alle civiele en militaire diensten, ten behoeve van het Rijk gepresteerd; wordende door lands of rijks diensten ten deze verstaan de zoodanige, als op aanstelling, door of van wege het algemeen bestuur, of de provinciale autoriteiten, verrigt, en onmiddellijk uit 's Rijks kas betaald zijn, en welke gerekend worden tot het algemeen bestuur betrekkelijk te zijn geweest, en zulks alles onder de bepalingen, bij dit reglement vastgesteld.

Art. 59. Alle zoodanige ambtenaren, welke tot de pensioenfondsen der voormalige Belgische douanes en indirecte belastingen hebben gecontribueerd, en naderhand hebben deel gehad aan het pensioenfonds der in- en uitgaande regten en accijnzen, zullen het volle genot behouden van het regt, hetwelk dezelve, overeenkomstig de reglementen en verordeningen van deze fondsen, mogten hebben verkregen.

Art. 60. De ambtenaren, welke tot de pensioenfondsen der voormalige Belgische douanes, indirecte belastingen, of in- en uitgaande regten en accijnzen niet hebben gecontribueerd, doch werkelijk behooren onder de tot het fonds admisibele ambtenaren der administratiën, waartoe het tegenwoordige reglement zich bepaalt, zullen geene andere lands diensten kunnen doen gelden dan die, welke zij in dezelve administratiën hebben gepresteerd.

Hunne andere lands diensten zullen alleen mede in computatie komen bij eventuele aanvraag om pensioen voor hen, en geenszins voor dat van nagelatene vrouwen of kinderen.

Voor de ambtenaren, welke, na her arresteren van het tegenwoordige reglement, bij de voorschreven administratiën worden aangesteld, zullen die andere diensten ook zelfs niet voor eigen pensioen in aanmerking komen, dan wanneer zij hunne vroegere betrekking hebben verlaten, en tot het vak van beheer, waartoe

zij, als deelgenooten van het fonds, behooren, zijn overgegaan, buiten hun verzoek of speciaal verlangen, ter beoordeeling van den Raad, op deswege door hen te produceren stukken.

De jaren van dienst nogtans, welke, als vreemd aan dezelve administratie, naar de twee voormelde verschillende gevallen, alleen voor eigen pensioen van de ambtenaren, of nog zelfs niet daarvoor, admisibel zijn, kunnen, in het eerste geval, ook voor het pensioen van weduwen en weezen, en, in het laatste geval, daarvoor, en tevens voor eigen pensioen, worden gevalideerd, onder de volgende bepalingen:

- a. Dat de bewijzen van deze diensten aan den Raad worden geproduceerd, binnen zes maanden na het arresteren van dit reglement, of van de benoeming bij dezelve administraties van hen, die daarbij niet werkelijk in functie zijn;
- b. Dat, voor zoo veel dezelve bewijzen door den Raad deugdelijk worden verklaard, de ambtenaren, over elk dier jaren van dienst, een extra fournifement van 1 ten honderd van het traktement, tijdens het te doen verzoek door hen wordende genoten, verhoogd met emolumenten, in het geval dat dezelve te pas komen, aan het pensioenfonds zullen betalen, en zulks in eens, of op termijnen, door den Raad, na de belanghebbenden te hebben gehoord, te regelen, en die uiterlijk binnen vijf jaren moeten afloopen;
- c. Dat, voor zoo ver de betaling op termijnen geregeld is, en de belanghebbenden mogten worden gepensioneerd, of komen te overlijden, vóór dat de termijnen zijn afgelopen, des dat de belanghebbenden overigens, ten aanzien van hunne verplichtingen, omtrent de betaling, hebben voldaan, zulks geen invloed zal hebben, noch op het te verleenen pensioen aan de gebeneficeerden, noch op dat van de weduwen of weezen, noch op de hoegrootheid van het pensioen zelve, doch zullen echter de nog te verschijnen termijnen bij de eerste uitbetaling van het pensioen worden ingehouden; maar bijaldien er verzuim of verwaarloozing, ten opzichte van de betaling, mogt hebben plaats gehad, en niet alle verschenen termijnen zijn betaald, zullen de geadmitteerde dienstjaren niet verder

worden berekend dan in evenredigheid van het aangezuiverde gedeelte der verhoogde contributie, en mitsdien zoodanige geadmitteerde dienstjaren, overeenkomstig de gezegde proportie, door den Raad worden verkort.

Art. 61. In die gevallen, dat gepensioneerden, tot vervulling van posten of bedieningen mogten worden aangesteld, voor welke uit dit fonds pensioen zou kunnen worden verleend, zal de tijd, dat dezelve door hen mogten worden vervuld, zoodanigen gepensioneerden als werkelijke diensten worden toegerekend, en de gepensioneerden, bij het verlaten van dusdanige posten of bedieningen, in evenredigheid van deze vermeerdering van diensttijd, op vermeerdering van pensioen aanspraak hebben verkregen, onder deze uitdrukkelijke bepaling echter, dat hunne aanstelling moet zijn geweest definitief, zonder dat provisonale of intermediaire functien in aanmerking zullen komen, en dat de vermeerdering van diensttijd in allen gevalle een vol jaar bedraagt.

Art. 62. Voor zoo ver de volle achtjarige buitengewone contributie van 1 per cent, bij het pensioneren van een' ambtenaar of bij zijn overlijden, nog niet mogt zijn aangezuiverd, zal zulks geen' invloed hebben, noch op het verleenen van pensioen aan den ontslagenen, noch op dat van de weduwen of weezen, noch op de hoegrootheid der pensioenen, doch zal echter het ontbrekende aan deze buitengewone contributie, bij de eerste uitbetaling van het pensioen, worden ingehouden.

A C H T S T E H O O F D S T U K .

Van het verleenen van gratificatien.

Art. 63. De Raad zal jaarlijks een voorstel tot het verleenen van gratificatien kunnen doen, ten bedrage van zoodanige som, als door den Koning, op voordragt van den Raad, tot het verleenen van gratificatien, voor ieder jaar, als *maximum* zal worden bepaald.

Art. 64. Tot gratificatie zullen kunnen in aanmerking komen:

- a. De weduwen en weezen van ambtenaren, welke daarop, volgens de afgeschafte pensioenreglementen, mogten kun-

nen aanspraak maken en voorts zoodanige weduwen en weezen van alle ambtenaren zonder onderscheid, welke dit faveur, om bijzondere redenen, zouden verdienen;

b. Zoodanige oude ambtenaren, welke daarop, volgens de afgeschafte pensioenreglementen, mogten kunnen aanspraak maken;

c. Zoodanige ambtenaren, die, uit hoofde van ziekte, lichaamsgebreken, of ongemakken, buiten staat geraken verder te dienen, doch, naar de algemeene regelen van dit reglement, niet in de termen vallen van gepensioeneerd te kunnen worden.

Art. 65. De gratificatiën voor weduwen of weezen en ambtenaren, art. 64 *a* en *b* gemeld, zoo ver die reeds vroeger zijn genoten, zullen nimmer mogen te boven gaan de respectieve sommen, aan dezelve, laatstelijk toegestaan geweest, en voor de ambtenaren in dat artikel, *sub c*, bedoeld, mogen de gratificatiën, hoogstens, gelijk staan aan een pensioen van een' tien-jarigen dienst, ten ware de Raad, in zeer bijzondere gevallen of omstandigheden, termen mogt vinden, om eene speciale uitzondering op dezen regel voor te stellen.

De gratificatiën worden altijd slechts voor één jaar toegestaan.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de admisie der ambtenaren en der weduwen en weezen, tot dadelijk genot van pensioen.

Art. 66. Het bepaalde bij art. 57 fluit niet uit, dat pensioen zal kunnen verleend worden:

1°. Aan ambtenaren van den sedentairen dienst, welke den ouderdom van zestig jaren bereikt, en dertig jaren dienst hebben;

2°. Aan de ambtenaren van den activen dienst, welke den ouderdom van vijf en vijftig jaren bereikt, en dertig jaren dienst hebben.

Voor eenen diensttijd van minder dan tien jaren kan geen pensioen worden toegekend, ten zij in het bijzonder geval en op den voet, hierna, art. 78, *sub c*, omschreven.

Art. 67. Bij alle verzoeken om pensioen zal de ambtenaar, die hetzelfde reclameert, moeten voegen:

- 1°. Een wettig bewijs van ouderdom;
- 2°. Een bewijs van goed gedrag, door zijne superieuren afgegeven;
- 3°. Eenen staat van dienst, gemunieerd met authentieke bewijsstukken, of, bij gebreke van dien, met gelegaliseerde attestatien, welke het gemis van authentieke stukken kunnen aanvullen;
- 4°. Eene, door den Directeur of, zoo noodig, door een' ander, daartoe bevoegd, doch hooger ambtenaar gecertificeerde, opgave van het bedrag, waarvoor de ambtenaar, zoo wegens traktement als anderszins, gedurende de drie laatste jaren van zijnen dienst, aan het fonds heeft gefourneerd;
- 5°. Wanneer het verzoek om pensioen geschiedt op grond van ziekte of ligchaamsongesteldheid, een getuigschrift deswege, van een' geloofwaardig geneesheer, in of in de nabijheid zijner woonplaats gevestigd, en hetwelk door het hoofd van de regering der plaats zal moeten zijn gelegaliseerd;
- 6°. Voor zoo veel hem zijne ongemakken in 's Rijks dienst zijn overkomen, mede een behoorlijk, door zijne superieuren bekrachtigd, proces-verbaal van de gebeurtenis of omstandigheid, waardoor de verzoeker buiten staat geraakt is, het Rijk langer te kunnen dienen.

Art. 68. Bij alle verzoeken om pensioen, ten behoeve van weduwen van nog niet gepensioneerde ambtenaren, zullen moeten worden gevoegd:

- 1°. Een wettig bewijs van den ouderdom van den overledenen;
- 2°. Het bewijs van deszelfs overlijden;
- 3°. Een, door den Directeur, of, zoo noodig, door een' ander daartoe bevoegd, doch hooger ambtenaar af te geven bewijs, dat de overledene niet viel in de termen van uitsluiting, bij dit reglement vastgesteld, mitsgaders eene, door den Directeur gecertificeerde, opgave van het bedrag, waarvoor de overledene, zoo wegens traktement

als anderzins, gedurende de drie laatste jaren van zijnen dienst, aan het fonds heeft gefourneerd;

4°. Eenen staat van dienst van den overledenen ambtenaar, gemunieerd met authentieke bewijsstukken, of, bij gebreke van dien, met gelegaliseerde attestatien, welke het gemis van authentieke stukken kunnen aanvullen; wijders,

5°. Voor zoo veel het overlijden of voorafgegane ziekte van den ambtenaar veroorzaakt mogt zijn door een ongeval, hem in 's Rijks dienst overkomen, een getuigfschrift deswege, van een' geloofwaardig heelmeeſter of geneesheer, gelegaliseerd, en van een proces-verbaal begeleid, in voege als bij de §§ 5 en 6 van art. 67, voor het daarbij gemelde geval, is omschreven, en, in allen gevalle,

6°. De documenten, zoo als bij art. 70, *sub* §§ 2, 3 en 4, van de aldaar gemelde weduwen gevorderd zijn.

Art. 69. Bij alle verzoeken om pensioen, ten behoeve van weezen van niet gepensioneerde ambtenaren, zullen moeten worden gevoegd:

1°. De documenten, omschreven bij de vier eerste §§ en, naar gelang der omstandigheden, ook die, voorgefschreven bij § 5 van art. 68, en, wijders,

2°. De documenten, gevorderd bij de zes laatste §§ van art. 71.

Art. 70. Bij alle verzoeken om overgang van pensioen van een' overleden ambtenaar op zijne weduwe, zullen moeten gevoegd worden:

1°. De akte van inschrijving van den overledene in het register der gepensioneerden;

2°. Een legaal bewijs van den ouderdom der weduwe;

3°. Een extract uit het register der huwelijken of andere publieke en voldoende akte, aanwijzende den tijd en de wettige voltrekking van het huwelijk; en

4°. Een, door den Directeur of, zoo noodig, door een' ander daartoe bevoegd, doch hooger ambtenaar afgegeven, getuigfschrift, dat de requestrant niet valt in de termen van uitsluiting, bij dit reglement vastgesteld.

Art. 71. Bij alle verzoeken om overgang van pensioen van vaders, ten behoeve van weezen, zullen moeten worden gevoegd:

- 1°. De akte van inschrijving van den overledenen vader in het register der gepenfioneerden;
- 2°. Het bewijs van overlijden van de moeder der weezen of van de latere vrouw van hunnen vader;
- 3°. Een extract uit het register der huwelijken, of andere publieke en voldoende akte, aanwijzende den tijd en de wettige voltrekking van het huwelijk der ouders;
- 4°. Een bewijs, dat de vader geene weduwe heeft nagelaten, afgegeven door vier bevoegde getuigen, en bekrachtigd door het gemeentebestuur van de woonplaats der ouders;
- 5°. Een in denzelfden vorm ingerigt bewijs, dat deze weezen de eenige wettige, minder dan achttien jaren oud zijnde, eigen kinderen zijn van den overledene;
- 6°. De wettige bewijzen van den ouderdom der weezen, beneden de achttien jaren; en
- 7°. De vereischte akte van voogdij.

Art. 72. Bij alle verzoeken om overgang van pensioen van weduwen op kinderen of stiefkinderen, zullen moeten worden gevoegd:

- 1°. De akte van inschrijving der moeder of stiefmoeder, in het register der gepenfioneerden;
- 2°. Het bewijs van overlijden of, in die gevallen dat zulks te pas komt, van het hertrouwen der weduwe;
- 3°. Een bewijs, dat deze weezen de eenige wettige, minder dan achttien jaren oud zijnde, kinderen van hunnen overledenen vader zijn; en welk bewijs of getuigfschrift afgegeven zal moeten zijn door vier bevoegde getuigen, en bekrachtigd door het gemeentebestuur van de woonplaats der weezen;
- 4°. De wettige bewijzen van den ouderdom der weezen; en, wijders,
- 5°. De vereischte akte van voogdij.

Art. 73. De Raad is bevoegd, om, in gevalle van bewezene onmogelijkheid, tot productie van stukken, bij dit reglement gevorderd, en, ter vervanging derzelve, met akten van notoriëit of onwraakbare verklaringen, certificaten, of andere soortgelijke documenten, genoeg te nemen.

Art. 74. Het onderzoek van bewijsstukken, tot eventüële verkrijging van pensioen, zal eerst kunnen gevorderd worden en

plaats hebben, wanneer de reclame tot pensioen gefchied is, en in aanmerking kan komen; geene vroegere examinatie of admisie derzelven zal kunnen worden gevraagd of verleend; hiervan is echter uitgezonderd de beoordeeling van stukken, dienende tot bewijs van diensten, waarvoor buitengewone contributie verschuldigd is.

Art. 75. De weduwe van eenen ambtenaar, die slechts drie jaren of minder met denzelfven is gehuwd geweest, heeft geen verkregen regt op pensioen, ten zij er een of meer kinderen, uit hun huwelijk verwekt, en, op het overlijden van den man, in leven mogten zijn, als in welk geval dusdanige weduwe, in een gelijken graad, optreedt met de weduwen, wier pensioen op de helft van dat der ambtenaren bepaald is.

Gelijk pensioen zal, als eene bijzondere gunst, kunnen worden toegestaan aan deze weduwen, hoezeer kinderloos, wanneer haar overleden man zou zijn gevallen in de termen van het 3de lid van art. 78, en die, als bijzonder uitgemunt hebbende, bij leven zou hebben kunnen aanspraak maken op het gunstig effect van hetzelfde.

De uitfluiting eener weduwe, welke slechts drie jaren of minder met een ambtenaar is gehuwd geweest, prejudiceert in geen deele aan de kinderen, die de overledene, in vroeger huwelijk, verwekt zou mogen hebben.

Art. 76. Alle verzoeken om pensioen zullen dadelijk aan den Minister moeten worden gedaan, of ook, door tusschenkomst van den Directeur, aan den Minister kunnen worden opgezonden.

Art. 77. Ingevallen van het overlijden van eenen ambtenaar, die niet is gepensioneerd, doch welke, overeenkomstig de bepalingen van het reglement, regt op pensioen heeft verkregen, zullen de regthebbenden, tot het genot van hetzelfde zich, op gelijke wijze, en met overlegging van de bewijzen, bij het reglement gerequireerd, aan den Minister dadelijk adresferen, of ook, zich kunnen vervoegen aan de Directeurs, welke de adresfen aan den Minister met hunne consideratien zullen inzenden.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het bedrag der pensioenen.

Art. 78. Het bedrag van de te verleenen pensioenen wordt, voor de ambtenaren, bepaald als volgt:

a. Voor een ambtenaar, die den vereischten ouderdom van vijf en vijftig of zestig jaren, naar gelang zulks bij dit reglement gevorderd wordt, bereikt, en dertig jaren of langer den dienst vervuld heeft, op de helft van zijn vast traktement, en wijders zoo veelmalen een veertigste gedeelte van hetzelfde traktement, als zijne dienstjaren meer dan dertig mogten bedragen;

b. Voor een ambtenaar, die een' dienst vervuld heeft van meer dan tien, doch minder dan dertig jaren, op een zesde gedeelte van zijn vast traktement, en zoo veelmalen een zestigste gedeelte van hetzelfde, als zijne dienstjaren meer dan tien mogten bedragen;

c. Voor een ambtenaar van minderen ouderdom of mindere jaren dienst, doch die, bij gelegenheid van de dadelijke uitoefening van deszelfs functien, tot langeren dienst buiten staat mogt zijn geraakt, op de helft van zijn vast traktement; zullende dusdanig pensioen, uit hoofde van bijzondere omstandigheden, of bewijzen van meer dan gewonen moed, getrouwheid en pligtsbetrachting, tot op twee derde gedeelte van het vaste traktement kunnen worden verhoogd.

Art. 79. Het bedrag der te accorderen pensioenen voor de weduwen wordt bepaald als volgt:

a. Voor eene weduwe van eenen ambtenaar, welke met denzelven meer dan acht jaren is gehuwd geweest, op drie vierde gedeelten van het beloop, hetwelk aan den overledene, als pensioen, was toegestaan, of waarop dezelve, in geval van pensioenering, aanspraak zou hebben kunnen maken;

b. Voor eene weduwe van eenen ambtenaar, welke met denzelven acht jaren of minder, doch meer dan drie jaren, is gehuwd geweest, op de helft van het beloop,

hetwelk aan den overledene, als pensioen, was toegestaan, of waarop dezelve, in geval van pensioenering, aanspraak zou hebben kunnen maken.

Art. 80. Het bedrag van het pensioen der gezamenlijke eigene kinderen van een overleden ambtenaar, die beneden de achttien jaren oud zijn, zal altoos, en in alle gevallen, hetzij dezelve dadelijk, of wel na het overlijden van hunlieder vaders weduwe, tot het onmiddellijk genot geraken, bedragen de helft van het pensioen, dat hun overleden vader heeft genoten, of waarop dezelve, in geval van pensioenering, aanspraak zou hebben kunnen maken.

Art. 81. Nimmer zal eenig pensioen der ambtenaren het vier vijfde gedeelte van het genoten traktement mogen te boven gaan.

Art. 82. Het vaste traktement, tot basis der berekening dieneende, wordt gehouden te zijn het juiste één derde gedeelte van de som, van welke de te pensioneren ambtenaar, gedurende de drie laatste jaren van zijnen dienst, de contributie heeft betaald.

Art. 83. Bij de bepaling van het bedrag der pensioenen zullen geene centen in aanmerking komen, maar dezelve, ten voordeele van het fonds, achterwege gelaten, en de pensioenen in geene kleinere onderdeelen dan den effen gulden bepaald worden.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de continuatie van bereids geaccordeerde pensioenen, en van het ingaan, overgaan en ophouden derzelve.

Art. 84. Het bedrag van bereids verleende, en op de pensioenkas der in- en uitgaande regten en accijnsen gevestigde pensioenen, blijft op den ouden voet bestaan.

Art. 85. Alle pensioenen, aan ambtenaren te accorderen, zullen aanvang nemen met den dag, volgende op dien, met welchen het traktement eindigt.

Art. 86. Alle pensioenen, aan weduwen en weezen te accorderen, zullen aanvang nemen met den dag, volgende op dien,

met welken het traktement of het pensioen van hunne overledene echtgenooten of vaders eindigt, en, bijaldien de weezen eerst tot het genot van pensioen, bij den dood of bij het hertrouwen hunner moeders, of vaders weduwe, geraken, zal hetzelfde insgelijks aanvang nemen met den dag, volgende op dien, met welken het pensioen der weduwe eindigt.

Art. 87. Het genot van verleende pensioenen gaat over op de weduwen en weezen, eigene en wettige kinderen zijnde der gepensioneerde ambtenaren, op den voet en in de verhouding, bij dit reglement bepaald.

Art. 88. Het regt ter verkrijging van pensioenen zal, in gelijke verhouding, door de weduwen en weezen van overledene ambtenaren, ingeroepen kunnen worden, ter gelijke hoogte, als hunne mannen en vaders pensioen zouden hebben kunnen reclameren, wanneer dezelve gevallen waren in de termen van § 3 van art. 78 van dit reglement.

Art. 89. Het pensioen van eenen ambtenaar, of het regt om hetzelfde te verkrijgen, gaat, dadelijk bij deszelfs overlijden, over op de achtergelatene weduwe, welke, in overeenstemming met de bepalingen van dit reglement, in de termen van pensioen valt.

Hoezeer de ambtenaar in zijn leven het pensioen nog niet verworven had, wordt, door deszelfs overlijden, de aanspraak op hetzelfde, voor de weduwe, geboren, als deze de verdere vereischten heeft, welke bij dit reglement gevorderd worden.

Art. 90. Bijaldien een ambtenaar, bij deszelfs overlijden, geene weduwe mogt achterlaten, zal het pensioen, of het regt om hetzelfde te verkrijgen, overgaan op de wettige kinderen van denzelfden overleden ambtenaar, gezamenlijk, en voor zoo verre en tot zoo lang dezelve den ouderdom van achttien jaren niet zullen bereikt hebben.

Art. 91. Het genot van alle pensioenen, competerende aan kinderen van eenen ambtenaar, of het regt om pensioen te verkrijgen, zal, naar gelang deze kinderen den ouderdom van achttien jaren bereiken, van den eenen op den anderen overgaan, voor zoo ver en tot zoo lang de jongste derzelve den vollen ouderdom van achttien jaren bereikt heeft, en zulks bij onderling accres, zonder onderscheid van bed.

Art. 92. Voor zoo ver een ambtenaar, bij deszelfs overlij-

den, eene weduwe zonder kinderen, en vóórkinderen beneden de achttien jaren, uit eerder huwelijk verwekt, nalaat, geniet de weduwe, die niet valt in de termen van uitsluiting, de helft van hetgeen haar anderzins zou gecompeteerd hebben, en wordt de wederhelft bij de vóórkinderen genoten, tot dat het jongste den vollen ouderdom van achttien jaren bereikt heeft, waarna het aandeel der vóórkinderen op de weduwe vervalt, zoo als omgekeerd het aandeel der weduwe, bij haar overlijden of hertrouwen, dat der vóórkinderen zal vergrooten.

Art. 93. Bijaldien een ambtenaar, eene weduwe, met bij haar verwekte kinderen, nalatende, bovendien bij deszelfs overlijden, nog vóórkinderen uit een vroeger huwelijk en beneden de achttien jaren, achterlaat, zoo zal het pensioen, of het regt op hetzelfde, overgaan op dusdanige weduwe, en op alle, den evengemeiden ouderdom niet bereikt hebbende, kinderen van den overledenen ambtenaar, gezamenlijk, en voor elk met een gelijk hoofdelijk regt.

Bij overlijden of hertrouwen der weduwe, gaat haar aandeel over op de kinderen, door den overledenen ambtenaar bij haar verwekt, en eerst bij het overlijden van deze op de vóórkinderen.

Omgekeerd, zal het aandeel dezer vóórkinderen, bij overlijden of het bereiken van den ouderdom van achttien jaren, eerst onderling accrescieren, en niet aan de weduwe of hare kinderen van het tweede of derde bed vervallen, dan na het overlijden of het bereiken van een ouderdom van achttien jaren, van het laatste der kinderen uit het vroegere bed.

Art. 94. Wanneer een ambtenaar, na deszelfs pensioering, een huwelijk aangaat, of wel kinderen, hetzij uit dusdanig, hetzij uit een vroeger aangegaan huwelijk verwekt, nalaat, zullen, bij het overlijden van zulk een gepensioneerd ambtenaar, zijne weduwe en kinderen een gelijk regt op den overgang van het pensioen hebben, als die weduwen en weezen, welke in de gewone, bij dit reglement omschrevene, termen vallen.

De gepensioneerde intusschen zal, tot behoud van dit overgangregt, verplicht zijn, den raad van administratie met zijn huwelijk bekend te maken; verzuim van meer dan drie maanden ten deze, zal met een gemis van zes maanden pensioen geboet worden.

Art. 95. Ingeval van het aangaan van een volgend huwelijk, door de weduwe van eenen ambtenaar, welke kinderen nagelaten heeft, gelijk mede, ingeval van haar overlijden, of wel van het overlijden der moeder vóór den vader, gaat het genot van het pensioen, of het regt om hetzelfde te verkrijgen, onmiddellijk over op het kind of op de kinderen van denzelfden ambtenaar, welke alsdan daarop aanspraak zal, of zullen kunnen hebben, doch geen zoodanig kind of kinderen aanwezig zijnde, zal het pensioen ophouden, met den termijn, hiertoe bij dit reglement bepaald.

Art. 96. Ingeval van overgang van pensioen, zullen de regt-hebbenden tot den overgang zich, met overlegging der akte van inschrijving, en van de verdere vereischte bewijsstukken, kunnen adresferen, hetzij onmiddellijk aan den raad van administratie, hetzij aan de Directeurs in de directie, ten einde te worden bevestigd in de opvolging van het pensioen, hetwelk, uit krachte der bepalingen van het reglement, op hen mogt zijn overgegaan, en tevens moeten produceren alle zoodanige verdere bescheiden, als door den raad of door de directeurs zullen worden gevorderd; in het laatste geval zullen de directeurs deze verzoeken examineren, en met hunne consideratien aan den raad opzenden.

Art. 97. Tot den overgang van pensioenen tusschen weezen van eenen ambtenaar, onderling, zal geen speciaal verzoek behoeven gedaan, of admisie of toezegging, van de zijde van den raad, verleend behoeven te worden; alleen zullen de belanghebbenden gehouden wezen, binnen den tijd van drie maanden, na de plaats gehad hebbende verandering, deswege kennis te geven aan den raad, op verbeurte van het pensioen, tot aan het tijdstip der kennisgeving, het loopende halfjaar geheel gerekend; voor de belanghebbenden in dit artikel vermeld, zullen de voogden moeten optreden.

Art. 98. Alle pensioenen, welke door overlijden, hertrouwen, of om eenige andere redenen, ophouden, en voor zoo ver daaromtrent, bij het reglement, geene bepalingen ter contrarie zijn daargesteld, zullen, voor het loopende halfjaar, ten volle worden uitbetaald, op den voet, tot op dat oogenblik hebbende plaats gehad.

Art. 99. Eene weduwe hertrouwende, zal haar pensioen niet

verder worden uitbetaald dan over het halfjaar, in hetwelk zij een nader huwelijk heeft aangegaan, en zal zij nimmer, op nieuw weduwe wordende, in het genot van haar vorig pensioen kunnen invallen.

Art. 100. Bij overlijden van ambtenaren, werkelijk gepensioneerd op grond van vroegere reglementen, of welker pensioen op de daaruit ontstane fondsen is geaffecteerd, zal de gedeeltelijke overgang van hun pensioen op hunne weduwen en weezen plaats hebben op denzelfden voet, en naar dezelfde berekening als bij het tegenwoordige reglement is vastgesteld omtrent de eventuele weduwen en weezen der nog fungerende ambtenaren.

Deze bepaling zal door den raad mede worden toegepast op de weduwen en weezen dier gepensioneerden, welke zijn komen te overlijden, staande de werking van het reglement van den 19den October 1819.

Art. 101. De condemnatie tot infamerende straf van een nog in dienst zijnde ambtenaar, doet alle aanspraak op pensioen, niet alleen voor hem, maar ook voor zijne vrouw en kinderen, vervallen, ten zij in kas van abolitie of volkomene gratie.

Ingeval van gedeeltelijke remisie van straf, zoodanig dat het blijvende gedeelte niet tot de op zichzelf infamerende straffen behoort, zal het regt op pensioen voor de eventuele weduwen en kinderen behouden blijven.

Art. 102. Eene infamerende straf, geïncurreerd bij een gepensioneerd ambtenaar, deszelfs weduwe of weezen, kan in het eerste geval de vrouw en kinderen, in het tweede de weezen, en in het derde geval de verdere weezen niet prejudiciëren, maar moet den gecondemneerden doen beschouwen als burgerlijk dood, ten effecte, dat het aandeel, hetwelk de gestrafte genoot, of waarop dezelve uitzigt had, voor hem of voor haar, zal vervallen en overgaan als in het geval van overlijden.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de continuatie in verkregene regten op het fonds.

Art. 103. Aan de ambtenaren, die worden benoemd tot andere posten, voor welke uit dit fonds pensioenen zouden kunnen worden verleend, wordt vrijgelaten, door te blijven continuëren

naar den maatstaf hunner vroegere hoogere belooning, ook naar dien maatstaf hun aandeel in het fonds te behouden.

In dat geval zal, voor hetgeen de latere minder dan de vroegere belooning bedraagt, in alles op denzelfden voet worden gehandeld als ten opzichte der toerekening van leges en emolumenten is voorgefchreven.

Art. 104. Omtrent de ambtenaren, welke hunne posten bij de in dit reglement begrepene administratien, uit hoofde van fuppresfien, combinatien of anderzins, wangedrag uitgezonderd, mogten komen te verliezen, wordt het volgende bepaald:

Vooreerst: Degenen, die, ten tijde van het ontslag, eenen tienjarigen of langeren, volgens dit reglement voor pensioen admiffibelen dienst hebben en niet binnen drie maanden na het ontslag weder optreden als lands ambtenaren, zullen, immers tot eventuele weder in functie treding bij dezelve administratie, befchouwd en behandeld worden als de zoodanigen, die door ligchaamsongefeldheden zijn buiten staat geraakt verder te dienen, ten ware door den Koning aan hen, inmiddels, eenig ander fecours, niet ten laste van het pensioenfonds, mogt worden toegestaan.

Ten tweede: Aan degenen, die minder dan tien jaren dienst tellen, of overgaan in eene andere publieke betrekking, buiten de gezegde administratien, zal vrijstaan, om hun aandeel op het fonds, voor hunne vrouwen of kinderen, te behouden, tegen betaling van twee per cent in het jaar, elke zes maanden de helft, overeenkomstig de door den raad te geven voorschriften, en zulks van de fom, voor welke zij, bij hun honorabel ontslag, hebben gecontribueerd, mits zij zich deswege verklaren binnen de zes eerste maanden, nadat zij de administratie verlaten, met dien verftande:

- a. Dat hunne voortdurende contributie slechts betrekkelijk kan zijn op het eventueel pensioen van hunne weduwen en weezen, zonder dat zij immer voor zichzelve, uit dien hoofde, eenige aanspraak kunnen maken, of restitutie van fournifement kunnen bekomen;
- b. Dat zij, zoodra zij verzuimen de door hen verschuldigde contributien, te voldoen vóór het einde van iedere zes maanden, over welke zij dezelve verschuldigd zijn, van alle verkregen regt zullen verfloken zijn.

Bij de berekening van het bedrag der pensioenen, toe te leggen aan weduwen of weezen, in de termen van dit artikel vallende, zal, behalve de diensten der overledene ambtenaren, de tijd, over welken dezelve deze contributie hebben voldaan, ook nog als werkelijke dienstdtijd worden genomen, en aan de weduwen of weezen als zoodanig worden toegekend.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Van de gepensioneerden.

Art. 105. Geene gepensioneerden mogen bij hun pensioen te gelijk genieten eenig inkomen van landelijke, provinciale, plaatselijke of andere posten of bedieningen, dan na, op hun verzoek, verleende toestemming, en wel:

- a. Als het pensioen meer dan drie honderd gulden bedraagt, en het andere positief of presumtief inkomen, volgens daarvan te produceren legale stukken, de helft van het pensioen te boven gaat, door den Koning;
- b. In alle andere gevallen door den raad van administratie.

Bij de beoordeeling van het onderwerp, in dit artikel vervat, zal, behalve andere omstandigheden, bijzonder de meerdere of mindere behoefte der gepensioneerden, in verhouding tot hunnen stand in de maatschappij, in aanmerking komen.

Art. 106. Aan de in art. 105 vermelde toestemming, kan ook, naar gelang van zaken, verbonden worden het gedeeltelijk gemis van pensioen, zoo lang de post of bediening wordt bezeten.

Bij finale weigering dier toestemming zal het volle bedrag van het pensioen aan den gepensioneerde worden uitbetaald, alleen tot zoo lange, of voor zoo ver hij het inkomen, aan zoodanigen post of bediening verbonden, niet geniet of heeft genoten; en zal hij weder in het geheele genot van het pensioen worden toegelaten, op het oogenblik dat hij zal ophouden zijnen post of bediening te bekleeden.

Art. 107. Ter waarborging tegen heimelijk bezit der posten of bedieningen, in de beide voorgaande artikelen bedoeld, is

de raad bevoegd, van de gepensioneerden zoodanige geaffirmeerde verklaringen te eischen, als geschikt zijn, om deswege allen twijfel weg te nemen.

En zal, bij ontdekking van zoodanig heimelijk bezit, de, gedurende hetzelfde, gedane uitbetaling van pensioen, beschouwd worden als ten onrechte ontvangen, en van den gepensioneerde terug te vorderen zijn, alsmede het pensioen zelve zijn vervallen; dit laatste echter niet, indien genoegzaam blijkt, dat de verzwijging niet geschied is om het bezit te verbergen.

Art. 108. Alle gepensioneerden uit dit fonds zijn, op verbeurte van hun pensioen, voor hen en hunne regt verkrijgenden, verplicht, derzelve woonplaats binnen het grondgebied van den staat, in Europa, te hebben, en onafgebroken te houden.

Zij zullen dienvolgens het hun toegelegde pensioen niet buiten hetzelfde mogen verteren, dan met toestemming des Konings.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Van de bijzondere bepalingen.

Art. 109. Geene pensioenen of gratificatiën, uit dit fonds wordende gekweten, kunnen worden in beslag genomen.

Evenmin kunnen kortingen op dezelve worden toegelaten, dan met toestemming des Konings, op daartoe gedaan verzoek.

Art. 110. Alle ontslag, op verzoek verkregen, gelijk ook ontslag, ten gevolge van wangedrag bekomen, doet alle aanspraak op het pensioenfonds, zoo voor den ontslagenen, als voor deszelfs regt verkrijgenden, verliezen, zonder dat eenige teruggave van de gecontribueerde penningen te pas zal komen.

Art. 111. Ingevalle kinderen van eenen overledenen ambtenaar niet onder het opzicht, de verzorging, of ten laste van de weduwe, waarbij hij dezelve verwekt heeft, mogten verblijven, zal het pensioen, in billijke evenredigheid, door den raad te bepalen, tuschen de weduwe en dusdanige kinderen worden gerepartitiëerd.

Art. 112. Alle zaken, herkomstig van de vorige administratiën van de onderscheidene vroegere pensioenfonds, welke in dit tegenwoordig fonds voor pensioenen zijn ingelijfd, en wel-

ke, op het oogenblik van het arresteren van dit reglement, ongetermineerd en aanhangig zijn, zullen worden geëxpliceerd en afgedaan, op grond en overeenkomstig de reglementen en verordeningen, welke daartoe betrekking hebben, behoudens nogtans de bijzondere bepalingen, aangaande den overgang van pensioen, vervat in art. 100.

Art. 113. Alle verordeningen en bepalingen, betrekkelijk vroegere pensioenfondsen, welke in dit tegenwoordig fonds zijn ingelijfd, worden, voor het vervolg, vernietigd, voor zoo verre dezelve niet expresfelijk bij dit reglement zijn geconserveerd; zullende dus het effect dier vroegere verordeningen niet anders, dan voor zoo ver dezelve in dit reglement zijn opgenomen, kunnen worden ingeroepen.

Gearresteerd, enz. (1).

DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

In het algemeen bepalen de werkzaamheden en attributen van den Minister van Binnenlandsche zaken (2) zich tot het opper-toezigt over het binnenlandsch bestuur der provincien, voor zoo verre dezelve geene onderwerpen tot andere Ministeriële departementen behoorende, betreft; tot de uitvoering der besluiten van Zijne Majesteit, nopens de aanstelling van leden van burger-

---

(1) Wij merken hierbij aan, dat Z. M. bij besluit van den 11den Mei 1825, heeft vastgesteld: dat, met instandhouding overigens der bestaande verordeningen op het stuk der pensioenen-betaling, ten gerijve der gepensioneerden, de plaatselijke besturen, met uitzondering van die der hoofdplaatsen van de provincien, zullen zijn belast met de zorg, om van de gepensioneerden, die zulks mogten verlangen de attestatiën *de vita*, quitantiën en certificaten van inschrijving over te nemen, ten einde te worden gezonden aan de Administrateurs van 's Rijks schatkist, die, met terugzending der gemelde certificaten, de vereischte assignatiën op de Agenten van den Rijkskasfier, aan de plaatselijke besturen zullen doen toekomen, om aan de belanghebbende gepensioneerden te worden uitgereikt; zullende dezelve slechts gehouden zijn, hun aandeel in de kosten der porten voor de over- en terugzending aan de plaatselijke besturen te voldoen. Zie het besluit in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, XII. Deel, 1ste Stuk, bladz. 148.

(2) Thans Zijne Excellentie Mr. P. L. J. S. VAN GOBBELSCHROY.

lijke collegien en ambtenaren, plaatselijk bestuur, belangen en comptabiliteit, grenscheidingen der provincie en der gemeenten, maten en gewigten; voorts ook bijzonder over de schouwburgen, strandvonderijen, kopijregt, rivier- en zeewerken, droogmakerijen, verveeningen, wegen, 's lands gebouwen, dienstdoende en rustende schutterijen en nationale militie; armwezen, en gesichten van liefdadigheid, gevangenisfen (1), de hooge scholen, athenæa, latijnsche scholen en collegien, het middelbaar en lager onderwijs, en voorts over hetgeen kunsten en wetenschappen aangaat en daartoe behoorende is (2), als: het instituut, de academien en maatschappijen van wetenschappen, letterkunde en schoone kunsten, de koninklijke kabinetten van schilderijen, penningen, zeldzaamheden en van natuurlijke historie; de uitfluitende regten op uitvindingen en verbeteringen van voorwerpen van kunst en volksvljht; verders mijnen, landbouw, fabrieken, trafijken, groote en kleine vischerijen, koophandel, scheepvaart, geneeskundige staatsregeling, Roomsche-Katholieke eeredienst, Nederlandsche Staatscourant, en algemeene 's Lands drukkerij (3).

Om de uitgestrektheid van alle deze werkzaamheden en attributien, aan dit Ministerie uit derzelve aard behoorende, of toegevoegd, heeft Z. M. bij besluit van den 17den September

(1) De Raad van Administratie der gevangenisfen, welke aan het Departement van Justitie was toegevoegd, is bij Zijner Majesteits besluit van den 17den September 1823 gesupprimeerd, en het beheer en bestuur van al hetgeen de gevangenen en de gevangenisfen van het Rijk aanbelangt overgebracht bij het Departement van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat; daarvan heeft de Procureur-Generaal in de Noordelijke Provincien aan de regtbanken, en officieren bij dezelve enz. kennis gegeven bij eene circulaire van den 3den October 1823, geplaatst in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad* X. D. I. St. bl. 725.

(2) Het Koninklijk besluit van den 30sten Maart 1824, waarbij de zaken van het onderwijs, de kunsten en wetenschappen bij dit departement zijn overgebracht; en wijders een vijfde Administrateur voor alle zaken, het onderwijs, de kunsten en wetenschappen betreffende, aan hetzelfde departement is toegevoegd, wordt gevonden in het *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, XI. Deel, 1ste Stuk, bladz. 121.

(3) Wij moeten ons voornemen ook hier te kennen geven, dat onder de onderscheidene rubrieken van dit ons werk, onder welke het behoort of kan geschieden, geplaatst en opgenomen zullen worden de wetten en besluiten, welke tot deze onderscheidene zaken betrekkelijk zijn.

1823 bepaald, dat er een raad, bestaande uit Administrateurs, ieder belast met eenen bijzonderen tak der administratie, bij dit Ministerie zoude gevoegd worden. Primitief bestond dezelve uit vier Administrateurs; vervolgens heeft Z. M. bij besluit van den 30sten Maart 1824, een vijfde Administrateur aangesteld; en eindelijk, bij besluit van den 5den April 1825, nog een zesde aan hetzelfde toegevoegd, bij gelegenheid, dat bij hetzelfde besluit, door Zijne Majesteit werd bepaald, dat de zaken van de *Nijverheid*, ook tot het departement van Binnenlandsche zaken, Onderwijs en Waterstaat zouden overgaan; zoo dat deze raad thans bestaat uit zes Administrateurs, ieder van welken belast is met een bijzonderen tak der administratie, als: *voor de nationale militie en schutterijen; voor het onderwijs, de kunsten en wetenschappen; voor de nationale nijverheid; voor het armwezen, en voorloopig belast met de administratie der gevangenisfen; voor het binnenlandsch bestuur; voor den waterstaat, de wegen en publieke werken.*

Elk dezer Administrateurs is bevoegd, om in het vak, waarvoor zij bijzonder zijn aangesteld, te handelen, voor te bereiden en te instruëren alle zaken, dat vak betreffende, om ten dien einde door regtstreeksche correspondentien zoodanige berigten en inlichtingen te vragen, als zij zullen noodig oordeelen, terwijl zij tevens bevoegd zijn, de zaken af te doen, wanneer het namelijk alleen aankomt op eene toepassing der bestaande, of in het vervolg van tijd vast te stellen wetten en besluiten of verordeningen van algemeen bestuur, dat is, wanneer op die zaken kan worden gedisponeerd, op grond van algemeene beginselen en bepalingen, die op de gemelde wetten, besluiten en verordeningen berusten; hebbende Zijne Majesteit wijders gelast, dat de dispositien, door de Administrateurs genomen wordende, zoo wel als de expeditie daarvan, door hen zelven zouden moeten geteekend worden.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE.

De Minister van justitie (1) is in het algemeen belast met al hetgeen betrekking heeft tot de civiele en criminele wetgeving, met de uitvoering der wetten, besluiten en ordonnantien, betrekkelijk het beheer der Justitie, zoo wel in het civiele als criminele; wijders met al hetgeen betrekkelijk is tot de organisatie en het personeel der Hoven, Regtbanken, en Vredegerechten; het notariaat, de bedienende ambtenaren; de verzoeken om gratie, vermindering of kwijtschelding van straf, de verzoeken om dispensatiën, de comptabiliteit der regterlijke kosten.

*DEPARTEMENT voor de zaken van de
Hervormde en andere Eerediensten, be-
halve die der Roomsch Katholieken.*

Aan het hoofd van dit departement is thans de Staatsraad F. W. F. T. BARON VAN PALLANDT VAN KEPPEL, onder den titel van *Directeur-Generaal*.

In het algemeen behoort tot de attributiën van het Hoofd van dit departement, het toezicht over de onderscheidene godsdienstige gezindheden in het Koninkrijk, behalve die der Roomsch Katholieken; dat elk hunner zich stiptelijk gedrage, naar hetgeen bij de Grondwet en wetten van het Rijk, omtrent de uitoefening van de godsdienst wordt voorgeschreven; en naar de kerkelijke organisatie voor elk van dezelve bestaande. Hij dient in het bijzonder aan Z. M. van zijne voordragt, consideratiën en advijs, omtrent de schikkingen, welke ten aanzien van dezelve gezindheden, en de openbare eeredienst behooren genomen te worden; doet de voordragten tot de benoemingen der kerkbestuurderen, begeving en collatie, de approbatie der beroepingen van leeraars, en het toeleggen of vermeederen van traktementen, en onderstandgelden, uit 's Lands kas; zorgt voor alle

(1) Thans Z. Excell. Mr. C. F. VAN MAANEN.

betalingen, welke voor de openbare eeredienst moeten worden gedaan; en heeft bijzonder het oppertoezicht over het bestuur der Hervormde Kerk, aanbevolen aan eene algemeene synode, provinciale kerkbesturen, en klasficale besturen, alsmede over het bestuur der Evangelische Luterfche Kerk, enz.

Tot de werkzaamheden van dit departement behoort ook de verzameling van alle opgaven, omtrent alles wat tot de kerkelijke statistiek noodig is; en het formeren en in orde brengen der tabellen daartoe betrekkelijk.

DEPARTEMENT DER OPPERHOUTVESTERIJ.

*WET, houdende bepalingen op het stuk
der Jagt en Visfcherij, van den 11den
Julij 1814 (1).*

Aan alle de genen, die deze zullen zien of hooren lezen,
salut! doen te weten:

---

(1) Deze wet regelt het stuk der jagt en visfcherij in de noordelijke provincien, doch is niet in alle provincien des Rijk's ingevoerd. Bij besluit van Z. M. van den 23ften Julij 1814, n°. 51, is eene voorloopige omschrijving der jagt-distrikten gemaakt. Zie *Bijvoegfel tot het Staatsblad 1813—1814*, I. Deel, bladz. 136. Een gedeelte van de provincie Limburg maakt het 5de jagt-distrikt van Noordbrabant uit, doch bij besluit van den 17den Junij 1816, n°. 37, is, met alteratie van het gemeld besluit van den 23ften Julij 1814, ten opzigte van de limietfcheiding van het 1ste, 2de en 3de distrikt in de provincie Gelderland, eene nadere bepaling gemaakt. Zie *Bijvoegfel l. c.*, IV. Deel, 2de Stuk, bladz. 703. Vervolgens is bij besluit van Z. M., van den 15den Julij 1825, n°. 111, geplaatst in de *Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur*, I. Deel, 2de Stuk, bl. 308, goedgevonden, dat de veldwachters der gemeenten ten platten lande, die daartoe de vereifchte gefchiktheid bezitten, van commissien, als buitengewone opzieners der jagt en visfcherij zullen kunnen voorzien worden. Ten einde de vermenigvuldiging van het konijn in het gooiland, zoo veel mogelijk te keeren, is bij den Opperjagermeester van Zr. Ms. Opperhoutvester voor de noordelijke provincien, van den 31sten December 1819, eene resolutie genomen, welke gevonden wordt in de *Handleiding voormeld*, l. c., bladz. 306, aldaar wordt ook aangemerkt, dat ten dien aanzien aan de klagten van de Goereefche eilanders in den zomer van 1825, is te gemoet gekomen; en dat eindelijk bij besluit van Z. M., van den 21sten Augustus 1825, n°. 74, maatregelen zijn genomen ter uitroeijing van het konijn op het koegras (Noordholland).

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, de noodzakelijkheid van vaste bepalingen op het stuk der jagt en visfcherijen;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State gehoord en met gemeen overleg van de Staten-Generaal dezer landen, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, daaromtrent te arresteren de navolgende wet:

I. A F D E E L I N G.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Het oppertoezicht over de jagt en visfcherijen wordt opgedragen aan Onzen Opperhoutvester, ingevolge de instructien, door Ons aan denzelven te geven.

Art. 2. Onder zijne bevelen zullen staan houtvesters, welke door Ons in de onderscheidene jagtdistrikten zullen worden benoemd.

Art. 3. Onder hunne bevelen zijn de opzieners der jagt belast met het waken tegen de overtredingen der reglementen of orders op het stuk der jagt en visfcherij.

Art. 4. De opzieners der jagt, zullen van de overtredingen moeten doen blijken bij een schriftelijk relaas aan den Houtvester van het distrikt. Onbekende overtreders zullen zij aanhouden en dadelijk, met schriftelijke opgave van de overtreding, overleveren aan den Officier bij de regtbank, onder welker ressort de overtreding is begaan. De opzieners van particulieren in afgepaalde jagten, en als zoodanig bij den Opperhoutvester commissioneerd, moeten de voorschrevene bepalingen, even als de opzieners der jagt, nakomen. De commissien van alle opzieners der jagt, zonder onderscheid, die hierin in gebreke mogten blijven, zullen in alle gevallen voor eenen tijd ingetrokken worden, of voor altijd, naar gelang der omstandigheden.

Art. 5. Alle overtredingen, door de Houtvesters ter kennis van de Officieren of bevoegde ambtenaren der justitie gebragt zijnde, zullen in regten, volgens den gewonen loop der justitie, even als alle andere delicten, moeten vervolgd worden, met uitzondering van zoodanige overtredingen, welke uit haren aard of door de omstandigheden eenige verzachting gedoogen, als waaromtrent de houtvesters, onder approbatie van Onzen Opperhoutvester, zullen mogen compoferen.

Art. 6. Van de boeten zullen twee derden geapliceerd worden voor den opziener, die de kalangie heeft gedaan, en een derde voor een fonds ten behoeve van oude en gebrekkige opzieners der jagt, hunne weduwen en weezen.

Art. 7. Boven en behalve de boeten, zal altijd het jagt of vischtuig verbeurd zijn, terwijl de opbrengst dezer confisكاتien geheel ten voordeele van de opzieners zal strekken.

Art. 8. Een ieder, die eenige jagt of vischerij uitoefent, zwanendriften, eendenkooijen, duiventillen of jagthonden houdt, zal voorzien zijn van, en op de eerste requisitie van de opzieners der jagt, moeten vertoonen eene akte, door Onzen Opperhoutvester verleend, volgens het tarief, hetwelk hierna zal bepaald worden, vermeldende de soort van jagt of vischerij, of de verdere bepalingen, daarbij uitgedrukt.

Art. 9. Zoodanige akte is alleen dienende voor dengenen, op wiens naam dezelve staat, en tot het bijzonder einde bij dezelve akte omschreven; doch zonen van diegeven, welke eene akte tot de jagt hebben, bij hunne ouders inwonende, zullen vermogen met hen of hunnen jager ter jagt te gaan, zonder daartoe eene afzonderlijke akte noodig te hebben.

Art. 10. Alle akten worden verleend voor den tijd van één jaar, ingaande met den eersten Julij.

De verzoeken daartoe en tot registratien van eigen jagten, moeten schriftelijk vóór den eersten April van ieder jaar, op ongezegeld papier, aan de Houtvesters worden ingeleverd.

Deze termijn zal voor het loopende jaar 1814, door Ons nader worden bepaald.

Art. 11. De tijd der opening van den jagt- en vischtijd zal, voor iedere provincie afzonderlijk, jaarlijks door den Opperhoutvester, met óverleg van de provinciale Staten worden geregeld (1).

---

(1) Bij deze wet worden geene voorzieningen gevonden tegen het beschadigen van veldvruchten, wanneer de jagt op *ganzen*, *eendvogels* en *watersnippen* geopend is; dit artikel bepaalt ook wel het regelen van den tijd der opening van den jagt- en vischtijd, maar daarbij is mede niets bepaald ten aanzien van de plaatsen en wijzen, waar en waarop sommige soorten van jagt en vischerij zouden vermogen en behooren uitgeoefend te worden; Zijne Majesteit heeft daarin willen voorzien bij een maatregel van inwendig bestuur, en alzoo tot behoud der jagt en vischerijen en ter bevei-

Art. 12. In den aldus bepaalden besloten tijd der jagt en visfcherij, zal geen wild noch visch, waarvan het jagen of vangen alsdan verboden is, langer dan gedurende acht dagen na het sluiten van den jagt- of vischtijd, mogen vervoerd, noch langer dan veertien dagen na die sluiting mogen verkocht worden, buiten bijzondere voorkennis van Onzen Opperhoutvester.

Art. 13. Het jagen op grof wild, waardoor verstaan wordt herten, reeën en hinden, is, buiten speciale permissie, verboden.

Art. 14. Alle overtredingen, waarop geene bijzondere boete is gesteld, zullen gestraft worden met eene boete van twintig guldens, onverminderd de verbeuring bij art. 7 hierboven bepaald.

II. AFDEELING.

Van de Jagt.

Art. 15. De publieke jagt zal zich uitstrekken door alle wildernissen, bosfchen, duinen, heigronden en andere landen, tot 's Lands domeinen behoorende, waarvan Wij de jagt niet speciaal aan Ons zullen reserveren, of door verpachting of op eenige andere wijze zullen afstaan; voorts over alle landen, waarvan het regt, om de jagt uit te oefenen, niet door de daartoe geregtigden zal worden gereserveerd en gedaan registreeren (1), met uitzondering alleen van lusthoven, waarin gefchof-

---

liging der eigendommen, bij besluit van den 5den Julij 1823 (*Staatsblad* n°. 25) vastgesteld; dat de Opperjagermeester, Opperhoutvester voor de noordelijke provincien, met overleg der provinciale Staten, bij het openen en sluiten der jagt en vischtijd, zoo aangaande het terrein waar gejaagd of gevischt mag worden, en omtrent de wijze, waarop de jagt en visfcherij zal kunnen uitgeoefend worden, de noodige bepalingen te maken. — Zie ook onze aanmerking op *art. 8 van het besluit van den 9den Augustus 1818.*

(1) Is bij Koninklijk besluit van den 26sten December 1826 (*Staatsblad* n°. 64) vastgesteld, dat, te rekenen van den 1sten Januarij 1827 af, geene registratie, als van eigen jaagt, zal mogen plaats hebben, ten zij de grondeigenaar zich ieder jaar zijn regt, om op zijnen grond te jagen, heeft voorbehouden, en alzoo getoond, zijnen grond niet aan de publieke jagt te willen overlaten; moettende de Opperjagermeester, Opperhoutvester voor de noordelijke provincien toezien, dat er anders geene registratie verleend worde, op eenige akte van afzonderlijken verkoopsaftand of verhuring van het regt tot de jagt.

felde lanen zijn, of die met staketsels, rasters of flooten omgeven, en daardoor kennelijk van open velden of boschen onderscheiden zijn; zullende de breedte der flooten, naar de lokale omstandigheden, door de provinciale Staten worden bepaald.

Art. 16. Alle privative jagten zullen, om het effect der reserve te genieten, nadat dezelve behoorlijk omschreven zullen zijn, geregistreerd moeten worden, afgepaald met palen, gesteld op de uithoeken, en zulks op zoodanige afstanden, als door de provinciale Staten, naar locale situatie, zullen noodig geoordeeld worden (1); op deze palen, die eene bekwame dikte behooren te hebben, en ten minste vijf voeten boven den grond moeten uitsteken, of op borden aan dezelve vast te hechten, zullen moeten gesteld worden de woorden: *Privative jagt van*, met den naam van den eigenaar.

De wijze waarop deze inscriptie op de palen gesteld wordt, zal zoodanig zijn, dat dezelve het einde der jagt aanduidt, zoo dat op de uithoeken de inscriptie aan weerszijde van dezelve palen gesteld moet worden.

Men is verplicht de palen en borden behoorlijk te onderhouden, en alle defekten, immers op de eerste aanmaning, dadelijk te herstellen.

De zwanenjagten zijn van de afpaling uitgezonderd.

Art. 17. Het zal den eigenaar van het regt tot de jagt vrijstaan hetzelve aan andere te verhuren, mits nevens het verzoek om registratie, behoorlijke huurcedullen overleggende; en zullen de huurders gehouden zijn, hunne gehuurde jagten, ieder afzonderlijk op de wijze, bij het vorig artikel voorgeschreven, te doen afpalen, met deze bijvoeging, dat op de borden of

---

(1) Zoo hebben gedeputeerde Staten van Zuidholland bij dispositie van den 28sten Augustus 1821, gestatueerd: 1°.) dat, naar aanleiding van dit art. 16, de jagtpalen zouden moeten worden gesteld, behalve op de uithoeken van elke jagt, op elken afstand van 113 roeden, 2 palm, 1 duim, nederlandsche maat (300 roeden rijnl.). 2°.) dat die jagtpalen door de eigenaars van jagten, in gemeenten, heerlijkheden of distrikten, die geen grondeigenaars zijn, en mitsdien de jagtpalen niet op den hun in eigendom toebehoorende grond kunnen plaatsen, maar dezelve op de rijwegen of voetpaden moeten doen stellen, zoo veel verder uit elkander zullen kunnen worden geplaatst als de plaatselijke omstandigheden zullen medebrengen. Zie *Bijvoegsel*, VIII. Deel, 2de Stuk, bladz. 1251.

palen de namen der huurders, zoo wel als die der verhuurders, duidelijk moeten worden uitgedrukt.

Art. 18. Het is verboden:

- 1°. Om op zon- en feestdagen te jagen.
  - 2°. Om vóór zonne opgang en na zonne ondergang te jagen, met uitzondering van het schieten op eenden, ganzen en waterknippen.
  - 3°. Om met enig jagtgeweer of jagthonden, zonder van eene akte voorzien te zijn, in het veld te komen, buiten de publieke wegen of gewone veldpaden.
  - 4°. Om in afgepaalde jagten van partikulieren te jagen, zonder permissie van den eigenaar.
  - 5°. Om in den omtrek van 200 tot 400 roeden van eendenkooijen te jagen; wordende de juiste bepaling van dezen afstand, naar gelang der lokale omstandigheden, aan de beslissing van de provinciale Staten overgelaten.
  - 6°. Om op de sneeuw of bij hoog water en overstroming te jagen.
  - 7°. Om te gelijk met de lange en korte jagt binnen eenen afstand van 300 rijnlandsche roeden te jagen.
  - 8°. Om, met de lange jagt jagende, van schietgeweer voorzien te zijn.
  - 9°. Om klopjagten te houden.
  - 10°. Om met honden, tot de lange jagt dienende, in den befloten tijd in eenig veld te komen.
  - 11°. Om te eeniger tijd strikken, slagen of vallen te zetten, met uitzondering van vosfenstrikken, en dan nog niet anders dan met speciale vergunning van Onzen Opperhoutvester.
  - 12°. Om op vosfen te jagen, anders dan met vergunning als voorschreven: hebbende echter de gerechtigden tot de jagt, gedurende den open tijd, daartoe volkomen vrijheid, zonder zoodanige vergunning te behoeven.
  - 13°. Om jonge hazen, veldhoenders, korhoenders, jonge faifauten of derzelve eijeren te vangen of te rapen.
  - 14°. Om eenige duiven te schieten en te vangen, hetzij met de valk of met knippen of tillen.
  - 15°. Om eenig ongeregistreerd land af te palen.
- Art. 19. De Opperhoutvester zal met overleg van de pro-

vinciale Staten bepalen, hoe dikwijls men in de week met de lange jagt zal jagen; hij zal op gelijke wijze in de provincien, waar men zulks noodig oordeelt, bepalen, of er hazen zullen gefchoten worden of niet.

Art. 20. Het is verboden veldhoenders met tirassen, strikken of op eenige andere ongeoorloofde wijze te vangen, op pœne van *vijftig* guldens, te verbeuren door iedereen, die zich daaraan schuldig maakt.

Art. 21. Iemand tot de jagt gekwalificeerd en met honden of schietgeweer naar het distrikt, waarin hij tot de jagt bevoegd is, gaande, of van daar wederkeerende, zal, zoo veel mogelijk op de publieke wegen moeten blijven; doch eens anders land of distrikt moetende pasferen, om tot zijne jagt te komen, zal hem zulks vrijstaan, onder deze bepaling, dat hij zijne windhonden of brakken, behoorlijk aan elkander gekoppeld, aan een touw moet vasthouden, en de staande honden bij zich houden.

Art. 22. Eenige honden een haas drijvende of vervolgende, en op eens anders gereferveerde jagt komende, zal de jager gehouden zijn, om, zoo spoedig doehlijk, de honden te koppelen, en bovendien verplicht wezen, om zijn jagtgeweer af te leggen, eer hij in eens anders jagt komt.

Art. 23. In de publieke jagt zal het aan niemand vrijstaan, eenen haas, voor eens anders hond of honden, denzelven vervolgende, te schieten.

Art. 24. Alle huislieden, bleekers en andere buiten beslotene steden wonende personen, die honden willen houden, zullen niet vermogen dezelve te laten losloopen op de bleekerijen of werven, zonder eene behoorlijke sleepende bungel met een vast kruis.

Art. 25. Niemand zal eenige nering in wild mogen drijven, dan nadat zijn patent behoorlijk bij de opperhoutvesterij zal zijn geregistreerd, op eene boete van *vijf en twintig* guldens.

Art. 26. Het is ongeoorloofd eenig grof wild te vervoeren, te koopen of te verkoopen, tenzij hetzelve verzeld is van een behoorlijk certificaat, dat het van buiten 's lands ingevoerd, of in eene geadmiteerde wildbaan gevangen is.

Art. 27. De eigenaars van bestaande eendenkooijen en duiventillen zullen, behoudens ieders regt, daarvan registratie moeten verzoeken, welke telkens om de vijf jaren zal moeten worden

vernieuwd. Voor het vervolg zullen geene eendenkooijen of duiventillen mogen worden opgerigt, zonder daartoe Ons consent bekomen te hebben, op pœne van amotie en eene boete van *twintig* guldens.

Art. 28. De eigenaars van geregistreeerde eendenkooijen zullen dezelve, op een afstand van 200 tot 400 rijnlandsche roeden, uit het midden der kooi gerekend, moeten doen afsalen; wordende de juiste bepaling van dezen afstand, naar gelang der lokale omstandigheden, aan de beslissing van de provinciale Staten overgelaten.

Art. 29. Al wie het regt van zwanendriften zal willen uitoefenen, is verpligt hetzelfde telken vijf jaren te doen registreeren, op eene boete van *vijftig* guldens.

Art. 30. Al wie de zwanenjagt zal willen uitoefenen, is gehouden daartoe eene akte te vragen.

Art. 31. Een ieder, die de zwanenjagt uitoefent, zonder daartoe de voorschrevene akte te hebben bekomen, zal voor de eerste reize verbeuren *één honderd* guldens, voor de tweede reize en bij verdere overtreding, telkens *twee honderd* guldens, in allen gevalle, met verbeurte der gevangene zwanen.

Art. 32. Een ieder, de voorschrevene akte bekomen hebbende, zal aan den houtvester van het distrikt, waaronder hij resforteert, moeten opgeven het merk, waarmede de hem toebehoorende zwanen zijn geteekend; zullende dezelve anderzins voor ongemerkte worden gehouden.

Art. 33. Aan niemand zal worden toegestaan om vóór primo October van elk jaar op jonge zwanen te mogen jagen, of dezelve te vangen, of te doen vangen, op verbeurte eener boete voor de eerste reis van *één honderd* guldens, voor de tweede reis van *twee honderd* guldens, met verbeurte, in allen gevalle, van de gevangene zwanen.

Art. 34. Het is ongeoorloofd om op zwanen te jagen, vóór *een* uur na zonne-opgang, en niet langer dan tot *een* uur na zonne-ondergang, op pœne van *één honderd* guldens.

Art. 35. Wanneer iemands gemerkte zwanen in eens anders jagt gevonden worden, zal het den eigenaar vrijstaan om dezelve daaruit te halen, mits daarvan vooraf kennis gevende aan den genen, in wiens jagt dezelve zijn.

Art. 36. Niemand vermag de vlugge en gemerkte zwanen

aan een ander te ontweldigen of op te houden, dan met consent van diegenen, aan wien de voorschreven zwanen in eigendom toebehooren, op eene boete van *twee honderd* guldens.

Art. 37. Die eens anders zwanen ontmerkt, zal verbeuren eene boete, voor de eerste reis, van *één honderd en vijftig* guldens, en voor de tweede reis van *drie honderd* guldens.

Art. 38. Een iegelijk, die eens anders jonge of oude gemerkte zwanen schiet, vangt of doodslaat, zal verbeuren *één honderd* guldens voor iedere zwaan.

Art. 39. Een ieder, die aan eenen anderen een zwaan-ei ontleemt, zal verbeuren *vijftig* guldens voor ieder ei.

Art. 40. Een ieder, die aan eens anders zwaan de pennen uitplukt, of de zwanen jaagt om dezelve de pennen te doen schieten, verbeurt *vijf en twintig* guldens.

Art. 41. Niemand vermag zwanenpennen te zoeken 's morgens vóór vier uren, of 's avonds na acht uren, op poene van *vijf en twintig* guldens.

Art. 42. Wanneer gemerkte zwanen op eens anders land zitten te broeijen, zal het aan niemand vrijstaan dezelve te verjagen of te storen, op eene boete van *vijf en twintig* guldens, doch zal de eigenaar van het land van den eigenaar der zwanen kunnen vorderen drie guldens voor ieder koppel zwanen, dat op zijn' grond zal broeijen.

Art. 43. Het zal aan eigenaren of bruikers van tuinen en boomgaarden vrijstaan, om het schadelijk gevogelte aldaar te schieten.

Art. 44. Al wie eene akte tot de jagt of eene permissie, om in geregistreeerde jagten te jagen, of eene extraordinaire permissie zal bekomen hebben, zal op zijn eigen of gehuurden grond vermogen te schieten, en te dooden wilde zwijnen, wolven, vossen, dasen, otters, bunfings, wezels, wilde katten, konijnen, arenden, valken, gieren, sperwers en dergelijke schadelijke dieren en vogelen.

Art. 45. Het is niet geoorloofd om eene vereenigde wolven- of vossenjagt te houden, zonder speciaal verlof daartoe van den Opperhoutvester verkregen te hebben.

Art. 46. De gekwalificeerden tot de jagt, of die tot het dooden van schadelijke dieren, of gevogelte op hun eigen grond

permisfie bekomen hebben, zullen, des begeerende, de volgende premien genieten:

Voor een wolf.....	f 25-	0-	0.
„ eene wolvin.....	- 30-	0-	0.
„ eenen jongen wolf.....	- 15-	0-	0.
„ eene moervos ..	- 1-	10-	0.
„ een vos.....	- 1-	0-	0.
„ een jonge vos.....	- 0-	15-	0.
„ een gier of valk.....	- 0-	6-	0.
„ een wezel of bunfing.....	- 0-	6-	0.
„ een arend.....	- 1-	10-	0.

Deze premien zullen door de Houtvesters, op vertooning van het gedood gedierte of gevogelte, na daaraan een kennelijk teeken gegeven te hebben, worden betaald.

III. A F D E E L I N G.

Van de Vischerij.

Art. 47. Een iegelijk, die zal verlangen te vischen in rivieren, meren, grachten, slooten, of andere binnenwateren, is verplicht daartoe consent te verzoeken, met uitdrukking van het vischtuig, waarvan hij voornemens is zich te bedienen.

Hiervan zijn uitgezonderd de vischerijen binnen de beslotene wateren en buitenplaatfen, lusthoven en dergelijken, alsmede het vischen met eenen hengel in de hand op de publieke wegen, in de daar langs vlietende wateren, als wordende zulks geheel vrijgesteld (1).

Art. 48. Al wie bevonden zal worden te vischen, zonder daartoe consent bekomen te hebben, of met ander vischtuig, dan waartoe hij permisfie heeft bekomen, of gedurende den gefloten vischtijd, zal verbeuren voor de eerste maal eene boete van vijf en twintig guldens, en bij herhaling telkens vijftig guldens (2).

(1) Bij besluit van Z. M. van den 23sten Mei 1824 *Staatsblad* n°. 34, is aan deze woorden eene nadere uitlegging gegeven, daarin bestaande, dat door dezelve niet verstaan wordt, dat zoodanig vischen met den hengel ook in den gefloten vischtijd vrij zoude staan.

(2) Bij Koninklijk besluit van den 27sten April 1825 (*Staatsblad* n°. 46) is omtrent het verleenen van consenten tot uitoefening der vischerij in de

Art. 49. Het is verboden :

- 1°. Met den hengel kleine vischjes tot aas te gebruiken.
- 2°. Kuit van visch op te vangen.
- 3°. Om , met den zege vischende , de kuil uit het water te halen.
- 4°. Om bij besloten water in vlieten , wateringen of togten te vischen.
- 5°. Om visch met harpoenen , met strikken of met de hand te vangen.
- 6°. Om visch te vangen door vergif of bedwelmende middelen.

Alles op de boete van *tien* guldens voor de eerste maal , en bij herhaling , telkens van *vijf en twintig* guldens.

Art. 50. In de foorten van vischtuigen en de grootte der mazen van de vischnetten , zal Onze Opperhoutvester op de lokale gewoonten , met overleg van de provinciale Staten moeten achtflaan.

Art. 51. Voor het vangen van otters zal worden betaald eene premie van *drie* guldens , op gelijke wijze als hierboven bij art. 46 , ten aanzien der jagt , is bepaald.

IV. A F D E E L I N G .

Tarief, waarnaar de registratien voor de jagt en akten voor de jagt en vischerij zullen betaald worden.

Art. 52. A.

Registratie van eigen jagt.....	f 5. 5. 0.
Eigen jagt. Registratie van huurjagten, voor ieder afzonderlijk, boven de 50 morgen groot.....	- 10. 10. 0.
En daaronder.....	- 5. 5. 0.

---

noordelijke provincien van het Rijk , waarvan bij artikel 8 en 9 gehandeld wordt , vastgesteld , dat geene andere consenten zouden afgegeven worden , dan voor de vischerij in de wateren , waarin men door eigendom , pacht , huur of vergunning het regt tot zoodanige vischerij heeft verkregen ; en dat het al of niet voorzien zijn van zoodanig consent , iemand , die onbevoegdlijk vischt in eens anders water , niet zal ontheffen van de boete bij art. 43 dezer wet bedreigd , enz.

Permissie om in geregistreerde jagten te jagen..... f 6. 0. 0.

Deze permissie geeft het regt aan tafelen logeergasten, die van geene jagtakten voorzien zijn, om bij een gekwalificeerden logerende, met denzelfen ter jagt te gaan.

Akten voor jagers..... - 5. 5. 0.
 Bessloten wildbanen..... - 25. 0. 0.

Alle akten worden afgegeven voor eene provincie of distrikt; in meer provinciën of distrikten verlangende te jagen, is men verpligt daarvoor permissie te vragen.

Voor eene geheele provincie.

	<i>Gekwalific.</i>	<i>Ongekwalific.</i>
Publicke jagt. Eene akte tot de lange en korte jagt.....	f 40. 0. 0.	f 60. 0. 0.
Eene akte tot de lange jagt alleen.....	- 28. 0. 0.	- 42. 0. 0.
Eene tot de korte jagt	- 14. 0. 0.	- 21. 0. 0.
Eene tot de valkenjagt	- 21. 0. 0.	- 31. 10. 0.

Gekwalificeerden in eene geheele provincie zijn alle leden van riddermatige geslachten en erkende edelen in de verschillende provincien.

Voorts allen die f 75. 0. 0. en daar boven aan grondbelasting, voor liggende landen, of f 100. 0. 0. en daarboven voor gebouwde eigendommen betalen.

Voor een jagtdistrikt.

	<i>Gekwalific.</i>	<i>Ongekwalific.</i>
Eene akte tot de lange en korte jagt.....	f 24. 0. 0.	f 31. 10. 0.
Eene tot de lange jagt..	- 14. 0. 0.	- 21. 0. 0.
Eene tot de korte jagt..	- 10. 0. 0.	- 15. 15. 0.
Eene tot de valkenjagt.	- 15. 0. 0.	- 25. 0. 0.

Jagers moeten zijn gebroede dienaars, waarvoor de belasting op de mannelijke diensboden betaald wordt..... - 10. 10. 0. - 15. 15. 0.

Voor eenen langen hond *f* 3. 0. 0. • 5. 0. 0.
 Voor een staanden hond
 of brak..... - 2. 0. 0. - 3. 0. 0.

Gekwalificeerden voor een jagt-distrikt zijn allen, die *f* 30. 0. 0. en daarboven, aan liggende landen, of *f* 75. 0. 0. en daarboven aan gebouwde eigendommen in grondbelasting betalen.

Wijders de militaire officieren in de distrikten van hun kantonnement, kament of garnizoen.

Het regt van het zegel, waarop deze, als mede de kleine akten, zullen worden geschreven, volgens de nadere bepaling deswege te maken, zal worden geheven *perfo-neel*, zoo dat alle permissiën voor éénen perfoon op hetzelfde zegel worden verleend.

Kleine akten.

Voor eene permissie om ganzen, eenden en watersnippen te schieten... *f* 7. 0. 0.
 Voor eene permissie om de zwanenjagt uit te oefenen..... - 3. 0. 0.
 Voor eene permissie om watersnippen te tirsasferen..... - 3. 0. 0.
 Voor eene permissie om te kwartelen - 3. 0. 0.
 Voor eene permissie tot vinkebanen op publieke gronden..... - 3. 0. 0.
 Voor eene permissie tot fretteren op publieke gronden..... - 4. 0. 0.
 De registratie van patenten van poliers om de vijf jaren..... - 4. 0. 0.
 De registratie van zwanenjagten..... - 8. 0. 0.
 " " " zwanendriften .... - 3. 0. 0.
 " " " eendenkooijen.... - 20. 0. 0.
 " " " duiventillen..... - 5. 0. 0.
 Alle buitengewone permissiën..... - 3. 0. 0.

B.

Voor eene akte om te vischen met alle geoorloofd vischtuig..... *f* 7. 0. 0.

Voor eene akte om te visfchen met
bepaald visfchuig, voor ieder..... - 1. 10. 0.

De visfchers van beroep, en welke zich daarmede ge-
neren, betalen geene recognitie, maar moeten van den
houtvester een confent vragen, tegen betaling van zes
fluiwers.

De recognitien worden betaald op de kantoren daartoe
aan te wijzen; zullende de akten, tegen overgifte der
kwitantie, worden afgegeven, en, bij het inleveren der
verzoeken, perfoonlijk, zes fluiwers moeten betaald wor-
den.

Finale bepaling.

Art. 53. Alle vorige wetten, dekretten, ordonnantien en re-
glementen, op de uitoefening der jagt en der visfcherijen in de
rivieren, meren, grachten, flooten of andere binnenwateren,
worden bij deze ingetrokken en vernietigd.

Art. 54. De tegenwoordige wet, waarvan de uitvoering is
opgedragen aan Onze Secretarissen van Staat voor de Binnenland-
fche zaken en voor de Financien, Onzen Eerften Prefident van
het Hoog Geregts hof der Vereenigde Nederlanden, en Onzen
Opperhoutvester, ieder voor zoo veel hem aangaat, zal in het
Staatsblad worden geinfereerd.

Gegeven in 's Gravenhage, enz.

*BESLUIT van den 9den Augustus 1818,
houdende voorzieningen tegen de toene-
mende jagtstrooperijen, in die gedeelten
van het Rijk, alwaar de wet van den
11den Julij 1814 niet is ingevoerd.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Opperjagermeester in de zuide-
lijke provincien;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Binnenlandfche
zaken, van den 16den Julij 11., K. 60, n°. 78, en dat van

Onzen Minister van Justitie, van den 24sten daaraanvolgende, n°. 375;

Willende de noodige voorzieningen daarstellen tegen de zoo zeer in sommige gewesten des Koningrijks toenemende jagtfrooperijen, en alzoo de uitvoering verzekeren der wetten en andere beschikkingen, welke op het stuk van de jagt van kracht zijn in de provincien of gedeelten van dien, alwaar de wet van den 11den Julij 1814 niet is ingevoerd;

Den Raad van State gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. In de provincien of gedeelten van dien, alwaar de wet van den 11den Julij 1814 niet is ingevoerd, zullen de zogenaaude *permis de port d'armes* worden afgegeven door de Gouverneurs dier provincien, aan dewelke het zal blijven vrijstaan om dezelve, uit het oogpunt van algemeene policie, te weigeren, alsmede om de gegevene *permis* in te trekken, wanneer zij mogten vermeenen dat daarvoor gewigtige redenen aanwezig zijn.

Art. 2. De afgifte der *permis de port d'armes* zal echter door de Gouverneurs niet geschieden, dan nadat dezelve met het *visa* van Onzen Opperjagermeester in de zuidelijke provincien zullen zijn voorzien, te welken einde die *permis* aan gemelden Onzen Opperjagermeester vooraf zullen worden opgezonden.

Art. 3. Onze Opperjagermeester in de zuidelijke provincien, zal de bevoegdheid hebben tot het verleenen van permisfien om te mogen jagen in de dominiale bosfchen en landen, voor zoo verre dezelve niet verpacht of verhuurd zijn, of als nog verpacht of verhuurd mogten worden.

Art. 4. Onze voornoemde Opperjagermeester zal alle op het stuk der jagt gepleegde misdrijven en overtredingen, tot klaarlijkheid doen brengen, ten einde de fchuldigen voor de bevoegde regtbanken kunnen worden te regt gefield.

Art. 5. De Gouverneurs der provincien, de distrikts-kommisfariſfen, arrondisfemens-kommisfariſfen of onderintendanten, en de stedelijke en plaatselijke besturen binnen zijn resfort, zullen, een iegelijk voor zoo veel hem aangaat, denzelven Onzen Opperjagermeester, mitsgaders de na te noemene jagt-officieren behulpzaam zijn in het doen uitvoeren der wetten en reglementen op het stuk der jagt, en aan dezelve alle noodige inlichtingen geven.

Art. 6. Er zullen door Ons, op voordragt van Onzen gemelden Opperjagermeester, worden aangesteld jagtofficiëren, welke onder zijne orders zullen staan, en in het distrikt, dat aan een ieder hunner respectivelijk zal worden aangewezen, en volgens de instructiën, welke aan hun door den Opperjagermeester zullen worden gegeven, zullen toezien en waken, dat de wetten, besluiten en reglementen op het stuk van de jagt, naar behooren worden in acht genomen en uitgevoerd.

De te benoemen jagtofficiëren zullen geene bezoldiging genieten, als zijnde hunne bediening blootelijk posten van eer.

Art. 7. De bewaarders, inspecteurs-generaal, inspecteurs, onder-inspecteurs, algemeene wachters, wachters en andere ambtenaren en boschbedienden, zonder uitzondering, zullen op de aanvraag van Onzen gemelden Opperjagermeester, de uitvoering der wetten en reglementen op het stuk der jagt helpen bevorderen.

Art. 8. Onze gemelde Opperjagermeester, na het advijs van de Gedeputeerde Staten te hebben ingewonnen, zal jaarlijks de opening en sluiting der jagt in iedere provincie bepalen (1).

Art. 9. Hij heeft de uitsluitende bevoegdheid om vereenigde jagen of zoogenaamde *battues* te bevelen en te regelen; nogtans zullen in bijzonder dringende gevallen zoodanige vereenigde jagen kunnen worden vastgesteld door den Gouverneur der provincie, en alsdan door denzelfden de regeling en uitvoering daarvan worden opgedragen aan den jagt-officier van het distrikt.

In die gevallen evenwel zullen binnen den tijd van 24 uren aan den Opperjagermeester moeten worden opgegeven de redenen der onverwijld noodzakelijkheid, de maatregelen welke zijn in het werk gesteld geworden, en de gevolgen welke zoodanige jagt heeft opgeleverd en te weeg gebragt.

Art. 10. Alle officieren van regterlijke politie en andere beambten, mitsgaders de bosch- en veldwachters, zullen bij voortdoring een ieder, overeenkomstig den aard zijner openbare bediening, alle misdrijven en overtredingen op het stuk der jagt nagaan, tot klaarblijkelijkheid brengen en vervolgen; zij zijn

---

(1) Bij een ander besluit van den 5den Julij 1823 (*Staatsblad n°. 26*), is, betrekkelijk de uitvaardiging en aankondigingen wegens het jaarlijks openen en sluiten der jagt, door Z. M. bepaald, dat dezelve gedaan zullen worden door de Gouverneurs der onderscheidene provincien, enz.

gehouden om binnen den tijd van 24 uren te doen toekomen affchrift van de door hen opgemaakte procesfen - verbaal aan den jagt - officier binnen hun distrikt , welke dezelve zal viferen , en vervolgens dadelijk aan den Opperjagermeester toezenden. Zij zullen insgelijks aan de jagt - officieren kennis geven van de aanhoudingen door hen gedaan , in de gevallen waarbij de wet zulks beveelt , mitsgaders van de door hen ontdekte misdrijven en overtredingen op het stuk der jagt , waarvan de daders onbekend zijn gebleven.

Art. II. Onze voorsz. Opperjagermeester zal Ons jaarlijks een algemeen verslag doen omtrent de uitoefening der jagt in de onder deszelfs resfort staande provincien. Indien hij de aanstelling van bijzondere jagt - opzigters mogt oorbaar achten , zal hij Ons deswege eene met redenen bekleede voordragt aanbieden.

Onze Opperjagermeester voor de zuidelijke provincien is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit , hetwelk almede zal worden gebragt ter kennisfe van Onze Minister van Justitie , van Binnenlandfche zaken en van Financien , ten einde een ieder voor zoo veel hem aangaat , daaraan insgelijks de noodige uitvoering te geven , en zal hetzelve besluit voorts in het Staatsblad worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage , enz.

BESLUIT van den 3den Mei 1821 , houdende bepaling nopens het gebruik voor een permis de port d'armes , buiten de provincie waarin hetzelve is afgegeven.

WIJ WILLEM , ENZ.

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandfche zaken en Waterstaat , van den 30sten Maart II. ;

Gezien het advijs van Onzen Opperjagermeester in de zuidelijke provincien , van den 24sten April II. , n°. 879 ;

Gelet op Ons besluit van den 9den Augustus 1818 (Staatsblad n°. 32) ;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen, dat op een *permis de port d'armes*, afgegeven in eene van de provincien alwaar de wet van den 11den Julij 1814 (Staatsblad n°. 79), niet is ingevoerd, in geene andere dezer provincien zal mogen worden gejaagd, ten ware hetzelfde vooraf voorzien zij met het vifa van den Gouverneur van zoodanige provincie, alwaar de houder van hetzelfde daarvan wil gebruik maken.

Affchrift dezès, enz.

---

*WET van den 21sten Februarij 1822,
welke doet vervallen de verordeningen,
door den Gouverneur - Generaal van
den Neder- en Midden - Rijn, op het
stuk der jagt, daargesteld.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat zoo lange bij geene algemeene wet gelijkvormige bepalingen op het stuk der jagt, voor het gansche Koningrijk zullen zijn gemaakt, het doematig is de verordeningen, welke door den Gouverneur-Generaal van den Neder- en Midden-Rijn op dat stuk zijn daargesteld, te doen vervallen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg van de Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, dat aan die genen, welke onmiddellijk vóór de dagtekening van het besluit van den Gouverneur-Generaal van den Neder- en Midden Rijn, van den 18den Augustus 1814, het regt van de jagt hadden, dat regt zal worden terug gegeven, tot dat op het stuk der jagt bij eene algemeene wet gelijkvormige bepalingen voor het gansche Koningrijk zullen zijn gemaakt, mits zij zich gedragen naar de wetten, reglementen en besluiten, opzigtelijk de jagt, welke in werking zijn in dat gedeelte van het Rijk,

waarop de wet van den 11den Julij 1814 (*Staatsblad n°. 79*) niet van toepassing is.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geïntereerd; en dat alle Ministeriële departementen, autoriteiten, kollegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven in 's Gravenhage, enz.

BESLUIT van den 26sten Augustus 1825, waarbij een reglement, op het bevisfchen der Schelde en Zeeuwsche stroomen, wordt vastgesteld (1).

WIJ WILLEM, ENZ.

Gezien Onze besluiten van den 8sten Februarij 1818, n°. 52, en van den 17den Maart 1819, 1^a. B4., n°. 83, betrekkelijk het bevisfchen der Zeeuwsche stroomen en het rapen van schelpvisch langs dezelve;

Gezien Ons besluit van den 27sten Julij 1820, n°. 70, houdende bepaling dat de visfcherijen op de *Schelde*, en in het algemeen op de Zeeuwsche stroomen, onder het beheer van de administratie der Domeinen zullen worden overgebracht, en dat de bevisfching dezer stroomen, mitsgaders het rapen van schelpvisch op de banken in dezelve, ten algemeenen gebuik van de bewoners der oevers van dezelve stroomen en van alle verdere in- en opgezetenen der omliggende provincien, onder zoodanige

(1) Wij hebben gemeend, dit besluit van Zijne Majesteit, wegens de toevoeging aan de Permanente Commissie uit het Amortisatie Syndicaat, als beheerende 's Rijks domeinen, en belast met het beheer der visfcherijen op de *Schelde* en Zeeuwsche stroomen, van een Kollegie, hetwelk onder den titel van *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen*, in de stad *Tholen*, provincie *Zeeland*, zitting houden, en uit 12 Leden en een' Secretaris, die tevens penningmeester is, en een' Opziener dier visfcherijen, met het daarbij vastgestelde reglement op het bevisfchen der *Schelde* en Zeeuwsche stroomen, als in verband staande met jagt en visfcherij, hier te moeten laten volgen, en overnemen.

billijke voorwaarden als daaromtrent bij de te ontwerpen reglementen aan dezelve zullen worden voorgeschreven, zal worden overgelaten;

Op de rapporten der Permanente Commissie uit het Amortisatie-Syndicaat, en van Onzen Minister van Financien;

Den Raad van State gehoord,

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. De Permanente Commissie uit het Amortisatie-Syndicaat, als beheerende 's Rijks domeinen, te belasten met het beheer der visfcherijen op de *Schelde* en Zeeuwfche froomen, welke, ingevolge het vigerend regt, behooren tot het domein van den Staat.

2°. Voor de uitoefening van het beheer dier visfcherijen, aan de Permanente Commissie voornoemd toe te voegen een Kollegie, hetwelk, onder den titel van *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen*, in de stad *Tholen*, provincie *Zee-land*, zitting houden, en bestaan zal uit twaalf Leden, met eenen Secretaris, die tevens penningmeester zijn zal, en uit eenen Opziener dier visfcherijen.

3°. Vast te stellen het aan dit besluit gehechte *Reglement op het bevisfchen der Schelde en Zeeuwfche froomen*, naar hetwelke een ieder die op vermeldte wateren, of op de banken in dezelve mogt verlangen te visfchen of fchelpvifch te rapen of te vangen, zich zal behooren te gedragen.

En zijn, enz.

**REGLEMENT op het bevisfchen der
*Schelde en Zeeuwfche froomen***

Art. 1. Het zal aan alle ingezetenen des Rijks vrijstaan op de *Schelde* en Zeeuwfche froomen, behoorende tot het domein van den Staat, alsmede op de banken in die wateren, te visfchen en fchelpvifch te rapen of te vangen, mits zich ftiptelijk naar den inhoud van dit reglement gedragende, en behoudens de uitzonderingen hierna vermeld.

Art. 2. Onder de in het voorgaand artikel verleende vergunning, zijn niet begrepen de visfcherijen op de *Schelde*, welke

door de administratie der domeinen, wateren en bosfchen in de zuidelijke provincien verpacht worden, noch de visfcherijen op de verdrongen en gefnundeerde landen van *Zuidbeveland*, en het voormalig Marquiffaat van *Bergen op Zoom*, zoo als dezelve zijn afgeteekend op de kaart van den landmeter z. w. e. HATTINGA, onder dagteekening van den 6den Februarij 1784, als welke visfcherijen bij bijzondere concessie, op de daarbij bepaalde voorwaarden, aan de visfchers in het land van *Bergen op Zoom*, en van dat van *Tholen* zijn afgestaan.

Art. 3. Voor de toepafing van dit reglement worden als visfchers erkend de zoodanige, die van een vaartuig, tot de visfcherij gefchikt, en met ftand en loopend want betakeld, zoo wel als van het daartoe noodige vischwant voorzien zijn, en hunne knechts en de jongelingen, ten tijde dat zij hunne meesters op eenig vaartuig het bedrijf helpen uitoefenen.

Art. 4. Alle vischwant is op de *Schelde* en *Zeeuwfche* ftoomen geoorloofd, mits hetzelve gebruikt worde tot het vangen en verkrijgen van de foort van visch waartoe het bestemd is, zonder aan eenige andere tak der visfcherij nadeel te doen, en niet dan onder de navolgende bepalingen:

a. Dat het fchutwant waarmede voornamelijk de bot wordt gevangen, niet zal mogen worden geftoken, dan op die plaatfen waar hetzelve noch nadeel aan de visfcherijen, in de bij art. 2 vermelde concessie begrepen, noch aan eenige waterkeering van polders, aan dijk- en paalwerken, of fluizen en fluisgaten kan veroorzaken; zullende daarop door het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche ftoomen*, ten naauwkeurigfte worden gelet; terwijl, ingeval van hiertegen begane handeling, gedacht fchutwant, dadelijk op aanzegging van het voorschreven Bestuur, door den overtreder geheel of gedeeltelijk, naar gelang dat hetzelve zulks zal noodig bevinden, zal moeten worden weggeruimd, hetgeen, bijaldien hij in gebreke mogt blijven, van wege het gezegde Bestuur, ten zijnen koste, zal gefchieden.

b. Dat het voorbedoeld fchutwant niet zal mogen worden te water gebragt dan *op* of *na* den 1ften April van ieder jaar.

c. Dat de rijzen van voorgedacht fchutwant van elkander zullen moeten worden geftoken ter wijdde van veertien duimen *Nederlandsche* maat.

d. Dat het voorzeide schutwant zal moeten zijn opgetrokken en uit het water weggevoerd vóór of op den 15den November van ieder jaar; wordende het nogtans aan het voornoemd Bestuur overgelaten, om het vischen op panharing toe te staan, met in het oog houding evenwel van alle zoodanige voorzorgen, welke het behoud der andere visfcherijen zouden kunnen bevorderen en alle onbillijkheden en schadelijken toeleg, dadelijk zouden kunnen doen ophouden, beteugelen of vruchteloos maken.

e. Dat, ingeval van eenigen twist of van eenig verschil tusfchen belanghebbenden in het plaatsen van het schutwant, het Bestuur voornoemd, na onderzoek der zaak, dadelijk naar billijkheid en beste weten zal beslifen, behoudens voor den zoodanigen, welke zich daarmede mogt bezwaard achten, het regt, om zijne meening fchriftelijk ter kennisfe van de Permanente Commissie uit het Amortifatie-Syndicaat te brengen, ten einde daaromtrent te worden beslist, zoo als bevonden zal worden te behooren.

Art. 5. Door het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen*, zal binnen drie maanden, eene lijst worden openbaar gemaakt, waarbij de hoedanigheden der netten, en de verfchillende wijdden der mazen, zoo als die op de Schelde en Zeeuwfche froomen zullen mogen worden gebruikt, zullen worden opgegeven, naar welke lijst alle nieuw aan te fchaffen want zal moeten worden aangemaakt, terwijl het want dat tijdens de openbaarmaking dier lijst in gebruik mogt zijn, en met de daarin vervatte opgave niet mogt overeenkomen, niet langer zal mogen worden gebruikt dan gedurende twee jaren, na verloop van welchen tijd er met geen ander want, dan het bij de gezegde lijst opgegevene, zal mogen worden gevischt.

Art. 6. Op mosfels zal slechts met een slagrijf mogen worden gevischt, en niet met eene kor met tanden; oesters zullen slechts in den tijd voor deze visfcherij opengesteld, en ter hierna bepaalde grootte met een zoogenaamden oester-kor mogen gevangen worden.

Art. 7. Alle foort van visfchen, fchelpvisfchen, kreukels, garnalen, kreeften en krabben, zal het geoorloofd zijn te visfchen en te vangen, doch onder de navolgende bepalingen:

a. Dat de bot niet vermag gevangen te worden vóór den eerften April van ieder jaar.

b. Dat dezelve de grootte moet hebben van veertien Nederlandsche duimen, hoofd en staart mede gemeten.

c. Dat de oesters nimmer vroeger mogen worden gevangen dan op den 1sten October, en nimmer later dan op den 31sten Januarij van elk jaar; zullende, bijaldien het noodig en nuttig mogt worden bevonden, dat de tijd van het opengaan dezer visfcherij later of het sluiten derzelve vroeger werd bepaald, zulks door het *Bestuur der Visfcherijen* worden bekend gemaakt.

d. Dat geene oesters mogen worden gevangen dan de zoodanige, welke de grootte hebben van zeven en een halve Nederlandsche duimen, over kruis gemeten; zullende die van mindere grootte opgehaald zijnde, terstond weder in zee moeten worden geworpen, ten einde als broed- en zaadvisch te worden behouden, om voor volgende bevisfching te kunnen aangroeijen.

e. Dat geene mosfelen gevischt of gevangen mogen worden, welke jonger zij dan drie jaren.

f. Dat geene schelpvisch gevischt of gevangen zal mogen worden in den tijd of op de slikken en banken, welke door het voornoemde Bestuur, daartoe, tijdelijk zullen zijn of worden uitgefloten.

Art. 8. Het is voorts aan elk en een iegelijk, zonder uitzondering, verboden, om op de oesterbanken, kreukels te zoeken of te rapen, en zal het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche stroomen* hiertegen mede in het bijzonder waken.

Art. 9. Geen zaadvisch, noch broed van oesters of mosfelen zal door iemand, hij zij wie hij zij, dat is, erkenden visfcher of eenig ander perfoon, noch op eenige bank, noch op eenige plaat, noch op eenige slikken, aan eenige oevers of vooroevers der Schelde of Zeeuwfche stroomen mogen worden gevischt, gevangen, geraapt, gekort of weggehaald; zullende daartoe alleen bevoegd zijn de zoodanige, welke door het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche stroomen*, daartoe zullen wezen gemagtigd bij schriftelijke order of vergunning, welke order of vergunning zal uitdrukken den perfoon, aan wien dezelve is gegeven, den tijd binnen welchen de order zal moeten zijn uitgevoerd, of van de vergunning gebruik maakt, de plaats van wáár, de zaadvisch verkregen moet of

mag worden, en ook die werwaarts dezelve zal moeten of mogen worden vervoerd en gezaaid.

Art. 10. Niemand zal de nieuw aan te leggen of de verlooppen en geheel te herstellen oester- of mosfelbanken mogen bevisfchen, dan nadat door het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen*, daartoe bij openlijke bekendmaking verlot zal zijn verleend, en dezelve banken, met uitdrukkelijke bepaling van den tijd, ter bevisfching zullen zijn opengesteld.

Art. 11. Ieder visfcher is verplicht zich jaarlijksch als zoodanig aan het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen* aan te geven, en verklaring te doen van het vaartuig en de manfchap, met welke hij gewoon of voornemens is zijn bedrijf uit te oefenen.

Deze aangifte en verklaring zal moeten gefchieden in de eerste helft der maanden December, Maart, Junij of September van ieder jaar; later inkomende, zal het, in de betaling van het na te melden confentgeld, daarvoor worden gehouden, als had de visfcher zich aangegeven in de eerste helft der laatstverfchenen maanden December, Maart, Junij of September.

Art. 12. Op deze aangifte en verklaring zal hij van het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen*, ontvangen eene akte van confent ter bevisfching der Schelde en Zeeuwfche froomen, op allerlei foort van visch, onder inacht-neming nogtans van al de bepalingen bij dit reglement voorkomende, en behoudens de uitzondering in art. 2 vermeld. Deze akte van confent zal goed zijn voor den tijd van één geheel jaar, te rekenen van den 1sten der maanden Januarij, April, Julij of October, in welke de akte zal worden uitgegeven; zullende dezelve voorts zoowel door den Voorzitter als door den Secretaris moeten zijn geteekend, terwijl aan den voet der akte het woord *oester* zal worden gefeld in eene rondte, over kruis gemeten, groot *zeven en eene halve Nederlandsche duimen*, zijnde de grootte, beneden welke, naar luid van art. 7 van dit reglement, geene oesters mogen worden gevangen.

Art. 13. Voor deze akte van confent zal aan den Secretaris en Penningmeester van het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwfche froomen*, ten behoeve van de domeinkas betaald worden *drie guldens*, en zal de akte van confent niet worden afgegeven dan na dat dit confentgeld zal zijn voldaan.

In de grootte of de bemanning van het vischers vaartuij, mits betakeld met staand en loopend want, wordt overigens, met opzigt tot de voldoening der voorzeide fom, geen onderscheid gemaakt.

Art. 14. De gezegde akte van consent zal, behalve de vermelding van den naam van den vischer, aan wien dezelve is afgegeven, nog moeten bevatten, in schrijffletters uitgedrukt, een nommer, hetwelk de vischer verplicht zal zijn op de achtersteven, ter regterzijde van het roer, op een wit rond, groot over kruis gemeten 25 Nederlandsche duimen, met zwarte cijferletters, groot 15 gelijke duimen, in olieerw, duidelijk te doen plaatsen en onderhouden, ten einde zijne schuit op eenigen afstand kunne worden onderkend.

Geen vischer vermag met zijne schuit, al ware hij bereids van eene akte van consent voorzien, uitloopen of op de Zeeuwfche stroomen komen, zonder dat dezelve het bovengedacht nommer voere; zullende hij daarenboven zijne akte van consent altijd aan boord moeten hebben.

Art. 15. Ieder vischer is verplicht met zijne schuit bij te draaijen, wanneer hij daartoe door den Opziener der *Vischerijen op de Schelde en Zeeuwfche stroomen* wordt aangemaand; en hij vermag zich noch op het water, noch in de havens verzetten tegen de visitatie van zijne schuit, door den gezegden Opziener, zijnen knecht, of degenen aan wie de zorg en bewaking voor de nakoming der bepalingen van dit reglement mede zijn opgedragen.

Art. 16. Een ieder, offchoon de vereischten bij art. 3 van dit reglement niet bezittende, om als vischer erkend te worden, en nogtans op de Schelde en Zeeuwfche stroomen wenshende toegelaten te worden, tot het rapen van kreukels en het vangen van garnalen, kreeften, krabben enz., zal verplicht zijn zich te dien einde aan het *Bestuur der Vischerijen op de Schelde en Zeeuwfche stroomen* aan te geven, en verklaring te komen doen, dat hij wenscht alleen daartoe vergunning te erlangen, zonder zich te zullen op of bezig houden met het vischen, vangen of rapen van oesters of mosfelen.

Het Bestuur geene redenen meenende te hebben, om de aanvrage af te wijzen, zal dezelve toestaan, en, ten bewijze daarvan, aan den aanvrager, tegen betaling van het hierna bij art.

18 bepaalde consentgeld, uitreiken eene schriftelijke akte van consent, welke, behalve zijnen naam en zijne woonplaats, ook tevens den tijd en de oevers en streken, voor welke het consent verleend wordt, zal inhouden, des echter, dat de akte van consent, in geen geval, langer dan voor één jaar zal kunnen dienen.

De wijze van aangeving en verklaring tot bekoming van zoodanige akte van consent, en derzelver uitgifte, zal zich voorts in alles regelen naar de bepalingen gemaakt, betrekkelijk de aanvraag en afgifte der akten van consent voor de erkende visschers, voorkomende bij art. 11 en 12 hiervoor omschreven; zullende echter het woord *oester* aan den voet der akte worden weggelaten.

Art. 17. De akte van consent, achterevolgens het laatstvoorgaande artikel uitgegeven, zal slechts voor éénen persoon dienen, en zullen geene twee of meerdere personen van ééne akte mogen gebruik maken; een ieder is verplicht, in het bedrijf zijne akte van consent bij en met zich te hebben.

Art. 18. Voor de akte van consent, achterevolgens art. 16 uit te geven, zal, ten behoeve van de domeinkas, aan den Secretaris en Penningmeester van het *Bestuur der Visscherijen op de Schelde en Zeeuwse stroomen* betaald worden één gulden, of, naar evenredigheid, zoo veel minder als het consent voor *negen, zes of drie* maanden mogt zijn verleend; — zullende de akte van consent niet worden afgegeven, dan nadat alvorens het daarvoor verschuldigde is voldaan.

Art. 19. De akten van consent, bij het laatstvoorgaande artikel bedoeld, kunnen door het *Bestuur der Visscherijen op de Schelde en Zeeuwse stroomen*, zonder dat hetzelfde daarvan aan den houder eenige reden zal behoeven te geven, ten allen tijde worden ingetrokken, en buiten effect gesteld, edoch niet anders dan met teruggave van het geld voor den tijd over welken de akte nog zou hebben moeten loopen, te rekenen van den 1sten der maand, waarin de intrekking door het Bestuur geschiedt, en zulks ten ware de intrekking het gevolg van eenige overtreding tegen dit reglement mogt zijn, in welk geval geene teruggave, hoegenaamd, zal plaats hebben.

Art. 20. De bepalingen bij dit reglement gemaakt, ten doel hebbende zoowel om aan alle belanghebbenden tot de vische-

rijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen een redelijk genot van dezelve toe te staan, als om dezelve visfcherijen zoo veel doenlijk te verbeteren en te onderhouden, zoo zullen de tegenwoordige premiën op het vangen en bewijfslijk vertoonen van, voor de visfcherijen, schadelijke dieren, blijven voortduren, en mitsdien, behoudens de daaromtrent bestaande bepalingen, voor iederen zeehond, door het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen*, aan den vertooner worden uitgereikt eene premie van drie guldens, en voor iederen bruinvisch eene premie van twee guldens; wordende voorts allen en een ieder uitgenoodigd om aan het voorzeide Bestuur hunne waarnemingen en bedenkingen mede te deelen, welke zouden kunnen dienen om, nu of bij vervolg, de maatregelen tot verbetering en onderhouding der meergedachte visfcherijen, met goed gevolg te vermeerderen.

Art. 21. Alle overtreding tegen de bepalingen in dit reglement vervat, zal als overtreding van algemeene maatregelen van inwendig bestuur vervolgd, en overeenkomstig de wet van den 6den Maart 1818 (*Staatsblad n°. 12*) gestraft worden.

Art. 22. Aan het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen*, en aan ieder lid van hetzelfde in het bijzonder, mitsgaders aan den Opziener dier visfcherijen en de aan hem ondergeschikte manschap, en voorts aan alle agenten van Justitie en Policie wordt het toezigt over de handhaving van de bepalingen, in dit reglement voorkomende, opgedragen: zullende van alle overtreding worden opgemaakt proces-verbaal, hetwelk aan het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen* zal worden uitgereikt, om door hetzelfde naar bevind van zaken, aan den Officier bij de bevoegde Regtbank, ter vervolging te worden opgezonden.

Art. 23. Dit reglement zal gedrukt en voor een ieder bij den Secretaris van het *Bestuur der Visfcherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen* verkrijgbaar zijn, tegen betaling van dertig centen ten behoeve van de domeinkas.

Vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 26sten Augustus 1825.

BESLUIT VAN DEN 17den FEBRUARIJ 1817,
La. V. 4, TER REGELING VAN DEN LOOP
EN BEHANDELING DER ZAKEN BIJ DE ON-
DERSCHIEDENE DEPARTEMENTEN VAN AL-
GEMEEN BESTUUR (1).

W IJ WILLEM, ENZ.

Willende den geregelden loop en behandeling der zaken bij de onderscheidene Departementen van algemeen bestuur meer en meer verzekeren, en de afdoening derzelve zoo veel mogelijk bespoedigen ;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. Op alle verzoeken bij de onderscheidene Ministeriële Departementen ingediend, of door Ons eenvoudiglijk aan dezelve gerenvoeyd wordende, zal aan de verzoekers eene schriftelijke dispositie moeten worden uitgereikt of toegezonden.

Deze bepaling zal eveneens op Onze Staats-secretarie worden in acht genomen ten aanzien der decisien, bij Ons, of onmiddellijk of naar aanleiding van Ministeriële rapporten, op particuliere verzoekschriften te geven.

Voor zoo verre wegens de dispositie eenige leges mogten verschuldigd zijn, zal, bij de verzending derzelve, het beloop van dien op het adres worden aangeteekend, en, door de zorg der algemeene directie van de posten, gelijktijdig met de brievenport geïncasfeerd en aan het belanghebbend Ministerieel Departement verantwoord worden.

Art. 2. Alle zaken, tot welker afdoening door Ons geen

(1) Naardien dit besluit zoowel als de besluiten van den 4den September 1823, n°. 7 en van den 18den October 1823, n°. 141, en eindelijk van den 8sten Januarij 1825, n°. 100, in eene eigenaardige en naauwe betrekking staan tot het Algemeen Bestuur, hebben wij ons verplicht gevonden dezelve ook in derzelve geheel te moeten opnemen en plaatfen.

bepaalde termijn gesteld zal zijn, zullen altijd zoo spoedig mogelijk ter conclusie moeten worden gebracht.

De afdoening der zoodanige, waarop niet dadelijk kan worden gedisponeerd, omdat dezelve een min of meer omslagtig onderzoek vereischen, zal uiterlijk binnen den tijd van drie maanden moeten plaats hebben.

Art. 3. De hoofden der onderscheidene Ministeriële Departementen zullen maandelijks, vóór of op den vijftden, aan Ons inzenden:

1°. Een staat, volgens model lett. A., aanwijzende de in den loop der vorige maand afgedane stukken onder de zoodanige, welke gedurende de laatste drie maanden of vroeger door Ons aan hen gerenvoyeerd zijn, en de dispositien, op ieder derzelve, door hen genomen.

2°. Een staat, volgens model lett. B., aanwijzende de stukken, welke, sedert drie maanden of langer, aan hen om consideratien en advijs gezonden of blootelijk gerenvoyeerd zijnde, nog niet door hen zijn afgedaan, met opgave der redenen van die vertraging.

Art. 4. De hoofden der Ministeriële Departementen, welke eens of meermalen 'sweeks hunne voordragten en rapporten persoonlijk aan Ons overbrengen, zullen zich van nu af, bij die gelegenheid, bepalen tot zoodanige zaken, welke om haren aard of belangrijkheid, eenige mondelinge toelichting vereischen.

Alle andere stukken, met uitzondering alleen van die bij art. 5 en 6 vermeld, zullen door hen in het vervolg dagelijks, naar mate dezelve voorkomen, aan Ons worden toegezonden.

Art. 5. De hoofden der onderscheidene Departementen zullen voortaan slechts éénmaal in de drie maanden, en wel op den laatsten Maart, laatsten Junij, laatsten September en laatsten December van ieder jaar, hunne voordragten of advijsen inzenden omtrent het verleenen van pensioenen of jaarijksche gratificatien of verhooging van dien, of tot het afwijzen der verzoeken tot dat einde ingediend; zij zullen, voor zoo veel de aard der verzoeken het toelaat, dezelve in een enkel algemeen rapport moeten vervatten.

Art. 6. Zij zullen slechts éénmaal in iedere maand, en wel op den vijftienden, hunne voordragten of advijsen inzenden, en zoo veel mogelijk wegens ieder onderwerp in een enkel alge-

meen rapport tabels-gewijze vervatten, ten aanzien van de na te melden zaken of verzoeken daartoe betrekkelijk, als:

- Civiele en militaire benoemingen;
  - Creatie van notarissen, procureurs enz.;
  - Toekenning van rangen, demisfien uit 's Rijks dienst;
  - Verzoeken om plaatsing of avancement;
  - Verplaatsingen van beambten;
  - Verhooging van traktementen;
  - Gratificatien voor eens, schadevergoedingen, behoud van petitiïonen, met of zonder korting, buiten 's lands;
  - Uitsfel van betaling van aan den lande verschuldigde gelden;
  - Restitutien van betaalde regten;
  - Remisfien van boeten, kwijtschelding of vermindering van pachtpenningen;
  - Uitgiften in erfpacht, autorisatien aan publieke gefichten om erfenissen of legaten aan te nemen;
  - Autorisatien tot aliënatie van gemeente-eigendommen;
  - Permissien aan gemeente-besturen om gelden te negotiëren;
  - Dispensatien van wettelijke bepalingen;
  - Naturalisatien;
  - Verzoeken om ontslag van fideïcommis;
  - Approbatien van geestelijke beroepen;
  - Verloven naar buiten 's lands;
  - Permissien aan officieren der zee- of landmagt om huwelijken aan te gaan;
  - Rapporten wegens het overlijden van officieren;
  - Aanvragen om vermeerdering of vermindering van garnizoen.
- Art. 7. Het bepaalde bij artikelen 5 en 6 ontnemt aan de hoofden der Ministeriële Departementen de bevoegdheid niet om, wanneer zij mogten oordeelen, dat de dispositie, in eenig bijzonder geval, meer spoed vereischte, eene afzonderlijke voordragt of rapport deswege in te zenden, mits daarbij opgevende de redenen van dien.

MODEL lett. B. (1).

MAAND

Departement van .....

STAAT der door den Koning gerenvoyeerde stukken, welke nog niet zijn afgedaan.

Nommer en datum van het renvooi.	Tot welk einde het stuk gerenvoyeerd is.	Namen van de belanghebbenden.	Korte inhoud van het gerenvoyeerde stuk	Aanwijzing der redenen waarom op hetzelfde nog niet gedisponeerd of gerapporteerd is.

(1) Bij besluit van Z. M., van den 3ten Januarij 1825, art. 4, is de inzending van dezen staat afgeschaft, en art. 3 van dit besluit, van den 17den Februarij 1817 gealtereerd. Zie hierna bladz. 237.

*BESLUIT van den 4den September 1823,
n°. 7, betrekkelijk de tegenwoordige in-
rigting der bureaux bij de departemen-
ten van Algemeen bestuur.*

WIJ WILLEM, ENZ.

In aanmerking nemende de tegenwoordige inrigting der bureaux bij de onderscheidene departementen van Algemeen bestuur.

Willende, voor het vervolg, aan deze bureaux de meest eenvoudige en minst kostbare inrigting geven, waardoor niet alleen het samenhangend verband, maar ook de geregelde en spoedige afloop der werkzaamheden bevorderd en verzekerd, en gelijktijdig alle onnutte omslag voorgekomen worde;

Gehoord de Staats Commissie, benoemd bij Ons secreet besluit van den 1sten Augustus 1818, litt. TT;

Hebben besloten en besluiten:

Betrekkelijk de inrigting van de bureaux der onderscheidene departementen van Algemeen bestuur, en de volbrenging der bij dezelve te verrigten werkzaamheden, worden vastgesteld de navolgende bepalingen:

Art. 1. Er zal bij ieder Ministerie en bij het Commisfariaat-generaal van oorlog, een Secretaris-generaal, en bij ieder ander departement van Algemeen bestuur een Secretaris worden aangesteld, die onder de bevelen van het hoofd van het departement, de directie zal hebben van al hetgeen de bureaux betreft, en die, ingeval van ziekte of ander beletfel van het hoofd des departements, dezen tijdelijk zal vervangen, wanneer daaromtrent door Ons niet anders mogt zijn beschikt.

Alle ambtenaren der bureaux staan onder zijne bevelen, alleen uitgezonderd de zoodanige, welke bij de departementen, waar Administrateurs bestaan, aan dezen tot vaste adfistentie zijn aangewezen, en welke dus onder de bevelen dier Administrateurs zullen werkzaam zijn.

Art. 2. De Secretaris zal de noodige commisforiaal-registers doen aan- en bijhouden, van alle stukken, welke, zoo wel binnen als buiten het departement om onderzoek, consideratien

en advijs zijn verzonden, en dezelve op geregelde tijden aan het hoofd des departements voorleggen, ten einde deswege deszelfs bevelen te vernemen.

Art. 3. Alle inkomende stukken worden door het hoofd des departements geopend en aan den Secretaris afgegeven, met uitzondering van die, welke, hoezeer dan ook administrative zaken aanbelangende, door het hoofd des departements beschouwd worden als zijne geheime briefwisselingen die hij daarom in zijn kabinet wil behandelen.

Art. 4. De Secretaris doet alle deze stukken op eene agenda voor het geheel departement brengen, welke agenda, op gewoon schrijfpapier, ter halver blad geschreven, wordt voorzien van een algemeen doorlopend dagnommer, hetwelk op de ingekomene stukken naast het exhibitum geplaatst wordt, en mede op de expeditien der resolutien, dispositien, rapporten, misfives, enz., voorkomt.

Art. 5. Bij de departementen, waar Administrateurs bestaan, doet ieder van hen, voor zoo veel zijn vak van bestuur betreft, dagelijks eene dergelijke agenda in *duplo*, van alle stukken bij hem ingekomen, opmaken door een' zijner ambtenaren, die de genomene dispositien zal aanteekenen, en, na afwerking en resumtie der afgewerkte resolutien, deze agenda met de daarbij behoorende stukken aan den Secretaris tot verdere expeditie zal overhandigen.

Art. 6. De algemeene agenda, in art. 4 vermeld, wordt in dubbel geschreven, en met de daartoe behoorende ingekomene stukken aan den Secretaris ter hand gesteld, die dezelve ter bestemder uur bij het hoofd des departements inbrengt.

Deze en de Secretaris houden aanteekening, ieder voor zich, op een exemplaar der agenda, van de nopens ieder stuk door het hoofd des departements genomene dispositie, hetzij dezelve finaal of slechts voorloopig zij.

Art. 7. Het hoofd des departements behoudt de door hem zelve gecoteerde agenda, onder zich, tot na de resumtie der opgemaakte resolutien.

Art. 8. De Secretaris neemt het dubbel der agenda, benevens al de stukken over, en zorgt wijders voor het doen opstellen der concept-resolutien, rapporten, enz., hetgeen hij, onder zijn oog en zijne leiding, door de verschillende onder

zijne bevelen staande bureaux-ambtenaren doet volbrengen, hun dat werk uitdeelende naar gelang hunner kunde en geschiktheid.

Art. 9. Hij zal de stukken, die commissoriaal gemaakt of gerenvoyeerd zijn, onmiddellijk van den vereischten omslag doen voorzien, en, vóór de resumtie, dadelijk doen verzenden.

Wegens de stukken, welke voor informatie of notificatie aangenomen, of voor eenigen tijd aangehouden zijn, zoo mede voor die, welke om consideratien en advijs, of ter dispositie moeten worden verzonden, zal hij geene resolutien doen opmaken, dewijl de op de agenda gestelde nota hiervoor verstrekt.

Hij zal ook geene net-notulen doen houden, maar acht geven op de zorgvuldige bewaring der minuten van alle uitgaande stukken.

Art. 10. De bureau-ambtenaren, met de redactie der resolutien, mislives en rapporten belast, geven hunne opstellen ten bestemden tijde aan den Secretaris terug, en deze biedt dezelve, na gedaan onderzoek, aan het hoofd des departements ter resumtie aan.

Art. 11. Na deze resumtie bekomt de Secretaris, van het hoofd des departements, het door dezen gecoteerde exemplaar der agenda terug, neemt de bekrachtigde resolutie over, en zorgt wijders voor het doen schrijven en verzenden der stukken.

Art. 12. De rapporten der Administrateurs en der Referendarisfen, van welke art. 22 dezes besluits melding maakt, worden gebragt aan het einde der agenda van den dag, waarop zij gerapporteerd hebben.

Art. 13. Er zal bij ieder hoofd-departement van algemeen bestuur slechts één algemeen bureau mogen zijn, op hetwelk al het schrijf- en kopijwerk voor het geheel departement, onder het oog en de leiding van eenen commies of adjunct-commies, naarmate van den omvang der werkzaamheden, door de noodige kopijisten zal verrigt worden.

Art. 14. De Commies of Adjunct-commies, die aan het hoofd van dit bureau staat, zorgt mede voor de rigtige verzending der stukken met de daarbij behoorende bijlagen.

Art. 15. Hij ontvangt te dien einde van den Secretaris de gerefuseerde en vastgestelde resolutien, met de daarbij behoorende twee exemplaren der algemeene agenda, en zorgt voor het doen afschrijven der extract-resolutien, mislives, rapporten, enz.,

na het verzenden derzelve, overhandigt hij het door het hoofd des departements gecoteerde exemplaar der agenda met al de daartoe betrekkelijke stukken, welke daarbij moeten verblijven, aan den archivist. Het tweede exemplaar der agenda behoudt hij onder zich, en doet daarop aantekening van den dag der verzending der stukken en van het nummer der expeditie-lijst.

Hij zorgt dat de verzameling dezer agenda volledig blijve, en te dien einde van tijd tot tijd ingebonden worde.

Art. 16. De resolutien, rapporten, missives, appointementen enz., worden uitgegeven onder de dagteekening en het nummer der agenda, op welke zij zijn vastgesteld.

Art. 17. De Commies of Adjunct-commies, die het bureau van expeditie bestuurt, zal eene nauwkeurige expeditie-lijst van de op iederen dag verzonden stukken moeten houden, als ook eene lijst der verdeeling van het kopijwerk onder de kopijisten, met vermelding van het getal bladzijden dat door ieder hunner is geschreven.

Art. 18. Er zal bij ieder hoofd-departement slechts één algemeen archief zijn, hetwelk zoo wel de stukken, tot het beheer van de Administrateurs behoorende, als die welke door den Minister worden afgedaan, bevatten zal, en naar gelang van deszelfs omvang, onder de bewaring zijn zal van eenen Commies of Adjunct-commies, die tevens met het opmaken van den algemeenen index zal belast worden.

Art. 19. Aan dezen archivist en indexmaker zullen, naar gelang van den omvang der werkzaamheden, een of meer Commisfen of Adjunct-commisfen, tot hulp worden toegevoegd.

Art. 20. Het archief zal steeds in eene tijdrekenkundige orde, ingevolge de dagteekeningen en nummers der algemeene agenda's, moeten gerangschikt zijn, en nimmer naar de verschillende onderwerpen (*par ordre des matières*).

Art. 21. De index zal moeten gehouden worden in den vorm, voorheen bij Hun Hoog Mogenden de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, en ook tegenwoordig bij sommige departementen, als, bij voorbeeld, bij dat der ontvangsten, en bij de de Staats-secretarie, gebruikelijk, met de daarbij behoorende hoofden of rubrieken-lijst en klapper- of naamlijst.

Art. 22. Bij zoodanige departementen, alwaar zulks doelmatig zal bevonden worden, zullen onder den titel van Referendaris,

een of meer ambtenaren kunnen worden aangesteld, die het hoofd van het departement zullen dienen van confideratien en advijs op, of adfisteren in de bewerking van alle stukken, welke hij zal nuttig oordeelen te dien einde in hunne handen te stellen.

Bij de departementen die Administrateurs hebben, zullen, tot adfittentie van dezen, in het bijzonder vak aan hen toevertrouwd, een of meer Referendarisfen kunnen gedefigneerd worden.

Art. 23. Deze ambtenaren hebben een geschikt vertrek aan het departement en zijn aldaar werkzaam, doch hebben nimmer bureau-ambtenaren onder hunne bevelen, zelfs niet voor een tijd.

Bijaldien zij schrijf- of kopijwerk te verrigten hebben, vervoegen zij zich te dien opzigte bij den Secretaris, die zulks ter Secretarij doet volbrengen.

Zij hebben de bevoegdheid, om uit het archief alle zoodanige retroacta te vragen, als zij in hun vak noodig hebben te raadplegen.

Art. 24. Aan hen zal bij voortdoring worden mededeeling gedaan van alle wetten en algemeene verordeningen, die, met opzigt tot hun vak van administratie worden daargesteld, en die het voor hen, ter rigtige uitvoering hunner functien, van belang is te kennen.

Art. 25. Deze ambtenaren zullen nimmer naar buiten kunnen werken, noch met de directie van eenig vak van administratie kunnen belast worden.

Het staat echter aan het hoofd des departements vrij, om hun het volbrengen eener buitengewone commissie of inspectie, buiten de bureaux van het departement, tijdelijk op te dragen, onder zoodanige instructien als zij alsdan, *ad hoc*, van hem zullen ontvangen.

Art 26. Het traktement dezer ambtenaren zal wel minder doch niet meer dan drie duizend vijf honderd guldens (ƒ 3.500) 's jaars bedragen.

Art. 27. Bij ieder departement zullen worden aangesteld een genoegzaam aantal Commisfen, die, onder de leiding en de bevelen van den Secretaris en de Administrateurs, belast zullen zijn met de verrigting van al het, bij het departement voorkomende redactie-werk.

Art. 28. De Secretaris zal het werk onder de Commiffen uideelen naar gelang der omftandigheden, en zonder gehouden te zijn om een en hetzelfde foort van werk steeds aan denzelfden Commiffen op te leggen, opdat de gelegenheid geboren worde, om de Commiffen langzamerhand in alle vakken van adminiftratie bekwaam te maken, alsmede om deze ambtenaren steeds bezig te houden, zonder den eenen boven den anderen met werk te overladen.

Art. 29. Bijaldien er echter zoodanig vak van adminiftratie bij een departement mogt beftaan, hetwelk uit dezelfs aard volftrektelijk zoude vereifchen, dat dezelfde perfoon of perfonen daarmede uifluitend belast worden, zoo zal dit kunnen plaats hebben, wordende dit aan het oordeel van den Secretaris overgelaten, na overleg en met goedkeuring van het hoofd des departements.

Art. 30. Wanneer onder het oog van eenen Commiffen tableau of ook fchrijfwerk mogt verrigt, of bijgehouden worden, dat uit dezelfs aard niet gevoegelijk op het algemeen bureau van expeditie kan volbragt worden, zoo zullen door den Secretaris aan zoodanigen Commiffen, ten voorfchreven einde, de noodige Adjunct-commiffen tijdelijk worden toegevoegd.

Art. 31. Voor het overige zullen er aan de Commiffen nimmer kopijften worden toegevoegd, maar zullen zij, naar gelang der omftandigheden, door een of meer Adjunct-commiffen (ter keuze van den Secretaris), tijdelijk en naarmate der behoefte, worden geadfifteerd in het opftellen der refolutien en verdere ftukken, onder hun toezigt en leiding.

Art. 32. De in het voorgaande artikel vermelde Adjunct-commiffen zullen echter niet altoos een en denzelfden Commiffen blijven adfifteren.

Art. 33. De Commiffen zullen al het hun opgedragen redactiewerk in perfoon moeten verrigten, en alleenlijk datgeen door de hun adfifterende Adjunct-commiffen doen bewerken, hetwelk van minder belang is, of hetwelk zij in den bepaalden tijd niet kunnen afwerken.

Art. 34. Bij voorkeur zullen tot Commiffen verkozen worden zoodanige perfonen, die het doctoraat in de beide regten op eene Nederlandsche hooge fchool verkregen hebben.

Art. 35. De Commifsen zullen tot den rang der aan het departement toegevoegde Referendarifsen, en verder kunnen opklimmen, wanneer zij daartoe de noodige gefchiktheid en kunde bezitten.

Art. 36. Het tractement der Commifsen zal wel minder, doch niet meer dan drie duizend guldens (*f* 3000) 's jaars bedragen.

Art. 37. Bij ieder departement zullen worden aangefield een genoegzaam aantal Adjunct-commifsen, die, onder de leiding en de bevelen van den Secretaris zullen belast wezen met zoodanig redactie- en tableau-werk, als hij zal vermeenen te behooren, hetzij hij dezelve naar luid van art. 30 en 31 aan eenen der Commifsen tijdelijk ter adffistentie toevoegt, hetzij dat hij hun in het bijzonder eenig werk opdraagt.

Art. 38. Hoezeer de Adjunct-commifsen eigenlijk worden beschouwd redigerende ambtenaren te zijn, zoo zal het echter den Secretaris vrijftaan, om hen fomwijlen, tijdelijk, met fchrijf- of kopijwerk (ook in het geval bij art. 30 bedoeld), te belasten, wanneer hij zulks, uit den aard en het belang der zaken en omftandigheden, noodig keurt.

Art. 39. Tot Adjunct commifsen zullen bij voorkeur zoodanige perfonen gekozen worden, welke meerderjarig zijn, reeds in een of ander vak van adminiftratie werkzaam zijn geweest, en daarin de noodige kunde en ondervinding verkregen, en goed gedrag en ijver betoond hebben.

Insgelijks zullen tot Adjunct-commifsen kunnen benoemd worden zoodanige perfonen, welke bevoegd zouden zijn, om, indien daartoe gelegenheid bestond, in conformiteit van art. 34, bij voorkeur tot Commifsen te worden benoemd.

Art. 40. De Adjunct-commifsen zullen tot Commifsen kunnen opklimmen, wanneer zij daartoe de noodige kunde en vereifchten bezitten.

Art. 41. Het tractement der Adjunct-commifsen zal wel minder, doch niet meer dan duizend vijf honderd guldens (*f* 1.500) 's jaars bedragen.

Art. 42. Al het gewoon fchrijf- en kopijwerk, zal bij de onderscheidene departementen ter algemeene fecretarij verrigt worden door kopijiften, welke per bladzijde zullen worden betaald, en daarvoor, buiten het papier, inkt en pennen, erlangen voor iedere gecollationeerde bladzijde, houdende 30 regels, en ieder

regel 36 letters, negen cents, of een derde minder, en dus zes cents wanneer slechts ter halver bladzijde geschreven wordt, in welk laatste geval de regel zal moeten houden 24 letters.

Voor gedeelten van bladzijden zal naar evenredigheid worden betaald.

Art. 43. Bij het kopiëren van stukken in andere dan in Nederduitsche en Fransche talen, of van tableau-werk, zullen de kopijisten naar billijkheid en in evenredigheid van de meerdere of mindere moeilijkheid van het werk betaald worden.

Art. 44. De hoofden der departementen zullen toezien, dat bij hunne administratie geene andere kopijisten gebruikt worden dan die Nederlanders en van goed zedelijk gedrag zijn, op wier trouw en eerlijkheid men staat kan maken, die eene duidelijke en nette hand schrijven, die de noodige aandacht en nauwkeurigheid bij het te verrigten werk aanwenden, en die de eerste gronden van de cijferkunst verstaan.

Art. 45. De thans met kopijwerk belaste bureau-ambtenaren zullen de qualiteit van ambtenaren, en de voorregten daaraan verknocht, wat aangaat het genot van leges en de deelneming in het weduwen-fonds, behouden.

Art. 46. De administratie van het het weduwenfonds voor de geëmployeerden, tot het algemeen bestuur behoorende, zal Ons de wijzigingen voordragen, welke ten gevolge der bepalingen van het tegenwoordig besluit, zullen moeten worden daargesteld in de verordeningen, thans ten aanzien van de aandelen der geëmployeerden in het genot der leges, en verder met opzigt tot het weduwefonds, bestaande.

Art. 47. Wij verlangen door de Algemeene Rekenkamer te worden gediend van consideratien en advijs nopens de veranderingen, welke, naar aanleiding van de bepalingen van het tegenwoordig besluit, in de bestaande tarieven voor de reis en verblijfkosten der ambtenaren en geëmployeerden, zullen dienen te worden gemaakt.

Art. 48. Er zal geene opklimming of invalling van regtswege plaats mogen hebben, wanneer er eene vacature ontstaat.

De ontslagene, of ten gevolge van dit besluit invallende ambtenaren, zullen evenmin, van regtswege, invallen, wanneer er eene vacature ontstaat.

Art. 49. Geen in de beide regten gegraduateerd bureau-ambtenaar vermag, zoo lang hij een 's Lands post bekleedt, de praktijk te blijven uitoefenen, en zal hij gedurende dien tijd, van de lijst der Advocaten worden afgenomen.

Art. 50. Bij de bepaling van de aan de bureau-ambtenaren toe te leggen tractementen, als mede bij de eventueel toe te stane verhoogingen, zal in de eerste plaats dienen gelet te worden op den aanleg en de verkregene kundigheden en ondervinding van den postulant, vervolgens op zijne vorige dienften, en eindelijk op zijne meerder of minder groote huishoudelijke behoeften.

Art. 51. De bureaux van alle departementen van algemeen bestuur, zullen, vóór of uiterlijk op den *eersten Januarij 1824*, moeten georganiseerd zijn, en de werkzaamheden aldaar volbragt worden, ingevolge de bepalingen in dit Ons besluit vervat; en gelasten Wij dienvolgens alle hoofden van departementen van algemeen bestuur, om Ons, vóór of uiterlijk op den 25sten October aanstaande, in dien geest de noodige volledige ontwerpen van organisatie hunner bureaux voor te leggen, onder bijvoeging van zoodanige consideratien als zij zullen oordeelen te behooren; zullen zij Ons daarbij tevens eene voordragt doen, om, door het toekennen van wachtgelden, pensioenen of gratificatien, naar billijkheid te voorzien in het lot van diegenen hunner bureau-ambtenaren, welke, ten gevolge dezer reorganisatie, niet bij hun departement kunnen behouden blijven.

Affchrift dezès zal, enz.

---

*BESLUIT, van den 18den October 1823,
no. 141, bevattende eene ampliatie van
art. 43 van het besluit van Z. M. van
den 4den September 1823.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Willende den twijfel wegnemen, welke bij eenige hoofden van departementen van algemeen bestuur schijnt te zijn gerezen, nopens de toepassing van Ons besluit van den 4den September

laatstleden, n°. 7, op zoodanige geëmployeerden bij hunne departementen, die, alhoewel niet belast met eigenlijk gezegd kopijwerk, echter, volgens den aard zelve van de aan hen opgedragene werkzaamheden, geene aanspraak kunnen hebben op eene vaste aanstelling, en dus niet tot Adjunct - commiffen kunnen worden benoemd;

Gelet op art. 43 van Ons besluit van den 4den September 11., n°. 7, in verband met art. 42, 44 en 45 van hetzelfde;

Hebben goedgevonden en verstaan, bij ampliatio van art. 43 van Ons evengemeld besluit, te bepalen, dat zoodanige geëmployeerden, welke bij de departementen van algemeen bestuur belast zijn met het kopijëren van stukken in andere dan de Nederduitsche en Fransche talen, of van tableau - werk, met inschrijvingen op registers, uitrekeningen, optellingen, vergelijkingen, het afgeven en wegschikken der stukken uit het archief, het toemaken en verzegelen van dépêches, het stellen van opschriften op dezelve, of andere werkzaamheden van voortgelijken aard, zullen worden beschouwd als kopijisten, en dat hunne belooning zal worden geregeld naar het getal uren door hen aan die werkzaamheden besteed, zoodanig dat het werk van ieder uur zal kunnen worden gelijk gesteld met *twee*, *drie*, of uiterlijk *vier*, gecollationeerde bladzijden schrijfwerk, naar gelang van de meerdere of mindere belangrijkheid van hunnen arbeid, ter beoordeeling en bepaling van de hoofden der departementen van algemeen bestuur, en van de voorzitters der collegien.

Affchriften dezès, enz.

---

*BESLUIT van den 8sten Januarij 1825,
n°. 100, houdende maatregelen van orde,
ter bespoediging van de werkzaamheden
bij de Departementen van algemeen be-
stuur.*

WIJ WILLEM, ENZ.

Gelet op art. 2 van Ons besluit vanden 17den Februarij 1817, lett. V.4, waarbij, onder anderen, wordt bepaald, dat de af-

doening, bij de onderscheidene departementen van algemeen bestuur, van zoodanige zaken, waarop niet dadelijk kan worden besloten, om dat dezelve een min of meer omslagtig onderzoek vereischen, uiterlijk binnen den tijd van drie maanden zal moeten plaats hebben, en op § 2 van het 3de artikel van hetzelfde besluit, volgens welke, in verband met het vorenstaande, door de hoofden der departementen, maandelijks vóór of op den 5den der maand, een staat aan Ons moet worden ingezonden, aanwijzende de stukken, welke, sedert drie maanden, of langer, aan hen om consideratien en advijs gezonden, of blootelijk gerenvoyeerd zijnde, nog niet door hen zijn afgedaan, met opgave der redenen van die vertraging.

Overwegende dat deze maatregel door Ons genomen is in de vaste meening, dat het getal stukken, welker afdoening langer dan drie maanden kondé achterwege blijven, zeer gering zoude zijn.

En in aanmerking nemende, dat, wel verre daarvan, het getal der sedert meer dan drie maanden onafgedane stukken, welke eene uitzondering zouden uitmaken, op den door Ons aangenomen regel van *dadelijke* afdoening van alle zaken, blijkens de maandelijks aan Ons aangeboden staten steeds aanzienlijk is.

Willende de nadeelen doen ophouden, welke voor 's Rijks dienst en voor de bijzondere belangen der ingezetenen, uit zoodanige vertraging in de afdoening van zaken noodzakelijk voortvloeijen.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Onze Ministers en verdere hoofden der onderscheide departementen van algemeen bestuur, collegien of administratien, worden bij dezen uitdrukkelijk gelast, om alle de stukken, welke aan hen, om consideratien en advijs gezonden, of blootelijk gerenvoyeerd zijn, of verder zullen worden, dadelijk tot een onderwerp van derzelver overweging te maken, en vervolgens, zoodra de aard der zaak zulks toelaat, doch *uiterlijk binnen drie maanden* na de dagteekening van dit renvooi, voor zoo verre door Ons geen vroegere termijn van afdoening mogt zijn bepaald, behoorlijk af te doen.

Art. 2. Voor zoo ver er, in enkelen gevallen, welke de afdoening van eenig stuk binnen de drie maanden, of den door Ons korter gestelden termijn, *onmogelijk* mogten maken, zullen

de voormelde Ministers, hoofden van departementen, collegien of administratien, gehouden zijn, aan Ons, vóór het verstryken van den bepaalden termijn, die redenen, bij speciale voordragten, schriftelijk op te geven, en diligent-verklaring te verzoeken voor een bepaalden tijd, die dan verder ook niet zal mogen worden overschreden.

Art. 3. Onze Ministers en verdere hoofden van departementen van algemeen bestuur, collegien en administratien, zullen de vereischte maatregelen nemen, of, zoo noodig, aan Ons voordragen, ten einde de door hen geraadpleegd wordende of onder hen resforterende collegien en ambtenaren de in hunne handen gestelde stukken zoo spoedig afdoen als noodig is, om de uitvoering van het bepaalde, bij art. 1, te verzekeren.

Art. 4. Bij alteratie van art. 3 van Ons besluit, van den 17den Februarij 1817. lett. V₄, wordt de inzending van den staat B, bij § 2 van dat artikel vermeld, voor het vervolg afdeschaft.

In stede daarvan zullen de hoofden der departementen van algemeen bestuur, Ons, op den 15den en op den laatsten van iedere maand, eene korte lijst inzenden van de door hen, in de verloopene helft der maand, van Ons ontvangene, doch niet dadelijk afgedane renvoven, met aanwijzing van den loop, door hen, of door de Administrateurs onder hen resforterende, bij den ontvangst van de betrokkene stukken, aanvankelijk aan dezelve gegeven.

Art. 5. De Ons aan te bieden rapporten omtrent alle zaken, zullen kort en zakelijk moeten opgesteld worden, met aanwijzing zoo veel mogelijk, op de bijlagen. De berigten of andere stukken van de Administrateurs of andere ambtenaren of collegien, welke over die zaken aan de hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben geadviseerd, zullen gewoonlijk bij die rapporten aan Ons worden overgelegd, en wanneer de hoofden van departementen van algemeen bestuur of administratie zich daarmede geheel vereenigen, of slechts weinige bedenkingen daarbij hebben te voegen, zullen zij kunnen volstaan met eene korte, door hen onderteekende, vermelding daarvan, in margine derzelve.

Art. 6. Bij alteratie in zoo verre, van art. 5 van Ons besluit, van den 17den Februarij 1817, lett. V₄, en als eene uitzonde-

zing op de vorenstaande bepalingen, zullen de hoofden der departementen van algemeen bestuur, collegien en administratien, voortaan, slechts tweemaal in het jaar, rapporten uitbrengen omtrent het verleenen van pensioenen, of verhooging van reeds toegeftane, of tot het afwijzen van verzoeken tot dat einde ingediend, en wel op den 1sten Januarij en den 1sten Julij van ieder jaar.

Deze rapporten zullen door hen op die datums moeten worden ingezonden aan Onzen Minister van Financien, die dezelve overwegen zal, en Ons vervolgens een algemeen rapport omtrent die voorstellen zal aanbieden, vóór of uiterlijk op den 1sten Februarij en den 1sten Augustus daaraanvolgende.

Art. 7. De voordragten en rapporten der onderscheidene departementen van algemeen bestuur, die strekken mogten tot het verleenen van gratificatien, zullen voortaan, op den 15den van iedere maand, door hen worden ingezonden aan Onzen Minister van Financien, die Ons deswege een algemeen voorstel zal aanbieden, vóór of uiterlijk op den 25sten van iedere maand; daarbij lettende op ieders aanspraak en omstandigheden, en in het oog houdende, dat de som voor gratificatien, op de begrooting uitgetrokken, nimmer worden overschreden.

Voor zoo verre de voorschrevene voordragten en rapporten niet op den bepaalden termijn mogten zijn ingekomen, zullen dezelve in het algemeen voorstel over de loopende maand niet kunnen begrepen zijn, en eerst in de volgende maand in aanmerking genomen worden.

Art. 8. Voor het overige blijven de bepalingen van Ons voormeld besluit in volle werking; wordende de slijpste naarkoming van hetzelfde bij dezen op nieuw en ernstiglijk aanbevolen, en zullende dienvolgens de nog aanhangige zaken, welke federt langer dan drie maanden onafgedaan zijn gebleven, dadelijk ter conclusie moeten worden gebragt, en over dezelve aan Ons gerapporteerd, ten ware bijzondere redenen zulks alsnog mogten verhinderen, in welk geval gehandeld zal moeten worden, zoo als bij art. 2 hiervoren is bepaald.

En zal affchrift dezès worden gezonden aan al onze Ministers, hoofden van departementen van algemeen bestuur, collegien en administratien, ten einde zich naar den inhoud te gedragen.

Gegeven te Brusfel, den 8sten Januarij 1825.

REFERENDARISSEN. COMMIESEN VAN STAAT.

Bij besluit van Z. M., van den 15den November 1823 is bepaald, dat de ambtenaren, welke, naar aanleiding van 's Konings besluit, van den 4den September 1823, n°. 7, bij een der departementen van algemeen bestuur, zouden worden aangesteld den titel zouden voeren van *Referendaris van het Departement van .....*, worden de reeds bestaande Referendarissen en Commiesen van Staat, bij den Raad van State in hunne qualiteit bevestigd; en is verder bij dat besluit van den 15den November 1823 vastgesteld, dat bij den Raad van State en bij de beide Kamers der Staten-Generaal ambtenaren zouden worden aangesteld, onder den titel van *Commiesen van Staat*, die aldaar de voor hen bestemde werkzaamheden zouden waarnemen; en zich bekwaam kunnen maken, ten einde allengs tot hooger betrekkingen te kunnen worden geroepen. Eenige van de thans bestaande Commiesen van Staat kunnen ook aan de Gouverneurs der respective provincien worden toegevoegd, ten einde zich in het vak der administratie te bekwamen. Geene anderen kunnen tot Commiesen van Staat benoemd worden, dan die op een der Hoogescholen van dit Rijk het doctoraat in de beide regten verkregen hebben, en welke daarenboven met vlijt, eer en onderscheiding hunne akademische loopbaan volbragt hebben, en blijken van bekwaamheid hebben gegeven, en de Nederlandsche raal magtig zijn.

STATEN - GENERAAL.

REGLEMENT VAN ORDE VOOR DE VERGADERING DER TWEDE KAMER VAN HUN EDEL MOGENDE DE STATEN-GENERAAL VAN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN, GEARRESTEERD DEN 25sten SEPTEMBER 1815.

Art. 1. **D**e Vergadering zal gewoonlijk viermaal 's weeks bijeenkomen, namelijk, des Dingsdags, Woensdags, Donderdags en Vrijdags, op den middag ten 12 uren; blijvende het echter aan den President vrij om de Vergadering te beleggen zoo dikwijls de omstandigheden zulks mogten vereischen, en ook om, wanneer de werkzaamheden zulks toelaten, op een of meerder van de vastgestelde dagen geene Vergadering te houden.

Art. 2. Bij den aanvang van elke Vergadering ligt er ter tafel van den Griffier eene lijst, waarop ieder der aankomende Leden zijnen naam teekent, en vervolgens zijne plaats neemt waar hij goedvindt. Zoodra deze lijst door 56 Leden is geteekend, geeft de Griffier dezelve aan den President over, die alsdan de zitting opent. Er zal insgelijks eene suppletoire lijst ter tafel van den Griffier liggen, voor de Later inkomende Leden.

Art. 3. Vervolgens zullen bij het openen van elke Vergadering, door den Griffier, ten fine van resumtie, gelezen worden de Notulen der laatstgehoudene Vergadering, waarbij de namen der toen present geweest zijnde Leden zullen worden vermeld, waarna de President de voorgelezen extensie in deliberatie zal brengen, en dezelve finaal arresteren, wanneer bij de meerderheid begrepen wordt dat zij overeenkomt met het verhandelde en geresolveerde.

In de laatste zitting voor het scheidcn der Staten-Generaal, zullen de Notulen, staande de Vergadering, worden geresumeerd en gearresteerd.

Art. 4. De Kamer verdeelt zich, naar aanleiding van art. 107 der Grondwet, in zeven afdeelingen, welke bij loting iedere maand vernieuwd worden. Elke afdeeling verkiest eenen harer Leden tot Voorzitter, om het besluit der meerderheid op te maken, en het verflag daarvan over te brengen in de centrale afdeeling.

Art. 5. De centrale afdeeling wordt zamengesteld uit alle de Rapporteurs van de bijzondere afdeelingen, voorgezeten door den President der Vergadering, en geadfisteerd door den Griffier. In dezelve worden de Advijzen der bijzondere afdeelingen overwogen en een algemeen verflag opgemaakt door den Griffier (1).

Art. 6. De President zal bij de deliberatien in acht nemen, dat aan al de Leden behoorlijke gelegenheid gegeven worde, om hunne bedenkingen voor te dragen.

Art. 7. De President de zaak genoegzaam toegelicht oordeelende, brengt dezelve in omvraag, achtervolgens de orde der in art. 2 gemelde lijst. Hij zal evenwel gehouden zijn de Vergadering te raadplegen, wanneer een tiende of meer der present zijnde Leden de voortzetting der deliberatien mogt begeeren.

Art. 8. Er zullen geene protesten, aanteekeningen of contra-aanteekeningen in registers of notulen worden aangenomen. Al-

---

(1) Het onderwerpelijk stuk wordt aan de onderscheidene afdeelingen (*sectien*) verzonden; deze afdeelingen onderzoeken hetzelfde. Het is volgens den Heer VAN HOGENDORP, *Bijdrage tot de Huish. van Staat*, VIII. Deel, bl. 271, *volg.*, gebruikelijk, dat in de centrale afdeeling, welke uit de Voorzitters der onderscheidene afdeelingen, met den Voorzitter van de Kamer, geadfisteerd met den Griffier, bestaat, de onderscheidene rapporten der afdeelingen zamengevoegd, en voor het algemeen verflag bij de Grondwet art. 109 vermeld, gehouden worden. De heer VAN HOGENDORP maakt ten dezen opzichte eenige aanmerkelijke bedenkingen, en is van begrip: „dat de woorden van art. 109 van de Grondwet iets anders betee- „kenen dan eene verzameling van zeven rapporten van zeven afdeelingen.” Volgens art. 5 van dit reglement neemt de centrale afdeeling de advijzen der bijzondere afdeelingen in overweging, terwijl door den Griffier een algemeen verflag wordt opgemaakt.

Bij de raadplegingen der Kamer over de Wetboeken heeft men eene andere wijze van raadpleging, dan de gewone, gevolgd, waarover de gemelde heer VAN HOGENDORP, *l. c.*, bladz. 65, handelt, en welke door hem wordt opgegeven.

leen zal het aan ieder der Leden vrijstaan om bij eene genome resolutie te doen aanteekenen, dat hij zich met dezelve niet conformeert, zonder opgave van de redenen waarom.

Art. 9. Aan den President wordt overgelaten om (de zaak des vorderende) eene genomen resolutie, zonder refumtie te doen uitgeven, mits daarvan in de notulen melding worde gemaakt.

Art. 10. Bijaldien het publiek zich mogt veroorloven om bij de discussien en deliberatien der Kamer, welke volgens art. 108 der Grondwet in het openbaar gehouden worden, eenig teeken van goed- of afkeuring te geven, staat het aan den President vrij, om zoodanige personen, welke zich hieraan schuldig mogten maken, de zaal te doen ruimen. Te dien einde zal er eene wacht ter zijner dispositie aan den uitgang der zalen geplaatst worden, en een deurwaarder zal binnen dezelve gelast zijn om aan de toehoorders de behoorlijke orde en stilte te doen in acht nemen.

Art. 11. Zoodra drie Leden der vergadering eischen, dat dezelve zich in Committé-Generaal formere, zal de President zulks in omvraag brengen, en een tiende of meer der tegenwoordig zijnde Leden dit goedkeurende, zal de Kamer in een Committé-Generaal overgaan. De President heeft altoos het regt om de Vergadering in Committé-Generaal te formeren. (Art. 188 der Grondwet).

Art. 12. De Kamer met gesloten deuren raadplegende, zal de President met goedvinden derzelve, aan de Leden de geheimhouding kunnen opleggen in voorkomende zaken, welke naar zijn oordeel zulks vorderen. En zal deze geheimhouding door al de Leden en door den Griffier zorgvuldig moeten in acht genomen worden tot dat dezelve op gelijke wijze zal zijn opgeheven.

Art. 13. Alle voorstellen door Leden der vergadering geschiedende, ingevolge art. 114 der Grondwet, zullen in geschrift gebragt en onderteevend, daags te voren aan den President moeten worden ter hand gesteld.

Art. 14. De opgave van een drietal Leden, tot de keuze van eenen President, overeenkomstig art. 85 der Grondwet zal, in de eerste zitting na het openen der Vergadering, aan den Koning schriftelijk worden aangeboden, en wanneer de Koning zich in de stad bevindt waar de Vergadering der Staten - Gene-

raal gehouden wordt, zal deze voordragt aan Z. M., door eene commissie van acht Leden worden toegezonden. Tot dat de keuze door den Koning zal zijn gedaan, zal de vorige President, het *praesidium* waarnemen.

Art. 15. Alle keuzen of nominaties aan de Tweede Kamer der Staten - Generaal, competerende, zullen individueel geschieden. Wanneer na de tweede opzameling der stemmen blijkt, dat geen der voorgestelden de volstrekte meerderheid voor zich heeft, zullen de namen worden opgegeven der twee voorgestelden, welke bij dezelve de meeste stemmen verkregen hebben, en bij de derde stemming zal men zich tot eenen der beiden moeten bepalen.

Bijaldien bij de tweede stemming, sommige der voorgestelden, welke de meeste stemmen verkregen hebben, een gelijk getal derzelve voor zich hadden, of wel dat de stemmen de derde reis kwamen te staken, zoo zal de ouderdom beslissen en den voorrang geven.

Art. 16. Ingeval van kortstondige ziekte of noodwendige afwezigheid van den President, zal de laatste der vorige Presidenten met zijne werkzaamheden belast zijn.

Art. 17. Bijaldien geen der vorige Presidenten tegenwoordig ware, zal het oudste Lid in jaren, geene voldoende redenen hebbende om zich daarvan te verschoonen, als President fungeren.

Art. 18. Ingeval van overlijden van den President, zal de Vergadering overgaan tot het maken eener nominatie van drie Leden, ten einde uit dezelve door den Koning een President benoemd worde.

Art. 19. Alle commissien worden door den President benoemd, welke daarbij, zoo veel mogelijk, in acht zal nemen dat elk der Leden eene beurt bekome.

Art. 20. De Vergadering behoudt aan zich om dit Reglement ten allen tijde te ampliiëren of te veranderen, zoo als geoordeeld zal worden te behooren.

*INSTRUCTIE, voor den Griffier der
Tweede Kamer van Hun Edel Mogende
de Heeren Staten - Generaal van het
Koningrijk der Nederlanden. Gearres-
den 28sten September 1815.*

Art. 1. De Griffier zal een Nederlander moeten zijn, en den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebben.

Art. 2. Hij zal, buiten ziekte, of andere, door den Voorzitter goedgekeurde redenen, nimmer eenige vergadering mogen verzuimen, de stukken aldaar voorlezen, en de conclusie, door den Voorzitter opgemaakt, mitsgaders ook, bij hoofdelijke omvraag, de stemmen naauwkeurig volgen, aanteekenen of doen aanteekenen.

Art. 3. Hij zal de Notulen extenderen of doen extenderen, en zal alle zoodanige registers aanleggen en doen houden, als de orde, bij eene welgeorganiseerde Griffie vereischt.

Art. 4. Hij zal zorgen, dat van de notulen en registers altijd een dubbeld worde gemaakt, alsmede eene geauthentiseerde kopij van alle stukken, welke, in originali, ter Griffie worden overgelegd, ten einde het origineel te deponeren in het archief, ter dier plaats berustende, waar de Vergadering dat jaar gehouden wordt, en de geauthentiseerde kopij in het andere archief, ter plaats, waar de Vergadering het vorige jaar is gehouden.

Art. 5. Hij zal aan den Voorzitter, ten sine van Paraphure, geene stukken doen toekomen, dan na dat dezelve behoorlijk door hem zijn gecollationeerd, en zulks op het stuk zal genoteerd zijn.

Art. 6. Alle stukken, aan de Vergadering geadresseerd, gedurende het reces van dezelve, zullen bij hem gebragt worden; hij zal dezelve, zoo spoedig mogelijk, aan den Voorzitter bezorgen.

Art. 7. Hij zal geene zaken, van welke de geheimhouding aan de Leden wordt opgelegd, aan iemand, op welke wijze ook, openbaren, en de vereischte zorg dragen, dat dit, buiten zijn toedoen, niet door anderen geschiede. Ook zal hij aan niemand, buiten de Leden der vergadering, eenige kopij of

extract uit de stukken daartoe betrekkelijk, mogen geven, zonder specialen last van den Voorzitter; zullende hij daarenboven, ingeval hij ophield zijne post te bekleeden, echter altijd aan de secretesse gehouden blijven.

Art. 8. Hij zal het oppertoezigt en de hoofddirectie hebben over alle boeken, registers en stukken der Griffie, alsmede dat de geëmployeerden in dezelve hunne bedieningen behoorlijk waarnemen.

Art. 9. Hij is verplicht de centrale afdeeling te adfisteren en het algemeen verslag in geschrift te stellen.

Art. 10. Hij zal voorts, voor de aanvaarding zijner bediening, in handen van den Voorzitter afleggen den volgenden Eed of Verklaring:

„ Ik zwere (belove) dat ik mijn ambt, als Griffier der
„ Tweede Kamer van Hunne Edel Mogende de Staten-
„ Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, ter goe-
„ der trouwe, met alle vlijt en naarligheid, zal waarne-
„ nemen; dat ik getrouwelijk, en, met alle opregtheid,
„ zal aanteekenen, opmaken, registreren, expediëren, of
„ doen aanteekenen, registreren en expediëren, al wat mij
„ door de Vergadering zal belast worden; dat ik de re-
„ gisters en andere acten, welke tot mijn toezigt be-
„ hooren, zorgvuldig zal bewaren, en dat ik voorts ge-
„ trouwelijk zal naarkomen en in acht nemen de instruc-
„ tie voor mij, als Griffier der meergemelde Vergadering,
„ reeds gemaakt of nog te maken.”

Art. 11. De Commiesen van Staat, welke door Z. M. gedefig-
neerd mogten worden om den Griffier dezer Kamer tot hulp en
adfistentie te strekken, zullen ingeval van ziekte of andere be-
letfelen, den Griffier vervangen, en in zoodanig geval, gehou-
den zijn naar te komen alle de artikelen dezer instructie, welke
voor hen van verbindende kracht zullen zijn.

Art. 12. Zij zijn mede gehouden om den Griffier in alles
behulpzaam te zijn; alle vergaderingen en bijeenkomsten der
centrale afdeeling bij te wonen, en zich daarvan niet te absente-
ren zonder uitdrukkelijk verlof van den Voorzitter der vergade-
ring; de vereischte geheimhouding in acht te nemen, en voorts

alle bevelen op te volgen, welke hen, in het waarnemen hunner functien, door den Voorzitter der vergadering, mogten gegeven worden.

Art. 13. Zij zullen als Boodschappers van Staat fungeren in de onderhandelingen, die tusschen de twee Kamers moeten plaats hebben.

Art. 14. Zij zullen, vóór de aanvaarding hunner bediening, bij deze Kamer, in handen van den Voorzitter, afleggen den navolgenden Eed of Verklaring:

„ Ik zwere (belove) dat ik, als Commies van Staat,
„ voor zoo verre ik gedefigneerd ben tot adfistentie van
„ den Griffier der Tweede Kamer van Hun Ed. Mog. de
„ Staten - Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden)
„ mijn ambt, ter goeder trouw, met alle vlijt en naar-
„ stigheid zal waarnemen, en dat ik voorts getrouwelijk
„ zal in acht nemen en naarkomen de instructie, voor
„ mij, als Commies van Staat bij meergemelde vergade-
„ ring, reeds gemaakt of nog te maken.”

Art. 15. De Kamer behoudt aan zich, om alle de artikelen van dit reglement zoodanig te veranderen of te vermeederen, als dezelve, naar bevind van zaken, zal oordeelen te behooren.

REGLEMENT, OMTRENT DE ZAMENSTELLING
DER STATEN IN DE ONDERSCHIEDENE PRO-
VINCIEËN DES RIJKS (behalve Vriesland) EN
HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG, VAST-
GESTELD BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN
30sten MEI 1825, N°. 98.

EERSTE HOOFDSTUK.

*Over de vereischten om Lid van de Staten te kunnen
zijn, en over de redenen van uitfluiting.*

Art. 1. **O**m lid van de vergadering der Staten van de pro-
vincie ..... te kunnen zijn, zal men binnen het Rijk of
deszelfs kolonien moeten geboren wezen, of brieven van natura-
lisatie bekomen hebben, of wel bij wetduiding voor Nederlan-
der gehouden worden, ingezet en der provincie zijn, en ten min-
ste gedurende het laatste jaar en zes weken in dezelve gewoond
hebben, en in de lasten aldaar zijn beschreven geweest; den
ouderdom van 25 jaren hebben vervuld; in de Ridderchap of
Edelen binnen de provincie beschreven zijn, of wel de vereisch-
ten tot uitoefening van het stemregt voor den stedelijken of lan-
delijken stand bezitten, zonder in eene der uitfluitingen van die
bevoegdheid te vallen.

Art. 2. Voor ingezetenen der provincie worden, ter zake
voorschreven, gehouden zij, die in eene der gemeenten van de
provincie hunne eenige, of voornamste huisvesting houden, en
ten gevolge daarvan op de lijst der ingezetenen van zoodanige
gemeente zijn ingeschreven.

Deze inschrijving zal, voor zoo veel aangaat de personen,
thans reeds binnen de provincie gevestigd, *dadelijk* door de
gemeentebesturen, ieder in den zijnen, ambtshalve geschieden;

met betrekking tot hen, die zich in het vervolg in de provincie zullen vestigen, zal de inschrijving alleen ten gevolge van hunne eigene aangifte geschieden, mits zij in eene der gemeenten van de provincie werkelijk hunne eenige of voorname huisvesting houden.

Art. 3. Iemand die, werkelijk ingezetenen van de provincie zijnde, ter zake van eene bediening of commissie, hem door den Koning of van 's Konings wege opgedragen, om het even of die al, dan niet, tot de provincie betrekking heeft, zich buiten de provincie mogt bevinden, zal, ter zake bovengemeld, bij voortdurend als ingezetenen der provincie worden beschouwd.

Voor zoo verre hij nogtans, hetzij door het uitdrukkelijk nemen, hetzij door het met de daad uitoefenen van politiek domicilie elders, getoond mogt hebben, of aangemerkt moet worden van zijn politiek domicilie binnen de provincie te hebben afgezien, komt zijne hoedanigheid van ingezetenen der provincie op te houden.

Insgelijks zal de afwezigheid buiten de provincie van een zoodanig ingezetenen met werkelijke inwoning, en zijne beschrijving in de belastingen elders, met werkelijke beschrijving binnen de provincie gelijk gesteld worden bij het berekenen van het jaar en zes weken inwoning, en belastingbeschrijving, volgens art. 1 gevorderd.

Art. 4. Het Lidmaatschap van de Staten zal niet kunnen worden uitgeoefend door

a. hen, die in dienst zijn of pensioen genieten van eenige vreemde Mogendheid, buiten bewilliging des Konings.

b. De Leden van eene der Kamers van de Staten-Generaal, en de Griffiers bij dezelve Kamers.

c. De Leden van den Hoogen Raad, van de provinciale Hoven, en van de criminele regtbanken, die ingevolge de bepalingen der Grondwet zullen worden opgerigt, gelijk mede van de thans bestaande Hooge Geregthoven, zoo burgerlijke als militaire, en van alle Regterlijke Collegien, zonder onderscheid, nu bestaande of in het vervolg daar te stellen, aan dewelken collegialiter, of aan eenige Leden van dewelken in het bijzonder, hetzij doorgaande en bestendig, hetzij bij afwisseling, eenige criminele regtspraak mogt zijn opgedragen, de plaatsvervangersbetrekkingen echter daaronder niet begrepen.

d. De Procureurs - Generaal, of Officieren, of andere openbare aanklagers bij voorschreve collegien, derzelver Substituten, en de Griffiers, Commiesen - Griffiers, en andere ambtenaren en bedienden bij die collegien.

e. De Griffiers van de provinciale Staten, en voorts alle zonder onderscheid, welke ter griffie van dezelve Staten, of bij het gouvernement der provincie in ambt of bediening zijn.

f. Leeraars bij eenige godsdienstige gezindheid.

g. Onderwijzers der jeugd, met uitzondering echter van de Hoogleeraars aan de Hooge scholen, en Athenæa.

h. Hen, die van eenig ambt, post of bediening door den Koning, of door Autoriteiten, welken de Koning daartoe heeft bevoegd verklaard, mogten zijn ontzet, of wel ontslagen, anders dan met vermelding, dat zoodanig ontslag op hun verzoek, of eervol is gegeven, zoo lang zij van de onbevoegdheid om benoemd te worden niet door den Koning zullen zijn ontheven.

i. Ook zullen de Leden der Staten elkander niet nader dan in den tweeden graad van bloedverwantschap mogen bestaan, voor zoo verre zij door hetzelfde collegie zullen benoemd zijn.

Art. 5. Geen Lid der Staten is op nieuw verkiesbaar dan voor een tijdvak, later dan dat, waarover deszelfs tegenwoordige benoeming loopt.

T W E E D E H O O F D S T U K .

Over de zamenstelling der Staten.

Art. 6. De Staten der provincien zullen bestaan uit gekozene door de volgende drie standen :

1°. De Edelen of Ridderfchap.

2°. De Steden.

3°. De Landelijke Stand.

Elk van die standen zal uit de drie standen naar welgevallen kunnen kiezen.

Art. 7. Het getal der Leden van de vergadering der Staten, zal zijn ..... (1), waarvan gekozen zullen worden:

Door den stand der Edelen ..... Leden.

Door de Steden ..... Leden.

Door den Landelijken Stand ..... Leden.

Te zamen ..... Leden.

De Voorzitter van voorschrevene vergadering wordt volgens art. 137 der Grondwet door den Koning benoemd.

Art. 8. Door den stedelijken stand geschiedt de benoeming in de volgende evenredigheid, te weten:

Wegens ..... Leden (2).

Art. 9. Wegens den landelijken stand zal de benoeming der Leden van de Staten Vergadering geschieden districtsgewijze.

Tot dat einde worden alle plaatsen der provincie, tot het platte land behorende, verdeeld in ..... kiesdistricten, welke respectievelijk zullen zijn zamengefeld, en tot hoofdplaatsen zullen hebben, zoo als op den staat achter dit reglement is aangewezen. Wegens elk dier districten zal een Lid in de provinciale Staten zitten (3).

DERDE HOOFDSTUK.

Over de voortdoring der functien van de Leden der Staten.

Art. 10. De benoeming der Leden van de Staten zal geschieden voor een termijn van zes achtereenvolgende jaren, zoodanig evenwel dat zij, welke ter vervulling eener buitengewone vacature mogten benoemd worden, voor niet langer zullen zijn verkozen dan den tijd, gedurende welken diegene, in wier plaats die benoeming geschiedt, nog als Leden zouden hebben kunnen zitten.

---

(1) Men vergelijke de hier achter geplaatste tabel.

(2) Zie tabel.

(3) Zie tabel.

Art. 11. Elke twee jaren, en wel op den eersten Dingsdag van de maand Julij, zal een derde, of zoo na mogelijk een derde, der Leden van iederen stand aftreden, zullende echter de aftredende weder verkiesbaar zijn.

De drie eerste aftredingen om de twee jaren op den voet van het tegenwoordig reglement, zullen respectivelijk plaats hebben op den eersten Dingsdag van Julij in de jaren 1829, 1831 en 1833.

Art. 12. Wanneer een Lid der Staten, die zijne benoeming als zoodanig heeft aanvaard, deszelfs ontslag vroeger dan op den gewonen tijd zijner aftreding zoude mogen verlangen, zal hetzelfde zich ter bekoming daarvan aan de Staten, of deze niet vergaderd zijnde, aan de Gedeputeerde Staten, aanmelden, die daaromtrent, behoudens des Konings goedkeuring, gunstig zullen kunnen beschikken, of wel het verzoek om ontslag dadelijk zullen kunnen afwijzen, onverminderd in dat geval het regt van den belanghebbenden om zich, des goedvindende, tot den Koning te kunnen wenden.

Art. 13. Zoo lang een benoemde deszelfs benoeming niet zal hebben aanvaard, zal het hem vrijstaan om blootelijk voor dezelve te bedanken, zonder dat er eenige beoordeeling der redenen zal te pas komen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de wijze van verkiezing der Leden.

Art. 14. Het regt om de Leden in de Staten voor den stand der Edelen te benoemen, wordt door de Ridderfchap uitgeoefend.

Art. 15. De benoeming der Leden voor den stand der Steden zal door de Stedelijke Raden geschieden.

Art. 16. De benoeming der Leden voor den Landelijken Stand, zal geschieden door de Kiezers uit de districten bij art. 9 vermeld, verkozen door de Stemberegtigden in die districten.

Art. 17. Elk der standen, steden en districten, heeft deszelfs bijzondere Leden; wanneer derhalve iemand door meer dan een derzelven benoemd wordt, heeft hij de keuze, wegens welken

stand, stad of district, hij zal zitting nemen, wel verstaande indien de benoeming voor de onderscheidene standen, steden of districten te gelijker tijd, dat is, bij de benoeming van hetzelfde jaar, mogt zijn geschiedt.

Hij zal zijne keuze binnen acht dagen na dat de benoemingen ter zijner kennis zullen zijn gekomen, aan den Gouverneur mededeelen; bij nalatigheid dienaangaande verrigt deze de keuze in naam van den benoemden.

Art. 18. De benoemingen geschieden bij volstreckte meerderheid van stemmen.

De stemming ter vervulling van het aftredend een derde, geschiedt op den 1sten Junij, of deze op eenen zon- of feestdag invallende, den tweeden dag daaraanvolgende.

Art. 19. Gene bijeenkomsten ter verkiezing zullen er plaats hebben, dan wanneer de stand, de stad, of het district volgens den rooster werkelijk aan de beurt van de verkiezing is, buitengewone vacatures uitgezonderd.

Art. 20. Voor Stemgeregtigden tot benoeming van Kiezers voor den Landelijken Stand, zullen (behoudens hetgeen omtrent afwezendheid wegens bedieningen of commissien bij art. 3 is vastgesteld, in zoo verre hetzelfde ten deze toepasselijk kan worden beschouwd), worden gehouden zij, die binnen het Rijk of deszelfs Kolonien geboren zijn, of brieven van naturalisatie bekomen hebben, of wel bij wetduiding voor Nederlanders gehouden worden; in eene der gemeenten van het district hunne eenige of voornaamste huisvesting hebben, en ten gevolge daarvan op de lijst der ingezetenen aldaar, bij art. 2 vermeld, zijn ingeschreven; gedurende ten minste het laatste jaar en zes weken ingezetenen der provincie zijn geweest, den ouderdom van 23 jaren hebben vervuld; aan de wettelijke verplichtingen aangaande de Nationale Militie, naar aanleiding der Grondwet op hen gelegd, tot op het oogenblik toe voldaan hebben; in de grondlasten en verdere directe Rijksbelastingen, doch het patentregt daaronder niet begrepen, betalen jaarlijks eene somme van . . . (1), mits die betaling binnen de provincie en ten platten lande geschiede; zullende zij eindelijk niet moeten vallen in eene der bepalingen van uitsluiting, bij het eerstvolgend artikel vastgesteld.

---

(1) Zie tabel.

Art. 21. Van de uitoefening van het stemregt zijn uitgesloten zij, die in dienst zijn of pensioen genieten van eenige vreemde Mogendheid, buiten toestemming des Konings; die zich in staat van geregteijke ontzegging bevinden; alsmede die, aan welken geregteijk een Raadsman is toegevoegd; die in staat van faillissement zijn, of die afstand van hunne goederen aan derzelver schuldeifchers gedaan hebben; die een crimineel vonnis hebben ondergaan, door geene nadere uitspraak of beflifing krachteloos gemaakt; die ten tijde van de stemopneming nog in staat van criminele beschuldiging zijn.

Art. 22. De gemeente, waar de stembevoegde op de lijst der ingezetenen is ingefchreven (welke infchrijving flechts in eene gemeente op hetzelfde oogenblik zal kunnen plaats vinden) zal in allen gevalle de plaats zijn, alwaar hij tot de uitoefening van zijn stemregt zal worden toegelaten, om het even of de goederen, van welken hij zijne bevoegdheid ontleent, aldaar, dan wel elders zijn gelegen.

Indien het niet duideljk blijkt, welke te houden is voor de plaats, waar hij op de lijst der ingezetenen voor het politiek domicilie behoort gefield te worden, zal daaromtrent zijne keuze tot rigtfoer verftrekken, voor zoo verre hij ter plaatfe, waartoe zich zijne keuze bepaalt, zal hebben vertoond eene verklaring van het plaatfelijk beftuur der andere gemeente, die in aanmerking kwam, ten bewijze, dat hij aldaar niet op de lijst der ingezetenen is gebragt geworden, of niet verder daarop eene plaats bekleedt.

Art. 23. Om tot Kiezer van den Landelijken stand te worden benoemd, zal men

- 1°. Den ouderdom van 25 jaren moeten vervuld hebben.
- 2°. In de grondlasten, en verdere directe Rijksbelastingen, het patentregt daaronder niet begrepen, binnen de provincie, en wel ten platten lande, moeten betalen jaarlijks eene fomme van ..... (1), indien men is ingezetenen van het district waarvoor de benoeming gefchiedt, en, indien men ingezetenen van een ander district is, bepaaldeljk in de grondlasten binnen het district, waarvoor de benoeming plaats heeft, eene gelijke fom van ..... 'sjaars.

---

(1) Zie tabel.

3°. Men zal wijders moeten bezitten al de vereischten, die voor het overige tot het landelijk stemregt zijn gevorderd, met uitzondering echter van het vereischte van inwoning binnen het district zelve, voor zoo verre men is ingezet en van een der andere plattenlandsche districten van de provincie, en de hiervoren bepaalde somme in de grondlasten binnen het distrikt, waarvoor de benoeming geschiedt, betale.

Art. 24. Van het kiezerschap zullen nog in het bijzonder zijn uitgesloten zij, die van eenig ambt, post, of bediening door den Koning mogten zijn ontzet, of wel ontslagen, anders dan met vermelding, dat zoodanig ontslag op hun verzoek of eervol is geschiedt, zoo lang zij door den Koning van de onbevoegdheid om benoemd te worden niet zullen zijn ontheven.

Art. 25. Zoo als de gelijktijdige uitoefening van het stemregt in onderscheidene betrekkingen, of op onderscheidene plaatsen onbestaanbaar is, zoo zal ook niemand voor meer dan eenen stand in hetzelfde jaar als kiezer mogen werkzaam wezen, zoodanig dat mitsdien degenen, welke gelijktijdig Lid der Ridderfchap is, en in een stedelijk bestuur, tot benoeming van Leden der provinciale Staten vergadering bevoegd, zitting heeft, of wel tegelijk bij het Lidmaatschap in de Ridderfchap kiezer is voor den Landelijken stand, slechts voor eenen der twee standen ter zijner keuze het kiesregt zal mogen uitoefenen, mits na alvorens te hebben bewezen, dat hij van zijn kiesregt in den anderen stand voor dat jaar bij tijds heeft afstand gedaan.

Art. 26. Ieder district zal, zoo dikwijls er tot de vervulling van eene of meer vacatures, voor hetzelfde district, ten gevolge der gewone aftreding ontstaande, moet worden overgegaan, door deszelfs stemgerechtigden bij betrekkelijke meerderheid van stemmen zesmaal zooveel Kiezers benoemen als er Leden in de vergadering der Staten voor hetzelfde op zoodanig oogenblik moeten verkozen worden, met deze bepaling evenwel, dat het getal der te benoemen Kiezers nimmer beneden de twaalf zal zijn.

Art. 27. Telkens, dat het geval, bij het vorig artikel opgenoemd, zal plaats vinden, zal er door de zorg van den Gouverneur der provincie worden opgemaakt, en aan het plaatselijk Bestuur van elke gemeente van het district, in den loop der maand Maart, worden afgegeven eene naamlijst der genen, die de vereischte belasting tot het stemregt in de gemeente betalen,

en tevens eene dergelijke afzonderlijke lijst der zoodanigen uit dezelve, welke uit gelijken hoofde tot Kiezers kunnen benoemd worden.

Art. 28. Wat aangaat de belasting wegens panden, in gemeenschap bezeten, opgebracht wordende, dezelve zal aan een ieder eigenaar voor zijn aandeel worden toegerekend, mits de personen, welke daaruit hunne stemgeregtigheid of bevoegdheid tot het kiezerschap zouden willen ontleenen, werkelijk als mede-eigenaars van zoodanige panden op de registers der Ontvangers bekend staan.

Art. 29. Het bedrag der belastingen wegens verhuurd wordende panden, waarvoor de eigenaars zijn aangeflagd, doch hetwelk door de huurders aan hen wordt teruggegeven, zal ten voordeele van de eigenaars komen.

Art. 30. Zij, welke gehuwd zijn, hetzij in gemeenschap van goederen, of daarbuiten, met vrouwen, die de bepaalde somme in de bovengemelde belastingen opbrengen, zullen, offchoon ter zake van hunnen eigen aanslag niet bevoegd, niet te min ter uitoefening van het stemregt en kiezerschap worden toegelaten; insgelijks zal de vader van een minderjarig kind, hetwelk de bepaalde somme in de belastingen opbrengt, wanneer hij (de vader) uit eigen aanslag niet reeds tot het stemregt of kiezerschap mogt geregtigd zijn, tot de uitoefening daarvan worden toegelaten, hetgeen evenzeer het geval zal zijn ten opzichte van den zoon, of eenen der zoons van eene moeder, weduwe zijnde, welke zich in gelijk geval bevinden mogt.

Art. 31. Zoodanige moeders, weduwen zijnde, die verlangen zouden dat deze uitoefening geschiede, zullen verplicht zijn dengenen van derzelver zoons, door wien zij bij voorkomende gelegenheid de uitoefening tot wederopzeggens toe zouden begeren verrigt te hebben, aan het plaatselijk Bestuur kenbaar te maken, om daarvan de noodige aanteekening te kunnen houden tot narigt; terwijl de plaatselijke Besturen de moeders, weduwen zijnde, voor zoo verre die aan dezelve zullen bekend zijn, of door dezelve ondersteeld worden in het geval ten deze te verkeeren, met de vorenstaande bepalingen zullen bekend maken.

Art. 32. Het zal onverschillig zijn of de opgegeven zoon gehuwd, of ongehuwd is, en al, of niet, bij zijne moeder, weduwe zijnde, inwone.

Art. 33. Nadat het plaatselijk Bestuur de lijsten, bij art. 27 vermeld, zal hebben ontvangen, zal hetzelfde, naar aanleiding daarvan, en van de verdere berigten en informatien, die het mogt bezitten, overgaan tot het opmaken, in alphabetische orde, van lijsten van de personen, welken hetzelfde in de gemeente voor bevoegd tot het stemregt en kiezerschap respectivelijk beschouwt, met vermelding van ieders bedrijf of kostwinning achter zijnen naam, en zal hetzelfde voorts die lijsten gedurende ten minste acht dagen op het Raadhuis, of eene andere voegzame plaats, ter inzage van het publiek doen leggen, waarvan vooraf bij afkondiging en aanplakking kennis zal worden gegeven.

Art. 34. Diegene, welke zich op dezelve lijsten niet gebragt vinden, en echter, hetzij uit hoofde van belastingsbetaling in een ander district of gemeente, hetzij om andere reden, vermeenen mogten de vereischten van stemgeregtigde, of Kiezer te bezitten, zullen bevoegd zijn om zich, met overlegging der bewijzen, binnen veertien dagen na de afkondiging, bij het laatstvoorgaande artikel vermeld, ten dien opzichte aan het plaatselijk Bestuur aan te melden.

Art. 35. Nadat de alphabetische lijsten, hetzij zoo als die eerst ingerigt waren, hetzij met zoodanige veranderingen, als waartoe de ingekomene aanmerkingen mogten hebben aanleiding gegeven, door het plaatselijk Bestuur zullen zijn vastgesteld, zendt hetzelfde een dubbeld van de tweede dier lijsten, van die namelijk inhoudende de bevoegden als Kiezers, aan den Gouverneur, met eene opgaaf tevens van het getal der stemgeregtigden in de gemeente.

Art. 36. De Gouverneur doet uit de onderscheidene, bij hem ontvangene gemeentelijsten, opmaken voor elk Kiesdistrict eene algemeene, alphabetisch ingerigte, lijst, behelzende de namen, woonplaatfen en beroepen of bedrijven der genen, welke binnen het district de bevoegdheid tot Kiezers bezitten, en doet wijders voor het einde der maand April, aan elk gemeente Bestuur van het district een getal afdrukken van die algemeene lijst toekomen, overeenstemmende met het getal van stemgeregtigden binnen de gemeente, onder bijvoeging tevens van een gelijk getal stembriefjes, ingerigt volgens het voorschrift, aan het einde van dit reglement geplaatst.

Art. 37. De Gemeentebesturen doen, in de eerste helft van de maand Mei, op den dag, door den Gouverneur op te geven, aan de huizen van elk van derzelve stemgerechtigde ingezetenen een zoodanig stembriefje, en afdruk van de algemeene lijst bezorgen, en vervolgens drie dagen daarna de gezegde briefjes weder ophalen in eene, met drie onderscheidenlijk werkende sloten, geslotene bus of kist, van de noodige opening voorzien, waarin de briefjes door de ingezetenen bij de ophaling gestoken worden, terwijl de drie onderscheidene sleutels intusschen onder de bewaring zullen blijven van een der leden van het Gemeentebestuur, en van twee leden eener Commissie uit de stemgerechtigde ingezetenen, buiten het Gemeentebestuur genomen, door dat Bestuur te benoemen, en welke Commissie ten minste uit drie personen zal moeten bestaan.

Art. 38. Elk stemgerechtigde vult in het bekomene stembriefje in de namen van de personen, welken hij tot Kiezers stemt, genomen uit de algemeene lijst van bevoegden, en ten zoodanigen getalle, als er Kiezers vereischt worden, welk briefje door hem eigenhandig wordt ondertekend, en vervolgens behoorlijk gesloten.

Zij, welke hunne naamteekening niet kunnen schrijven, doen de invulling van het briefje door een ander verrigten, en doen voorts door het Hoofd van het plaatselijk Bestuur, of een door hetzelfde daartoe benoemd Lid, den Commissaris van politie, Wijkmeester, of eenig ander openbaar ambtenaar, onder hetzelfde verklaren, dat de invulling overeenkomstig hunne opgaaf is geschiedt.

Art. 39. Geene dan behoorlijk geslotene of verzegelde briefjes worden door hen, die met de ophaling belast zijn, aangenomen.

Art. 40. De bus of kist met stembriefjes wordt, daags na de ophaling, in de vergadering van het Gemeentebestuur geopend, ten overstaan der Commissie uit stemgerechtigden, bij art. 37 omschreven, en wordt vervolgens opgemaakt het getal der ingekomen briefjes, en van de stemmen, welke op ieder, die in aanmerking is gekomen, respectivelijk zijn uitgebragt.

Art. 41. De briefjes, welke, of niet eigenhandig ondertekend, of niet ingevuld en bevestigd zoo als hiervoren is gezegd, of niet behoorlijk gesloten mogten bevonden worden, zullen buiten alle aanmerking worden gehouden.

Op de zoodanige, die, hoezeer voor het overige in eene goede orde, echter niet genoegzaam verstaanbaar in alle opzigten mogten zijn ingerigt, zal alleen in zoo verre acht geslagen worden, als de meening der stemmers daaruit met genoegzame zekerheid kan opgemaakt worden; en voor zoo verre het gebeuren mogt, dat in de stembriefjes meer personen, dan het vereischt getal, genoemd waren, zullen de laatstgenoemden niet in aanmerking komen, terwijl, ingevalle er te weinig mogten genoemd zijn, dit niet zal beletten, dat op de genoemde alle acht zal worden geslagen.

Art. 42. Het Gemeentebestuur maakt dadelijk met de voorschreven Commissie, na de opening, een verbaal op, in dubbeld, houdende vermelding van het getal der ingekomene briefjes, met bijzondere opgaaf van het getal der gene, die, als behoorlijk ingerigt, in aanmerking zijn genomen, en van de zoodanige, waarop geen, of maar gedeeltelijk acht heeft kunnen geslagen worden, en wijders met opgaaf van het getal der stemmen, die op ieder respectivelijk zijn uitgebragt, welk verbaal door al de Leden van het Bestuur, zoo wel als die der voren gemelde Commissie, welke bij de opening zijn tegenwoordig geweest, wordt geteekend, en waarvan vervolgens het eene dubbeld ten spoedigste aan den Gouverneur wordt ingezonden.

Art. 43. De geopende stembriefjes zonder onderscheid worden door de opgenoemde Leden van het Bestuur, en der Commissie, alvorens van elkander te scheiden, in een pak bijeen verzameld, en na behoorlijke verzegeling met de drie onderscheidene bijzondere cachetten van het Hoofd des Gemeentebestuur, of die hem vervangen heeft, van een der verdere Leden van dat Bestuur, en van een der Leden van de meer gezegde Commissie, ter secretarij van de gemeente bezorgd, om aldaar gedurende drie maanden bewaard te worden.

Dit verzegelde pakket zal alleen mogen geopend worden, in geval zich gedurende dien tijd reclames mogten opdoen, die een onderzoek bij, of op last van hoogere autoriteiten ten gevolge zouden behooren te hebben.

Na verloop van de drie maanden zal hetzelfde pakket in de eerste gewone vergadering van het Gemeentebestuur, worden verbrand, waarvan in de aantekeningen van dat Bestuur zal moeten blijken.

Art. 44. De Gouverneur verzamelt al de bij hem, volgens art. 42 ingekomene verballen over elk district, en gaat vervolgens in de vergadering van Gedeputeerde Staten over, om uit die gezamenlijke opgaven den uitslag van de stemming over elk district op te maken; zullende degene, op welken de meeste der uitgebragte stemmen bevonden zullen worden te zijn gevallen (voor zoo verre zij namelijk onder de bevoegden behooren, terwijl anders deze stemmen in geen aanmerking komen, de benoemde Kiezers wezen, te beginnen met dengenen, die de allermeeste stemmen heeft, en alzoo achtereenvolgende voort te gaan, tot dat het volle vereischte getal zal verkregen worden; indien de stemmen flaken mogten, zal het lot beslissen.

Art. 45. De benoemde Kiezers worden ten spoedigste door den Gouverneur van de op hen respectivelijk gevallene keuze verwittigd, en tevens tegen den 1sten Junij daaraanvolgende, of, zoo deze op eenen zon- of feestdag mogt invallen, den tweeden dag daarna, op een bepaald uur in de hoofdplaats van het district bijeen geroepen.

Art. 46. Indien het gebeurde dat een en dezelfde persoon in meer dan een district tot Kiezer was benoemd, zal dezelve door den Gouverneur worden aangeschreven om, binnen zekeren bepaalden korten termijn, het district aan te duiden, in hetwelk hij als Kiezer verlangt te zitten; terwijl dan voorts in het district, of de districten respectivelijk, alwaar de op hem gevallene keuze dien ten gevolge geene uitvoering kan hebben, het kiezerschap in zijne plaats zal worden uitgeoefend door den persoon, op wien, na de werkelijk benoemde Kiezers, de meeste stemmen zijn gevallen.

Indien de aangeschrevene in gebreke mogt blijven om binnen den gestelden termijn zijne keuze uit te brengen, zal die door den Gouverneur, in naam van denzelven worden uitgebragt.

Art. 47. Indien iemand, tot Kiezer benoemd zijnde, vermeenen mogt gewigtige redenen te hebben om die benoeming niet aan te nemen, of om van de Kiezersvergadering afwezend te blijven, zal hij die redenen ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten moeten voordragen; ingeval dezelve voldoende worden geoordeeld, en zulks nog tijdig genoeg voor den tijd, tot de Kiezersvergadering bepaald, mogt kunnen geschieden, zal diegeen uit de gestemden tot de Kiezers, welke, op de reeds be-

noemden, in getal van stemmen het naaste volgt, voor zoo verre hij onder de bevoegden behoort, ter vervanging van den vrijgestelden, ter Kiezersvergadering worden opgeroepen.

Mogt een benoemd Kiezer zijne benoeming niet aannemen, van de Kiezersvergadering afwezend blijven, of nalatig zijn op de daartoe bekomene aanschrijving van Gedeputeerde Staten te verschijnen, zonder opgaaf van redenen, door dat Collegie voldoende geoordeeld, zal de zoodanige, gedurende den tijd van twaalf eerstkomende jaren, van het kiezerschap zijn uitgesloten.

Art. 48. Het Hoofd van het Gemeentebestuur der hoofdplaats, of wanneer deze tot de Kiezers mogt behooren, of om andere redenen mogt belet zijn, het eerst in rang volgend Lid van het plaatselijk bestuur, hetwelk geene beletselen mogt hebben, ontvangt de Kiezers, ten gestelden tijde, in een door het Gemeentebestuur daartoe beschikt vertrek, in hetwelk het voorschreven Hoofd, of die hem vervangt, zal moeten zorgen dat voorhanden zijn een afdruk van het tegenwoordig reglement; eene lijst van de opgeroepene Kiezers in het district, en eene opgaaf van den naam of de namen van het Lid of de Leden, in wier plaats moet benoemd worden.

Dat een en ander wordt door den Gouverneur toegezonden, terwijl er, van wege het Gemeentebestuur, voor het aanwezig zijn van de vereischte schrijfbehoeften in het bestemde vertrek zal worden zorg gedragen.

Art. 49. Het Hoofd van het Gemeentebestuur, of die hem vervangt, opent de vergadering, deelt aan de Kiezers mede het oogmerk der bijeenkomst, en het getal der te vervullene plaatsen, leest hun voor de bepalingen van het tegenwoordig reglement, zoowel omtrent de vereischten en uitsluitingen van het Lidmaatschap in de Staten, als omtrent de verrigtingen van de Kiezersvergaderingen betrekking hebbende, en alle nadere verordeningen, die er omtrent dat een en ander zouden mogen bestaan (welke hun in dat geval mede door den Gouverneur zullen worden medegedeeld) en neemt daarna van de Kiezers af den eed of de belofte, dat zij, ter vervulling der openstaande plaatsen, hunne stem zullen uitbrengen op zoodanige personen, welke zij in gemoede gelooven de noodige vereischten te hebben, en door hunne deugd, bekwaamheid, en bekende deelneming in de belangen van de provincie, tot de betrekking geschikt te

zijn, alsmede dat zij tot het doen der keuze noch zelve, noch door anderen, ontvangen of genoten hebben ontvangen of genieten zullen eenig geld, giften of geschenken, hoe ook genaamd.

Art. 50. Deze voorafgaande werkzaamheden afgelopen zijnde, wordt er, onder het voorzitterschap van het opgenoemd Hoofd des Gemeentebestuur, of van dengeen, die hetzelfde vervangt, door de Kiezers, bij betrekkelijke meerderheid van stemmen, overgegaan tot de keuze van twee Stemopnemers, dewelke, dadelijk na hunne benoeming, met elkander zullen overeenkomen, wie van hen als Secretaris zal werkzaam zijn, en wie de contralijst zal houden.

Indien zij hieromtrent niet tot overeenkomst mogten geraken, zal het lot zulks beslissen; zullende er gelijkelijk eene lotsbepaling plaats hebben in het geval, dat er bij de stemming, in dit artikel bedoeld, staking van stemmen mogt plaats vinden.

Art. 51. Na dat alles in gereedheid zal zijn, gaan de Kiezers onder het voorzitterschap of beleid van het meergezegde Hoofd des Gemeentebestuur, of van dengeen, die hetzelfde vervangt, over tot het doen der benoemingen.

Art. 52. Gedurende de Kiezers-vergadering houdt dezelve hare deuren gesloten, zoo dat niemand verder daarbij wordt toegelaten; ook mag niemand zich uit dezelve verwijderen dan na den afloop der werkzaamheden, of na opgaaf der redenen, en met de toestemming van den Voorzitter.

Diegeen, welke de vergadering eenmaal heeft verlaten, zal daar niet weder mogen inkomen, noch verder deel aan die vergadering nemen.

Art. 53. Voor iedere opengevallene plaats, die vervuld moet worden, zal er eene bijzondere stemming geschieden.

Art. 54. De Kiezers stemmen bij besloten en ongeteekende briefjes, welke door den Voorzitter in een bus zullen worden verzameld; geene briefjes van afwezenden worden aangenomen.

Art. 55. Nadat de Voorzitter de briefjes in voege voorschreven zal verzameld hebben, en die met het getal aanwezig zijnde Kiezers zal hebben vergeleken, opent hij dezelve in de vergadering, waarna hij den inhoud opleest, en de Secretaris dien opteekent; terwijl de tweede Stemopnemer de contralijst houdt en de briefjes verifieert.

Art. 56. Het stembriefje is van onwaarde, indien de Kiezersvergadering oordeelt dat de aanwijzing van den persoon niet duidelijk genoeg is, of dat om andere, op dit reglement gebronde, redenen het briefje niet kan worden in aanmerking genomen.

De nietigheid van een, of meer stembriefjes, gelijk ook het vinden van blank gelatene briefjes, zal echter geene nietigheid van de stemopneming te weeg brengen.

Art. 57. Die zal blijken de volstrekte meerderheid, dat is meer dan de helft van de uitgebragte stemmen, welke in aanmerking behooren te worden genomen, te hebben verkregen, zal benoemd zijn; wanneer al de zoodanig uitgebragte stemmen bepaaldelijk tusschen twee personen mogten staken, zal er tot eene herstemming overgegaan worden, die echter alleen over die personen zal kunnen loopen; mogt er door die herstemming geene volstrekte meerderheid worden verkregen, dan zal het lot beslissen, wie der twee de benoemde zal zijn.

Art. 58. Bij gebrek aan volstrekte meerderheid, gelijk mede aan eene zoodanige staking, als bij het vorige artikel is vermeld, zal er in allen gevalle tot nadere stemming worden overgegaan.

Art. 59. Men zal daaromtrent op de volgende wijze te werk gaan:

1°. In het geval dat bij de eerste stemming, dat is die, bij art. 57 bedoeld, bepaaldelijk *alleen* twee personen boven anderen, die stemmen hebben verkregen, eene meerderheid van stemmen mogten hebben bekomen, zoo bij voorbeeld, dat van *twaalf* behoorlijk uitgebragte stemmen, er *vier* op A en *vier* op B mogten zijn gevallen, terwijl de overige stemmen tusschen twee of meer onderscheidene personen mogten zijn verdeeld, zullen de twee personen, die de meerderheid hebben verkregen, en dus in het gegeven voorbeeld A en B degene zijn, waarover de tweede of nadere stemming zal moeten loopen.

Mogten bij deze tweede stemming al de stemmen, die in aanmerking behooren te komen, tusschen A en B gelijkelijk verdeeld zijn, dan zal het lot beslissen wie van hen de benoemde zal wezen.

2°. In het geval dat bij de eerste stemming, dat is die bij art. 57 bedoeld, niet bepaaldelijk twee personen *alleen* zoodanige meerderheid, als zoo even gezegd is, mogten hebben verkregen, maar een of meer andere met hen, zoo bij voorbeeld dat van *twaaif* behoorlijk uitgebragte stemmen A, B en C, er ieder *drie* mogten hebben verkregen, en de overige tusschen twee of meer onderscheidene personen mogten verdeeld zijn, zullen A, B en C, diegene zijn, waarover de tweede of nadere stemming bepaaldelijk zal moeten loopen.

3°. Indien de tweede of nadere stemming in het geval, zoo even *sub* n°. 2 bedoeld, ten uitflag mogt hebben, dat noch A, noch B, noch C, eene volstrekte meerderheid van de uitgebragte stemmen, die in berekening kunnen komen, mogt hebben verkregen, zal er tot eene nog nadere of derde stemming overgegaan worden, ten ware al de uitgebragte stemmen, die in aanmerking kunnen worden genomen, bepaaldelijk, en ten gelijken getale tusschen twee der drie personen A, B en C mogten zijn verdeeld, als wanneer het lot, tusschen die twee, de benoeming zal beslifen.

4°. De derde, of nog nadere stemming, in het geval *sub* n°. 3 bedoeld, zal bepaaldelijk moeten loopen over de twee, welke bij de nadere of tweede stemming uit de personen van A, B of C de meeste stemmen zullen hebben verkregen, zoo dat wanneer A er mogt hebben verkregen *vijf*, B *vier*, en C *drie*, de twee eerstgenoemden degene zijn zullen, waarover zal worden herstemd; wanneer daarentegen A, bij voorbeeld, mogt hebben verkregen *zes*, en B en C ieder *drie*, zal het (terwijl A zeker zijn zal een der twee, waarover de herstemming of derde stemming zal moeten loopen) eerst bij eene tusschenstemming over B en C moeten worden uitgemaakt, wie hunner de tweede wezen zal; mogt eindelijk de tweede of nadere stemming, hiervoren *sub* n°. 2 bedoeld, een volkomen gelijk getal van stemmen aan de drie, of meer personen, waarover de tweede stemming heeft moeten loopen, opleveren, zoo dat, bij voorbeeld, in het geval, ter gezegde plaatse bedoeld, A, B en C ieder slechts *drie* stemmen, zoo als bij de eerste stemopneming, mogten hebben bekomen (hetgeen in het tot voorbeeld genomene geval door nietigheid der drie andere stemmen zouden kunnen ontstaan), dan zal het door het lot worden beflist, wie

der drie of meer, volkomen gelijk staande, personen, de twee zijn zullen, waarover de herstemming of derde stemming zal moeten loopen.

5°. Indien bij deze herstemming al de stemmen, die in aanmerking kunnen komen, gelijkelijk tusschen de twee personen, waarover herstemd is, mogten verdeeld zijn, zal het lot beslissen, wie hunner de benoemde zal wezen; zullende derhalve in allen gevalle (de tusschenstemming *sub* n°. 4, indien die mogt te pas komen, er onder gerekend) alles ter zake der verrigtingen, ten deze bedoeld, zich uiterlijk tot vier stemopnemingen moeten bepalen.

Art. 60. De keuze volbragt zijnde, wordt daarvan dadelijk eene aantekening of relaas in dubbeld gemaakt, en door de Kiezers geteekend, welk relaas mede zal moeten bevatten eene volledige vermelding van al de personen, op welken voor iedere plaats respectievelijk stemmen zijn uitgebragt, en van het getal van stemmen, hetwelk ieder derzelve heeft bekomen, alsmede van de redenen, waarom de Kiesvergadering, indien namelijk zoodanig geval mogt hebben bestaan, een of meer stembriefjes van onwaarde heeft geoordeeld.

Een der dubbelden van het voorschreven relaas wordt door den Voorzitter ter secretarie van het Gemeentebestuur van de hoofdplaats van het district bezorgd, om aldaar onder de archieven bewaard te worden; zullende tevens de Voorzitter ter gemelde secretarie overbrengen de stembriefjes, bijeen verzameld in een pak, behoorlijk verzegeld met de drie onderscheidene bijzondere cachetten van hem, en de twee stemopnemers.

Dit pak zal gedurende de drie eerstvolgende maanden ter genoemde secretarie worden in bewaring gehouden, en alleen mogen geopend worden, ingeval zich gedurende dien tijd reclames mogten opdoen, die een onderzoek bij, of op last van hoogere Autoriteiten ten gevolge zouden behooren te hebben.

Na verloop der drie maanden wordt hetzelfde pak in de eerste gewone vergadering van het Gemeentebestuur verbrand, waarvan in de aantekeningen van dat bestuur zal moeten blijken.

Het ander dubbeld van het relaas wordt ten spoedigste verzonden aan den Gouverneur, die daarvan aan Gedeputeerde Staten in derzelver eerste vergadering kennis geeft.

Art. 61. Het Kiescollegie van een district wordt bijeen geroepen ter vervulling, volgens den rooster, van de gewone periodieke vacature of vacatures in de Statenvergadering ontstaande; hetzelve blijft in wezen tot aan deszelfs vervanging, bij gelegenheid der volgende periodieke aftreding, door een nieuw Kieskollegie, en voorziet intusschen in alle ontstaande buitengewone vacatures (dat is in die, welke op alle andere wijzen dan door de gewone aftredingen plaats vinden) en wel in eene buitengewone vergadering, ten gevolge eener buitengewone bijeenroeping te houden, ten ware eene buitengewone vacature te gelijk met eene gewone inviel, als wanneer de Kiezers, ter voorziening in de gewone vacature te benoemen, ook tevens de verkiezing voor de buitengewone zullen verrigten.

Art. 62. Indien door overlijden, vertrek naar elders, of andere omstandigheden, een of meer van de vroeger benoemde Kiezers niet ter buitengewone vergadering zouden kunnen verschijnen, zal de Gouverneur in derzelve plaats, en mitsdien tot een gelijk getal van personen, tot die Kiesvergadering oproepen diegenen uit de vroeger gestemden tot Kiezers voor het district, welke op de werkelijk benoemde Kiezers in getal van stemmen volgen, voor zoo verre zij namelijk onder de bevoegden behooren.

En zal de Gouverneur, ten einde steeds te weten, welke de personen zijn, die in zoodanige gevallen behooren opgeroepen te worden, ter gelegenheid van de verrigtingen volgens art. 44 tevens constateren, en op eene lijst doen brengen de personen, die op de werkelijk benoemde Kiezers in getal van stemmen het naast volgen, naar orde van de meest bekomene stemmen, en ten getalle van ten minste de helft van dat der benoemde Kiezers.

Art. 63. De oproepingen tot de buitengewone vergaderingen der Kiezers zullen almede door den Gouverneur geschieden, en zal voorts in deze in alles op dezelfde wijze worden te werk gegaan, als hiervoren ten aanzien der gewone bijeenkomsten is bepaald.

Art. 64. De verschillen tusschen de Stemgeregtigden of Kiezers, en alle bezwaren en klagten ter zake van niet toelating tot het stem en kiesregt, gelijk mede alle verschillen, of onzekerheden, die zich te dezer zake mogten opdoen, worden door de Gedeputeerde Staten, na verhoor van partijen, de *plano* beslist.

V I J F D E H O O F D S T U K .

*Algemeene bepalingen ten aanzien der Staten
na derzelver zamenstelling.*

Art. 65. De vergaderingen van de Staten der provincie zullen beurtelings worden gehouden in de residentiestad van het provinciaal bestuur, onder voorzitterschap van den Gouverneur (1) wiens betrekking tot hunne vergadering afzonderlijk bepaald is, of nader zal worden bepaald.

De Gouverneur van dat gedeelte der provincie, alwaar de Staten niet zijn vergaderd, fungeert in de vergadering als vice-voorzitter.

Art. 66. De Staten vergaderen ten minste eenmaal 's jaars, en voorts zoo dikwijls als door den Koning voor de belangen van den Lande zal noodig geoordeeld worden.

De jaarlijkse oproeping, alsmede die tot buitengewone vergaderingen, zal van wege den Koning, op bekomene aanschrijving, door den Gouverneur geschieden.

Alle vergaderingen worden van 's Konings wege geopend en gesloten.

Art. 67. De gewone jaarlijkse vergadering wordt gehouden den eersten Dingsdag in de maand van Julij.

Deze gewone vergadering zal niet kunnen gesloten worden vóór den vijftienden dag na derzelver opening, ten ware met onderling goedvinden van den Gouverneur en de Staten begrepen wierd, dat de sluiting vroeger konde plaats hebben.

Art. 68. De vergaderingen der Staten zullen geene scheidingen op reces, of onder eenigen anderen naam, met het gevolg, dat na zekere dagen tusschenpozing de bijeenkomsten hervat of vernieuwd worden, langer dan voor acht dagen, buiten des Konings uitdrukkelijke toestemming ondergaan kunnen.

Wanneer zeer bijzondere omstandigheden een reces voor langer termijn aan de vergadering mogten doen noodig of nuttig voorkomen, zal daaromtrent door den Gouverneur tijdig genoeg te voren des Konings welbehagen worden verzocht.

---

(1) Ten aanzien van Holland worden de vergaderingen van de Staten beurtelings gehouden in eene der twee residentiesteden van de Gedeputeerde Staten (*'s Gravenhage* en *Haarlem*) in de twee onderscheidene gedeelten der provincie (*zuidelijk* en *noordelijk gedeelte*).

Art. 69. De Leden der vergadering stemmen hoofdelijk voor zichzelve, en zonder eenigen last of ruggespraak met degenen, door welken zij benoemd zijn; zij zullen geene andere dan algemeene provinciale belangen mogen in het oog houden.

Art. 70. Zij doen de zaken af bij volstreckte meerderheid der stemmen, door de tegenwoordig zijnde Leden en den Voorzitter en Vice - Voorzitter uitgebragt.

Geene zaken kunnen echter in overweging gebragt worden, wanneer niet meer dan de helft van al de in functie zijnde Leden tegenwoordig is.

Art. 71. Ingeval de stemmen in de vergadering der Staten, of van derzelve Gedeputeerden, mogten staken, zal de stem, door den Voorzitter uitgebragt, beslissende zijn, de gevallen van stemming bij beslotene briefjes hieronder niet begrepen.

Art. 72. De titel der Staten zal zijn:

Edele Groot Achtbare Heeren.

Art. 73. Bij de aanvaarding hunner betrekkingen leggen de Leden, elk op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den bij de Grondwet vastgestelden, eed af in handen van den Gouverneur.

Zij worden tot dezen eed toegelaten, na afgelegd te hebben dien van geene giften of gaven gegeven of beloofd te hebben, noch verbodene giften of gaven te zullen aannemen, overeenkomstig hetgeen dienaangaande voor de Leden der Staten - Generaal bij art. 84 der Grondwet is bepaald.

Art. 74. De Leden van de Staten der provincie genieten geen traktement; aan dezelve wordt gezamenlijk telken jare uit 's Lands kas toegestaan eene somme van twee duizend guldens, strekkende tot vergoeding van reiskosten; deze som zal volgens een reglement, door de Staten zelve vast te stellen, onder de Leden worden verdeeld (1).

Art. 75. De Leden der Staten, welke gedurende twee gewone op elkander volgende vergaderingen, zonder wettige redenen, uit dezelve weg blijven, zullen bij het einde der tweede vergadering door de Staten verklaard worden van hunnen post vervallen te zijn, blijvende, indien er redenen van verontschuldiging mogten zijn aangevoerd, deze aan de beoordeeling der Staten onderworpen.

---

(1) Zie tabel.

ZESDE HOOFDSTUK.

Over de Gedeputeerde Staten.

Art. 76. Overeenkomstig artikel 153 der Grondwet noemen de Staten uit hun midden de Gedeputeerde Staten, welk collegie uit (1) . . . . Leden bestaan zal, hetzelve zal onder voorzitting van den Gouverneur, wiens betrekking tot dit collegie ook afzonderlijk bepaald is, of nader zal worden bepaald, het dagelijksch beleid der zaken hebben, zoo gedurende den tijd der vergadering van de algemeene Staten, als van hunne afwezigheid.

Art. 77. De Leden van Gedeputeerde Staten zullen, noch regtstreeks, noch zijdelings, eenig aandeel mogen hebben in pachten of collecten van belastingen, leverantien of aannemingen van publieke werken binnen de provincie.

Art. 78. Het Lidmaatschap der Gedeputeerde Staten zal niet kunnen worden uitgeoefend door

a. Regters, openbare aanklagers, en derzelve substituten, Griffiers of Commiefen-Griffiers bij de regterlijke collegien, en alle verdere regterlijke ambtenaren, hoe ook genaamd, de plaatsvervangers betrekkingen daar onder echter niet gerekend, terwijl ook het bloote lidmaatschap in eene regtbank van koophandel ten deze niet zal hinderlijk zijn.

b. De practiserende Advocaten, Notarissen, Procureurs en Solliciteurs.

c. De arrondisfements- of districts Commisfarissen, of districts Schouten of onder eenige andere benaming fungerende ambtenaren, intermediair tusschen de provinciale en plaatselijke Besturen.

d. Allen, die in eenig stedelijk of gemeentelijk bestuur, hetzij als Burgemeester, Wethouder, Schepen, Schout, Meyer, enz., hetzij blootelijk als Leden zitting hebben, en de stedelijke en verdere plaatselijke Secretarissen, Thesauriers en Ontvangers, zoo mede de Ontvangers bij de stedelijke armen administratiën, godshuizen en bureaux van weldadigheid.

---

(1) Men vergelijke het tabel.

e. Allen zonder onderscheid, die eenige bediening bekleeden, of in eenig beheer zijn gesteld, waardoor zij rekenplichtig gemaakt zijn, of in persoonlijke regtsreeksche ondergeschiktheid gebragt zijn van de Staten of Gedeputeerde Staten.

f. Die aan eenig zitting hebbend Lid van Gedeputeerde Staten, of aan een der Griffiers, bestaat in den derden, of in eenen naderen graad van bloedverwantschap of zwagerschap; zullende echter niet voor verzwagerden te dezen opzigte gehouden worden zij, wier huisvrouwen elkander binnen een der gemelde graden bestaan, en de zwagerschap gerekend worden op te houden, wanneer de vrouw, door welke de verzwagering is ontstaan, mogt zijn overleden; verzwagering tusschen reeds zitting hebbende personen opkomende zal de verdere voortdoring van zitting gedurende het overige des termijns niet beletten.

Art. 79. De Leden der collegien van de Gedeputeerde Staten zullen door de Vergadering der Staten uit de drie standen worden verkozen, en wel voor ieder dier collegien in de volgende evenredigheid, dat de stand der Edelen door . . . . Lid, de stand der steden door . . . . Leden, en de landelijke stand door . . . . Leden in ieder dier collegien zullen vertegenwoordigd worden, terwijl voorts . . . . Lid voor elk dier collegien telkens naar welgevallen, of uit den stedelijken, of uit den landelijken stand zal worden genomen (1).

Art. 80. Bij gedeeltelijke aftreding en vervanging om de twee jaren, zal ieder der collegien van Gedeputeerde Staten telkens in den loop van zes jaren geheel worden vernieuwd.

De aftredende Leden, indien zij de vereischten bezitten, zijn telkens weder verkiesbaar.

Uit ieder dier collegien zullen bepaaldelijk aftreden:

Op den eersten dingsdag in de maand van Julij 1827:

Wegens, enz. (2).

Hetgeen ten dezen opzigte zal hebben plaats gehad in 1827, zal worden herhaald in 1833, dat van 1829 in 1835, en dat van 1831 in 1837, en zoo vervolgens.

Art. 81. De Leden van de Gedeputeerde Staten zullen mitsdien worden benoemd voor eenen termijn van zes achtereenvol-

(1) Men zie de tabel.

(2) Zie de tabel.

gende jaren, onder de uitzondering evenwel dat degeen, welke ter vervulling van eene buitengewone vacature zal worden verkozen, voor niet langer zal kunnen benoemd worden, dan den tijd, gedurende welken hij, in wiens plaats de benoeming geschiedt, nog als Lid van Gedeputeerden zoude hebben kunnen zitten.

Diegene, welke derzelve radicaal in de algemeene Statenvergadering, hetzij in het geheel, hetzij bepaaldelijk wegens den stand, waarvoor zij in Gedeputeerden zitten of kunnen zitten, vroeger mogten verliezen dan het tijdstip, tot hetwelk zij zijn verkozen, zullen zoo veel eerder ophouden tot Gedeputeerden te behooren, als dat verlies vroeger mogt plaats hebben.

Art. 82. Ingeval de algemeene Statenvergadering, volgens artikel 144 der Grondwet, de benoeming van Leden voor de tweede Kamer der Staten-Generaal doende, tot die betrekking benoemen mogt iemand, die op dat oogenblik Lid van Gedeputeerde Staten is, zal dezelve vergadering ook staande de zitting overgaan, om, voor het geval van aanneming door dien benoemden, een ander in zijne plaats tot Lid van Gedeputeerden te kiezen, welke echter in dat collegie eerst zitting zal nemen op den eersten October daaraanvolgende, ten ware de betrekking als Lid van Gedeputeerden van dengeen, in wiens plaats hij als zoodanig is benoemd, om andere redenen dan het Lidmaatschap der Tweede Kamer vroeger mogt opgehouden hebben.

Art. 83. Wanneer een Lid der Gedeputeerde Staten, die zijne benoeming als zoodanig heeft aanvaard, verlangen mogt, om voor het eindigen van zijnen termijn als Lid van Gedeputeerden te worden ontslagen, zal het voorgescrevene bij art. 12 ook even zeer op hem toepasselijk zijn, dan zelfs, wanneer zijn verzoek niet tevens ten doel mogt hebben om van het Lidmaatschap der Staten te worden ontslagen. Zoo lang hij zijne benoeming niet zal hebben aanvaard, heeft hij gelijke bevoegdheid als bij artikel 13 is gezegd.

Art. 84. De titel van Gedeputeerde Staten zal zijn:
Edele Groot Achtbare Heeren.

Art. 85. De Leden der Gedeputeerde Staten worden geacht in de residentieplaats van het provinciaal gouvernement te wo-

nen; zij genieten een vast traktement ieder van ..... (1) 's jaars, waarvan echter een derde zal worden afgezonderd voor presentiegeld, om over elke drie maanden onder de leden te worden verdeeld, naar gelang van het getal van vergaderingen, die zij in de afgeloopene drie maanden zullen bijgewoond hebben.

Afwezendheid uit de vergaderingen wegens ziekte, of de voldoening aan commissien in betrekking als lid van Gedeputeerden, zal echter in de aanspraak op presentiegeld niet hinderlijk zijn.

Art. 86. Ten einde van de tegenwoordigheid der leden te doen blijken, zal er bij het openen van elke vergadering in dezelve een register geplaatst zijn, in hetwelk ieder tegenwoordig zijnde lid zijnen naam schrijft; de lijst, aldus de namen der tegenwoordig zijnde leden bevattende, wordt bij het eindigen van elke vergadering door den Gouverneur, of die hem vervangt, en den Griffier gesloten, en geteekend, zullende zoodanige lijsten ten minste tot na den afloop des jaars, van het sluiten der eene tot de andere gewone jaarlijksche bijeenkomst der Algemeene Statenvergadering gerekend, moeten worden bewaard.

Art. 87. De leden van Gedeputeerde Staten, welke gedurende twee op elkander volgende maanden, zonder wettige redenen, uit de vergaderingen van Gedeputeerden wegblijven, zullen door de Algemeene Statenvergadering verklaard worden van derzelver Commissien in de Gedeputeerden te zijn vervallen; blijvende, indien er redenen van verontschuldiging mogten zijn aangevoerd, deze aan de beoordeeling der Algemeene Vergadering onderworpen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Over de Griffiers der Staten.

Art. 88. Er zal een Griffier der Staten zijn bij de Vergade-

---

(1) Zie de tabel.

dering der Gedeputeerden; terwijl voorts de Griffier verplicht zal zijn, om den Gouverneur bij te staan in alle werkzaamheden, welke aan dezen als zoodanig zullen worden opgedragen.

De Griffier zal een vast traktement genieten van ..... (1) 's jaars.

Art. 89. Hij zal al de vereischten in de leden der Staten gevorderd wordende moeten bezitten, en ook niet moeten vallen in eene der uitsluitingen ten opzichte van dat lidmaatschap, of van het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten in het bijzonder vastgesteld.

In geen geval echter zal bloedverwantschap of zwagerschap met een lid der Staten eene reden van uitsluiting voor den Griffier kunnen zijn, ten zij voor zoo verre zoodanig lid een deel maakt van het Collegie van Gedeputeerde Staten.

De bepaling van art. 77 zal insgelijks op den Griffier toepasselijk wezen.

Art. 90. Hij wordt door den Koning benoemd, na alvorens eene lijst van drie of meer kandidaten, door de Staten opgegeven, bekomen te hebben.

ADDITIONELE BEPALINGEN.

Art. 91. Ingeval van twijfeling over het regt verstand van eenig artikel van het tegenwoordig reglement, of wanneer deswege eenige uitlegging of verandering mogt noodig zijn, zal daaromtrent door den Koning worden voorzien.

Art. 92. Bij een transitoir besluit zal geregeld worden alles, wat als transitoire bepaling zal noodig zijn, om het bestaande personeel, zoowel van de Algemeene Statenvergadering, als van Gedeputeerde Staten, en de termijnen van aftreding bij die Collegien volgens het vroegere reglement, met het personeel en de termijnen van aftreding op den voet van het thans vastgesteld nader reglement, tot geleidelijken overgang te brengen.

In allen gevalle blijven de leden, welke op het oogenblik van het vaststellen van dit reglement in de opgenoemde Collegien zitting hebben, in die Collegien zitting behouden, gedurende het overige van den tijd, gedurende welchen zij volgens het vroeger reglement nog moeten zitten.

---

(1) Zie tabel.

VOORSCHRIFT VOOR HET STEM BRIEFJE.

De ondergeteekende wonende te (a)
 stemt bij deze als Kiezers tot het doen der eerstkomende benoe-
 ming van de Leden van den Landelijken stand ter vergadering
 van de Staten dezer provincie voor het kiesdistrict (b)
 de volgende (c)
 perfonen, te weten

Gedaan den ..... (d)

(Handteekening van den stemmer.)

Door het Gemeentebestuur voor het rondbrengen te doen in-
 vullen :

- a. De benaming der gemeente.
- b. Het nummer, of de benaming van het kiesdistrict.
- c. Het getal Kiezers, welke moeten benoemd worden.
- d. Den datum.

Tot welk een en ander de Gouverneur bij het toezenden der
 briefjes aan elk Gemeentebestuur aanschrijving doet.

Aan den voet van elk stembriefje te doen drukken het vol-
 gende :

Een ieder zij verdacht

1°. Dat de perfonen, welke door hem worden gestemd,
 niet anders kunnen worden genomen, dan uit de naamlijst, wel-
 ke hiernevens is bezorgd.

2°. Dat dit briefje door den Stemmer eigenhandig moet wor-
 den onderteekend, of, zoo hij niet schrijven kan, dat dan het
 Hoofd van het Gemeentebestuur, of een door hetzelfde daartoe
 benoemd Lid, een Commisfaris van Policie, Wijkmeester, of
 eenig ander openbaar ambtenaar onder hetzelfde zal moeten ver-

klaren, dat de invulling overeenkomstig met de opgaaf van den Stemmer is geschied in dezer voege:

„ De bovenstaande invulling is geschied overeenkomstig met de opgaaf van
„ verklarende niet te kunnen schrijven.”

Mij bekend,

(Handteekening van den Ambtenaar.)

3°. Dat dit briefje over drie dagen zal worden terug gehaald, en onderteekend, of van eene verklaring, zoo als zoo even is gezegd, voorzien, alsmede met lak, ouwel of anderzins behoorlijk verzegeld, zal moeten gereed zijn, terwijl anderzins de Stemgerechtigde voor ditmaal van zijne beurt van stemmen zal verstoken zijn.

TABEL

BEHOORENDE TOT DE REGLEMENTEN OMTRENT
DE ZAMENSTELLING DER STATEN IN DE ON-
DERSCHIEDENE PROVINCIEËN DES RIJKS (BE-
HALVE VRIESLAND) EN HET GROOT HER-
TOGDOM LUXEMBURG; GEARRESTEERD

BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN
30. MEI 1825, N°. 98.

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder (art. 7.)		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. (art. 8.)		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. (art. 9.)		Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt. (art. 20.)	Idem voor het Kiezerschap. (art. 23.)
Edelen 7 led.		s Bosch. 5 led.		14 DISTRICTEN.		f 25.00	f 74.00
Steden 21 »		Bergen op Zoom. 3 »		<i>Hoofdplaats.</i>			
Landel. Stand 14 »		Breda. 3 »		1 ^e dis. Ravestein en Os bij afwisseling.			
Tezamen 42 led.		Eindhoven. 1 lid.		2 ^e » Boxmeer.			
		Geertruidenberg. 1 »		3 ^e » St. Oedenrode.			
		Grave. 1 »		4 ^e » Oirschot en Boxtel bij afwisseling.			
		Heusden. 1 »		5 ^e » Hilvarenbeek.			
		Oosterhout. 2 led.		6 ^e » Gemert en Aften bij afwisseling.			
		Tilburg. 3 »		7 ^e » Helmond.			
		Willemstad. 1 lid.		8 ^e » Oosterwijk.			
		Te zamen 21 led.		9 ^e » Waalwijk.			
				10 ^e » Woudrichem.			
				11 ^e » Ginneken.			
				12 ^e » Zevenbergen.			
				13 ^e » Oudenbosch en Steenberg bij beurten.			
				14 ^e » Rosendaal.			
				Ieder district 1 Lid.			
				Te zamen 14 leden.			

Jaarlijkse toelagen aan de algemeenestatenvergadering. (art. 74)	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectievelijk te nemen. (art. 76 en 79.)	ORDE VAN AFTREDING. (art. 80.)	Traktement van ieder der Gedeputeerden. (art. 85.)	Idem van den Griffier. (art. 88.)	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Reglementen gevonden wordende.
f 2000.00	wegens de	1827.	f 1500.00	f 2800.00	
	Edelen. 1 lid.	Steden. 1 lid.			
	Steden. 3 led.	Landelijken stand. 1 »			
	Landelijken stand. 2 »	Facultatieven stand. 1 »			
	Facultatief uit al de onderscheidene standen. 1 lid.	1829.			
	Te zamen 7 led.	Steden. 1 »			
		Landelijken stand. 1 »			
		1831.			
		Edelen. 1 »			
		Steden. 1 »			
		Te zamen 7 led.			

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder. (art. 7.)		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. (art. 8.)		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. (art. 9.)			Quantum in de be-lastingen vereischt voor de be-voegdheid tot het stemregt. (art. 90.)	Idem voor het Kiezers-schap. (art. 23.)	Jaarlijk-sche toe-lage aan de alge-meene sta-ten-ver-gadering. (art. 74.)	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectie-lijk te nemen. (art. 76 en 79.)	ORDE VAN AFTREDING. (art. 80.)	Trakte-ment van ieder der Gedeput-teerden. (art. 85.)	Idem van den Griffier. (art. 88.)	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re-glementen gevonden wordende.
Edelen	27 led.	Brussel.	13 led.	9 DISTRICTEN.			f 15.00	f 100.00	f 2000.00		1827.	f 2000.00	f 4000.00	
Steden	27 »	Leuven.	5 »	Hoofdplaats.						wegens de	wegens de			
Landel. Stand.	27 »	Thienen.	2 »	1 ^e . dis.	Ukkle.	4 led.				Edelen.	Edelen.	1 lid.		
Tezamen 81 led.		Nyvel.	2 »	2 ^e . »	Vilvoorde.	5 »				Steden.	Steden.	1 »		
		Diest.	2 »	3 ^e . »	Hal.	3 »				Landelijken stand.	Facultativen stand.	1 »		
		Hal.	1 lid	4 ^e . »	Leuven.	3 »				Facultatief nital de on-derscheide-ne standen.	1829.			
		Wavren.	1 »	5 ^e . »	Thienen.	2 »				1 lid.	Steden.	1 »		
		Aarschot.	1 »	6 ^e . »	Diest.	3 »				Te zamen 7 led.	Landelijken stand.	1 »		
		Te zamen 27 led.		7 ^e . »	Nyvel.	2 »					1831.			
				8 ^e . »	Wavren.	2 »					Edelen.	1 »		
				9 ^e . »	Jodoigne.	3 »					Landelijken stand.	1 »		
				Te zamen 27 led.	Te zamen 27 led.						Te zamen 7 led.			

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder.		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden.		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten.		Quantum in de belastingen vereischt, voor de bevoegdheid tot het stemregt.	Idem voor het Jaarlijkche toe-lage aan de algemeenestaten-vergadering.	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectievelijk te nemen.	ORDE VAN AFTREDING.	Traktement van ieder der Gedeputeerden.	Idem van den Griffier.	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re-glementen gevonden wordende.
(art. 7.)		(art. 8.)		(art. 9.)		(art. 20.)	(art. 23.) (art. 74.)	(art. 76 en 79.)	(art. 80.)	(art. 85.)	(art. 88.)	
Tezamen 83 led.				12 DISTRICTEN.		f 25.00	f 150.00 of 2000.00		1827.	f 1500.00	f 2800.00	
				Hoofdplaats.				wegens de	wegens de			
Edelen	14 led.	Brugge.	9 led.	1 ^o . dis.	Brugge.			Edelen.	1 lid.	Steden.	1 lid.	
Steden	55 »	Yperen.	5 »	2 ^o . »	Kortrijk.			Steden.	2 led.	Landelijken stand.	1 »	
Landel. Stand.	36 »	Kortrijk.	4 »	3 ^o . »	Yperen.			Landelijken stand.	3 »	Facultatieven stand.	1 »	
		Ostende.	3 »	4 ^o . »	Veurne.			Facultatief uit al de onderscheidene standen.	1 lid.	1829.		
		{ Thielt.	2 »	5 ^o . »	Ostende.			Te zamen 7 led.		Steden.	1 »	
		{ Poperingen.	1 lid.	6 ^o . »	Thourhout.					Landelijken stand.	1 »	
		deze twee steden zullen beurtelings voor het tweede Lid afwisselen.		7 ^o . »	Thielt.					1851.		
		Rousselaar.	1 »	8 ^o . »	Wacken.					Edelen.	1 »	
		Isighem.	1 »	9 ^o . »	Avelghem.					Landelijken Stand.	1 »	
		Dixmuide.	1 »	10 ^o . »	Meenen.					Te zamen 7 led.		
		Veurne.	1 »	11 ^o . »	Rousselaar.							
		Nieuwpoort.	1 »	12 ^o . »	Poperingen.							
		Waasten.	1 »									
		Werwijk.	1 »		Ieder district							
		Meenen.	1 »		3 Leden.							
		Thourhout.	1 »									
		Te zamen 33 led.			Te zamen 36 led.							

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder <i>(art. 7.)</i>		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. <i>(art. 8.)</i>		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. <i>(art. 9.)</i>		Quantum in de belastingen vereischt voordebevoegdheid tot het stemregt. <i>(art. 20.)</i>	Idem voor het Kieserschap. <i>(art. 23.)</i>	Jaarlijk-sche toe-lage aan de alge-meene sta-ten-ver-gadering. <i>(art. 74.)</i>	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectie-lijk te nemen. <i>(art. 76 en 79.)</i>	ORDE VAN AFTREDING. <i>(art. 80.)</i>	Trakte-ment van ieder der Gedeput-teerden. <i>(art. 85.)</i>	Idem van den Griffier. <i>(art. 88.)</i>	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re-glementen gevonden wordende.
				15 DISTRICTEN.		f 15.00	f 100.00	f 2000.00	1827.		f 1500.00	f 2800.00	
				Hoofdplaats.					wegens de	wegens de			
Edelen	30 led.	Bergen.	5 led.	1 ^e . dis.	Rance.				Edelen.	2 led.	Edelen.	1 lid.	
Steden	30 »	Doornik.	5 »	2 ^e . »	Lobbes.				Steden.	2 »	Steden.	1 »	
Landel. Stand	30 »	Ath.	2 »	3 ^e . »	Gilly.				Landelijken stand.	2 »	Facultatieven stand.	1 »	
Te zamen 90 led.		Charleroi.	1 lid.	4 ^e . »	Gony les Pietons.				Facultatief uit al de onderscheidene standen.	1 lid.	1829.		
		Leuze.	1 »	5 ^e . »	Houdengaineries.						Steden.	1 »	
		Lessine.	1 »	6 ^e . »	Asquillies.				Te zamen 7 led.		Landelijken stand.	1 »	
		Peruwelz.	1 »	7 ^e . »	Dour.						1851.		
		Antoing.	1 »	8 ^e . »	Lens.						Edelen.	1 »	
		Braine-le-Comte.	1 »	9 ^e . »	Hoves.						Landelijken stand.	1 »	
		Chievres.	1 »	10 ^e . »	Papignies.						Te zamen 7 led.		
		Enghein.	1 »	11 ^e . »	Frasnes.								
		Roenux.	1 »	12 ^e . »	Velaine.								
		St. Ghislain.	1 »	13 ^e . »	Bassecles.								
		Soignies.	1 »	14 ^e . »	Taintignies.								
		Binche.	1 »	15 ^e . »	Templeuve.								
		Chatelet.	1 »										
		Fontaine - l'Evê-que.	1 »		Ieder district								
		Gosselies.	1 »		2 Led.								
		Phain.	1 »		Te zamen 30 leden.								
		Beaumont.	1 »										
		Chimai.	1 »										
		Te zamen 30 led.											

PROVINCIE.	Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder.		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden.		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten.		Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt.	Idem voor het Kiezerschap.	Jaarlijk-sche toe-lage aan de alge-meenesta ten - ver-gadering.	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectie-lijk te nemen.	ORDE VAN AFTREDING.	Trakte-ment van ieder der Gedeput-eerden.	Idem van den Griffier.	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re-glementen gevonden wordende.	
	(art. 7.)		(art. 8.)		(art. 9.)		(art. 20.)	(art. 23)	(art. 74.)	(art. 76 en 79.)	(art. 80.)	(art. 85.)	(art. 88.)		
Z E E L A N D.	Edelen 6 led.		Middelburg.	8 led.	5 DISTRICTEN.		f 30.00	f 150.00	f 2000.00	1827.		f 1500.00	f 2800.00		
	Steden 21 »		Zierikzee.	3 »	Hoofdplaats.					wegens de	wegens de				
	Landel. Stand. 19 »		Goes.	2 »	1 ^e dis. Middelburg.	3 led.				Edelen.	1 lid	Steden.	1 lid.		
	Tezamen 46 led.		Tholen.	1 lid	2 ^e » Zierikzee.	4 »				Steden.	2 led.	Landelijken stand.	1 »		
			Vlissingen.	3 led.	3 ^e » Goes.	4 »				Landelijken stand.	2 »	1829.			
			Veere.	1 lid	4 ^e » Sluis.	4 »				Te zamen 5 led.		Steden.	1 »		
			Sluis.	1 »	5 ^e » Hulst.	4 »						Landelijken stand.	1 »		
			Hulst.	1 »	Te zamen 19 led.							1831.			
			Axel.	1 »								Edelen.	1 »		
			Te zamen 21 led.									Te zamen 5 led.			

PROVINCIE.	Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden.		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten.		Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt.	Idem voor het Kiezerschap.	Jaarlijkse toe-lage aan de algemeene staten-vergadering.	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectievelijk te nemen.	ORDE VAN AFTREDING.	Trakte-ment van ieder der Gedeputeerden.	Idem van den Griffier.	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re-glementen gevonden wordende.
	(art. 7.)		(art. 8.)		(art. 9.)		(art. 20.)	(art. 23.)	(art. 74.)	(art. 76 en 79.)	(art. 80.)	(art. 85.)	(art. 88.)	
ANTWERPEN.			7 DISTRICTEN.				f 12.00	f 75.00	f 2000.00		1827.	f 1500.00	f 2800.00	
			Hoofdplaats.							wegens de	wegens de			
Edelen	15 led.	Antwerpen.	15 led.	1 ^e . dis.	Contich.				Edelen.	2 led.	Edelen.	1 lid.		
Steden	24 »	Mechelen.	5 »	2 ^e . »	Schilde.				Steden.	2 »	Steden.	1 »		
Landel. Staad	21 »	Turnhout.	3 »	3 ^e . »	Epekeren.				Landelijken stand.	2 »	Facultatieven stand.	1 »		
		Lier.	3 »	4 ^e . »	Herenthals.				Facultatief uit den Stedelijken of uit den Landelijken stand.	1 lid.	1829.			
Tezamen 60 led.		Te zamen 24 led.		5 ^e . »	Gheel.						Steden.	1 »		
				6 ^e . »	Duffel.						Landelijken stand.	1 »		
				7 ^e . »	Willebroeck.						1831.			
				Ieder district							Edelen.	1 »		
				5 Led.							Landelijken stand.	1 »		
				Te zamen 21 leden.							Te zamen 7 led.			

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder. (art. 7.)		Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. (art. 8.)		De plattenlandsche kies-districten, en de verdeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. (art. 9.)		Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt. (art. 20.)	Idem voor het Kiezerschap. (art. 23)	Jaarlijk-sche toe-lage aan de alge-meene sta-ten-ver-gadering. (art. 74.)	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectie-lijk te nemen. (art. 76 en 79.)	ORDE VAN AFTREDING. (art. 80.)	Trakte-ment van ieder der Gedeput-eerden. (art. 85.)	Idem van den Griffier. (art. 88.)	BIJZONDERHEDEN, insommige der Re-glementen gevonden wordende.
Edelen	21 led.	Zwolle.	9 led.	1 ^e dis. Almelo.	4 led.	f 25.00	f 120.00	f 2000.00	1827.	1829.	f 1500.00	f 2800.00	
Steden	21 "	Deventer.	7 "	2 ^e " Delden.	4 "				wegens de	wegens de			
Landel. Stand.	21 "	Kampen.	5 "	3 ^e " Ommen.	2 "				Edelen.	Edelen.			
Tezamen 63 led.		Te zamen 21 led.		4 ^e " Raalten.	4 "				Steden.	Steden.			
				5 ^e " Hasselt.	3 "				Landelijken stand.	Facultatieven stand.			
				6 ^e " Steenwijk.	2 "				Facultatief uit al de standen.	1829.			
				En daaren-boven nog het 1 ^e . en 3 ^e . district te zamen.	1 lid				1 lid.	Steden.			
				Gelijk mede het 5 ^e . en 6 ^e . district te zamen.	1 "				Te zamen 7 led.	Landelijken stand.			
				Beurtelings te kiezen.						1831.			
				Te zamen 21 led.						Edelen.			
										Landelijken Staud.			
										Te zamen 7 led			

Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder. (art. 7.)	Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. (art. 8.)	De plattenlandsche kies-districten, en de verdeeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. (art. 9.)	Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt. (art. 20.)	Idem Jaarlijk- che toe- lage aan de alge- meene sta- schapen - ver- gadering. (art. 21.) (art. 74.)	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectie- lijk te nemen. (art. 76 en 79.)	ORDE VAN AFTREDING. (art. 80.)	Trakte- ment van ieder der Gedeput- teerden. (art. 85.)	Idem van den Griffier. (art. 88.)	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Re- glementen gevonden wordende.
Edelen 12 led. Steden 12 » Landel. Stand. 12 » Te zamen 36 led.	Groningen. 12 led.	2 DISTRICTEN. <i>Hoofdplaats.</i> 1 ^o . dis. Ouderdam. 2 ^o . » Zuidbroek. Ieder district 6 Led.	f 20,00	f 100. f 2000,00	wegens de Edelen. 1 lid Steden. 1 » Landelijken stand. 1 » Facultatief uit al de on- derscheide- ne standen. 2 led. Zonder ech- ter beiden op hetzelf- de oog- blik tot denzelfden stand te kunnen be- hooren.	1827. wegens de Edelen. 1 lid. Facultatieven stand. 1 » 1829. Steden. 1 » Facultatieven stand. 1 » 1831. Landelijken stand. 1 » Te zamen 5 led.	f 1500,00	f 2800,00	Art. 8 van het regle- ment luidt voor deze provincie als volgt: De benoeming voor den Stedelijken stand geschied door de stad <i>Groningen</i> .
		Te zamen 12 led.			Te zamen 5 led.				

PROVINCIE.	Getal der Leden van de Staten in het algemeen en van elken stand in het bijzonder. (art. 7.)	Het getal der Leden van den stedelijken stand verdeeld over de onderscheidene steden. (art. 8.)	De plattenlandsche kies-districten, en de verdeeling van de Leden der Staten, uit den Landelijken stand over dezelve districten. (art. 9.)	Quantum in de belastingen vereischt voor de bevoegdheid tot het stemregt. (art. 20.)	Idem Jaarlijkse toe-lage aan de algemeene staten - vergadering. (art. 23 art. 74)	Getal der Leden van Gedeputeerde Staten, en uit welke standen respectievelijk te nemen. (art 76 en 79.)	ORDE VAN AFTREDING. (art. 80.)	Traktement van ieder der Gedeputeerden. (art. 85.)	Idem van den Griffier. (art. 88.)	BIJZONDERHEDEN, in sommige der Reglementen gevonden wordende. (art. 89.)
	Edelen 4 led. Steden 5 » Landel. Stand 15 » Tezamen 24 led.	Meppel. 3 led. Assen, 1 lid. Koeverden. 1 » Te zamen 5 led.	5 DISTRICTEN. Hoofdplaats. 1 ^e . dis. Zwelo. 2 ^e . » Ruinen. 3 ^e . » Havelte. 4 ^e . » Vries. 5 ^e . » Gasselte. Ieder district 5 Led. Te zamen 15 leden.	f 10,00	f 60,00 / 1000,00	wegens de Edelen. 1 lid. Steden. 1 » Landelijken stand. 3 led. Te zamen 5 led.	1827. wegens de Edelen. 1 lid. Landelijken stand. 1 » 1829. Steden. 1 » Landelijken stand. 1 » 1831. Landelijken stand. 1 » Te zamen 5 led.	f 1500,00	f 2800,00	

Gedruckte Zettel von 1851 bis 1857	Gedruckte Zettel von 1858 bis 1864	Gedruckte Zettel von 1865 bis 1871	Gedruckte Zettel von 1872 bis 1878	Gedruckte Zettel von 1879 bis 1885
1851	1858	1865	1872	1879
1852	1859	1866	1873	1880
1853	1860	1867	1874	1881
1854	1861	1868	1875	1882
1855	1862	1869	1876	1883
1856	1863	1870	1877	1884
1857	1864	1871	1878	1885
1858	1865	1872	1879	1886
1859	1866	1873	1880	1887
1860	1867	1874	1881	1888
1861	1868	1875	1882	1889
1862	1869	1876	1883	1890
1863	1870	1877	1884	1891
1864	1871	1878	1885	1892
1865	1872	1879	1886	1893
1866	1873	1880	1887	1894
1867	1874	1881	1888	1895
1868	1875	1882	1889	1896
1869	1876	1883	1890	1897
1870	1877	1884	1891	1898
1871	1878	1885	1892	1899
1872	1879	1886	1893	1900
1873	1880	1887	1894	
1874	1881	1888	1895	
1875	1882	1889	1896	
1876	1883	1890	1897	
1877	1884	1891	1898	
1878	1885	1892	1899	
1879	1886	1893	1900	

REGLEMENT OMTRENT DE ZAMENSTELLING
DER STATEN VAN DE PROVINCIE VRIES-
LAND, VASTGESTELD BIJ KONINKLIJK BE-
SLUIT VAN DEN 31sten JULIJ 1825.

E E R S T E H O O F D S T U K .

*Over de vereischten om lid van de Staten te kunnen
zijn, en over de redenen van uitsluiting.*

Art. 1. Om lid van de Vergadering der Staten van de Provincie Vriesland te kunnen zijn, zal men binnen het Rijk of deszelfs Kolonien moeten geboren wezen, of brieven van naturalisatie bekomen hebben, of wel bij wetduiding voor Nederlander gehouden worden, ingezetenen der Provincie zijn, en ten minste gedurende het laatste jaar en zes weken in dezelve gewoond hebben, en in de lasten aldaar zijn beschreven geweest, den ouderdom van 25 jaren hebben vervuld, in de Ridderfchap of Edelen binnen de Provincie beschreven zijn, of wel de vereischten tot uitoefening van het stemregt voor den stedelijken of landelijken stand bezitten, zonder in eene der uitsluitingen van die bevoegdheid te vallen.

Art. 2. Voor ingezetenen der Provincie worden, ter zake voorschreven, gehouden zij, die in eene der Gemeenten van de Provincie hunne eenige, of voorname huisvesting houden, en ten gevolge daarvan op de lijst der ingezetenen van zoodanige Gemeente zijn ingeschreven.

Deze inschrijving zal, voor zoo veel aangaat de personen, thans reeds binnen de Provincie gevestigd, *dadelijk* door de Gemeentebesturen ieder in den zijnen ambtshalve geschieden; met betrekking tot hen, die zich in het vervolg in de Provincie zullen vestigen, zal de inschrijving alleenlijk ten gevolge van hunne eigene aangifte geschieden, mits zij in eene der Gemeenten van de Provincie werkelijk hunne eenige of voorname huisvesting houden.

Art. 3. Iemand die, werkelijk ingezetenen van de provincie zijnde, ter zake van eene bediening of commissie, hem door den Koning of van 's Konings wege opgedragen, om het even of die al, dan niet, tot de provincie betrekking heeft, zich buiten de provincie mogt bevinden, zal, ter zake bovengemeld, bij voortdoring als ingezetenen der provincie worden beschouwd.

Voor zoo verre hij nogtans, hetzij door het uitdrukkelijk nemen, hetzij door het met de daad uitoefenen van politiek domicilie elders, getoond mogt hebben, of aangemerkt moet worden van zijn politiek domicilie binnen de provincie te hebben afgezien, komt zijne hoedanigheid van ingezetenen der provincie op te houden.

Insgelijks zal de afwezigheid buiten de provincie van een zoodanig ingezetenen met werkelijke inwoning, en zijne beschrijving in de belastingen elders, met werkelijke beschrijving binnen de provincie gelijk gesteld worden bij het berekenen van het jaar en zes weken inwoning, en belastingbeschrijving, volgens art. 1 gevorderd.

Art. 4. Het Lidmaatschap van de Staten zal niet kunnen worden uitgeoefend door

a. hen, die in dienst zijn of pensioen genieten van eenige vreemde Mogendheid, buiten bewilliging des Konings.

b. De Leden van eene der Kamers van de Staten-Generaal, en de Griffiers bij dezelve Kamers.

c. De Leden van den Hoogen Raad, van de provinciale Hoven, en van de criminele regtbanken, die ingevolge de bepalingen der Grondwet zullen worden opgericht, gelijk mede van de thans bestaande Hooge Geregthoven, zoo burgerlijke als militaire, en van alle Regterlijke Collegien, zonder onderscheid, nu bestaande of in het vervolg daar te stellen, aan dewelken collegialiter, of aan eenige Leden van dewelken in het bijzonder, hetzij doorgaande en bestendig, hetzij bij afwisseling, eenige criminele regtspraak mogt zijn opgedragen, de plaatsvervaardersbetrekkingen echter daaronder niet begrepen.

d. De Procureurs-Generaal, of Officieren, of andere openbare aanklagers bij voorschrevene collegien, derzelver Substituten, en de Griffiers, Commiesen-Griffiers, en andere ambtenaren en bedienden bij die collegien.

e. De Griffiers van de Provinciale Staten, en voorts alle

zonder onderscheid, welke ter griffie van dezelve Staten, of bij het Gouvernement der provincie in ambt of bediening zijn.

f. Leeraars bij eenige godsdienstige gezindheid.

g. Onderwijzers der jeugd, met uitzondering echter van de Hoogleeraars aan de Hoogeschoolen, en Athenæa.

h. Hen, die van eenig ambt, post of bediening door den Koning, of door Autoriteiten, welken de Koning daartoe heeft bevoegd verklaard, mogten zijn ontzet, of wel ontslagen, anders dan met vermelding, dat zoodanig ontslag op hun verzoek, of eervol is gegeven, zoo lang zij van de onbevoegdheid om benoemd te worden niet door den Koning zullen zijn ontheven.

i. Ook zullen de Leden der Staten elkander niet nader dan in den tweeden graad van bloedverwantschap mogen bestaan, voor zoo verre zij door hetzelfde collegie zullen benoemd zijn.

Art. 5. Geen Lid der Staten is op nieuw verkiesbaar dan voor een tijdvak, later dan dat, waarover deszelfs tegenwoordige benoeming loopt.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Over de zamenstelling der Staten.

Art. 6. De Staten der provincien zullen bestaan uit gekozene door de volgende drie standen :

1°. De Edelen of Ridderfchap.

2°. De Steden.

3°. De Landelijke Stand.

Elk van die standen zal uit de drie standen naar welgevallen kunnen kiezen.

Art. 7. Het getal der Leden van de vergadering der Staten zal zijn *vierenvijftig*, waarvan gekozen zullen worden :

Door den stand der Edelen . . . . . 18 Leden.

Door de Steden . . . . . 18 „

Door den Landelijken Stand . . . . . 18 „

Te zamen . . . . . 54 Leden.

De Voorzitter van voorschrevene vergadering wordt, volgens art. 137 der Grondwet, door den Koning benoemd.

Art. 8. Door den stedelijken stand geschiedt de benoeming in de volgende evenredigheid, te weten:

Wegens Leeuwarden.....	4	Leden.
„ Bolsward.....	2	„
„ Franeker.....	2	„
„ Sneek.....	2	„
„ Dockum.....	2	„
„ Harlingen.....	2	„
„ Stavoren, beurtelings met Hindelopen	1	Lid.
„ Sloten, beurtelings met Ylst.....	1	„
„ Workum.....	2	Leden.

Te zamen..... 18 Leden.

Art. 9. Wegens den landelijken stand zal de benoeming der Leden van de Staten Vergadering geschieden districtsgewijze.

Tot dat einde worden alle plaatsen der provincie, tot het platte land behorende, verdeeld in *drie* kiesdistricten, welke respectievelijk zullen zijn zamengesteld, en tot hoofdplaatsen zullen hebben, zoo als op den staat achter dit reglement is aangewezen, en voor elk van welke kiesdistricten zes Leden in de Vergadering der Staten zullen zitting hebben.

D E R D E H O O F D S T U K .

Over de voortdoring der functien van de Leden der Staten.

Art: 10. De benoeming der Leden van de Staten zal geschieden voor een termijn van zes achtereenvolgende jaren, zoodanig evenwel dat zij, welke ter vervulling eener buitengewone vacature mogten benoemd worden, voor niet langer zullen zijn verkozen dan den tijd, gedurende welchen diegene, in wier plaats die benoeming geschiedt, nog als Leden zouden hebben kunnen zitten.

Art. 11. Elke twee jaren, en wel op den eersten Dingsdag van de maand Julij, zal een derde, of zoo na mogelijk een derde, der Leden van iederen stand aftreden, zullende echter de aftredende weder verkiesbaar zijn.

De drie eerste aftredingen om de twee jaren op de voet van het tegenwoordig reglement, zullen respectivelijk plaats hebben op den eersten Dingsdag van Julij in de jaren 1829, 1831 en 1833.

Art. 12. Wanneer een Lid der Staten, die zijne benoeming als zoodanig heeft aanvaard, deszelfs ontslag vroeger dan op den gewonen tijd zijner aftreding zoude mogen verlangen, zal hetzelfde zich ter bekoming daarvan aan de Staten, of, deze niet vergaderd zijnde, aan de Gedeputeerde Staten, aanmelden, die daaromtrent, behoudens des Konings goedkeuring, gunstig zullen kunnen beschikken, of wel het verzoek om ontslag dadelijk zullen kunnen afwijzen, onverminderd in dat geval het regt van den belanghebbenden om zich, des goedvindende, tot den Koning te kunnen wenden.

Art. 13. Zoo lang een benoemde deszelfs benoeming niet zal hebben aanvaard, zal het hem vrijstaan om blootelijk voor dezelfde te bedanken, zonder dat er eenige beoordeeling der redenen zal te pas komen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de wijze van verkiezing der Leden.

Art. 14. Het regt om de Leden in de Staten voor den stand der Edelen te benoemen, wordt door de Ridderfchap uitgeoefend.

Art. 15. De benoeming der Leden voor den stand der Steden zal door de Stedelijke Raden geschieden.

Art. 16. De benoeming der Leden voor den Landelijken Stand, zal geschieden door de Kiezers uit de districten bij art. 9 vermeld, verkozen door de Stemgeregtigden in die districten.

Art. 17. Elk der standen, steden en districten, heeft deszelfs bijzondere Leden; wanneer derhalve iemand door meer dan een derzelven benoemd wordt, heeft hij de keuze, wegens welken stand, stad of district, hij zal zitting nemen, wel verstaande indien de benoeming voor de onderscheidene standen, steden of districten te gelijker tijd, dat is, bij de benoemingen van hetzelfde jaar, mogt zijn geschied.

Hij zal zijne keuze binnen acht dagen na dat de benoemingen ter zijner kennis zullen zijn gekomen, aan den Gouverneur mededeelen; bij nalatigheid dienaangaande verrigt deze de keuze in naam van den benoemden.

Art. 18. De benoemingen geschieden bij volstreckte meerderheid van stemmen.

De stemming ter vervulling van het aftredend een derde, geschiedt op den 1sten Junij, of deze op eenen zon- of feestdag invallende, den tweeden dag daaraanvolgende.

Art. 19. Geene bijeenkomsten ter verkiezing zullen er plaats hebben, dan wanneer de stand, de stad, of het district volgens den rooster werkelijk aan de beurt van de verkiezing is, buitengewone vacatures uitgezonderd.

Art. 20. Voor Stemgeregtigden tot benoeming van Kiezers voor den Landelijken Stand zullen (behoudens hetgeen omtrent afwezendheid wegens bedieningen of commissien bij art. 3 is vastgesteld, in zoo verre hetzelfde ten deze toepasselijk kan worden beschouwd), worden gehouden zij, die binnen het Rijk of deszelfs Kolonien geboren zijn, of brieven van naturalisatie bekomen hebben, of wel bij wetduiding voor Nederlanders gehouden worden; in eene der gemeenten van het district hunne eenige of voornaamste huisvesting hebben, en ten gevolge daarvan op de lijst der ingezetenen aldaar, bij art. 2 vermeld, zijn ingeschreven; gedurende ten minste het laatste jaar en zes weken ingezetenen der provincie zijn geweest; den ouderdom van 23 jaren hebben vervuld; aan de wettelijke verplichtingen aangaande de Nationale Militie, naar aanleiding der Grondwet op hen gelegd, tot op het oogenblik toe voldaan hebben; van onroerende goederen binnen de Provincie, en wel ten platten lande gelegen, jaarlijks in de grondlasten betalen eene somme van ten minste *dertig* guldens, met uitzondering echter van de ingezetenen der eilanden Ameland en Schiermonnikoog, voor dewelke zoodanige betaling ter somma van *tien* guldens zal voldoende zijn; zullende zij eindelijk niet moeten vallen in eene der bepalingen van uitsluiting, bij het eerstvolgend artikel vastgesteld.

Art. 21. Van de uitoefening van het stemregt zijn uitgesloten zij, die in dienst zijn of pensioen genieten van eenige vreemde Mogendheid, buiten toestemming des Konings; die zich in staat van geregteijke ontzegging bevinden, alsmede die, aan welken

geregteijk een Raadsman is toegevoegd; die in staat van faillissement zijn, of die afstand van hunne goederen aan derzelver schuldeischers gedaan hebben; die een crimineel vonnis hebben ondergaan, door geene nadere uitspraak of beslissing krachteloos gemaakt; die ten tijde van de stemopneming nog in staat van criminele beschuldiging zijn.

Art. 22. De gemeente, waar de stembevoegde op de lijst der ingezetenen is ingeschreven (welke inschrijving slechts in eene gemeente op hetzelfde oogenblik zal kunnen plaats vinden) zal in allen gevalle de plaats zijn, alwaar hij tot de uitoefening van zijn stemregt zal worden toegelaten, om het even of de goederen, van welken hij zijne bevoegdheid ontleent, aldaar, dan wel elders zijn gelegen.

Indien het niet duidelijk blijkt, welke te houden is voor de plaats, waar hij op de lijst der ingezetenen voor het politiek domicilie behoort gesteld te worden, zal daaromtrent zijne keuze tot rigtsnoer verstreken, voor zoo verre hij ter plaatse, waartoe zich zijne keuze bepaalt, zal hebben vertoond eene verklaring van het plaatselijk bestuur der andere gemeente, die in aanmerking kwam, ten bewijze, dat hij aldaar niet op de lijst der ingezetenen is gebragt geworden, of niet verder daarop eene plaats bekleedt.

Art. 23. Om tot Kiezer van den Landelijken stand te worden benoemd, zal men

1°. Den ouderdom van 25 jaren moeten vervuld hebben.

2°. Van onroerende goederen binnen de Provincie, en wel ten platten lande gelegen, jaarlijks in de grondlasten moeten betalen eene somme van ten minste *tweehonderd* guldens, indien men is ingezet van het district, waarvoor de benoeming geschiedt, en, indien men ingezet van een ander district is, bepaaldelijk in de grondlasten binnen het district, waarvoor de benoeming plaats heeft, een gelijke som van *tweehonderd* guldens 's jaars.

3°. Men zal wijders moeten bezitten al de vereischten, die voor het overige tot het landelijk stemregt zijn gevorderd, met uitzondering echter van het vereischte van inwoning binnen het district zelve, voor zoo verre men is ingezet van een der andere plattenlandsche districten van de provincie, en de hiervoren bepaalde somme in de grondlasten binnen het district, waarvoor de benoeming geschiedt, betale.

Art. 24. Van het kiezerschap zullen nog in het bijzonder zijn uitgesloten zij, die van eenig ambt, post, of bediening door den Koning mogten zijn ontzet, of wel ontslagen, anders dan met vermelding, dat zoodanig ontslag op hun verzoek of eervol is geschiedt, zoolang zij door den Koning van de onbevoegdheid om benoemd te worden niet zullen zijn ontheven.

Art. 25. Zoo als de gelijktijdige uitoefening van het stemrecht in onderscheidene betrekkingen, of op onderscheidene plaatsen onbestaanbaar is, zoo zal ook niemand voor meer dan eenen stand in hetzelfde jaar als kiezer mogen werkzaam wezen, zoodanig dat mitsdien degenen, welke gelijktijdig Lid der Ridderfchap is, en in een stedelijk bestuur, tot benoeming van Leden ter Provinciale Staten vergadering bevoegd, zitting heeft, of wel tegelijk bij het Lidmaatschap in de Ridderfchap Kiezer is voor den Landelijken stand, slechts voor eenen der twee standen ter zijner keuze het kiesrecht zal mogen uitoefenen, mits na alvorens te hebben bewezen, dat hij van zijn kiesrecht in den anderen stand voor dat jaar bij tijds heeft afstand gedaan.

Art. 26. Ieder district zal, zoo dikwijls er tot de vervulling van eene of meer vacatures, voor hetzelfde district, ten gevolge der gewone aftreding ontstaande, moet worden overgegaan, door deszelfs stemgeregtigden, bij betrekkelijke meerderheid van stemmen, zesmaal zooveel Kiezers benoemen als er Leden in de vergadering der Staten voor hetzelfde op zoodanig oogenblik moeten verkozen worden, met deze bepaling evenwel, dat het getal der te benoemen Kiezers nimmer beneden de twaalf zal zijn; zullende echter dit getal nimmer meer dan *vierentwintig* mogen bedragen.

Art. 27. Telkens, dat het geval, bij het vorig artikel opgenoemd, zal plaats vinden, zal er door de zorg van den Gouverneur der provincie worden opgemaakt, en aan het plaatselijk Bestuur van elke gemeente van het district, in den loop der maand Maart, worden afgegeven eene naamlijst der genen, die de vereischte belasting tot het stemrecht in de gemeente betalen, en tevens eene dergelijke afzonderlijke lijst der zoodanigen uit dezelve, welke, uit gelijken hoofde, tot Kiezers kunnen benoemd worden.

Art. 28. Wat aangaat de belasting wegens panden, in gemeenschap bezeten, opgebracht wordende, dezelve zal aan ieder

eigenaar voor zijn aandeel worden toegerekend, mits de personen, welke daaruit hunne stemgeregtigheid of bevoegdheid tot het kiezerschap zouden willen ontleenen, werkelijk als mede-eigenaars van zoodanige panden, op de registers der Ontvangers bekend staan.

Art. 29. Het bedrag der belastingen wegens verhuurd wordende panden, waarvoor de eigenaars zijn aangeslagen, doch hetwelk door de huurders aan hen wordt teruggegeven, zal ten voordeele van de eigenaars komen.

Art. 30. Zij, welke gehuwd zijn, hetzij in gemeenschap van goederen, of daarbuiten, met vrouwen, die de bepaalde somme in de bovengemelde belastingen opbrengen, zullen, ofschoon ter zake van hunnen eigen aanslag niet bevoegd, niettemin ter uitoefening van het stemregt en kiezerschap worden toegelaten; insgelijks zal de vader van een minderjarig kind, hetwelk de bepaalde somme in de belasting opbrengt, wanneer hij (de vader) uit eigen aanslag niet reeds tot het stemregt of kiezerschap mogt geregtigd zijn, tot de uitoefening daarvan worden toegelaten, hetgeen evenzeer het geval zal zijn ten opzichte van den zoon, of eenen der zoons van eene moeder, weduwe zijnde, welke zich in gelijk geval bevinden mogt.

Art. 31. Zoodanige moeders, weduwen zijnde, die verlangen zouden dat deze uitoefening geschiede, zullen verplicht zijn dengenen van derzelve zoons, door wien zij bij voorkomende gelegenheid de uitoefening tot wederopzeggens toe zouden begeeren verrigt te hebben, aan het plaatselijk bestuur kenbaar te maken, om daarvan de noodige aantekening te kunnen houden tot narigt; terwijl de plaatselijke besturen de moeders, weduwen zijnde, voor zoo verre die aan dezelve zullen bekend zijn, of door dezelvev ondersteld worden in het geval ten deze te verkeeren, met de vorenstaande bepalingen zullen bekend maken.

Art. 32. Het zal onverschillig zijn of de opgegeven zoon gehuwd, of ongehuwd is, en al, of niet, bij zijne moeder, weduwe zijnde, inwone.

Art. 33. Nadat het plaatselijk Bestuur de lijsten, bij art. 27 vermeld, zal hebben ontvangen, zal hetzelve, naar aanleiding daarvan, en van de verdere berigten en informatien, die het mogt bezitten, overgaan tot het opmaken, in alphabetische orde, van lijsten van de personen, welken hetzelve in de gemeente voor

bevoegd tot het stemregt en kiezerschap respectievelijk beschouwt, met vermelding van ieders bedrijf of kostwinning achter zijnen naam, en zal hetzelfde voorts die lijsten gedurende ten minste acht dagen op het Raadhuis, of eene andere voegzame plaats, ter inzage van het publiek doen leggen, waarvan vooraf bij afkondiging en aanplakking kennis zal worden gegeven.

Art. 34. Diegene, welke zich op dezelve lijsten niet gebragt vinden, en echter, hetzij uit hoofde van belastingsbetaling in een ander district of gemeente, hetzij om andere reden, vermeenen mogten de vereischten van stemgeregtigde, of Kiezer te bezitten, zullen bevoegd zijn om zich, met overlegging der bewijzen, binnen veertien dagen na de afkondiging, bij het laatstvoorgaande artikel vermeld, ten dien opzichte aan het plaatselijk Bestuur aan te melden.

Art. 35. Nadat de alphabetische lijsten, hetzij zoo als die eerst ingerigt waren, hetzij met zoodanige veranderingen, als waartoe de ingekomene aanmerkingen mogten hebben aanleiding gegeven, door het plaatselijk Bestuur zullen zijn vastgesteld, zendt hetzelfde een dubbeld van de tweede der lijsten, van die namelijk inhoudende de bevoegden als Kiezers, aan den Gouverneur, met eene opgaaf tevens van het getal der stemgeregtigden in de gemeente.

Art. 36. De Gouverneur doet uit de onderscheidene, bij hem ontvangene gemeentelijsten, opmaken voor elk Kiesdistrict eene algemeene, alphabetisch ingerigte, lijst, behelzende de namen, woonplaatsen en beroepen of bedrijven dergenen, welke binnen het district de bevoegdheid tot Kiezers bezitten, en doet wijders vóór het einde der maand April, aan elk Gemeentebestuur van het district een getal afdrukken van die algemeene lijst toekomen, overeenstemmende met het getal van stemgeregtigden binnen de gemeente, onder bijvoeging tevens van een gelijk getal stembriefjes, ingerigt volgens het voorschrift, aan het einde van dit Reglement geplaatst.

Art. 37. De Gemeentebesturen doen, in de eerste helft van de maand Mei, op den dag, door den Gouverneur optegeven, aan de huizen van elk van derzelve stemgeregtigde ingezetenen een zoodanig stembriefje, en afdruk van de algemeene lijst bezorgen, en vervolgens drie dagen daarna de gezegde briefjes weder ophalen in eene, met drie onderscheidenlijk werkende

floten, geslotene bus of kist, van de noodige opening voorzien, waarin de briefjes door de ingezetenen bij de ophaling gestoken worden, terwijl de drie onderscheidene sleutels intusfchen onder de bewaring zullen blijven van een der leden van het Gemeentebestuur, en van twee leden eener Commissie uit de stemgerechtigde ingezetenen, buiten het Gemeentebestuur genomen, door dat Bestuur te benoemen, en welke Commissie ten minste uit drie personen zal moeten bestaan.

Art. 38. Elk stemgerechtigde vult in het bekomene stembriefje in de namen van de personen, welken hij tot Kiezers stemt, genomen uit de algemeene lijst van bevoegden, en ten zoodanigen getalle, als er Kiezers vereischt worden, welk briefje door hem eigenhandig wordt onderteekend, en vervolgens behoorlijk gesloten.

Zij, welke hunne naamteekening niet kunnen schrijven, doen de invulling van het briefje door een ander verrigten, en doen voorts door het Hoofd van het plaatselijk Bestuur, of een door hetzelfde daartoe benoemd Lid, den Commisfaris van policie, Wijkmeester, of eenig ander openbaar ambtenaar, onder hetzelfde verklaren, dat de invulling overeenkomstig hunne opgaaf is geschiedt.

Art. 39. Geene dan behoorlijk geslotene of verzegelde briefjes worden door hen, die met de ophaling belast zijn, aangenomen.

Art. 40. De bus of kist met stembriefjes wordt, daags na de ophaling, in de vergadering van het Gemeentebestuur geopend, ten overstaan der Commissie uit stemgerechtigden, bij art. 37 omschreven, en wordt vervolgens opgemaakt het getal der ingekomen briefjes, en van de stemmen, welke op ieder, die in aanmerking is gekomen, respectivelijk zijn uitgebragt.

Art. 41. De briefjes, welke, of niet eigenhandig onderteekend, of niet ingevuld en bevestigd zoo als hiervoren is gezegd, of niet behoorlijk gesloten mogten bevonden worden, zullen buiten alle aanmerking worden gehouden.

Op de zoodanige, die, hoezeer voor het overige in eene goede orde, echter niet genoegzaam verstaanbaar in alle opzichten mogten zijn ingerigt, zal alleen in zoo verre acht geslagen worden, als de meening der stemmers daaruit met genoegzame zekerheid kan opgemaakt worden; en voor zoo verre het gebeuren mogt dat in de stembriefjes meer personen, dan het ver-

eischt getal, genoemd waren, zullen de laatstgenoemden niet in aanmerking komen, terwijl, ingevalle er te weinig mogten genoemd zijn, dit niet zal beletten, dat op de genoemde alle acht zal worden geslagen.

Art. 42. Het Gemeentebestuur maakt dadelijk met de voorschreven Commissie, na de opening, een verbaal op, in dubbeld, houdende vermelding van het getal der ingekomene briefjes, met bijzondere opgaaf van het getal der gene, die, als behoorlijk ingerigt, in aanmerking zijn genomen, en van de zoodanige, waarop geen, of maar gedeeltelijk acht heeft kunnen geslagen worden, en wijders met opgaaf van het getal der stemmen, die op ieder respectivelijk zijn uitgebragt, welk verbaal door al de Leden van het Bestuur, zoo wel als die der voren gemelde Commissie, welke bij de opening zijn tegenwoordig geweest, wordt geteekend, en waarvan vervolgens het eene dubbeld ten spoedigste aan den Gouverneur wordt ingezonden.

Art. 43. De geopende stembriefjes zonder onderscheid worden door de opgenoemde Leden van het Bestuur, en der Commissie, alvorens van elkander te scheiden, in een pak bijeen verzameld, en na behoorlijke verzegeling met de drie onderscheidene bijzondere cachetten van het Hoofd des Gemeentebestuur, of die hem vervangen heeft, van een der verdere Leden van dat Bestuur, en van een der Leden van de meergezegde Commissie, ter secretarij van de gemeente bezorgd, om aldaar gedurende drie maanden bewaard te worden.

Dit verzegelde pakket zal alleen mogen geopend worden, in geval zich gedurende dien tijd reclames mogten opdoen, die een onderzoek bij, of op last van hoogere autoriteiten ten gevolge zouden behooren te hebben.

Na verloop van de drie maanden zal hetzelfde pakket in de eerste gewone vergadering van het Gemeentebestuur, worden verbrand, waarvan in de aantekeningen van dat Bestuur zal moeten blijken.

Art. 44. De Gouverneur verzamelt al de bij hem, volgens art. 42 ingekomene verbalen over elk district, en gaat vervolgens in de vergadering van Gedeputeerde Staten over, om uit die gezamenlijke opgaven den uitflag van de stemming over elk district op te maken; zullende degene, op welken de meeste der uitgebragte stemmen bevonden zullen worden te zijn geval-

len (voor zoo verre zij namelijk onder de bevoegden behooren , terwijl anders deze stemmen in geen aanmerking komen , de benoemde Kiezers wezen , te beginnen met dengenen , die de aldermeeste stemmen heeft , en alzoo achtereenvolgende voort te gaan , tot dat het volle vereischte getal zal verkregen worden ; indien de stemmen staken mogten , zal het lot beslissen.

Art. 45. De benoemde Kiezers worden ten spoedigste door den Gouverneur van de op hen respectivelijk gevallen keuze verwittigd , en tevens tegen den 1sten Junij daaraanvolgende , of , zoo deze op eenen zon- of feestdag mogt invallen , den tweeden dag daarna , op een bepaald uur in de hoofdplaats van het district bijeen geroepen.

Art. 46. Indien het gebeurde dat een en dezelfde perfoon in meer dan een district tot Kiezer was benoemd , zal dezelve door den Gouverneur worden aangeschreven om , binnen zekeren bepaalden korten termijn , het district aan te duiden , in hetwelk hij als Kiezer verlangt te zitten ; terwijl dan voorts in het district , of de districten respectivelijk , alwaar de op hem gevallen keuze dien ten gevolge geene uitvoering kan hebben , het kiezerschap in zijne plaats zal worden uitgeoefend door den perfoon , op wien , na de werkelijk benoemde Kiezers , de meeste stemmen zijn gevallen.

Indien de aangeschrevene in gebreke mogt blijven om binnen den gestelden termijn zijne keuze uit te brengen , zal die door den Gouverneur , in naam van denzelven worden uitgebragt.

Art. 47. Indien iemand , tot Kiezer benoemd zijnde , vermeenen mogt gewigtige redenen te hebben om die benoeming niet aan te nemen , of om van de Kiezersvergadering afwezend te blijven , zal hij die redenen ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten moeten voordragen ; ingeval dezelve voldoende worden geoordeeld , en zulks nog tijdig genoeg voor den tijd , tot de Kiezersvergadering bepaald , mogt kunnen geschieden , zal diegeen uit de gestelden tot de Kiezers , welke , op de reeds benoemden , in getal van stemmen het naaste volgt , voor zoo verre hij onder de bevoegden behoort , ter vervanging van den vrijgestelden , ter Kiezersvergadering worden opgeroepen.

Mogt een benoemd Kiezer zijne benoeming niet aannemen , van de Kiezersvergadering afwezend blijven , of nalatig zijn op de daartoe bekomene aanschrijving van Gedeputeerde Staten te

verschijnen, zonder opgaaf van redenen, door dat Collegie voldoende geoordeeld, zal de zoodanige, gedurende den tijd van twaalf eerstkomende jaren, van het kiezerschap zijn uitgesloten.

Art. 48. Het Hoofd van het Gemeentebestuur der hoofdplaats, of wanneer deze tot de Kiezers mogt behooren, of om andere redenen mogt belet zijn, het eerst in rang volgend Lid van het plaatselijk bestuur, hetwelk geene beletfelen mogt hebben, ontvangt de Kiezers, ten gestelden tijde, in een door het Gemeentebestuur daartoe bescbikt vertrek, in hetwelk het voorschreven Hoofd, of die hem vervangt, zal moeten zorgen dat voorhanden zijn een afdruk van het tegenwoordig reglement; eene lijst van de opgeroepene Kiezers in het district, en eene opgaaf van den naam of de namen van het Lid of de Leden, in wier plaats moet benoemd worden.

Dat een en ander wordt door den Gouverneur toegezonden, terwijl er, van wege het Gemeentebestuur, voor het aanwezig zijn van de vereischte schrijfbehoeften in het bestemde vertrek zal worden zorg gedragen.

Art. 49. Het Hoofd van het Gemeentebestuur, of die hem vervangt, opent de vergadering, deelt aan de Kiezers mede het oogmerk der bijeenkomst, en het getal der te vervullene plaatsen, leest hun voor de bepalingen van het tegenwoordig reglement, zoowel omtrent de vereischten en uitsluitingen van het Lidmaatschap in de Staten, als omtrent de verrigtingen van de Kiezersvergaderingen betrekking hebbende, en alle nadere verordeningen, die er omtrent dat een en ander zouden mogen bestaan (welke hun in dat geval mede door den Gouverneur zullen worden medegedeeld) en neemt daarna van de Kiezers af den eed of de belofte, dat zij, ter vervulling der openstaande plaatsen, hunne stem zullen uitbrengen op zoodanige personen, welke zij in gemoede gelooven de noodige vereischten te hebben, en door hunne deugd, bekwaamheid, en bekende deelneming in de belangen van de provincie, tot de betrekking geschikt te zijn, alsmede dat zij tot het doen der keuze noch zelven, noch door anderen, ontvangen of genoten hebben ontvangen of genieten zullen eenig geld, giften of geschenken, hoe ook genaamd.

Art. 50. Deze voorafgaande werkzaamheden afgelopen zijnde, wordt er, onder het voorzitterschap van het opgenoemd

Hoofd des Gemeentebestuur, of van dengeen, die hetzelfde vervangt, door de Kiezers, bij betrekkelijke meerderheid van stemmen, overgegaan tot de keuze van twee Stemopnemers, dewelke, dadelijk na hunne benoeming, met elkander zullen overeenkomen, wie van hen als Secretaris zal werkzaam zijn, en wie de contralijst zal houden.

Indien zij hieromtrent niet tot overeenkomst mogten geraken, zal het lot zulks beslissen; zullende er gelijkelijk eene lotsbepaling plaats hebben in het geval, dat er bij de stemming, in dit artikel bedoeld, staking van stemmen mogt plaats vinden.

Art. 51. Nadat dit alles in gereedheid zal zijn, gaan de Kiezers onder het voorzitterschap of beleid van het meergezegde Hoofd des Gemeentebestuur, of van dengeen, die hetzelfde vervangt, over tot het doen der benoemingen.

Art. 52. Gedurende de Kiezersvergadering houdt dezelve hare deuren gesloten, zoo dat niemand verder daarbij wordt toegelaten; ook mag niemand zich uit dezelve verwijderen dan na den afloop der werkzaamheden, of na opgaaf der redenen, en met de toestemming van den Voorzitter.

Diegeen, welke de vergadering eenmaal heeft verlaten, zal daar niet weder mogen inkomen, noch verder deel aan die vergadering nemen.

Art. 53. Voor iedere opengevallene plaats, die vervuld moet worden, zal er eene bijzondere stemming geschieden.

Art. 54. De Kiezers stemmen bij besloten en ongeteekende briefjes, welke door den Voorzitter in een bus zullen worden verzameld; geene briefjes van afwezenden worden aangenomen.

Art. 55. Nadat de Voorzitter de briefjes in voege voorschreven zal verzameld hebben, en die met het getal aanwezig zijnde Kiezers zal hebben vergeleken, opent hij dezelve in de vergadering, waarna hij den inhoud opleest, en de Secretaris dien opteekent; terwijl de tweede Stemopnemer de contralijst houdt en de briefjes verifieert.

Art. 56. Het stembriefje is van onwaarde, indien de Kiezersvergadering oordeelt dat de aanwijzing van den persoon niet duidelijk genoeg is, of dat om andere, op dit reglement gegronde, redenen het briefje niet kan worden in aanmerking genomen.

De nietigheid van een, of meer stembriefjes, gelijk ook het

vinden van blank gelatene briefjes, zal echter geene nietigheid van de stemopneming te weeg brengen.

Art. 57. Die zal blijken de volstrekte meerderheid, dat is meer dan de helft van de uitgebragte stemmen, welke in aanmerking behooren te worden genomen, te hebben verkregen, zal benoemd zijn; wanneer al de zoodanig uitgebragte stemmen bepaaldelijk tusschen *twee* personen mogten staken, zal er tot eene herstemming overgegaan worden, die echter alleen over die personen zal kunnen loopen; mogt er door die herstemming geene volstrekte meerderheid worden verkregen, dan zal het lot beslissen, wie der twee de benoemde zal zijn.

Art. 58. Bij gebrek aan volstrekte meerderheid, gelijk mede aan eene zoodanige staking, als bij het vorige artikel is vermeld, zal er in allen gevalle tot nadere stemming worden overgegaan.

Art. 59. Men zal daaromtrent op de volgende wijze te werk gaan:

1°. In het geval dat bij de *eerste* stemming, dat is die, bij art. 57 bedoeld, bepaaldelijk *alleen* twee personen boven anderen, die stemmen hebben verkregen, eene meerderheid van stemmen mogten hebben bekomen, zoo bij voorbeeld, dat van *twaalf* behoorlijk uitgebragte stemmen, er *vier* op A en *vier* op B mogten zijn gevallen, terwijl de overige stemmen tusschen twee of meer onderscheidene personen mogten zijn verdeeld, zullen de twee personen, die de meerderheid hebben verkregen, en dus in het gegeven voorbeeld A en B degene zijn, waarover de tweede of nadere stemming zal moeten loopen.

Mogten bij deze tweede stemming al de stemmen, die in aanmerking behooren te komen, tusschen A en B gelijkelijk verdeeld zijn, dan zal het lot beslissen wie van hen de benoemde zal wezen.

2°. In het geval dat bij de eerste stemming, dat is, die bij art. 57 bedoeld, niet bepaaldelijk twee personen *alleen* zoodanige meerderheid, als zoo even gezegd is, mogten hebben verkregen, maar een of meer andere met hen, zoo, bij voorbeeld, dat van *twaalf* behoorlijk uitgebragte stemmen A, B en C, er ieder *drie* mogten hebben verkregen, en de overige tusschen

twee of meer onderscheidene personen mogten verdeeld zijn, zullen A, B en C, diegene zijn, waarover de tweede of nadere stemming bepaaldelijk zal moeten loopen.

3°. Indien de tweede of nadere stemming in het geval, zoo even *sub* n°. 2 bedoeld, ten uitslag mogt hebben, dat noch A, noch B, noch C, eene volsprekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen, die in berekening kunnen komen, mogt hebben verkregen, zal er tot eene nog nadere of derde stemming overgegaan worden, ten ware al de uitgebrachte stemmen, die in aanmerking kunnen worden genomen, bepaaldelijk, en ten gelijken getale tusschen twee der drie personen A, B en C mogten zijn verdeeld, als wanneer het lot, tusschen die twee, de benoeming zal beslissen.

4°. De derde, of nog nadere stemming, in het geval *sub* n°. 3 bedoeld, zal bepaaldelijk moeten loopen over de twee, welke bij de nadere of tweede stemming uit de personen van A, B of C de meeste stemmen zullen hebben verkregen, zoo dat wanneer A er mogt hebben verkregen *vijs*, B *vier*, en C *drie*, de twee eerstgenoemden degene zijn zullen, waarover zal worden herstemd; wanneer daarentegen A, bij voorbeeld, mogt hebben verkregen *zes*, en B en C ieder *drie*, zal het (terwijl A zeker zijn zal een der twee, waarover de herstemming of derde stemming zal moeten loopen) eerst bij eene tusschenstemming over B en C moeten worden uitgemaakt, wie hunner de tweede wezen zal; mogt eindelijk de tweede of nadere stemming, hiervoren *sub* n°. 2 bedoeld, een volkomen gelijk getal van stemmen aan de drie, of meer personen, waarover de tweede stemming heeft moeten loopen, opleveren, zoo dat, bij voorbeeld, in het geval, ter gezegde plaats bedoeld, A, B en C ieder slechts *drie* stemmen, zoo als bij de eerste stemopneming, mogten hebben bekomen (hetgeen in het tot voorbeeld genomene geval door nietigheid der drie andere stemmen zouden kunnen ontstaan), dan zal het door het lot worden beslist, wie der drie of meer, volkomen gelijk staande, personen, de twee zijn zullen, waarover de herstemming of derde stemming zal moeten loopen.

5°. Indien bij deze herstemming al de stemmen, die in aanmerking kunnen komen, gelijkelijk tusschen de twee personen, waarover herstemd is, mogten verdeeld zijn, zal het lot beslissen.

fen, wie hunner de benoemde zal wezen; zullende derhalve in allen gevalle (de tusschenstemming *sub* n°. 4, indien die mogt te pas komen, er onder gerekend) alles ter zake der verrigtingen, ten deze bedoeld, zich uiterlijk tot vier stemopnemingen moeten bepalen.

Art. 60. De keuze volbragt zijnde, wordt daarvan dadelijk eene aantekening of relaas in dubbeld gemaakt, en door de Kiezers geteekend, welk relaas mede zal moeten bevatten eene volledige vermelding van al de personen, op welken voor iedere plaats respectievelijk stemmen zijn uitgebragt, en van het getal van stemmen, hetwelk ieder derzelve heeft bekomen, alsmede van de redenen, waarom de Kiesvergadering, indien namelijk zoodanig geval mogt hebben bestaan, een of meer stembriefjes van onwaarde heeft geoordeeld.

Een der dubbelden van het voorschreven relaas wordt door den Voorzitter ter secretarie van het Gemeentebestuur van de hoofdplaats van het district bezorgd, om aldaar onder de archieven bewaard te worden; zullende tevens de Voorzitter ter gemelde secretarie overbrengen de stembriefjes, bijeen verzameld in een pak, behoorlijk verzegeld met de drie onderscheidene bijzondere cachetten van hem, en de twee stemopnemers.

Dit pak zal gedurende de drie eerstvolgende maanden ter genoemde secretarie worden in bewaring gehouden, en alleen mogen geopend worden, ingeval zich gedurende dien tijd reclames mogten opdoen, die een onderzoek bij, of op last van hoogere Autoriteiten ten gevolge zouden behooren te hebben.

Na verloop der drie maanden wordt hetzelfde pak in de eerste gewone vergadering van het Gemeentebestuur verbränd, waarvan in de aantekeningen van dat bestuur zal moeten blijken.

Het ander dubbeld van het relaas wordt ten spoedigste verzonden aan den Gouverneur, die daarvan aan Gedeputeerde Staten in derzelver eerste vergadering kennis geeft.

Art. 61. Het Kiescollegie van een district wordt bijeen geroepen ter vervulling, volgens den rooster, van de gewone periodieke vacature of vacatures in de Statenvergadering ontstaande; hetzelfde blijft in wezen tot aan deszelfs vervanging, bij gelegenheid der volgende periodieke aftreding, door een nieuw Kieskollegie, en voorziet intusschen in alle ontstaande buitengewone vacatures (dat is in die, welke op alle andere wijzen

dan door de gewone aftredingen plaats vinden) en wel in eene buitengewone vergadering, ten gevolge eener buitengewone bijeenroeping te houden, ten ware eene buitengewone vacature te gelijk met eene gewone inviel, als wanneer de Kiezers, ter voorziening in de gewone vacature te benoemen, ook tevens de verkiezing voor de buitengewone zullen verrigten.

Art. 62. Indien door overlijden, vertrek naar elders, of andere omstandigheden, een of meer van de vroeger benoemde Kiezers niet ter buitengewone vergadering zouden kunnen verschijnen, zal de Gouverneur in derzelver plaats, en mitsdien tot een gelijk getal van personen, tot die Kiesvergadering oproepen diegenen uit de vroeger gestemden tot Kiezers voor het district, welke op de werkelijk benoemde Kiezers in getal van stemmen volgen, voor zoo verre zij namelijk onder de bevoegden behooren.

En zal de Gouverneur, ten einde steeds te weten, welke de personen zijn, die in zoodanige gevallen behooren opgeroepen te worden, ter gelegenheid van de verrigtingen volgens art. 44 tevens constateren, en op eene lijst doen brengen de personen, die op de werkelijk benoemde Kiezers in getal van stemmen het naast volgen, naar orde van de meest bekomene stemmen, en ten getalle van ten minste de helft van dat der benoemde Kiezers.

Art. 63. De oproepingen tot de buitengewone vergaderingen der Kiezers zullen almede door den Gouverneur geschieden, en zal voorts in deze in alles op dezelfde wijze worden te werk gegaan, als hiervoren ten aanzien der gewone bijeenkomsten is bepaald.

Art. 64. De verschillen tusschen de Stemgeregtigden of Kiezers, en alle bezwaren en klagten ter zake van niet toelating tot het stem en kiesregt, gelijk mede alle verschillen, of onzekerheden, die zich te dezer zake mogten opdoen, worden door de Gedeputeerde Staten, na verhoor van partijen, *de plano* beslist.

V I J F D E H O O F D S T U K .

*Algemeene bepalingen ten aanzien der Staten
na derzelver zamenstelling.*

Art. 65. De vergaderingen van de Staten der provincie zullen worden gehouden in de residentiestad van het provinciaal bestuur, onder het voorzitterschap van den Gouverneur, wiens betrekking tot de vergadering afzonderlijk bepaald is, of nader zal worden bepaald.

Art. 66. De Staten vergaderen ten minste eenmaal 's jaars, en voorts zoo dikwijls als door den Koning voor de belangen van den Lande zal noodig geoordeeld worden.

De jaarlijksche oproeping, alsmede die tot buitengewone vergaderingen, zal van wege den Koning, op bekomene aanschrijving, door den Gouverneur geschieden.

Alle vergaderingen worden van 's Konings wege geopend en gesloten.

Art. 67. De gewone jaarlijksche vergadering wordt gehouden den eersten Dingsdag in de maand van Julij.

Deze gewone vergadering zal niet kunnen gesloten worden vóór den vijftienden dag na derzelver opening, ten ware met onderling goedvinden van den Gouverneur en de Staten begrepen wierd, dat de sluiting vroeger konde plaats hebben.

Art. 68. De vergaderingen der Staten zullen geene scheidingen op reces, of onder eenigen anderen naam, met het gevolg, dat, na zekere dagen tuschenpozing, de bijeenkomsten hervat of vernieuwd worden, langer dan voor acht dagen, buiten des Konings uitdrukkelijke toestemming, ondergaan kunnen.

Wanneer zeer bijzondere omstandigheden een reces voor langer termijn aan de vergadering mogten doen noodig of nuttig voorkomen, zal daaromtrent door den Gouverneur, tijdig genoeg tevoren, des Konings welbehagen worden verzocht.

Art. 69. De Leden der vergadering stemmen hoofdelijk voor zichzelf, en zonder eenigen last of ruggespraak met degenen, door welken zij benoemd zijn; zij zullen geene andere dan algemeene provinciale belangen mogen in het oog houden.

Art. 70. Zij doen de zaken af bij volstreckte meerderheid der stemmen, door de tegenwoordig zijnde Leden en den Voorzitter uitgebragt.

Geene zaken kunnen echter in overweging gebragt worden, wanneer niet meer dan de helft van al de in functie zijnde Leden tegenwoordig is.

Art. 71. Ingeval de stemmen in de vergadering der Staten, of van derzelver Gedeputeerden, mogten staken, zal de stem, door den Voorzitter uitgebragt, beslissende zijn, de gevallen van stemming bij beslotene briefjes hieronder niet begrepen.

Art. 72. De titel der Staten zal zijn:
Edele Groot Achtbare Heeren.

Art. 73. Bij de aanvaarding hunner betrekkingen leggen de Leden, elk op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den bij de Grondwet vastgestelden, eed af in handen van den Gouverneur.

Zij worden tot dezen eed toegelaten, na afgelegd te hebben dien van geene giften of gaven gegeven of beloofd te hebben, noch verbodene giften of gaven te zullen aannemen, overeenkomstig hergeen dienaangaande voor de Leden der Staten. Generaal bij art. 84 der Grondwet is bepaald.

Art. 74. De Leden van de Staten der provincie genieten geen traktement; aan dezelve wordt gezamenlijk, telken jare, uit 's Lands kas toegeftaan eene fomme van *twee duizend guldens*, strekkende tot vergoeding van reiskosten; deze fom zal volgens een reglement, door de Staten zelve vaststellen, onder de Leden worden verdeeld.

Art. 75. De Leden der Staten, welke gedurende twee gewone op elkander volgende vergaderingen, zonder wettige redenen, uit dezelve weg blijven, zullen bij het einde der tweede vergadering door de Staten verklaard worden van hunnen post vervallen te zijn, blijvende, indien er redenen van verontschuldiging mogten zijn aangevoerd, deze aan de beoordeeling der Staten onderworpen.

ZESDE HOOFDSTUK.

Over de Gedeputeerde Staten.

Art. 76. Overeenkomstig artikel 153 der Grondwet benoemen de Staten uit hun midden de Gedeputeerde Staten, bestaande uit *zeven* Leden; dezelve zullen, onder voorzitting van den Gouverneur, wiens betrekking tot dit collegie ook afzonderlijk bepaald is, of nader zal worden bepaald, het dagelijksch beleid der zaken hebben, zoo gedurende den tijd der vergadering van de Algemeene Staten, als van hunne afwezendheid.

Art. 77. De Leden van Gedeputeerde Staten zullen, noch regtsreeks, noch zijdelings, eenig aandeel mogen hebben in pachten of collecten van belastingen, leverantien of aannemingen van publieke werken binnen de provincie.

Art. 78. Het Lidmaatschap der Gedeputeerde Staten zal niet kunnen worden uitgeoefend door

a. Regters, openbare aanklagers, en derzelve substituten, Griffiers of Commiesen-Griffiers bij de regterlijke collegien, en alle verdere regterlijke ambtenaren, hoe ook genaamd, de plaatsvervangers betrekkingen daaronder echter niet gerekend, terwijl ook het bloote lidmaatschap in eene regtbank van koophandel ten deze niet zal hinderlijk zijn.

b. De practiserende Advocaten, Notarissen, Procureurs en Solliciteurs.

c. De Arrondisements- of Districts-commisfarissen, of Districts-schouten of onder eenige andere benaming fungerende ambtenaren, intermediair tusschen de provinciale en plaatselijke Besturen.

d. Allen, die in eenig stedelijk of gemeentelijk bestuur, hetzij als Burgemeester, Wethouder, Grietman enz., hetzij blootelijk als Leden zitting hebben, en de stedelijke en verdere plaatselijke Secretarissen, Thefauriers en Ontvangers, zoo mede de Ontvangers bij de stedelijke armen-administratiën, godshuizen en bureaux van weldadigheid.

e. Allen zonder onderscheid, die eenige bediening bekleeden, of in eenig beheer zijn gesteld, waardoor zij rekenplichtig gemaakt zijn, of in persoonlijke regtsreeksche ondergeschiktheid gebragt zijn van de Staten of Gedeputeerde Staten.

f. Die aan eenig zitting hebbend Lid van Gedeputeerde Sta-

ten, of aan den Griffier, bestaat in den derden, of in eenen naderen graad van bloedverwantschap of zwagerfchap; zullende echter niet voor verzwagerden te dezen opzigte gehouden zijn, wier huisvrouwen elkander binnen een der gemelde graden bestaan, en de zwagerfchap gerekend worden op te houden, wanneer de vrouw, door welke de verzwagering is ontstaan, mogt zijn overleden; verzwagering tusfchen reeds zitting hebbende perfonen opkomende zal de verdere voortdoring van zitting gedurende het overige des termijns niet beletten.

Art. 79. De Gedeputeerde Staten zullen, door de Vergadering der Staten, uit de drie standen worden verkozen, te weten: *twee* uit den stand der Edelen, *twee* uit den stedelijken, en *twee* uit den landelijken stand, terwijl *een* Lid telkens naar welgevallen uit een der onderscheiden standen zal worden genomen.

Art. 80. Bij gedeeltelijke aftreding en vervanging om de twee jaren, zal het collegie van Gedeputeerde Staten, telkens in den loop van zes jaren, geheel worden vernieuwd.

De aftredende Leden, indien zij de vereischten bezitten, zijn telkens weder verkiesbaar.

Op den eerften dingsdag in de maand van Julij 1827 zullen bepaaldelijk aftreden, wegens den stand der Edelen *een* Lid, en wegens den stand der steden *een* Lid. Op den eerften dingsdag van Julij 1829 wegens den stand der steden *een* Lid en wegens den landelijken stand *een* Lid.

En op den eerften Dingsdag van Julij 1831 wegens den stand der Edelen *een* Lid, wegens den landelijken stand *een* Lid, en het wegens den onbepaalden of facultativen stand zittende *een* Lid.

Hergeen ten dezen opzigte zal hebben plaats gehad in 1827, zal worden herhaald in 1833, dat van 1829 in 1835, en dat van 1831 in 1837, en zoo vervolgens.

Art. 81. De Leden van de Gedeputeerde Staten zullen mitsdien worden benoemd voor eenen termijn van zes achtereenvolgende jaren, onder de uitzondering evenwel dat degeen, welke ter vervulling van eene buitengewone vacature zal worden verkozen, voor niet langer zal kunnen benoemd worden, dan den tijd, gedurende welken hij, in wiens plaats de benoeming gefchiedt, nog als Lid van Gedeputeerden zoude hebben kunnen zitten.

Diegene, welke derzelver radicaal in de algemeene Statenvergadering, hetzij in het geheel, hetzij bepaaldelijk wegens den

stand, waarvoor zij als Gedeputeerden zitten of kunnen zitten, vroeger mogten verliezen dan het tijdstip, tot hetwelk zij zijn verkozen, zullen zoo veel eerder ophouden tot Gedeputeerden te behooren, als dat verlies vroeger mogt plaats hebben.

Art. 82. Ingeval de algemeene Statenvergadering, volgens artikel 144 der Grondwet, de benoeming van Leden voor de tweede Kamer der Staten - Generaal doende, tot die betrekking benoemen mogt iemand, die op dat oogenblik Lid van Gedeputeerde Staten is, zal dezelve vergadering ook staande de zitting overgaan, om, voor het geval van aanneming door dien benoemden, een ander in zijne plaats tot Lid van Gedeputeerden te kiezen, welke echter in dat collegie eerst zitting zal nemen op den eersten October daaraanvolgende, ten ware de betrekking als Lid van Gedeputeerden van dengeen, in wiens plaats hij als zoodanig is benoemd, om andere redenen dan het Lidmaatschap der Tweede Kamer vroeger mogt opgehouden hebben.

Art. 83. Wanneer een Lid der Gedeputeerde Staten, die zijne benoeming als zoodanig heeft aanvaard, verlangen mogt, om voor het eindigen van zijnen termijn als Lid van Gedeputeerden te worden ontslagen, zal het voorgeschrevene bij art. 12 ook even zeer op hem toepasselijk zijn, dan zelfs, wanneer zijn verzoek niet tevens ten doel mogt hebben om van het Lidmaatschap der Staten te worden ontslagen. Zoo lang hij zijne benoeming niet zal hebben aanvaard, heeft hij gelijke bevoegdheid als bij artikel 13 is gezegd.

Art. 84. De titel van Gedeputeerde Staten zal zijn:

Edele Groot Achtbare Heeren.

Art. 85. De Leden der Gedeputeerde Staten worden geacht in de residentieplaats van het provinciaal gouvernement te wonen; zij genieten een vast traktement ieder van *vijftienhonderd guldens* 's jaars, waarvan echter een derde zal worden afgezonderd voor presentiegeld, om over elke drie maanden onder de leden te worden verdeeld, naar gelang van het getal van vergaderingen, die zij in de afgeloopene drie maanden zullen bijgewoond hebben.

Afwezendheid uit de vergaderingen wegens ziekte, of de voldoening aan commissien in betrekking als lid van Gedeputeer-

den, zal echter in de aanspraak op presentiegeld niet hinderlijk zijn.

Art. 86. Ten einde van de tegenwoordigheid der leden te doen blijken, zal er bij het openen van elke vergadering in dezelve een register geplaatst zijn, in hetwelk ieder tegenwoordig zijnde lid zijnen naam schrijft; de lijst, aldus de namen der tegenwoordig zijnde leden bevattende, wordt bij het eindigen van elke vergadering door den Gouverneur, of die hem vervangt, en den Griffier gesloten, en geteekend, zullende zoodanige lijsten ten minste tot na den afloop des jaars, van het sluiten der eene tot de andere gewone jaarlijkse bijeenkomst der Algemeene Statenvergadering gerekend, moeten worden bewaard.

Art. 87. De leden van Gedeputeerde Staten, welke gedurende twee op elkander volgende maanden, zonder wettige redenen, uit de vergaderingen van Gedeputeerden wegblijven, zullen door de Algemeene Statenvergadering verklaard worden van derzelver commissien in de Gedeputeerden te zijn vervallen; blijvende, indien er redenen van verontschuldiging mogten zijn aangevoerd, deze aan de beoordeeling der Algemeene Vergadering onderworpen.

Z E V E N D E H O O F D S T U K .

Over den Griffier der Staten.

Art. 88. De Vergadering der Staten, en van de Gedeputeerde Staten wordt bijgestaan door een Griffier, welke verplicht zal wezen ook den Gouverneur behulpzaam te zijn in alle werkzaamheden, welke aan dezen als zoodanig zullen worden opgedragen.

Hij zal een vast traktement genieten van *tweeduizend achthonderd* guldens 's jaars.

Art. 89. Hij zal al de vereischten in de leden der Staten gevorderd wordende moeten bezitten, en ook niet moeten vallen in eene der uitsluitingen ten opzichte van dat lidmaatschap, of van het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten in het bijzonder vastgesteld.

In geen geval echter zal bloedverwantschap of zwagerfchap met een lid der Staten eene reden van uitsluiting voor den Griffier kunnen zijn, ten zij voor zoo verre zoodanig lid een deel maakt van het Collegie van Gedeputeerde Staten.

De bepaling van art. 77 zal insgelijks op den Griffier toepasselijk wezen.

Art. 90. Hij wordt door den Koning benoemd, na alvorens eene lijst van drie of meer kandidaten, door de Staten opgegeven, bekomen te hebben.

ADDITIONELE BEPALINGEN.

Art. 91. Ingeval van twijfeling over het regt verstand van eenig artikel van het tegenwoordig reglement, of wanneer deswege eenige uitlegging of verandering mogt noodig zijn, zal daaromtrent door den Koning worden voorzien.

Art. 92. Bij een tranfitoir besluit zal geregeld worden alles, wat als tranfitoire bepaling zal noodig zijn, om het bestaande personeel, zoowel van de Algemeene Statenvergadering, als van Gedeputeerde Staten, en de termijnen van aftreding bij die Collegien volgens het vroegere reglement, met het personeel en de termijnen van aftreding op den voet van het thans vastgesteld nader reglement, tot geleidelijken overgang te brengen.

In allen gevalle blijven de leden, welke op het oogenblik van het vaststellen van dit reglement in de opgenoemde Collegien zitting hebben, in die Collegien zitting behouden, gedurende het overige van den tijd, gedurende welken zij volgens het vroeger reglement nog moeten zitten.

VOORSCHRIFT VOOR HET STEMBRIEFJE .

De ondergeteekende wonende te (a)
 stemt bij deze als Kiezers tot het doen der eerstkomende benoe-
 ming van de Leden van den Landelijken stand ter vergadering
 van de Staten dezer provincie voor het kiesdistrict (b)
 de volgende (c)
 personen, te weten

Gedaan den ..... (d)

(Handteekening van den stemmer.)

Door het Gemeentebestuur voor het rondbrengen te doen in-
 vullen :

- a. De benaming der gemeente.
- b. Het nummer, of de benaming van het kiesdistrict.
- c. Het getal der Kiezers , welke moeten benoemd worden.
- d. Den datum.

Tot welk een en ander de Gouverneur bij het toezenden der
 briefjes aan elk Gemeentebestuur aanschrijving doet.

Aan den voet van elk stembriefje te doen drukken het vol-
 gende :

Een ieder zij verdacht

1°. Dat de personen, welke door hem worden gestemd,
 niet anders kunnen worden genomen, dan uit de naamlijst, wel-
 ke hiernevens is bezorgd.

2°. Dat dit briefje door den Stemmer eigenhandig moet wor-
 den ondertekend, of, zoo hij niet schrijven kan, dat dan het
 Hoofd van het Gemeentebestuur, of een door hetzelfde daartoe
 benoemd Lid, een Commisfaris van Politie, Wijkmeester, of
 eenig ander openbaar ambtenaar onder hetzelfde zal moeten ver-

klaren, dat de invulling overeenkomstig met de opgaaf van den Stemmer is geschied in dezer voege :

„ De bovenstaande invulling is geschied overeenkomstig met
 „ de opgaaf van
 „ verklarende niet te kunnen schrijven.”

Mij bekend ,

(Handteekening van den Ambtenaar.)

3°. Dat dit briefje over drie dagen zal worden terug ge-
 haald, en alsdan behoorlijk ingevuld, en onderteekend, of van
 eene verklaring, zoo als zoo even is gezegd, voorzien, alsme-
 de met lak, ouwel of anderzins behoorlijk verzegeld, zal moe-
 ten gereed zijn, terwijl anderzins de Stemgerechtigde voor dit-
 maal van zijne beurt van stemmen zal verstoken zijn.

VERDEELING

van de

*Gemeenten ten platten lande binnen de provincie
Vriesland, in kiesdistricten; behoorende tot
art. 9 van het Reglement omtrent de
zamenstelling der Staten aldaar.*

EERSTE DISTRICT.

Hoofdplaats Bergum.

Bestaande uit:

Leeuwarderadeel.
Ferwerderadeel.
West-Dongeradeel.
Oost-Dongeradeel.
Kollummerland en Nieuw Kruis-
land.
Acht-Karspelen.
Dantjumadeel.
Tietjerkstradeel.
Smallingerland.
Idaarderadeel.
Rauwerderhem.
Ameland.
Schiermonnikoog.

TWEDE DISTRICT.

Hoofdplaats Dronrijp.

Bestaande uit:

Menaldumadeel.
Franekeradeel.

Barradeel.
Baarderadeel.
Hennaarderadeel.
Wonferadeel.
Wijmbritferadeel.
Hemelumer Oldephaert en Noord-
wolde.
Het Bilt.

DERDE DISTRICT.

Hoofdplaats Herenveen.

Bestaande uit:

Utingradeel.
Angwierden.
Doniawerstal.
Haskerland.
Schoterland.
Lemsterland.
Gaasterland.
Opsterland.
Stellingwerf, Oosteinde.
Stellingwerf, Westeinde.

BESLUIT, WAARBIJ DE PROVINCIALE GOU-
VERNEURS GELAST WORDEN HUNNE FUNC-
TIEN TE AANVAARDEN, EN DE DEPAR-
TEMENTALE COMMISSARISSEN - GENERAAL
VAN HUNNE DIENSTEN WORDEN ONTSLA-
GEN: TEVENS MET OPGAVE EENIGER AT-
TRIBUTIEN VAN EERSTGEMELDE.

WIJ WILLEM, ENZ.

Gehoord Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandfche zaken,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De door Ons, bij besluit van den 6den April 1814, n°. 1, benoemde Gouverneurs der provincien of landschappen, zullen, dadelijk na den ontvangst van het tegenwoordig besluit, hunne functiën aanvaarden.

2. De Commisfarisfen-generaal in de onderscheidene departementen worden, onder te kennengeving Onzer teyredenheid voor de door hen, in gemelde betrekking, gedurende een zeer moeilijk tijdvak, bewezene diensten, voor ontslagen gehouden, van het oogenblik af aan, dat de Gouverneurs der provincien of landschappen, krachtens dit besluit, het bestuur der zaken in hunne provincie of landfchap van dezelve zullen hebben overgenomen.

Art. 3. De Gouverneurs der provincien of landschappen, zullen, zoo lange de Staten of Gedeputeerden niet zullen zijn bijeengekomen, tot de nog bestaande raden der gewezene Commisfarisfen-generaal in de departementen in dezelfde verhouding staan, waarin gemelde Commisfarisfen-generaal, tot hiertoe, tot gemelde raden gestaan hebben; blijvende tevens provifioneel aan dezelve raden, met en benevens de Gouverneurs der provincien, ieder in het resfort derzelve, opgedragen alle die werkzaamheden, welke zij met de Commisfarisfen-generaal van hun depar-

tement hebben uitgeoefend, alles op denzelfden voet en wijze, waarop zulks tot hertoe is geschied.

Art. 4. De grensfcheidingen der provincien of landfchappen, bij art. 54 der Grondwet bepaald zijnde, zal het gezag der Gouverneurs zich uitftrekken over alle zoodanige districten, fteden en plaatfen, welke, volgens gemeld artikel, onder de provincie, waarover zij zijn aangefield, begrepen zijn; behoudens hetgene, bij art. 5, omtrent de Districts-commisfariſfen, zal worden bepaald.

De grenzen voor het landfchap Noordholland zullen zijn die van het voormalig departement Amftelland, en de grenzen van Zuidholland die van het vorig departement Maasland; zoo en in dier voege als dezelfen op den 1ften Julij 1810 beftonden; behoudens nogtans de verandering daarin, bij voorfchreven 54fte artikel der Grondwet, gemaakt.

Art. 5. Voor zoo verre er, ten gevolge der afſcheiding van territoir, bij de Grondwet vaftgefteld, eenig of meer gedeelten der thans beftaande districten of kwartieren zullen blijken tot meer dan ééne provincie of landfchap te behooren, zullen de fungerende Districts-commisfariſfen overgaan onder het refort van die provincie of landfchap, op welker territoir gemelde Commisfariſfen zich thans bevinden te refideren; zonder dat daardoor eenige verandering in de grenzen van hun district plaats hebben zal, hetwelk, tot voorkoming van verwarringen, met zoodanige provincie of landfchap zal vereenigd blijven, tot dat de functien van gemelde Districts-commisfariſfen, na de bijeenkomst der Staten of Gedeputeerden, zullen komen op te houden.

Art. 6. De judicature in kas van gemeene middelen zal, zoo lang de tegenwoordige raden van de aftredende Commisfariſſen-generaal in de provincien of landfchappen in functie zijn, zich blijven uitftrekken over alle zoodanige provincien, landfchappen of gedeelten derzelve, welke thans onder gemelde judicature behooren, ten welken einde gemelde raden, tot na de bijeenkomst der Staten of Gedeputeerden, aan die Gouverneurs blijven toegevoegd, welke de Commisfariſfen, waaraan zij tot hertoe waren toegevoegd, vervangen hebben.

Art. 7. Onze eerfte Prefident van het Hooggeregtshof, het Departement van Oorlog, en Onze Secretariſſen van Staat, be-

nevens de Directeur-generaal van den Waterstaat, en de Postmeester-generaal zijn, ieder voor zoo veel hem aangaat, belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk zal worden gebragt ter kennis van de Rekenkamer.

Gegeven in 's Gravenhage, den 20sten April des jaars 1814, en van Onze Regering het eerste.

Enz.

BESLUIT, houdende provisonale Instructie voor de Gouverneurs in de provincien of landschappen. Van den 25sten Junij 1814.

Art. 1. De Gouverneurs der provincien of landschappen residenten ter plaatse, voor de bijeenkomst der Staten of derzelver Gedeputeerden, bij Ons besluit van den 6den April jl. n°. 1, bepaald (1).

Zij hebben den rang boven alle andere ambtenaren en geconstitueerde autoriteiten in hunne provincie of landschap, zoowel militaire als civiele, behoudens de afzonderlijke bepalingen, welke, te dezen aanzien, voor de residentie zullen worden gemaakt.

Art. 2. Zij mogen zich niet langer dan 24 uren buiten hunne provincie of landschap begeven zonder goedkeuring en voorkennis van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, ten ware zij daartoe, directelijk door ons of van onzenwege, aanschrijving of verlof bekomen.

En zal, in beide deze gevallen, door Ons een Gouverneur *ad interim* benoemd worden.

Art. 3. De Gouverneurs zijn, van regtswege, Voorzitters der Vergaderingen van de Staten of derzelver Gedeputeerden. Wanneer zij zich van hunne residentie moeten verwijderen, wordt, op hunne voordragt, door de Staten of derzelver Gedeputeerden iemand benoemd, om, *ad interim*, dat voorzitterschap waar te nemen; ten zij Wij zelve bereids eenen interims Gouverneur mogten hebben verkozen.

---

(1) Te weten, in de hoofdplaatsen der provincien.

Art. 4. De eed, bij art. 88 der Grondwet voor de Staten der provincien en landschappen vastgesteld, wordt in hunne handen afgelegd, ten overstaan van gemelde vergadering.

Art. 5. Zij corresponderen over alle zaken, hen in derzelver betrekking als Gouverneurs concernerende, gewoonlijk met den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaken, of zoodanige andere hoofden van administratie, tot welker vak de hen voorkomende zaken zullen blijken te behooren, en dienen denzelven van confideratie en advijs, omtrent alle stukken, welke hen te dien einde door dezelve worden toegezonden.

In zoodanige gevallen, waarin het belang van den Lande zulks duidelijk zoude mogen vorderen, kunnen zij zich ook regtstreeks aan Ons adresferen.

Art. 6. Alle stukken door Ons, of Onzentwege, aan de Staten of Gedeputeerden der provincien of landschappen geadresseerd, worden door de Gouverneurs geopend en, zoo spoedig mogelijk, ter tafel van gemelde Staten of Gedeputeerden gebracht, ten einde daarop, bij meerderheid van stemmen, zoodanig te resolveren, als zij, ter uitvoering van de daarin vervatte verordeningen, het meest geraden zullen oordeelen.

Art. 7. Bijaldien de inhoud dier stukken hen van een zoodringenden aard mogt toeschijnen, dat dezelve eene onverwijldde voorziening vereischte, en er geen mogelijkheid bestaat, om de vergadering bijeen te roepen, zijn zij bevoegd de gemelde voorziening, zonder voorafgaande resolutie der Staten of van derzelver Gedeputeerden te doen; behoudens nogtans de opvolgende kennisgeving aan, en de goedkeuring van dezelve.

Art. 8. Ingevalle de stemmen in de vergadering der Staten of derzelver Gedeputeerden mogten flaken, hebben de Gouverneurs eene beslissende stem.

Art. 9. Wanneer de Gouverneurs vermeenen mogten, dat eene bij de Staten genomen resolutie, hetzij met de algemeene wetten, hetzij met het algemeen belang der Nederlanden strijdig is, adresferen zij zich deswege, met bijvoeging hunner confideratien, aan het hoofd van zoodanig vak van administratie, waartoe de zaak behoorende is, en stellen de uitvoering uit, tot dat zij Onze intentie, door denzelven zullen vernomen hebben.

Art. 10. Ten aanzien van zulke stukken, welke, hetzij ter

uitvoering, hetzij om consideratie en advijs, hetzij tot eenig ander einde, aan hen alleen geadresseerd worden, zullen zij, zonder eenige medewerking der Staten of Gedeputeerden, of ruggespraak met dezelve, al dargene kunnen verrigten, hetwelk ter voldoening aan den inhoud van gemelde stukken vereischt wordt.

Art. 11. Zij zijn nogtans bevoegd, om, daartoe termen zijnde, de stukken, bij het voorgaande artikel vermeld, zoowel als die, welke aan de Staten of Gedeputeerden zijn geadresseerd, hetzij om consideratien en advijs, hetzij ten fine van uitvoering, in handen van een of meerdere leden der vergadering van Gedeputeerden te stellen.

Art. 12. In die gevallen, waar zulks noodig mogt zijn, zijn zij almede bevoegd, een of meerder leden van de vergadering der Gedeputeerden naar een of ander gedeelte hunner provincie of landschap te committeren, zonder onderscheid of zoodanige commissie uit eene aanschrijving, aan hen in het bijzonder gedaan, voortvloeit.

Art. 13. Alle collegien en ambtenaren, zoowel militaire als civiele, en met uitzondering alleen van zoodanigen als onmiddellijk van den Souvereinen Vorst resforteren, zijn gehouden den Gouverneur der provincie of landschap, alwaar zij hunne functien uitoefenen, te adverteren van al, wat er in de plaats van hun verblijf, en in den kring hunner werkzaamheden belangrijk voorvalt.

Art. 14. De Gouverneurs zijn bevoegd van allen en een iegelijk binnen hunne provincie of landschap, hetzij in 's lands dienst zijnde, of anderen, alle zoodanige informatie en consideratien, omtrent zaken van belang voor den Lande of voor hunne provincie te vorderen, als zij raadzaam zullen oordeelen; en zullen diegenen, waaraan zoodanige informatie en consideratien gevraagd worden, gehouden zijn dezelve, binnen den, door den Gouverneur bepaalden tijd, te suppediteren.

Art. 15. Zij zijn bevoegd de verschillende kwartieren en plaatsfen hunner provincien eenmaal 's jaars te bezoeken, en deelen hunne bevinding op die reize, jaarlijks, in een algemeen verslag aan de Staten mede, met opgave tevens der middelen, welke zij het noodigst achten, ter bevordering van den bloei of welvaart der ingezetenen aan te wenden. Zij brengen dit een en

ander alsdan ter kennisse van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, aan wien zij vervolgens ook den uitflag der raadplegingen van de Staten, dienaangaande, mededeelen.

Art. 16. Aan de Gouverneurs wordt opgedragen het oppertoezicht over de algemeene 's Lands ambtenaren, in hunne respectieve provincien of landschappen fungerende, en zullen zij, zulks noodig zijnde, hunne bevinding brengen ter kennisse van het Departement van ministeriële administratie, aan hetwelk die ambtenaren ondergeschikt zijn.

Art. 17. Alle voordragten of nominatien, tot benoeming van eenig 's Lands ambtenaar binnen hunne provincie of landschap, zullen door de respectieve hoofdambtenaren in die provincie of landschap aan hen worden ingezonden, ten einde dezelve, met bijvoeging hunner consideratien omtrent de voorgedragene posten of personen, aan het Departement, waartoe de benoeming behoort, te doen toekomen.

Art. 18. Zij zullen zoo veel mogelijk toezien, dat binnen hunne provincie of landschap geene overtreding der Grondwet of andere wetten plaats hebbe; indien zulks ter hunner kennisse mogt komen, geven zij daarvan, na overweging met de Staten of Gedeputeerden, kennis aan het hoofd van zoodanig vak van administratie, waartoe de zaak behoort. Zij zijn daartoe ook gehouden, wanneer zij bevinden mogten, dat in eenige andere provincie of landschap, dergelijke overtreding plaats had, ofte wel bepalingen gemaakt werden, strijdig met de algemeene belangen van den Lande, of waaruit bijzondere bezwaren voor hunne provincie of landschap mogten kunnen profluëren.

Art. 19. Ingeval er besturen van steden, districten, heerlijkheden of dorpen binnen hunne provincien of landschappen zijn mogten, wier handelingen zij oordeelen, dat in de termen van het voorgaand artikel vallen, of welke derzelver bevoegdheid te buiten gaan, zullen zij inmiddels dezelve handelingen, met overleg der Staten of Gedeputeerden, in Onzen naam, vermogen te fchorsfen, en daartoe de noodige aanschrijving doen.

Zij zorgen, dat er dienaangaande, door gemelde besturen niets verder ondernomen worde, alvorens dezelve, ingevolge bekomen antwoord op de aan het Gouvernement gedane kennisgeving, daartoe geautoriseerd te hebben.

Art. 20. Aan hen is bijzonder de zorg opgedragen, dat de

rust en goede orde binnen hunne provincie of landschap niet gestoord, maar de veiligheid van personen en eigendommen gehandhaafd worden.

Zij hebben, te dezen einde, de beschikking over de schutterijen, deswege echter zoo veel mogelijk te rade gaande met de besturen der steden, waartoe de schutterijen respectievelijk behooren.

Art. 21. Bij vijandelijke bedreigingen of invasie, zullen de middelen van verdediging geheel en al zijn van het ressort van den militairen commanderende Officier, zullende niettemin de Gouverneurs zich met denzelfden, na bekomene kennisgeving, concernerden, ten einde die middelen, ook van hunne zijde, met al hun vermogen te bevorderen en te ondersteunen.

Ingeval van oproer, onrustige bewegingen of feitelijke verzetten tegen de wetten, zullen de Gouverneurs het regt hebben, de militaire magt tot demping der onlusten, en beveiliging van personen en goederen te requireren, aan welke requisitiën de commanderende Officier gehouden zal zijn te voldoen, alles onverminderd de verplichting der Gouverneurs, om met den meesten spoed de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Oorlog te informeren, en instructiën en bevelen te vragen.

Art. 22. Ter meer zekere bereiking dezer oogmerken zijn zij gehouden, om met de concurrentie der respectieve stedelijke besturen de schutterijen ten spoedigste zamen te stellen, en te onderhouden op den voet, door de wet nader te bepalen, en overeenkomstig derzelve bestemming bij art. 125 der Grondwet uitgedrukt.

Art. 23. Zij zijn als Voorzitters van de Vergadering der Staten of derzelve Gedeputeerden, belast met, en aansprakelijk voor de rigtige uitvoering, zoowel der besluiten door dezelve genomen, als van al hetgeen aan hen te dien einde door Ons of Onzentwege, in het bijzonder zoude mogen worden opgedragen.

Art. 24. Zij zorgen, dat er van hetgeen hun in het bijzonder wordt gedemandeerd, een afzonderlijk register of verbaal gehouden worde, afgescheiden van datgene, hetwelk de handelingen der Staten of derzelve Gedeputeerden zal bevatten.

Bij het expedieren der stukken, uit de deliberatiën der Staten

of Gedeputeerden voortvloeiende, gebruiken zij het wapen hunner provincie of landschap.

Ingevalle de expeditie zoodanige stukken betreft, welke tot hunne bijzondere werkzaamheden behooren, maken zij gebruik van het algemeene zegel van den Lande, met het omschrift: *Gouverneur van* .....

Art. 25. Ter uitvoering van hetgeen hun in laatstgemelde betrekking aangaat, zullen zij van de ambtenaren en geëmployeerden, bij de Vergadering der Staten aangesteld, gelijk gebruik maken, als zulks door hen ten aanzien der besluiten van de Staten of Gedeputeerden zelve geschiedt.

Art. 26. De tractementen van de Gouverneurs der provincien of landschappen zullen zijn:

In Holland ..... f 10,000:--

In Gelderland, Zeeland, Utrecht, Overijsfel,

Vriesland, Groningen, Brabant en Drenthe - 9,000:--

Zij zullen bovendien, in zoo verre, en zoo lange geen vaste woning voor hen bestemd is, tot goedmaking van huishuren genieten:

In Holland ..... f 1200:--

In Gelderland, Zeeland, Utrecht, Overijsfel,

Vriesland, Groningen, Brabant en Drenthe - 1000:--

Ten aanzien der reiskosten, welke zij verplicht zijn in hunne qualiteit te maken, gedragen zij zich naar het tarief dienaangaande, bij het besluit van den 31sten Mei 1808, gehereerd bij Ons besluit van den 8sten Januarij 1814, n°. 29, voor de tweede klasfe vastgesteld.

Art. 27. De uniform der Gouverneurs van de provincien of landschappen zal door Ons nader worden bepaald.

Art. 28. Wij reserveren aan Ons, deze instructie zoodanig te altereren of te ampliëren, als Wij in der tijd zullen vermeen te behooren.

*INSTRUCTIE voor de Gouverneurs in
de provincien, bij besluit van Zijne
Majesteit van den 16den December
1820.*

TITEL I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. Onze Commisarisfen in de provincien voeren den naam van *Gouverneurs*.

Art. 2. De Gouverneurs der provincien residieren ter plaatse, voor de bijeenkomst der Staten of derzelver Gedeputeerden vastgesteld.

Zij hebben in hunne provincie den rang boven alle andere ambtenaren en bevoegde magten, zoowel militaire als civiele, behoudens de reeds bepaalde of nog te bepalen uitzonderingen.

Art. 3. Alvorens hunne ambtsbezigheden te aanvaarden, leggen zij, in handen van den Koning, af den navolgenden eed:

„ Ik zweer getrouwheid aan den Koning en onderwerping aan de Grondwet van den Staat.

„ Ik zweer, dat ik mijne functien van Gouverneur van ..... met den meesten ijver en naar-

„ stigheid waarnemen zal, en mij daarbij zorgvuldiglijk gedragen naar de voorschriften en instructien, voor

„ mijn ambt reeds gemaakt of nog te maken, en mij,

„ van mijne pligtsbetrachting, dien overeenkomstig,

„ door lief noch leed, door gunst of ongunst, noch

„ door eenigerlei redenen, hoe ook genaamd, zal laten afbrengen.

„ *Zoo waarlijk helpe-mij God Almagtig.*”

Zullende zij alvorens afleggen den volgenden eed van zuivering:

„ Ik zweer, dat ik, om tot Gouverneur van .....

„ ..... te worden benoemd, directelijk of indirect-

„telijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het
 „bestuur, onder wat naam of voorwendfel ook, eenige
 „giften of gaven beloofd of gegeven heb, nochte be-
 „loven of geven zal.
 „Ik zweer, dat ik, om iets hoegenaamd in deze be-
 „trekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd
 „naamd eenige beloften of geschenken aannemen zal,
 „directelijk of indirectelijk.”

Art. 4. Zij gedragen zich stiptelijk overeenkomstig de voorschriften, welke in de wetten, reglementen en verordeningen vervat zijn, mitsgaders overeenkomstig de voorschriften en bevelen, die hen door Ons of Onzentwege zullen worden medegedeeld of toegezonden.

Art. 5. Zij corresponderen over alle zaken met den Minister van Binnenlandsche Zaken, of met zoodanige andere hoofden van administratie, tot welker vak de hun voorkomende zaken zullen blijken te behooren, en dienen dezelve van confideratien en advijs, omtrent alle stukken, welke hen, te dien einde, door dezelve worden toegezonden.

In zoodanige gevallen, waarin het belang van den Lande zulks zoude mogen vorderen, adresferen zij zich regtsstreeks aan den Koning.

Art. 6. Onverminderd het bepaalde ten flotte van het vorenstaande artikel, zenden de Gouverneurs, binnen de drie eerste maanden van ieder jaar, aan den Koning in, een omstandig rapport van al hetgene, wat hen, in de uitoefening hunner ambtsbezigheden, belangrijk is voorgekomen, en omtrent de wijze, waarop de autoriteiten en ambtenaren hun daarin behulpzaam zijn geweest, alsmede nopens alle de onderwerpen, waarover het toezigt hen bij art. 25 is opgedragen, of in den aard hunner betrekkingen gelegen is.

Zij geven daarbij hunne inzigten te kennen, omtrent de verbeteringen, waarvoor de onderscheiden takken van den dienst hun vatbaar zullen toeschijnen.

Art. 7. De Gouverneurs bezoeken jaarlijks, ten ware zij, om gewigtige redenen, eene bijzondere dispensatie verzocht en bekomen hadden, een gedeelte hunner provincie, zorg dragende, dat er, om de vier jaren, geene plaatsen hunner provincie door

hun onbezocht zijn gebleven; zij deelen hunne bekomene bevinding op die reize, in een algemeen verslag aan de Staten mede, met opgave tevens der middelen, welke zij het noodigst achten, ter bevordering van den bloei of welvaart der ingezetenen aan te wenden. Zij brengen dit een en ander ter kennis van den Minister van Binnenlandsche Zaken, aan wien zij vervolgens ook den uitslag der raadplegingen van de Staten dien-aangaande mededeelen. Zij geven, ten minste veertien dagen alvorens hunne rondreizen te beginnen, daarvan kennis aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Art. 8. Behalve de voorwerpen, waarop de Gouverneurs, gedurende deze rondreizen, zullen vermeenen hunne bijzondere aandacht te moeten vestigen, leggen zij zich vooral toe, om de volledigste en nauwkeurigste berigten in te winnen, omtrent al hetgene waarover zij rekenschap verschuldigd zijn, in het jaarlijks verslag, bij art. 6 bedoeld.

Art. 9. Zij rigten hunne rondreizen zoodanig in, dat zij de hoofden der plaatselijke besturen en de ontvangers der belastingen, in hunne provincie, achtereenvolgens, en in de daartoe geschiktte lokalen, bij zich kunnen ontvangen.

In deze bijeenkomsten behandelen zij, gezamenlijk met de plaatselijke besturen, de beginselen, welke de aangelegenste taken van den hun toevertrouwd dienst betreffen; zij hooren derzelver bedenkingen en twijfelingen aan, geven hun raad en onderrigt, en winnen van dezelve renseignementen in; zij doen zich de registers van den burgerlijken stand vertoonen, ten einde zich te verzekeren, dat dezelve zijn bijgehouden, behoorlijk ingerigt, volgens de wet, en *in duplo* opgesteld. Zij doen zich insgelijks voorleggen en de registers en papieren der ontvangers, ten einde na te gaan of hunne schrifturen regelmatig gehouden zijn.

Art. 10. De Gouverneurs zorgen, dat alle bij hen inkomende stukken, welke hunne bijzondere werkzaamheden betreffen, met orde en nauwkeurigheid worden bewaard, en dat, van alle uitgaande stukken, behoorlijke kopijen gehouden worden, mitsgaders de noodige registers op dat een en ander, alles afgescheiden van die verzamelingen, kopijen en registers, welke de handelingen der Staten of van derzelver Gedeputeerden bevatten.

Art. 11. Ter uitvoering van hetgene hun in het bijzonder is aanbevolen, maken zij van den Griffier en van de verdere ambtenaren en geëmployeerden, bij de Vergadering der Staten aangesteld, gelijk gebruik als voor de werkzaamheden der Staten of Gedeputeerden. Alle die ambtenaren en bedienden, met uitzondering van den Griffier der Staten, worden door de Gouverneurs benoemd; zij kunnen dezelve, daartoe redenen hebbende, in hunne bedieningen schorsen en derzelve aanstelling intrekken.

Art. 12. De Gouverneurs mogen niet langer dan tweemaal vier en twintig uren buiten hunne provincie afwezig zijn, zonder eene autorisatie van den Minister van Binnenlandsche Zaken, en niet langer dan veertien dagen, zonder verlof van den Koning.

In dit laatste geval behoudt de Koning aan zich de benoeming van den perfoon, ter waarneming van de functie van Gouverneur gedurende die afwezendheid. Te dien einde zijn de Gouverneurs, welke zoodanig verlof mogten verzoeken, bevoegd, om een lid der Gedeputeerde Staten voor te dragen, hetwelk zij geschikt achten, om hem te vervangen.

Bij eene afwezendheid, den tijd van acht dagen niet te boven gaande, of waartoe de Gouverneurs, uit hoofde van hunne rondreizen als anderzins, in het belang der provincie gehouden zijn, benoemen zij zelve, uit de Gedeputeerde Staten, den perfoon, welke middelerwijl hunne functien zal waarnemen, en maken denzelven kenbaar aan den Minister van Binnenlandsche Zaken; alles behoudens de bepalingen, welke de Koning, in bijzondere gevallen, mogt voegzaam oordeelen, daaromtrent te maken.

Art. 13. De Gouverneurs mogen, directelijk of indirectelijk, geen deel nemen in eenige, voor rekening van het Rijk, of van eene publieke administratie binnen hunne provincie gedane of te doene leverantie, aanbesteding of aanneming; zij zullen niet toestaan, dat in hunne bureaux eenige gratificatie of leges ontvangen worden, welke niet bij eene wet of Koninklijke verordening uitdrukkelijk bepaald zijn.

Art. 14. Het kostuum der Gouverneurs zal zijn als volgt:

Groot Kostuum.

Een gekleede donker blaauwe lakensche of kasimiren rok, gevoerd met zijde van dezelfde kleur, op de kraag, de mouwen, langs het boordfel en op de zakken geborduurd, ter zekere bepaalde breedte met gouden, oranje en eiken takken, en waaraan vergulde knoopen met de letter W.

Wit lakensch of kasimire vest met panden, korte broek van dezelfde kleur en stoffagie, beide met kleine knoopen, volgens hetzelfde model als de grootere aan den rok.

Driekante hoed met zwarte pluim, gouden lis, en knoop als aan den rok.

Degen met verguld gevest.

Klein Kostuum.

Een donker blaauwe lakensche of kasimiere frak, gevoerd met zijde van dezelfde kleur, alleen op de kraag en de mouwen geborduurd, met gouden, oranje en eiken takken, doch het boordfel slechts ter halve breedte van dat van het groote kostuum, en voorts met knoopen als aan dat kostuum.

Vest en broek van kleur en stoffagie, en met knoopen als bij het groot kostuum, doch het vest zonder panden, en met vrijlating, om eene blaauwe pantalon te kunnen dragen met laarzen.

De hoed, enz., wijders als bij het groot kostuum is bepaald.

T I T E L II.

Van de verpligtingen der Gouverneurs, met betrekking tot de werkzaamheden, aan hen in het bijzonder aanbevolen.

Art. 15. Aan de Gouverneurs is in het algemeen opgedragen het toezigt op de rigtige uitvoering van alle wetten, reglementen en verordeningen, die op hoog gezag zijn of verder zullen worden uitgevaardigd, en inzonderheid mede op de naauwkeu-

rige in achtneming van alle bij de Grondwet gemaakte bepalingen.

Zij voeren de bijzondere bevelen uit, welke hen, bij de wetten, bij Koninklijke besluiten, of van Konings wege gegeven worden.

Art. 16. De Gouverneurs zijn, naar aanleiding en met in achtneming van het bepaalde bij het voorgaand artikel en onverminderd hetgeen bij art. 32 is vastgesteld, alleen en persoonlijk verantwoordelijk voor de handhaving en dadelijke uitvoering van alle maatregelen, van inwendig bestuur, en van openbaar gezag, welke voortspruiten uit algemeene wetten, reglementen en verordeningen, of uit bevelen, die aan hen of aan het Collegie van Gedeputeerde Staten door den Koning of van 's Konings wege, worden afgevaardigd, of welke hunnen grond vinden in de resolutien dier Staten zelve, of in den aard der omstandigheden, die eenige tusschenkomst van het openbaar gezag vereischen.

Art. 17. Zij ontvangen, te dien einde, van alle Departementen van algemeen bestuur, eenige exemplaren van alle algemeene aanschrijvingen, strekkende tot uitvoering van wetten of Koninklijke besluiten, tot welker rigtige nakoming zij op de eene of andere wijze zullen moeten medewerken.

Art. 18. De Gouverneurs zijn gehouden, jaarlijks, één of meermalen de kas van den Ontvanger-generaal te verifiëren; zij zijn gemagtigd, om, zoo dikwijls als hun zulks noodig toefchijnt, de openbare kasfen te onderzoeken of te doen onderzoeken.

Art. 19. De Gouverneurs zijn bevoegd, om van alle Collegien, ambtenaren en geëmployeerden in hunne provincie, zowel militaire als civiele, met uitzondering alleen van zoodanigen als onmiddellijk van den Koning resforteren, de informatien en consideratien te vorderen, welke zij zullen oordeelen, in het belang van den aan hen toevertrouwd dienst noodig te hebben; niettemin wordt hen zeer bijzonderlijk aanbevolen, om zich, in dergelijke gevallen, niet anders dan aan de hoofden te adresferen, en zich eerst dan tot derzelve onderhoorigen te wenden, wanneer hun zulks van eene onvermijdelijke noodzaaklijkheid en van eene groote en blijkbare nuttigheid mogt voortkomen.

Art. 20. Ingeval deze aanvragen, op den door de Gouverneurs bepaalden termijn, om aan dezelve te voldoen, zonder genoegzaam gevolg mogten blijven, brengen de Gouverneurs, deswege, hun beklag in bij het bevoegd Departement.

En wanneer dit verwijl plaats mogt hebben bij eenigen aan de provinciale administratie ondergeschikten ambtenaar, zijn zij bevoegd, na hem vruchteloos eene nadere aanschrijving te hebben laten doen, denzelven eenen commissaris speciaal, ten zijnen koste, toe te zenden, ten einde van hem de gevraagde informatie te bekomen.

Art. 21. Aan de Gouverneurs wordt opgedragen het oppertoezicht over 's Lands ambtenaren en bedienden, in hunne respectieve provincien dienst doende, tot welk vak van administratie zij ook mogen behooren; en zullen zij, zulks noodig zijnde, hunne bevinding ter kennis brengen van het Departement van algemeen bestuur, aan hetwelk die ambtenaren en bedienden ondergeschikt zijn.

Art. 22. Zij zijn bevoegd de trouwlooze of nalatige ontvangers in derzelver functien te schorfen.

Wanneer zoodanige schorsingen plaats hebben, als ook bij het openvallen van eenen post van ontvanger, of in geval van interruptie in zijnen dienst, voorzien zij daarin door middel van plaatsvervangers, welke zij provisieneel benoemen, na voorafgaand overleg met den Directeur der belastingen in hunne provincie. Zij nemen deze provisienele agenten bij voorkeur uit de naburige ontvangers, en geven hiervan onverwijld kennis aan het belanghebbend Departement van algemeen bestuur.

Art. 23. De Gouverneurs zijn almede bevoegd, om, wanneer zij daartoe zeer gewigtige redenen mogten hebben, de gemeentelijke ambtenaren in hunne bedieningen te schorfen, mits daarvan dadelijk, en onder opgave dier redenen, verslag doende aan het belanghebbend Departement van algemeen bestuur.

Art. 24. De benoemingen tot posten of bedieningen, welke thans onder de attributien van de Gouverneurs behooren, zoo als die van repartiteurs der directe belastingen, deurwaarders en anderen, blijven bij voortdoring aan dezelve, overeenkomstig de wetten en reglementen, welke thans op dit stuk in werking zijn.

Zij worden door de Ministers en andere hoofden der Depar-

tementen van algemeen bestuur gehoord op alle voordragten en nominatien tot benoeming van eenigen 's Lands ambtenaar binnen hunne provincie, met uitzondering van zoodanige posten, als onder de Departementen van Oorlog of Marine resforteren, of waaromtrent de Koning, in speciale gevallen, eene uitzondering mogt noodig oordeelen.

Zij hebben de bevoegdheid, om, bij elke nominatie, twee personen te voegen, hetzij uit de bij dat vak reeds dienende ambtenaren, hetzij uit zoodanige personen, die bij hetzelfde nog niet gediend hebben, met bijvoeging der redenen, waarom zij de door hen voor te dragene personen geschikt of even geschikt tot waarneming dier functien oordeelen.

Art. 25. De Gouverneurs zien toe op de inning van 's Lands gelden; op het in de gemeente strijdig afkondigen van de door hen geteekende kohieren; op de werkzaamheden van het kadaster, en op het regelmatig houden van mutatieboeken der aan de grondbelasting onderworpen eigendommen; op de instandhouding en de reparatie van 's Lands gebouwen, tot eenigen openbaren dienst bestemd; op de invordering der plaatselijke belastingen; op de gemeenten-verantwoordelijkheid, en gevolgelijk dat de staten van begrooting der gemeenten, voor ieder dienstjaar, vóór het einde van het vorig dienstjaar, gearresteerd worden, en dat de gemeenten-rekeningen, ter bekwaamer tijd, aangezuiverd en gesloten worden; op het onderhoud en reparatie der groote wegen, der provinciale- en gemeenten-wegen, en op de noodzakelijke werken ter instandhouding van den loop der wateren, rivieren en vaarten; op den rigtigen dienst der veren, veerschuiten, diligences en postwagens, op den dienst van weldadigheid en der geneeskunde; op den staat van het armwezen; op alle gedeelten van den militie-dienst, en op de naauwgezette en onpartijdige uitvoering van de daartoe betrekkelijke wetten en verordeningen.

Op de middelbare en lagere scholen en inrigtingen van onderwijs van allerlei aard.

Op de regelmatige invoering van het stelsel van maten en gewigten; op de plaatselijke politie; op de behoorlijke zetting van het brood; op de prijzen der levensmiddelen in het algemeen; op het onderhoud der reinheid van de straten en publieke plaatsen; op het beheer der bedelaars-gestichten en gevangenis-

fen, en op het rigtig houden der registers van den burgerlijken stand.

Art. 26. Zij zorgen, zoo veel mogelijk, dat, binnen hunne provincie, geene overtreding der Grondwet of van andere wetten plaats hebbe. Indien zoodanige overtreding ter hunner kennis mogt komen, geven zij daarvan, na overweging met de Gedeputeerde Staten, wanneer zij zulks noodig of nuttig mogten oordeelen, kennis aan het hoofd van zoodanig vak van algemeene administratie, als waartoe de zaak behoort; zij zijn daartoe ook gehouden, wanneer zij bevinden mogten, dat in eenige andere provincie dergelijke overtreding plaats had, of wel bepalingen gemaakt werden, strijdig met de algemeene belangen van den Lande of waaruit bijzondere bezwaren voor hunne provincie mogten kunnen voortvloeijen.

Art. 27. Wanneer de Gouverneurs vermeenen mogten, dat eene bij de Staten genomene resolutie, hetzij met de algemeene wetten, hetzij met het algemeen belang van het Rijk, strijdig is, weigeren zij provisoneel hunne teekening aan zoodanige resolutie, adresferen zich vervolgens deswege, met bijvoeging hunner consideratien, aan het hoofd van zoodanig vak van algemeen bestuur, waartoe de zaak behoorende is, en stellen de uitvoering uit tot dat zij het welmeenen van den Koning, door dezelve, zullen vernomen hebben.

Art. 28. Ingeval er besturen van steden, heemraadschappen en foortgelijke collegien, districten, heerlijkheden of dorpen binnen hunne provincie zijn mogten, wier handelingen zij oordeelen, dat in de termen van art. 26 vallen, of welke derzelver bevoegdheid te buiten gaan, zullen zij inmiddels dezelve handelingen, na de Gedeputeerde Staten daarover gehoord te hebben, in naam des Konings vermogen te schorsen, en daartoe de noodige aanschrijvingen te doen.

Zij zorgen, dat er, dienaangaande, door gemelde besturen niets verder ondernomen worde, alvorens de beslisning van den Koning is ingekomen, op de kennisgeving, welke zij verplicht zijn dadelijk te doen aan het hoofd van het Departement van algemeen bestuur, tot hetwelk de zaak behoort.

Art. 29. Aan hen is in het bijzonder de zorg opgedragen, dat de rust en goede orde, binnen hunne provincie, niet gestoord, maar de veiligheid van personen en eigendommen gehandhaafd worde.

Zij hebben, te dien einde, de beschikking over de marchausfée en schutterijen, deswege echter, zoo veel mogelijk, te rade gaande met de besturen der steden en plaatsen, waartoe de schutterijen respectivelijk behooren.

Ingeval van onrustige bewegingen, feitelijke verzettingen tegen wetten of oproer, hebben de Gouverneurs het regt, om de militaire magt, tot demping der onlusten en beveiliging van personen en goederen, te vorderen, aan welke vorderingen de commanderende Officier zal gehouden zijn te voldoen; alles onverminderd de verpligting der Gouverneurs, om, met den meesten spoed, de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Oorlog te informeren en van dezelve instructien en bevelen te vragen.

In alle gevallen worden deze vorderingen schriftelijk gedaan, en door de Gouverneurs onderteekend; zij worden gerigt aan de hoogste militaire Overheid, in de provincie residentende, ten ware de noodzakelijkheid of bedenkingen van de hoogste aan gelegenheid de Gouverneurs mogten verpligten, om van dezen regel af te wijken, en zich meer onmiddellijk te wenden aan degenen, die met de dadelijke uitvoering op de plaats zelve zouden worden belast; in dit geval blijven de Gouverneurs verpligt, om onverwijld daarvan kennis te geven aan den provincialen militairen Kommandant, ten einde zich deze daarnaar rigte, en, zulks noodig zijnde, de gegevene bevelen homologere, of wel, indien hij andere begrippen hebben mogt, dezelve aan de Gouverneurs, of daar zulks behoort, kunne mededeelen.

Art. 30. Alhoewel, bij vijandelijke bedreigingen of inval, de middelen van verdediging geheel en al aan den militairen commanderenden Officier behooren, zullen niettemin de Gouverneurs, met denzelven, na bekomene kennisgeving, het noodig overleg houden, ten einde de middelen, ook van hunne zijde, met al hun vermogen te bevorderen en te ondersteunen.

Art. 31. Ten aanzien van zulke stukken, welke, hetzij ter uitvoering, hetzij om consideratien en advijs, hetzij tot eenig ander einde, aan hen alleen geadresseerd worden, zullen zij, zonder eenige medewerking der Staten of Gedeputeerde Staten, of ruggespraak met dezelve, al datgene kunnen verrigten, hetwelk, ter voldoening aan den inhoud van gemelde stukken, vereischt wordt.

Art. 32. In zaken, welke hen in het bijzonder zijn toevertrouwd, zijn zij nogtans bevoegd de inlichtingen en het gevoelen van één of meer leden der vergadering van Gedeputeerde Staten te vragen, of de uitvoering aan één of meer leden op te dragen.

Art. 33. De Gouverneurs maken jaarlijks den stand der Edeelen of Ridderfchap, en de Burgemeesteren der steden indachtig aan de keuze, tot welke de gedachte stand en steden, gedurende dat jaar, bevoegd zijn ter vervulling van openvallende plaatsen.

Art. 34. Zij dragen zorg, dat de benoeming der leden van den landelijken stand geschiede, overeenkomstig de, door den Koning, voor iedere provincie gemaakte bepalingen.

Art. 35. Bij de expeditie van zoodanige stukken, welke tot hunne bijzondere werkzaamheden behooren, maken zij gebruik van het algemeen zegel van den Lande, met het omschrift: *Gouverneur van* .....

TITEL III.

Van de Gouverneurs in hunne betrekking als Presidenten der Staten en der Gedeputeerde Staten.

Art. 36. De benoeming tot Gouverneurs draagt aan den benoemden, ingevolge het bepaalde bij art. 137 der Grondwet, de hoedanigheid op van Presidenten der Staten en der Gedeputeerde Staten; in het algemeen gedragen zij zich naar hetgene hen is aanbevolen, zoo bij het reglement van zamenstelling der Staten, als bij dat, hetwelk de wijze regelt, waarop dezelve hunne werkzaamheden verrigten.

Art. 37. De Gouverneurs zorgen voor de geregelde behandeling der zaken, welke bij de Vergadering der Staten overwogen worden.

Art. 38. De Gouverneurs herinneren vóór het einde van elke bijeenkomst, aan de Vergadering, den dag en het uur der volgende bijeenkomst.

Art. 39. De Gouverneurs brengen mede hunne stem uit in

de vergadering der Staten of derzelve Gedeputeerden. Ingevalle de stemmen mogten staken, hebben de Gouverneurs eene beslissende stem, overeenkomstig de reglementen van werkzaamheden der Staten.

Art. 40. Alle stukken, door den Koning, of van 's Konings wege, aan de Staten of Gedeputeerde Staten der provincie geadresfeerd, worden door de Gouverneurs geopend, en, zoo spoedig mogelijk, ter tafel van gemelde Staten of Gedeputeerden gebragt, ten einde daarop, bij meerderheid van stemmen, zoodanig te resolveren als zij, ter uitvoering van de daarin vervatte verordeningen, het meeste geraden zullen oordeelen.

Art. 41. Bij aldien de inhoud der stukken aan de Gouverneurs van eenen zoodanigen aard mogt toefschijnen, dat dezelve eene onverwijldde voorziening vereifchen en er geene mogelijkheid bestaat, om de vergadering bij een te roepen, zijn zij bevoegd, de gemelde voorziening, zonder voorafgaande resolutie der Staten of van Gedeputeerden, te doen, behoudens nogtans de opvolgende kennisgeving aan dezelve, bij de eerste gelegenheid.

Art. 42. De Gouverneurs stellen, wanneer de aard der zaak zulks medebrengt, of 's Lands dienst er mede wordt bevorderd, de onderwerpen van beraadslaging, welke ter beoordeeling van de Staten of van derzelve Gedeputeerden behooren en aan de Vergadering zijn gerigt, vooraf in handen, hetzij van ambtenaren of kollegien, die daarop behooren gehoord te worden, hetzij van één of meer leden der Gedeputeerde Staten, om van hunne bevinding aan de Vergadering verflag te doen.

Art. 43. Zij dragen zorg, dat er altijd opgemaakt en tot gebruik der Vergadering van de Gedeputeerde Staten, bij derzelve bijeenkomst, ter tafel voorhanden zij, een volledige staat van alle zoodanige aan de Vergadering gerigte stukken, zonder uitzondering, waarop bij dezelve nog geen besluit is gevallen, en waaromtrent een voorloopig onderzoek, of aan leden der Vergadering, of aan anderen buiten dezelve, is opgedragen.

Art. 44. In die gevallen, waar zulks noodig mogt zijn, zijn zij almede bevoegd, een of meer leden der Vergadering van Gedeputeerden hunner provincie te committeren, zonder onderscheid of zoodanige commissie uit de werkzaamheden der Staten, dan wel uit hun zelve voortvloeit.

Art. 45. In geval van afwezigheid, ziekte of ander beletfel, benoemen zij, met in achtneming van art. 12, één der leden van de Gedeputeerde Staten, om hun als Voorzitter van de Vergadering der Staten of Gedeputeerden te vervangen, ten zij hierin door den Koning op eene andere wijze was voorzien.

In de provincie Holland wordt de Gouverneur bij de Vergadering der Staten vervangen door den Gouverneur, die gedurende dat jaar dezelve als vice-president bijwoont.

Art. 46. Bijaldien de Voorzitter, noch door den Koning, noch door den Gouverneur mogt zijn benoemd, wordt hij bij ongeteekende gesloten briefjes gekozen door de Vergadering der Staten of van derzelve Gedeputeerden, in voege als zulks bij de reglementen voor de provincien verordend is. Ten opzichte van de provincie Holland, wordt hierin voor de volle Staatsvergadering gevolgd den voet en de wijze, die, bij art. 3, 4 en 5 van het reglement van werkzaamheden voor die provincie, zijn bepaald.

Art. 47. De reglementen en ordonnantien der Staten of Gedeputeerde Staten, worden op naam van dezelve, bekend gemaakt door de Gouverneurs, als voorzitters onderteekend, en door den Griffier gecontrafigneerd. Ingeval die reglementen of ordonnantien van algemeen provinciaal belang zijn, wordt daarin uitdrukkelijk melding gemaakt van het artikel der Grondwet, de wet, of het Koninklijk besluit, krachtens welke dezelve zijn vastgesteld.

Art. 48. De eed, bij art. 138 der Grondwet voor de Staten der provincien vastgesteld, en herhaald bij de reglementen, omtrent de zamenstelling der Staten, wordt in handen der Gouverneurs afgelegd, ten overstaan van gemelde Vergadering.

Art. 49. Bij het expediëren der stukken, uit de deliberatien van de Staten of Gedeputeerde Staten voortvloeiende, gebruiken zij het wapen hunner provincie.

Art. 44. In de gevallen, waar zulks noodig mogt zijn, zijn zij stonde bevoegd, een of meer leden der Vergadering van Gedeputeerden hunner provincie te committeren, zonder orde-
 leid of zochende commissie uit de werkzaamheden der Staten.
 den wet die hun zelve voorstelt.

T I T E L IV.

Afzonderlijke Bepaling.

Art. 50. Alle zoodanige bijzondere voorschriften, reglemen-
ten en instructien, als aan de Gouverneurs of aan de Gedeputeer-
de Staten, bij afzonderlijke besluiten of verordeningen, hetzij
omtrent eenige der hiervoren gemelde, hetzij omtrent andere on-
derwerpen, reeds mogten gegeven zijn, blijven in kracht, voor
zoo verre dezelve niet strijdig zijn met of eenige verandering on-
dergaan door de bepalingen, in de tegenwoordige instructie vervat.

PROVINCIALE GOUVERNEURS

CIRCULAIRE VAN DEN PROCUREUR - GENERAAL
BIJ HET HOOG - GEREGTSHOF, BEVATTENDE
EEN KONINKLIJK BESLUIT, BETREFFENDE DE
VERPLIGTING VAN COLLEGIËN, AMBTENAREN
ENZ., DAARIN GENOEMD, TOT HET GEVEN
VAN INFORMATIËN EN CONSIDERATIËN AAN
DE GOUVERNEURS DER PROVINCIEËN, VAN
DEN 22sten JUNIJ 1821.

W IJ WILLEM, ENZ.

Gelet op art. 19 der instructie voor de Gouverneurs in de Provinciën, gearresteerd bij Ons besluit van den 15den December 1820, waarbij die Gouverneurs bevoegd zijn verklaard, om van alle collegiën, ambtenaren en geëmployeerden in hunne Provincie, zoowel militaire als civiele, met uitzondering alleen van zoodanigen, als onmiddellijk van Ons resforteren, de informatiën en consideratiën te vorderen, welke zij zullen oordeelen in het belang van den aan hun toevertrouwden dienst noodig te hebben;

En in ervaring gekomen zijnde, dat desnietteenstaande geweigerd is te voldoen aan het geven van informatiën of consideratiën, door Gouverneurs, krachtens het voorsz. artikel hunner instructie, gevorderd.

Gelet op art. 2 van Ons besluit van den 21sten December 1820, n°. 114;

Hebben goedgevonden en verstaan de hoofden der Departementen van algemeen bestuur, ieder voor zoo veel hem betreft, aan te schrijven, om, in zoo verre de onder hen resforterende collegiën, ambtenaren en geëmployeerden tot nu toe door hen van geene uitdrukkelijke bevelen, ter voldoening aan het bepaalde bij art. 19 van de instructie voor de Gouverneurs in de Provinciën, mogten zijn voorzien, dezelve alsnog ten spoedigste aan hen te doen toekomen; of, die bevelen reeds aan dezelve

gegeven zijnde, hun daaraan te herinneren, met ernstige uitnodiging om zich sfiptelijk daarnaar te gedragen; zullende bij het inkomen van klagten deswege, en op het eerste rapport van een Gouverneur, dat men nagelaten of geweigerd heeft hem de in-formatien en confideratien te verftrekken, welke hij in het geval is geweest in voege voorfz. te vorderen, de nalatige of weiger-achtige, naar gelang van omftandigheden, des noods dadelijk, te worden gedimiteerd.

Affchriften dezès zullen worden gezonden aan de hoofden van de onderfcheidene Departementen van algemeen beftuur, ten fine van executie, ieder, voor zoo veel hem betreft, zullende voorts door de zorg van Onzen Minister van Binnenlandfche Zaken en Waterftaat de inhoud hiervan worden gebragt ter kennis van de Gouverneurs in de Provinciën.

Brusfel, den 23ften Mei 1823, enz.

De Procureur-Generaal bij het Hoog-geregtshof in 's Gravenhage, heeft de eer, ter voldoening aan den bij hem ontvangen last van Zijne Excellentie den Minister van Justitie, de dato 20 dezer loopende maand, het vorenftaande befluit des Konings bij deze te brengen ter kennis van de regtbanken van eerften aanleg, alsmede van de regtbanken van koophandel in het refort van den Hove, mitfgaders van de heeren Procureurs-Crimineel en Officieren van Justitie in hetzelfde refort, en eindelijk van de heeren Directeuren en Commisfariften van Policie, ten einde zich daarnaar te gedragen; — en met last aan de heeren Officieren voornoemd, om het voorfchreven befluit door toezending van een exemplaar dezer aanfchrijving, ten zelfden einde te brengen ter kennisfe van de heeren Vrederegters in hunne respectieve ar-rondifementen; waartoe het noodig getal exemplaren aan ge-melde heeren Officieren zullen worden toegezonden.

De Procureur-Generaal voornoemd, enz.

PROVINCIALE GOVERNEMENTEN

DISPOSITIE VAN DEN DIRECTEUR-GENERAAL
VOOR DE ZAKEN DER HERVORMDE KERK
ENZ., TEN OPZIGTE DER BEVOEGDHEID VAN
DE HEEREN GOUVERNEURS IN DE PROVIN-
CIEN, OM, VAN ALLE COLLEGIEN EN AMB-
TENAREN, DE NOODIG HEBBENDE INFORMA-
TIEN EN CONSIDERATIEN TE VORDEREN,
VAN DEN 6den JUNIJ 1821.

De Staatsraad, Directeur - Generaal voor de zaken der Hervormde Kerk, enz.

Brengt bij deze ter kennis van alle collegien van kerkelijk bestuur, toezigt of administratie, onder dit Departement ressorterende, dat volgens het 19de artikel der door Zijne Majesteit op den 15den December 1820, gearresteerde instructie voor de Gouverneurs der Provinciën, nader geïnhereerd, bij een besluit van den 23sten Mei 11., n°. 23, de genoemde heeren Gouverneurs bevoegd zijn, om van *alle* collegien en ambtenaren *binnen* hunne Provincie, met uitzondering alleen van diegene, welke onmiddellijk van Zijne Majesteit ressorteren, de informatie en consideratien te vorderen, welke zij mogten oordeelen, in het belang van den aan hen toebetrouwden dienst noodig te hebben.

De Staatsraad, Directeur - Generaal, vertrouwt dat al de kerkelijke collegien in de Provinciën, in voorkomende gevallen, gereedelijk aan deze bedoeling Zijner Majesteit zullen voldoen.

En zal deze dispositie worden gedrukt en aan alle de bedoelde collegien verzonden.

De Staatsraad, Directeur-Generaal voornoemd.

B

